

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Irving_John-Svět_podle_Garpa.pdb

PDB Name: Svet podle Garpa
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 18.10.2005
Modification Date: 18.10.2005
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

=====
Title: Svět podle Garpa
Author: John Irving
Version: 1.0
OCR: N/A
Corrections: 1+
ISBN: N/A
Note: PalmBookZ
=====

Colinovi a Brendanovi

1 V Bostonu U milosrdných

Garpovu matku Jenny Fieldsovou zatkli v Bostonu roku 1942 za to, že zranila v biografu nějakého muže. Bylo to krátce poté, co Japonci bombardovali Pearl Harbor, a lidé byli vůči vojákům velice tolerantní, protože najednou se stal vojákem prostě každý, ale Jenny Fieldsová byla ve své nesnášenlivosti vůči chování mužů obecně a vojáků zvlášť naprosto neoblomná. V dotyčném biografu si musela třikrát přesednout, jenže voják se k ní pokaždé přesunul, až nakonec zůstala sedět u plesnivé stěny, kde jí výhled na týdeník z valné části zacláněla nějaká nesmyslná balustráda, ale to už se rozhodla, že se

nezvedne a nikam jinam si nepřesedne. Voják se znovu přesunul a posadil se vedle ní.

Jenny bylo dvaadvacet. Vysoké školy nechala téměř ihned, když začala studovat, ale dokončila směr péče o nemocné jako první v ročníku a v povolání sestry našla zalíbení. Byla to mladá žena atletického vzezření, s věčným ruměncem ve tváři, měla tmavé lesklé vlasy, a jak se vyjadřovala matka, mužskou chůzí (rozhazovala rukama) a pánev a boky měla tak štíhlé a tuhé, že zezadu připomínala spíš chlapce. Podle vlastního mínění měla Jenny příliš velké prsy a byla přesvědčena, že to nápadné poprsí dodává jejímu zjevu zdání až čehosi "laciného a frivolního".

Jenže taková Jenny vůbec nebyla. Ve skutečnosti z vysoké školy odešla, když pojala podezření, že hlavní důvod, proč ji rodiče na Wellesleyho univerzitu posílají, je přání, aby začala chodit s chlapci a nakonec aby se provdala za nějakého muže se slušným vychováním. Wellesleyho univerzitu doporučovali její starší bratři, kteří ubezpečili rodiče, že se o ženách na Wellesleyho univerzitě nesmýšlí v poloze uvolněných mravů, ale naopak že se tu po stránce výhodných manželství velice oceňují. Jenny vycítila, že její vzdělání mělo být pouze prostředkem, jak nějak vyplnit čas, jako by byla obyčejná kráva, kterou pomalu připravují na zavedení aparatury k umělé inseminaci.

Jako hlavní obor si vzala anglickou literaturu, ale když začala nabývat dojmu, že jejím kolegyním nezáleží na ničem jiném, než aby získaly bezpečný intelektuální nátěr a sebejistotu ve styku s muži, s lehkým srdcem literatury nechala a zaměřila se na péči o nemocné. V tomhle oboru viděla cosi, co se dá bezprostředně využít v praxi, a v jeho studiu neodhalila žádný další skrytý motiv (i když později ve své slavné autobiografii napsala, že se příliš mnoho sester předvádí před příliš velkým počtem doktorů; jenže tou dobou už dávno s nemocniční péčí o nemocné skončila).

Vyhovovala jí prostá uniforma bez titěrných nesmyslů; blůzka jako by její poprsí zmenšovala, střevíce byly pohodlné a zvláště vhodné pro její rychlou chůzi. Když měla noční službu, mohla pořád ještě číst. Nijak nepostrádala mladé vysokoškolské studenty, kteří byli rozmrzelí a zklamaní, když si s nimi člověk nezadal, a povýšení a povznesení, když to dopustil. V nemocnici viděla víc vojáků a mladých dělníků než studentů, a ti byli, pokud šlo o jejich očekávání, upřímnější a tolik nepředstírali; a když si s těmi člověk trochu zadal, byli aspoň vděční, že ho uvidí znovu. Pak se ale najednou stal z každého voják - plný té důležitosti vysokoškoláků - a Jenny Fieldsová přestala vůbec s muži cokoli mít.

"Moje matka," psal Garp, "byla osamělá vlčice."

Majetek rodiny Fieldsových pocházel z bot, i když paní Fieldsová, původem z bostonské rodiny Weeksů, do manželství nějaké peníze také přinesla. Rodině Fieldsových se v obuvi tak dařilo, že se její členové mohli od továren na obuv už před lety distancovat. Žili v obrovském sídle s šindelovou střechou na newhampshirském pobřeží v přístavním městečku Dog's Head Harbor. Jenny jezdila domů, když neměla službu, ať už denní nebo noční - hlavně kvůli matce, aby té velké dámě způsobila trochu radosti, až uvidí, že Jenny, která podle matčina vyjádření "mamí svůj život jako sestra mezi nějakou chamradí", přece jen nepropadla žádným lajdáckým návykům, ať už šlo o vyjadřování nebo o osobní morálku.

Jenny si často dávala sraz se svými bratry na Severním nádraží a s nimi pak jezdila domů vlakem. Jak jim velela rodinná tradice, jezdili všichni Fieldsové při výjezdu z Bostonu na pravé straně vlaku a při návratu na levé. Což bylo v souladu s přáním pana Fieldse seniora, který sice přiznával, že právě na té straně dráhy se rozkládá ta nejošklivější scénérie, ale měl pocit, že Fieldsové by měli hledět tváří v tvář nevábnému zdroji své nezávislosti a lepšího života. Po pravé straně vlaku při výjezdu z Bostonu a po levé, když jste se vraceli, jste míjeli hlavní pozemky Fieldsovy haverhillské továrny a obrovskou reklamní tabuli, na níž vaším směrem našlapovala rozhodným krokem olbřímí pracovní bota. Reklamní tabule se tyčila nad spleť kolejí a obrážela se nespočtem replik v oknech továrny na obuv. Pod touto hroznou vykračující nohou stála slova:

Fieldsovy boty, na toulky i do roboty!

Fieldsova továrna vyráběla také střevíce pro ošetřovatelky, a kdykoli přijela dcera domů na návštěvu, dal jí pan Fields pár zdarma; Jenny už jich musela mít nejméně tucet. Paní Fieldsová, která kladla mezi dceřiným odchodem z Wellesleyho univerzity a ubožáckou budoucností rovnítko, dávala Jenny při každé její návštěvě také dárek. Paní Fieldsová dceři věnovala thermofór, nebo aspoň to říkala - a Jenny to předpokládala; nikdy totiž balíčky neotvírala. Matka se třeba zeptala: "Děvenko, máš ještě ten thermofór, co jsem ti dala?" Jenny se na minutu zamyslela, přesvědčena, že jej zapoměla ve vlaku nebo vyhodila, a pak odpověděla: "Je možné, že jsem ho ztratila, maminko, ale rozhodně druhý nepotřebuju." A paní Fieldsová vyrukovala z úkrytu s novým balíčkem a dceři jej vnutila; thermofór spočíval dosud zabalený v papíru z drogerie. Paní Fieldsová dceři domlouvala: "Prosím tě, Jennifero, buď přece opatrnější, A prosím tě, užívej ho!"

Jako zdravotní sestra shledávala Jenny na thermofóru pramálo užitečného; viděla v něm podivný dojemný prostředek staromódního a hlavně psychicky působivého pohodlí. Ale některé balíčky přece jen do jejího malého pokojíku poblíž bostonské nemocnice U milosrdných docestovaly. Skladovala je v přístěnku, který byl už téměř plný krabic se sesterskými botami - taktéž neotevřených.

Cítila se od rodiny odpoutána a připadalo jí podivné, kolik štědré pozornosti jí věnovali jako dítěti, ale pak jako by v nějakou přesně stanovenou dobu onen proud citových výlevů ustal a nadešla doba očekávání - jako kdyby člověk měl po jisté krátké údobí absorbovat lásku (a mělo by se mu jí dostat v dostačujícím množství) a potom by měl po daleko delší a podstatně vážnější dobu, a podle předpokladů, plnit jen jisté závazky. Když Jenny tento řetěz přetrhla a vyměnila Wellesleyho univerzitu za něco tak přízemního, jako je práce zdravotní sestry, s rodinou se rozešla - a oni, jako by neviděli jinou pomoc, se pomalu rozcházeli také s ní. V rodině Fieldsů by bylo například daleko patřičnější, kdyby se Jenny stala lékařkou anebo zůstala na univerzitě tak dlouho, dokud by se za lékaře aspoň neprovdala. Při každém novém setkání s bratry, matkou a otcem se všichni cítili ve vzájemné přítomnosti víc a víc nesví. Procházeli tím podivným procesem, kdy se lidé pomalu přestávají znát.

Tak to musí zřejmě být ve všech rodinách, myslela si Jenny Fieldsová. Jestli ona někdy bude mít děti, měla pocit, že je ve dvaceti nebude milovat o nic méně, než když jim byly dva roky; třeba člověka budou ve dvaceti potřebovat dokonce ještě víc, uvažovala. Co vlastně člověk potřebuje ve dvou letech? V nemocnici byla s dětmi jako s pacienty ta nejlehčí práce. Čím byly starší, tím víc potřebovaly; a tím méně je někdo chtěl nebo je miloval.

Jenny měla pocit, jako by vyrostla na nějaké veliké lodi, a přitom nikdy neviděla strojovnu, natož aby jí rozuměla. Líbilo se jí, jak se v nemocnici všechno redukovalo na to, co člověk sní, pokud mu snědené jídlo pomohlo, a k jakému účelu jídlo posloužilo. Jako malá holčička nikdy neviděla špinavé nádoby, a když služky sklidily ze stolu, byla vlastně přesvědčena, že nádoby prostě zahazují (trvalo to dokonce dost dlouho, než jí do kuchyně vůbec dovolili vkročit). A když každé ráno přijel mlékařský vůz s lahvemi mléka, domnívala se Jenny nějakou dobu, že přiváží i denní dávku nádobí - tolik se totiž ten zvuk, všechen cinkot a řinčení skla, podobal zvuku, jaký vydávalo nádobí pod rukama služek zavřených v kuchyni, ať už tam s ním dělaly, co chtěly.

Tatínkovu koupelnu Jenny Fieldsová spatřila teprve, když jí bylo pět let. Našla ji jednoho rána, když se vydala za vůni tatínkovy kolínské. Objevila sprchový kout v oparu páry - na rok 1925 docela moderní -, jeho vlastní toaletu, řadu lahvíček, tak nepodobných lahvíčkám maminčiným, že měla pocit, jako by objevila doupě nějakého tajně ukrytého muže, který v domě žil neodhalen už po léta. Ve skutečnosti tomu tak bylo.

V nemocnici Jenny přesně věděla, k jakému účelu se co použije - a učila se nezáhadným odpovědím na otázky, odkud všechno pochází. Když ještě byla malá holčička, měli v Dog's Head Harbor všichni členové rodiny své vlastní soukromé koupelny, vlastní pokoje, vlastní dveře s vlastními zrcadly na jejich vnitřní straně. V nemocnici soukromí posvátné nebylo, nic nebylo tajemství; když člověk potřeboval zrcátko, musel si o ně říct sestře.

Největší záhadou, kterou Jenny dovolili jako malému děvčátku prozkoumat, byl sklep a obrovský hliněný hrnec, který vždycky v pondělí plnili škeblemi. Večer je Jennina matka poprášila kukuřičnou moukou a každé ráno se vyplachovaly čerstvou mořskou vodou z dlouhé trubky, která vedla do sklepa přímo z moře. Koncem týdne byly škeble celé nakynuté a zbavené písku a velké obscénní krky jim líně plouhaly ve slané vodě. Jenny v pátek pomáhala kuchařce škeble třídít; mrtvé při dotyku krčky nezatahovaly.

Jenny si vyprosila o škeblích knížku. Přečetla o nich všechno: jak jedí, jak se množí a jak rostou. Byl to první živý tvor, o němž pochopila úplně všechno - jeho život, sexualitu i smrt. Lidští tvorové v Dog's Head Harbor takto přístupni nebyli. V nemocnici měla Jenny pocit, že si vynahrazuje ztracený čas; zjistila, že lidé nejsou o moc záhadnější nebo přitažlivější než škeble.

"Moje matka," psal Garp, "si na příliš jemné rozdíly nepotrpěla."

Jeden nápadný rozdíl mezi škeblemi a lidmi však přece jen mohla pozorovat, a sice skutečnost, že většina lidí má smysl pro humor; jenže Jenny příliš mnoho sklonů k humoru neměla. Mezi sestrami v Bostonu se tou dobou vyprávěl oblíbený vtip, který však Jenny Fieldsové nijak legrační nepřipadal. Vtip se týkal jednoho z dalších bostonských špitálů. Jenny pracovala v nemocnici, která se jmenovala Bostonská nemocnice božího milosrdenství, říkalo se jí bostonská U milosrdných; vedle toho existovala také Massachusettská všeobecná nemocnice, které se obecně říkalo Massovka. A mimo to tu byla ještě jedna, která se jmenovala U anglických panen.

Jednou, jak se ve vtipu vypráví, zastavil nějakého bostonského taxikáře muž, který se k autu připotácel z chodníku téměř v podřepu. Bolestí byl ve tváři celý zbrunátnělý; buďto se dusil nebo zadržoval dech a bylo jasné, že mu řeč dělá potíže, a taxikář otevřel dvířka a pomohl mu dovnitř, kde si muž lehl na podlahu před zadním sedadlem, s koleny vytaženými až pod hrudník.

"Do nemocnice! Do nemocnice!" vyrážel ze sebe.

"K Pannám?" zeptal se ho taxikář. Ta nemocnice byla totiž nejbližší.

"Pendrek k pannám," zasténal muž. "Dyť mi ho zrovna jedna myslím ukousla!"

Jen málokteré vtipy Jenny připadaly k smíchu a tenhle rozhodně ne. O pánských přirozeních pro Jenny vtipy neexistovaly. Od té záležitosti se distancovala. Věděla, jaké svízele mohou pánská přirození způsobit; a děti nebyly ještě to nejhorší. Samozřejmě že viděla lidi, kteří nechtěli mít děti, a takoví byli smutní, že jsou v jiném stavu; na tom, zda mít děti, by nemělo rozhodně být nic vynuceného, uvažovala Jenny - i když jí pak většinou těch narozených dětí bylo líto. Viděla také lidi, kteří si je opravdu přáli, a ti v ní vzbudili přání mít také dítě - stačilo by jedno. Jenže problém byl v tom, že s pánským přirozením přitom toužila mít co nejméně a už vůbec nic s nějakým mužem.

Valnou většinu léčby pánských přirození měla Jenny možnost pozorovat u vojáků. Armáda Spojených států začala využívat blahodárných účinků objevu penicilínu až teprve roku 1943 a k spoustě vojáků se penicilín dostal až v roce 1945. V bostonské U milosrdných léčili počátkem roku 1942 pánská přirození obvykle sulfonamidy a arzénem. Sulfathiazol se používal na kapavku - spolu s doporučením hojnosti vody. Na syfilis se tu před penicilínem užíval neoarsphenamin; Jenny Fieldsová se domnívala, že tohle je v

podstatě všechno, k čemu sex může vést - dostat do chemie lidského těla arzén a pokusit se je vyčistit.

Další způsob léčby byl lokálního charakteru a také vyžadoval spoustu tekutiny. U této dezinfekční metody Jenny často asistovala, protože pacient v tom okamžiku vyžadoval hodně péče; někdy bylo zapotřebí, aby ho někdo držel. Byla to jednoduchá procedura, během níž se do penisu a překvapeně močové trubice mohlo vpravit až sto kubických centimetrů tekutiny, jež se pak vyhnula zpátky, ale tato procedura připadala všem trochu drsná. Muž, který přístroj k užití téhle léčebné metody vynalezl, se jmenoval Dr. Valentine Dareck a přístroj byl po něm pojmenován irigátor Dareck. Ještě dlouho poté, co se dotyčný irigátor vylepšil a později nahradil jiným irigačním přístrojem, nazývaly jej sestry v bostonské U milosrdných Dárková irigace - patřičný trest pro milence, myslela si Jenny Fieldsová.

"Moje matka," psal Garp, "neměla romantické založení."

Když si voják v biografu začal přesedávat z místa na místo - a když se jí poprvé pokusil dotknout - měla Jenny Fieldsová pocit, že jemu by Dárková irigace přesně svědčila. Jenže s sebou irigátor neměla; do její malé psaníčkové kabelky byl příliš velký. A také vyžadoval značnou spolupráci pacienta. Ale zato s sebou měla skalpel; nosila ho s sebou pořád. Neukradla ho na chirurgii; byl to vyřazený skalpel, který měl ve špičce hluboký zub (někdo ho asi upustil na podlahu nebo do výlivky) - na jemnou práci se již nehodil, jenže Jenny ho na žádnou jemnou práci nepotřebovala.

Nejdřív jí v kabelce pořezal malé hedvábné kapsičky. Pak si našla část pouzdra od starého teploměru a ten na vršek skalpelu nastrčila, takže měl čepičku jako plnicí pero. A tuhle čepičku sundala, když se voják usadil na místo vedle ní a roztáhl se paži přes opěradlo, o které se spolu měli (nesmyslně) dělit. Dlouhá ruka mu visela z konce opěradla; cukalo mu v ní jako koni ve slabinách, když odhání mouchy. Jenny držela ruku v kabelce na skalpelu; druhou rukou pevně svírala kabelku na bílém klíně. Představovala si, že její sesterská uniforma září jako svatý štít a ten hmyz vedle ní z nějakého zvráceného důvodu to světlo přilákalo.

"Moje matka," psal Garp, "šla životem tak, že se stále měla na pozoru před zlodějskými lovci kabelek i lovci v dámském rozkroku."

Tehdy v tom biografu nešel onen voják po její kabelce. Dotkl se jejího kolene. Jenny k němu promluvila celkem jasně: "Koukejte dát tu pracku pryč." Několik lidí se otočilo.

"Co děláš?" zahuhlal voják a jeho ruka bleskem vystřelila pod její uniformu; zjistil, že má stehna pevně sevřená - a zjistil také, že sám má celou ruku od ramene až po zápěstí náhle rozkrojenou jako měkký meloun. Jenny mu přesným řezem rozřízla nárameník s označením hodnosti i s košilí, přesně mu rozřízla kůži a svaly a u lokte mu ruku obnažila až na kost. ("Kdybych ho chtěla zabít," řekla později policistovi, "byla bych mu přeřízla zápěstí. Jsem zdravotní sestra. Víím, jak lidé krvácejí.")

Voják zaječel. Vzepjal se na nohách, až přepadl dozadu, a nepořezanou rukou mlátil Jenny po hlavě, boxoval ji do ucha tak prudce, až jí v hlavě zvonilo. Zašermovala na něho skalpelem a odřízla mu kousek horního rtu přibližného tvaru a síly nehtu. ("Nechtěla jsem mu podříznout krk," vysvětlovala později policistovi. "Chtěla jsem mu uříznout nos, ale netrefila jsem se.")

S pláčem a po čtyřech odplazil se voják tmou do uličky a mířil do bezpečí foyeru. V biografu někdo skučel strachy.

Jenny skalpel otřela o sedadlo, dala ho zpátky do kabelky a ostří přiklopila vrchní částí pouzdra od teploměru. Pak šla do foyeru, odkud se ozývalo sténání a odkud správce kina volal dveřmi na diváky v temném sále: "Není tam nějaký doktor? Prosím vás! Je někdo lékař?"

Přece jen tu však byla zdravotní sestra a ta vyšla ven, aby podle svých nejlepších schopností pomohla. Když ji voják spatřil, omdlel; nebylo to způsobeno ztrátou krve. Jenny věděla, jak krvácející faciální rány; jsou klamné. Hlubší řezná rána na jeho paži samozřejmě potřebovala okamžité ošetření, ale nehrozilo nebezpečí, že by voják vykrvácel. Zřejmě to v dané situaci věděla pouze Jenny - bylo tu plno krve a Jenny jí měla spoustu na bílé sesterské uniformě. Ihned si uvědomili, že to udělala ona. Olivrejovaný personál kina jí nedovolil, aby se omdlelého vojáka dotkla, a někdo jí sebral kabelku. Šílená ošetřovatelka! Pominutá vražednice s nožem! Jenny Fieldsová zachovávala klid. Myslela si že to je pouze otázka vyčkání příchodu příslušných orgánů, aby se situace vyjasnila. Jenže policie s ní zvlášť vlně taky nejednala.

"S tím mladíkem už chodíte dlouho?" zeptal se jí první policista cestou na policejní stanici.

A další jí později položil otázku: "Ale jak jste mohla vědět, že vás chce napadnout? Tvrdí, že se vám chtěl jenom představit."

"To je ale hrozně podlá zbraň, děvenko," řekl jí třetí policista. "Něco takového byste u sebe vůbec nosit neměla. Vypadá to, jako byste ty maléry přímo vyhledávala."

Jenny tedy vyčkávala, že záležitost vyřídí její bratři. Byli to právníci z Cambridge za řekou. Jeden byl student práv, druhý učil na právnické fakultě.

"Oba měli názor," psal Garp, "že právnická praxe je vulgární, ale studium práva že je vznešené."

Když se dostavili, moc útěchy pro ni neměli.

"Z toho matce pukne srdce," prohlásil jeden.

"Žes nezůstala na Wellesleyovce," pravil druhý.

"Když je děvče samotné, musí se chránit," odpověděla Jenny. "Nic lepšího dělat nemůže."

Ale jeden bratr se jí zeptal, jestli může dokázat, že s dotyčným mužem předtím neměla žádné styky.

"Mezi námi," pošeptal jí druhý, "chodilas s tím klukem dlouho?"

Nakonec se vše vyjasnilo, protože policie zjistila, že voják je z New Yorku, kde má ženu a dítě. V Bostonu je na dovolené a ze všeho nejvíc se bojí, aby se celá záležitost nedonesla k jeho manželce. Všichni zřejmě sdíleli názor, že tohle by bylo opravdu něco hrozného - pro všechny zúčastněné, takže Jenny propustili bez postihů. Když začala vyvádět, že jí policie nevrátila skalpel, jeden z bratrů jí řekl: "Proboha, Jennifero, přece si můžeš ukrást jinej, ne?"

"Já jsem ho neukradla," ohradila se Jenny.

"Měla bys mít nějaké přátele," poznamenal druhý bratr.

"Na Wellesleyovce," opakovali oba po sobě.

"Díky, že jste přišli, když jsem vám zavolala," řekla Jenny.

"Od čeho máš rodinu?" zeptal se první.

"Krev se přece nezapře," poznamenal druhý. Pak zbledl, vyveden z míry náhlou asociací - měla uniformu hrozně zakrvácenou.

"Já jsem slušná holka," prohlásila Jenny.

"Jennifero," ozval se starší, v jejím životě kdysi první vzor - co do moudrosti a správnosti všeho konání. Hovořil dosti slavnostně: "S ženatými muži se člověk nemá zaplétat."

"My to matce neřekneme," sliboval druhý.

"A tátovi už vůbec ne!" pravil první. V nepodařeném pokusu o náznak přirozeného vřelejšího vztahu na ni mrkl -- bylo to gesto, jež mu pokřívilo tvář, a Jenny na chvíli nabyla přesvědčení, že její někdejší životní vzor zřejmě ve tváři trpí tikem.

Vedle bratrů byla poštovní schránka s plakátem strýčka Sama. Z obřích rukou strýčka Sama slézal titěrný voják, celý v hnědém. Chystal se přistát na mapě Evropy. Dole na plakátu bylo napsáno: **PODPORUJTE NAŠE CHLAPCE!** Jennin starší bratr se na ni podíval a hleděl, jak hledí na plakát.

"A taky se nezaplétajte s vojáky," dodal, i když za několik málo měsíců se měl stát voják i z něho. Měl být oním vojákem, který se z války domů nevrátí. Z čehož matce pukne srdce, a dopustí se tedy činu, o němž před chvílí mluvil s takovým opovržením.

Jennin jediný zbylý bratr měl přijít o život až dlouho po válce při neštěstí na moři. Měl se utopit několik mil od jejich rodinného sídla v Dog's Head Harbor. O jeho truchlící manželce se pak Jennina matka prý vyjádřila: "Je ještě mladá a hezká a děti taky nejsou odpudivé. Aspoň dosud ne. Po nějaké slušné době si určitě někoho najde." Vdova nakonec promluvila s Jenny, bylo to rok po bratrově utopení. Zeptala se Jenny, jestli si myslí, že už "uplynula slušná doba", a zda by měla něco podniknout, ať už by to bylo cokoli, "aby si někoho našla". Bála se, že by Jenninu matku mohla urazit. Chtěla vědět, jestli si Jenny myslí, že by už mohla odložit smutek.

"Jestli teda smutek necítíš, k čemu ho držíš?" zeptala se jí Jenny. Ve své autobiografii Jenny napsala: "Té nebohé ženě se muselo říct, co má cítit."

"Matka se vyjádřila, že to byla nejhoupější ženská, jakou v životě poznala," psal Garp. "A ta chodila na Wellesleyho univerzitu."

Ale když dala Jenny Fieldsová před svým domem poblíž bostonské U milosrdných bratrů dobrou noc, byla příliš zmatená, než aby prožívala nějaké pobouření. Měla taky bolesti - bolelo ji ucho, které jí voják tak zboxoval, a mezi lopatkami se jí udělala hluboká rýha od svalové křeče, která ji tak bolela, že nemohla spát. Byla přesvědčena, že si tam musela něco přehodit, když ji ve foyeru biografu popadli ti zřízení a zkroutili jí ruce za záda. Vzpomněla si, že na namožené svaly dělá dobře termofór a tehdy otevřela jeden z matčiných dárkových balíčků.

Nebyl to termofór. Zřejmě matka užila eufemismu pro něco, o čem se nemohla přimět diskutovat. V balíčku byl irigátor. Jennina matka věděla, na co se používají, a Jenny také. Pomáhala je používat v nemocnici mnoha pacientům, i když tam se příliš neužívaly proti otěhotnění po milostném aktu; používaly se obecně jako prostředek ženské hygieny a v případech venerických chorob. Pro Jenny Fieldsovou představoval mírnější a poněkud pohodlnější verzi "irigátoru dárkového".

Jenny otevřela všechny matčiny balíčky. Irigátor byl v každém. "Prosím tě, uživej ho, děvenko!" žádala ji

tehdy matka. Jenny věděla, že to matka míní dobře, ale zřejmě předpokládala, že její sexuální aktivita je značná a neodpovědná. Nepochybně od té doby, jak si neodpustila poznamenat matka, "co odešla z Wellesleyovky". Matka se zřejmě domnívala, že od té doby, co opustila Wellesleyho univerzitu, kopuluje (jak se také vyjádřila), "že by schvátla regiment".

Jenny Fieldsová si tedy vlezla do postele s irigátorem naplněným horkou vodou přitisknutým mezi lopatky; doufala, že uzávěry, které zadržovaly vodu, aby netekla hadicí, budou bezpečné, ale nicméně hadici tiskla v ruku, trochu jako by to byl gumový růženec, a gumovou hubičku s malými dírkami hodila do prázdné sklenice. Celou noc Jenny ležela a poslouchala, jestli irigátor neteče.

tomto tak nízce smýšlejícím světě, uvažovala, je člověk buď něčí manželkou nebo něčí kurvou - anebo na nejrychlejší cestě, jak se stát jedním či druhým. Jestliže člověk do jedné z těchto kategorií nezapadne, pak se mu všichni snaží namluvit, že s ním něco není v pořádku. Jenže se mnou rozhodně, uvažovala, nic v nepořádku není.

Toto byl samozřejmě začátek knihy, která později Jenny Fieldsovou proslavila. Ať už je to vyjádřeno sebenecitlivěji, její autobiografie prý překlenula onu obvyklou propast mezi literární kvalitou a popularitou, i když Garp tvrdil, že dílo jeho matky má "stejně literární kvality jako Searsův a Roebuckův katalog".

"Čím to tedy bylo, že Jenny Fieldsová tak zvlgárněla? Rozhodně to nezpůsobili její bratři právníci, ani ten muž v biografu, který poskvnil její uniformu. Také ne irigátory od její matky, i když ty nakonec nesly odpovědnost za její pozdější vyhoštění. Její domácí (popudlivá osoba, která se z nějakých záhadných svérázných důvodů domnívala, že všechny ženy každou chvíli ohrožuje výbuch jejich vlastní lascivity) objevila v Jennině pokojíčku a v koupelně devět irigátorů. Což samozřejmě navozuje představu viny: v mysli znepokojené paní domácí byla tato známka důkazem strachu z nákazy, jaký převyšoval dokonce strach paní domácí samé. Nebo ještě něco horšího, totiž ten nadbytek irigátorů pro ni znamenal opravdovou a úděsnou potřebu výplachů, jejichž lehce odvoditelné důvody pronikaly paní domácí do jejich nejstrašlivějších snů.

Jaké závěry vyvodila z dvanácti párů sesterských botek, nelze ani naznačit, Jenny připadala celá záležitost nesmírně absurdní - a navíc zjistila, že vůči opatřením svých rodičů chová nesmírně obojaké city -, a tak téměř ani neprotestovala. Odstěhovala se.

Tím se však o nic vulgárnější nestala. Jestliže jejímu životu přisuzovali bratři a rodiče spolu s paní domácí tvářnost života necudného - bez ohledu na její skutečný osobní příklad -, došla Jenny k závěru, že jakékoli vnější projevy její nevinosti jsou marné, a stáhla se do defenzivy. Najala si malý byteček, který zavalil podnět k dalšímu náporu irigátorů ze strany matčiny a haldy sesterských botek ze strany otcovy. Došlo jí, že uvažují takto: jestli už má být kurva, ať je aspoň čistá a má slušné obutí.

Od přílišného přemýšlení nad tím, jak špatně ji její rodina chápe, odváděla Jenny částečně válka - a také jí nedovolovala žádnou trpkost nebo sebelítost; Jenny nebyla na nějaké "rozebírání". Byla dobrá sestra a měla stále více práce. Mnoho sester odjíždělo k vojákům na frontu, ale Jenny po změně uniformy ani po cestování netoužila; byla to dívka spíš samotářská a s příliš mnoha lidmi do styku přijít nechtěla. Navíc ji systém hodnot v bostonské nemocnici U milosrdných iritoval sám o sobě až dost: domnívala se, že v polním lazaretu by to mohlo být ještě horší.

Především by jí scházely děti. To byl skutečný důvod, proč zůstávala, když jiné odcházely. Měla pocit, že si jako sestra vede nejlíp u matek a jejich dětí --a právě v tu dobu se objevila spousta dětí, jejichž tátové byli pryč nebo mrtví nebo nezvěstní; ze všeho nejvíc toužila Jenny dodat těmto matkám odvalu. Vlastně jim záviděla. Podle ní to byla ideální situace: matka samotná s novorozencem, manžela vyhodili

někde do oblak nad Francií. A ta mladá žena tu zůstala se svým vlastním dítětem, s životem před sebou - jen oni dva spolu. A dítě vlastně nevážou žádná jiná pouta, uvažovala Jenny Fieldsová. Je to skoro jako neposkvrněné početí. Aspoň nebude v budoucnosti rozhodně zapotřebí žádné léčby pánského přirození.

Tyto ženy však pokaždé nepocit'ovaly nad svým osudem takové štěstí, jaké by byla podle svých představ asi pocit'ovala ona. Mnohé se poddávaly žalu nebo v řadě dalších případů je zmáhala beznaděj; jejich vlastní děti se jim protivily (aspoň některým); chtěly manžela a pro své děti otce (v řadě dalších případů). Ale Jenny Fieldsová se stávala zdrojem jejich nové odvahy - vychvalovala jim cenu samoty a líčila jim, jaké je vlastně potkalo štěstí.

"Copak nevěříte, že jste hodná žena?" ptala se jich. Většina se domnívala, že ano.

"A není to vaše dítě překrásné?" Většina se domnívala, že ano.

"A otec? Jaký byl ten?" Ludrák líná, lhář, děvkař, kurevník. Ale když on je mrtvý, rozvzlykalo se jich několik.

"Ale to jste na tom pak ještě mnohem líp, ne?" pravila Jenny.

Některé skutečně přešly na její stranu a začaly vše vidět jejíma očima, ale Jennina pověst ve špitále pro to její křížácké tažení utrpěla. Nemocniční politika vůči neprovdaným matkám nebyla zvlášť povzbudivá.

"Stará neposkvrněná panna Jenny," vyjadřovaly se sestry. "Ta nechce dítě tím snadným způsobem. Proč si teda o nějaké neřekne přímo Pánubohu?"

Ve své autobiografii Jenny napsala: "Chtěla jsem být zaměstnaná a žít sama. Tím jsem se stala sexuálně podezřelou. Pak jsem chtěla mít dítě, ale abych je mohla mít, nechtěla jsem se s nikým dělit o svoje tělo ani o svůj život. Tím jsem se také stala sexuálně podezřelou."

A to také způsobilo, že zvlgárněla. (A z těchto zdrojů též vyplynul slavný titul: Sexuálně podezřelá, vlastní životopis Jenny Fieldsové.)

Jenny Fieldsová objevila, že člověk si získá víc úcty, když lidi šokuje, než když se snaží žít svůj vlastní život s trochou soukromí. Jenny se před ostatními sestrami vyjadřovala, že jednoho dne si najde nějakého muže, který ji přivede do jiného stavu, a to bude všechno, víc nic. V duchu vůbec nepojednávala možnost, že by se onen muž o to musel pokoušet víc než jednou, jak jim řekla. Samozřejmě, že ty se už nemohly dočkat, aby všechno, co zvěděly, hned podaly dál všem svým známým. Netrvalo dlouho, a Jenny dostala několik nabídek. Musela učinit rychlé rozhodnutí: mohla couvnout, zahanbená skutečností, že její tajemství se vyradilo, anebo se mohla chovat drze.

Jeden medik jí řekl, že by se záležitosti dobrovolně ujal, kdyby mu poskytl během třídenního víkendu aspoň šest možností. Jenny mu sdělila, že zřejmě postrádá sebedůvěru; ona chce mít dítě, které na tom bude podstatně bezpečněji.

Jeden anesteziolog jí nabídl, že by dokonce platil dítěti studia - dokud by nevystudovalo vysokou školu -, ale Jenny mu sdělila, že má oči příliš blízko u sebe a zuby tvarované dost uboze. Rozhodně by nechtěla svoje potenciální dítě zatížit takovými handicapy.

Jeden z přátel ostatních sester se k ní zachoval velice krutě. V nemocniční jídelničce ji vyděsil tím, že jí podal sklenici od mléka téměř plnou mlžně kalné viskózní substance.

"Sperma," kývl hlavou na sklenici. "To všechno na jeden špryc - já totiž nikde nesjíždím. Jestli chcete poskytnout chlapovi jen jednu jedinou šanci, tak já jsem přesně ten právej." Jenny zvedla úděsnou sklenici a chladným zrakem si ji prohlížela. Bůhví co v ní ve skutečnosti bylo. Přítel té dotyčné sestry pravil: "To je pouze na ukázkou, jaký to mám. Semene moře," dodal a šklíbil se na celé kolo. Jenny vylila obsah sklenice na nějakou kytku v květináči.

"Já chci dítě," řekla. "Já si nechci založit farmu na spermata."

Jenny věděla, že to bude těžké. Naučila se brát žerty a naučila se oplácet stejnou mincí.

A tak všichni došli k závěru, že Jenny je hrubého zrna a že zachází příliš daleko. Vtip byl sice vtip, ale Jenny ho brala příliš principiálně. Buďto se hájila zuby nehty a jen z paličatosti -anebo, ještě něco horšího, to myslela skutečně vážně. Kolegové z nemocnice ji nedokázali ani rozesmát, ani dostat do postele. Jak napsal o matčině dilematu Garp: "Její kolegové odhalili, že se vůči nim cítí nadřazená. To neocení ani ten nejlepší kolega."

Tehdy zahájili vůči Jenny Fieldsové taktiku tvrdé linie. Iniciativu projevili sami zaměstnanci nemocnice - samozřejmě prý "pro její dobro". Rozhodli, že Jenny od dětí a matek vzdálí. Tvrdili, že jí děti lezou na mozek. Žádné porodnictví pro Jenny Fieldsovou! Hezky ji držte zpátky od inkubátorů - má příliš měkké srdce anebo jí měkne mozek.

Takto oddělili Jenny Fieldsovou od matek a jejich novorozeňat. Je to dobrá sestra, tvrdili všichni, zkuste to s ní na nějaké jednotce intenzivní péče. Měli zkušenost, že sestra, která slouží v bostonské U milosrdných na jednotce intenzivní péče, rychle ztratí zájem o vlastní problémy. Jenny samozřejmě věděla, proč ji poslali od dětí pryč. Jenom litovala, že mají tak nízké mínění o jejím sebeovládání. Jelikož to, co chtěla, jim připadalo divné, předpokládali, že se nedovede ovládat. Lidi nemají žádnou logiku, uvažovala Jenny. Na otěhotnění má času habaděj. Nijak nespěchá. Byla to pouze součást potenciálního plánu.

Byla přece válka. Na jednotce intenzivní péče z ní viděla o něco víc. Nemocnice jim z úrazové služby posílaly speciální pacienty a byly to vždycky případy smrtelné. Byli tu ti obvyklí starší pacienti, které k životu poutaly chatrné nitky; měli tu běžné případy úrazů z továren, případy automobilových havárií a strašlivé úrazy dětí. Ale hlavně tu byli vojáci. Co se stalo jim, nebyl žádný náhodný úraz.

Ony pohromy, jež stihly vojáky a jež podle ní nezpůsobila náhoda, dělila Jenny Fieldsová podle vlastních hledisek.

1. Muži, kteří utrpěli popáleniny, většinou na lodích (nejkomplikovanější případy chodily z Chelseaské vojenské námořní nemocnice), ale také v letadlech a na zemi. Jenny jim říkala Povrchoví.
2. Dále muži, kteří utrpěli průstřel nebo nějaké zranění na nebezpečných místech; měli potíže interního rázu a Jenny jim říkala Vnitřní orgány.
3. Muži, jejichž poranění připadala Jenny téměř mystická; tihle všichni jako by zde mysli již "neexistovali"; měli zasaženou buď hlavu nebo páteř. Někdy byli ochrnutí, někdy jen bloudili duchem. Jenny jim říkala Absentující. Někteří občas trpěli také povrchovými zraněními nebo poškozením vnitřních orgánů; ale celá nemocnice pro ně měla jedno jméno.
4. Ztracenci.

"Můj otec," psal Garp, "byl Ztracenec. Z hlediska mé matky musel pro ni být velice atraktivní. Sem ho již

totiž nepoutala žádná pouta."

Garpův otec byl věžní střelec, kterého potkalo v nebesích nad Francií ono nenáhodné neštěstí.

"Střelec ve věži," psal Garp, "byl členem posádky bombardovacího letadla a jako takový byl, pokud šlo o protiletadlovou palbu ze země, nejzranitelnější. Té palbě se říkalo fláka; fláka často střelci připadala jako rychle se pohybující inkoustová skvrna vymrštěná do vzduchu a rozteklá po obloze jako po pijáku. Pomešší muž (k této funkci se totiž hodil člověk spíš menší, protože se v kulovité věži snáz umístil) byl přikrčen ke svým kulometům jako v přeplněném ptačím hnízdě - kokon, který připomínal hmyz zalitý ve skle. Ta kulovitá věž byla kovová báb s kulatým okénkem a byla zespodu zasunuta do trupu letadla B-17 jako vyhrzlý pupek - jako prsní bradavka na břichu bombardéru. V této maličké kopuli byly dva padesátikalibrové kulomety a jeden malý drobný muž, jehož práce spočívala v tom, že měl hledím sledovat bojové letadlo, které napadlo jeho bombardér. Když se věžička pohnula, střelec se otočil s ní. Střelec měl před sebou dřevěná držadla s knoflíky, jejichž pomocí se z kulometu střílelo. S rukama svírajícíma držadlo se spouštěm vypadal střelec v té věži jako nebezpečné embryo uvízlé v absurdně obnaženém amniotickém vaku, jež se rozhodlo chránit svou matku. Těmito držadly se také s věží kormidlovalo do určitého bodu, aby střelec nekatapultoval od celé kulometné konstrukce sám sebe.

Střelci muselo být s oblaky pod nohama nesmírně zima, k čemuž ještě přistupoval pocit, že je k letadlu připoután jako něčí dodatečný nápad. Při přistávání se kulovitá věž zatahovala - obvykle. Nezatažená věž při přistávání na makadamové dráze jiskřila - stejně urputně a mocně jako automobily."

Seržant technik Garp, zesnulý střelec, jehož důvěrnou znalost násilné smrti nelze nijak přehnat, sloužil u Osmého leteckého sboru - u sboru, který bombardoval Evropu z Anglie. Seržant Garp měl zkušenosti jakožto přední střelec v B-17C a jakožto střední střelec v B-17E, a pak ho udělali střelcem v kulovité věži.

Když létal jako střední střelec ve středu trupu B-17E, způsob, jakým to tu bylo zařízeno, mu nevyhovoval. V trupu letadla byli dva střední střelci a nosné konstrukce jejich kulometů byly umístěny přímo vedle sebe, a vždycky když Garp pootočil svým kulometem a jeho kamarád zároveň druhým, dostal Garp ránu do některého ucha. U pozdějších modelů se kulomety už neumísťovaly paralelně, ale vychýleně. Jenže toto vylepšení přišlo pro seržanta Garpa příliš pozdě.

Jeho první bojová akce byl nálet v letce B-17 Éček na francouzský Rouen, 17. srpna 1942, a akce proběhla beze ztrát. Seržant technik Garp dostal ve svém postavení středního střelce od svého kolegy jednu ránu do levého a dvě do pravého ucha. Část problému spočívala v tom, že druhý střelec byl oproti Garpovi hrozně veliký; lokte měl ve výši Garpových uší.

Ve věži byl onoho prvního dne nad Rouenem nějaký chlapík jménem Fowler, který byl ještě menší než Garp. Před válkou byl Fowler džokejem. Byl to lepší střelec než Garp, ale Garp toužil po tom být střelcem ve věži. Fowler byl sirotek, ale zřejmě si ve své osamocenosti liboval a snažil se nějakým způsobem svého kolegu netísnit a neohrožovat lokty. Samozřejmě že jako spousta jiných střelců i Garp toužil po své padesáté či kolikáté akci, po níž mohl doufat, že bude přeložen k Druhému leteckému sboru - k velitelství bombardovacího výcviku -, kde by mohl bezpečně odejít na odpočinek coby kulometný instruktor. Ale do té doby, než Fowler přišel o život, mu Garp jeho vyložené soukromé postavení, jeho džokejský smysl pro izolaci, záviděl.

"Je to smradlavá díra, zvlášť když se to moc zaprdí," pravil Fowler. Byl to cynik se suchým iritujícím chichotáním a s pověstí sprostáka mezi sestrami z polního lazaretu.

Fowler přišel o život při havarijním přistávání na nedlážděné cestě. Kolečka s výsuvnými podpěrami se

utrhla v nějaké jámě a celé přistávací zařízení se rozbilo a bombardér zapadl do tvrdé prolákliny, v níž síla tlaku střílnu rozmáčkla, jako když padající strom rozdrtí zrnko vína. Když na Fowlerovi, který vždycky říkal, že chová větší víru ve stroje než v koně a lidské bytosti, přistál trup letadla, byl v pozici skrčence v nezatažené věži. Střední střelci, včetně seržanta Garpa, viděli, jak trosky podklouzly pod břichem bombardéru. Pobočník eskadry, který byl nejbližším očitým svědkem přistání, zvracel v džípu. Velitel nemusel čekat až na oficiální potvrzení Fowlerovy smrti, aby ho mohl v jeho funkci nahradit druhým nejmenším střelcem eskadry. Drobný seržant technik Garp vždycky toužil být střelcem ve věži. V září roku 1942 se jím stal.

"Moje matka si velice potrpěla na detaily," psal Garp. Když přivezli nový úraz, první, kdo se doktora zeptal, jak k němu došlo, byla Jenny Fieldsová. A Jenny si ony případy mlčky klasifikovala: Povrchoví, Vnitřní orgány, Absentující a Ztracenci. A vymýšlela si drobné triky, jež jí pomáhaly zapamatovat si jejich jména a jejich neštěstí. Takže: Vojín Hammer, srazil si cembr. Praporečník Romero zaběhl pod éro. Desátník Estes ztratil testes. Kapitán Hutt stáhl se jak had. Major Longfellow ztratil básnické střevo.

Seržant Garp byl záhada. Během svého pětatřicátého letu nad Francií přestal ten drobný střelec střílet. Pilot si všiml, že z věže nešlehá oheň kulometné palby a domníval se, že Garp dostal zásah. Pokud jej Garp skutečně dostal, pilot to v útrobách letadla necítil. Doufal jen, že Garp taky moc ne. Když letadlo přistálo, pilot dal Garpa rychle přenést do sajdkáry sanitního motocyklu; všechny ambulance totiž byly právě v akci. Když drobného seržanta technika v sajdkáře uložili, začal si se sebou hrát. Sajdkára měla pro případ špatného počasí kryt z nepromokavého plátna. Pilot jej přetáhl přes vozík. Kryt měl malé okénko, jímž mohli zdravotník, pilot a shromáždění muži seržanta Garpa pozorovat. Na tak malého človíčka měl neobyčejně mohutnou erekcí, ale nehrál si s tou věcí o nic zkušeněji než dítě - a rozhodně ani zdaleka ne tak zběhle jako opice v zoologické zahradě. Nicméně však jako opice vykukoval Garp ze své klece ven a zíral bezelstně do tváří lidských bytostí, které ho pozorovaly.

"Co je to, Garp?" okřikl ho pilot. Garp měl čelo potřísněné krví, která už byla většinou zaschlá, ale leteckou čepici měl přilepenou k temeni a kapala z ní ještě krev; vypadal však, jako by na sobě neměl jediný šrám. "Garp!" řval na něho pilot. V kovové báni, kde byly umístěny padesátikalibrové kulomety, byla trhlina. Vypadalo to, že hlavně kulometů zasáhla flaka a zřejmě roztrhla celou konstrukci a dokonce vyhodila držadla se spouštěmi, přestože Garpovým rukám se nic nestalo - jediné že si při masturbaci počínal neobratně.

"Garp!" křičel pilot.

"Garp?" opakoval Garp. Napodoboval pilota jako učenlivý papoušek nebo vrána. "Garp," opakoval Garp, jako by se to slovo právě naučil. Pilot Garpovi přikyvoval, jako by ho nabádal, aby si své jméno zapamatoval. Garp se usmíval. "Garp," řekl. Zřejmě si myslel, že se tak lidé zdraví. Nikoli Ahoj, ahoj! - ale Garp, Garp!

"Ježíši, Garp," zasténal pilot. V okénku věže bylo vidět několik děr a trhlin. Zdravotník rozepnul zip, kterým byl uzavřen kryt sajdkáry a zadíval se Garpovi do očí. S Garpovými očima něco nebylo v pořádku, protože se každé otáčelo nezávisle na druhém. Zdravotníkovi připadalo, že svět se začne vždy chvílemi Garpovi před očima vynořovat, pak mizet a zase vystupovat - pokud vůbec Garp byl s to něco vidět. Pilot ani zdravotník v tu chvíli samozřejmě nemohli vědět, že okulomotorické nervy Garpova mozku - stejně tak jako další jeho části - poškodily ostré tenké střepiny z flaky. Okulomotorické nervy povětšinou tvoří motorická nervová vlákna, která obrůstají valnou část svalů oční bulvy. Pokud šlo o ostatní část Garpova mozku, utřil několik řezných a tržných ran, což působilo jako prefrontální lobotomie - i když to byl chirurgický zákrok značně nedbalý.

Zdravotník měl velký strach z toho, jak nedbale byla seržantu Garpovi ona lobotomie provedena, a z

toho důvodu se rozhodl nestrhnout mu z hlavy nasáklou leteckou čepici, která mu zůstala na hlavě a svezla se tak hluboko, že to vypadalo, jako by mu trčící blyskotavý knoflík rostl přímo z čela. Všichni se ohlíželi po zdravotníkově řidiči, ale ten někde zvracel, takže zdravotník došel k závěru, že bude muset najít někoho, kdo bude sedět v sajdkáře u Garpa, a on že zatím bude muset řídit motorku sám.

"Garp?" zkoušel si Garp na zdravotníkovi nové slovo.

"Garp," přisvědčil mu zdravotník. Garpovi to zřejmě dělalo dobře. Obě drobné ručky měl na své působivé erekci a zdárně masturboval.

"Garp," vyštěkl. Z hlasu mu zaznívala radost, ale také překvapení. Koulel očima na své publikum a prosil zřejmě svět, aby se před ním objevil a zůstal. Nevěděl jistě, co provedl. "Garp?" zeptal se pochybovačně.

Pilot ho poplácal po paži a kývl na ostatní z letky a na příslavší posádku, jako by jim chtěl říct: Musíme seržantovi trochu pomoci, chlapci. Prosím vás: aby se cítil jako doma. A chlapci, uctivě oněmělí nad Garpovou ejakulací, na něho všichni vykřikli: "Garp! Garp! Garp!" - a znělo to jako uklidňující sbor tůleňů, kteří se snaží Garpovi ulehčit.

Garp šťastně přikyvoval, ale zdravotník ho vzal za ruku a důtklivě ho nabádal: "Ne! Nehýbejte hlavou, jo? Garp? Prosím vás, nehýbejte hlavou." Garpovy oči bloudily kdesi za pilotem i za zdravotníkem, kteří jen čekali, až se zase vrátí. "To chce klid, Garpe," šeptal mu pilot. "Jenom sed'te a nehýbejte se, jo?"

Z Garpova obličejů klid jen zářil. Drobný seržant svíral oběma rukama svou skomírající erekci a vypadal, jako že provedl přesně tu věc, jakou situace vyžadovala.

V Anglii pro seržanta Garpa nemohli nic udělat. Měl štěstí, že ho převezli domů do Bostonu ještě dlouho před koncem války. Příčinil se o to ve skutečnosti nějaký senátor. Úvodník jedněch bostonských novin totiž obvinil americké námořnictvo, že transportuje raněné vojáky domů pouze v případě, kdy zranění pocházejí z bohatých a předních amerických rodin. Aby utišil takové špinavé pomluvy, dal se americký senátor slyšet, že pokud někteří z těch těžce raněných mají to štěstí, že mohou být zpátky do Ameriky vůbec převezeni, pak se té možnosti převozu dostane "třeba i sirotkům - stejně jako každému jinému". Aby se senátorova slova potvrdila, bylo sice kolem hledání nějakého raněného sirotka trochu rozruchu, ale nakonec přec jen mohli vyrukovat s tou pravou osobou.

Nejen že byl seržant technik Garp sirotek; byl to zároveň idiot se slovníkem v rozsahu jednoho slova, takže si novinářům nestěžoval. A na všech fotografiích, které s ním udělali, se střelec Garp usmíval.

Když slintajícího seržanta dovezli do bostonské nemocnice U milosrdných, měla Jenny Fieldsová potíže, do které kategorie ho zařadit. Byl to jasně typ Absentující, učenlivější než dítě; ale co dalšího s ním je v nepořádku, tím si nebyla jistá.

"Buďte zdrav. Tak jak je?" zeptala se ho, když ho přivezli na vozíčku s úsměvem ve tváři na oddělení.

"Garp!" vyhrkl Garp. Okulomotorický nerv se částečně zlepšil a Garpovy oči spíš skákaly, než se koulely, ale ruce měl zabalené v gázových fáčích podobných palčákům, což byl důsledek skutečnosti, že si hrál s ohněm, který náhodou vypukl v nemocničním oddělení lodí, na níž byl transponován. Uviděl plameny a vztáhl po nich ruce, a jak po nich mávl, dokonce mu jich několik šlehlo do obličejů, až si sežehl obočí. Jenny silně připomínal oholenou sovu.

S těmi popáleninami byl Garp jak Povrchový, tak Absentující. S rukama tak mohutně zafačovanými

přišel o možnost masturbovat, kteroužto činnost, jak se psalo v jeho materiálech, provozoval často a zdárně - a bez jakékoli snahy se předvádět. Ti, kteří ho mohli od onoho požáru na lodi sledovat zblízka, měli obavy, že ten dětský střelec začíná být čím dál tím skleslejší -zřejmě proto, že mu vzali to jediné dospělé potěšení, aspoň po tu dobu, než se mu zahojí ruce.

Bylo samozřejmě možné, že Garp měl poškozené i vnitřní orgány. Do hlavy se mu dostala spousta střepin a některé byly v tak ošemetných místech, že se nedaly odstranit. Poškození mozku se taky nemuselo zastavit u té kruté provedené lobotomie; jeho vnitřní destrukce mohla být progresivní. "Naše obecně zhoršující se situace je sama už dost komplikovaná," psal Garp, "i bez zavedení flaky do našeho systému."

Před Garpem tu již byl jeden pacient, kterému do hlavy pronikly střepiny podobným způsobem. Kolik měsíců byl docela v pořádku, hovořil si pro sebe a tu a tam se počural do postele. Pak mu začaly vypadávat vlasy; těžko dokončoval věty. Téměř před smrtí mu začínaly růst prsy.

Podle rentgenového svědectví, jež na snímcích prokázalo stíny a bílé jehličky, byl střelec Garp s největší pravděpodobností Ztracenec. Ale Jenny Fieldsové byl velice milý. Drobný čistotný mužiček, bývalý střelec v kulovité věži, byl nezáladný a ve svých požadavcích přímý jako dvouleté dítě. Vykríkovoal "Garp!", když měl hlad, a vykřikovoal "Garp!", když měl radost; ptal se "Garp?", když ho něco znepokojovalo nebo když oslovoval úplně neznámé lidi, a říkal "Garp" bez otazníku, když někoho poznal. Většinou udělal to, co se mu řeklo, ale nedalo se na to spoléhat. Snadno zapomínal, a jestli se jednu chvíli projevoval poslušně jako šestiletý chlapec, byl vzápětí bezmyšlenkovitě nevyzpytatelný, jako by mu bylo jeden a půl roku.

Jeho depresivní stavy, jak o tom podávaly průkazné svědectví jeho přepravní materiály, se zřejmě dostavovaly zároveň s jeho erekcemi. V takových okamžicích stiskl toho svého nebohého, náhle vyrostlého neposedu mezi palčáky z gázy a rozplakal se. Plakal proto, že přes gázu neměl z dotyku tak příjemný pocit, jaký si stačil z té krátké předchozí doby o svých rukou zapamatovat, a také proto, že ho to bolelo, když se něčeho rukama dotkl. A tehdy si k němu chodila sedat Jenny. Třela ho mezi lopatkami, až zaklonil hlavu jako kočka, a povídala mu a povídala, přátelským hlasem plným vzrušivě proměnlivých tónů. Sestry na pacienty většinou jen monotónně pobroukávaly - vytrvalým neměnným hlasem, který měl uspávat, ale Jenny věděla, že Garp spánek nepotřebuje. Uvědomovala si, že je jenom dítě a že se nudí - potřeboval rozptýlení. Takže Jenny ho bavila. Pouštěla mu rádio, ale některé programy Garpa rozčilovaly; nikdo nevěděl proč. Jiné programy mu způsobovaly enormní erekce, jež vedly k jeho depresivním stavům, a tak dále. Jeden program, jednou jedinkrát, Garpovi přivodil v následujícím polosnu poluci, která ho tak překvapila a potěšila, že od té chvíle ho vždycky pohled na rádio uváděl ve vytržení. Ale ten program už Jenny nikdy nenašla, takže pořad se vším ostatním se znovu nekonal. Věděla, že kdyby mohla chudáka Garpa na ten poluční program napojit, byly by jak její práce, tak jeho život šťastnější. Jenže tak snadné to nebylo.

Snahy naučit ho nové slovo se vzdala. Když ho krmila a viděla, že mu jídlo chutná, řekla: "Fajn! To je fajn."

"Garp!" přisvědčil.

A když vyplivoval jídlo na slintáček a dělal hrozné obličejy, řekla: "Fuj! To je fuj, že?"

"Garp!" zalykal se.

První známky jeho zhoršujícího se stavu si Jenny všimla, když začal Garp ztrácet G. Jednou ráno ji pozdravil: "Arp."

"Garp," odpírala rozhodně. "G-arp."

"Arp," řekl znovu.

Věděla, že ho ztrácí.

Den ze dne jako by byl mladší. Když spal, vrtěl pěstičkami a hnětl jimi vzduch, špulil rtíky, tváře se mu pohybovaly, jako by sál, a víčka se mu chvěla. Jenny u dětí strávila hodně času a věděla tedy, že střelec je ve svých snech u prsu. Nějakou dobu uvažovala, že mu ukradne na porodním oddělení dudlík, ale teď tam vůbec nepřišla; iritovala ji představa vtipů ("No ne, Panna Maria Jenny, a krade pro děťátko cumel. Kdopak je ten šťastný tatíček, Jenny?") Pozorovala, jak seržant Garp ve spánku saje a snažila se představit si, jak bude jeho konečný odchod klidný, protože opět přejde do stavu embryonálního a přestane dýchat plícemi; jeho osobnost se od něho postupně oddělí, polovička se ho oddá snům vajíčka, polovička snům spermatu. A konečně přestane existovat vůbec.

Skoro to tak bylo. Garpovo kojenecké údobí se projevilo tak výrazně, že se dokonce i probouzel jako malé dítě podle čtyřhodinového časového rozvrhu; dokonce jako kojeňátko i plakal, s tváří celou zrudlou, z očí mu naráz prýštily slzy, a v okamžiku se zas nechal uklidnit - rádiem, Jenniným hlasem. Když mu jednou masírovala záda, říhl. Jenny vytryskly slzy. Seděla u jeho postele a přála mu rychlou bezbolestnou cestu zpět do mateřského lůna a ještě dál.

Jenom kdyby se mu ty ruce zahojily, uvažovala. Mohl by si cucat palec. Když se probudil ze svých kojivých snů, hladový a toužící sát z mateřského prsu, aspoň jak si to v duchu zřejmě představoval, vkládala mu Jenny do úst vlastní prst a dovolovala mu, aby ji za něj rty tahal. Přestože měl opravdové dospělé zuby, podle své mysli byl bezzubý a nikdy ji nekousl. Na základě tohoto pozorování mu jednou v noci Jenny nabídla prs, který Garp nenasytně sál, a zřejmě mu vůbec nevadilo, že v něm nic není. Jenny měla dojem, že kdyby takhle sál pořád, určitě by dostala mléko; cítila totiž v lůně nesmírné nutkání, mateřské a sexuální. Její pocity byly neobyčejně živé - nějakou dobu dokonce věřila, že by mohla počít už pouze tím, když by věžního střelce Garpa jen kojila.

Skoro to tak bylo. Jenže střelec Garp nebyl jenom malé dítě. Když jednou v noci sál její prs, všimla si Jenny, že má erekci, která až nadzvedává deku; ovíval se neobratnými zafačovanými rukama, nešťastně ňafal a lačně sál z prsu. A tak mu jednou v noci pomohla; uchopila ho chladnou zapudrovanou rukou. Přestal sát a jen se o ni otíral pusou.

"Ar," zasténal blaženě. Ztratil už i p.

Kdysi Garp, pak Arp a teď už jen Ar - bylo jí jasné, že umírá. Zbývala mu jediná samohláska a jediná souhláska.

Když vystříkl, cítila v dlani vlhkost a horkost jeho semene. Pod dekou to vonělo jako v létě v pařeništi absurdní úrodností, jako by něco mělo začít jen tak z ruky růst. Dalo by se tam nasadit cokoli a určitě by to rozkvetlo. Nad Garpovým spermatem Jenny Fieldsové v hlavě vyvstala jedna myšlenka: kdyby toho člověk do pařeniště trochu nakapal, vyrašily by děti přímo z hlíny.

Jenny o celé záležitosti uvažovala čtyřicet hodin.

"Garp?" zašeptala Jenny.

Rozepnula si blůzku uniformy a obnažila prsy, které jí vždycky připadaly příliš velké. "Garp," zašeptala

mu do ucha; víčka se mu rozechvěla, rty se sáply po prsu. Kolem nich bílý rubáš, závěs na kroužcích, který je odděloval od ostatního oddělení. Na jedné straně Garpovy postele ležel Povrchový - oběť plamenometu, kluzký od masti, zafačovaný v gáze. Neměl víčka, takže to vypadalo, jako by se neustále díval, ale byl slepý. Jenny si zula pevné sesterské střevíce, odepjala bílé punčochy a vysvlékla se z uniformy. Dotkla se prstem Garpových rtů.

Na druhé straně Garpovy postele, obestřený oním bělostným rubášem, ležel pacient typu Vnitřní orgány, který byl na nejlepší cestě stát se Absentujícím. Přišel o spodní část vnitřností a o rectum; trápily ho ledviny a játra ho doháněla k šílenství. Trpěl nočními můrami, při nichž měl představy, že ho nutí močit a defekovat, přestože to pro něho byla již dávná historie. Když tyto záležitosti vykonával, vůbec si to neuvědomoval, a vše odbýval jen prostřednictvím trubic a gumových vaků. Často sténal a na rozdíl od Garpa sténal celými slovy.

"Do prdele," zakvílel.

"Garp?" zašeptala Jenny. Shodila kombiné i kalhotky, sundala si podprsenku a stáhla deku.

"Kristepane," řekl vedle Povrchový tiše; rty měl od popálenin samý puchýř.

"Do prdele kruci!" křičel muž s postiženými vnitřními orgány.

"Garp," řekla Jenny. Chopila se jeho erekce a obkročmo na něho usedla.

"Á," vyjekl blaženě. Už mu chybělo i r. K vyjádření radosti i smutku mu zbyla jediná samohláska. "Á," opakoval, když ho Jenny pojala do sebe a zůstala na něm sedět celou vahou.

"Garp?" zašeptala. "Dobrá? Je to fajn, Garp?"

"Fajn," přisvědčil zřetelně. Avšak to bylo jediné slovo, jež jeho poničená paměť vydala ve vší jasnosti právě v okamžiku, kdy v Jenny dospěl vyvrcholení. Bylo to také první a poslední opravdové slovo, které ho slyšela promluvit. A když se opět zmenšil a vyklouzl z ní v toku svých prýstících životodárných látek, zredukoval se opět na pouhé Á; zavřel oči a usnul. Když mu Jenny nabídla prs, neměl hlad.

"Bože!" vykřikl Povrchový, velmi opatrně s B, protože jazyk měl také popálený.

"Prd!" štěkl muž s postiženými vnitřními orgány.

Jenny Fieldsová umyla Garpa i sebe teplou vodou a mýdlem v smaltovaném nemocničním umyvadle. Výplach si samozřejmě dělat nechystala, a neměla pochyb, že kouzelná moc zapůsobila. Cítila se připravená k zasetí líp než obdělaná půda - dobře vyživená země - a cítila také, že Garp ji obdařil tak štědrrou dávkou, jaká v létě vytryskne ze zahradní hadice (jako by chtěl zalít trávník).

Víckrát to s ním nedělala. Nebyl důvod. Nenacházela v tom žádné zalíbení. Čas od času mu pomáhala ručně, a když se dožadoval křikem prsu, podala mu jej, ale za několik týdnů již žádné erekce neměl. Když mu z rukou sundali obvazy, zjistili, že i proces hojení se ubírá opačným směrem, a znovu ho zafačovali. O kojení přestal mít zájem. Jenny měla dojem, že jeho sny se musí podobat snům, jaké by mohla mít ryba. Jenny věděla, že Garp je zpátky v mateřském lůně; zaujal znovu embryonální pozici, stočen uprostřed lůžka. Nevydával žádné zvuky. Jednou ráno Jenny pozorovala, jak kope malou slabou nožkou; měla dokonce představu, jako by sama uvnitř těla cítila kopnutí. I když na něco tak reálného bylo ještě příliš záhy, věděla, že ta reálná věc už je na cestě.

Garp brzy přestal kopat. Stále dostával svůj kyslík, protože dýchal plícemi, ale Jenny bylo jasné, že Garp je prostě příklad lidské adaptability. Nechtěl jíst; museli ho živit intravenózně, takže opět byl vlastně připoután k jakési pupeční šňůře. Jenny očekávala jeho poslední údobí s jistými obavami. Bude na konci boj podobný šílenému zápasu spermií? Zvedne se štít spermií a bude obnažené vajíčko čekat s nadějí na smrt? A jak se nakonec na té malé okružní cestě rozdělí Garpova duše? Jenže toto údobí proběhlo, aniž Jenny měla možnost je pozorovat. Když jednoho dne neměla službu, seržant technik Garp zemřel.

"Kdy jindy mohl zemřít?" napsal Garp. "Mohl uniknout jedině, když matka nebyla ve službě."

"Samozřejmě, že jsem něco cítila, když zemřel," napsala Jenny Fieldsová ve své slavné autobiografii, "Ale to nejlepší z něho bylo ve mně. Bylo to pro nás pro oba to nejvhodnější, jediný způsob, jak on mohl žít dál, a jediný způsob, jakým já jsem chtěla počít dítě. Skutečnost, že ostatní svět to pokládá za nemorální akt, mi jen dokazuje, že ostatní svět nerespektuje práva jednotlivce."

Psal se rok 1943. Když začalo být Jennino těhotenství zjevné, ztratila místo. Samozřejmě že její rodiče a bratři nic jiného nečekali; nebyli překvapeni. Jenny se už dávno přestala snažit přesvědčit je o své čistotě. Procházela rozlehlými chodbami rodičovského sídla v Dog's Head Harbor jako uspokojený duch. Její vyrovnanosti se rodina lekala a dávali jí pokoj - tajně byla Jenny uvnitř docela šťastná, ale je s podivem, že při všech těch úvahách, které nepochybně věnovala očekávanému dítěti, nevěnovala pozornost jménu.

Když totiž Jenny Fieldsová porodila devítiliberního chlapečka, neměla pro něho přichystané žádné jméno. Matka se jí zeptala, jak mu chce dát říkat, ale Jenny právě odrodila a dostala sedativum; neprojevila žádnou ochotu ke spolupráci.

"Garp." řekla.

Její otec, král obuvi, se domníval, že řihla, ale matka mu pošeptala: "To jméno je Garp."

"Garp?" opakoval. Byl přesvědčen, že podle jména by mohli zjistit, kdo je otcem dítěte. Jenny jim samozřejmě neprozradila ani slovo.

"Musíš se zeptat, jestli je to křestní jméno toho grázla nebo příjmení," pošeptal Jennin otec její matce.

"Je to křestní jméno nebo příjmení, děvenko?" zeptala se matka Jenny.

Jenny se chtělo strašlivě spát. "Je to Garp," odpověděla. "Prostě Garp. To je všechno."

"Myslím, že to bude příjmení," řekla Jennina matka jejímu otci.

"A má křestní jméno?" zeptal se Jennin otec vztekle.

"To jsem se nedověděla," zahuhlala Jenny. A byla to pravda; nikdy se je nedověděla.

"Nikdy se nedověděla, jak se jmenuje křestním jménem!" zahřímal otec.

"Děvenko, prosím tebe," naléhala matka, "přece musí mít nějaké křestní jméno."

"Technik seržant Garp," odpověděla Jenny Fieldsová.

"Zatracenej vojcl, já to věděl!" vybuchl otec.

"Technik seržant?" zeptala se Jennina matka.

"T. S.," odpověděla Jenny Fieldsová. "T. S. Garp. Tak se bude můj chlapec jmenovat." A usnula.

Otec zuřil. "T. S. Garp!" hulákal. "Co je to za jméno pro děcko?"

"Je celé jenom jeho," řekla mu později Jenny. "Je krucihergot jenom jeho, celé jenom jeho."

"Byla to legrace chodit s takovým jménem do školy," napsal později Garp. "Učitelé se věčně ptali, co mají znamenat ta začáteční písmena. Nejdřív jsem jim říkal, že jsou to prostě začáteční písmena, ale nikdy mi nevěřili. Takže jsem musel říct: 'Zavolejte si mamince. Ta vám to poví.' A taky volali. A generálská Jenny jim to skutečně od plic pověděla."

Tak dostal svět T. S. Garpa: zrozeného z dobré zdravotní sestry s vlastní pevnou vůlí a ze semene věžního střelce - z poslední dávky, kterou vypálil.

2 Krev a modř

T. S. Garp měl vždycky pocit, že umře mladý. "Stejně jako otec tíhnu ke krátkosti. Jsem člověk na jednu ránu."

Jen tak tak unikl Garp osudu vyrůstat v prostředí výlučně dívčí školy, kde matce nabídli místo školní zdravotní sestry. Ale Jenny Fieldsová dobře viděla možnou mučivou budoucnost, jakou by s sebou toto rozhodnutí přineslo: její malý Garp obklopený samými ženami (Jenny s Garpem nabídli byt v jednom školním internátu). Dovedla si představit první sexuální zkušenosti svého syna: ty fantazie navozené pohledem na výlučně dívčí prádelnu s její vůní, kde by děvčata ve své hravosti dítě zahrabala do hor spodního prádla mladých žen. Jenny by se bylo místo zamlouvalo, ale kvůli Garpovi nabídku odřekla. Místo toho ji zaměstnala proslulá Steeringská škola, kde mohla být pouze jednou z dalších školních zdravotních sester a kde byl nabídnutý byt v studeném přístavěném nemocničním křídle s věžešskými okny.

"To máš jedno," řekl jí otec. Iritovalo ho, že se vůbec rozhodla pracovat. Peněz bylo dost a býval by byl šťastnější, kdyby se stáhla do úkrytu soukromého sídla v Dog's Head Harbor, dokud by ten její nelegitimní potomek nevyrostl a neodstěhoval se někam pryč. "Pokud má ten hoch nějakou vrozenou inteligenci," pravil otec Jenny, "měl by stejně jednou studovat na Steeringu, ale zatím myslím nemůžu připadnout pro výchovu chlapce na vhodnější prostředí."

"Přirozená inteligence" byla jedna z otcových nárážek na Garpův problematický genetický původ. Steeringská škola, kde studoval Jennin otec i její bratři, byla tehdy instituce výlučně pánská. Pokud bude schopna vydržet zdejší uvěznění - aspoň během Garpových mladých let na střední škole -, věřila Jenny, že nic lepšího pro svého syna udělat nemůže. "Aby nějak nahradila onu skutečnost, že mu neposkytla otce," jak jí to formuloval její tatínek.

"Je zvláštní," psal Garp, "že moje matka, která se znala natolik dobře, aby věděla, že do soužití s nějakým mužem se jí absolutně nechce, nakonec skončila tak, že žila s osmi sty chlapci."

A tak vyrůstal mladičká Garp s matkou v nemocničním přístavku Steeringské školy. Ve skutečnosti však s ním nejednali jako se "školním spratkem", což bylo studentské označení pro všechny nezletilé děti členů profesorského sboru a ostatních zaměstnanců. Na zdravotní sestru se tu nehledělo jako na osobu patřící k téže třídě nebo kategorii, k nimž patří profesorský sbor. Navíc se Jenny nijak nepokoušela vykonstruovat si o Garpově otci nějakou legendu - vymyslet si na sebe historku nějakého sňatku, aby

dala synovi punc legitimacy. Ona je Fieldsová, jak to vždy při uvádění svého jména zdůrazňovala. A její syn je Garp. A taktéž patřičně zdůrazňovala jeho jméno. "On má svoje vlastní jméno," říkala.

Každému vše řádně vytmavila. Nejen že společnost Steeringské školy užití jistých druhů arogance tolerovala, ale některé způsoby se dokonce i podporovaly; přijatelná arogance byla záležitostí vkusu a stylu. Okolnost, kvůli níž člověk arogance užíval, musela za to stát - musela mít vyšší smysl - a způsob, jakým se arogance užívalo, musel být roztomilý. Vtip nebyl přirozenou polohou Jenny Fieldsové. Garp napsal, že jeho "matka nikdy svévolně arogantní nebyla, pouze pod tlakem okolností." Komunita Steeringské školy hrdost velice milovala, ale Jenny Fieldsová byla hrdá na své nemanželské dítě. Kvůli tomu by snad se svěřenou hlavou chodit nemusela, ale trochu pokory by přece jen ukázat mohla.

Jenže Jenny nebyla hrdá pouze na Garpa: zvlášť si cenila způsob, jakým k němu přišla. Svět o tomto způsobu nevěděl, aspoň tehdy ještě ne; Jenny totiž svou autobiografii dosud nevydala -vlastně ji ani ještě nezačala psát. Čekala, až bude Garp dost starý, aby ten příběh patřičně ocenil.

Příběh, který Garp znal, nebyl jiný než onen, jaký Jenny byla ochotna vypovědět každému, kdo měl dost odvahy se zeptat. Jennin příběh se skládal ze tří střízlivých vět.

1. Garpův otec byl voják.
2. Zabila ho válka.
3. Kdo měl tehdy ve válce čas myslet na svatby?

Přesnost a zároveň záhadnost tohoto příběhu se dala vykládat romanticky. Nakonec vzhledem k pouhým existujícím faktům bylo možno pokládat tatínka za válečného hrdinu. Lidé si mohli představovat milostný příběh odsouzený k tragickému konci. Sestra Fieldsová mohla být i frontová zdravotnice. Mohla se zamilovat přímo "na frontě". A Garpův otec mohl mít pocit, že mužskému pokolení "dluží ještě naplnění jednoho jediného poslání. Ale Jenny Fieldsová sama ničím fantazii k takovému sentimentálnímu dramatu nerozněcovala. Především jí zřejmě vyhovovala její samota; o minulosti se nikdy ani v nejmenším nevyjadřovala záhadně. A nikdy ji také nic nevyvádělo z její obvyklé míry, prostě se cele věnovala malému Garpovi - a svému cíli být dobrou zdravotní sestrou.

Jméno Fieldsů bylo na Steeringské škole samozřejmě známo. Proslulý novoanglický král obuvi byl štedrý absolvent, a ať už se to tehdy vědělo nebo ne, stal se dokonce i kurátorem. Nepatřil k nejstarším, ale ani k nejmladším novoanglickým finančním magnátům a jeho manželku, Jenninu matku - za svobodna z bostonské rodiny Weeksů - znali možná ještě líp. Existovala řada starších členů akademického sboru, kteří si pamatovali, že po léta rok co rok pravidelně absolvoval nějaký Weeks. Ale na Steeringskou školu si Jenny Fieldsová všech pět P zřejmě nepřinesla. Byla sice hezká, to přiznávali, ale jaksi obyčejná. Chodila v sesterské uniformě, přestože by si byla mohla na sebe vzít něco lepšího. Vlastně celá ta záležitost s jejím zdravotnickým povoláním - - na které ona byla zřejmě hrdá - - působila podivně. Aspoň vzhledem k její rodině. Dráha zdravotníka nebo zdravotnice, to přece pro Fieldse nebo pro Weekse nemohlo být povolání dostatečně vhodné.

Po stránce společenské vystupovala Jenny s onou nijak zvlášť půvabnou vážností, před jakou poněkud lehkovážnější lidé trochu znejistí. Hodně četla a hojně využívala Steeringskou knihovnu. Když někdo potřeboval nějakou knihu, vždycky se zjistilo, že ji má půjčenou sestra Fieldsová. Jenny zdvořile odpovídala na telefonické dotazy a často se nabídl, že jakmile knihu dočte, ihned ji doručí přímo žadateli. Takové knihy pak rychle dočítala, ale nikdy o nich neřekla ani slovo. Kdokoli, kdo čte knihy z nějakých tajných důvodů a nikoli, aby o nich diskutoval, jeví se akademické obci podivně. Proč je sestra Fieldsová vlastně čte?

Daleko podivnější však byla skutečnost, že v době, kdy Jenny neměla službu, navštěvovala přednášky a semináře. V regulích Steeringské školy stálo psáno, že členové akademického sboru a zaměstnanci školy nebo jejich manželky smějí bezplatně navštěvovat kterékoli přednášky, semináře a cvičení a že stačí požádat o svolení vyučujícího. Kdo by odmítl zdravotní sestru? - a bránil jí v přístupu k Alžbětincům, Viktoriánskému románu, Dějinám Ruska do roku 1917, Úvodu do genetiky, Západní civilizaci I. a II. A tak Jenny Fieldsová za léta pochodovala od Caesara k Eisenhowerovi - prošla kolem Luthera a Lenina, Erasma a mitózy, osmózy a Freuda, Rembrandta a chromozómů a van Gogha - od Styxu k Temži, od Homéra k Virginii Woolfové. Z Atén do Osvětimi. A nikdy neřekla jediné slovo. V posluchárnách byla jedinou ženou. Seděla v bílé uniformě a poslouchala tak tiše, že chlapci a nakonec i vyučující na ni úplně zapomněli a nedali se nijak vyvést z míry. Všichni pokračovali ve vyučovacím procesu, zatímco ona seděla tiše a způsobně mezi nimi a byla svědkem všeho - a zřejmě při tom nerozhodovala o ničem, ale pravděpodobně vše soudila.

Jenny Fieldsové se tak dostávalo vzdělání, jaké očekávala; a teď se zdálo, že čas uzrál. Ale motivace nevyplývala ze zřetelů čistě osobně sobeckých; Jenny si Steeringskou školu prověřovala kvůli svému synovi. Až bude Garp dost starý a bude zde studovat, bude mu moci poskytnout spoustu dobrých rad - bude vědět o přítěžích na každé katedře, bude vědět, které kursy krácejí bludnými cestami a v kterých to jiskří.

Z titěrného bytečku v jednom křídle nemocničního přístavku se knihy tlačily ven. Jenny strávila na Steeringské škole celých deset let a teprve pak zjistila, že knihkupectví nabízí členům a zaměstnancům školy desetiprocentní slevu (což jí samotné v knihkupectví nikdy nenabídli). To ji rozlítlo. Pokud šlo o knihy, byla velkorysá - za nějakou dobu je měla rozstrkány po poličkách všech místností temného nemocničního přístavku. Ale ani poličky nestačily a knihy pronikaly do hlavního nemocničního traktu, do čekárny a na rentgen, nejdřív se objevily na regálech s novinami a časopisy, ale později je úplně vytlačily. Pomalu se začínali pacienti na Steeringské škole učit, jaké seriózní místo Steering vlastně je - nebylo to tu jako v nějaké obyčejné nemocnici nácpanou lehkou četbou a běžně šířeným brakem. Zatímco jste tu čekali, než se dostanete k lékaři, mohli jste si listovat v knize Soumrak středověku; zatímco jste čekali na laboratorní výsledky, mohli jste požádat sestru, aby vám přinesla tu neocenitelnou příručku genetiky Průvodce po škůdcích plodů. Když jste vážně onemocněli anebo jste museli prodloužit návštěvu nemocnice na delší dobu, určitě jste mohli dostat výtisk Kouzelného vrchu. Každému chlapci se zlomenou nohou a všem, kdo utrpěli atletická zranění, se naskytla možnost přečíst si o příkladných hrdinech a jejich čackých dobrodružstvích - místo Sportu v obrazech tu čekal Conrad a Melville; místo Timu a Newsweeku tu byl Dickens a Hemingway a Twain. Jaký vzrušující sen tu čekal milovníky literatury, když mohli na Steeringu stonat! Konečně špitál, kde mají něco slušného na čtení.

V době, kdy strávila Jenny Fieldsová na Steeringu asi dvanáct let, se stalo zvykem, když knihovníci v některém oddělení neměli nějakou knihu, kterou někdo sháněl, že říkali: "Třeba ji budou mít v nemocnici!"

Dokonce když něco neměli v školním knihkupectví na skladě anebo když už byla kniha vyprodaná, stávalo se, že dotyčnému zájemci doporučovali, aby "zašel tamhle naproti do nemocničního křídla za sestrou Fieldsovou. Ta by to mohla mít".

A Jenny na takovou žádost jenom svařila čelo a řekla: "Myslím, že to je v šestadvacítce, v přístavku, ale čte ji právě McCarty. Má chřipku. Až ji dočte, určitě vám ji rád přenechá." Anebo odpověděla: "Naposledy jsem ji viděla dole u vířivé koupele. Ze začátku bude možná trochu vlhká!"

Je nemožné ocenit Jennin vliv na kvalitu vzdělání na Steeringu, ale zlost, že ji po deset let podváděli s tou desetiprocentní slevou, v sobě nikdy nepřekonala. "To knihkupectví prakticky vydržovala moje matka,"

psal Garp. "V porovnání s ní na Steeringu nikdo jiný vůbec nic nečetl."

Když byly Garpovi dva roky, nabídla Steeringská škola Jenny tříletou smlouvu. Byla dobrá zdravotní sestra, v tom byli zajedno všichni, a ten lehký odpor, jaký vůči ní pocíťovali během prvních dvou let, nijak nevzrostl. Dítě bylo nakonec jako každé jiné; možná že v létě trochu snědší než ostatní a v zimě malinko zažloutlejší - a trochu tlusté. Bylo na něm cosi kulatého, jako by to byl zachumlaný Eskymáček, i když do ničeho zachumlán nebyl. A mladší členové akademického sboru, kteří právě prodělali poslední světovou válku, prohlašovali, že to dítě je celé nějaké tupě beztvaré jako bomba. Jenže nemanželské děti jsou nakonec taky děti. Podrážděnost způsobená Jenninou podivností byla ještě přijatelně mírná.

Tříletou smlouvu přijala. Učila se, vypracovávala se, ale také připravovala pro Garpa cestu Steeringem. Její otec se vyjádřil, že Steeringská škola mu může poskytnout skutečně "vynikající vzdělání". Jenny byla toho mínění, že se o tom raději sama přesvědčí.

Když bylo Garpovi pět, stala se Jenny Fieldsová vrchní sestrou. Bylo těžké najít mladé aktivní zdravotní sestry, které by tolerovaly výbojnost a divočení chlapců. Vůbec bylo těžké najít někoho, kdo by chtěl žít přímo v prostorách školy, a Jenny byla zřejmě s životem v křídle nemocničního přístavku docela spokojena. V tom smyslu se pro mnohé stala jejich mámou: byla ochotná být v noci vzhůru, když některý chlapec zvracel nebo když na ni zvonil nebo když si rozbil sklenici s vodou. Anebo když občas někteří neukáznění kluci vyváděli po temných chodbách, pořádali závody na nemocničních postelích nebo gladiátorské zápasy na kolečkových křeslech, vedli zamřížovanými okny tajné hovory s dívkami z města, pokoušeli se šplhat dolů nebo nahoru po silných větvích břečťanu, který obrůstal staré cihlové budovy nemocnice a jejího přístavku.

Nemocnici spojoval s přístavkem podzemní tunel, dosti široký, aby jím projela postel na kolečkách s útlejšími sestrami po obou stranách. Neukáznění chlapci v tunelu hráli s koulemi bowls a hluk doléhal k Jenninu a Garpovu sluchu až do jejich vzdáleného křídla - jako by pokusné krysy a králíci v suterénní laboratoři přes noc neskutečně vyrostli a mohutnými čumáky váleli popelnice hloub do podzemí.

Ale když bylo Garpovi pět let - a když udělali jeho matku vrchní sestrou -, Steeringská škola si na něm povšimla čehosi podivného. Nebylo úplně jasné, čím by se mohl takový pětiletý kluk nějak výrazně odlišovat, ale jeho hlava působila jakousi hladkostí, potemnělostí a vlhkostí (trochu jako hlava tuleně) a výrazná kompaktnost jeho těla vyvolala opět ty staré dohady o jeho genech. Po stránce temperamentu bylo dítě zřejmě po matce; rozhodné, možná trochu těžkopádnější, poněkud rezervované, ale stále jakoby ve střehu. Ačkoli byl na svůj věk malý, v ostatních směrech byl až nepřírozeně vyspělý. Vyzařoval z něho jakýsi znepokojivý klid. Blízko při zemi působil jako živočich s výbornou rovnováhou a zdálo se, že má neobvykle dobrou pohybovou koordinaci. Všecky matky si s občasným úděsem všimly, že to dítě vyleze na všecko. Jen se podívejte, třeba na ty šplhací tyče nebo na ty houpačky, krkolomné skluzavky, vysoké sedačky na sportovních hřištích i na ty nejnebezpečnější stromy: Garp je v tu chvíli určitě nahoře.

Jednou ho Jenny nemohla po večeri najít. Garp se směl volně potulovat nemocnicí a přístavkem, hovořit s chlapci, a když Jenny chtěla, aby se vrátil domů, běžně ho vyvolávala místním rozhlasem. "GARP DOMŮ," volala. Měl své příkazy: do kterých pokojů nesmí vejít - k nakažlivým případům, k chlapcům, kterým je skutečně mizerné a chtějí raději být sami. Garp měl nejraději atletické úrazy; rád se díval na sádry, závěsy a mohutné obvazy a rád znovu a znovu poslouchal o příčinách zranění. Stejně jako matka - v hrudi mu zřejmě tlouklo srdce zdravotní sestry - byl šťastný, když mohl pacientům běhat po posílkách, doručovat vzkazy a tajně nosit jídlo. Ale jednou večer, to mu bylo pět let, na zavolání GARP DOMŮ nereagoval. Místní rozhlas fungoval ve všech nemocničních místnostech, i v těch, kam měl Garp přísný zákaz vkročit - v laboratoři, na chirurgii a na rentgenu. Jestli Garp volání GARP DOMŮ neslyšel, věděla Jenny, že se mu buď něco stalo nebo že není v žádné budově. Ihned zorganizovala z řad zdravějších a mobilnějších pacientů pátrací četú.

Byl mlhavý večer počátkem jara; někteří chlapci vyšli ven a volali ho mezi vlhkými forsytii a na parkovišti. Jiní prohledávali temné prázdné kouty a skladiště přístrojů, do nichž byl zákaz vstupu. Jenny se nejdřív ve svých prvních obavách až jaksi vyžívala. Prohlédla skluzavku na prádlo, hladký válec, který vedl příkře čtyřmi patry dolů do suterénu (Garp neměl dovoleno dokonce do skluzavky ani házet prádlo). Ale dole, kde válec prorážel stropem a vyvrhoval svůj obsah na podlahu suterénu, našla Jenny na studeném cementu pouze prádlo. Prohledala kotelnu a obrovskou pec s vařící vodou, ale Garpa v ní uvařeného nenašla. Prozkoumala schodištní šachty, ale Garp měl příkázáno, že si na schodech nesmí hrát, a na dně čtyřpatrových šachet nikde neležel. Pak ji začaly sužovat nevyslovené obavy, jestli se Garp nestal obětí nějakého sexuálního násilníka z řad steeringských chlapců. Ale zjara jich tu bylo v nemocnici příliš mnoho, takže je Jenny nestačila všechny sledovat -- natož znát je natolik, aby mohla usuzovat na jejich sexuální chutě. Byli tu blázni, kteří si chodili hned první sluneční den, když ještě sníh ani neslezl, zaplavat. Byly tu poslední oběti vleklých zimních chřipek s různými stupni oslabené rezistence. Ležely tu poslední úrazy ze zimních sportů a první z jarních.

Jedním takovým pacientem byl Hathaway, který, jak Jenny dobře slyšela, na ni právě zvonil z pokoje v třetím patře přístavku. Hathaway hrál lakros a pohmoždil si kolenní vazivo. Dva dny poté, co mu dali sádku a pustili ho o berlich, vyšel si Hathaway v dešti ven a nahore na dlouhém mramorovém schodišti před budovou Hýle Hallu mu berle podklouzly. Při pádu si zlomil druhou nohu. S oběma nohama v sádře ležel teď natažen na posteli ve třetím patře nemocničního přístavku a ve svých tlapách s velkými kotníky zálibně svíral lakrosovou hůl. Uklidili ho do třetího patra přístavku téměř do samoty, protože ostatní popuzoval zvykem házet lakrosovým míčem přes pokoj a nechat jej po způsobu kulečnickových karambolů odrazet od stěny. Pak chytil tvrdý pružný míč do sítě na konci hole a mrštil jím znovu o stěnu. Jenny by mu to byla mohla zarazit, ale sama nakonec měla syna a chápala potřebu chlapců věnovat se bezmyšlenkovitě nějaké opěťované fyzické činnosti. Všimla si, že se tím uvolňují - ať jim už bylo pět jako Garpovi nebo sedmnáct jako Hathawayovi.

Ale přivádělo ji k zuřivosti, že Hathaway hůl ovládá tak neobratně, že mu míč věčně padá. Udělala už dost, když dosáhla, aby ho přemístili někam, kde by si ostatní pacienti nemohli stěžovat na to věčné bouchání, jenže když Hathaway míč nechtyl, vždycky na někoho zvonil, aby mu ho podal; přestože tu byl výtah třetí patro přístavku bylo pro každého z ruky. Když Jenny viděla, že výtahem už jede někdo jiný, vyšla tři patra pěšky tak rychle, že se až zadýchala, a když dorazila k Hathawayovi do pokoje, lomcovala s ní zlost.

"Já vím, co pro vás, pane Hathawayi, to vaše hraní znamená," dala se Jenny slyšet, "ale zrovna teď se mi ztratil Garp a já skutečně nemám čas podávat vám váš míč."

Hathaway byl žoviální, poněkud pomaleji uvažující chlapec s nedomrlým bezvousým obličejem a rezatě plavou kšticí vlasů, jež mu padala do čela a částečně zakrývala jeho jakoby vyšisované oko. Měl ve zvyku zvracet hlavu trochu dozadu, snad aby zpod vlasů líp viděl, a proto - ostatně Hathaway byl taky vysoký - každý, kdo se na něho díval, hleděl mu přímo do širokých nosních dírek.

"Slečno Fieldsová?" řekl jí. Jenny si všimla, že nemá v ruce hůl.

"Co je, pane Hathawayi?" zeptala se Jenny. "Promiňte, že tak spěchám, ale ztratil se mi Garp. Hledám teď Garpa."

"Hmm," odpověděl Hathaway. Rozhlédl se po pokoji - skoro jakoby po Garpovi - nebo jako by ho někdo požádal o popelník. "To je mi líto," řekl. "Škoda, že vám ho nemůžu pomoci hledat." S beznadějí v očích se podíval na obě sádky.

Jenny mu lehce poklepala na jedno zasádrované koleno, jako by klepala na dveře, za nimiž by někdo mohl spát. "Nedělejte si kvůli tomu hlavu," řekla; čekala, až jí poví, co chce, ale Hathaway vypadal, jako by úplně zapomněl, že na ni zvonil. "Pane Hathawayi?" zeptala se a znovu mu přitom zaklepala na nohu, jako by se chtěla přesvědčit, jestli je někdo doma. "Co jste chtěl? Upadl vám míč?"

"Ne," odpověděl Hathaway. "Ztratila se mi hůl." Oba se v tom okamžiku mechanicky rozhlédli v pokoji po zmizelé holi. "Spal jsem," vysvětloval jí, "a když jsem se probudil, byla pryč."

Jenny si nejdřív vzpomněla na Mecklera, což byl poděs z prvního přístavkového patra. Meckler byl brilantně sarkastický chlapec, který se v nemocnici vyskytoval nejméně po čtyři dny v měsíci. V šestnácti letech zapaloval jednu cigaretu od druhé, redigoval většinu školních studentských publikací a dvakrát získal každoroční Pohár klasiků. Meckler pohrdal jídlem v menze a živil se kávou a smaženými vejci v grilu U Bustera, kde vlastně napsal většinu svých dlouhých, dávno po termínu odevzdávaných, ale brilantních referátů. Každý měsíc se hroutil a přicházel se do nemocnice zmátořit z vlastního fyzického přepínání a oněch brilantních intelektuálních výkonů, a zde jeho mysl plně zaujaly odpudivé žertíky, na nichž mu Jenny nikdy nebyla s to dokázat podíl viny. Jednou to byli uvaření pulci v čajové konvici pro techniky v laboratoři, kteří si pak stěžovali, že čaj je cítit rybinou, jindy, a tím si byla Jenny jista, Meckler naplnil prezervativ bílkem a pověsil ho přímo na knoflík u dveří jejího bytu: že je uvnitř skutečně bílek, o tom se přesvědčila později, když našla skořápky ve své malé příruční kabelce. A Jenny si byla také jista, že právě Meckler byl před několika lety během epidemie osypek organizátorem záležitosti v druhém nemocničním patře: chlapci si to jeden po druhém dělali a ještě s teplým exudátem běhali do laboratoře - aby se pod mikroskopem přesvědčili, jestli nejsou sterilní.

Jenže Mecklerovu stylu by odpovídalo, že by v síťce Hathawayovy hole udělal díru - a pak by ji, nepoužitelnou, nechal spáči v rukách.

"Tu má určitě Garp," řekla Jenny Hathawayovi. "Když najdeme Garpa, najdem vaši hůl." Už asi postě odolala nutkání shrnout Hathawayovi z čela tu kštici vlasů, jež mu zakrývala skoro celé jedno oko; místo toho jemně chlapci stiskla olbřímí palce, které mu vyčuhovaly ze sádry.

Jenny uvažovala: kam by Garp asi šel, kdyby chtěl hrát lakros? Ven ne, protože je tma; ztratil by míč. A jediné místo, kde by nemusel slyšet rozhlas, byl onen podzemní tunel mezi přístavkem a nemocnicí - což bylo zároveň, jak Jenny věděla, dokonale vhodné místo, kde se dalo házet míčem. Sjela výtahem přímo do suterénu. Ten Hathaway je vlastně roztomilý chlapec, uvažovala; Garp by mohl být horší, až vyroste. Ale mohl by být taky lepší.

Ač pomalu, Hathaway přece jen myslel. Doufal, že Garpovi se nic nestalo. Upřímně si přál, kdyby tak mohl vstát a dítě pomoci najít. Garp chodil k Hathawayovi do pokoje často na návštěvu. Zmrzačený atlet s dvěma sádrami, to bylo lepší než průměr. Hathaway dovoľoval Garpovi čmárat po obou zasádrovaných nohách. Křížem krážem přes podpisy Hathawayových přátel byly tužkou nakresleny klikatiny tváří a obludek Garpovy fantazie. Hathaway se na ty dětské kresby díval a pocítil o Garpa starost. Tehdy si také všiml mezi stehny lakrosového míčku; přes sádru ho předtím necítil. Ležel tam jako Hathawayovo vlastní snesené vejce, celý teplý. Jak by mohl Garp hrát lakros bez míčku?

Když uslyšel Hathaway holuby, věděl, že Garp lakros nehraje. Holubi! vzpomněl si. Chlapci si na ně stěžovali. Kvůli holubům a jejich zatracenému vrkání nemohl v noci spát, pořád bublali a hemžili se pod okapy a v rýnách pod břidlicovou střechou. To byl při spaní ve třetím a nejvyšším patře největší problém; byl to problém všech spáčů na Steeringské škole v nejvyšším patře pod střechou - ve všech prostorách školy jako by vládli holubi. Údržbáři většinu okapů a všelijakých výstupků, kde by se mohli ptáci usadit, zadržovali, ale holubi se v rýnách hemžili pořád i v suchém počasí a vyhledávali pod střechou výklenky a ve starém sukovitém břečťanu bidýlka. Od budovy se nijak zapudit nedali. A jak dovedli vrkat!

Hathaway je přímo nenáviděl. Řekl Garpovi, kdyby měl jednu jedinou nohu zdravou, že by je dostal.

"Jak?" zeptal se Garp.

"V noci neradi lítají," vysvětloval Hathaway chlapci. O zvycích holubů se Hathaway dověděl v kursu Biologie II; Jenny Fieldsová jej kdysi navštěvovala také. "Mohl bych vylízt na střechu," líčil Hathaway chlapci, "v noci - když by nepršelo - a pochytil bych je v okapu. Nedělají nic jiného, než sedí celou noc v okapu a vrkají a serou."

"Ale jak bys je chytil?" zeptal se Garp.

A Hathaway zatočil holí, v jejíž síťce spočíval míček. Míček si skutálel mezi nohy a síťku hole šetrně navlékl Garpovi na hlavičku. "Takhle," odpověděl. "S tímhle bych je dostal jako nic - s touhle holí. Jednoho po druhém, až bych je měl všechny."

Hathaway si vzpomněl, jak se na něho Garp usmál - na toho svého hromotluckého kamaráda, kluka s těmi herojskými sádrami. Hathaway se podíval z okna a viděl, že je skutečně tma a neprší. Zazvonil na zvonek. "Garp!" vykřikl hlasitě. "Panebože!" Držel palec na tlačítku a nepouštěl.

Když Jenny Fieldsová viděla, že to bliká světlo ze třetího patra, napadlo ji pouze, že asi Garp přinesl Hathawayovi zpátky hrací náčiní. To je opravdu hodný hoch, pomyslela si a znovu vyjela výtahem nahoru. Běžela v sesterských střevících k Hathawayovi do pokoje, jen to vrzalo. Viděla, že Hathaway v ruce drží míček. Z jednoho jeho oka, které bylo celé vidět, na ni hleděl strach.

"Je na střeše," oznámil jí.

"Na střeše?" vyjekla Jenny.

"Nejspíš se pokouší chytat mou holí holuby," pravil Hathaway.

Když se ve třetím poschodí postavil na podlažku na konci nouzových požárních schodů dospělý muž, mohl rukama dosáhnout přes okraj okapové rýny. Na Steeringské škole se pravidelně čistily okapy, což se dělalo vždycky, až opadalo všechno listí a před mohutnými jarními dešti, a na tu práci posílali jen vysoké chlapy, protože ti menší si stěžovali, že prý když sahají do okapů, nahmatávají věci, na které nevidí - mrtvé holuby a už pěkně shnilé veverky a vůbec blíže neurčitelné svinstvo. Jen vysocí chlapi mohli stát na plošinkách protipožárních schůdků a nahlédnout do dešťových rýn, než do nich sáhli. Okapy byly tak široké a skoro tak hluboké jako prasečí korýtka, ale nebyly tak pevné - a především byly staré. Tehdy bylo na Steeringské škole všechno staré.

Když Jenny vyšla ve třetím patře požárními dvířky a postavila se na podlažku u protipožárních schodů, sotva do okapu dosáhla prsty; přes okapovou rýnu na strmou břidlicovou střechu neviděla - byla tma a mlha, takže neviděla ani na spodek okapu a ani k jednomu rohu budovy. Garpa neviděla vůbec.

"Garpe?" zašeptala. O tři patra níž zaslechla mezi křovím, kde se tu a tam zaleskla kapota nebo střecha zaparkovaného auta, jak ho někteří chlapci také volají. "Garpe?" zašeptala o něco hlasitěji.

Mami?" polekal ji náhle - i když šeptal tišeji než ona. Jeho hlas přicházel odněkud zblízka, zdálo se, že z nějakého místa na dosah ruky, ale neviděla ho. Pak spatřila síťku na konci lakrosové hole, jejíž obrysy působily na pozadí zamlženého měsíce jako podivná pavučinová tlapa nějakého neznámého nočního živočicha; trčela jí z okapu téměř přímo nad hlavou. Když natáhla ruku, s úlekem nahmatala Garpovu nohu, probořenou zrezivělou okapovou rýnou, o kterou si roztrhl kalhoty a pořezal se a v níž zůstal

vkliněn; jednu nohu měl až po kyčel v rýně a druhou měl nataženou v okapu za sebou, těsně pod okrajem strmé břidlicové střechy. Ležel tu v té vrzající okapové rýně na bříšku.

Když se okapem probořil, měl příliš velký strach, aby začal křičet. Cítil, že celé to chatrné koryto je prorezivělé a každou chvíli se může rozsypat. Jako by sám jeho hlas mohl tu střechu shodit dolů. Ležel tvářičkou v okapu a malou dírkou v zrezivělém plechu pozoroval chlapce na parkovišti a mezi křovím, tři patra dole pod sebou, kteří ho všichni hledali. Lakrosová hůl, v jejíž síťce zřejmě skutečně uvízl překvapený holub, se převrátila přes okraj okapu, takže ptákovi se podařilo uniknout.

Přestože se chycený holub osvobodil, ani se nehýbal. Seděl v okapu a vydával ty svoje stupidní tlumené zvuky. Jenny si uvědomila, že Garp by do okapu z požárních schůdků dosáhnout nemohl a celá se zachvěla při představě, jak na střechu šplhá s holí v ruce po větvíčkách břechťanu. Držela ho pevně za nožku. Holé teplé lýtko bylo lepkavé krví, ale hoch se nijak zle o rezatý plech neporezal. To bude chtít protitetanovku, napadlo ji; krev byla téměř zaschlá a Jenny uvažovala, že se to zřejmě ani nebude muset šít - přestože ve tmě ránu nedovedla odhadnout. Snažila se vymyslet, jak Garpa dostat dolů. Zezdola na ni ve světle linoucím se z oken v přízemí pomrkávaly keře forsytie; z té dálky ty žluté květy vypadaly (aspoň na ni tak působily) jako vršky plynových plaménků.

"Mami?" ozval se znovu Garp.

"Ano?" zašeptala. "Já tě držím."

"Nepusť mě," řekl.

"To víš, že ne," odpověděla. Jako by pod nápořem jejího hlasu povolil další kousek okapové rýny.

"Mami," ozval se Garp.

"Neboj," řekla Jenny. Přemýšlela, jestli by nebylo lepší strhnout ho prudce dolů a doufat, že se jí ho podaří prorazit prohnílym okapem. Ale taky by se mohl ze střechy urvat celý okap - a co potom? uvažovala. Viděla, jak je to oba smete z požárních schůdků a jak se spolu řítí dolů. Ale také jí bylo jasné, že nahoru na okap nemůže nikdo vylézt a dítě z díry vytáhnout a pak jí ho spustit dolů. Okap sotva udrží pětiletého, dospělého člověka už rozhodně ne. A Jenny věděla, že Garpovu nožku nepustí, dokud to někdo nezkusí.

Ze zdola je uviděla nová sestra slečna Creenová a rozběhla se zavolat děkana Bodgera. Vzpomněla si na děkanův reflektor, který měl upevněný na svém černém autu (ve voze každou noc projížděl všemi prostorami školy a hledal, jestli po hodině nočního klidu nejsou někteří chlapci ještě venku). Přes protesty údržbářů a personálu jezdil Bodger po cestičkách a po měkkých trávnících a svítil reflektorem do hlubokého křoví podél budovy a znesnadňoval v prostorách školy nežádoucí pobyt všem nezvaným vetřelcům - nebo milencům, kteří nenašli útočiště uvnitř.

Sestra Creenová zavolala také Dr. Pella, protože její mysl se vždycky v krizových okamžicích obracela k lidem, kteří by zvládli situaci. Na požárníky nepomyslela, což byla myšlenka, která napadla Jenny, ale Jenny se obávala, že by to trvalo příliš dlouho, a než by požárníci přijeli, mohl by se okap taky zřítit; a co hůř, představovala si, že by určitě chtěli všechno obstarat sami a nutili by ji, aby Garpovu nožku pustila.

S překvapením hleděla Jenny vzhůru na Garpovu malou promočenou tenisku, která tu visela v náhlé přízračné záři Bodgerova reflektoru. Světla plašila a mátla holuby, kteří na náhlé svítání nebyli připraveni a kteří se zřejmě chystali k nějakému rozhodnutí přímo v okapu; jejich vrkání a hemžení jako by bylo stále šilenější.

Dole po trávníku pobíhali kolem děkanova auta chlapci v bílých nemocničních mundúrech, zřejmě pobláznění celou záležitostí anebo taky děkanovými úsečnými příkazy, aby utíkali tam nebo zas jinam a donesli to nebo ono, Bodger všem říkal "chlapi". Jako například: "Pod požárním žebříkem musíme narovnat řadu matrací, chlapi. A pohyb!" štěkal. Bodger učil na Steeringu dvacet let němčinu; jeho rozkazy zněly jako kulometná palba časování německých sloves.

"Chlapi" narovnali matrace a civěli kostrou požárních schodů na Jenninu vzornou uniformu zářící bělostí ve světle reflektoru. Jeden hoch stál těsně u budovy přímo pod žebříkem a vyhlídka pod Jenninu sukni a na ozářené nohy ho nejspíš tak oslnila, že zřejmě zapomněl na krizovou situaci a jen tam stál. "Schwarz!" zaječel na něho děkan Bodger, ale hoch se jmenoval Warner, takže nereagoval. Děkan do něho musel strčit, aby přestal civět. "Ještě matrace, Schmidte!" přikázal mu.

Jenny uvízlo v oku smítko z rýny nebo kousíček listu, a aby udržela rovnováhu, musela se rozkročit. Když okap povolil, vyrazil z ulomeného konce koryta holub, kterého Garp předtím chytil, a rozletěl se krátkým bláznivým letem. Při první myšlence se Jenny až zajíkla: domnívala se, že v těch rozmazaných konturách, které se jí mihly kolem zraku, se rýsuje řítící se tělo jejího synka. Ale stiskla Garpovu nohu a ujistila se, že tomu tak není. Nejdřív ji tíha ulomené okapové roury, v které pořád ještě Garp vězel, srazila do hlubokého podřepu a pak na bok na plošinku požárních schůdků. Teprve když si uvědomila, že oba na plošině bezpečně přistáli a že se tu mohou posadit, Garpovu nožku pustila. Modřina, zřetelně vykreslená ve tvaru dokonalého otisku prstů, zůstala Garpovi na lýtku celý týden.

Ze zdola se jevil celý výjev chaoticky. Děkan Bodger uviděl, že se nad ním náhle dala do pohybu nějaká těla, slyšel, jak se tříští roura, a viděl též, že sestra Fieldsová upadla. Viděl také, jak se do tmy řítí asi tři stopy okapu, ale chlapce nezpozoroval. Spatřil, že cosi jako holub vyrazilo vzhůru a proletělo kuželem světla z jeho reflektoru - ptáka zřejmě světlo nejdřív oslepilo a pak se ztratil ve tmě. Narazil na železný okraj požárních schůdků a zlomil si vaz. Roztáhl kolem těla křídla a jako měkký fotbalový míč padal po spirále dolů za čáru matrací, které sem Bodger nařídil naskládat pro případ krajní potřeby. Bodger viděl, jak pták padá, a to malé rychle padající tělíčko pokládal mylně za děcko.

Děkan Bodger byl v podstatě odvážný a neohrožený muž, otec čtyř přísně vedených dětí. Oddanost, s jakou se věnoval na škole policejní činnosti, nebyla ani tak motivována touhou zabránit lidem, aby se povyrazili, jako spíš pramenila z přesvědčení, že každé neštěstí je zbytečné a obezřetností a snahou že se mu lze vyhnout. A tak byl Bodger také přesvědčen, že padající dítě může chytit, protože ve svém přeužkostlivém srdci byl připraven přesně na situaci, kdy vyrve řítící se tělo temným nebesům. Děkan měl krátce sestřižené vlasy, byl svalnatý, dobře stavěný a měl tak zvláštní tělesné proporce, že připomínal zápasnického buldoka a sdílel s onou psí rasou podobná malá prasečí očička, která byla vždy lehce zapálená, přimhouřená a lemovaná zarudlými víčky. Stejně jako ten buldok-zápasník měl výjimečný dar vrhat se do boje a útočit, což právě učinil, s divoce rozpřaženými rukama a prasečíma očkami soustředěně upřenými na padajícího holuba. "Mám tě, synku!" vykřikl Bodger, až jeho výkřik hochy v nemocničních mundúrech vyděsil. Na něco takového nebyli připraveni.

Děkan Bodger se s rozběhem vrhl po ptáku, který mu narazil na hrud' s takovou silou, na jakou ani on nebyl zcela připraven. Pod náparem ptáka se zapotácel, padl na záda, až mu pád vyrazil dech, že jen lapal po vzduchu. Roztrhaného ptáka svíral v náručí; holubí zobák se mu zabodl do štětinaté brady. Jeden vyděšený chlapec obrátil kužel reflektoru svítícího do třetího patra přímo na děkana. Když Bodger zjistil, že k hrudi tiskne mrtvého holuba, mrštil ptákem přes hlavy zírajících hochů na parkoviště.

V nemocnici bylo v sále na příjmu rušno. Dostavil se Dr. Pell a sám malému Garpovi nohu ošetřil - byla roztržená, ale šlo jen o povrchovou ránu, kterou stačilo zarovnat a vyčistit a žádné stehy zapotřebí nebyly. Sestra Creenová chlapci dala protitetanovou injekci, zatímco Dr. Pell Jenny odstranil z oka malé

rezaté tělísko. Jenny si jenom namohla záda, jak držela celou Garpovu váhu a rýnu, ale jinak byla v pořádku. Atmosféra na ambulanci byla srdečná a žertovná, až na okamžiky, kdy Jenny zachytila synův pohled; před veřejností byl Garp jakýsi zachráněný hrdina, ale zřejmě ho trápilo, co s ním Jenny udělá u nich doma.

Děkan Bodger byl na Steeringské škole jedním z mála lidí, kteří se s Jenny spřátelili. Kývl na ni a stranou se jí svěřil s nápadem - ovšem jen pokud jej ona bude pokládat za užitečný -, že by byl docela ochoten sám chlapce pokárat - a jestliže ano, pak když takové pokárání přijde od něho, od Bodgera, možná že na chlapce zapůsobí daleko trvaleji než cokoli jiného. Jenny byla za tu nabídku vděčná a dohodla se s Bodgerem na pohrůzce, která na hochy určitě udělá silný dojem. Bodger si oprášil z hrudi peří a zastrčil si košili, která mu zpod těsné vesty přetékala jako šlehačková náplň. Pak náhle prohlásil k brebentící ambulanci, že by byl rád, kdyby mohl zůstat s mladým Garpem chvíli o samotě. Všecko ztichlo. Garp se pokusil vytrazit se s Jenny, ale ta mu řekla: "Ne, děkan by si s tebou rád promluvil." Nato osaměli. Garp nevěděl, co je to děkan.

"Ukormidlovat tuhle loď není pro tvou matku u nás nijak snadné, to víš, vid', chlapče?" začal děkan. Garp mu nerozuměl, ale přikývl. "Zvládá všecko moc pěkně, když to chceš slyšet ode mě," pokračoval děkan Bodger. "Měla by mít syna, kterému by mohla důvěřovat. Víš už, co to znamená důvěřovat, hochu?"

"Ne," odpověděl Garp.

"To znamená: Může se spolehnout, že budeš tam, kde řekneš, že budeš? Může se spolehnout, že nikdy neuděláš, co bys neměl udělat? To znamená důvěřovat, chlapče," vysvětloval Bodger. "Jsi přesvědčen, že ti matka může důvěřovat?"

"Ano," odpověděl Garp.

"Líbí se ti, že tady bydlíš?" zeptal se ho Bodger. Věděl bezpečně, že hochovi se tu skutečně hrozně líbí. Právě Jenny navrhla, že by Bodger tuhle okolnost mohl zmínit.

"Ano," odpověděl Garp.

"Slyšels, jak mi tady chlapci říkají?" zeptal se děkan.

"Vzteklej pes?" zeptal se Garp. Zaslechl, že kluci v nemocnici někomu říkají "vzteklej pes", a jemu Bodger jako vzteklý pes docela připadal. Děkana to překvapilo; měl mnoho přezdívek, ale tuhle nikdy neslyšel.

"Chtěl jsem říct, že mě oslovují 'pane děkane'," řekl Bodger a vděčně zaregistroval, že Garp je dítě citlivé - postřehl totiž v děkanově hlasu uražený tón.

"Ano, pane děkane," odpověděl Garp.

"A tobě se tady skutečně líbí?" opakoval děkan.

"Ano, pane děkane," přisvědčil Garp.

Chlapec bez otce, vyjádřil se někdo, má v hlavě věčně nějaké nebezpečné skopičiny.

"Je to zvláštní," psal Garp, "že rodina, která mě přesvědčila o mé vlastní výjimečnosti, nikdy nepřišla matce k srdci. Matka byla praktická, věřila v důkazy a ve výsledky. Věřila například v Bodgera, protože

co děkan dělal, bylo aspoň jasné. Věřila v některá specifická povolání: v povolání učitelů dějin, zápasnických trenérů - a samozřejmě sester. Ale rodina, která mě přesvědčila o mé vlastní výjimečnosti, nebyla nikdy rodinou, kterou by matka chovala v úctě. Matka byla přesvědčena, že rodina Percyů prostě nedělá nic."

Jenny Fieldsová nebyla se svým přesvědčením úplně osamocená. Přestože byl Stewart Percy obdařen titulem, skutečné zaměstnání neměl. Říkalo se mu tajemník Steeringské školy, ale u psacího stroje ho nikdy nikdo sedět neviděl. Ve skutečnosti on sám měl vlastní sekretářku a nikdo úplně bezpečně nevěděl, co by pro něho mohla psát. Nějakou dobu se zdálo, že Stewart Percy má něco společného se Sdružením steeringských absolventů, což byl orgán tak mocný svým bohatstvím a tak sentimentální nostalgií akademické minulosti, že jej správa školy chovala ve vysoké vážnosti. Ale výkonný ředitel Sdružení tvrdil, že je Stewart Percy mezi mladými absolventy krajně neoblíbený, takže se nedá k ničemu použít. Mladí absolventi totiž Percyho pamatovali z doby, kdy ještě byli studenti.

Stewart Percy nebyl mezi studenty oblíbený také proto, že oni sami měli podezření, že Percy nedělá nic.

Byl to mohutný kvetoucí muž s oním klamným sudovitým hrudníkem, z jakého se každým okamžikem může vyklubat obyčejné břicho - s onou hrdě vzednutou hrudí, která může náhle klesnout a dát násilím puknout obalu tvídového saka, až z něho vyklouzne kravata s oficířskými pruhy ve školních barvách. Garp jim říkal "Krev a modř".

Stewart Percy, kterému manželka říkala Stewie - přestože celá jedna generace steeringských studentů mu říkala Panděrač -, měl ploskou hlavu s rovným sestřihem vlasů barvy vzácného stříbra. Chlapci se vyjadřovali, že ta plošina na hlavě má připomínat letadlovou loď, protože Stewart sloužil za druhé světové války u námořnictva. Jeho příspěvek do seznamu přednášek a seminářů na Steeringu byl jeden jediný kurs, který měl už patnáct let - což byla právě ta nutná doba, aby si katedra dějin dodala tolik odvahy a nabrala nezbytného opovržení a zakázala mu učit. Po patnáct let vyváděl jeho kurs všechny z míry. Naletěli a zapisovali si jej pouze ti nejnaivnější studenti prvních ročníků. Kurs měl název "Pacifik z mé strany" a týkal se pouze těch námořních bitev druhé světové války, v nichž Stewart Percy osobně bojoval. Byly dvě. Ke kursu neexistovala žádná skripta; existovaly pouze Stewartovy přednášky a Stewartova osobní sbírka diapositivů. Diapositivы byly pořízeny ze starých černobílých fotografií - - se zajímavě rozmazaným výsledkem. Nejméně jeden pamětihodný týden promítání diapositivů byl věnován Stewartově dovolené na havajském pobřeží, kde se seznámil se svou ženou Midge a s níž se tam také oženil.

"Chci vás upozornit, mládenci, že ona nebyla žádná domorodka," líčil věrně svým posluchačům (i když bylo velmi těžké rozeznat na šedém diapositivu, co vlastně byla). "Byla tam jen na návštěvě, tamodtud nepocházela," zdůrazňoval vždycky Stewart. A pak následoval nespočet diapositivů, na nichž se skvěly Midginy plavé vlasy.

Všechny Percyho děti byly také světlovlasé a člověk musel maně tušit, že jednoho dne též nabydou odstínu vzácného stříbra, jaký měl Stewie, jemuž studenti za Garpových časů přezdíli podle štěpánské pečinky na špeku, jakou jim servírovali v menze nejméně jednou týdně: Špekoun Štěpán. Ta štěpánská se dělala z masa, které zbylo během týdne od jiných steeringských jídel: tajemné maso menzy. Ale Jenny Fieldsová říkala, že osobnost Stewartu Percyho z ničeho tak záhadného není, ale naopak, že jeho osobnost výrazně charakterizují jeho vlasy barvy vzácného stříbra.

A ať už Stewartu Percymu hoši říkali Panděrač nebo Špekoun Štěpán, ti kteří si zapsali jeho kurs "Pacifik z mé strany", už museli vědět, že Midge není Havajanka, přestože některým se to skutečně muselo teprve říct. Co však bystřejší hoši rozhodně věděli a s jakou faktickou znalostí se každý člen steeringské akademické obce již téměř narodil - a kterou uložil do přihrádky tichého pohrdání -, to byla

skutečnost, že Stewart Percy se oženil s Midge Steeringovou. Ona byla poslední ze Steeringů. Princezna Steeringské školy, o kterou se dosud nikdo neucházel - ještě žádný pan učitel jí nezkrřížil cestu. Stewart Percy se oženil s tolika penězi, že vůbec nemusel být schopen něco dělat: stačilo, aby zůstal ženatý.

Dokonce když otec Jenny Fieldsové, král obuvi, někdy pomyslel na peníze Midge Steeringové, roztřásl se mu v botách nohy.

"Midge byla takový blázen," psala Jenny Fieldsová ve své autobiografii, "že jela za druhé světové války na dovolenou na Havaj. A byla skutečně takový totální cvok," psala dále, "že se zamilovala do Stewarta Percyho a začala mu rodit nanicovaté děti s vlasy jako vzácné stříbro, ještě než válka vůbec skončila. A když válka skončila, přivedla Stewarta a celou svou rozrůstající se rodinu zpátky na Steeringskou školu. A požádala vedení, aby dali Stewartovi místo."

"Když jsem byl ještě kluk," psal Garp, "existovali nejmíň tři nebo čtyři malí Percyové, a další - tak to aspoň vypadalo pořád - byli na cestě."

Na četná těhotenství Midge Percyové si Jenny Fieldsová vymyslela potměšilou básničku.

Cože to leží Midge Percyové v bříšku, tak boubelaté, sladké, cože asi ? Co by tam bylo, vlastně vůbec nic, jen klubko - ty vzácné stříbrobílé vlasy.

"Moje matka byla špatná spisovatelka," psal Garp a měl na mysli Jenninu autobiografii. "Ale jako básnička byla ještě horší." Když však bylo Garpovi pět let, byl ještě příliš mladý, aby se mu takové básničky předřikávaly. Co však způsobilo, že byla Jenny Fieldsová na Stewarta a Midge tak nabroušená?

Jenny věděla, že na ni Špekoun Štěpán hledí skrz prsty. Ale neříkala nic, jen situaci obezřetně sledovala, Garp si s Percyovými dětmi hrál, i když Percyovic děti za ním na návštěvu do nemocničního přístavku nesměly. "Náš dům je pro děti skutečně vhodnější," řekla jednou po telefonu Midge Jenny. "Chci říct" - zasmála se - "že totiž u nás aspoň nemůžou nic chytit."

Leda trochu blbosti, pomyslela si Jenny, ale řekla pouze: "Já vím, kdo je nakažlivý a kdo ne. A na střeše si nikdo nehraje."

Po pravdě řečeno: Jenny věděla, že dům Percyových, který býval rodinným sídlem Steeringů, je pro děti příjemným útočištěm. Byl vystlaný koberci, prostorný a plný vkusných hraček nashromážděných za generace. Byl to bohatý dům. A jelikož o něj pečovalo služebnictvo, byl zároveň bezstarostný. Jenny se ona bezstarostnost, kterou si Percyovi mohli dovolit, přičila. Byla přesvědčena, že ani Midge, ani Stewie nemají dost rozumu, aby si s dětmi dělali tolik starostí, jak bylo záhodno; a měli těch dětí tolik. Když má člověk hodně dětí, uvažovala Jenny, tak kvůli každému možná tolik úzkosti ani neprožívá.

Když si šel Garp hrát s Percyovými dětmi, Jenny si ve skutečnosti dělala starosti. Sama vyrostla v domě vyšších vrstev a dobře věděla, že děti z těchto vyšších kruhů nejsou nijak zázračně chráněny před nebezpečím jen proto, že by se narodily bezpečněji, s odolnějším metabolismem a nějakými čarovnými geny. Na Steeringské škole však bylo dost lidí, kteří tomu zřejmě věřili - protože na povrch to mohlo často vypadat pravdivě. Na těch aristokratických dětičkách z těchto rodin skutečně jako by bylo cosi zvláštního: vlasy jim stále pěkně držely a kůže jim nepukala. Nejspíš nikdy nežily v žádném stresu, protože nic nechtěly, uvažovala Jenny. Ale pak ji napadlo, jak se mohlo stát, že není jako oni.

Její starosti o Garpa poctivě vycházely z jejího specifického pozorování Percyů. Děti pobíhaly svobodně, jako by jejich vlastní matka věřila, že je chrání nějaké zvláštní kouzlo. Percyovy děti byly téměř jako

albíni a měly skoro průsvitnou kůži, a tak se opravdu zdály jaksi zázračnější, jestli ne přímo zdravější než jiné děti. A přes ony pocity v rodinách členů akademické obce vůči Špekounovi Štěpánovi lidé na Steeringů měli dojem, že Percyovy děti a dokonce i Midge mají skutečně "kinderštúbe". Zřejmě tu pracují silné ochranné geny, domnívali se.

"Moje matka," psal Garp. "byla s lidmi, kteří brali geny takto vážně, na kordy."

A jednoho dne hleděla Jenny za malým snědým Garpem, jak utíká přes nemocniční trávník k elegantnějším domům Steeringské školy, bílým a se zelenými okenicemi, kde seděl dům Percyů jako nejstarší kostel v městě plném kostelů. Jenny pozorovala to hejno dětí, které pobíhaly po mapě bezpečných školních cestiček - Garp nejhbitěji. Za ním šňůra neohrabaných rozkývaných Percyů a ostatních dětí, které se přidaly k chumlu.

Byl mezi nimi Clarence DuGard, jehož tatínek vyučoval francouzštinu a páchl, jako by se nikdy nemyl; za celou zimu neotevřel jediné okno. Pak tu byl Talbot Mayer-Jones, jehož otec věděl o veškerých dějinách Ameriky víc než Stewart Percy o svém maličkém kousku Pacifiku. Byla tu Emily Hamiltonová, která měla osm bratrů a ukončila druhořadou dívčí školu právě o rok dřív, než na Steeringu odhlasovali, že sem budou připouštět i ženy; její matka spáchala sebevraždu, sice nikoli v důsledku onoho hlasování, ale právě v době, kdy byl výsledek ohlášen (což přimělo Stewarta Percyho k poznámce, že tohle přesně pojde z připouštění děvčat na Steering: další sebevraždy). A byli tu bratři Groveové, Ira a Buddy, "z města"; jejich otec pracoval na Steeringu v oddělení údržby, a byl to takový delikátní případ - totiž uvažovalo se, jestli by se vůbec mělo jeho chlapcům radit, aby začali na Steeringu studovat, a jak dobře by tu asi prospívali.

Jenny sledovala, jak děti ubíhají po nových asfaltových cestičkách a po čtvercích jasně zeleného trávníku lemovaných budovami z cihel tak uhlazených a jemných, že připomínaly růžový mramor. Ke své nelibosti si všimla, že s dětmi běží také Percyovic pes - podle jejího názoru bláznivé pitomé zvíře, které se po léta vzpíralo městskému nařízení o držení psů na řemeni, což bylo v souladu s percyovskou ostentativní bezohledností. Ze psa, obrovitého novofundland'ana, kdysi štěněte, jež převracelo popelnice a z pitomosti kradlo baseballové míčky, vyrostlo potměšilé zvíře.

Když si děti jednou hrály, pomačkal jim pes volejbalový míč - a nebyl to jako obvykle čin nějaké zákeřnosti: prostě tupost. Když se však pokoušel chlapec, kterému splasklý míč patřil, dostat jej psovi z obrovité tlamy, zvíře ho kouslo - způsobilo mu hluboké rány na předloktí: a nebylo to pokousání, jaké zná každá sestra a jaké bývá nahodilé, a nejen výsledek toho, že se Trop trochu rozparádil, protože si tak strašně rád hraje s dětmi!" Aspoň tak se vyjádřila Midge Percyová, která kdysi sama dala psovi jméno Trop. Pověděla Jenny, že psa dostala krátce po narození čtvrtého dítěte. Slovo Trop, jestli nevíte, řekla tehdy Jenny, znamená "kapku blázen" a přesně tak prý cítila svůj vztah k Stewiemu po narození všech prvních čtyř dětí. "Byla jsem do něho prostě trop," řekla Midge Jenny, "a tak jsem tím slovem pojmenovala i chudáčka psa, abych dokázala, jaké city vůči Stewovi chovám."

"Midge Percyová byla trop, jen co je pravda," psala Jenny Fieldsová. "Ten pes byl zabiják, chráněný jednou z mnoha chatrných a nesmyslných zásad oné logiky, jakou se proslavily v Americe nejvyšší vrstvy: totiž že děti a oblíbená zvířata aristokracie se nemohou nikdy chovat příliš svobodně a nemohou nikomu ublížit. Že ostatní lidé by neměli svět přelidňovat anebo že by se jim nemělo dovolovat pouštět volně jejich psy, ale naopak že psi a děti bohatých lidí mají právo pobíhat zcela svobodně."

"Aristokratická chamrad'," vyjadřoval se o nich vždycky Garp - a to jak o psech, tak o dětech.

Byl by se s matkou shodl, že pes Percyů Trop, novofundlandský retriever, je nebezpečný. Novofundland'an je rasa s olejově lesklou srstí připomínající celočerného bernardýna a s prsty srostlými

jemnou kůži; obecně to bývají liknaví a přátelští psi. Ale na Percyovském trávníku Trop klidně rozehnal děti kopající mičudu a vrhl se svými sto sedmdesáti librami zezadu na pětiletého Garpa a ukousl mu levý ušní lalůček - a k tomu ještě kus zbývajících ucha. Byl by zřejmě Garpovi ukousl celé ucho, ale byl to pes výrazně postrádající soustředění. Ostatní děti se rozutekly na všechny strany.

"Tropik někoho pokousal," prohlásil jeden malý Percy a tahal Midge od telefonu. V rodině Percyů bylo zvykem přidávat ke jménu téměř každého člena rodiny nějakou zdobňující koncovku. Takže dětem - byli to Stewart (Jr.), Randolph, William, Cushman (děvče), a Bainbridge (další děvče) - se v rodině říkalo Stewie Druhý, Dolfi, Řvounek Willy, Cushie a Plína Pú. Chudinka Bainbridge, k jejímuž jménu se nijak snadno nedalo nic přidat, byla zároveň poslední člen rodiny v plínkách, a tak ve snaze zachovat výstižnost i jistý literární efekt, se jí říkalo Plína Pú.

Matince Midge stála u ruky malá Cushie a oznamovala jí: "Tropik někoho pokousal."

"Kohopak to rafl tentokrát?" zeptal se Špekoun Štěpán; popadl squashovou raketu, jako by se s ní chtěl sebrat a jít záležitost dát do pořádku, ale byl úplně vysvlečený; takže si Midge přitáhla župan a chystala se vyběhnout jako první dospělá osoba ven, obhlédnout pohromu.

Stewart Percy chodil doma takto vysvlečený často. Nikdo nevěděl proč. Možná že si chtěl trochu odpočinout od té námahy, jak musel na svých toulkách po Steeringské škole chodit skutečně pečlivě oblečený, a přitom neměl vůbec nic na práci a jen se snad předváděl se vzácným stříbrem svých vlasů, anebo to bylo čistě z nutnosti: na všechnu tu rozplozovací činnost, za niž nesl odpovědnost, prostě musel být doma často vysvlečený.

"Tropik pokousal Garpa," pravila malá Cushie Percyová. Ani Stewart, ani Midge si nevšimli, že Garp tam je a že stojí ve dveřích, hlavu z jedné strany celou zakrvácenou a okousanou.

"Paní Percyová," zašeptal Garp, ale nikdo jeho šepot neslyšel.

"Takže Garpa?" řekl Špekoun Štěpán. Když se sehnul, aby uložil raketu zpátky do skříně ve zdi, upšoukl se. Midge se na něho podívala. "Takže Trop pokousal Garpa," rozvažoval Stewart. "No aspoň má ten pes docela slušnej vkus, ne?"

"Ale Stewie," okřikla ho Midge a z hrdla se jí přitom vydral smích lehounký jako slina. "Garp je přece ještě malý chlapec." A on tam ve skutečnosti stál, na omdlení a zakrvácený, a v hale na tom luxusním běhounu, který ležel natažen bez jediného záhybu a shrnutí ve čtyřech monstrózních pokojích přízemí.

Cushie Percyová, jejíž mladý život měl skončit při porodu, při němž se měla pokusit přivést na svět své první a jediné dítě, uviděla, jak Garp krvácí na steeringské dědictví, na ten pozoruhodný běhoun. "To je hrůza!" vykřikla a vyběhla ze dveří.

"Budu muset zavolat tvoji matku," řekla Midge Garpovi, kterému se točila hlava a který v zbylém uchu stále ještě slyšel, jak mu do něho vrčí a slintá obrovité psisko.

po léta si Garp výkřik Cushie Percyové "To je hrůza!" vykládal špatně. Domníval se, že neměla na mysli jeho pokousané roztrhané ucho, ale otcovo obrovité našedlé nahé tělo, které jako by náhle zaplnilo celou předsíň. Tohle byla pro Garpa hrůza: ten stříbrovlasý chlap od námořnictva s břichem jako sud, který k němu kráčel od šachty impozantního Percyovského točitého schodiště.

Stewart Percy si před Garpem klekl a zkoumavě se chlapci zadíval do zakrváceného obličeje. Špekoun Štěpán však svou pozornost nezaměřil na poničené ucho a Garpovi napadlo, jestli by tomu obrovskému

nahému chlapovi neměl naznačit, kde je vlastně zraněn. Percy se díval Garpovi do jeho lesknoucích se hnědých očí, na jejich barvu a tvar, a vypadalo to, jako by se o něčem přesvědčoval, protože pak vážně pokýval hlavou a pravil ke své bláznivé blondáté Midge: "Japončík."

Trvalo léta, než Garp plně pochopil také tohle. Ale Stewie Percy hovořil k Midge dále: "Strávil jsem v Pacifiku dost času, abych rozpoznal japončičí oči, když je uvidím. Já ti to říkal, byl to Japončík." Oním to narážel Stewart Percy na kohokoli, v kom se rozhodl spatřovat Garpova otce. Tohle totiž byla v steeringské akademické obci běžná spekulativní hra: hádat, kdo byl Garpův otec. A Stewart Percy došel na základě zkušeností Pacifiku viděného z jeho strany k závěru, že Garpův otec byl Japonec.

"V tu chvíli," psal Garp, "jsem si myslel, že slovo Japončík má něco společného s tím, že mám ucho pryč."

"Nemá smysl volat jeho matku," řekl Stewie Midge. "Vem ho radši do nemocnice. Ona je přece sestra, ne? Už si poradí."

Jenny si samozřejmě věděla rady. "Co kdybyste toho psa přivedla sem?" navrhla Jenny Midge, zatímco šetrně omývala, co zbylo z Garpova ouška.

"Tropa?" zeptala se Midge.

"Přiveďte ho sem," řekla Jenny, "a já mu dám injekci."

"Injekci?" zeptala se Midge a zasmála se. "To chcete říct, že skutečně existuje nějaká injekce, po které by už žádné lidi nepokousal?"

"Ne," odpověděla Jenny. "Myslím tím, že byste mohla ušetřit peníze - kdybyste ho nemusela vodit k veterináři. Totiž takovou injekcí ho mohu sprovodit ze světa. Tuhle injekci mám na mysli. Pak rozhodně už žádné lidi pokousat moct nebude."

"A tak," psal Garp, "začala percyovská válka. Pro matku to myslím byla třídní válka, a takové, jak se později vyjádřila, jsou všechny války. Pokud šlo o mě, já věděl, že se musím mít na pozoru před Tropy, A před ostatními Percyi."

Stewart Percy poslal Jenny Fieldsové na dopisním papíře tajemníka Steeringské školy vzkaz: "Nemohu uvěřit, že na nás opravdu chcete, abychom Tropa uspali navěky."

"To si tedy, vy tlustoprde, pište," řekla mu tehdy Jenny po telefonu. "Anebo ho aspoň jednou provždycky uvažte."

"Nemá cenu mít psa, když nemůže pobíhat volně," odpověděl Stewart.

"Tak ho zabte," řekla Jenny.

"Trop všechny povinné injekce dostal, nicméně vám děkuji," řekl Stewart. "Je to v podstatě mírný pes. Jenom se nesmí dráždit."

"Špekoun Štěpán měl zřejmě pocit," psal Garp, "že Tropa podráždilo moje japončičí vzezření."

"Co je to ,slušnej vkus'?" zeptal se malý Garp Jenny. V nemocnici zašil Garpovi ucho Dr. Pell; Jenny doktorovi připomněla, že Garp dostal nedávno protitetanovou injekci.

"Slušný vkus?" opakovala Jenny. Podivně vyhlížející výsledek amputace ucha nutil Garpa, že musel pořád nosit dlouhé vlasy, což byl styl, na který si často naříkal.

"Špekoun Štěpán říkal, že Trop má ‚slušnej vkus‘," vysvětloval Garp.

"Protože tě kousl?" zeptala se Jenny.

"Asi," odpověděl Garp. "Co to znamená?"

Jenny dobře věděla. Ale řekla: "To znamená, že Trop musel vědět, že z celého toho chumlu dětí ty asi nejlíp chutnáš."

"A je to tak?" zeptal se Garp.

"Jistě," odpověděla Jenny.

"Jak to Trop věděl?" zeptal se Garp.

"Nevím," odpověděla Jenny.

"Co to znamená ‚Japončík‘?" zeptal se Garp.

"TO ti taky Špekoun Štěpán řekl?" zeptala se Jenny. Ne," odpověděl Garp. "To myslím řekl o mém uchu."

"Aha, o tvém uchu," řekla Jenny. "To znamená, že máš zvláštní uši." Ale uvažovala, jestli mu má vyličit, jaké pocity chová k Percyům, a jestli mu to má říct právě v tu chvíli anebo jestli se jí bude Garp natolik podobat, že bude s to těžít z oné zkušenosti vzteku někdy později v nějaké důležitější době. Třeba by mu tohle drobné sousto měla schovat na nějakou dobu, kdy je bude moci dobře použít. Jenny v duchu vždycky před sebou vídala další a větší bitvy.

"Moje matka zřejmě nepřítele potřebovala," psal Garp. "Ať už byl skutečný nebo fiktivní, pomáhal jí rozpoznat způsob, jak se má chovat ona sama a jak má vést mě. V roli matky nebyla přirozená jako jiné matky; moje matka vůbec pochybovala, že by se něco dělo přirozeně. Byla sebejistá a cílevědomá až do konce."

A právě tehdy v těch raných Garpových letech se Jenniným nepřítelem stal svět podle Špekouna Štěpána. Ta etapa by se dala nazvat "Garpova příprava na Steering".

Sledovala, jak mu dorůstají vlasy a zakrývají chybějící část ucha. Překvapovalo ji, jak je hezký, protože otázka hezkého zevnějšku nehrála v jejím vztahu k seržantu techniku Garpovi hlavní roli. Jestli byl seržant hezký, pak si toho Jenny Fieldsová ve skutečnosti vůbec nevšimla. Ale mladý Garp hezký byl, to viděla, i když zůstával malý - jako kdyby se narodil, aby se hodil do zařízení v kulovité věži.

To hejno dětí (které pobíhaly na Steeringu po cestíčkách a travnatých čtvercích a hřištích) vyrůstalo Jenny Fieldsové před očima a bylo stále podivnější a svéráznější. Clarence DuGard musel brzy začít nosit brýle, které si věčně rozbíjel; za ta léta mu Jenny mnohokrát ošetřovala zanícené uši a jednou rozbitý nos. Talbot Mayer-Jones začal šišlat; měl lahvovité tělo, přestože jako osobnost byl roztomilý, a trpěl mírným stádiem chronické sinusitidy. Emily Hamiltonová se tak vytáhla, že měla kolena a lokty věčně odřený do krve, jak stále zakopávala a padala, a pomalu se jí začaly rýsovat malé prsy, a při tom pohledu jako by

se v Jenny vždy cosi ozvalo - tu a tam se přistihla, že si přeje, kdyby tak byla měla dceru. Ira a Buddy Groveovi, "z města", měli silné kotníky a zápěstí i zátylky, prsty věčně umouněné a rozbité, jak se potloukali v tátově údrzbárské dílně. I Percyovy děti dorůstaly, plavovlasé a kovově čisté, s očima barvy matného ledu na poloslané steeringské řece, jež se prodírala slanými močály k blízkému moři.

Stewart Jr., kterému se též říkalo Stewie Druhý, absolvoval Steeringskou školu ještě dřív, než byl Garp vůbec ve věku, kdy se na školu mohl zapsat. Jenny ošetřovala Stewieho Druhého dvakrát, jednou s vymknutým kotníkem, podruhé s kapavkou. Později prodělal Stewie Druhý obchodní fakultu na Harvardu, stafylokokovou infekci a rozvod.

Randolphu Percymu se říkalo Dolfi až do posledního dne jeho života (zemřel na infarkt už v pětatřiceti letech). Dolfimu se nepodařilo Steering absolvovat, ale s úspěchem přešel na jinou školu, která ho měla připravit na univerzitu, a za nějakou dobu ji dostudoval. Jednou v neděli vykřikla Midge v jídelně: "Dolfi nám umřel!" Jeho domácí jméno znělo tak příšerně, že mu konečně začali po smrti říkat Randolph.

Budiž zaznamenáno k dobru Williama Percyho, Řvounka Willyho, že mu ono stupidní přízvisko bylo proti srsti, a přestože byl o tři roky starší než Garp, velice taktním způsobem se s Garpem spřátelil, když už byl na Steeringu ve vyšších ročnících, zatímco Garp právě začínal. Jenny měla Williama vždycky ráda a říkala mu William. Mnohokrát ho ošetřovala, když měl bronchitidu, a zpráva o jeho smrti na ni tak zapůsobila (padl ve válce, sotva absolvoval Yale), že napsala Midge a Špekounovi Štěpánovi dlouhý kondolenční dopis.

Pokud šlo o Percyova děvčata, Cushie dostala svoje přízvisko později (a Garp v té záležitosti sehrál sám drobnou roli; byli skoro stejného věku). A chudinka Bainbridge, nejmladší z Percyů, která nesla kletbu přízviska Plína Pú, byla ušetřena setkání s Garpem až do doby, kdy z něho už byl mladý muž.

Jenny sledovala všechny ty děti, i Garpa, jak rostou. Zatímco Jenny čekala, až Garp bude moci chodit na Steering, ta černá bestie Trop hrozně zestárla a jen se valila - ale o zuby nepřišla, jak si Jenny všimla. A Garp si na něho pořád dával pozor, i když Trop už dávno přestal za mládeží běhat: a přestože se rozvaloval před bílým sloupovým Percyovic vily jako stará nepotřebná věc - celý rozčuchaný a s chundály srsti zakudlanými jako husté trnkové křoví ve tmě -, Garp ho pořád sledoval. Tu a tam se ke zvířeti přece jen přiblížilo nějaké malé děcko nebo někdo, kdo byl v okolí nováček, a pes ho pokousal. Jenny si vedla záznamy o stezích a chybějících kusech kůže a svalů, za které to chamtivé psisko neslo odpovědnost, ale Špekoun Štěpán přestál všechnu Jenninu kritiku a Trop zůstával naživu pořád dál.

"Jsem přesvědčen, že matka našla v přítomnosti toho zvířete zalíbení, i když by to byla nikdy nepřiznala," psal Garp. "Trop byl totiž živou inkarnací percyovského nepřítele - vyvedenou ze svalů a srsti a pachu. Matce to muselo působit potěšení vidět, jak ten starý pes chátrá a její syn zatím roste."

Tou dobou, kdy byl Garp zralý pro Steering, bylo černému Tropovi čtrnáct let. Tou dobou, kdy Garp vstoupil na Steering, měla už Jenny Fieldsová také několik vlasů barvy vzácného stříbra. Tou dobou, kdy začal Garp na Steeringu studovat, absolvovala Jenny už všechny přednášky a semináře, které za to stály, a podle hledisek obecných hodnot atraktivnosti z nich sestavila seznam. Tou dobou, když byl Garp steeringským studentem, obdržela Jenny Fieldsová tradiční dar davaný členům a zaměstnancům fakulty, kteří vydrželi patnáct let služby: proslulou Steeringskou jídelní soupřavu. Do rozsáhlé plochy slavnostních jídelních talířů byly vypáleny přísné školní budovy včetně nemocničního přístavku, vše vyvedeno v barvách steeringské školy. Stará dobrá krev a modř.

3 Čím chtěl být, když vyrostl

V roce 1781 založily vdova a dítky Everetta Steeringa Steeringskou akademii, jak byla pojmenována

nejdřív, neboť když Everett Steering krájel svou poslední vánoční husu, oznámil rodině, že mezi ním a jeho městem existuje jediný bod zklamání, a to, že neposkytl svým chlapcům akademii, která by je byla s to připravit pro vyšší vzdělání. O dívkách se nezmínil. Byl to stavitel lodí v usedlosti, jejíž pouto k životu tvořila řeka odsouzená k zániku; Everett věděl, že je odsouzená k zániku. Byl to chytrý člověk a obvykle nijak zvlášť hravý, ale po štedrovečerní večeři se s radostí pustil se svými chlapci a děvčaty do koulování. Než se snesla noc, zemřel na mrtvici. Everettu Steeringovi bylo sedmdesát dva let; dokonce i jeho chlapci a děvčata byli na koulování příliš staří, ale aby říkal Steeringu moje město, na to měl právo.

V přemíře nadšení pro nezávislé město je po americké revoluci pojmenovali po něm. Everett Steering organizoval na strategických místech podél břehu řeky instalaci nastálo připevněných děl; ta děla měla odradit nepřítele od útoku, který nikdy nepřišel - útoku Britů, kteří měli připlout vzhůru po řece od moře u Velkého zálivu. Řeka se tehdy jmenovala Velká řeka, ale po válce ji přejmenovali na Steering a městu, které vlastně nemělo žádné řádné jméno - vždycky se mu říkalo Louky, protože leželo na slaniscích a sladkovodních mokřinách jen pár mil od Velkého zálivu - také dali jméno Steering.

Mnohé steeringské rodiny byly závislé na stavbě lodí nebo na práci, která přicházela po řece od moře; od té doby, co se původní usedlosti začalo říkat Louky, fungovala jako menší vnitrozemský přístav Velkého zálivu. Spolu s přáním založit chlapeckou akademii vyjádřil Everett Steering před svou rodinou přesvědčení, že Steering dlouho přístavem nezůstane. Všiml si prý, že se řeka ucpává naplaveninami.

O Everettu Steeringovi se vědělo, že za celý život pronesl jediný vtip a to ještě jen ke své rodině. Ten vtip zněl: jediná řeka, která byla pojmenována po mně, je plná bahna a každou chvíli je ho v ní víc. Půda tu je samá bažina a vlhká louka, od Steeringu až k moři, a pokud lidé nedospějí k názoru, že stojí jakožto přístav za záchranu, a nevyryjí řece hlubší koryto, pak se za chvíli nedostane ze Steeringu do Velkého zálivu ani obyčejná loďka poháněná vesly (pokud nebude hodně silný příliv). Everett věděl, že příliv jednou zalije koryto řeky od jeho rodného města až po Atlantik.

Rodina Steeringu byla natolik moudrá, že v příštím století vsadila na systém obživy z textilních prádelen, využívajících vodopádu v sladkovodní části řeky Steering. V době občanské války tvořily jediný průmysl v městě Steeringu a na řece Steering Steeringovy prádelny. Když čas nazrál, odpoutala se rodina od lodí a dala se na výrobu textilií.

Druhá loďařská rodina ve Steeringu neměla takové štěstí; poslední loď této rodiny dorazila jenom do půli cesty ze Steeringu k moři. Tato poslední loď postavená ve Steeringu zapadla navždycky v kdysi neblaze proslulém úseku řeky zvaném Střevo do bahna a po léta ji bylo možno vidět ze silnice, za přílivu trčela napůl z vody a za odlivu seděla celá suchá na blátě. Děti si v ní hrály, až se převrátila na bok a rozmačkala někomu psa. Nějaký farmář Gilmore, který pěstoval vepře, zachránil lodní stěžně na stodolu. V době, kdy Garp studoval na Steeringu, mohlo školní mužstvo veslovat na lodích po řece jen za přílivu. Za odlivu se stávala z řeky jedna rozbláčená pláň táhnoucí se od Steeringu k moři.

A tak díky prozíravosti Everetta Steeringa ohledně vody byla roku 1781 založena chlapecká akademie. Zhruba po sto letech dospěla k rozkvětu.

"Během všech těch let," psal Garp, "musely utrpět bystré geny Steeringu nějaké oslabení; s rodinnými instinkty týkajícími se vody to šlo od desíti k pěti." Garp se v této souvislosti rád zmiňoval o Midge Steeringové-Percyové. "Členka Steeringovy rodiny, jejíž vodní instinkty vyschly," vyjádřil se o ní. Za úžasné ironickou pokládal Garp poznámku, že "když dorazily geny Steeringů s jejich smyslem pro vodu až k Midge, vyschly v nich chromozómy. Její smysl pro vodu byl tak zvrácený," psal Garp, "že ji to nejdřív táhlo na Havaj a pak k námořnictvu Spojených států - v podobě Špekouna Štěpána."

Midge Steeringová-Percyová byla poslední svého rodu. Steeringská škola zůstala pak už tím skutečně

posledním, co po rodině Steeringů zbylo, a možná, že to starý Everett také předvídal; mnohé rodiny po sobě zanechaly daleko méně anebo dědictví daleko horší. V Garpově době byl Steering ještě mnohem přísnější a cílevědomější, pokud šlo o jeho cíle "připravit mladé muže pro vyšší vzdělání". A Garp měl matku, která tento cíl brala také naprosto vážně. Garp bral školu tak vážně, že by se byli i sám Everett Steering s jeho jediným vtípem za život cítil polichocen.

Garp věděl, co si má zapsat a které učitele si má zvolit. V tom je totiž často ten rozdíl mezi úspěchem a neúspěchem ve škole. Ve skutečnosti nebyl zvlášť nadaný student, ale byl správně nasměrován; mnohé jeho kursy měla Jenny ještě v čerstvé paměti a byla mu dobrou a přísnou instruktorkou. Garp neměl pravděpodobně o nic větší přirozené vlohy pro sledování intelektuálních cílů než jeho matka, ale měl Jenninu mocnou disciplinovanost; zdravotní sestry mívají vlohy pro zavádění rutiny a Garp své matce věřil.

Jestli se nedalo na nějakou Jenninu radu spolehnout, pak to bylo jen v jedné oblasti: Jenny na Steeringů nikdy nevěnovala žádnou pozornost sportu; nedovedla Garpovi navrhnout žádnou hru, kterou by si mohl třeba oblíbit. Mohla mu říct, že se mu bude Východoasijská civilizace u pana Merrilla líbit víc než Tudorovská Anglie u pana Langdella. Ale Jenny například nevěděla, jaké jsou rozdíly, jak co do příjemných tak bolestivých stránek, mezi ragby a fotbalem. Pozorovala pouze, že její syn je malý, silný, dobře koordinovaný, rychlý a samotářský; předpokládala, že Garp už sám ví, ke kterým hrám ho to táhne. Nevěděl.

Týmové veslování, myslel si, je hloupé. Je to otročina jako na galejích a člověk při ní jenom namáčí vesla do špinavé vody - a řeka Steering byla skutečně hrozně špinavá. Po řece plavala nečistota z továren i lidská lejna - a všechen neřád, co naplavil příliv, a na rozblácených pláních ležel zpěněný kal nanesený slanou vodou (svinstvo konsistence zmrazeného přepáleného tuku). Řeka Everetta Steeringa byla mimo bláta plná ještě všeho možného jiného, ale i kdyby byla křišťálově čistá, Garp žádný veslař nebyl. Ani tenista. V jednom ze svých ranějších esejů - bylo to v jeho prvním roce na Steeringu - napsal: "Mě míče nevábí. Míč tvoří mezi atletem a jeho cvičením překážku. Stejně jako hokejové puky a opeřené badmintonové míčky - a brusle, stejně jako lyže, vytvářejí překážku mezi lidským tělem a zemí. A když člověk prostřednictvím nějakého nástavného dílu jako raketa, páčka nebo hůl vzdálí tělo od onoho zápolení - celá čistota pohybu, síla a soustředění se ztratí." Už v patnácti se u něho dal vycítit sklon k osobní estetice.

Jelikož byl na ragby příliš malý a fotbal vyžadoval práci s míčem, běhal dlouhé tratě, čemuž se říkalo cross-country, ale šlapal přitom do příliš mnoha kaluží a celý podzim trpěl nastuzením.

Když začala sezóna zimních sportů, skličovala Jenny skutečnost, jaký neklid její syn projevuje. Kritizovala ho, co že dělá z takového obyčejného sportovního rozhodnutí za problém - jak to, že neví, která forma tělesné činnosti by mu vyhovovala. Ale sport Garpovi vůbec nepřipadal jako rekreace. Garpovi vůbec nic nepřipadalo jako rekreace. Od samého začátku jako by před sebou viděl nějaký cíl, kterého nutno dosáhnout houževnatým úsilím. ("Spisovatelé nechtou jen pro zábavu," napsal Garp později v jakémsi rozhovoru sám se sebou.) Ještě předtím, než Garp věděl, že bude spisovatelem nebo než věděl, čím vůbec chce být, nedělal zřejmě vůbec nic "jen pro zábavu".

Právě toho dne, kdy si měl Garp zapsat některý ze zimních sportů, musel ulehnout na lůžkové oddělení. Jenny mu nedovolila z postele. "Stejně nevíš, co by sis měl zapsat," řekla mu. Garp se jenom rozkašlal.

"Tohle je taková hloupost, že by tomu člověk na mou duši nevěřil," řekla mu Jenny. "Patnáct let v tomhle vlezlém a neurvalém spolku, a ty se rozsypeš zrovna, když se máš rozhodnout, kterou hru budeš hrát jako svoje odpolední zaměstnání."

"Já jsem si žádný sport nenašel," zaskřehotal na to Garp. "Ale prostě nějaký musím mít."

"Proč?" zeptala se Jenny.

"Já nevím," zasténal Garp. A jen kašlal a kašlal.

"Panebože, tebe poslouchat," posteskla si Jenny. "Já ti nějaký sport najdu," rozhodla. "Půjdu naproti do haly a do něčeho tě zapíšu."

"Ne!" zaprosil Garp.

A Jenny vyslovila to, co se stalo pro Garpa po jeho čtyři roky na Steeringu její litaní. "Já vím víc než ty, chápeš?" řekla. Garp klesl zpátky na propocený polštář.

"Jenže o tomhle ne, mami," řekl. "Chodilas na všechny možné přednášky a semináře, ale v žádném mužstvu jsi nehrála."

Pokud to Jenny Fieldsová hodnotila jako vzácné přehlédnutí, otevřeně to nepřipustila. Byl typický steeringský prosincový den, bláto se sněhem zmrzlé na zemi jako sklo a sníh šedý a rozblácený botami osmi set chlapců. Jenny Fieldsová se zabalila a vydala se s pevným odhodláním matky na cestu areálem školy. Vypadala jako zdravotní sestra rozhodnutá přinést aspoň trochu naděje na hořkou ruskou frontu. A přesně tak se blížila k steeringské sportovní hale. Za celých patnáct let na Steeringu tam Jenny nikdy nebyla; nevěděla, jak je to důležité místo. Na nejzazším konci steeringského areálu, uprostřed akrů hřišť určených míčovým hram a hokejových hřišť a tenisových kurtů uviděla Jenny před sebou jako obrovitého křížence lidského obydlí a včelího úlu mamutí halu, jejíž silueta se odrazovala od špinavého sněhu a vynořila se před ní jako bitva, kterou nepředvídala, a její srdce naplnily obavy a chmury.

Seabrookova hala s přilehlými budovami - a Seabrookův stadión i Seabrookovo hokejové hřiště - byly všechny pojmenovány podle skvělého atleta a leteckého esa první světové války Milese Seabrooka, jehož obličej a masivní torzo pozdravily Jenny z trojice fotografií vyložených ve vitríně v obrovitém vchodu do budovy. Hlava Milese Seabrooka, steeringský ročník 1909, tu na ni hleděla zpod kožené ragbyové helmy; ramenní vycpávky působily zbytečně. Pod fotografií se staříčským číslem 32 byl vystaven jeho dres. Vyrudlý a zřejmě stále atakován moly, ležel tu na hromadě pod první z triptychu Seabrookových fotografií. Stál tu nápis: JEHO VLASTNÍ TRIČKO.

Na prostředním snímku triptychu byl vidět Miles Seabrook jako hokejový brankář - tou dobou se sice nosily chrániče, ale hrdinova tvář byla holá, oči jasné a vyzývavé, všude samá zajizvená tkáň. Milesova mohutná postava zaplňovala celou trpasličí kukaň. Jak vůbec mohl někdo Milesi Seabrookovi střelit branku, s těmi jeho medvědími tlapami v kůži, rychlými jako střela, s tou jeho kyjovitou hokejkou, s nadmutým hrudním chráničem a s těmi bruslemi, jež vypadaly jako dlouhé pařáty obřího ježury? Pod ragbyovými a hokejovými fotografiemi byly zaznamenány výsledky slavných zápasů roku: činnost každého sportovního odvětví na Steeringu končila tradičním zápasem s Bathskou akademií, která byla téměř tak stará a slavná jako Steering a která představovala pro každého steeringského muže nenáviděného soupeře. Ti bídáci z Bathu byli samá zlatá a zelená (v Garpově době studentstvo jejich barvám říkalo blijanko a posranko). Steering 7, Baíh 6; Steering 3, Bath 0. Milesovi nikdo vítěznou branku nestřelil.

Kapitán Miles Seabrook, jak ho nazývala popiska třetího snímku v triptychu, civěl na Jenny Fieldsovou v uniformě, která jí byla až příliš dobře známá. Na první pohled viděla, že to byl letecký úbor. I když se oblečení mezi světovými válkami proměnilo, nezměnilo se zase natolik, aby Jenny nepoznala frajersky vyhrnutý, beránkem lemovaný límec letecké bundy, okázale rozvázaný řemínek letecké čepice s

ohmutými náušními chlopněmi (Milesovi Seabrookovi přece nemohla být na uši nikdy zima!) a ochranné brýle nedbale posunuté vzhůru do čela. A kolem krku neposkvřená bílá šála. Pod obrázkem se neuváděl žádný výsledek, ale kdyby byl měl někdo ze steeringského oddělení tělesné výchovy smysl pro humor, byla by Jenny mohla číst: Spojené státy 16, Německo 1. Šestnáct byl počet letadel, které Miles Seabrook sestřelil, než mu Němci sami dali vítěznou ránu.

Stužky a medaile ležely zaprášené v zamčené skříňce s trofejemi jako obětiny na oltář Milese Seabrooka. Byl tam též nějaký rozbitý dřevěný předmět, který Jenny mylně pokládala za kousek ze Seabrookova sestřeleného letadla; byla připravena na jakýkoli nevкус, ale byl to jen poslední zbytek jeho poslední hokejky. Proč třeba taky ne jeho suspenzor? uvažovala Jenny Fieldsová. Anebo jako památka po mrtvém děcku, kadeř jeho vlasů, které na všech těch fotografiích zakrývala helma nebo čepice nebo obrovitá pružovaná punčocha? Třeba byl Miles Seabrook, uvažovala Jenny - s příznačným pohrdáním - holohlavý.

Jenny se protivily asociace, které navozovala ona pocta smět ležet vystaven tady v té zaprášené vitrině. Válečný atlet, který si jen oblékl jinou uniformu. Pokaždé se tělu samému poskytovala jen předstíraná ochrana: jako steeringská zdravotní sestra viděla Jenny především nespočet ragbyových a hokejových úrazů, ke kterým za těch patnáct let došlo přes všechny helmy, masky, řemínky, sponky a háčky a vycpávky. A seržant Garp a ti ostatní Jenny jasně ukázali, že mužům ve válce se dostává té nejiluzornější ochrany na světě.

Znechucená, šla Jenny dál; když prošla kolem vitrín, měla pocit, že se blíží motoru nebezpečného stroje. Vyhnula se tělocvičným prostorám připomínajícím rozsahem arény, odkud se ozývaly výkřiky a chroptivé zvuky zápasu. Ohlížela se po tmavých chodbách, kde by snad mohla najít kanceláře. To jsem tu prožila těch patnáct let jen proto, abych kvůli tomuhle ztratila svoje děcko?

Aspoň částečně rozpoznala pach. Dezinfekce. Léta usilovného drhnutí. Tělocvična je bezpochyby tím místem, kde číhají mikroby obudného potenciálu, jen aby se mohly začít množit. Ten pach jí částečně připomínal špitály a steeringskou nemocnici - hermeticky uzavřené postoperativní ovzduší. Ale v té obrovité budově postavené na památku Milese Seabrooka se vznášel ještě jiný pach, který byl Jenny stejně odporný jako pach sexu. Celý komplex i s přilehlými budovami byl vybudován roku 1919, o rok dřív, než se narodila; co Jenny cítila, byla směs nutkavých upřouknutí a potu chlapců vystavovaných téměř po čtyřicet let stresu krajní námahy. Jenny cítila pach soutěživosti, prudký a plný zklamání. Sem se ona přece tak strašně nehodí; tohle nikdy netvořilo součást jejího dospívání.

V chodbě, která vypadala, jako by byla oddělená od ústředních oblastí rozličných tělocvičných činností, zůstala Jenny tiše stát a poslouchala. Někde blízko ní byl sál vzpěračů. Slyšela úder činek a strašný nápor zdvihání, jež spělo ke kýlám - jak se na podobnou námahu dívala zdravotní sestra. Jenny se vlastně zdálo, že snad celá budova heká a tlačí, jako by všichni ti studenti trpěli zácpou a v té úděsné tělocvičně hledali úlevu.

Jenny Fieldsová se cítila velice zničená, tak jako se může cítit jenom člověk, který si počíná stále nesmírně opatrně, až si najednou uvědomí, že udělal chybu.

A v tom okamžiku proti ní vyrazil krvácející zápasník. Jenny nevěděla jistě, jak ji mohl ten pobitý hoch, z něhož crčela krev, tak překvapit, ale hned vedle ní se otevřely do chodby plné menších nenápadných místností jedny dveře a přímo před ní se objevil odřený obličej zápasníka, který měl chrániče posunuty na hlavě tak nakřivo, že mu řemínek pod bradou vyjel až k ústům a zachytil mu horní ret, takže pusa se mu zkrivila v jakémsi neskutečném rybím úšklebku. Malá miska uprostřed řemínku, která mu předtím zřejmě kryla bradu, byla plná krve z prudce krvácejícího nosu.

Krev na Jenny jako na zdravotní sestru nijak strašně nepůsobila, ale v předtuše srážky s tím mohutným zpoceným a drsně vyhlížejícím chlapcem se až příkrčila, jenže mladíkovi se přec jen nějak podařilo uskočit a vyhnout se jí. V obdivuhodně vyklenuté křivce mohutně zvracel na spoluzápasníka, který se vši silou snažil mu pomoci, aby se udržel na nohou. "Promiňte, prosím," dostal ze sebe zvracející hoch, protože všichni chlapci na Steeringu měli dobré vychování.

Partner krvácejícímu prokázal to dobrodiní, že mu sundal z hlavy výstroj, aby se nešťastník při zvracení neudávil nebo nezadusil; vůbec si nevšímal, jak je sám zacákaný, a volal hlasitě do dveří zápasnického sálu: "Carlisle to nezvládl!"

Ze dveří sálu, z něhož na Jenny zavanulo horko, jako když člověka ovane uprostřed zimy vzduch ze skleníku s tropickými rostlinami, odpověděl jasný tenorový hlas: "Carlisle! Že jste si dal v poledne dvakrát nášup toho žrádla v jídelně, Carlisle! Jeden nášup stačí, abyste to projel! Takže žádnéj soucit, Carlisle!"

Carlisle, s nímž neměli soucit, pokračoval kymácivým krokem dál chodbou; krvácející a zvracející, dopotácel se ke dveřím, jimiž celý zmazaný zmizel. Jeho spoluzápasník, který se podle Jennina mínění také zdržel projevů soucitu, pohodil zaneřádnou výstroj z Carlisleovy hlavy na zem a pak šel za Carlislem do šaten. Jenny doufala, že se šel někam převléct.

Jenny se podívala na dveře zápasnického sálu, zhluboka se nadýchla a vstoupila. Ihned se jí zmocnil pocit, že ztrácí rovnováhu. Pod nohama ucítila cosi měkkého, jako by šplhala po samém mase, a když se chtěla opřít o zeď, zeď se pod její tíhou smáčkla. Místnost, v které se ocitla, tvořila vlastně jednu velkou Vypolstrovanou kobku, s podlahou a žíněnkami na stěnách teplými a poddajnými a vzduchem tak horkým a tak plným pachů potu, že se Jenny téměř neodvažovala dýchat.

"Zavřete ty dveře!" přikázal jí ten tenorový hlas - protože zápasníci, jak se měla Jenny dovědět později, milují horko a pach svého potu, zvláště když odtučňují, a nejlíp je jim tehdy, když stěny a podlaha jsou horké a poddajné jako zatečky spících děvčátek.

Jenny zavřela dveře. Dokonce i dveře byly vystlány žíněnkou, a Jenny se o ně celou vahou opřela a představovala si, že je snad někdo zvenčí náraz otevře a milosrdně ji vysvobodí. Muž s tenorovým hlasem byl trenér a Jenny v tetelivém horkém vzduchu sledovala, jak vykračuje podél dlouhé stěny sálu, neschopen zůstat klidně stát, zatímco zpod přimhouřených očí pozoroval pachtící se zápasníky. "Třicet vteřin!" zaječel na ně. Dvojice na žíněnkách sebou začly trhat, jako by dostaly elektrický šok. Jednotlivé páry, kolik jich v tom sále zápasilo, byly zaklesnuty do sebe v jakémsi násilném propletenci, a každý zápasník, jak se to aspoň Jenny jevilo, vypadal tak rozhodně a tak hrozivě jako při aktu znásilnění.

"Patnáct sekund!" ječel trenér. "Dělejte!"

Zapletený pár u Jenny se náhle rozdělil, údy jako by se rozpletly, žíly na pažích a na krku zduřené k prasknutí. Jednomu chlapci z hrdla maně vyrazil výkřik spolu s tryskem slin, protože jeho sok se od něho odtrhl náraz, a jak se náhle pustili, narazili oba do vycpané stěny.

"Konec!" zaječel trenér. Nepoužil píšťalku. V zápasnících napětí jako by náhle povolilo a všichni se od sebe pomalu odpoutávali. Šest jich zamířilo klátivým krokem k Jenny u dveří; chtěli k fontánci a na čerstvý vzduch, přestože Jenny připadalo, že snad všichni míří do chodby jen proto, aby tam mohli zvracet nebo v klidu krváct - nebo obojí.

Jenny i trenér byli jediná dvě lidská těla stojící v zápasnickém sále vzpřímeně. Jenny si všimla, že trenér, úpravný pomešší muž, je stavěný pevně a dobře jako pružina, a také si všimla, že je téměř slepý, protože

se v tu chvíli přimhouřenýma očima zadíval jejím směrem a teprve pak rozpoznal, že její bělostný oděv a obrysy postavy jsou v zápasnickém sále cizím prvkem. Zasařtral po brýlích, které si obvykle ukládal nahoru nad žíněnky na stěnách asi ve výši hlavy - kde by je zápasník vržený na stěnu nemohl tak lehce rozbít. Jenny si všimla, že trenér je asi jejího věku a že ho nikdy na Steeringu ani v blízkém okolí neviděla - ať už s brýlemi nebo bez nich.

Trenér totiž byl na Steeringu nový. Jmenoval se Ernie Holm a zatím shledával steeringskou společnost stejně protivnou, jako připadala Jenny. Ernie byl dvojnásobný šampión Velké zápasnické desítky na Iowské univerzitě, ale národní titul mistra nezískal a byl trenérem zápasu na středních školách po celé Iowě a přitom se snažil úplně sám vychovávat své jediné dítě, dcerku. Středozápadu měl až po krk a na Východ přijel proto, aby zabezpečil dcerce "lepší" vzdělání, jak se sám vyjadřoval. Rád říkal, že ona je mozek rodiny - i když se nikdy nezmínil, že ten krásný zevnějšek má po matce.

Helena Holmová měla za sebou ve svých patnácti letech život plný tříhodinových odpolední proseděných v zápasnických sálech od Iowy až po Steering, během nichž mohla sledovat chlapce nejruznějších postav, jak se potí a házejí jeden druhým na všechny strany. O řadu let později Helena poznamenala, že to dětství, kdy musela jako jediné děvče vyseďávat v zápasnických sálech, z ní udělalo čtenářku. "Vychovávali mě, aby se ze mě stal divák," vyjádřila se Helena, "ale udělali ze mě voyeurku."

Stala se z ní tak dobrá a neúnavná čtenářka, že se Ernie Holm přestěhoval na Východ jediné kvůli ní. Místo na Steeringu vzal kvůli Heleně, protože si ve smlouvě přečetl, že děti členů pedagogického sboru a všech zaměstnanců mohou Steeringskou školu navštěvovat zdarma -- anebo mohou dostat poměrnou částku peněz na školení v některé jiné soukromé školní instituci. Ernie Holm byl však nepozorný čtenář; nějak přehlédl, že Steering přijímá pouze chlapce,

Do steeringského společenství se přistěhoval na podzim a bystrou dcerku musel opět dát zapsat do malé a špatné střední školy. Ta škola v městě Steeringu byla pravděpodobně horší než většina ostatních středních škol, protože chytrí chlapci z města chodili na Steering a chytrá děvčata odjela jinam. Ernie Holm netušil, že bude muset dceru poslat od sebe pryč - odstěhoval se jen kvůli tomu, aby mohl zůstat s ní. Takže zatímco si Ernie Holm zvykal na své nové povinnosti na Steeringu, zatoulávala se Helena Holmová až kamsi do nejzazších prostor rozlehlé školy a hltala její knihupectví i její knihovnu (a bezpochyby zaslechla i zvěsti o druhé velké čtenářce akademické obce, o Jenny Fieldsově); a Helena se zase nudila, jako se kdysi nudila v Iowě, a nudili ji i její nudní spolužáci a spolužačky na nudné střední škole.

Ernie Holm byl vůči lidem, kteří se nudili, citlivý. Před šestnácti lety se oženil se zdravotní sestrou. Když se Helena narodila, zdravotní sestra se povolání vzdala a stala se matkou na plný pracovní úvazek. Po šesti měsících chtěla být znovu zdravotní sestrou; ale tou dobou nebyla v Iowě zdravotnická zařízení pouze s denní sesterskou službou a Erniemu Hohnovi se jeho novomanželka postupně pod nápořem rozporných pocitů matky s celodenním úvazkem a bývalé zdravotní sestry stále více vzdalovala. Jednoho dne ho opustila a nechala ho s dcerou, která vyžadovala celodenní péči; bez vysvětlení.

A tak Helena Holmová vyrůstala v zápasnických sálech, které jsou pro děti velice bezpečné - jsou totiž vyložené žíněnkami a vždycky je v nich teplo. Díky knihám se Helena přece jen nenudila, i když Ernie Holm si dělal starosti, jak dlouho může Helenino zaujetí žít vzduchoprázdno. Ernie si byl jist, že jeho dcera má v sobě pro nudu geny.

Tak přišel do Steeringu. A tak se stalo, že toho dne, kdy Jenny Fieldsová vstoupila do zápasnického sálu, byla Helena, která musela nosit stejně tak brýle jako otec, právě s ním. Jenny si Heleny nejdřív nevšimla; když bylo Heleně patnáct, všimlo si jí jen málo lidí- Zato Helena Jenny zpozorovala ihned; na rozdíl od otce se Helena na zápasech chlapců nijak nepodílela a nepředváděla výpady nebo hmaty, takže

si brýle nesundávala.

Helena Holmová si vždycky všímala zdravotních sester, protože stále jako by hledala svou zmizelou matku, o což se Ernie nikdy nijak nepokusil. S ženami totiž udělal tu zkušenost, že od nich dostával záporné odpovědi. Ale když byla Helena malá, Ernie ji rád konejšil takovou koumavou bajkou, v níž se ve své fantazii bezpochyby také vyžíval - a byl to příběh, který vždycky chytil i Helenu. "Jednoho dne," pravilo se v něm, "třeba uvidíš hezkou zdravotní sestřičku a ta bude vypadat jaksi, jako kdyby vůbec nevěděla, kde je, a bude se na tebe dívat, jako by ani netušila, kdo jsi - ale bude taky vypadat, jako by to chtěla hrozně ráda zjistit."

"A to bude moje máma?" ptávala se Helena otce.

"A to bude tvoje máma!" odpovídal Ernie.

Takže když Helena Holmová zvedla v steeringském zápasnickém sálku oči od knihy, myslela si, že spatřila svou matku. Jenny Fieldsová působila ve své bílé uniformě vždycky, jako by se do dotyčného prostředí jaksi nehodila; na těch žíněnkách cihlové barvy, jaké měla Steeringská škola, vypadala snědá a zdravá, s pevnou kostrou a hezká, ne-li dokonce krásná, a Helena Holmová si musela myslet, že do toho inferna s měkkou podlahou, kde pracoval její otec, by se žádná jiná žena neodvážila. Jelikož se Heleně zamžily brýle, zavřela knihu: v anonymní teplákové soupravě, která skrývala její nemotornou patnáctiletou postavu - tuhé boky a malé prsy -, se zvedla a zůstala stát před stěnou zápasnického sálku a čekala, až jí otec dá najevo, že dotyčnou poznal.

Ale Ernie Holm pořád hledal brýle. Bílou postavu před sebou viděl rozmazaně - poznával neurčité ženské rysy, mohla by to být zdravotní sestra - a jeho srdce se téměř zastavilo tváří v tvář možnosti, v kterou vlastně nikdy nevěřil: možnosti návratu své ženy, která přijde a řekne: "Víš, tolik jste mi scházeli, ty a naše dcerka!" Která jiná zdravotní sestra by vstoupila do místa jeho zaměstnání?

Helena viděla, jak otec kolem sebe tápe, a pokládala to za neklamné znamení. Vyročila po žíněnkách teplých jako lidská krev vstříc Jenny a Jenny si pomyslela: Panebože, vždyť je to děvče! A hezké děvče, s brýlemi. Co dělá takové hezké děvče v tomhle místě?

"Mami," vypravilo děvče ze sebe. "To jsem já, mami! Já, Helena," řekla a z očí jí vytryskly slzy. Popadla štíhlýma rukama Jenny kolem krku a přitiskla vlhký obličej Jenny k hrdlu.

"Ježíšikriste," vyjekla Jenny Fieldsová, která nikdy nebyla ženou, jež by si potrpěla na nějaké dotýkání. Nicméně jako zdravotní sestra nemohla necítit, jak silně to Helena potřebuje; neodstrčila děvče od sebe, přestože bezpečně věděla, že Helenina matka není. Jenny Fieldsová byla přesvědčena, že být matkou jedenkrát je až dost. Plačící děvče poklepávala neosobně po zádech a vrhala prosebné pohledy na zápasnického trenéra, který právě našel brýle. "Ale já nejsem ani vaše matka," sdělila Jenny zdvořile i jemu, protože na ni hleděl s tímž zábleskem úlevy, jakou spatřila ve tváři té hezké dívky.

Erniemu Holmovi totiž připadalo, že ta podobnost je jaksi hlubší než pouhá uniforma a ta náhoda, že zápasnický sál se dostal shodou okolností do života dvou zdravotních sester; ale Jenny se nevyrovnala Ernieho utečené manželce krásou, a Ernie uvažoval, že ani po patnácti letech by jeho žena nevypadala tak obvykle a jen tak průměrně hezky jako Jenny. Přesto se Erniemu Holmovi Jenny líbila, protože se na ni usmál rozmazaným omluvným úsměvem, jaký dobře znali jeho zápasníci, když prohrávali.

"Moje dcerka myslela, že jste její matka," vysvětloval Ernie Holm Jenny. "Matku nějakou dobu neviděla."

Zřejmě, pomyslela si Jenny Fieldsová. Cítila, jak děvče ztuhlo a odstrčilo ji z náručí.

"To není tvoje maminka, děvenko," řekl Ernie Holm Heleně, která si stoupla zpátky ke stěně zápasnického sálu. Bylo to děvče uzavřené a vůbec nemělo ve zvyku se předvádět se svými city - dokonce ani ne ve vztahu k tatínkovi.

"A vy jste si taky myslel, že jsem vaše žena?" zeptala se Jenny Ernieho, protože jí připadalo, aspoň na okamžik, že i Ernie si ji spletl. Uvažovala, jakou tu "nějakou dobu" se paní Holmová nevyskytuje.

"Chvilí jste mě zmátla," odpověděl jí Ernie zdvořile; měl takový plachý úsměv, kterého užíval šetrně.

Helena se stáhla do kouta a tamodtud, nahrbená, stíhala Jenny navztekánými pohledy, jako kdyby Jenny byla za to její ztrapnění odpovědná přímo úmyslem. Dívka Jenny dojala; takhle ji naposledy objal Garp už před mnoha lety a byl to pocit, který i matka tak šetrně hospodařící s city jako Jenny léta zřejmě postrádala.

"Jak se jmenuješ?" zeptala se Heleny. "Já jsem Jenny Fieldsová."

To jméno Helena samozřejmě znala. Byla to ta druhá tajemná čtenářka na Steeringu. Takovými city, které schovávala pro matku, dosud nikoho Helena nezahrnula; a i když to byla náhoda, bylo jí už zatěžko vzít je úplně zpátky. I ona měla ten otcův plachý úsměv a zadívala se na Jenny s vděčným úsměvem; bylo to zvláštní, ale Heleně se zdálo, že by chtěla Jenny obejmout ještě jednou, ale ovládla se. Do sálu se začínali trousit zápasníci, a po tom, jak hltavě pili u fontánky, jen lapali po vzduchu, i když ti, kteří odtučňovali, si jen vypláchli ústa.

"Konec cvičení," oznámil jim Ernie a mávnutím ruky je vykázal z místnosti. "Pro dnešek dost! Můžete si jít běhat kolečka!" Poslušně, dokonce s úlevou, poskakovali mezi dveřmi cihlově červeného sálu. Brali si chrániče hlavy, pogumované soupravy na pocení a cívky náplastí. Ernie Holm vyčkával, až se místnost vyprázdní, zatímco jeho dcera s Jenny Fieldsovou čekaly, že jim vše vysvětlí; cítil, že vysvětlení je přinejmenším patřičné, zvlášť zde, protože si nikde nepřipadal tak dobře jako v zápasnickém sále. Bylo to pro něho přirozené místo, kde by mohl někomu vypravovat jakýkoli příběh, dokonce i obtížný příběh, bez zakončení - a to i člověku zcela neznámému. Takže když jeho zápasníci odešli běhat svoje kolečka, začal Ernie velice trpělivě své vyprávění o otci a jeho dceři, stručnou historii zdravotní sestry, která ho opustila, a vypověděl vše i o Středozápadu, odkud se teprve nedávno odstěhovali. Byl to příběh, který Jenny dovedla samozřejmě ocenit, protože dosud žádného osamělého rodiče s děckem nepoznala. A i když možná pocítila nutkání vypovědět jim také svou historii - byly v něm zajímavé podobnosti i rozdíly - zopakovala jim pouze svou standardní verzi: že byl Garpův otec voják, a tak dále. A kdo si za války udělá čas na svatbu? I když to nebyl celý její příběh, zřejmě na Helenu a Ernieho zapůsobil, protože v steeringské společnosti nepotkali nikoho tak vnímavého a upřímného jako Jenny.

Jako by to způsobila ta příjemně teplá atmosféra cihlově červeného zápasnického sálu, měkké žíněnky a ty obložené stěny kolem: takové prostředí může dát vzniknout náhlému a nevysvětlitelně blízkému vztahu.

Samozřejmě že si Helena to první objetí pamatovala celý život; ať už se později Heleniny city k Jenny jakkoli proměňovaly tím či oním směrem, od onoho okamžiku v zápasnickém sále byla Jenny Fieldsová Heleně daleko víc matkou, než jakou Helena vůbec zažila. Jenny si také zapamatovala, jaký je to pocit být obejmuta jako matka, a ve své autobiografii dokonce poznamenala, jak je dceřino obejmutí jiné než synovo. Je přinejmenším ironické, že tu jednu zkušenost nutnou k takovému výroku učinila právě v obrovitém tělocvičném zařízení zbudovaném na památku Milese Seabrooka.

Je to směla, jestli se v Erniem Holmovi ozvala vůči Jenny Fieldsové nějaká touha a jestli si, třeba jen

krátce, představoval, že by se přece jen mohla objevit druhá žena, s kterou by byl s to žít svůj život. Jenny totiž nic takového nepocítila: myslela si jen, že Ernie je docela pěkný slušný člověk - možná doufala, že bude její přítel. A pokud bude, bude to její první.

Ernieho i Helenu muselo určitě vyvést z míry, když požádala, jestli by v zápasnickém sále mohla na okamžik zůstat sama. K čemu? museli se dohadovat. Ernie si pak uvědomil, že by se jí měl zeptat, proč přišla.

"Zapsat syna na zápas," odpověděla Jenny rychle. Doufala, že Garp s tím bude souhlasit.

Když Jenny osaměla, zhasla a slyšela, jak obrovitá topná zařízení, vhánějící dovnitř teplo, s tichým hukotem mlknou. S dveřmi dokořán si pak v potemnělé místnosti zula boty a přešla po žíněnce. Proč se jen přes všechno zřejmé násilí skryté v tomto sportu tady cítím v takovém bezpečí? přemítala. Dělá to snad on? uvažovala, ale Ernie jí brzy zmizel z mysli - prošel jí jen jako malý, úpravný svalnatý chlapík s brýlemi. Pokud Jenny uvažovala o mužích, byla přesvědčena, že jsou snesitelnější, když jsou malí a úpravní, a byla radši, když jak muži, tak ženy měli svaly - a byli silní. Líbili se jí lidé s brýlemi, asi tak jako se na jiných lidech mohou líbit brýle někomu, kdo je sám nenosí - prostě se mu mohou zdát "pěkné". Ale hlavně to dělá ta místnost, uvažovala - ten cihlově červený zápasnický sál, velký, ale jaksi hostinný, vyčalouněný proti bolesti, aspoň jak jí to připadalo. A pak najednou žuch, padla na kolena, jen aby slyšela, jak ji ty žíněny přijmou. Udělala kotoul, až se jí rozepluly šaty, pak zůstala sedět a hleděla na pěkného udělaného chlapce, jehož postava se před ní rýsovala ve dveřích potemnělého sálu. Byl to Carlisle, zápasník, který právě přišel o oběd; převlékl se a zřejmě si šel pro další trest a teď jen zíral přes temné cihlově červené žíněny na bělostně zářící zdravotní sestru, která se na žíněnce krčila jako medvědice v doupěti.

"Promiňte, prosím," řekl. "Já jsem jen hledal někoho, s kým bych si to mohl rozdat."

"To se ale nedívejte po mně," řekla Jenny. "Běžte si běžat kolečka."

"Ano prosím," odpověděl Carlisle a odběhl.

Když zavřela dveře a ty se za ní automaticky zamkly, uvědomila si, že uvnitř nechala botky. Správce nebyl s to najít správný klíč, ale půjčil jí velké basketbalové střevíce, které se dostaly do Ztrát a nálezů. Jenny se ploužila po zmrzlém blátě k nemocnici a cítila, že ten její první výlet do světa sportu ji zůstavil nemálo proměněnou.

V posteli v nemocničním přístavku Garp pořád jen huhlal a kašlal. "Zápas!" skřehotal. "Panebože, mami, to chceš, aby mě zabili?"

"Myslím, že se ti ten instruktor bude líbit," řekla Jenny. "Seznámili jsme se a je to docela milý člověk. Taky jsem se seznámila s jeho dcerou."

"Ježíšikriste," sténal Garp. "Copak ta jeho dcera taky zápasí?"

"To ne, ale dost čte," odpověděla Jenny.

"To vypadá senzačně, mami," řekl Garp. "Uvědomuješ si ale, že ta tvoje snaha dávat mě dohromady s dcerou instruktora na zápas mě může stát krk? Přejesh si to?"

Ale něco takového Jenny v úmyslu vůbec neměla. Opravdu myslela pouze na zápasnický sál a na Ernieho Holma; její city vůči Heleně byly veskrze mateřské, a když jí syn tak neomaleně naznačil, že by snad

chtěla plichtit nějaký sňatek a že by on se měl zajímat o Helenu Holmovou - dost ji to vyděsilo. Dosud nikdy nepomyslela, že by se její syn vůbec takto mohl o někoho zajímat, aspoň v tom smyslu - anebo si myslívala, že by jeho zájem neměl dlouhé trvání. Velice ji to znepokojovalo a byla s to mu jenom říct: "Je ti teprv patnáct. Pamatuj."

"A kolik je té jeho dceři?" zeptal se Garp. "A jak se jmenuje?"

"Helena," odpověděla Jenny. "Taky je jí teprve patnáct. A nosí brýle," podotkla pokrytecky. Nakonec znala dobře svoje mínění o brýlích; třeba se Garpovi taky líbí. "Jsou z Iowy," dodala a měla pocit, že je ještě daleko hroznější snob než ti nejnenáviděnější fouňové ze steeringské akademické obce.

"Panebože, zápas," zasténal Garp znovu a Jenny si oddychla, že přešel od tématu Helena dál. Jenny samu vyvádělo z míry, jak je jí taková možnost zřejmě proti mysli. Ta dívka je sice hezká, přemýšlela - i když to není taková ta nápadná krása; a cožpak chlapci v tomto věku nechtějí právě taková nápadně hezká děvčata? A bylo by jí to milejší, kdyby se začal Garp zajímat o nějakou takovou?

Pokud šlo o podobná děvčata, všímala si Jenny Cushie Percyové - tu pusu má sice trochu přisprostlou a moc na sebe nedbá; a měla by vůbec být taková patnáctiletá Cushie Percyová, dívka "z lepší rodiny", už takhle vyvinutá? Pak se ale Jenny nenáviděla za to, že jen pomyslela na něco takového jako "lepšírodina".

Ten den ji celou spletl. Usnula však aspoň bez starostí ohledně synova kašle, protože se jí zdálo, že na něho čekají daleko vážnější nepříjemnosti. Zrovna když jsem si myslela, jak si doma žijeme svobodně! uvažovala Jenny. Musí si s někým pohovořit o chlapcích vůbec - možná s Erniem Holmem; doufala, že se v něm nemýlíla.

82

Ukázalo se, že se nemýlíla, pokud jde o zápasnický sál - a v tom, jakým účinným útočištěm se stal pro jejího Garpa. I ten hoch si Ernieho oblíbil. První zápasnickou sezónu na Steeringu pracoval Garp pilně a šťastně a učil se své výpady a hmaty. I když dostal od studentů ve své váhové kategorii mnohokrát pěkně na hřbet, nikdy si nestěžoval. Věděl, že našel svůj sport a zábavu pro volný čas. Než dojde na psaní, nejlíp se tak zužitkuje jeho energie. Líbila se mu jednoznačnost zápolení i ten hrozivý prostor kruhu vyznačeného na žíněnce; ta hrozná fyzická příprava, to neustálé vědomé hlídání váhy. A během té první sezóny na Steeringu Jenny s úlevou konstatovala, že se Garp téměř vůbec nezmiňuje o Heleně Holmové, která tam seděla s brýlemi na očích, v teplákové soupravě, a četla. Občas od knihy zvedla oči, to když se ozvalo neobvykle hlasité žuchnutí o žíněnku nebo bolestivý výkřik.

Jenniny střevíce vrátila do nemocničního přístavku Helena a Jenny to tak vyvedlo z míry, že děvče ani nepozvala dál. Na okamžik se zazdalo, že si jsou hrozně blízko. Ale byl tam Garp. Jenny je nechtěla představovat. A mimo to - Garp měl chřipku.

Jednoho dne seděl Garp v zápasnickém sále vedle Heleny. Uvědomoval si, že má na krku uher a že se hrozně potí. Heleniny brýle mu připadaly hrozně zamžené, až zapochyboval, jestli vůbec na čtení vidí. "Ty hodně přečteš," řekl jí.

"Ne tolik jako tvoje matka," odpověděla Helena, aniž se na něho podívala.

O dva měsíce později řekl Garp Heleně: "Když budeš číst v takovém parníku, jako je tady, co nejdřív si zkaziš oči." Podívala se na něho brýlemi, které v tu chvíli byly velmi jasné a zvětšovaly její oči tak, že ho to až poděsilo.

"Já už mám oči stejně zkažené," odpověděla. "Se zkaženýma očima jsem se narodila." Ale Garpovi ty oči připadaly velice hezké, dokonce tak hezké, že pak musel myslet jenom na ně a neměl, co by jí ještě řekl.

Když skončila zápasnická sezóna, přišlo Garpovi poštou psaní potvrzující jeho další postup ve škole, a tak si zapsal lehkou atletiku, což bylo výsledkem jeho netečné volby z jarních sportů. Fyzickou kondici měl po zápasnické sezóně natolik dobrou, že začal běhat míli; stal se třetím nejlepším mílařem steeringského týmu, ale lepší nikdy být nemohl. Na konci míle měl Garp pocit, že právě začíná. ("Už tehdy jako romanopisec - i když jsem to ještě nevěděl," psal Garp o mnoho let později.) Také házel oštěpem, ale ne daleko.

Oštěpáři trénovali na Steeringu za ragbyovým stadiónem, kde spoustu času trávili tím, že na oštěpy napichovali žáby. Za Seabrookovým stadiónem probíhala horní sladkovodní ramena řeky Steering a tam se ztratilo spousta oštěpů a také se tam zabilo spousta žab. Jaro není na nic, myslel si Garp, jehož se zmocňoval nepokoj a jemuž chyběl zápas; aspoň kdyby už přišlo léto, uvažoval, a on mohl běhat dlouhé tratě na pobřeží v Dog's Head Harbor.

Jednoho dne spatřil nahoře v poslední řadě Seabrookova stadiónu Helenu, samotnou a s knihou. Vydrápal se za ní po schodech a cvakal přitom oštěpem o cement, aby se nepolekala, až ho najednou uvidí vedle sebe. Nepolekala se. Sledovala ho i s ostatními oštěpáři týdny.

"Tak už jste dneska pozabíjeli dost těch zvířátek?" zeptala se Helena. "Že byste šli po něčem jiném?"

"Od samého začátku," napsal Garp, "věděla Helena, jaká slova přesně užít."

"Podle toho všeho tvého čtení bych řekl, že z tebe bude spisovatelka," pravil Garp k Heleně. Snažil se chovat nenuceně, ale schovával provinile špičku oštěpu pod nohou.

"Nemám naději," odpověděla Helena. A nepochybovala o tom.

"Tak si třeba spisovatele vezmeš," řekl jí Garp. Podívala se na něho, s velmi vážným výrazem ve tváři, zpoza slunečních brýlí na lékařský předpis, které šly k jejím širokým lícům daleko líp, než ty minulé, které jí padaly z nosu.

"Pokud si vůbec někoho vezmu, pak si vezmu spisovatele," prohlásila Helena. "Jenže pochybuju, že se z někoho provdám."

Garp se pokoušel o vtipkování; Helenina vážnost ho znervózňovala. Řekl: "Hm, ale určitě si nevezmeš zápasníka."

"Tos uhodl, určitě ne," odpověděla Helena. Mladý Garp zřejmě nedovedl skrýt bolestivé bodnutí, protože Helena dodala: pokud to nebude zápasník, který bude zároveň spisovatel." Ale spisovatel za prvé a především," usuzoval Garp.

"Ano, skutečný spisovatel," řekla Helena záhadně - - ale připravená specifikovat, co tím opravdu míní. Garp se jí neodvážil zeptat. Nechal ji, aby se zase vrátila ke své knize.

Dolů po schodech stadiónu s oštěpem, který vlekl za sebou, to byla dlouhá cesta. Copak si nikdy na sebe nevezme nic jiného než tu šedivou teplákovou soupravu? uvažoval. Později Garp napsal, že tehdy poprvé objevil, jakou má fantazii: když se snažil představit si tělo Heleny Holmové. "Pořád totiž vězela v těch svých teplácích," psal, "takže jsem si musel to její tělo představovat; jinou možnost je spatřit jsem

neměl." Garp si představoval, že Helena má velice pěkné tělo - a nikde se v jeho spisech nepraví, že by býval byl zklamán, když je nakonec opravdu uviděl in natura.

A onoho odpoledne na tom prázdném stadiónu, se sedlou žabí krví na hrotu oštěpu, zaútočila Helena na jeho fantazii tak silně, že se T. S. Garp rozhodl stát spisovatelem. Skutečným spisovatelem, jak to řekla Helena.

4 Maturita

Na Steeringu napsal T. S. Garp od konce prvního roku až do maturity každý měsíc jednu povídku, ale teprve ve třetím ročníku něco ze svých výtvorů ukázal Heleně. Po roce, který Helena strávila na Steeringu jako divák, ji otec poslal do Talbotovy dívčí akademie a Garp ji vídal jen tu a tam o víkendech. Doma někdy přišla na zápasnické přebory. Po jednom takovém zápase ji Garp zahlédl a požádal ji, jestli by na něho nepočkala, než se osprchuje, že má něco v šatně a chce jí to dát.

"None," řekla Helena. "Staré chrániče?"

Do zápasnického sálu už nechodila, i když byla z Talbotu doma na prázdninách. Nosila temně zelené podkolenky a šedou flanelovou skládanou sukni; svetr, vždycky tmavší decentní barvy, měla často sladěný s podkolenkami a vlasy nosila vyčesané vzhůru a stočené v copu na temeni anebo umně pospínané sponkami. Měla široká ústa a velmi úzké rty, které si nikdy nemalovala. Garp věděl, že příjemně voní, ale nikdy se jí nedotkl. Ani si nepředstavoval, že by se jí dotkl někdo jiný. Byla útlá jako mladý stromek a asi stejně tak vysoká - byla vyšší než Garp, asi o dva palce, možná i o víc - a měla špičaté kosti, které v obličejí působily až jakýmsi bolestivým dojmem, přestože těmi jejími brýlemi se vždycky dívaly velké měkké oči sytě medové barvy.

"To jsou staré cvičky?" zeptala se Helena, hledíc zpytavě na velkou objemnou a zapečetěnou obálku.

"To je něco na čtení," odpověděl Garp.

"Já mám čtení spoustu," řekla mu Helena.

"To jsem napsal já," podotkl Garp.

"None," řekla Helena.

"Nemusíš to číst hned," pokračoval Garp. "Můžeš si to vzít s sebou do školy a napsat mi dopis."

"Já už toho mám psát ažaž," řekla Helena. "Pořád musím odevzdávat nějaké referáty."

"Tak si o tom spolu můžeme promluvit později," navrhl Garp. "Budeš tady o velikonocích?"

Ano, ale už někoho mám," oznámila mu Helena.

"None," řekl Garp. Ale když sáhl po povídce a chtěl si ji vzít zpátky, kotníky na její dlouhé ruce zbělely a balíček už nepustila.

V třídě do 133 liber skončil Garp ve třetím ročníku s rekordním poměrem dvanácti vyhraných zápasů proti jednomu prohranému, což se stalo v závěrečném kole mistrovství Nové Anglie. V posledním roce zvítězil ve všem - stal se kapitánem mužstva, byl zvolen nejlepším zápasníkem a získal titul Nové Anglie. Jeho mužstvo zahájilo éru téměř dvacetiletého prvenství steeringských mužstev Erníeho Holma. Ernie se

vyjadřoval, že do tohohle koutu země si přivezl potřebné přednosti z Iowy. Když Ernie odešel, šlo to se zápasem na Steeringu rychle z kopce. A jelikož Garp byl jednou z prvních steeringských hvězd, viděl v něm Ernie Holm vždycky něco výjimečného.

Heleně to nemohlo být víc jedno. Byla sice ráda, když tatínkovi zápasníci vyhrávali, protože tatínek z toho byl šťastný. Ale v Garpově posledním roce, kdy byl kapitánem mužstva, se nešla Helena podívat na jediný zápas. Nicméně povídku mu poslala z Talbotu poštou s následujícím dopisem:

Milý Garpe,

povídka vypadá slibně, i když zatím myslím, že jsi spíš zápasník než spisovatel. Je vidět, že dovedeš zacházet s jazykem a máš cit pro lidi, ale celková situace je trochu vykonstruovaná a zakončení dost mladicky nezralé. Přesto opravdu oceňuju, žeš mi povídku ukáزال.

Tvoje Helena

V Garpově spisovatelské kariéře byly samozřejmě ještě další zamítavé dopisy, ale žádný pro něho neznamenal tolik jako tenhle. Helena byla ve skutečnosti k povídce shovívavá. Garpova povídka pojednávala o dvou mladých milencích, které zavraždí na hřbitově dívčin otec, jenž je pokládá za vykrádače hrobů. Po tomto nešťastném omylu jsou milenci pohřbeni vedle sebe; z nějakého naprosto neznámého důvodu někdo jejich hroby vzápětí vykrade. Není jasné, co se stane s otcem - natož s vykrádači.

Jenny řekla Garpovi, že jeho první literární pokusy jsou poněkud neskutečné, ale Garpa povzbuzoval jeho profesor angličtiny, křehký koktající muž jménem Tinch, člověk, který měl na Steeringu nejbliž k čemusi, jako je hostující spisovatel. Velice mu páchlo z úst a Garpovi jeho dech připomínal psí dech Troja -pach uzavřené místnosti plné shnilých pelargoní. Ale z Tinchových úst vycházela přes onen pach laskavá slova. Chválil Garpovu fantazii a vštěpoval Garpovi staré spolehlivé zásady gramatiky a lásku k přesnému jazyku. Tinchovi říkali chlapci na Steeringu Smrd'och a věčně mu někde nechávali vzkazy o jeho halitose. Na katedře mu nechávali lahvičky s ústní vodou. Školní poštou mu chodily kartáčky na zuby.

Po jedné takové připomínce - byl to balíček mátových ústních pastilek přilepených lepicí páskou na literární mapu Anglie - se Tinch zeptal třídy, kterou měl na sloh, jestli se domnívají, že mu páchne z úst. Třída zůstala sedět tiše jako zařezaná, ale Tinch si vybral svého oblíbence, mladého Garpa, kterému nejvíc důvěřoval, a zeptal se ho přímo: "Řekl byste, Garpe, že mi páchne z úst?"

Toho jarního dne Garpova posledního studijního roku poletovala pravda otevřenými okny ve třídě sem tam, jen to svištělo. Garpa všichni znali pro úspěchy v psaní anglických slohových cvičení. Ostatní známky byly nevýrazné, až slabé. Od časného věku, jak tvrdil Garp později, hledal dokonalost a nechtěl se jen tak rozměšňovat. Výsledky jeho testů ukazovaly, že výrazné předpoklady nemá pro nic; neměl zvláštní přirozené nadání, ale nijak ho to nepřekvapovalo, protože s matkou sdílel názor, že člověk nedostane nic zadarmo. Jenže když jeden recenzent nazval Garpa po jeho druhém románu "rozeným spisovatelem", popadla Garpa čertovina. Jeden výtisk s recenzí poslal přijímací komisi na Princetonskou univerzitu do New Jersey s poznámkou, jestli by si laskavě znovu neprověřili svoje předchozí hodnocení. Opis výsledků přijímací zkoušky pak poslal dotyčnému recenzentovi s poznámkou: "Děkuji vám mnohokrát, ale ,nenarodil jsem se' vůbec s ničím." Garp se domníval, že nebyl o nic víc rozený spisovatel jako nebyl rozená zdravotní sestra nebo letecký střelec.

"G-G-Garpe?" koktal pan Tinch a sklonil se nad chlapce, který cítil tu strašnou pravdu vyznamenání v oboru anglického slohu. Garp věděl, že vyhraje výroční cenu v tvůrčím psaní. Jediným posuzovatelem byl

vždycky Tinch. A kdyby se mu podařilo složit za třetí ročník zkoušku z matematiky, kterou dělal už podruhé, slušně by odmaturoval a matka by byla šťastná.

"O-opravdu mi tak ne-nepříjemně pa-pa-páchne z úst, Gar-pe?" zeptal se Tinch.

Jestli je něco ‚nepříjemné nebo ‚příjemné‘, to je otázka názoru, pane profesore," odpověděl Garp.

"A podle vašeho názoru, Ga-Ga-Garpe?" řekl Tinch.

"Podle mého názoru," odpověděl Garp, aniž hnul brvou, "máte stejně dobrý dech jako každý jiný učitel na téhle škole." A vrhl přes třídu neohrožený pohled na Bennyho Pottera z New Yorku - jenž byl rozený moudrý pabl, s kteroužto charakteristikou souhlasil i Garp - a svým upřeným pohledem vymazal z Bennyho tváře úšklebek, protože mu očima sdělil, že jestli cekne, zlomí mu vaz.

A Tinch řekl: "Děkuji vám, Garpe," a Garp skutečně v soutěži tvůrčího psaní vyhrál, přestože ke své poslední písemné práci přiložil lístek následujícího znění:

Pane profesore, já jsem Vám před třídou lhal, protože Jsem nechtěl, aby se Vám ti idioti smáli. Ale měl byste, myslím, vědět, že skutečně nemáte zvlášť dobrý dech.

T. S. Garp

"Vi-vi-víte co?" řekl Tinch Garpovi, když spolu o samotě hovořili nad Garpovou poslední povídkou.

"Co?" zeptal se Garp.

"S tím svým de-de-dechem n-nemůžu nic dělat," řekl Tinch. "Je to myslím proto, že u-u-umírám!" zamrkal očičkami. "Myslím, že h-h-hniju zevnitř!" Ale Garpa to tehdy nijak nepobavilo a po maturitě sledoval, jestli se někde o Tinchovi nedočte nějakou zprávu, vždycky s úlevou, že starý pán ničím smrtelným zřejmě netrpěl.

Tinch zemřel jedné zimní noci přímo na jednom nádvoříčku školy a příčiny jeho smrti neměly vůbec nic společného s jeho páchnoucím dechem. Vracel se domů z nějakého školního večírku, jehož účastníci se shodli, že zřejmě trochu přebíral a uklouzl na ledě, narazil se do hlavy a ztratil na zledovatělé cestičce vědomí. Noční hlídač našel jeho tělo až téměř před svítáním, když už Tinch úplně zmrzl.

Byla to nešťastná shoda okolností, že onu zprávu oznámil Garpovi učený pabl Benny Potter. Garp se potkal s Potterem náhodou v New Yorku, kde Potter pracoval u nějakého časopisu. Garpovo nevalné mínění o Potterovi posílilo zároveň jeho nevalné mínění o časopisech vůbec i přesvědčení, že mu Potter vždycky jeho výraznější úspěchy jakožto spisovatele záviděl. "Potter je jeden z těch ubožáků, kteří mají po šuplatech poschovávanou desítku románů," napsal Garp, "ale nikomu by se neodvážili je ukázat."

Jenže v letech na Steeringu se ani Garp nijak nehrnul, aby svoje dílo někomu ukazoval. Jeho pokroky mohli sledovat pouze Jenny a Tinch - a pak tu byla ta jedna povídka, kterou ukázal Heleně. Garp se rozhodl, že Heleně žádnou další povídku nedá, dokud nenapíše nějakou, která bude tak dobrá, že o ní Helena nebude moci říct nic špatného.

"Slyšels to?" zeptal se Benny Potter Garpa v New Yorku.

"Co?"

"Starej Smrd'och zaklepal," oznámil mu Benny. "Ce-ce-celej zmrzl."

"Cože?" zeptal se Garp.

"Starej Smrd'och," opakoval Potter přezdívku, kterou Garp i nikdy neměl rád. "Nacamral se a motal se po cestičkách na škole - padl a rozmlátil si bednu, a ráno už nevstal."

"Ty vole," řekl mu Garp.

"Je to pravda, Garpe," ujišťoval ho Benny. "Bylo kurva patnáct pod nulou, i když - abych řekl," dodal s nebezpečnou drzostí, "bych vždycky myslel, že bude vod ty svý smradlavý pece pořád hi-hi-hicovat."

Byli v baru nějakého lepšího hotelu mezi Padesátou a Šedesátou ulicí a Park Avenue a Třetí; v New Yorku Garp nikdy nevěděl, kde je. Měl sjednanou schůzku na oběd s někým jiným, ale náhodou potkal Pottera a ten ho sem zavedl. Garp Pottera popadl v podpaží a vysadil ho na barový pult.

"Pottere, ty komáre zakrslá," vyjel.

"Tys mě nikdy nesnášel," skřehotal Benny,

Garp zvrátil Bennyho Pottera na pultu dozadu, až se mu kapsy rozepnutého saka namočily do výlivky.

Nech mě na pokoji!" vzpíral se Benny. "Tys vždycky lezl starýmu Smrd'ochovi do prdele!"

Garp Bennyho tak nabral, až Benny sjel zadkem do výlivky; výlivka byla plná sklenic na odmočení a voda vyšplíchla až na pult.

"Prosím vás, pane, na pultě mi sedět nemůžete," řekl barman Bennymu.

"Ježíšikriste, vždyť mně se tady děje násilí, vy pitomče!" ohrazoval se Benny. Ale Garp už odcházel a barman musel Bennyho pottera vytáhnout z výlivky a sesadit ho z pultu. "To je ale hajzl, já mám prdel celou mokrou!" vykřikoval Benny.

"Mohl byste tady laskavě mluvit trochu slušnějc, pane?" řekl barman.

"I peněženku mám, kurva, nacucanou," zasakroval Benny a ždímal si přitom zadnici u kalhot a ukazoval namočenou peněženku barmanovi. "Garpe!" hulákal Benny, ale Garp už byl pryč. "Tys měl vždycky tak zmrvenej smysl pro humor, Garpe!"

Sluší se říct, že Garp - pokud šlo o zápasení a psaní - zvlášť za dnů svého pobytu na Steeringu, humoru moc nedal, přestože tyto dvě činnosti byly jednak jeho oblíbený způsob, jak trávit volný čas, a jednak kýžený cíl jeho kariéry.

"Jak to víš, že z tebe bude spisovatel?" zeptala se ho jednou Cushie Percyová.

Bylo to v Garpově posledním roce na Steeringu a kráčeli spolu za městem podél řeky Steering někam, kde to Cushie prý zná. Přijela na víkend domů z Dibbsu. Dibbsova škola byla pátá dívčí střední škola, kterou Cushie Percyová navštěvovala; začala v Talbotu, ve třídě s Helenou, ale měla kázeňské problémy a požádali ji, aby ze školy odešla. Disciplinární potíže se opakovaly na dalších třech ústavech. Mezi chlapci na Steeringu byla Dibbsova škola proslavená - a oblíbená - a právě kvůli oněm dívkám s kázeňskými problémy.

Na řece byl příliv a Garp sledoval, jak po vodě klouže osmiveslice; letěl za ní racek. Cushie Percyová vzala Garpa za ruku.

Cushie měla hodně komplikovaných způsobů, kterými zkoušela, jakou k ní chlapi chovají náklonnost. Mnoho hochů ze Steeringu si rádo na Cushie sáhlo, když s ní byli sami, ale většinou nechtěli, aby na nich byla vidět nějaká citová náklonnost. Garpovi, jak si Cushie všimla, to bylo jedno. Držel ji pevně za ruku; samozřejmě že spolu vyrůstali, ale nepřipadalo jí, že by byli nějak zvlášť dobří nebo blízcí přátelé. Cushie si uvědomovala, že i když Garp chce totéž, co chtěli ostatní chlapci, aspoň ho nijak nevyvádí z míry, jestli je vidět, jak po tom jde. Proto se Cushie zamlouval.

"Já myslela, že budeš zápasníkem," řekla Cushie Garpovi.

"Já jsem zápasník," odpověděl Garp. "Budu spisovatelem."

"A vezmeš si Helenu Holmovou," škádlila ho Cushie.

"Třeba," odpověděl Garp a ruka mu v její dlani trochu ochabla. Cushie věděla, že tohle byl druhý námět hovoru, o kterém Garp nedovedl žertovat - Helena Holmová -, tady by si měla dát pozor.

Proti nim přicházela podél řeky skupina chlapců ze Steeringu, a když přešli, jeden zavolal: "Do čeho se to hrneš, Garpe?"

Cushie mu stiskla ruku: "Nedej se vyhecovat."

"Ty jsou mi fuk," odpověděl Garp.

"O čem budeš psát?" zeptala se Cushie.

"Nevím," odpověděl Garp.

Ani ještě nevěděl, jestli půjde na vysokou. Některé fakulty na Středozápadě projevíly zájem o jeho zápasení a Ernie Holm napsal pár dopisů. Ze dvou míst ho požádali, jestli by se na něho nemohli podívat, a Garp tam zajel. V jejich zápasnických sálech se necítil ani tak společensky nepatřičně, jako spíš měl dojem, že je tu nechtěný. Zdejší zápasníci ho toužili porazit daleko surověji než on je. Ale na jedné škole mu učinili opatrnou nabídku - trochu peněz a žádné sliby, pro první rok. Docela slušné, když sej uváží, že je z Nové Anglie. Ale Ernie mu už svoje pověděl. "Tam je to, chlapče, úplně jiný sport. Chci říct, schopnosti máš - a i když to říkám zrovna já, měls i slušný trénink. Ale neměls jedno! - soutěžení. A po tom musíš jít, Garpe. Musíš projevit opravdový zájem, chápeš."

A když se zeptal Tince, na kterou školu by měl jít vzhledem k svému psaní, jevil Tinch svoje typické rozpaky. "Na nějakou d-d-dobrou školu, řekl bych," odpověděl mu. "Ale jestli budeš p-p-psát," pokračoval, "to-to-to můžeš dělat všude."

"Máš pěkný tělo," šeptala Cushie Garpovi a on jí nato stiskl ruku.

"Ty taky," řekl jí upřímně. Ve skutečnosti to bylo tělo jaksi absurdní. Malé, ale plně vyvinuté a bohatě rozkvetlé. Ta holka, uvažoval Garp, se snad neměla jmenovat Cushie, ale Couchette; je jako taková naducaná postýlečka - však jí tak od mládí už kolikrát řekl. "Hele, Couchettko, chceš se někam projít?" Řekla mu, že ví o jednom prima místě.

"Kam mě to vedeš?" zeptal se jí.

"Cha," odpověděla. "Vedeš mě přece ty. Já ti jenom ukážu cestu. A to místo," řekla.

Sešli ze stezky v onom úseku řeky, kterému se říkalo v dávných dobách Střevo. Kdysi tam uvízla v blátě loď, ale žádná viditelná památka tu nezůstala. Jen pobřeží prozrazovalo historii. Právě v tomto ohybu si Everett Steering představoval, jak zničí Brity - a tady stávaly Everettovy kanóny, tři obrovské železné roury zarezivělé v betonových základech. Kdysi se samozřejmě otáčely, ale pozdější otcové města je dali zapustit napevno. Vedle nich ležela hromada dělových koulí, taktéž vsazených do cementu. Koule byly nazelenalé a narezlé od rzi, jako by patřily k lodi, která dlouho spočívala na dně moře, a na betonových základnách, na nichž byla děla upevněna, se válelo plno smetí a odpadků po mladých lidech - plechovky od piva a rozbité sklo. Travnatý svah, vedoucí ke klidné a téměř prázdné řece, byl udupán, jako by ho ožraly ovce - ale Garp věděl, že ho udusali nesčetní steeringští chlapci na svých schůzkách s děvčaty. Cushiena volba místa nebyla zvlášť originální, pomyslně si Garp, i když to vypadalo přesně na ni.

Garp měl Cushie docela rád, a William Percy s Garpem vždycky jednal slušně. Garp byl příliš mladý, aby znal Stewieho Druhého, a Dolfi byl Dolfi. Mladická Plína Pú bylo divné děsivé dítě, jak se Garpovi zdálo, ale ta Cushiena dojemně prázdná hlava, ta byla přímo po matce, Midge Steeringové-Percyové. Garp pokládal za nečestné, že se Cushie nezmínil o svém názoru na jejího otce Špekouna Štěpána, v kterém viděl jednoho z největších idiotů.

"Copaks tady nikdy nebyl?" zeptala se Cushie Garpa.

"Možná s matkou," odpověděl Garp, "ale už to bude dlouho." Samozřejmě, že věděl, co to znamená "u kanónů". Oblíbený výraz na Steeringu byl "prásknout si u kanónů" - jako třeba: "To jsem si minulej víkend u kanónů prásk!" nebo "Měli jste vidět starýho Fenleyho, jak ládoval u kanónů". I na dělech samých stála tato neformální sdělení: "Tady zbouchl Paul Betty, 1958" a "Tady si vodstřík M. Overton, 1959".

Za řekou sledoval Garp golfové hráče ze Steeringského sportovního klubu, i na tu dálku působilo jejich oblečení nepřírozně v kontrastu se zelení říčního koryta a slatinnou trávou, která rostla až k rozbláceným plošinám. Oblečení do proužkovaných bavlněných a kostkovaných vlněných látek vypadali na tom zelenohnědém a šedohnědém břehu jako výstřední a nemístně vyhlížející pozemní živočichové, kteří se plouží za poskakujícími bílými tečkami po nějakém jezeře. "Ježíši, ten golf je ale směšná záležitost," poznamenal Garp. Zase ta jeho teorie o hrách s míči nebo holemi; Cushie už ji slyšela a nezajímalo ji to. Uvelebila se na měkkém místečku - dole řeka, kolem křoví a nad jejich rameny obrovitá děla se zejícími hlavními. Garp se podíval do ústí nejbližšího děla a skoro sebou až trhl, když v něm uviděl hlavičku rozbité panenky, která na něho zírala jedním skleněným okem.

Cushie mu rozepnula košili a lehce ho kousala do prsních bradavek.

"Líbíš se mi," řekla.

"Ty mně taky, Couchettko," odpověděl.

"Vadí to?" zeptala se. "Že jsme tak staří kamarádi."

"Co by!" odpověděl. Doufal, že na "to" půjdou rychle, protože Garp to ještě nikdy nezkusil a počítal s Cushienou zkušeností. Vlhce se líbali na udupané trávě; Cushie líbala s otevřenými ústy a zkušeně zakliňovala své drobné zoubky za jeho.

Se svým smyslem pro čest, dokonce v tomto věku, se Garp snažil mumlat jí o tom, jak si myslí, že její otec je idiot.

"To víš, že je," souhlasila. "Tvoje máma je ale taky trochu trhlá, nemyslíš?"

"Hm, je," přitakával Garp. "Ale stejně ji mám rád," pravil jako syn z nejméněšších. I v tomto okamžiku.

"já ji mám taky ráda," pravila Cushie. Když takto Cushie vyslovila, co bylo nezbytné, svlékla se. Garp se taky svlékl, ale vtom se ho Cushie zeptala: "Hele, kde to máš?" Garpa se zmocnila panika. Kde má co? Vždyť si myslel, že ho za to drží.

"Kde máš tu věc?" zeptala se znovu Cushie a tahala ho přesně za to, co on pokládal za svoji věc.

"Co?" zeptal se Garp.

"Panebože, ty sis to nepřines?" ptala se Cushie. Garp uvažoval, co si měl přinést.

"Co?" zeptal se.

"Ježiši, Garpe," řekla Cushie. "Copak nemáš tamto, na gumu?"

Podíval se na ni omluvným pohledem. Byl pořád jenom chlapec, který dosud žil celý svůj život s matkou a jedinkrát tu věc viděl navlečenou na knoflíku u dveří jejich bytu v nemocničním přístavku, což pravděpodobně udělal ten zlomyslný Meckler -který už dávno odmaturoval a odešel, aby se věnoval své další sebedestrukci.

Samozřejmě že to měl vědět: vždyť vyslechl tolik hovorů o ochranných prostředcích.

"Pojď sem," řekla mu Cushie. Zavedla ho k dělům. "Tys to ještě nikdy nedělal, vid'?" zeptala se ho. Zavrtěl hlavou v celé své ostýchavé poctivosti. "Ježiši, Garpe," řekla. "Kdybys nebyl tak starej kamarád!" Usmála se na něho, ale on věděl, že teď už mu to nedovolí dělat. Ukázala do hlavně prostředního děla. "Podívej se," vybídla ho. Podíval se. Třpyt roztržitého skla, jako hromada klenotů, jako oblázky, které by mohly tvořit tropické pobřeží; a ještě něco - něco daleko ne tak příjemného. "Šprcky," řekla mu Cushie.

Hlaveň děla byla nacpána použitými kondomy. Stovkami profylaktických prostředků. Výstava zadržené reprodukce. Jako psi, kteří močí po obvodu svého přesně ohraničeného prostoru, zanechali chlapci ze Steeringské školy neřád po sobě v hlavní olbřímího děla střežícího řeku Steering. Moderní svět zůstavil svou skvrnu na dalším historickém památníku.

Cushie se oblékala. "Vždyť ty nic nevíš," škádlila ho, "o čem budeš psát?" Měl podezření, že tohle bude po několik let skutečně problém - zádrhel v plánech jeho kariéry.

Chtěl se také obléct, ale přiměla ho, aby si lehl, protože se na něho chtěla dívat. "Ty jsi ale opravdu krásnej," řekla. "A to je fajn." Dala mu pusku.

"Já pro ty věci můžu někam skočit," navrhl. "Netrvalo by to dlouho, no. A mohli bychom se sem vrátit."

"Vlak mi jede v pět," řekla Cushie, ale usmívala se na něho přívětivě.

"Já nevěděl, že musíš někde být v nějakou přesnou dobu," řekl Garp.

"Hm, dokonce i na Dibbsu mají svoje nařízení, víš," odpověděla Cushie; zřejmě ji trochu uráželo, že má její škola takovou pověst pro svou uvolněnost. "A mimo to," pokračovala, "ty se přece stýkáš s Helenou. Já to vím, že jo?"

"Takhle ne," přiznal se jí.

"Garpe, neměl bys lidem všechno hned tak povídat," radila mu.

Tohle byl taky problém s jeho psaním; pověděl mu to už pan Tinch.

"Ty všechno bereš pořád hrozně vážně," pokračovala Cushie, protože aspoň jednou se ocitla v postavení, kdy mu mohla kázat.

Na řece pod nimi klouzala po úzkém vodním proudu, který ještě zůstával ve Střevu, osmiveslice a veslaři mířili ke steeringské vodácké klubovně, než příliv opadne a než bude natolik málo vody, že by se nemohli dostat domů.

Potom Garp s Cushie spatřili hráče golfu. Sešel po slatině trávě na druhém břehu řeky; fialové bavlněné kalhoty s proužkem měl vyhrnuté po kolena a brodil se bahnem v místech, kde příliv již opadl. Před ním ležel na daleko rozbahněnější ploše golfový míček, asi šest stop od kraje zbývající vody. Hráč kráčel opatrně kupředu, ale bláto mu sahalo až nad lýtko; jak si pomáhal golfovou holí udržet rovnováhu, namočil její lesklou hlavici do bláta a zasakroval.

"Harry, pojď zpátky!" zakřičel na něho někdo. Byl to jeho golfový partner, člověk oblečený stejně pestře, v šortkách ke kolenům takové zelené barvy, jakou tráva nikdy neměla - a v žlutých podkolenkách. Když hráč zavolal, Harry nasupeně pokročil k míčku. Vypadal jako podivný vodní pták sledující vejce, jež mu uplavalo po naftové skvrně.

"Harry, ty se do toho sajrajtu propadneš," varoval ho přítel. V tu chvíli Garp rozpoznal Harryho partnera: muž v zeleném a žlutém byl Cushien otec, Špekoun Štěpán.

"Je to nový míček!" ječel Harry; pak se jednou nohou zabořil až po kyčel; a jak se snažil otočit, ztratil rovnováhu a propadl se. V tu chvíli byl až po pás od bláta, a jeho rozrušený obličej rudě zapláhl nad sivě modrou košilí - modřejší než nebe. Zašermoval holí, ale vyklouzla mu z ruky a přistála v blátě, několik palců od míčku, neuvěřitelně bělostného a jemu navždy nedosažitelného.

"Pomoc!" zařval Harry. Ale po čtyřech přece jen dolezl několik stop k Špekounovi Štěpánovi a do bezpečí na břeh. "To je, jako kdyby tam byli úhoři!" vykřikoval. Pohyboval se kupředu celým trupem těla a rukama se odrážel asi tak, jako to dělá tuleň, když na zemi užívá ploutve. Blátem ho provázely příšerné čvachtavé zvuky, jako by se pod jeho povrchem otvírala nějaká ústa, lapala po něm a pokoušela se ho vcucnout.

Garp a Cushie tutlali v křoví smích. Harry podnikl poslední výpad na pobřeží. Stewart Percy se mu snažil pomoci, ale stoupl jednou nohou do rozblácené plochy a bláto mu ihned vcuclo golfový střevíc a žlutou podkolenku.

"Ššš! A lež tiše," nabádala ho Cushie. Oba si všimli, že Garp má erekci. "Je, to je hrozná škoda," zašeptala Cushie a smutně erekci pozorovala, ale když se Garp pokoušel stáhnout ji k sobě do trávy, řekla: "Já nechci děti, Garpe. Dokonce ani od tebe ne. A tvoje dítě by mohlo být Japončík, víš," řekla mu. "A takový rozhodně nechci."

"Cože?" vyjekl Garp. Že nevěděl o těch gumových věcech, to je jedna věc, ale co má znamenat tohle o těch Japončících? Uvažoval.

"Ššš," šeptala Cushie. "Počkej, já ti dám náměty na psaní."

Rozzuření golfovní hráči už rázovali slatinnou trávou zpět k neporušeným prostorám golfového hřiště a Cushie onipovala pusou Garpův pevný pupík. Garp nikdy přesně nevěděl, jestli jeho paměť ožila právě při onom slově Japončík a jestli si v tom okamžiku skutečně nevybavil, jak krvácel u Percyů v domě - a jak malá Cushie oznamovala rodičům, že "Tropik pokousal Garpa" (a jakou zevrubnou prohlídkou musel co děcko projít před nahým Špekounem Štěpánem). Možná právě tehdy si vzpomněl, jak Špekoun Štěpán prohlásil, že Garp má japončičí oči, a náhle uviděl svou osobní historii v jasné perspektivě; v tu chvíli se však, Garp tak jako tak rozhodl, že matku požádá o další podrobnosti, a musí mu jich sdělit víc než dosud. Cítil potřebu dovědět se daleko víc, než jen že jeho otec byl voják a tak dále. Ale také cítil na břiše hebké rty Cushie Percyové, a když ho náhle vzala do horkých úst, velice ho to překvapilo a jeho rozhodnutí se mu vykouřilo z hlavy stejně rychle, jako to učinila Cushie s jeho tělesnou částí. A zde pod hlavními tří kanónů Steeringova rodu sel Garpovi dostalo poprvé okusit sexu tímto relativně jistým a nereproduktivním způsobem. Z Cushiena hlediska to byl samozřejmě zároveň způsob nreciproční.

Kráčeli zpátky podél řeky Steering a drželi se za ruce.

"Příští víkend se musíme sejít," navrhl jí Garp. Umiňoval si, že tamty věci určitě nezapomene.

"Já vím, že ty skutečně miluješ Helenu," řekla Cushie. Nejspíš Helenu Holmovou nenáviděla, pokud ji blíž poznala. Helena si přece na tom svém mozku tak snobsky zakládala.

"Stejně se s tebou ještě chci setkat," odpověděl jí Garp.

"To jseš hodnej," stiskla mu Cushie ruku. "A jsi můj nejstarší přítel." Ale oba museli dobře vědět, že člověk někoho může znát celý život a přesto s ním zrovna velký přítel být nemusí.

"Kdo ti řekl, že můj táta byl Japonec?" zeptal se jí Garp.

"Nevím," odpověděla. "Vždyť ale stejně nevím, jestli skutečně ano."

"Já taky ne," řekl Garp.

"Nechápu, proč se na to nezeptáš mámy," navrhla. Ale vždyť se jí už samozřejmě zeptal, ale Jenny se ve své první a jediné verzi odpovědi nedala absolutně zviklat.

Když Garp telefonoval Cushie na Dibbs, řekla: "Ájá, to jsi ty Zrovna mi volal táta a nemám se s tebou vůbec stýkat, ani ti psát, ani s tebou mluvit. Dokonce ani číst tvoje dopisy - jako bys mi nějaký psal. Myslím, že nás viděl někdo z těch lidí, co tam hráli golf, jak odcházíme od kanónů." Myslela si, že je to všechno velice legrační, ale Garp viděl jen to, jak mu jeho budoucnost u kanónů proklouzla mezi rukama. "Ten týden, co budeš mít vyřazení absolvantů, budu doma," oznámila mu Cushie. Ale Garp přemítal: Kdyby ty kondomy už koupil teď, budou ještě při tom vyřazení k použití? Může se taková guma zkazit? Za kolik týdnů? A. neměly by se dát do lednice? Jenže se neměl koho zeptat.

Garp uvažoval, že by se zeptal Erního Holma, ale už tehdy se obával, aby se Helena nedověděla, že byl s Cushie Percyovou, a přestože s Helenou neměli žádný skutečně bližší vztah, mohlo by to vypadat, jako by jí byl nevěrný, a Garp přece jen měl svou fantazii a svoje plány.

Napsal Heleně v dopise dlouhé přiznání o své "chlípnosti", jak to nazýval - a že se to vůbec nedá srovnávat s vyššími city, jež chová vůči ní, jak to formuloval. Helena mu obratem odpověděla, že neví, proč jí o tom všem říká, ale prý o tom podle jejího názoru píše velice pěkně. Je to, řekla by, lepší než ta povídka, kterou jí ukázal, a doufá, že jí ještě něco svého ukáže. Dodala pak, že Cushie Percyová je podle jejího mínění a z toho mála, co o tom děvčeti ví, spíš hloupá. "Ale jinak příjemná," psala Helena. A jestli Garpa popadla chlípnost, jak on to nazývá, nemá snad štěstí, že se mu naskytla Cushie?

Garp jí odepsal, že jí další povídku neukáže, dokud nenapiše takovou, která by pro ni byla dost dobrá. Pak rozebíral své city a důvody, proč nepůjde na vysokou školu. Za prvé se domnívá, že jeho jediný důvod pro studium na vysoké je zápasení, a není si docela jist, že mu jde o to, aby zápasil zrovna na té úrovni. A nevidí smysl v tom, že by zápasil někde na nějaké malé školičce, kde se neklade na sport patřičný důraz. "Jestli něco stojí za to, abych to dělal," psal Garp Heleně, "pak jediné když se budu snažit, abych v tom byl nejlepší." A prý má dojem, že po tom, snažit se být nejlepší právě v zápase, zrovna netouží, a taky ví, že není pravděpodobné, jestli by nejlepší vůbec mohl být. A kdo kdy slyšel, že by někdo šel na vysokou, aby vynikl jako nejlepší v psaní?

A odkud se v něm sebrala ta myšlenka chtít být nejlepší?

Helena mu napsala, že by měl jet do Evropy a Garp tu myšlenku prodebatoval s Jenny.

K jeho překvapení Jenny nikdy nepomyslela, že by na vysokou šel; nepřijala totiž tu myšlenku, že střední školy steeringského typu mají připravovat právě pro vysokoškolské studium. "Jestli Steeringská škola údajně každému poskytuje prvotřídní vzdělání," vyjádřila se Jenny, "pak na co, prosím tebe, budeš potřebovat ještě další školy? Chci říct, pokud jsi dával dost pozor, musíš teď být vzdělaný. Je to tak?" Garp neměl pocit, že by byl vzdělaný, ale řekl, že to předpokládá. Domníval se, že dával pozor. Pokud šlo o Evropu, Jenny jevila zájem: "Hm, to bych rozhodně ráda zkusila. Být jenom tady člověka ubíjí."

A právě tehdy si Garp uvědomil, že matka hodlá zůstat s ním.

"Já v Evropě vynajdu to nejlepší místo, kam by měl spisovatel jet," prohlásila. "Sama jsem pomýšlela, že něco napíšu."

Garpovi bylo tak strašně, že šel spát. Když vstal, napsal Heleně, že je mu souzeno, aby ho matka následovala po celý jeho další život. "Jak můžu psát," psal, "když se mi máma dívá přes rameno?" Na to Helena neměla odpověď; řekla, že se o tom problému zmíní otcí, a Ernie třeba Jenny nějak domluví. Ernie Holm si Jenny oblíbil; občas ji vzal i do biografu. Z Jenny se dokonce stalo něco jako zápasnický fanoušek, a přestože mezi nimi nemohlo rozhodně být nic víc než přátelství, Ernie projevil vůči příběhu neprovdané matky velkou citlivost - vyslechl a přijal Jenninu verzi jako vše, co vůbec potřebuje vědět, a zuřivě hájil Jenny proti těm jedincům steeringské společnosti, kteří dávali najevo, že by se velice rádi dověděli víc.

Ale ve věcech kultury si dávala Jenny radit od Tince. Zeptala se ho, kam by takový chlapec s matkou měli do Evropy jet - kde by bylo to nejemnělečtější prostředí a které místo by bylo k psaní nejvhodnější. Pan Tinch byl v Evropě naposledy v roce 1913. Pobyl tam jenom přes léto. Nejdřív jel do Anglie, kde ještě žilo několik Tinchů z jeho britských předků, ale jeho stará rodina ho vyděsila, protože na něm žádala peníze - vymáhali na něm tolik a tak neomaleně, že Tinch rychle ujel do Evropy. A i ve Francii k němu lidé byli neurvalí a v Německu se k němu chovali příliš hlučně. Měl žaludeční neurózu a bál se italské kuchyně, takže odejel do Rakouska. "Ve Vídni," sdělil Tinch Jenny, "tam jsem našel pravou Evropu! Byla tam du-du-dumavá a umělecká a-atmosféra," řekl Tinch. "Člověk tam cítil smutek a ve-ve-velkolepost zároveň."

O rok později vypukla první světová válka. Roku 1918 skosila španělská chřipka mnoho Rakušanů, kteří válku přežili. Chřipka zabila starého Klimta a zabila i mladého Schiela a Schielovu mladou manželku. Čtyřicet procent zbývajících mužského obyvatelstva nepřežilo druhou světovou válku. Vídeň, do níž poslal Tinch Jenny a Garpa, byla město, jehož život skončil. Únavu toho místa mohl člověk sice pořád ještě omylem pokládat za du-du-dumavost, ale nějakou ve-ve-velkolepostí se už Vídeň mohla chlubit jen stěží. Mezi těmi Tinchovými polopravdami by však Jenny a Garp přece jen mohli ve Vídni vycítit ten smutek. "A uměleckou atmosféru může mít každé místo," psal Garp později, "když tam pracuje umělec."

"Vídeň?" řekl Garp Jenny a vyslovil to tímž způsobem, jak jí před lety řekl "Zápas?", když ležel nemocen a pln pochyb o jejích schopnostech vybrat mu ten pravý sport. Ale vzpomněl si, že tehdy měla pravdu a on o Evropě nevěděl nic a velice málo o kterémkoli jiném místě. Garp měl na Steeringu tři roky němčinu, takže to znamenalo jistou pomoc, a Jenny (která na jazyky vůbec nebyla) přečetla jen jednu knihu o podivných souložnicích rakouské historie: o Marii Terezii a o fašismu. Kniha se jmenovala: Od mocnářství k Anschlusu! Garp ji vídal po léta v koupelně, ale teď ji nikde nemohli najít. Třeba se ztratila někde u vířivé koupele.

"Naposledy jsem ji viděla u Ulfeldera," řekla Jenny Garpovi.

"Ulfelder maturoval před třemi lety, mami," připomněl jí Garp.

Když Jenny oznámila děkanu Bodgerovi, že odejde, vyjádřil se Bodger, že Steering ji bude postrádat a že ji vždy rád přijme zpátky. Jenny nechtěla být nezdvořilá, ale na půl úst zamlela cosi o tom, že sestru člověk může podle jejího mínění dělat všude, samozřejmě nevěděla, že už sestrou nikdy nebude. Bodgera překvapilo, že Garp nepůjde na vysokou školu. Podle děkanova mínění neměl Garp potíže s disciplínou od onoho okamžiku, kdy ho zachránili v pěti letech na střeše nemocničního přístavku, a Bodger si tak zakládal na roli, jakou při té záchraně sehrál, že si Garpa oblíbil. Bodger byl navíc fanoušek zápasení a jedním z mála obdivovatelů Jenny. Uznal však, že chlapec je zřejmě "o té spisovatelské záležitosti" přesvědčen, jak on to formuloval. Jenny samozřejmě Bodgerovi neřekla, že ona sama se chystá taky něco psát.

Tahle část plánu Garpa znepokojovala nejvíc, ale ani Heleně se o tom slovem nezmínil. Všechno se seběhlo velice rychle a Garp mohl vyjádřit své obavy jedině svému trenéru Erniemu Holmovi.

"Tvoje matka určitě ví, co dělá," řekl mu Ernie. "Hlavně abys to ty věděl taky."

Dokonce i starý Tinch byl nad tím plánem plný optimismu. "Je to poněkud e-e-excentrické," řekl Garpovi, "ale to bývá u mnoha dobrých nápadů často." O léta později si Garp vybavil, že Tinchovo roztomilé koktání bylo něco jako poselství Tinchova těla jemu samému. Garp napsal, že Tinchovo tělo se samo pokoušelo Tinchovi sdělit, že jednoho dne z-z-zmrzne.

Jenny prohlásila, že odjedou brzy po slavnostním vyřazení, ale Garp se vyjádřil, že by snad na Steeringu mohli zůstat ještě přes léto.

"Proboha proč," zeptala se Jenny.

Kvůli Heleně, chtěl jí říct, ale zatím neměl pro Helenu dost dobré povídky, což jí nakonec už pověděl. Nezbyvalo nic jiného než odjet a napsat je. A rozhodně nemohl čekat, že Jenny bude ochotna zůstat ještě celé jedno léto na Steeringu jen kvůli tomu, aby mohl jít ke kanónům na schůzku s Cushie Percyovou; snad to tak mělo být. Nicméně doufal, že se s Cushie uvidí aspoň ten víkend o vyřazení.

V den Garpova slavnostního vyřazení přšlo. Déšť se řinul na rozbahněné prostory školy v proudech; kanály se zanášely blátem a nemístně se vyjímající auta brázdila ulicemi jako jachty v bouři. Ženy v letních šatech vypadaly zoufale. Nakládání stejnů se odehrávalo ve spěchu a neslavně. Před sportovním areálem Milese Seabrooka byl zbudován velký karmínový stan a diplomy se předávaly v zatuchlé atmosféře cirkusové manéže. Slavnostní proslovy zanikaly v bubnování deště do karmínového plátna nad hlavami příbuzných.

Nikdo nezůstal. Luxusní archy odjížděly ihned z města. Helena nepřišla, protože na Talbotu bylo vyřazení až o příštím víkendu takže měla ještě zkoušky. Cushie Percyová byla sice neslavnému ceremonálu určitě přítomna, ale Garp ji neviděl. Věděl, že tam bude s tou svou směšnou rodinou, a byl natolik moudrý, že se od Špekouna Štěpána držel v bezpečné vzdálenosti - rozzuřený otec byl nakonec přece jen otec, i když čest Cushie Percyové vzala již dávno za své.

Když vyšlo konečně pozdě odpoledne slunce, bylo to už jedno. Na Steeringu všude stoupala pára a zem - od Seabrookova stadiónu až po kanóny - byla po řadu dní rozbředlá. Garp si dovedl představit hluboké járký vody, která bude proudit měkkou trávou u děl; i řeka bude rozvodněná. Dokonce i děla budou přetékat; hlavně mířily vzhůru, a pokaždé když přšlo, se naplnily vodou. Za takového počasí se řinuly z děl proudy vody s rozbitým sklem a na špinavém betonu se tvořily slizké kaluže se starými kondomy. O tomhle víkendu Cushie ke kanónům nevyhládká, to věděl.

Ale trojité balení profylaktických prostředků mu cvakalo v kapse jako malý suchý ohýnek naděje.

"Podívej," řekla mu Jenny. "Koupila jsem pivo. Jen si dej, a jestli chceš, můžeš se i opít."

"Ježiši, mami," vyhrkl Garp, ale pár piv s ní vypil. Ten večer v den jeho slavnostního vyřazení seděli sami, budova nemocnice byla opuštěná, každá postel v přístavku prázdná a prádlo svlečené - povlečené zůstaly jen ty postele, kde budou spát oni. Garp pil pivo a uvažoval, jestli je to všechno antiklimax; ujist'oval se o tom tím, že vzpomínal na několik dobrých povídek, které přečetl. Přestože se mu dostalo steeringského vzdělání, žádný velký čtenář nebyl - aspoň ve srovnání s Helenou nebo s Jenny. Garp k povídkám přistupoval tak, že si vždy našel nějakou, která se mu líbila, a tu četl pořád dokola; na dlouhou dobu mu tak zašla chuť číst nějakou jinou. Na Steeringu přečetl povídku od Josepha Conrada "Tajný podílík" čtyřiatřicetkrát. Jednadvacetkrát také přečetl povídku D. H. Lawrence "Muž, který miloval ostrov". Ted' mu připadalo, že má chuť si ji přečíst znovu.

Za okny malého bytečku v nemocničním přístavku se rozkládaly ve vši provlhlosti a pustotě prostory Steeringské školy.

"Hm, podívej se na to z téhle stránky," řekla Jenny; viděla dobře, jaký je skleslý. "Tobě to trvalo do maturity na Steeringu jenom čtyři roky, ale já do téhle sakramentské školy chodím osmnáct." Jenny na pití moc nebyla: v půli druhého piva usnula. Garp ji odnesl do její ložnice; střevíce už si předtím zula a Garp jí sundal jen sesterský špendlík - aby se nepřekulila a nenapíchla se na něj. Byl teplý večer, takže ji ničím nepřikryl.

Vypil ještě jedno pivo a šel se projít.

Samozřejmě věděl, kam jde.

Dům rodiny Percyových - původně dům rodiny Steeringů - seděl na provlhlém trávníku nedaleko nemocničního přístavku. V domě Stewarta Percyho svítilo jenom jediné světlo a Garp věděl, čí světlo to je: malá Plína Pú, ted' čtrnáctiletá, nemohla při zhasnutém světle usnout. Cushie také prozradila Garpovi,

že Bainbridge pořád ještě tu a tam nosí plínku - možná protoj uvažoval Garp, že rodina jí pořád tak vytrvale říká Plína Pú.

"Hm," řekla Cushie, "já nevím, co je na tom. Ona ji neužívá, víš, totiž, ona je rozmazlená a tak vůbec. Plína Pú prostě nosí plínky ráda - občas."

Garp stál pod oknem Pú Percyové na trávě, po níž se válela mlha, a pokoušel se rozpomenout, který pokoj je Cushien. Nemohl si však vzpomenout, a tak se rozhodl, že vzbudí Pú; ta hm určitě pozná a rozhodně to Cushie řekne. Pú se zjevila u okna jako duch. Zřejmě Garpa, který se úporně držel pod jejím oknem za šlahoun břechťanu, hned nepoznala. Bainbridge Percyová měla oči jako srna ustrnulá v kuželu automobilových reflektorů, kterou každou chvíli musí porazit auto.

"Kristapána, to jsem já, Pú," šeptal jí Garp.

"Ty chceš Cushie, vid'?" zeptala se nevrle.

"No," zavrčel Garp. V tu chvíli se břechťan utrl a Garp padl do křoví pod oknem. Cushie, která spala v plavkách, mu pomáhala ven.

"Kruci, vzbudíš celej barák," řekla. "Tys pil?"

"Já jsem padal," odsekl Garp podrážděně. "Ta tvoje sestřička je skutečně divná."

"Všude je hrozně mokro," řekla mu Cushie. "Kam půjdem?"

Na to už Garp myslel. Věděl, že v nemocnici je šedesát prázdných lůžek. Ale Garp s Cushie ani neminuli verandu a schodiště Percyovic domu, když tu se před nimi vynořil Trop. Ta černá bestie už byla celá zadýchaná, jak sestupovala dolů po předních schodech a kovově šedý čenich měla pokrytý skvrnami pěny. Garp ucítil jeho dech a bylo to, jako by mu někdo hodil do obličeje shnilý dm. Trop vrčel, ale i jeho vrčení už bylo pomalejší.

"Řekni mu, ať jde pryč," šeptal Garp Cushie.

"Je hluchej," odpověděla Cushie. "Je už moc starej."

"Já vím, jak je starej," řekl jí Garp.

Trop zaštěkal, byl to jakýsi ostrý skřípavý zvuk, jako když vržou veřejně nepoužívaných a násilím otvíraných dveří. Byl hubenější, ale mohl vážit dobrých sto čtyřicet liber. Trop, oběť roztočů a prašiviny, starých psích kousnutí a ostatných drátů, zavěťřil nepřítele a držel Garpa v šachu proti schodišti.

"Jdi pryč, Tropiku!" zašeptala Cushie.

Garp se pokoušel psa obejít a zjistil, jak pomalu Trop reaguje.

"Už taky napůl nevidí," šeptal Garp.

"A čenich mu vůbec neslouží," řekla Cushie.

"Ten by měl bejt už dávno mrtvej," šeptal Garp sám pro sebe, ale snažil se psa obejít. Trop je jako v mátoze následoval. Jeho tlama Garpovi pořád ještě připomínala sílu lopaty od parní pece a podle

volného svalu na chundelaté hrudi si Garp stále dobře dovedl představit, jaký prudký výpad pes dokázal provést - tak dávno.

"Nevšímej si ho," radila mu Cushie, zrovna když Trop vyrazil.

Pes však byl natolik pomalý, že se Garp stačil otočit a skočit za něho; stačil mu podtrhnout přední tlapy a vytáhnout je zpod těla a pak se vrhl psovi celou vahou hrudníku na záda. Trop se zhroutil kupředu a zabořil se čenichem do země - - přestože zadníma nohama se vzpíral a drápal. Garp v tu chvíli zvládal přimáčknuté přední tlapy, ale obrovitou psí hlavu držela při zemi jen tíha Garpova hrudníku. Jak Garp tiskl zvířeti páteř a bořil se bradou do hustého zátylku, ozývalo se stále příšernější vrčení. V té rvačce se náhle před Garpem mihlo ucho - a ocitlo se v Garpových ústech - a Garp do něho kousl. Zakousl se vši silou, až Trop zavyl. Kousl Tropa do ucha na upomínku za ten kus vlastní chybějící kůže, kousl ho za ty čtyři roky strávené na Steeringu - a Za matčiných osmnáct let. Garp Tropa pustil, teprve když se v Percyovic domě rozsvítilo světlo.

"Utíkej!" pobídla ho Cushie. "Prosím tě, tos ho musel kousnout?" zeptala se Cushie.

"Taky mě kous," připomněl jí Garp.

"Já se pamatuju," kývla Cushie. Stiskl jí ruku a vedl ji, kam sám chtěl.

"Co se to tady hergot děje?" slyšeli, jak se rozječel Stewart Percy.

"To Trop, to Tropik!" volala do noci Pú Percyová.

"Trope!" zařval Špekoun Štěpán. "K noze, Trope! K noze, Trope!" A všichni slyšeli, jak se všude rozléhá kňučení hluchého psa.

Bylo to pozdvižení, jež se neslo po celém areálu školy. Vzbudilo i Jenny Fieldsovou, která vyhlédla z okna nemocničního přístavku. Garp naštěstí viděl, jak rozsvítila. Rychle pobídl Cushie, aby se schovala vzadu za ním v chodbě pustého přístavku a sám vyhledal Jenninu zdravotnickou radu.

"Co se ti stalo?" zeptala se ho Jenny. Garp chtěl jenom vědět, jestli ta krev, která mu teče po bradě, je taky jeho, nebo jenom Tropova. Jenny Garpovi u kuchyňského stolu smyla z krku jakousi přilepenou černou strupovitou věc, která dopadla na desku stolu - veliká asi jako stříbrný dolar.

"Co je to?" zeptala se Jenny,

"Ucho," odpověděl Garp. "Nebo aspoň kus ucha."

Na bílém poemailovaném stole ležel černý kožnatý zbytek ucha, na konci trochu zahnutý a vrásčitý jako stará suchá rukavice.

"Narazil jsem na Tropa," vysvětloval jí.

"Ucho za ucho," pravila Jenny Fieldsová.

Garp na sobě neměl ani škrábnutí; krev patřila jenom Tropovi.

Když se Jenny vrátila do ložnice, provedl Garp Cushie tunelem vedoucím do hlavní části nemocnice. Tu cestu se učil znát osmnáct let. Zavedl ji do křídla, které bylo nejdál od matčina bytu v přístavku; bylo to

nad hlavní ambulanci, poblíž chirurgického a anesteziologického sálu.

A tak se stalo, že sex měl Garp mít asociačně spojený provždy s jistými výraznými pachy a pocity. Ta zkušenost v něm sice zůstala skrytá, ale nestala se mu traumatem: byla to konečná odměna v časech protivenství. Ta vůně sexu mu utkvěla v mysli jako cosi hluboce osobního, ale zároveň vzdáleně připomínajícího nemocnici. Okolí mu pak vždycky připadalo jako opuštěné. Sex měl zůstat v Garpově mysli jako osamocený akt dokonáný v opuštěném vesmíru - někdy po dešti. Vždycky to však byl akt úžasného optimismu.

Cushie v Garpovi samozřejmě vyvolávala mnohé představy děl. Když použili třetí kondom z trojitého balení, zeptala se ho, jestli jich už víc nemá - jestli koupil jenom jeden balíček. Zápasník nemiluje nic tak silně jako tvrdě zasloužené vyčerpání. Garp usnul uprostřed Cushiených stesků.

"Nejdřív nemáš žádný," vyčítala mu, "a teď ti zase dojdou! Štěstí že jsme takoví staří přátelé."

Byla ještě tma a do svítání daleko, když je probudil Stewart Percy. Hlas Špekouna Štěpána poskvřnil starou nemocnici jako nějaká nejmenovatelná choroba. "Otevřte!" slyšeli ho hulákat a připlížili se k oknu, aby ho viděli.

Na tom tak sytě zeleném trávníku, v županu a v trepkách - a s Tropem na řemínku za sebou - mečel Cushien tatínek vzhůru do oken nemocničního přístavku. Netrvalo dlouho a v rozsvíceném okně se objevila Jenny.

"Je vám něco?" zeptala se Stewarta.

"Já chci svoji dceru!" ječel Stewart.

"Jste opilý?" zeptala se Jenny.

"Pusťte mě dovnitř!" domáhal se Stewart.

"Doktor tady není," odpověděla Jenny, "a pochybuju, že já bych vám mohla být k něčemu dobrá."

"Ty mrcho!" bučel Stewart. "Ten tvůj parchant mi svedl dceru! Já to vím, že jsou vevnitř, v tom zkurveným špitále!"

Ted' je to vlastně opravdu zkurvenej špitál, napadlo Garpa, když se s rozkoší dotýkal Cushie vedle sebe a cítil její vůni. V tom chladném vzduchu, s očima upřenýma temným oknem se tu tiše chvěli spolu.

"Jen se pojd'te podívat na mýho psa!" ječel Stewart na Jenny. "Celej od krve! Pes, a schovává se pod houpačkou! Celá veranda zakrvácená!" skřehotal Stewart. "Co ten parchant Tropovi udělal?"

Když promluvila matka, cítil Garp, jak sebou Cushie trhla. Co řekla, muselo Cushie připomenout její vlastní komentář před třinácti lety. Jenny totiž řekla: "Garp Tropika kousl." Pak u ní světlo zhaslo a v temnotě, která zahálila nemocnici a přístavek, bylo slyšet jen oddychování Špekouna Štěpána a řinoucí se stružky vody po dešti - která proudila po celé steeringské škole a čistě všechno omývala.

5 V městě, kde zemřel Marcus Aurelius

Když vzala Jenny Garpa do Evropy, byl Garp na samotářsky uzavřený život spisovatele připraven daleko líp než většina osmnáctiletých. Začínal už zdárně žít ve světě vlastní fantazie; a nakonec ho

vychovala žena, která se domnívala, že samotářsky uzavřený život je něco naprosto přirozeného. Trvalo léta, než si Garp všiml, že nemá žádné přátele, a Jenny tahle zvláštnost nikdy nepřipadala nijak podivná. Ernie Holm byl, svým vzdáleným zdvořilým způsobem, první přítel, kterého Jenny v životě měla.

Než si Jenny s Garpem našli byt, žili ve více než tuctu penziónů po celé Vídní. Byl to nápad pana Tinche, prý ideální způsob, jak si vybrat, v které části města by se jim líbilo nejvíc: ať bydlí nejdřív ve všech možných čtvrtích a pak ať se teprv rozhodnou. Ale v létě roku 1913 musel byt krátkodobý život v penziónu pro Tinche podstatně příjemnější; když přijeli Jenny s Garpem do Vídně, psal se rok 1961. Brzy je unavilo vláčet se s psacími stroji z penziónu do penziónu. Ale právě ta zkušenost poskytla Garpovi materiál pro první větší povídku "Penzión Grillparzer". Než přijel Garp do Vídně, vůbec nevěděl, co je to penzión, ale rychle objevil, že penzión má k nabídnutí o něco méně než hotel; vždycky byl menší a nikdy nebyl elegantní; někdy poskytoval snídaně, někdy ne. Někdy byl penzión finančně výhodný, jindy to byl omyl. Jenny a Garp prošli penzióny, které byly čisté, pohodlné a útulné, ale často bývaly ošumělé.

Jenny a Garp nemařili mnoho času a brzy se rozhodli, že chtějí bydlet na Ringstrasse, na té dlouhé kruhové třídě, která obepíná srdce starého města, anebo v jejím nejbližším okolí. V téhle čtvrti bylo téměř všechno a tady také Jenny všechno zvládala bez znalosti němčiny o něco líp - byla to nejintelektuálnětější a nejkosmopolitičtější část Vídně, pokud vůbec taková část Vídně existuje.

Garp se bavil tím, jak se matka náhle stala jeho svěřenkyní; tři roky steeringské němčiny z něho udělaly jejich vůdce a Garp si očividně liboval, když mohl Jenny dělat šéfa.

"Dej si Schnitzel, mami," radil jí.

"Já myslela na tyhle Kalbsnieren, to zní tak zajímavě," řekla Jenny.

"Telecí ledvinky, mami," vysvětlil jí Garp. "Máš ráda ledvinky?"

"Já nevím," přiznala se Jenny. "Asi ne-"

Když se konečně nastěhovali do svého bytu, ujal se Garp nákupů. Osmnáct let jedla Jenny po steeringských jídelnách; vařit se nikdy nenaučila a teď si dokonce nemohla přečíst ani návody. Teprve ve Vídni Garp zjistil, jak rád vaří, ale ze všeho nejdřív, jak říkal, si v Evropě oblíbil WC - záchod. V době strávené po penziónech Garp poznal, že takový záchod je titěrná místnůstka, v které není nic jiného než toaletní mísa; to bylo to první v Evropě, co Garpovi dávalo smysl. Napsal Heleně, že "je to ten nejmoudřejší systém - močit a vyprazdňovat střeva na jednom místě a čistit si zuby na jiném". WC se samozřejmě výrazně také uplatnilo v Garpově povídce "Penzión Grillparzer", ale Garp ještě nějakou dobu tu povídku nezačal psát, stejně tak jako nic jiného.

Přestože byl na osmnáctiletého chlapce neobvykle disciplinovaný, bylo tu přec jen ještě příliš mnoho věcí, které musel nejdřív vidět. Spolu s těmi záležitostmi, za které náhle převzal odpovědnost, měl Garp plné ruce práce a po řadu měsíců jediné slušné psaní, kterému se věnoval, byly dopisy Heleně. Nově objevený svět ho tak vzrušoval, že nebyl s to vytvořit si nezbytný rutinní návyk na psaní, přestože se snažil.

Pokusil se napsat povídku o jedné rodině; když začal, věděl pouze, že rodina vede zajímavý život a její členové že si jsou všichni velice blízcí. To ovšem nestačilo.

Jenny a Garp se nastěhovali do smetanově bílého bytu s vysokými stropy v prvním poschodí starého domu na Schwindgasse, menší ulici ve čtvrtém obvodu. Bylo to zrovna za rohem od Prinz Eugen-Strasse, Schwarzenbergplatzu a Horního a Dolního Belvederu. Garp postupně navštívil všechna muzea v městě,

ale Jenny s výjimkou Horního Belvederu žádné. Garp jí vysvětlil, že v Horním Belvederu jsou pouze sbírky malířství devatenáctého a dvacátého století, ale Jenny prohlásila, že jí devatenácté a dvacáté století naprosto stačí. Navrhl jí, že by se mohla aspoň projít zahradami Dolního Belvederu a prohlédnout si barokní sbírku, ale Jenny zavrtěla hlavou; na Steeringu chodila na několik přednášek z dějin výtvarného umění - takže v tomhle směru má už vzdělání dostatečné.

"A ti Breughelové, mami!" připomněl Garp. "Nastoupíš si akorát na Strassenbahn, pojedíš po Ringstrasse a vystoupíš na Mariahilferstrasse. TO velké muzeum přímo proti stanici tramvaje je Kunsthistorisches."

"Ale do Belvederu přece můžu dojít pěšky," řekla Jenny. "Proč jezdit tramvají?"

Taky mohla pěšky ke Karlskirche a tam jsou kousek odtud v Argentinierstrasse zajímavé budovy vyslanectví. Bulharské vyslanectví bylo přímo ve Schwindgasse, naproti přes ulici. Jenny se vyjádřila, že nejradši zůstává ve své čtvrti. Ob ulici byla kavárna a tam si někdy zašla a četla si anglické noviny. Nikdy sama nešla jíst nikam ven, pokud ji nevzal Garp; a pokud jí sám v bytě nic neuvařil, nejedla ani doma nic. Byla dokonale jata myšlenkou něco napsat - tou dobou dokonce víc než sám Garp.

"V tomhle okamžiku svého života nemám čas být turistkou," řekla synovi. "Ale ty se nedej odradit, jen tu kulturu do sebe nasávej. Přesně to bys totiž teď měl dělat."

"Absorbovat, ab-ab-absorbovat," kladl jim na srdce Tinch. A Jenny připadalo, že právě to by měl Garp dělat; pokud šlo o ni, ona už absorbovala dost, aby měla co říct. Jenny Fieldsové bylo čtyřicet jedna. Domnívala se, že tu zajímavou část života má za sebou: a nechtěla nic jiného než o ní psát.

Garp jí dal lísteček, který s sebou musela nosit. Byla na něm adresa pro případ, že by se ztratila: Schwindgasse 15/2, Wien IV. Garp ji musel naučit, jak adresu vyslovovat - mučivá lekce: "Schwindgassefünfzehnzwei!" vyplivla Jenny jedním dechem.

"Znova," poručil Garp. "To chceš zůstat ztracená, až se ztratíš?"

Během dne prozkoumával Garp město a vyhledával místa, kam by Jenny mohl vzít večer nebo pozdě odpoledne, když byla hotová s psaním; dali si pivo nebo skleničku vína a Garp jí líčil celý svůj den. Jenny zdvořile poslouchala. Po vínu nebo po pivu se jí chtělo spát. Většinou někde pěkně povečeřeli a Garp pak Jenny posadil na Strassenbahn a doprovodil domů. Byl zvláště pyšný na to, že s ní nikdy nejedí taxíkem, protože dokonale zvládl systém tramvají. Někdy chodil ráno do trhu a vracel se brzy domů a celé odpoledne vařil. Jenny si nikdy nestěžovala; bylo jí jedno, jestli jedí doma nebo venku.

"Tohle je Gumpoldskirchner," vysvětloval jí Garp značku vína. "Moc dobře se hodí k Schweinebraten."

"To jsou legrační slova," poznamenala Jenny.

Ve svém charakteristickém hodnocení Jenniny prózy napsal později Garp: "Moje matka tak zápasila s angličtinou, že není divu, když se nikdy nepokusila naučit německy."

Přestože Jenny Fieldsová denně sedala k psacímu stroji, nedovedla psát. I když - fyzicky - psala, nedělalo jí vůbec žádné potěšení napsané pročitat. Zanedlouho se snažila vybavit si dobré věci, které četla, a také čím se lišily od jejích prvních pokusných znění. Začala prostě od začátku. "Narodila jsem se," a tak dále. "Mí rodiče si přáli, abych zůstala na Wellesleyho univerzitě; ale..." A samozřejmě: "Došla jsem k závěru, že chci vlastní dítě, a v průběhu času jsem toho docílila následujícím způsobem..." Jenny však přečetla natolik dobrých povídek, aby věděla, že její příběhy nezní jako ony pěkně napsané

příběhy, které uchovávala v paměti. Uvažovala, v čem je chyba, a často si posílala Garpa do těch několika málo knihkupectví, kde prodávali anglické knihy. Chtěla se podrobněji seznámit s tím, jak knihy začínají; rychle vyplodila přes tři sta stránek strojopisu, a přesto měla pocit, že její kniha ve skutečnosti vůbec ani nezačala.

Avšak oněmi tvůrčími problémy psaní trpěla Jenny mlčky; s Garpem byla veselá, i když málokdy zvlášť pozorná. Jenny Fieldsová cítila po celý život, že všechny věci začínají a končí. Jako třeba Garpova výchova a vzdělání - stejně jako její vlastní. Jako seržant Garp. Nic ze své lásky k synovi sice nepozbyla, ale měla pocit, že ono údobí, kdy ho vedla jako matka, skončilo. Cítila že dovedla Garpa až sem, kde by ho teď měla nechat, aby si našel sám, co a jak chce dělat. Nemůže s ním přece jít dál životem a zapisovat ho do zápasu nebo vůbec dělat něco podobného. Jenny se líbilo žít se synem. Vlastně ji nikdy ani nenapadlo, že by Žili odděleně. Očekávala však, že se Garp postará ve Vídni o svou zábavu sám - což Garp taky činil.

S povídkou o té zajímavé sžitě rodince se nedostal vůbec z místa, jen si vymyslel, co zajímavého by mohli její členové dělat. Otec byl nějaký inspektor, a když vykonával svoje zaměstnání, rodina ho doprovázela. Zaměstnání spočívalo v kontrole všech restaurací a hotelů a penzionů v Rakousku - otec rodiny je musel všechny ohodnotit a klasifikovat je podle stupnice A, B, C. Což byla práce, kterou by byl Garp ve své představivosti rád dělal. V takové zemi jako Rakousko, které je na turistickém ruchu tak závislé, by klasifikace a reklasifikace všech míst, kde turisté jedí a spí, měla mít nějakou strašnou důležitost, ale Garp si nedovedl představit, co vlastně by na celé té věci mělo být tak důležité - anebo pro koho. Zatím měl jenom tu rodinku: její členové vykonávali takové legrační zaměstnání. Odhadovali nedostatky; dávali známky. Takže co? Bylo snazší psát Heleně.

Během pozdního léta a začátkem podzimu prošel Garp nebo projezdil tramvajemi či trolejbusy celou Vídeň, a s nikým se neseznámil. Napsal Heleně, že "součástí dospívání je pocit, že kolem dokola není nikdo, kdo by se člověku natolik podobal, aby mu rozuměl"; a prý je přesvědčen, psal Garp, že Vídeň v něm ten pocit jen posiluje, "protože ve Vídni skutečně nikdo není jako já".

Jeho pozorování bylo správné aspoň co do počtu. Ve Vídni bylo velice málo lidí, kteří byli s Garpem stejného věku. Roku 1943 se mnoho Vídeňanů nenarodilo; ono se dokonce nenarodilo mnoho Vídeňanů od počátku nacistické okupace roku 1938 až do konce války v roce 1945. A přestože existoval překvapivě vysoký počet dětí narozených v důsledku znásilnění, nebylo mnoho Vídeňanů, kteří by děti vůbec chtěli; což trvalo až do roku 1955 - do konce pobytu cizích vojsk. Vídeň byla město okupované cizinci po sedmáct let. Je pochopitelné, že mnoha Vídeňanům nepřipadalo těch sedmáct let jako vhodná a moudrá doba, aby měli děti. A Garp udělal tu zkušenost, že žil ve městě, kde mu připadalo být osmnáctiletý jako něco zvláštního. Muselo to na něho rozhodně působit, že rychleji stárl, a muselo to přispět k pocitu, že Vídeň je spíš "muzeem skýtajícím útočiště mrtvému městu" - jak napsal Heleně - než městem, které je dosud živé.

Garpův postřeh nebyl míněn jako kritika. Garp se rád procházel po muzeích. "Reálnější město by mi asi bylo tak nevyhovovalo," napsal později. "Ale Vídeň byla ve své smrtelné epoše; ležela tiše a nechala mě, abych se na ni díval, přemýšlel o ní a znovu a znovu se na ni díval. V živoucím městě bych byl nikdy nemohl tolik pozorovat. Živoucí město se před člověkem nedovede udržet v klidu."

A tak strávil T. S. Garp teplé měsíce roku tím, že pozoroval Vídeň, psal dopisy Heleně Holmové a vedl domácnost matce, která k dobrovolnému samotářskému životu přidala ještě izolaci tvůrčího psaní. V nesčetných dopisech Heleně o ní Garp hovořil žertem jako o své "matce spisovatelce". Ale záviděl Jenny, že vůbec píše. S tou svou povídkou jako by úplně uvízl. Uvědomil si, že by svou smyšlenou rodinku mohl provádět jedním dobrodružstvím za druhým, ale kam vlastně spěli? K další restauraci skupiny B, kde byly tak chabé moučníky, že klasifikace A tu připadala jeden celý věk vzdálená; k dalšímu hotelu

kategorie B, který se nezadržitelně řítí do kategorie C, stejně tak jako se v hale nezadržitelně usadila plíseň. Třeba by mohl být někdo z inspektorovy rodiny otráven v restauraci skupiny A, ale co by to mělo znamenat? A v některém penzionu by třeba mohli být nějakí blázniví lidé nebo dokonce by se tu mohli skrývat zločinci,; ale co by to mělo dělat s celkovým plánem příběhu?

Garp ovšem věděl, že žádný takový plán příběhu nemá.

Viděl, jak na nádraží vykládá své zařízení čtyřčlenný cirkus ; z Maďarska nebo z Jugoslávie. Pokusil se představit si tyhle lidi ve své povídce. Byl tam medvěd, který jezdil po parkovišti pořád dokola na motocyklu. Shromáždil se tu hlouček lidí a nějaký chlapík, který chodil o rukou, vybíral na medvědí představení do misky, s kterou balancoval na chodidlech; tu a tam spadl, ale medvěd taky.

Motocykl už nakonec nechtěl chytit. Co dělají ti dva další členové cirkusu, vůbec nevyšlo najevo; a když se chtěli začít předvádět po medvědovi a po tom chlapíkovi, co chodil o rukou, přišli policajti a nutili je vyplňovat spoustu formulářů. Na to nebyla zrovna moc zajímavá podívaná a ten hlouček - pokud se to tak vůbec dalo nazvat - se zatím rozptýlil. Garp zůstal nejdéle, ne že by měl zájem o další výstupy tohoto zvětšelo cirkusu, ale protože ho zajímalo, jak by je dostal do povídky. Nedovedl si to představit. Když odcházel od nádraží, slyšel, jak medvěd zvrací.

Za týdnů pokročil Garp v povídce jen s titulem: "Rakouská turistická kancelář". Nelíbil se mu. A tak se znovu stal radši turistou než spisovatelem.

Ale s chladnějším počasím začala turistika Garpa unavovat. Hodně Heleně vyčítal, že mu málo odepisuje - což byla známka, že on jí psal až příliš. Měla daleko víc práce než on - studovala na univerzitě, kde ji přijali do druhého ročníku, takže měla dvojnásobný počet přednášek a seminářů, než je průměr. Pokud měli Helena s Garpem v těch prvopočátečních letech něco podobného, pak že se oba chovali, jako by někam spěchali. "Nech chudáka Helenu na pokoji," radila mu Jenny. "Já myslela, že budeš vedle dopisů psát ještě něco jiného." Ale Garp dost těžce nesl pomyšlení, že by měl soutěžit s matkou v jednom bytě. Její psací stroj se nikdy nezastavil k zamyšlení; Garp měl pocit, že to vytrvalé bušení snad ukončí jeho spisovatelskou kariéru ještě dřív, než ji sám bude s to patřičně začít. "Moje matka nikdy nepoznala ticho revidování," poznamenal jednou Garp.

V listopadu měla Jenny už šest set stran rukopisu, ale pořád se jí zdálo, že ve skutečnosti vůbec nezačala. Garp neměl námět, který by se z něho takto řinul. Uvědomil si, že s fantazií je to obtížnější než s pamětí.

"Prorazit," jak to nazval v dopise Heleně, se mu podařilo jednoho studeného rozsněženého dne v Muzeu dějin města Vídně. Muzeum bylo pár kroků od Schwindgasse; nějak mu zatím uniklo, asi díky vědomí, že tam může dojít kdykoli. Pověděla mu o něm Jenny. Bylo to jedno ze dvou tří míst, které skutečně navštívila sama, jen proto, že to bylo rovnou přes Karlsplatz a v jejich sousedství, jak se vyjádřila.

Zmínila se mu, že je tam pokoj nějakého spisovatele; kterého, to už zapoměla. Zdálo se jí, že nápad dát do muzea pokoj nějakého spisovatele, je docela zajímavý.

"Pokoj spisovatele, mamí?" zeptal se Garp.

"Ano, je tam celý pokoj," přisvědčila Jenny. "Vzali všechnen jeho nábytek a možná dokonce i stěny a podlahu. Nevím, jak to mohli provést."

"Především nevím, proč to udělali," poznamenal Garp. "A ten celý pokoj je v muzeu?"

"Je, myslím, že to byla ložnice," pravila Jenny, "ale byla to zároveň místnost, v které zřejmě ten spisovatel

skutečně psal."

Garp zakouel očima. Připadalo mu to až nechutné. To tam bude taky jeho kartáček na zuby? A nočník?

Byl to úplně obyčejný pokoj, jenom postel vypadala strašlivě titěrná - spíš jako dětská postýlka. I psací stůl mu připadal malý. Rozhodně to nevypadá jako postel a psací stůl činorodého spisovatele, pomyslel si Garp. Dřevo bylo tmavé; všechno vypadalo jaksi snadno rozbitelné. Garpa napadlo, že matka má k psaní vhodnější pokoj. Ten spisovatel, jehož pokoj byl tak pietně pojat do Muzea dějin města Vídně, se jmenoval Franz Grillparzer; Garp o něm nikdy neslyšel.

Franz Grillparzer zemřel roku 1872. Byl to rakouský básník a dramatik, o kterém mimo Rakousko slyšelo jenom pár lidí. Je to jeden z oněch spisovatelů devatenáctého století, kteří toto století nepřežili s nějakou trvalejší popularitou, a Garp později dokazoval, že Grillparzer si devatenácté století vůbec přežít nezasloužil. Garpa nezajímaly hry ani básně, ale šel do knihovny a přečetl si dílko, které se pokládá za jeho vynikající prozaickou práci: novelku "Chudobný houslista". Garp usoudil, že tři roky steeringské němčiny nestačí, aby novelku patřičně ocenil; v němčině mu připadala příšerná. Našel si pak v antikvariátu na Habsburgergasse překlad; pořad mu připadala příšerná.

Garp se domníval, že Grillparzerova slavná novela je směšné melodrama; také byl přesvědčen, že ji autor špatně vypráví a že je bezostyšně sentimentální. Jen velice vzdáleně mu připomínala ruské povídky z devatenáctého století, v nichž ústřední postava je nerozhodný váhavec a člověk v praktickém životě naprosto neúspěšný, ale podle Garpova názoru dovedl Dostojevský vzbudit o takovou trosku v čtenáři zájem; Grillparzer nudí usazenými trivialitami.

V témž antikvariátu si Garp koupil anglický překlad Hovorů k sobě Marca Aurelia; Marca Aurelia musel číst na Steeringu v hodinách latiny, ale dosud ho nikdy nečetl v angličtině. Knihu si koupil proto, že majitel antikvariátu mu řekl, že Marcus Aurelius zemřel ve Vídni.

"V životě člověka," psal Marcus Aurelius, "je jeho čas jen okamžik, jeho bytí neustálá změna, jeho mysl matné blikátko, jeho tělo kořist červů, jeho duch neklidný vír, jeho osud temný a sláva pochybná. Krátce, vše, co jest tělo, je plynoucí voda, a vše, co jest jeho duše, jen sny a páry." Garpa nějak napadlo, že když tohle Marcus Aurelius psal, musel žít ve Vídni.

Předmět chmurných pozorování Marca Aurelia je rozhodně většinou předmětem vážného spisovatelského úsilí, myslel si Garp; rozdíl mezi Grillparzerem a Dostojevským nespočívá v námětu. Garp dospěl k závěru, že rozdíl je v inteligenci a eleganci; rozdíl je umění. Tento očividný objev jej nějak potěšil. Léta později si Garp přečetl v kritické předmluvě ke Grillparzerovu dílu, že Grillparzer byl "senzitivní, vnitřně trýzněný, trpící záchvaty paranoie, často depresivní, rozmrzelý a zalykající se melancholií, prostě složitý moderní člověk".

"Možná ano," psal Garp. "Ale byl také nesmírně špatný spisovatel."

Garpovo přesvědčení, že Franz Grillparzer byl "špatný" spisovatel, jako by naplnilo mladíka první opravdovou sebedůvěrou umělce - dokonce ještě než vůbec něco napsal. Možná že v životě každého spisovatele musí nadejít okamžik, kdy dotýčný zaútočí na nějakého jiného autora jako na nehodného tohoto poslání. Garpův vražedný pud ve vztahu k ubohému Grillparzerovi byl téměř jakýmsi zápasnickým tajemstvím. Bylo to, jako by Garp pozoroval při zápase svého protivníka; když Garp zjistil jeho slabosti, věděl bezpečně, že to svede líp. Donutil dokonce Jenny, aby si "Chudobného houslistu" přečetla. Byl to jeden z mála okamžiků, kdy potřeboval znát její literární úsudek.

"Škvár," označila Jenny povídku. "Simplistní. Ubrečené. NaPucované."

Oběma to dělalo velice dobře.

"Mně se už vlastně nelíbil ani ten pokoj," svěřila se Jenny Garpovi. "Prostě to nebyl pokoj spisovatele."

"Hm, myslím, že na tom tolik nezáleží, mami," pravil Garp.

"Ale byl to pokoj strašně přecpaný," dodávala kriticky Jenny. "Byl hrozně tmavý a působil strašlivě rozházeně!"

Garp nahlédl do matčina pokoje. Po posteli a na prádelníku a dokonce i přilepené k zrcadlu na zdi - takže musely matce zaclánět, že se špatně viděla - všude se povalovaly rozházené stránky jejího neuvěřitelně dlouhého rukopisu. Garp nebyl přesvědčen, že matčin pokoj by se tak úplně nepodobal pokoji spisovatele, ale nahlas to neřekl.

Napsal Heleně dlouhý nabubřelý dopis, v kterém citoval Marca Aurelia a pátkoval Franze Grillparzera. Podle Garpova mínění "zemřel Franz Grillparzer jednou provždy a podobá se lacinému místnímu vínu, které nemůže cestovat z Vídně nikam dál, aniž by se zkazilo." Dopis měl do značné míry ráz cvičný; a možná že Helena si to uvědomovala. Byl přímo krasopisný; Garp si od něho udělal průpis a výtvar se mu tak zalíbil, že se rozhodl originál si nechat a Heleně poslat kopii. "Trochu si připadám jako knihovna," napsala mu Helena. "Vypadá to, že si snad ze mě chceš udělat svůj pořadač."

Skutečně si tehdy Helena stěžovala. Garp nebyl dost citlivý vůči jejímu životu a vůbec ho ani nenapadlo se jí zeptat. Pouze jí odpověděl, že se "chystá začít psát". Věří, že se jí výsledky budou líbit. Třeba tehdy Helena pocítila i slabé varování, jestli by se od něho neměla radši odtáhnout, ale žádné obavy najevo nedala. Na fakultě hlala přednášky a semináře skoro v trojnásobné míře, než je průměr. Ke konci prvního semestru byla už téměř studentkou na konci druhého semestru. Takové ponoření výlučně do sebe, ani to vypjaté ego Helenu u mladého autora nepolekalo; šla kupředu vlastním obdivuhodným krokem a dovedla ocenit pevně odhodlaného člověka. A také se jí líbilo, jak jí Garp píše; i ona měla své já a jeho dopisy, jak ho stále ujišťovala, byly psány nesmírně pěkně.

Jenny s Garpem si začali ve Vídni s celým ohňostrojem grillparzerovských vtipů. Drobné upomínky na mrtvého Grillparzera začali nalézat po celém městě. Byla tu Grillparzergasse, Kaffee-haus des Grillparzers, a v jedné cukrárně ke svému údivu objevili dort pojmenovaný podle něho: Grillparzertorte! Byl příliš sladký A tak když Garp matce vařil, ptal se jí, jestli chce vajíčka na měkko anebo grillparzerovaná. A jednoho dne viděli v Schönbrunnské zoologické zahradě zvlášť nohatou antilopu, která měla vyzáblé a výkaly zaneřádné slabiny; postávala smutně v těsném a znečištěném zimovišti. Garp jí dal jméno: Grillparzerův pakůň.

Jednou poznamenala Jenny na okraj své vlastní tvorby, že se "dopustila Grillparzera". A to prý znamená, že do textu uvedla scénu nebo postavu, která zapůsobí, jako "když začne zvonit budík". Scéna, již měla na mysli, byla scéna v bostonském biografu, kde se na ni chtěl přilepit ten voják. "V biografu," psala Jenny Fieldsová, "se ke mně pokoušel přiblížit voják šířaný chlípností."

"To je strašné, mami," vyjádřil se Garp. A tím, že "se dopustila Grillparzera", mínila Jenny právě onen výraz "šířaný chlípností".

"Ale nic jiného to nebylo," tvrdila Jenny. "Jen a jen chlípnost."

"Snad by bylo líp říct, že s ním mával sex," navrhl Garp.

"Žvatláš!" pravila Jenny. To byl další Grillparzer. Jí celkově neseděla ta chlípnost. O chlípnosti pak spolu debatovali, jak to nejlíp svedli. Garp se přiznal k chlípnosti, jakou v sobě cítil vůči Cushie Percyové, a předložil matce náležitě krotkou verzi scény konzumace. Jenny se to nelíbilo. "A Helena?" zeptala se Jenny. "K Heleně tohle cítíš taky?"

Garp připustil, že také.

"To je strašné," poznamenala Jenny. Tomu pocitu nerozuměla a vůbec nechápala, jak jej může Garp spojovat s něčím příjemným, dokonce snad s něčím jako láska.

"Vše, co jest tělo, je plynoucí voda," ocitoval Garp nepřesvědčivým tónem Marca Aurelia; jeho matka jen zavrtěla hlavou. Večeřeli v nějaké hrozně červené restauraci v sousedství Blutgasse. "Krvavá ulice," přeložil ji Garp pyšně. "Nech toho věčného překládání," okřikla ho Jenny. "Nechci vědět všecko." Zdálo se jí, že restaurace je příliš rudá a jídlo předražené. Obsluha byla pomalá a domů se zvedli pozdě. Bylo dost zima a pestrá světla Kärntnerstrasse je nijak nemohla rozehrát.

"Pojď, pojedem taxíkem," navrhla Jenny. Ale Garp tvrdil, že ob pět ulic mohou stejně dobře nasednout na tramvaj. "Ta tvoje zatracená Strassenbahn," ulevila si Jenny.

Téma "chlípnosti" zřejmě zkazilo celý jejich večer.

První obvod zářil pestrou vánoční výzdobou. Mezi tyčícími se věžemi svatého Štěpána a masivní budovou opery se táhlo na sedm bloků obchodů, restaurací a hotelů; v zimním období bylo možno být ve Vídni v těch sedmi blocích kdekoli na světě. "Někdy večer musíme jít do opery, mami," navrhl Garp. Byli ve Vídni šest měsíců a ještě nebyli v opeře, ale Jenny nerada ponocovala.

"Běž sám," navrhla mu Jenny. Viděla, že před nimi stojí tři ženy v dlouhých kožiších; jedna měla ještě rukávnick z téže kožešiny, držela ho před obličejem a dýchala do něho, aby si zahřála i ruce. Na pohled byla elegantní, i když na těch dvou dalších ženách jako by uvízlo cosi z vánočního pozlátka. Jenny záviděla té jedné její rukávnick. "Tohle přesně chci," oznámila Garpovi. "Kde je to k mání?" Ukázala na ženy před nimi, ale Garp nechápal, co má na mysli.

Bylo mu jasné, že ty ženy jsou prostitutky.

Když prostitutky pozorovaly, jak Jenny přichází s Garpem po ulici k nim, nějak je ten vztah mátl. Viděli hezkého chlapce s prostou, ale docela hezkou ženou, dosti starou, aby to byla jeho matka; ale když šla Jenny s Garpem, vždycky se do něho jaksi formálně zavěšovala, a v tom Jennině a Garpově rozhovoru jako by bylo nějaké napětí a zmatek - a proto si prostitutky myslely, že Jenny Garpova matka asi být nemůže; domnívaly se, že jde o další prostitutku, která pracuje v jejich rajónu a chytla hochy, jenž vypadá pěkně a nijak podivně - hezkého chlapce, který mohl zaplatit jim.

Ve Vídni je prostituce legální a náležitě kontrolovaná. Existuje dokonce cosi jako odborový svaz: vydávají se lékařská osvědčení, provádějí se pravidelné prohlídky, dávají se legitimace. V elegantních ulicích prvního obvodu mohou pracovat jen nejhezčí prostitutky. Ve vzdálenějších obvodech jen prostitutky ošklivější, starší nebo obojí: jsou samozřejmě také lacinější. Ceny jako by byly pevně stanoveny od obvodu k obvodu. Když prostitutky spatřily Jenny, stouply si na chodník tak, aby Jenny a Garpovi zastoupily cestu. Ihned došly k závěru, že Jenny neodpovídá standardu prostitutky prvního obvodu a že nejspíš bude pracovat na svou vlastní pěst, což je nelegální - - anebo že si vyrazila z vlastního určeného obvodu dál, aby si pomohla k nějakým penězům navíc; z toho by měla s ostatními prostitutkami pěkně nepřijemnosti.

Po pravdě řečeno by si většina lidí Jenny s prostitutkou nespletla, ale těžko říct přesně, jak vypadala. Tolik let se oblékala jako zdravotní sestra, že vlastně ani nevěděla, co si má ve Vídni brát na sebe. Když šla s Garpem, měla sklon oblékat se trochu nápadněji, což možná mohla být kompenzace za župan, v kterém psala. S kupováním šatů na sebe neměla zkušenosti a v cizím městě jí připadaly všechny šaty jaksi jiné. Aniž se řídila nějakým zvláštním vkusem, kupovala proto dražší věci; nakonec peníze přece měla a navíc se jí nedostávalo tolik trpělivosti nebo zájmu, aby při kupování srovnávala. A výsledek byl, že vypadala v šatech pořád nová a jakoby nápadněji nastrojená, a vedle Garpa se zdálo, jako by nebyla ani ze stejné rodiny. Garpovo stabilní oblečení na Steeringu bylo sako s kravatou a volné kalhoty - jakási obyčejná plandavá uniforma, v jaké byl téměř všude anonymní.

"Nezeptal by ses té ženské, kde koupila ten rukávník?" řekla Jenny Garpovi. K jejímu překvapení jim ženy na chodníku zastoupily cestu, jako by s nimi chtěly samy mluvit.

"To jsou kurvy, mami," pošeptal jí Garp.

Jenny Fieldsová zůstala jako přimrazená. Žena s rukávníkem na ni spustila cosi ostrým tónem. Jenny nerozuměla ani slovo a jen na Garpa zírala, aby jí to přeložil. Z ženy se na Jenny valil úplný proud slov, ale Jenny neodtrhovala oči od syna.

"Moje matka se vás chtěla zeptat, kde jste koupila tak pěkný rukávník," řekl Garp zadrhávající němčinou.

"Hele, to jsou cizinci," řekla žena.

"Panebože, je to jeho matka," pravila druhá.

Žena s rukávníkem hleděla na Jenny, která už zase upírala zraky na rukávník. Jedna prostitutka byla mladičké děvče s vlasy vyčesanými vzhůru a posetými zlatými a stříbrnými hvězdami; na jedné lici měla vytetovanou další zelenou hvězdičku a Jenny ještě zahlédla jizvu, která lehce porušovala křivku jejího horního rtu - takže člověk na okamžik nevěděl, co s tím obličejem je, jen si uvědomoval, že něco s ním je v nepořádku. S tělem však nic v nepořádku nebylo; byla vysoká a štíhlá a nebylo snadné si ji změřit pohledem, i když Jenny zjistila, že na ni nepokrytě civí.

"Zeptej se jí, kolik jí je," řekla Jenny Garpovi.

"Ich bin osmnáct," odpovědělo děvče, "znám anglicky dobře."

"Přesně tolik je mému synovi," řekla Jenny a šťouchla do Garpa. Jenny nepochopila, že ji pokládali za jednu z nich, a když jí to Garp později vysvětlil, dostala hrozný vztek - ale jen na sebe. "To dělají ty šaty!" vysvětlovala. "Já se nedovedu obléct!" A od onoho okamžiku nenosila nic jiného než svůj sesterský stejnokroj a chodila v něm všude - jako by měla věčně službu, přestože už pak nikdy jako sestra nepracovala.

"Můžu se na ten váš rukávník podívat?" zeptala se Jenny majitelky; Jenny předpokládala, že všechny mluví anglicky, ale rozuměla jen ta mladá dívka. Garp matčinu žádost přeložil a žena zdráhavě rukávník stáhla - přičemž z teplého hnízdečka, v němž měla dosud sepjaté své dlouhé prsty třpytící se prsteny, zavanula vůně parfému.

Třetí prostitutka měla na čele jizvu po neštovicích, jež vypadala jako otisk broskvové pecky. Mimo tento nedostatek a malou tlustou pusou, která působila jako pusa přetloustlého dítěte, byla přiměřeně vyvinutá - mezi dvacíti a třicíti, hádal Garp; nejspíš měla veliké poprsí, ale pod černým kožichem to nebylo vidět tak

bezpečně.

Žena s rukávnickem připadala Garpovi krásná. Měla dlouhý, jakoby posmutnělý obličej. Z jejího těla, jak si Garp představoval, musel vyzařovat klid. I ústa měla poklidné rysy. Pouze podle jejích očí a holých rukou poznal Garp v tom chladném večeru, že musí být nejméně matčina věku. Možná starší. "To byl dárek," sdělila Garpovi o rukávnicku. "Dostala jsem ho s kožichem." Byla to stříbřitě plavá hlad'ounká kožešina.

"Ta je pravá," poznamenala mladá prostitutka anglicky; zřejmě na starší prostitutce obdivovala všechno.

"Jo, něco podobného, ne tak drahého, si můžete koupit všude," řekla ta pod'obaná Garpovi. "Běžte ke Stefovi," řekla mu podivným slangem, kterému Garp jen stěží rozuměl a ukázala do Kärntnerstrasse. Ale Jenny se nepodívala a Garp jen přikývl a pořád hleděl do tváře té starší ženy s dlouhými obnaženými prsty, na nichž se třpytily prsteny.

"Mrznou mi ruce," řekla tiše Garpovi a Garp vzal Jenny rukávnick a prostitutce jej vrátil. Jenny jen zírala.

"Pojďme si s ní popovídat," navrhla Jenny Garpovi. "Já bych se jí na to chtěla zeptat."

"Na co, mami?" řekl Garp. "Ježíšikriste."

"Na to, o čem jsme mluvili," odpověděla Jenny. "Chtěla bych se jí zeptat na tu chlípnost."

Dvě další prostitutky se podívaly na tu, co znala anglicky, ale ta nestačila z Jenniny angličtiny nic postřehnout.

"Je zima, mami," zakňoural Garp. "A je pozdě. Pojďme radši domů."

"Řekni jí, že si chceme jít sednout někam do tepla a jenom si s ní pohovořit," navrhla Jenny. "Snad nám dovolí, abychom tohle za ni zaplatili, ne?"

"To snad ano," zasténal Garp. "Mami, ta ale o nějakých tělesných žádostech sama neví nic. Tyhle nejspíš nic takového ani moc necítí."

"Já se chci dovědět něco o mužské chlípnosti," řekla Jenny. "O tvé chlípnosti. O tom přece něco musí vědět."

"Proboha, mami!" zaúpěl Garp,

"Was machts?" zeptala se ta hezká prostitutka. "Co je? Co se děje? Chce ten rukávnick koupit?"

"Ne, ne," odpověděl Garp. "Chce koupit vás."

Starší prostitutka zírala jako omráčená; pod'obaná prostitutka se zasmála.

"Ne, ne," vysvětloval Garp. "Jenom hovořit. Moje matka by vám chtěla dát jen několik otázek."

"Je zima," prohlásila prostitutka nedůvěřivě.

"A někde vevnitř?" navrhl Garp. "Kde budete chtít."

"Zeptej se jí, kolik by si počítala," zeptala se Jenny.

"Wieviel kostet?" zaskuhral Garp.

"Stojí to pět set šilinků," odpověděla prostitutka, "to je běžná cena." Garp musel Jenny vysvětlit, že to je asi dvacet dolarů. Ani po roce v Rakousku se Jenny Fieldsová nenaučila německé číslovky a nepronikla do soustavy peněz.

"Dvacet dolarů, jenom když si s ní promluvíme?" Divila se Jenny.

"Ne, ne, mami," řekl Garp, "to je za ty obvyklé služby." Jenny se zamyslela. Je dvacet dolarů za obvyklé služby moc? Nevěděla.

"Řekni jí, že jí dáme deset," navrhla Jenny, ale prostitutka se tvářila pochybovačně - jako by pro ni byl takový rozhovor obtížnější než ty služby "za běžnou cenu". Její nerozhodnost však i ovlivnilo ještě něco jiného než peníze; dotyčná totiž Garpovi s Jenny nedůvěřovala. Zeptala se mladé prostitutky, která mluvila anglicky, jestli jsou to Britové nebo Američani. Když uslyšela, že Američani, zřejmě se její obavy trochu rozptýlily.

"Angličani bývají perverzníci," řekla Garpovi prostě. "Američané jsou většinou normální."

"Skutečně si s vámi chceme jenom promluvit," ujist'oval ji Garp, ale viděl, že prostitutka si úporně představuje společný akt matky a syna, dorůstající nějaké monstrózní výstřednosti.

"Tak dvě stě padesát šilinků," souhlasila žena s norkovým rukávnickem. "A zaplatíte mi kafe."

Šli tedy do podniku, kam se chodily všechny prostitutky ohřát, do maličké kavárničky s miniaturními stolečky; neustále tu drněl telefon, ale u zdi s věšáky postávalo jen pár rozmrzelých chlapů, kteří si prohlíželi ženy uvnitř. Existovalo zřejmě jakési nepsané pravidlo, že když byly ženy v kavárničce, nikdo k nim nesměl přistoupit; podnik byl nejspíš jakýmsi domácím teritoriem, mimoslužební zónou.

"Zeptej se, kolik jí je let," řekla Jenny Garpovi, ale když se jí Garp zeptal, přivřela prostitutka měkce oči a zavrtěla hlavou. "Tak dobře," pravila Jenny, "zeptej se jí, proč si myslí, že se líbí mužům." Garp obrátil oči v sloup. "Ale tobě se přece líbí, ne?" zeptala se ho Jenny. Garp řekl že ano. "No a kvůli čemu bys ji tedy chtěl?" zeptala se ho Jenny. "Já nemyslím jenom ty tělesné partie, které souvisejí se sexem, ale chtěla bych vědět, co jiného by tě na ní mohlo uspokojit. Něco, na co by člověk mohl myslet ve své fantazii, něco, o čem by mohl přemýšlet, něco jako nějaká aura ?" zeptala se Jenny.

"Prosím tě, proč nezaplatíš těch dvě stě padesát šilinků radši mně, a jí by ses už nemusela vyptávat na nic, mami," řekl Garp ztrápeně.

"Nebud' drzý," okřikla ho Jenny. "Chtěla bych vědět, jestli je to ponižující pocit, že je žádoucí takhle - a pak si ji přesně tak vezmou, aspoň jak mně se to zdá - anebo jestli si myslí, že tohle ponižuje jenom muže?" Garp se ze všech sil snažil její slova přeložit. Zdálo se, že se o tom žena pokouší velice vážně přemýšlet; anebo nerozuměla otázce nebo Garpově němčině.

"Já nevím," řekla nakonec.

"Mám ještě další otázky," pravila Jenny.

Tak to pokračovalo hodinu. Pak prostitutka prohlásila, že musí zpátky do práce. Nedostatek

konkrétních výsledků rozhovoru Jenny zřejmě nijak neuspokojil, ale ani nezklamal; byla jen neukojitelně zvědavá. Garp nikdy nechtěl nikoho tolik jako tuhle ženu.

"Chceš ji?" zeptala se ho Jenny tak náhle, že nemohl lhát. "Chci říct po tom všem - a když sis ji mohl prohlédnout a mluvit s ní - chceš s ní ještě něco mít?"

"To víš že ano, mami," odpověděl Garp nešťastně. Jenny nevypadala, že by otázce chlípnosti rozuměla víc než před večerí. Zmatená a překvapená pohlédla na syna.

"Tak dobře," pravila. Podala mu dvě stě padesát šilinků. "Dělej si, co chceš," řekla mu, "anebo spíš myslím, co musíš dělat. Ale prosím tě, nejdřív mě odvez domů."

Prostitutka pozorovala, jak jdou peníze z ruky do ruky; přesnou sumu už měla v oku. "Podívej se," obrátila se ke Garpovi a dotkla se jeho ruky prsty chladnými, jako byly její prsteny. "Že ti mě chce tvoje matka koupit, proti tomu nic nemám, ale nemůže s náma. Aby se na nás dívala, to nemůžu, rozhodně ne. Jsem pořád ještě katolička, ať tomu chceš věřit nebo ne," řekla, "a jestli chce takhle něco divného, to si budeš muset říct Tině."

Garp uvažoval, která je Tina; trochu ho zamrazilo při myšlence, že té asi není nic "divného". "Musím teď matku zavést domů," řekl Garp krasavici, "A zpátky k tobě se už nevrátím." Ale ona se na něho usmála a Garp měl pocit, že mu erekce snad prorazí kapsu s drobnými šilinky a bezcennými groši. Jen jeden z jejích nádherných zubů - velký přední - byl celý zlatý.

V taxíku (Garp nakonec svolil, že domů pojedou taxíkem) matce Garp vysvětloval vídeňský systém prostituce. Jenny nepřekvapilo, když slyšela, že prostituce je tu legální; spíš ji překvapovalo, že je v tolika jiných místech nelegální. "Proč by neměla být legální?" zeptala se. "Proč by nemohla žena užívat svoje tělo, jak sama uzná. A když za to někdo chce zaplatit, je to jenom jeden další ubohý kšeft. Je za to dvacet dolarů moc?"

"Ne, to jde," odpověděl Garp. "Aspoň u těch pěkných je to cena hrozně nízká."

Jenny ho plácla po tváři: "Teda ty o tom víš všechno!" Pak se mu omluvila - ještě nikdy ho neuhodila, to jenom že té zatracené, pitomé a hloupé chlípnosti nerozumí! Vůbec!

V bytě na Schwindgasse Garp rozhodně prohlásil, že už nikam nepůjde; a byl v posteli a spal ještě dřív než Jenny, která se ve svém rozházeném pokoji probírala stránkami rukopisu. Nějaká myšlenka dostávala v hlavě podobu věty, ale pořád nenabývala jasných tvarů.

Garpovi se zdálo o dalších prostitutkách; ve Vídni už se dvěma třemi byl, ale ceny prvního obvodu nikdy neplatil. Druhý den večer se po časně večerí ve Schwindgasse vypravil za ženou s žíhaným norkovým rukávnickem.

Pracovní jméno měla Charlotte. Nepřekvapilo ji, že ho vidí. Charlotte byla natolik stará, že dobře poznala, jestli někoho ulovila, i když Garpovi nikdy neřekla, kolik jí skutečně je. Dobře o sebe pečovala, a teprve když se úplně svlékla, bylo možno pozorovat její věk, a to ještě jen podle žil na jejích dlouhých rukou. Na břicho a na prsech měla strije, ale řekla Garpovi, že dítě už dávno zemřelo. Nevadilo jí, když si Garp sahal na jizvu po císařském řezu.

Když byl Garp u Charlotte čtyřikrát za taxu prvního obvodu, potkal ji náhodou v sobotu dopoledne v Naschmarktu. Kupovala ovoce. Vlasy měla trochu umolousané; účes malého děvčátka měla přehozený šátkem - ofinu a dva krátké culíky. Ofina vypadala na čele trochu mastná a čelo bylo na denním světle

bledší. Nebyla naličená a oblečená byla v džínsech a v dlouhém volném svetru s rolákem, na nohou tenisky. Garp by ji byl snad ani nepoznal, kdyby si nevšiml těch rukou svírajících ovoce; měla nasazený všechny prsteny.

Promluvil na ni a ona nejdřív jako by mu ani nechtěla odpovědět, ale to již jí vyprávěl, že obstarává všechny nákupy a vaření pro sebe i pro matku sám, což jí připadalo legrační. Po té počáteční podrážděnosti, že potkala svého zákazníka v době, kdy má volno, jako by se jí vrátila dobrá nálada. Nějakou dobu si Garp neuvědomoval, že je stejně starý, jako by tou dobou bylo její děcko. O to, že žije s matkou, projevovala Charlotte jakýsi účastný zájem.

"Jak jde matce psaní?" zeptala se ho.

"Věčně buší do stroje," odpověděl Garp. "Myslím, že ten problém chlípnosti pořád ještě nevyřešila."

Ale Charlotte mu dovolovala vtipkovat o matce jenom do určité míry.

Garp si nebyl jist, jak on sám před Charlotte vypadá, takže jí nikdy neřekl, že taky hodlá psát; určitě by si myslela, uvažoval, že je na to příliš mladý. Někdy si to však myslel sám. A jeho povídka ještě nebyla tak daleko, aby o ní někomu mohl vykládat. Zatím pokročil jen tak, že pouze změnil název. Jmenovala se teď "Penzión Grillparzer" a ten titul bylo to první, co ho na povídce uspokojilo. Pomáhalo mu to v soustředění. Měl už teď v hlavě aspoň místo, jedno místo, kde se bude všechno nejdůležitější odehrávat. To mu též pomáhalo, že mohl uvažovat soustředěněji o charakterech - o té rodině klasifikátorů a o dalších obyvatelích jednoho malého smutného penzionu (bude muset být malý a smutný, a pokud se má jmenovat po Franzi Grillparzerovi, bude muset být ve Vídni). Ti "ostatní obyvatelé", to bude jakýsi cirkus; nic zvláštního, ale cirkus, který nemůže bydlet nikde jinde. Nikde jinde je nechtějí.

Ve světě, kde se vše klasifikuje, bude celá záležitost cosi jako zkušenost kategorie C. Tahle představa dala Garpovi impuls, pomalý impuls tím pravým směrem, aspoň jak on se domníval; a domníval se právem, ale všechno bylo příliš nové, aby to dovedl dát na papír - nebo aby o tom dokonce někomu psal. Nicméně čím víc psal Heleně, tím méně psal o jiných, možná důležitějších věcech; o tomhle nemohl debatovat ani s matkou, fantazie nebyla její nejsilnější stránkou. Samozřejmě že debatovat o něčem takovém s Charlotte mu připadalo jako bláznovství.

O sobotách potkával Garp Charlotte v Naschmarktu často. Nakupovali spolu a někdy spolu dokonce i poobědvali v srbské restauraci nedaleko Stadtparku. Charlotte platila sama za sebe. Při jednom takovém obědě se jí Garp přiznal, že je pro něho dost drahé platit taxu prvního obvodu, protože jinak by se musel matce přiznat, kam ty peníze pořád plynou. Charlotte na něho měla • zlost, že vytahuje obchodní záležitosti, když ona zrovna nepracuje. A bývala by byla ještě vzteklejší, kdyby se jí přiznal, že se s ní po té její profesionální stránce stýká méně proto, že taxy někoho z šestého obvodu, koho potkal na rohu Karl Schweighofergasse a Mariahilfer se dají před Jenny zatajit daleko snáz.

Charlotte měla o kolegyních, které působily mimo první obvod, nevalné mínění. Jednou řekla Garpovi, že při prvním náznaku, že její atraktivnost pro první obvod klesá, všeho nechá. V okrajových obvodech nikdy pracovat nebude. Řekla mu, že má našetřeno dost peněz a prý se odstěhuje do Mnichova (kde nikdo neví, že dělala kurvu) a provdá se za mladého doktora, který o ni bude po všech stránkách pečovat až do smrti; nemusela Garpovi zvlášť vysvětlovat, že vždycky přitahovala mladé muže, ale její předpoklad, že doktoři jsou - koneckonců - ti žádoucí, byl Garpovi zásadně proti mysli. Možná že právě tato žádoucnost lékařů byla důvodem, proč Garp během své literární kariéry často zalidňoval své romány a povídky tak nesympatickými charaktery ze zdravotnictví. A pokud tomu tak bylo, povšiml si toho sám až později. V povídce "Penzión Grillparzer" se nevyskytuje žádný lékař. Na začátku se tu také mnoho nemluví o smrti, i když k tomuto tématu povídka nakonec dospěje. Garp měl na začátku o smrti jenom

sen, ale byl to sen přímo exemplární a Garp ho v povídce přřkl nejstarší živé osobě: babičce. Podle Garpova mínění to znamenalo, že ona zemře první.

PENZIÓN GRILLPARZER

Můj otec Pracoval u Rakouské turistické kanceláře. Když se vydal na cesty jako špeh této Turistické kanceláře, dostala matka nápad, že bude rodina cestovat s ním. Takže při jeho tainém posláni, aby odhaloval nezdvořilost, prach, špatnou stravu a okrádání v rakouských restauracích, hotelech a penziónech, jsme ho provázeli matka, můj bratr a já. Dostali jsme instrukce, abychom za všech okolností činili co největší potíže, abychom si nikdy neobjednali přesně to, co bylo na jídelním lístku, abychom napodobovali prapodivná přání cizinců - jako je třeba zvláštní doba, kdy se hodláme koupat, žádosti o aspirin a dotazy na cestu do zoologické zahrady. Tatínek nás instruoval, že se máme chovat slušně, ale působit potíže; a když jsme návštěvu skončili, hlásili jsme výsledky tatínkovi ve voze.

Maminka vypovídala: "U kadeřníka je dopoledne v jednom kuse zavřeno. Ale slušně poradí, kam jít jinam. Myslím, že to je v pořádku, pokud ovšem netvrdí, že mají kadeřníka přímo v hotelu."

"Hm, právě že tvrdí," řekl otec. A ihned si to poznamenal do olbřímího bloku.

Já jsem vždycky řídil. "Vůz není zaparkovaný na ulici, ale podle tachometru s ním někdo musel ujet čtrnáct kilometrů a muselo se to stát mezi tím, co jsme auto předali vrátnému a co jsme si ho pak vyzvedli v hotelové garáži."

"To se musí ihned ohlásit na vedení," rozhodl otec a už si to znamenal.

"A tekl záchod," hlásil jsem.

"Já jsem nemohl u záchodu otevřít dveře," oznamoval můj bratr Robo.

"Robo, ty máš s dveřmi vždycky potíže."

"Tohle by mělo být céčko?" zeptal jsem se.

"Právě že asi ne," odpověděl otec. "Pořád figuruje jako kategorie B." Chvíli jsme jeli mlčky; náš nejzávažnější závěr se týkal změny kategorie hotelu nebo penziónu. Novou klasifikaci jsme nenavrhovali jen tak svévolně.

"Myslím, že tohle by chtělo dopis vedení," usoudila matka. "Nijak zvlášť šolichavý, ale zase ne moc krutý. Akorát uvést fakta."

"Ano, mně byli docela sympatičtí," odpověděl otec. Vždycky si zakládal na tom, aby se setkal s vedením hotelu osobně.

"Ale nezapomeň, že jeli s naším autem," připomněl jsem. "To se nedá prominout."

"A vajíčka, to byl úděs," přihlásil se Robo; nebylo mu ještě deset a jeho soudy se nebraly vážně.

Když zemřel dědeček a my jsme zdědili babičku - matku mé matky, která nás na cestách doprovázela, stal se z nás tým daleko přísnější. Johanna, dáma s vystupováním královny, byla zvyklá cestovat na úrovni kategorie A, ale povinnosti na otci žádaly zkoumat daleko častěji ubytování a služby na úrovni kategorie B a C. Hotely kategorie B a C (stejně jako penzióny) byly pro turisty nejpřitažlivější. V

restauracích se nám vedlo o něco lépe. Lidé, kteří si nemohou dovolit v prvotřídních zařízeních spát, mají nicméně zájem v prvotřídních místech aspoň jíst.

"Já na sobě žádné podezřelé jídlo zkoušet nenechám," oznámila nám Johanna. "Tohle podivné zaměstnání vám sice může poskytnout pohádkové zdání, že máte pořád zadarmo dovolenou, ale já vidím přesně, jaká cena se za to musí zaplatit: ten strach, když člověk neví, v čem bude nocovat. Američané v tom sice mohou shledávat jistý půvab, že pořád ještě existují pokoje bez vlastních koupelen a záchodů, ale já už jsem stará žena a mě nemůže nijak nadchnout, když musím cestovat po nějaké společné chodbě a hledat čistý útulek, kde bych si mohla ulevit. Ale ten strach, to je jenom půlka. Mohou se vyskytnout skutečné nemoci - a to nejen z jídla. Když bude postel vypadat podezřele, přísahám, že tam hlavu nesložím. A děti jsou tak mladičké a všechno se jim hrozně silně vryje do mysli; měli byste myslet na to, jací hosté v některých těch zařízeních bydlí a se vši vážností si položit otázku, jaký to může mít vliv." Maminka i tatínek přikyvovali; neříkali nic. "Zpomal!" nařídila mi babička zostra. "Jseš holobrádek a jen se vytahuješ." Zpomalil jsem. "Videň!" vzdychla babička. "Ve Vídni jsem vždycky bydlela v Ambassadoru."

"Johanno, Ambassador nespadá do našeho průzkumu," připomněl jí otec.

"To jsem si mohla myslet," řekla Johanna. "Tak se mi zdá, že vůbec do ničeho v kategorii A ani nejedeme, že?"

Hm, tohle je cesta po Béčkách," přiznával otec. "Aspoň ve většině případů."

"Doufám," řekla babička, "že nás tedy na cestě čeká aspoň jedno Áčko."

"Ne," zavrtěl hlavou otec. "Čeká nás jedno Céčko."

"To je prima," pravil Robo. "V Céčkách jsou rvačky."

"To si dovedu představit," podotkla Johanna.

"To Céčko je nějaký penzión, a hrozně maličký," poznamenal otec, jako by rozměry to Céčko omlouvaly.

"A žádají o Béčko," připomněla matka.

"Ale byly přece stížnosti," dodal jsem.

"Určitě musely být," řekla Johanna.

"A ty zvířata!" dodal jsem. Matka se po mně podívala.

"Zvířata?" zeptala se Johanna.

"Zvířata," přikývl jsem.

"Podezřenína zvířata," opravila mě matka.

"Ano, musíte být spravedliví," nabádal nás otec.

"No to je nádhera!" řekla babička. "Podezření na zvířata. Chlupy na kobercích? A toho příšerného svinstva po koutech! To nevíte, že moje astma prudce reaguje na každou místnost, kde se před

nedávnm vyskytovala kočka?"

"Ty stížnosti nebyly na kočky," řekl jsem. Matka mě rázně dloubla loktem.

"Na psy?" zeptala se Johanna. "Na zlé psy! Vrhnu se na člověka a kousají ho, když jde na záchod."

"Ne, na psy taky ne," řekl jsem.

"Na medvědy!" vykřikl Robo.

Ale matka ho mírnila: "O tom medvědu to nevíme jistě, Robo."

"To snad nemyslíte vážně," pravila Johanna.

"Samozřejmě že to nemyslíme vážně," uklidňoval ji otec. "Jak by mohli být v penziónu medvědi?"

"V jednom dopise se to psalo," řekl jsem. "Turistická kancelář samozřejmě předpokládala, že ta stížnost byl hloupý vtip. Ale pak to někdo spatřil znovu - a přišel druhý dopis, v kterém se tvrdilo, že tam byl medvěd."

Otec použil zpětného zrcátka, aby se na mě zamračil, ale já jsem se domníval, když se máme všichni podílet na průzkumu, že by bylo moudré, aby babička byla taky informovaná.

"Pravděpodobně to není opravdický medvěd," řekl Robo se zřejmým zklamáním.

"Nějaký chlap v medvědí kůži!" vykřikla Johanna. "To je ale neslýchaná perverzita! Někáká lidská bestie se plíží po domě v přestrojení! A k čemu? Je to chlap v medvědí kůži, to vím určitě," pravila. "Tam chci jet nejdřív. Když už máme na téhle cestě zkusit Cěčka, tak ať si to odbydem co nejrychleji."

"Jenže nemáme na dnes večer objednané pokoje," namítla matka.

"Ano, měli bychom jim dát možnost, aby se mohli slušně předvést," podotkl otec. Přestože tatínek svým obětem nikdy neodhalil, že pracuje u Turistické kanceláře, věřil, že předběžné objednávky pokojů dávají zaměstnancům možnost na všechno se slušně připravit.

"S nějakým zamlouváním pokojů si v místě, kde chodí chlapi v přestrojení za zvířata, rozhodně hlavu dělat nemusíme," soudila Johanna. "Tam mají určitě pokoje volné. Tam jim hosti musejí pravidelně umírat přímo v posteli - hrůzou anebo následkem nějakého nepředstavitelného ublížení na těle, kterého se na nich dopustí takový blázen v hnusné medvědí kůži."

"Asi to bude opravdický medvěd," ozval se Robo s nadějí v hlase, protože podle rozhovoru bezpečně usoudil, že babička by za tím démonem ve své fantazii přece jen raději viděla skutečného medvěda.

Nenápadně jsem naši rodinku zavezl na temný titěrný roh Plankenu a Seilergasse. Hledali jsme penzióu kategorie C, který chce Béčko.

"Není kde zaparkovat," oznámil jsem otci, který si to už znamenal.

Zaparkoval jsem po straně dalšího vozidla a zůstali jsme sedět ve voze a hleděli na penzióu Grillparzer; zvedal se jen do výšky tří útlých pater mezi cukrárnou a tabáčnictvím s firmou Tabák Trafik.

"Vidiš," řekl otec. "Žádní medvědi."

"A doufám žádní chlapi," podotkla babička.

"Chodějí v noci," pravil Robo a obezřetně se rozhlížel nahoru dolů po ulici.

Šli jsme dovnitř za ředitelem, nějakým Herr Theobaldem, před kterým babička ihned zostražitěla. "Tři generace, a cestují společně!" vykřikoval. "Jako za starých časů," dodal a zvlášť se přitom obrátil na babičku, "ještě než přišly všechny ty rozvody a mladí, že chtějí bydlet úplně odděleně. Tohle je rodinný penzión! Škoda jen, že jste si pokoje nezamluvili předem - abych vás mohl dát víc pohromadě."

"Nejsme zvyklí spát všichni v jednom pokoji," ucedila babička.

"Jistě že ne!" vykřikl Theobald. "Chtěl jsem tím říct, že bych vám byl rád dal pokoje poblíž u sebe." To babičku zřejmě znepokojilo.

"A jak daleko od sebe budem muset bydlet?" zeptala se.

"Hm, mám volné jenom dva pokoje," řekl. "A jenom jeden je natolik velký, aby v něm mohli bydlet oba chlapci s rodiči."

"A jak daleko je můj pokoj od jejich?" zeptala se chladně Johanna.

"Vy jste přímo proti WC!" oznámil jí Theobald, jako by to bylo plus.

Ale když nás vedl Herr Theobald do pokojů, zůstala babička s tatínkem - s ostentativním pohrdáním - vzadu za naším průvodem, a já jen zaslechl: "Takhle jsem si sebe na penzi nepředstavovala. Přes chodbu naproti klozetu, abych musela slyšet všechny hosty."

"Ani jeden pokoj není stejný," sdělil nám Theobald. "Všechnen nábytek mám po rodině." To jsme mu mohli věřit. Ten velký pokoj, v kterém jsme měli bydlet Robo a já společně s rodiči, bylo haluznovité muzeum nejrůznějších krámů; na každém prádelníku knoflíky v jiném stylu. Na druhou stranu umyvadlo zase mělo mosazné kohoutky a čela postele byla vyřezávaná. Viděl jsem, jak otec všechny věci zvažuje a srovnává, aby si pak mohl vše zaznamenat do svého olbřímího bloku.

"To můžeš udělat později," podotkla Johanna. "Kde budu bydlet já?"

Poslušně jsme jako rodina kráčeli za Theobaldem dlouhou křivolakou chodbou a otec přitom počítal, kolik kroků je to na WC. V chodbě byl koberec barvy stínu a tenký jako papír. Na stěnách visely staré fotografie rychlobruslařských mužstev - na nohou podivná želízka se zakroucenými špičkami, jaké bývaly střevíce dvorních šašků anebo ráfy staromódních saní.

Robo, který běžel napřed, nám oznámil objev WC.

Babiččin pokoj byl plný porcelánu, leštěného dřeva a slabého pachu plísně. Drapérie byly vlhké. Postel měla uprostřed nepoddajný hrbol, který připomínal zježenou srst na psím hřbetu - skoro to vypadalo, jako by pod příkrývkou leželo natažené nějaké utlé tělo.

Babička neříkala nic, a když Theobald vyplul z pokoje jako raněný, kterému právě řekli, že bude žít, zeptala se otce: "Na základě čeho by mohl penzión Grillparzer doufat, že se mu přičkne Běčko?"

"Je to jednoznačně Céčko," odpověděl otec.

"Jako Céčko se to narodilo a jako Céčko to umře," poznamenal jsem já.

"Já za sebe bych řekla," oznámila nám babička, "že je to Éčko nebo F."

V šeré hotelové čajovně zpíval nějaký muž bez kravaty maďarskou píseň. "To ještě neznamená, že je to Maďar," ujist'oval otec Johannu, ale ta o tom měla své pochybnosti.

"Řekla bych, že nemá šance," usoudila. Ani čaj, ani kávu nechtěla. Robo snědl malý kousek dortu, který mu prý docela chutnal. Já s matkou jsme společně vykouřili cigaretu; ona se pokoušela s kouřením skončit, já začít. Proto jsme kouřili cigarety napůl - vlastně jsme si slíbili, že žádný sami celou nevykouříme.

"To je úžasný host," šeptal Herr Theobald otci a naznačil, že miní zpěváka. "Ten zná písničky odevšad."

"No aspoň z Maďarska určitě," poznamenala babička, ale usmívala se přitom.

Babičku oslovil malý mužíček, pečlivě oholený, ale s kovově modrým nádechem věčného porostu na hubené tváři. Měl na sobě čistou bílou košili (i když zežloutlou věkem a praním), kalhoty od nějakého obleku, k nimž měl úplně jiné sako.

"Co prosím?" řekla babička.

"Říkal jsem, že vyprávím sny," sdělil jí mužíček.

"Vy že vyprávíte sny?" řekla babička. "To chcete říct, že je sám taky máte?"

"Mám je a vyprávím je," pravil tajemně. Zpěvák přestal zpívat.

"Jakej chcete sen," přidal se k hovoru zpěvák. "Hned vám ho poví."

"já vím naprosto bezpečně, že nechci slyšet žádný," řekla babička. S nelibostí pohlédla na chundál černých chlupů, který zpěvákovi trčel z rozhalené košile. Na člověka, který "vyprávěl sny", se nedívala vůbec.

"Vidím, že jste dáma," řekl babičce ten člověk se sny. "Vy zřejmě nereagujete jen tak na nějaký sen, který se vám někde náhodou namane."

"To rozhodně ne," odpověděla babička. Vrhla na otce jeden ze svých pohledů kategorie Jaks-mohl-dopustit-aby-se-mi-stalo-něco-takového?

"Ale já znám jeden," řekl muž se sny; zavřel oči. Zpěvák si přistrčil židli dopředu a my jsme si najednou uvědomili, že sedí hrozně blízko u nás. Přestože na to byl Robo už moc starý, seděl otci na klíně.

"V jednom velikém hradě," začal muž se sny, "ležela vedle svého manžela žena. Najednou však byla uprostřed noci vzhůru. Probudila se a neměla nejmenší potuchy, co ji probudilo, a byla tak čilá, jako by byla vzhůru už hodiny. Aniž se podívala na manžela, aniž mu řekla slovo, aniž se ho dotkla, bylo jí jasné, že manžel je taky vzhůru - a stejně náhle."

"Doufám, že je to vhodné pro dítě, ha, ha," pravil Herr Theobald, ale nikdo se na něho nepodíval.

Babička složila ruCe do klína a hleděla na ně - s koleny u sebe a kramfleky zasunutými pod židli s rovným opěradlem. Matka se držela za ruku tatínka.

Já jsem seděl vedle muže se sny, kterému sako páchlo jako zoologická zahrada. Pokračoval: "Ta žena a její manžel leželi, byli vzhůru a poslouchali zvuky v hradě, který měli jen pronajatý, a tudíž jej neznali důvěrně. Poslouchali zvuky na nádvoří, které nikdy nezavírali na zámek. Když šli lidé z vesnice • procházku, vždycky se na hradě stavovali; vesnické děti se směly houpat na velikých vratech do nádvoří. Co je probudilo?"-

"Medvědi?" vyhrkl Robo, ale otec se dotkl konečky prstů Robovy pusy.

"Slyšeli koně," pravil muž se sny. Stará Johanna, s očima zavřenými a hlavou skloněnou nad klín jako by se na té tvrdé židli zachvěla. "Slyšeli dech a podupávání koní, kteří se snažili stát klidně," vyprávěl muž se sny. "Manžel natáhl ruku a dotkl se manželky. ‚Koně?‘ řekl. Žena vstala z postele a šla k oknu do nádvoří. Dodnes by přísahala, že nádvoří bylo plné vojska na koních - ale jací to byli vojáci! Byli v brnění! Hledí na helmách měli spuštěná a jejich tlumené hlasy zněly kovově a bylo stejně těžké je poslouchat jako hlasy mizející rádiové stanice. Koně pod vojáky neklidně přešlapovali, až brnění zvonila.

Na tom hradním nádvoří byla stará vyschlá kašna, a ta žena si všimla, že pramen zase teče; voda vyšpichovala přes ohlazený okraj a koně ji pili. Rytíři byli obezřelí, neslézali z koní; hleděli vzhůru do temných hradních oken, jako by věděli, že zde u toho vodního žlabu nejsou vítání - v tomto místě odpočinku na cestě neznámo kam.

Žena viděla, jak jim v měsíčním světle září obrovské štíty. Vklouzla zpátky do postele a položila se celá stmulá vedle manžela.

„Co je?“ zeptal se jí.

„Koně,“ odpověděla mu.

„Já si to myslel,“ řekl. „Sežerou kytky.“

„Kdo postavil ten hrad?“ zeptala se ho. Byl to hrozně starý hrad, to oba věděli.

„Charlemagne,“ odpověděl jí a znovu se chystal usnout.

Ale žena ležela, nespala a poslouchala vodu, která jako by tu chvíli tekla celým hradem a bublala v příkopech, jako by ten starý Pramen kašny čerpal vodu ze všech možných zdrojů. A zněly tu ty prapodivné hlasy šeptajících rytířů - vojáků Karla Velikého, mluvících jejich mrtvým jazykem. Té ženě připadaly hlasy těch vojáků tak morbidní jako celé osmé století i ti lidé zvaní Frankové. Koně stále pili.

Žena ležela a dlouho nespala a čekala, až vojáci odjedou; neměla strach, že by je skutečně chtěli napadnout - věděla jistě, že jsou na cestě a že se jen zastavili k odpočinku v místě kdysi známém. Ale pokud tekla voda, měla pocit, že nesmí porušit ticho hradu ani jeho temnotu. Když usínala, měla dojem, že vojáci krále Karla Velikého tam stále ještě jsou.

Ráno se jí manžel zeptal: „Slyšelas taky, jak teče voda?“ Ano, jistě že slyšela. Ale kašna byla samozřejmě vyschlá a z okna viděli, že koně květiny nesežrali - a každý přece ví, že koně žerou kytky.

„Pojď se podívat,“ řekl jí manžel a vyšel s ní na nádvoří. „Nejsou tu otisky kopyt a není tu po koních vůbec naděláno. To se nám muselo zdát, že jsme slyšeli ty koně!“ Neřekla mu, že tam byli taky vojáci;

anebo že není podle jejího mínění pravděpodobné, aby se dvěma lidem zdál jeden a týž sen. Nepřipomněla mu, jaký je těžký kuřák a že ani necítí, když se vaří polévka; pach koní v čerstvém ovzduší pro něho byl příliš jemný.

Viděla vojáky anebo spíš se jí o nich zdálo ještě dvakrát, co na hradě pobývali, ale její manžel se s ní už nikdy neprobudil. Přišlo to vždycky náhle. Jednou se probudila s pachutí čehosi kovového na jazyku, jako by se dotkla ústy nějakého starého kyselého železa - meče, krunýře, plátů brnění nebo stehenních chráničů. Byli tam zase, tentokrát za chladnějšího počasí. Zahaloval je hustý rubáš mlhy stoupající z vody v kašně; koně byli celí ojinění. A tentokrát jich nebylo tolik - jako by zima a šarvátky jejich řady pročesaly. Když je spatřila naposledy, Připadali jí vychrtlí a muži spíš jako prázdná brnění nejisté posazená v sedlech. Koně měli na čeniších dlouhé masky pokryté ledem. Jejich dech (anebo dech mužů) jako by vázl.

Její manžel," pokračoval muž se sny, "zemřel na infekci dýchacích cest. Ale tehdy, když se jí zdál ten sen, to ještě ta žena nevěděla."

Babička zvedla zrak upřený do klína a vytřela muži se sny na tvář šedivou náznakem vousů políček. Robo na otcově klíně ztuhl; moje matka chytila svou matku za ruku. Zpěvák prudce odstrčil židli a vyskočil, vyděšen anebo připraven pustit se s někým do křížku, ale muž se sny se babičce prostě omluvil a z ponuré čajovny odešel. Vypadalo to, jako by s Johannou uzavřeli smlouvu, která měla konečnou platnost, ale žádnému z nich neskýtala radost. Otec si něco poznamenal do olbřímího bloku.

"No to teda byl příběh, že?" poznamenal Herr Theobald, "Hahá!" A zajel Robovi do vlasů - což Robo vždycky nenáviděl.

"Herr Theobald," pravila matka, stále držíc Johannu za ruku, "na infekci dýchacích cest zemřel můj otec."

"Ale do prkýnka," pravil Herr Theobald. "To mě mrzí, meine Frau," řekl babičce, jenže ta s ním nechtěla mluvit.

Vzali jsme babičku na jídlo do restaurace kategorie A, ale skoro ničeho se netkla. "Ta osoba byla cikán," řekla nám. "Satanské stvoření a Maďar."

"Prosím tě, mami," řekla moje matka. "Přece o otci nemohl vědět."

"Věděl víc, než víš ty," utrhla se babička.

"Ten Schnitzel je báječný," poznamenal otec a zapisoval si do bloku. "Gumpoldskirchner se k tomu akorát hodí."

"Kalbsnieren jsou moc fajn," řekl jsem já.

"Vejce jsou prima," řekl Robo.

Babička neříkala nic, až teprve když jsme se vrátili do penzionu Grillparzer, kde jsme si všimli, že dveře od WC jsou asi stopu nebo i víc nad zemí, takže připomínaly půldvířka amerického veřejného záchodku nebo taky dveře do hospody, jaké se ukazují ve westernech.

"To jsem skutečně ráda, že jsem šla na toaletu v restauraci," podotkla babička. "Tak něco nechutného! Budu se snažit vydržet přes noc, abych se nemusela vystavovat někde, kde by mi všichni mohli okukovat kotníky!"

V našem rodinném pokoji se otec zeptal: "Nežila Johanna někde na nějakém hradě? Někdy jsem myslel, že si s dědečkem nějaký hrad nebo zámek najali."

"Ano, než jsem se narodila," odpověděla matka. "Pronajali si Schloss Katzendorf. Viděla jsem fotografie."

"Hm, tak proto ji sen toho Maďara tak vyvedl z míry," poznamenal otec.

"Na chodbě jede někdo na kole," oznámil Robo. "Zahlíd jsem kolo - pode dveřmi."

"Robo, už běž spát," přikázala matka.

"A vrzalo, vrz, vrz," pokračoval Robo.

"Dobrou noc, kluci," řekl otec.

"Když vy si můžete povídat, můžeme si povídat my taky," poznamenal jsem.

"Tak si povídejte spolu," odpověděl mi otec. "Já si povídám s maminkou."

"Já chci spát," prohlásila matka. "Ať už nikdo nemluví."

Snažili jsme se. Možná jsme i usnuli. Pak mi Robo pošeptal, že musí na záchod.

"Však víš, kde to je," řekl jsem mu.

Robo vyšel ven a nechal za sebou pootevřené dveře; slyšel jsem, jak jde po chodbě a přitom jede rukou po stěně. Byl ihned zpátky.

"Na záchodě někdo je," hlásil.

"Tak počkej, až vyjde," řekl jsem.

"Nebylo rozsvícené světlo," pokračoval Robo, "ale pod dveře jsem viděl. Někdo tam je, potmě."

"Já taky radši potmě," řekl jsem.

Ale Robo nedal a musel mi vypovědět, co viděl. Prý viděl pode dveřmi ruce.

"Ruce?" řekl jsem.

"Ano, tam, kde měly být nohy," vysvětloval Robo; tvrdil, že na každé straně mísy byla jedna ruka - místo nohy.

"Hele, dej mi pokoj, Robo!" řekl jsem.

"Prosím tě, pojd' se podívat," žadonil. Šel jsem s ním po chodbě na záchod, ale nikdo tam nebyl. "Už jsou pryč," pravil.

"To ten někdo odešel, určitě po rukou," řekl jsem. "Běž se vyčurat. Já na tebe počkám."

Vešel dovnitř a smutně čural v temné místnůstce. Když jsme už byli téměř zpátky u našeho pokoje, prošel kolem nás chodbou malý černovlasý snědý mužíček, stejné barvy pleti a stejně oblečený jako ten muž se sny, co tak rozzlobil babičku. Mrkl na nás a usmál se. Nemohlo mi uniknout, že jde po rukách.

"Vidíš?" pošeptal mi Robo. Vrátili jsme se do pokoje a za vřeli dveře.

"Co je?" zeptala se matka.

"Nějaký chlap tam šel po rukách," řekl jsem jí.

"Chlap tam čural o rukách," upřesňoval Robo.

"Kategorie C," bručel si ze sna tatínek; tatínkovi se často zdálo, že si dělá poznámky do svého olbřímího bloku.

"Promluvíme si o tom ráno," uzavřela matka.

"Nejspíš to byl akrobat a chtěl se před tebou předvádět, protože jseš malej kluk," řekl jsem Robovi.

"Jak mohl vědět, že jsem kluk, když byl uvnitř v záchodě?" zeptal se mě Robo.

"Běžte už spát," zašeptala matka.

Pak jsme uslyšeli, jak na chodbě zaječela babička.

Maminka si oblékla ten hezký zelený župánek; tatínek si taky oblékl župan a nasadil si brýle; já si natáhl přes pyžamo kalhoty. Robo byl na chodbě první. Zpod dveří záchodu se linulo světlo. Babička uvnitř rytmicky ječela.

"My jsme tady!" zavolal jsem na ni.

"Mami, co je to?" zeptala se naše maminka.

Shromáždili jsme se v širokém pruhu světla zpod záchodu. Pode dveřmi jsme viděli světlefialové babiččiny trepy a její porcelánově bílé kotníky. Přestala ječet. "Ležela jsem v posteli a slyšela jsem nějaký šepot," řekla.

"To byl Robo a já," vysvětlil jsem jí.

"A když jsem si myslela, že jsou všichni pryč, šla jsem na záchod," pokračovala Johanna. "Nechala jsem zhasnuté světlo. Byla jsem jako pěna," líčila nám. "Pak jsem uviděla a uslyšela to kolo."

"Kolo?" zeptal se otec,

"Kolem dveří několikrát projelo kolo," pravila babička, projelo kolem a vrátilo se a zase projelo."

Tatínek si prsty přešel po hlavě, jako by tam jela pomyslná kola; významně se na maminku ušklíbl. "Tady někdo potřebuje nový kolečka," zašeptal, ale maminka si ho přísně změřila. Rozsvítila jsem," pokračovala babička, "a kolo zmizelo."

"Já vám říkal, že po chodbě jezdí kolo," připomněl Robo.

"Mlč, Robo," okřikl ho otec.

"Ne, to nebylo obyčejné jízdní kolo," pravila babička. "Mělo to jedno jediné kolo."

Tatínek rozhazoval kolem hlavy rukama jako blázen. "Ta má o kolečko víc, nebo spíš míň," zasyčel na maminku, ale ta ho dloubala pěstí, až se mu na nose pošoupaly brýle.

"Pak někdo přišel a podíval se pod dveře," pokračovala babička, "a to jsem začala křičet."

"Někdo?" zeptal se otec.

"Viděla jsem ruce, mužské ruce - měly chlupaté kotníky," líčila babička. "Ty ruce jsem viděla na koberci přímo pode dveřmi. Musel se na mě dívat zespoda."

"Ne, babi," řekl jsem. "Myslím, že venku stál jen tak o rukou."

"Nebud' drzý," napomenula mě matka.

"Ale my jsme viděli, jak tu nějaký chlap chodí o rukou," bránil se Robo.

"Nic jste neviděli," utrl se otec.

"Viděli," řekl jsem.

"Ještě všechny vzbudíme," okřikla nás matka.

Ozvalo se spláchnutí a ze dveří se vyšourala babička a z její bývalé důstojnosti zbyly jenom trosky. Měla župan přes župan; krk jaksi vytáhlý a obličej natřený bílým krémem. Vypadala jako poplašená husa.

"Musel to být zloduch a hanebník," pravila. "Ovládal nějakou strašlivou magii."

"Ten člověk, co se na tebe díval?" zeptala se matka.

"Ten člověk, co vyprávěl můj sen," odpověděla babička. Brázdami v jejím plet'ovém krému se prodrala slza. "To byl můj sen," pravila, "a on ho řekl všem. Je nehorázné už jen to, že ho znal," syčela na nás.

"Můj sen o koních a vojácích Karla Velikého - já jsem ta jediná, která by ho měla znát. Měla jsem ten sen, než ses narodila," řekla matce. "A ten chlap sprostá, zlá, kouzelnická vykládal můj sen, jako by to byly zprávy."

Ani tvému otci jsem nepověděla, jak to všechno s tím snem bylo. Nikdy jsem si nebyla jistá, že to skutečně byl jenom sen. A teď tu jsou chlapi, co chodí o rukách a mají na nich chlupaté kotníky, a jsou tu kouzelná kola. Chtěla bych, aby kluci spali se mnou."

Tak se stalo, že jsme já a Robo bydleli s babičkou v tom velkém rodinném pokoji daleko od WC a babička ležela v matčiných a tatínkových peřinách s nakrémovaným obličejem, který se leskl jako obličej nějakého zmoklého ducha. Robo byl vzhůru a pozoroval ji z postele. Myslím, že Johanna moc dobře nespala; dovedu si představit, že se jí asi zase zdál ten její sen o smrti a ona znovu prožívala tu poslední zimu s promrzlými vojáky Karla Velikého oblečenými do těch podivných ojíněných kovových oděvů se spuštěným hledím.

Když bylo zřejmé, že budu muset na WC, provázely mě Robovy kulaté jasné oči až ke dveřím.

Na záchodě někdo byl. Pode dveřmi nesvítilo světlo, ale o stěnu byla opřená jednokolka. Jezdec seděl potmě na WC; zevnitř se ozývalo jedno splachování za druhým - jako malé dítě nedal jezdec na jednokolce vůbec rezervoáru možnost, aby se naplnil.

Šel jsem blíž k mezeře pode dveřmi, ale osoba sedící uvnitř nestála na rukách. Viděl jsem jasné nohy, v téměř náležité pozici, ale chodidla se nedotýkala země a byla obrácena vzhůru ke mně - temnými polštářky barvy modřin. Byla to velká chodidla pod krátkými chlupatými holeněmi. Byly to medvědí nohy, jenom neměly drápy. Medvědí drápy se nedají zatáhnout jako kočičí; kdyby měl medvěd drápy, byly by vidět. Takže to musel být buď nějaký podvodník v medvědí kůži anebo medvěd zbavený drápů. Možná něco jako domácí medvěd. Přinejmenším - aspoň podle jeho přítomnosti na záchodě -i medvěd, který je zvyklý žít v domě. Protože podle pachu jsem rozpoznal, že to žádný člověk v medvědí kůži není; byl to jen a jen medvěd. Pravý medvěd.

Zacouval jsem do dveří babičina bývalého pokoje, za nimiž říhal otec a čekal na další výtržnosti. Prudce otevřel dveře, až jsem padl dovnitř, a oba nás vylekal. Maminka se posadila na posteli a přehodila si přes hlavu péřovou kapnu. "Mám ho!" křičel otec a padl na mě. Podlaha se zachvěla; medvědova jednokolka sklouzla po zdi a padla do dveří od záchodu, odkud se najednou medvěd vybatolil, při čemž zakopl o jednokolku a snažil se vyrovnat rovnováhu. Znepokojeně se rozhlížel chodbou a hleděl otevřenými dveřmi na otce, který mi seděl na prsou. Medvěd popadl jednokolku do předních tlap. "Grauf?" udělal. Otec přibouchl dveře.

Na konci chodby se ozval ženský hlas: "Kde jsi, Duno?"

"Háaraf!" udělal medvěd.

Oba jsme s otcem slyšeli, že žena jde blíž. "Ale ne, Duno, ty už zase trénuješ? Ty bys jenom pořád cvičil. Ve dne je to ale lepší." Medvěd neříkal nic. Otec otevřel dveře.

"Nikoho sem nepouštěj," přikazovala mu matka, pořád ještě pod peřinou.

Na chodbě stála vedle medvěda hezká stárnoucí žena, zatímco medvěd balancoval na jednokolce, s jednou tlapou položenou ženě na rameni. Měla na hlavě jasné červený turban a šaty jako by uvázané z jednoho kusu látky, které připomínaly záclonu. Na vysokém poprsí spočíval náhrdelník z medvědích drápů; její náušnice se dotýkaly na jedné straně záclonovitých šatů, na druhé holého ramene, na němž jsme v tu chvíli oba s otcem sledovali okouzující mateřské znaménko. "Dobrý večer," pozdravila otce. "Je mi líto, jestli jsme vás vyrušili. Duna má zakázáno trénovat v noci - ale svou práci šileně miluje."

Medvěd zabručel, sešlápl pedály a odjel od ženy. Držel výborně rovnováhu, ale počínal si velice nedbale; otíral se o stěny chodby a tlapami se dotýkal fotografií rychlobruslařských týmů. Žena odcházela s lehkou úklonou od otce za medvědem a volala: "Duno, Duno," a narovnávala fotografie na chodbě.

"Duna je maďarsky Dunaj," vysvětloval mi otec. "Ten medvěd se jmenuje po naší milované řece Donau." Naši rodinu zřejmě někdy překvapovalo, že Maďaři taky dovedou milovat řeku.

"Je ten medvěd pravý medvěd?" zeptala se matka - pořád pod peřinami -, ale vysvětlení jsem nechal na otci. Věděl jsem, že ráno toho bude mít i Herr Theobald spoustu co vysvětlovat a tou dobou už si o všem budu moct vyslechnout referát.

Šel jsem přes chodbu na WC. Mé konání na této místnůstce silně uspišil přetrvávající medvědí pach a

podezření, že na všem jsou medvědí chlupy; bylo to však jen mé podezření, protože medvěd zanechal všechno v úplném pořádku - aspoň na medvěda v pořádku.

"Viděl jsem toho medvěda," šeptal jsem Robovi, když jsem se vrátil do pokoje, ale Robo si vlezl zatím do postele k babičce a vedle ní usnul. Stará Johanita však byla vzhůru.

"Těch vojáků jsem viděla pořád míň a míň," pravila. "Když přišli naposledy, bylo jich jenom devět. Všichni vypadali hrozně hladoví; určitě museli jíst ty přebývající koně. Byla strašlivá zima. Samozřejmě že jsem jim chtěla pomoci. Ale nebyli jsme naživu ve stejné době; jak jsem jim mohla pomoci, když jsem se ještě ani nenarodila? Samozřejmě jsem věděla, že umřou. Ale trvalo to ještě dlouho.

Když přišli naposledy, byla kašna zamrzlá. Vzali meče a dlouhé píky a roztloukali led na kusy. Rozdělali oheň a v kotli jej nechali roztát. Z pytlů u sedel vyndali kosti -všechny možné kosti - a naházeli je do vody na polévku. Musela to být polévka hrozně slabá, protože kosti byly už dávno do hola ohryzané. Ani nevím, jaké to byly kosti, Myslím králíčí a možná srnčí nebo z divokého kance. Možná z těch přebytných koní. Nechci pomyslet," řekla babička, "že by to mohly být kosti z těch chybějících vojáků."

"Už spi, babi," řekl jsem jí.

"A s tím medvědem si nedělej hlavu," pravila.

A co pak, uvažoval Garp. Co se může stát potom? Nebyl si tak úplně jist, co se vůbec stalo a proč. Garp měl přirozený dar vyprávět příběhy; dovedl si věci jednu po druhé vymýšlet a zdálo se, že události do sebe přesně zapadají. Ale co znamenaly? Ten sen a ti zoufalí komedianti a co se s nimi se všemi stane -- všechno se přece musí nějak propojit. Jaké vysvětlení by vypadalo přirozené? Jaké zakončení by z nich ze všech udělalo součást jednoho a téhož světa? Garp chápal, že neví dost; aspoň ještě ne. Věřil svým instinktům; právě ty ho s "Penziónem Grillnarzer" přivedly až tak daleko; teď musel věřit instinktu, který mu říkal, aby nepokračoval, dokud nebude znát mnohem víc.

Co učinilo Garpa starším a moudřejším za jeho devatenáct let, nemělo nic společného s jeho zkušeností nebo s tím, co se naučil. Měl jisté instinkty, jistou rozhodnost a trpělivost lepší než průměrnou; rád pilně pracoval. A to, spolu s gramatikou, kterou ho naučil Tinch, bylo všechno. Na Garpa hluboce zapůsobily jen dvě skutečnosti: že matka si opravdu věří, že je s to napsat knihu, a pak že ten nejsmysluplnější vztah v současném životě má k prostitutce. Tyto skutečnosti u tohoto mladého muže silně přispěly k rozvoji jeho smyslu pro humor.

"Penzión Grillparzer" zatím takřikajíc odložil. Však ono se to samo vrátí. Věděl, že musí znát víc; v tu chvíli nemůže dělat nic jiného, než dívat se na Vídeň a učit se. Ležela před ním klidná. I život jako by před ním ležel klidný. Také učinil mnohá pozorování o Charlotte a všiml si všeho, čeho si všimla matka, ale byl prostě příliš mladý. Já potřebuju vizi, to mu bylo jasné. Obecný plán věcí, své vlastní vidění věcí. Jednou to přijde, opakoval si, jako by trénoval na další zápasnickou sezónu - jako by skákal přes provaz, jako by běhal na malé dráze kolečka, zvedal činky nebo jako by dělal prostě něco tak mechanického, ale tak nutného.

I Charlotte má svou vizi, přemítal; věděl bezpečně, že matka ji má taky. Pro onu absolutní jasnost světa podle Jenny Fieldsové neměl Garp žádnou paralelní moudrost. Ale věděl, že to chce jen čas, než si bude představovat svůj vlastní svět - s trochou pomoci světa skutečného. A skutečný svět měl opravdu brzy začít spolupracovat.

Když přišlo do Vídně jaro, Garp pořád ještě neměl "Penzión Grillparzer" dokončený; samozřejmě taky ani nenapsal Heleně o svém životě s Charlotte a jejími kolegyněmi. Jenny rozjela své pravidelné psaní ještě na vyšší obrátky; konečně našla tu větu, která v ní kvasila od onoho večera, kdy debatovala s Garpem a Charlotte o žádosti; byla to vlastně velmi stará věta, již skutečně začala knihu, která ji proslavila.

"V tomto tak nízce smýšlejícím světě," psala Jenny, "je člověk buď něčí manželkou nebo něčí kurvou - anebo na nejrychlejší cestě stát se jedním či druhým." Tato věta udala tón knihy, který dílo dosud postrádalo: Jenny pomalu objevovala, že tato úvodní věta zalila její autobiografii aurou, jež pospojovala disharmonické úseky jejího životního příběhu dohromady - asi jako když mlha zahálí nerovnou krajinu nebo když teplo pronikne do všech rozstrkaných místností jednoho domu. Ta věta inspirovala další podobné a Jenny jimi protkávala text, jako by protkávala pestrou pojící nití nějaký rozběhlý goblén s neurčitým dekorem.

"Chtěla jsem být zaměstnaná a žít sama," psala. "Tím jsem se stala sexuálně podezřelou." To jí také poskytlo název. Sexuálně podezřelá, vlastní životopis Jenny Fieldsové. Ten měl projít osmi vázanými vydáními a být přeložen do šesti jazyků, a to ještě před masovým vydáním, které by stačilo zabezpečit nové uniformy pro Jenny a pro celou armádu sester na celé století.

"Pak jsem chtěla mít dítě, ale abych je mohla mít, nechtěla jsem se s nikým dělit o svoje tělo ani o svůj život," psala Jenny. "Tím jsem se také stala sexuálně podezřelou." Tak Jenny našla tu pravou nit, již mohla svou zpřeházenou knížku sešít dohromady.

Ale když přišlo do Vídně jaro, zachtělo se Garpovi na cesty; třeba do Itálie, mohli by si půjčit auto.

"Dovedeš řídit?" zeptala se ho Jenny. Věděla naprosto bezpečně, že se to nikdy neučil; nikdy to neměl zapotřebí. "Hm, já taky nedovedu," řekla mu. "Mimo to pracuju a teď nemůžu přestat. Jestli si chceš vyjet na výlet, jeď si sám."

Garpovi a Jenny chodila pošta do Americké expresní kanceláře a tam se Garp poprvé setkal s Američany na cestách. S dvěma děvčaty, která předtím chodila na Dibbs, a s jedním chlapcem jménem Boo, který studoval v Bathu. "No a co my?" řekla jedna dívka Garpovi, když se všichni seznámili. "Všichni jsme středoškoláci."

Jmenovala se Flossie a Garpovi připadalo, že bude mít něco s Boo. Druhá dívka se jmenovala Vivian a pod titěrným kavárenským stolečkem na Schwarzenbergplatz stiskla koleno Garpovi nohu, a usrkávajíc vína, žvatlala: "Já byla zrovna u žubaže. Nacpal mi tak pusku novokainem, že vůbec nevím, jestli ji mám otevřenou nebo žavženou."

"Tak napůl," řekl jí Garp. Ale pomyslel si: "Krucí, do háje." Chyběla mu Cushie Percyová a z toho svého vztahu k prostitutkám začínal mít i on pocit jako sexuálně podezřelý. Charlotte, to už bylo jasné, měla zájem, aby si na něm mohla vylévat své mateřské city; i když se snažil představit si ji na jiné úrovni, se smutkem si uvědomoval, že nad úroveň profesionálky nikdy nepůjde.

Flossie a Vivian a Boo jeli všichni do Řecka, ale po tři dny si nechali od Garpa ukazovat Vídeň. Za tu dobu se Garp dokázal vyspat dvakrát s Vivian, jejíž novokain nakonec přestal působit; taky se vyspal jednou s Flossie, zatímco Boo proměňoval cestovní šeky a vyměňoval ve voze olej. Mezi chlapci ze Steeringu a z Bathu se láskou nehýřilo, to Garp věděl; ale naposledy se smál Boo.

Nedalo se zjistit, jestli Garp dostal kapavku od Vivian nebo od Flossie, ale Garp byl přesvědčen, že

zdrojem byl Boo. Podle Garpova názoru to byla "muzika z Bathu". V době prvních příznaků byla již trojička na cestě do Řecka a Garp prožíval ukapávání a pálení sám. Horší případ kapavky by snad nemohl chytit v celé Evropě, uvažoval. "To jsem dostal dávku sajrajtu od Booa," napsal, ale o hodně později; když se to stalo, nebyla to žádná legrace a on se ani neodvážil obrátit se na matku o profesionální radu. Rozhodně by nevěřila, že to nechytí od prostitutky. Dodal si odvahy a požádal Charlotte, aby mu doporučila doktora, který by se v těchto záležitostech vyznal; domníval se, že bude nějakého znát. Později ho napadlo, že Jenny by s ním asi jednala méně vztekle.

"Člověk by řekl, že Američani by mohli znát něco ze základní hygieny!" vyjela Charlotte nasupeně. "Měl bys taky myslet na matku! Čekala bych, že budeš mít lepší vkus. Lidi, co dávají zadarmo a někomu, koho sotva znají - hm, taková by se ti měli zdát podezřelí, ne?" Garpa zase přistihli bez kondomu.

Tak se Garpovi podařilo proklouznout k Charlottinu soukromému lékaři, boдрému muži jménem Thalhammer, kterému chyběl levý palec. "A to jsem byl kdysi levák," sdělil Garpovi Herr Doktor Thalhammer. "Jenže všechno lze překonat, když máme energii. Můžeme se naučit, co si umaneme!" pravil s neochvějně dobrou náladou; se záviděníhodnou zběhlostí předvedl Garpovi, jak dovede pravou rukou napsat recept. Byla to jednoduchá bezbolestná léčba. V dobách, kdy Jenny působila v Bostonu v starém dobrém špitále U milosrdných, by Garpovi poskytli proslulou "dárkovou" léčbu a s patřičným důrazem by mu připomněli, že ne všechny bohaté děti jsou čisté děti.

O tomhle Heleně taky nenapsal.

Nálada mu poklesla; jaro pomalu postupovalo, město se otevíralo mnoha drobnými přísliby - jako poupata. Garp cítil, že Vídeň už prochodil křížem krážem. Jen stěží se mu dařilo donutit matku, aby přestala psát a šla s ním aspoň povečeřet. Když vyhledal Charlotte, řekly mu její kolegyně, že je nemocná; už týdně prý nepracuje. Po tři soboty ji Garp v Naschmarktu nespasil. A tak jednoho květnového večera zastavil na Kárltnerstrasse její kolegyně a viděl, že se jim do řeči o Charlotte nechce. Prostitutka, která měla na čele jizvu ve tvaru broskvové pecky, Garpovi jen řekla, že Charlotte je nemocná vážněji, než si původně myslela. To mladé děvče Garpova věku, s tím znetvořeným rtem a částečně znalé angličtiny, se mu to snažilo vysvětlit. "Má nemocný sex," řekla mu.

To je divná formulace, pomyslel si Garp. Garpa sice nepřekvapovalo, když slyšel, že někdo má "nemocný sex", ale když se té poznámce usmál, mladá prostitutka se na něho zamračila a šla pryč.

"Vy tomu nerozumíte," řekla ta přezrále vypadající prostitutka s jizvou. "Zapomeňte na Charlotte."

Byla polovina června a Charlotte se pořád nevracela, až Garp navštívil pana doktora Thalhammera a zeptal se ho, kde by ji mohl najít. "Pochybuji, že by se chtěla s někým vidět," řekl mu Thalhammer, "ale lidské bytosti se dovedou přizpůsobit téměř všemu."

Blízko Grinzingu a Vídeňského lesa, až v devatenáctém obvodu, kam prostitutky vůbec nepřijdou, vypadá Vídeň jako vesnická napodobenina sebe samé; v těchto předměstských končinách jsou mnohé ulice ještě vydlážděny kočičími hlavami a podél chodníku rostou stromy. Jelikož Garp tuto část města neznal, přešel tramvají č. 38 až kamsi daleko na Grinzinger Allee; musel pěšky zpátky k nemocnici na rohu Billrothstrasse a Rudolfinergasse.

V městě státní lékařské péče je Rudolfinerhaus soukromá nemocnice; její staré kamenné zdi pokrývá stejná žlutá z dob Marie Terezie jako palác Schönbrunn nebo Horní a Dolní Belvedere. V uzavřeném nádvoří má své vlastní zahrady a stojí téměř stejně tolik co kterákoli jiná nemocnice ve Spojených státech. Rudolfinerhaus například obvykle neposkytuje pacientům pyžama, protože pacienti většinou dávají přednost vlastnímu nočnímu prádlu. Zámožní Vídeňané si dopřávají přepychu chořet právě zde - a

mnozí cizinci zakotví nakonec ze strachu ze zestátněného zdravotnictví tady, kde užasnou nad cenami.

Když sem v červnu Garp přišel, připadalo mu, že je nemocnice plná hezkých mladých maminek, které právě přivedly na svět děti. Byla však také plná zámožných lidí, kteří sem přišli, aby důkladně ozdravěli, a částečně těch zámožných, jako Charlotte, kteří sem přišli umřít.

Charlotte měla vlastní pokoj, protože teď už nemělo smysl, jak řekla, šetřit penězi. Jakmile ji Garp spatřil, viděl, že umírá. Ztratila téměř třicet liber. Garp si všiml, že zbylé prsteny nosí na ukazováku a prostřednících; ostatní prsty měla tak vyzáblé, že by se jí z nich prsteny sesmekly. Charlotte měla barvu sinavého ledu na nevábne řeče Steering. Že vidí Garpa, ji nijak zvlášť nepřekvapilo, ale byla pod silnými sedativy, takže Garp si dovedl představit, že ji vlastně nemůže překvapit vůbec nic. Přinesl jí košík ovoce; jelikož kdysi nakupovali společně, věděl, co Charlotte ráda jí, ale denně jí nechávali hrdlem několik hodin spuštěnou trubici a měla je tak rozbolavělé, že nedokázala polknout nic než tekutinu. Garp snědl několik třešní, zatímco Charlotte vypočítávala, které části těla už jí vzali. Prý pohlavní orgány a velkou část zažívacího traktu a cosi, co mělo něco společného s eliminačním procesem. "Ano, a taky prsy," dodala. A podívala se na něho očima, jejichž bělmo bylo velmi šedivé a s rukama na hrudi, kde se kdysi mohla chlubit poprsím. Garpovi se zdálo, že se jejich prsů nedotkli; pod příkrývkou jako by se pořád ještě něco rýsovalo. Ale později ho napadlo, že Charlotte je tak nádherná žena, že dovede tělo držet tak, aby iluzi prsů aspoň budilo.

"Zaplat'pámbů, že mám peníze," řekla Charlotte. "Není to tady prvotřídní?"

Garp přikývl. Druhý den jí přinesl láhev vína; v nemocnici byli k alkoholu a návštěvám vůbec velice tolerantní; možná že to byl jeden z rysů onoho přepychu, za který člověk platil. "I kdybych se odtud ještě vrátila," řekla Charlotte, "co bych mohla dělat? Vždyť mi tu moji kasičku úplně vybrakovali." Pokusila se vypít trochu vína a pak usnula. Garp požádal nějakou sanitárku, aby mu vysvětlila, co přesně Charlotte mínila tou "kasičkou", i když si myslel, že tomu dobře rozumí. Sanitárka byla v Garpově věku, devatenáct, možná mladší, a začervenala se, a když mu slangový výraz vysvětlovala, otočila hlavu na druhou stranu.

Kasička je mezi prostitutkami označení vagíny.

"Díky," řekl Garp.

Garp se několikrát při svých návštěvách u Charlotte setkal s dvěma jejími kolegyněmi, které byly v denním světle Charlottina slunečního pokoje ostýchavé jako děvčátka. Ta mladá, která mluvila anglicky, se jmenovala Wanga, a ten svůj ret si prý tak rozřízla ještě jako dítě, když běžela z obchodu domů a zakopla se sklenicí majonézy. "My jsme vyšli na piknik," vysvětlovala, "ale místo toho mě celá rodina musela brát do špitálu."

Ta zralejší a omrzelejší s jizvou ve tvaru broskvové pecky na čele a s prsy jako dvě plná vědra se nenabídla, že vysvětlí původ své památky; byla to známá "Tina", pro kterou nic nebylo "divný".

Někdy tu Garp náhodou potkal doktora Thalhammera a jednou s ním dokonce šel až k jeho vozu; náhodou z nemocnice odcházeli zároveň. "Nechcete svézt?" nabídl mu Thalhammer upřímně. Ve voze byla hezká mladá studentka, kterou Thalhammer Garpovi představil jako svou dceru. Hladce spolu konverzovali o Die Vereinigten Staaten a Thalhammer Garpa ujišťoval, že to není žádný problém, aby ho odvezl až před práh domu ve Schwindgasse. Thalhammerova dcera Garpovi připomínala Helenu, ale ani ho nenapadlo požádat, jestli by se s dívkou mohl ještě setkat; že mu její otec před nedávnem léčil kapavku, mu připadalo jako nepřekonatelná zábrana - přes Thalhammerův optimismus, že se lidé dovedou přizpůsobit čemukoli, Garp pochyboval, jestli by se Thalhammer dovedl přizpůsobit právě

tomuhle.

Celé město Garpovi tou dobou připadalo jako zralé k umírání. Rozbujelé parky a zahrady jako by zaváněly rozkladem, a námětem velkých malířů v slavných muzeích byla nakonec vždycky smrt. V Strassenbahn č. 38 jezdili na Grinzinger Allee vždy lidé zmrzačení a staří a překvetlé květiny nasázené podél pečlivě udržovaných cestiček v nádvoří Rudolfinerhaus Garpovi připomínaly pohřební ústavy. Vzpomínal na penziony, v kterých s Jenny bydleli, když sem před více než rokem přijeli: vybledlé, barevně neladící tapety, zaprášené tretky, otlučený porcelán, dveřní panty volající po oleji. "V životě člověka," psal Marcus Aurelius, "je jeho čas jen okamžik... jeho tělo kořist červů..."

Mladá sanitárka, kterou Garp tak vyvedl z míry dotazem na Charlottinu "kasičku", se k němu chovala stále drzeji. Když jednoho dne dorazil dřív, než směly návštěvy dovnitř, zeptala se ho poněkud agresivně, jaký je vlastně jeho vztah k Charlotte. Je z rodiny? Viděla jiné Charlottiny návštěvníky - její výstředně oblečené kolegyně - a předpokládala, že Garp je prostě zákazník staré šlapky. "Je to moje matka," odpovídal jí Garp; nechápal proč, ale úžas mladé sanitárky i následující uctivost mu dělaly dobře.

"Cos jim to napovídal?" šeptala mu Charlotte o několik dní později. "Myslí si, že jsi můj syn." Přiznal se ke lži; Charlotte se také přiznala, že se jejich mínění nesnažila vyvrátit. "Děkuju ti," šeptala. "Je to moc fajn, takhle tu mrchu podfouknout. Chovají se tak příšerně nadřazeně." A v jakémisi chabém pokusu o někdejší necudnost mu řekla: "Kdybych měla svoje verky, tak bych ti dala jednu zadarmo. Nebo možná dvakrát za poloviční cenu."

Dojalo ho to a před ní se rozplakal.

"Nebud' jako děcko," mírnila ho. "Co pro tebe ve skutečnosti znamenám?" Když spala, přečetl si na chorobopisu, že jí je dvaapadesát.

Za týden nato zemřela. Když Garp vešel do jejího pokoje, byla místnost už uklizená, postel svlečená a okna dokořán. Když se na ni ptal, měla na patře službu sestra, kterou neznal - stará panna s kovově šedými vlasy, neustále pokyvující hlavou. "Fräulein Charlotte," ptal se Garp. "Byla pacientka doktora Thalhammera."

"Ten má spoustu pacientů," odpověděla kovově šedivá stará panna. Dívala se do nějakého seznamu, ale Garp neznal Charlottino pravé jméno. Nakonec už nepřípadl na žádný jiný způsob, jak ji identifikovat.

"Kurva," řekl. "Byla to kurva." Šedivá žena si ho chladně změřila, a jestli Garp nemohl vyčíst z jejího výrazu žádné uspokojení, nemohl z něho vyčíst ani žádné sympatie.

"Ta prostitutka je mrtvá," sdělila mu stará sestra. Snad si Garp představoval, že z jejího hlasu slyší slabý vítězoslavný tón.

"Jednoho dne, meine Frau," řekl jí, "budete taky mrtvá."

A ta slova vyjadřovala - pomyslel si, když vycházel z Rudolfinerhaus - něco patřičně vídeňského. Jen si to taky uvědom, ty staré šedivé město, ty stará děvko, uvažoval.

Ten večer šel prvně do opery; k jeho překvapení zpívali italsky, a jelikož vůbec ničemu nerozuměl, bral celé představení jako jakousi náboženskou bohoslužbu. V noci pak došel až k osvětleným věžím sv. Štěpána; na nějaké tabulce se dočetl, že jižní věž začali stavět v polovině čtrnáctého století a dokončili ji roku 1439. Vídeň, přemítal Garp, je mrtvola; a možná celá Evropa je nastrojená mrtvola v otevřené rakvi. "V životě člověka," psal Marcus Aurelius, "je jeho čas jen okamžik... jeho osud temný---" V

takové náladě kráčet domů po Kärntnerstrasse, kde potkal vykřičenou Tinu. V její hluboké jizvě se odráželo zelenomodré světlo neonů.

"Guten Abend, Herr Garp," pozdravila ho. "Hádejte, co pro vás mám."

Tina Garpovi vysvětlila, že mu Charlotte koupila nějakou pozornost. Pozornost spočívala v tom, že Garp mohl s Tinou a Wangou zadarmo; může prý je mít buď zvlášť nebo obě naráz, vysvětlovala mu Tina. Naráz, domnívala se Tina, je to zajímavější -- a rychlejší. Ale třeba se Garpovi ani jedna nelíbí. Garp přiznal, že Wanga mu mnoho neříká; je příliš blízko jeho věku, a i když by to byl v její přítomnosti nikdy neřekl, aby ji neurazil, vůbec ho nezajímalo, jak jí sklenice s majonézou pokřivila pysk.

"Tak mě můžete mít dvakrát," pravila Tina vesele. "Jednou teď a pak," dodala, "až si dáte dlouhou pauzu, abyste chytil dech. Na Charlotte zapomeňte. Smrt čeká na každého," vysvětlovala. Ale i tak, Garp nabídku odmítl.

"No nic, je to tady," pokračovala Tina. "Až budete chtít." Natáhla ruku a upřímně mu stiskla hřbet ruky teplou dlaní; ta velká dlaň mu připadala jako pořádný kus tresky, ale jen se usmál a uklonil se jí - jak to dělají Vídeňáci - a odcházel domů k matce.

Ve své mírné bolesti si liboval. V tom pošetilém sebezapření nacházel zalíbení - a daleko větší zalíbení i ve své představě Tiny - aspoň se domníval -, než jaké by mu byla mohla poskytnout její poněkud obhroublá tělesnost. Stříbřitá rýha na jejím čele byla téměř stejně velká jako její ústa; ta jizva Garpovi připadala jako malý otevřený hrob.

Garp zvlášť vychutnával začátek toho tak dlouho hledaného spisovatelského transu, v kterém celý svět jako by zalil jeden všeobjímající tón hlasu. "Vše, co jest tělo, je plynoucí voda," vzpomínal Garp, "vše, co jest jeho duše, jen sny a páry." K práci na "Penziónu Grillparzer" se Garp vrátil v červenci. Matka tehdy dokončovala rukopis, který měl brzy změnit oběma život.

Byl srpen, Jenny dopsala knihu a oznámila, že je teď připravená cestovat a aspoň že by chtěla vidět kus Evropy - Co takhle Řecko? "Pojeďme někam vlakem!" navrhla. "Vždycky jsem toužila jet Orient expresem. Kam jede?"

"Z Paříže do Istanbulu, aspoň myslím," odpověděl Garp, "Ale jed' sama, mami. Já mám strašně moc práce."

Půjčka za oplátku, musela Jenny přiznat. Sexuálně podezřelá měla natolik dost, že už nebyla s to udělat ani jednu další korekturu. Dokonce ani nevěděla, co by s rukopisem měla teď počít; to má člověk prostě zajet do New Yorku a tam svůj životní příběh předat nějakému cizímu člověku? Chtěla, aby si rukopis přečetl Garp, ale věděla, že Garpa konečně pohltil jeho vlastní úkol; cítila, že by ho neměla obtěžovat. Navíc si nebyla tak úplně jistá; velká část jejího životního příběhu byla také jeho životním příběhem - domnívala se, že by ho ta historie mohla rozrušit.

Celý srpen pracoval Garp na závěru své povídky "Penzió Grillparzer". Podrážděná Helena napsala Jenny. "To Garp zemřel?" ptala se. "Napište mi laskavě podrobnosti." Ta Helena Holmová je ale chytrá holka, pomyslela si Jenny. Jako odpověď dostala Helena víc, než očekávala. Jenny jí poslala kopii rukopisu Sexuálně podezřelá s tím, že právě tohle dělala celý rok a teď že zase něco píše Garp. Jenny psala, že by velice uvítala, kdyby Helena o rukopisu vyslovila svůj upřímný názor. Možná že někteří z Heleniných učitelů na fakultě budou vědět, jak má člověk s takovou dokončenou knihou naložit.

Když Garp nepsal, chodil do zoo a odpočíval. Zoologická zahrada byla součástí pozemků a zahrad

obklopujících Schönbrunnský palác. Garpovi připadalo, že mnohé budovy zoologické zahrady jsou válečné trosky, objekty ze tří čtvrtin zničené, které byly částečně zrenovovány, aby se do nich mohla umístit zvířata. V Garpovi to vyvolávalo dosti hrůzostrašný dojem, že zoologická zahrada už ve Vídni existovala za války; tím také vzrostl jeho zájem o válečné údobí. Než usnul, začítal se do speciálních historických pojednání o Vídni během nacistické okupace a pobytu spojeneckých vojsk. Nebylo to bez souvislosti s tématy smrti, která pronásledovala jeho práci na "Penziónu Grillparzer". Garp zjistil, jak člověku při psaní připadá, že všechno souvisí se vším. Vídeň před jeho očima umírala a zoologická zahrada se také ještě nevzpamatovala z válečných pohrom, stejně jako domovy, v kterých žili lidé; dějiny města byly jako dějiny rodiny - mezi tím vším existuje jakási blízkost, dokonce citový vztah, ale smrt obvykle všecko a všechny odděluje. Jen díky živé paměti zůstávají mrtví věčně naživu; úkolem spisovatele je, aby si všechno představil natolik osobně, že jeho dílo nabyde takové živosti jako naše osobní vzpomínky. V hale jejich domu na Schwindgasse si v kamenných stěnách díry po kulometné palbě přímo ohmatal.

Tehdy pochopil, co znamenal babiččin Sen.

Napsal Heleně, že spisovatel zoufale potřebuje s někým žít a že došel k závěru, že chce žít s ní; nabídl se, že si ji dokonce chce i vzít, protože sex prý člověk prostě potřebuje, ale zabírá mu hrozně moc času, když má stále plánovat, jak se k němu dostat. Takže je lepší, soudil Garp, mít jej přímo jako součást svého života!

Helena přepsala několik dopisů, než mu konečně poslala jeden, v kterém mu sdělovala, že si může svou nabídku strčit takříkajíc za klobouček. Copak si myslí, že studuje s takovým sebezapřením na vysoké škole jen proto, aby poskytla jemu sexuální život, který navíc není ani zapotřebí plánovat!

Garp si svou odpověď podruhé ani nepřečetl a jen jí sdělil, že má plné ruce práce s psaním a nemá čas jí vše vysvětlovat; musela by si nejdřív přečíst to, na čem pracuje, a pak by teprve mohla posoudit, jak vážně svá slova míní.

"Nepochybuju, že to myslíš naprosto vážně," odpověděla mu. "Ale právě teď toho mám na čtení tolik, že to všechno ani nepotřebuji znát."

Neřekla mu, že je to narážka na Jenninu knihu Sexuálně podezřelá; byl to rukopis, který měl 1158 stránek. I když Helena později souhlasila s Garpem, že to není žádný literární klenot, musela uznat, že to je přesvědčivý příběh.

Zatímco Garp dokončoval podrobnosti na své daleko kratší povídce, chystala Jenny Fieldsová další manévr. Puze na vnitřním neklidem, koupila si u velkého vídeňského novinového stánku nějaký americký časopis, v němž se dočetla, že jeden odvážný newyorský redaktor známého nakladatelství právě zamítl rukopis, který vydavatelství nabídl někdejší nechvalně proslulý člen vlády, jenž byl obviněn z krádeže vládních peněz. Kniha byla chabě zahalený "románový přepis" kriminálnických vlastních špinavých a ubohých politických machinací. "Byl to pramizerný román," zněl citovaný výrok redaktorův. "Ten člověk nedovede psát. Proč by měl ještě vydělávat na svém odpuzivém životě?" Samozřejmě že kniha se později dočkala vydání někde jinde a nakonec jistě přinesla svému nechutnému autorovi a nakladateli spoustu peněz. "Někdy mívám pocit, že mám přímo odpovědnost říct ne," pokračoval citát z redaktorova vyjádření, "i když vím, že lidé skutečně chtějí takovýhle škvár číst," Samozřejmě že škváru se nakonec dostalo několika vážných recenzí, jako by to byla skutečně seriózní kniha, ale na Jenny velice zapůsobil redaktor, který dovedl říct ono ne, a z časopisu si článek vystříhla. Dala si redaktorovo jméno do kroužku - bylo to jednoduché jméno, skoro jako jméno nějakého herce či nějakého zvířátka z dětské knížky: John Wolf. V časopise byla také Wolfova fotografie; vypadal jako člověk, který na sebe dbá, a byl velice pěkně oblečen; zjevně sice připomínal mnoho dalších lidí, kteří pracují a žijí v New Yorku -

kde úspěšný obchod a zdravá uvážlivost vlastně všem takovým lidem našeptávají, aby na sebe dbali a oblékali se co nejlépe -, ale Jenny Fieldsové připadal jako anděl. Ten bude rozhodně její nakladatel. Její život přece rozhodně nebyl "odporný" a John Wolf určitě uvěří, že ona si zaslouhuje, aby na takovém životě vydělala.

Za "Penzionem Grillparzer" se skrývaly jiné Garpovy ambice. Ten mu nikdy mnoho peněz nepřinesl, nejdřív vyšel v "seriózním časopise", kde ho nečetl téměř nikdo. O léta později, když byl Garp lépe znám, byl uveřejněn znovu a dostalo se mu větší pozornosti a kritikové se o něm vyjádřili kladně, ale za život Garpovi "Penzion Grillparzer" nevydělal ani na slušné auto. Garp si však od "Penzionu Grillparzer" sliboval víc než peníze nebo možnost dopravy. Velice prostě očekával, že povídka přiměje Helenu Holmovou, aby s ním žila - a dokonce si ho vzala.

Když "Penzion Grillparzer" dokončil, oznámil matce, že chce jet domů a že chce navštívit Helenu; pošle jí kopii povídky, a až se vrátí do Spojených států, může ji mít Helena přečtenou. Chudák Helena, pomyslela si Jenny. Jenny věděla, že Helena má čtení až dost. Jenny také znepokojilo, když se Garp zmínil o Steeringu jako o "domově", ale měla vlastní důvod, proč chtěla Helenu navštívit a byla přesvědčena, že Erniemu Holmovi nebude jejich společnost na několik dní určitě proti mysli. A vždycky je tu přece v Dog's Head Harbor rodičovské sídlo - kdyby ona a Garp potřebovali místo, kde by si mohli odpočinout a zosnovat další plány.

Garp a Jenny byli lidé tak zvláštním způsobem posedlí, že se ani na chvíli nepozastavili nad tím, proč z Evropy spatřili tak málo a už odjíždějí. Jenny si sbalila sesterské uniformy. A Garpovi zůstaly v mysli již jen ony dary, které mu Charlotte nechala u Tiny coby odkaz.

Garpova představa oněch darů ho povzbuzovala po dobu, co psal "Penzion Grillparzer", ale jak se měl učit po celý život - požadavky psaní a požadavky života nejsou vždy podobné. Když psal, povzbuzovala ho posedlost; teď když nepsal, chtěl Tinu. Šel ji vyhledat na Kármnerstrasse, ale ta prostitutka se sklenicí majonézy, která mluvila anglicky, mu řekla, že se Tina z prvního obvodu odstěhovala.

"Tak to chodí," poznamenala Wanga. "Zapomeňte na Tinu."

Garp zjistil, že na ni může zapomenout; chlípnost, jak to nazývala jeho matka, je skutečně takhle ošidná. A objevil, že čas ztlumil i jeho nechuť k Wangině rtu poznamenanému sklenicí od majonézy; najednou se mu docela líbil. A tak ji měl dvakrát, a jak se měl učit celý život - když spisovatel něco dopíše, téměř všechno mu připadá jako zklamání.

Garp s Jenny strávili ve Vídni patnáct měsíců. Bylo září. Garpovi a Heleně bylo teprve devatenáct a Helena se brzy měla vrátit na fakultu. Z Vídne letělo letadlo do Frankfurtu. Lehounké mrazení pokožky (způsobila je Wanga) Garpa pomalu přešlo. Když pomyslel na Charlotte, napadlo ho, že Charlotte byla vlastně šťastná. Nakonec vůbec nemusela první obvod opustit.

Z Frankfurtu letělo letadlo do Londýna. Garp znovu pročetl "Penzion Grillparzer" a doufal, že ho Helena nezavrhne. Z Londýna do New Yorku si přečetla synovu povídku i Jenny. Z perspektivy toho, na čem pracovala celý rok, jí Garpův příběh připadal poněkud nereálný. Ale nikdy neměla zvlášť vytríbený literární vkus a obdivovala synovu fantazii. Později se vyjádřila, že "Penzion Grillparzer" je zřejmě ten typ povídky, jakou by si mohl podle jejího očekávání vymyslet chlapec vyrůstající v neúplné rodině.

Možná to tak bylo. Helena se později dala slyšet, že právě v závěru "Penzionu Grillparzer" můžeme postřehnout, jaký svět podle Garpa asi bude.

PENZION GRILLPARZER

(Dokončení)

V místnosti, kde se v penziónu Grillparzer snídalo, jsme konfrontovali Herr Theobalda s menažerií jeho ostatních hostů, kteří rozvrátili náš večer. Věděl jsem (a dosud k tomu nikdy nedošlo), že tatínek se chystá odhalit sám sebe jako špeha Turistické kanceláře.

"Jsou tu lidé, kteří chodí po rukách," pravil otec. "Jsou tu lidé, kteří nakukují pod dveře toalety," poznamenala babička.

"Tamhleten pán," ukázal jsem na malého zakaboněného chlapíka u stolečku v rohu, kde seděl u snídani s celou svou kohoutou - se znalcem snů a s maďarským zpěvákem.

"On se tím živí," sdělil nám Herr Theobald, a jako by nám to chtěl přímo dokázat, postavil se ten muž, který chodil o rukou, na ruce.

"Ať toho nechá," pravil otec. "My víme, že to dovede."

"Ale víte taky, že jinak chodit nemůže?" zeptal se náhle vypravěč snů. "Víte, že on nemá nohy k ničemu? Nemá holenní kosti. Je to obdivuhodné, že dovede chodit o rukou. Jinak by nechodil vůbec." I když to bylo ve stoji o rukou těžké, muž přitom pokýval hlavou.

"Prosím vás, posad'te se," řekla matka. "Být mrzák, to je naprosto v pořádku," prohlásila troufale babička. "Ale z vás kouká zlo," pravila vypravěči snů. "Vy víte věci, které nemáte vůbec právo vědět. Znal můj sen," obrátila se na Herr Theobalda, jako by ohlašovala u sebe v pokoji krádež.

"Ano, trochu čehosi zlého v něm je," připustil Theobald. "Ale většinou ne. A chová se pořád líp a líp. Nemůže si pomoci, že ví, co ví."

"Pokoušel jsem se vás z toho dostat," pravil vypravěč snů babičce. "Myslel jsem, že vám to prospěje. Nakonec váš manžel je už dost dlouho mrtvý a je na čase, abyste z toho přestala dělat takovou záležitost. Takový sen jste neměla vy jediná."

"Nechte toho," řekla babička.

"Hm, možná byste to měla vědět," odpověděl vypravěč snů.

"Ne, buďte zticha, prosím vás," okřikl ho Herr Theobald.

"Já jsem od Turistické kanceláře," oznámil otec, nejspíš proto, že ho nenapadlo nic jiného.

"No do prkýnka," ulevil si Herr Theobald.

"Za to Theobald nemůže," podotkl zpěvák. "Je to od něho hezké, že nás tady nechá, i když ho to stojí pověst."

"Oženili se s mou sestrou," oznámil nám Theobald. "Patří teď k rodině, víte? Co mám dělat?"

"Jak to myslíte, ,oženili se s vaší sestrou?'" zeptala se matka.

"Totiž nejdřív se provdala za mě," vysvětloval vypravěč snů.

"A pak uslyšela, jak zpívám!" pokračoval zpěvák.

"Za toho druhého nikdy provdaná nebyla," podotkl Theobald a všichni se omluvně podívali na muže, který mohl chodit jen o rukou.

Theobald pravil: "Dělali spolu kdysi cirkusové číslo, ale přes politiku se dostali do maléru."

"Byli jsme nejlepší v Maďarsku," pravil zpěvák. "Slyšeli jste někdy o cirkusu Szolnok?"

"Ne, bohužel ne," odpověděl otec vážně.

"Vystupovali jsme v Miskolci, v Szegedi, v Debrecenu," dodával vypravěč snů.

"V Szegedi dvakrát," připomněl zpěvák.

"Nebýt Rusů, mohli jsme to dotáhnout až do Budapešti," prohlásil muž, který chodil o rukou.

"Ano, to Rusové mu vyndali ty holenní kosti!" pravil vypravěč snů.

"Jen řekni pravdu," ozval se zpěvák, "že už se bez holenních kostí narodil. Ale s Rusy jsme se stejně nemohli shodnout."

"Chtěli strčit medvěda do vězení," líčil vypravěč snů.

"Jen řekni pravdu," zasáhl Theobald.

"Zachránili jsme před nimi jeho sestru," pokračoval muž, který chodil o rukách.

"Takže já je samozřejmě ubytovat musím," hájil se Herr Theobald, "a pracujou jako kati. Ale kdopak se v téhle zemi zajímá o cirkus? Je to maďarská záležitost. Tady žádná tradice s medvědy na jednokolkách neexistuje," sděloval nám Theobald. "A pro nás Vídeňáky nic neznamenají ani ty zpropadené sny."

"Abych řekl pravdu," prohlásil vypravěč snů, "dělali jsme v jednom nočním klubu na Kärntnerstrasse, ale pak nás vyhodili."

"Tamten sen jsi rozhodně vypravovat neměl," poznamenal zpěvák vážně.

"Odpovědnost za to měla i tvoje manželka!" podotkl vypravěč snů.

"Tehdy to byla ještě tvoje manželka," řekl zpěvák.

"Prosím vás, nechte toho," prosil je Theobald.

"Musíme teď dělat plesy na finanční podporu pro nemocné děti," pravil vypravěč snů.

"A taky jezdíme po státních špitálech - zvlášť o vánocích."

"Kdybyste aspoň dělali víc s medvědem," radil jim Herr Theobald.

"Promluvte si o tom se sestrou," odpověděl mu zpěvák. "Je to její medvěd - ta ho drezírovala, ta ho

nechala zlenivět a sejít a nechala ho, aby se naučil tolika zlovykům."

"On je z vás jediný, kdo si ze mě nikdy nedělá legraci," pravil muž, který chodil o rukou.

"Já bych nejradši, kdybych s tímhle vším už nemusela mít nic společného," ozvala se babička. "Pro mě je to příšerná zkušenost."

"Prosím vás, drahá madam," obrátil se k ní Herr Theobald, "chtěli jsme vám jen ukázat, že jsme se tím nemínili nikoho dotknout. Jsou teď zlé časy. Potřebuju klasifikaci B, abych sem dostal víc turistů, ale nemůžu - nemám to srdce - vyhodit cirkus Szolnok."

"Nemá to srdce, prdlajs!" ušklíbl se vypravěč snů. "Bojí se sestry. Ani ve snu by ho nenapadlo nás vyhodit."

"Kdyby se mu to zdálo ve snu, aspoň bys to věděl!" vykřikl muž stojící o rukou.

"Já se bojím medvěda," pravil Herr Theobald. "Ono to udělá všechno, co tomu poručí."

"Říkej ,on', ne ,ono'," napomenul ho muž stojící o rukou. "Je to hodný medvěd a nikomu nikdy neublížil. Nemá žádné drápy, to víte přece moc dobře - a taky jen pár zubů."

"Má chudák hrozné trápení při jídle," připustil Herr Theobald. "Je už starý a nešikovný."

Viděl jsem otci přes rameno, jak si píše do svého olbřímího bloku: "Medvěd trpící depresí a nezaměstnaný cirkus. Rodina se soustřeďuje na sestru."

V tu chvíli jsme ji zrovna mohli pozorovat, jak se venku na chodníku zabývá medvědem. Podle nařízení ho měla samozřejmě na šňůře, ale bylo to zabezpečení jen formální. Procházela se ve svém nápadném červeném turbanu nahoru dolů po chodníku a sledovala medvědovy lenivé pohyby na jednokolce. Zvíře šlapalo pedály od jednoho parkovacího automatu k druhému a někdy se při otáčce o automat opřelo tlapou. Každý hned musel vidět, že má medvěd pro jízdu na jednokolce talent, ale zároveň bylo jasné, že tohle je taky všechno. Medvěd sám zřejmě cítil, že se dál za tohle ježdění nedostane.

"Už by ho měla z ulice odvést," strachoval se Herr Theobald. "Lidi z cukrárny si mi chodí stěžovat," sděloval nám. "Prý jim odhání zákazníky."

"Ten medvěd naopak zákazníky láká," podotkl muž stojící o rukou.

"Některé láká, některé odhání!" uzavřel vypravěč snů a náhle se zachmuřil, jako by ho deprimovala vlastní hlubokomyslnost.

Dovádění cirkusu Szolnok nás tolik zaujalo, že jsme si přestali všimnout Johanny. Když maminka zpozorovala, že babička tiše pláče, požádala mě, abych předjel s autem.

"Bylo toho na ni moc," šeptal tatínek Theobaldovi. Cirkus Szolnok se za sebe zřejmě styděl.

Venku na chodníku ke mně na jednokolce přijel medvěd a podal mi klíčky; auto bylo zaparkováno přímo u obrubníku.

"Každému se takovéhle podání klíčků zrovna zamlouvat nemusí," poznamenal Herr Theobald k sestře.

"Hm, já si myslela, že jemu se to docela líbí," řekla a pocuchala mi rukou vlasy. Její půvab byl půvab barmanky, což znamená, že byla přitažlivější v noci; v denním světle jsem viděl, že je starší než její bratr a taky starší než její manželé - představoval jsem si, že za čas jim přestane být milenkou nebo sestrou a stane se jim všem matkou. Matkou byla už medvědovi.

"Pojeď sem," zavolala na něho. Šlapal apaticky a přidržoval se parkovacích automatů. U jednoho olízl malé skleněné okénko. Zatáhla ho za šňůru. Zůstal na ni hledět. Zatáhla znovu. Začal opět drze šlapat - nejdrív jedním směrem, pak druhým. Vypadalo to, jako by ho upoutalo, že má publikum. Začal se předvádět.

"Nic si nezkoušej," varovala ho sestra, ale medvěd šlapal rychleji a rychleji, pojížděl dopředu a dozadu, prudce zahýbal a kličkoval mezi parkovacími automaty; sestra musela pustit řemínek. "Duno, necháš toho!" křičela na něho, ale medvěd už se nedal zvládnout. Nechal kolo zajet tak blízko k chodníku, že narazil jednokolkou o obrubník a náraz jím mrštil na blatník zaparkovaného auta. Posadil se na chodník, s jednokolkou vedle sebe; bylo vidět, že se nezranil, ale zřejmě ho to velice vyvedlo z míry a nikdo se nesmál.

"Prosím tebe, Duno," volala sestra káravým hlasem, ale přiběhla a přikrčila se na chodníku k němu. "Duno, Duno," zavyčítala mírně. Zavrtěl velikou hlavou; nechtěl se na ni podívat. Na srsti u tlamy uvízl proužek slin a ona mu je otřela rukou. Odstrčil jí ruku tlapou.

"Přijďte zase!" křičel na nás Theobald, když jsme nastupovali do auta.

Matka seděla v autě s očima zavřenýma a prsty si mnula spánky; vypadala, jako by z toho, co říkáme, neslyšela vůbec nic. Vždycky tvrdila, že tohle je její jediná obrana při cestování s tak hádavou rodinou.

Nechtěl jsem ani podávat obvyklé hlášení, pokud se týkalo péče o vůz, ale viděl jsem, že otec se snaží zachovat pořádek a klid; svůj olbřímí blok měl rozložený na kolenou, jako bychom právě dokončili běžné šetření. "Takže co nám říká měřič benzínu?" zeptal se.

"Někdo ujel třicet pět kilometrů," oznámil jsem.

"Byl tu ten hnusný medvěd," připojila se babička. "Na zadním sedadle jsou chlupy z té bestie, a taky ji tu cítím."

"Já necítím nic," pravil otec.

"A voňavku té cikánky v turbanu," pokračovala babička. "Visí to v autě ve vzduchu u stropu." Tatínek i já jsme čichali. Maminka si stále mnula spánky.

Na podlaze u brzdy a u pedálů spojky jsem viděl několik mátově zelených párátek, která nosil maďarský zpěvák v koutku úst, jako by tam měl nějakou jizvu. Nezmínil jsem se o nich. Stačilo, když jsem si je měl všechny představit - někde za městem, v našem autě. Zpívající řidič, vedle něho chlapík, co stojí o rukou a mává oknem nohama. A vzadu mezi vypravěčem snů a bývalou manželkou - sedí celý shrbený jako neškodný opilec starý medvěd a velkou hlavou se chvílemi otírá o vypolstrovanou střechu a tlapy schopné drtit má složený v obrovském klíně.

"Takoví chudáci," pravila maminka, pořád se zavřenýma očima.

"Lháři a kriminálníci," dala se slyšet babička. "Mystikové a uprchlíci a odbytá zvířata."

"Snažili se, co mohli," poznamenal otec, "ale nikde se žádné slávy nedodělali."

"To už by bylo lepší v zoologické zahradě," podotkla babička.

"Já jsem si užil," prohlásil Robo.

"Dostat se z kategorie C je těžká věc," poznamenal jsem.

"Ti se propadli až někam za Z," pravila stará Johanna. "Ti úplně zmizeli z lidské abecedy."

"Já myslím, že to chce dopis," řekla maminka.

Otec však zvedl ruku - jako by nám chtěl udělit požehnání -- a my jsme ztichli. V obličeji se mu zračil přísný výraz. Věděl jsem, že babička plně důvěřuje v jeho rozsudek. Maminka věděla, že nemá cenu pouštět se do debaty. Robo se zřejmě nudil. Projížděl jsem s rodinnou osádkou úzkými ulicemi; jel jsem po Spiegelgasse na Lobkowitzplatz. Spiegelgasse je tak úzká, že člověk vidí ve výkladních skříních odraz vlastního auta, a já jsem měl dojem, jako by byl náš pohyb Vídní cosi dodatečného (ano, cosi mimo Vídeň samu) - něco jako trik filmovací kamery; jako bychom konali nějakou pohádkovou cestu městem, které je postaveno jen coby dětská hračka.

Když babička ve voze usnula, prohlásila maminka: "Myslím, že změna klasifikace v tomhle případě nijak nepomůže, ať už tak, či onak."

"Ne," souhlasil otec, "rozhodně moc ne." Měl pravdu, i když to pak trvalo léta, než jsem penzión Grillparzer spatřil znovu.

Když babička zemřela, najednou ve spánku, oznámila matka, že už ji cestování unavuje. Opravdový důvod však byla skutečnost, že ji začal trápit babiččin sen. "Ti koně jsou tak vyzábíli," svěřila se mi jednou. "Totiž, já vždycky věděla, že budou vyzábíli, ale ne takhle. A ti vojáci - věděla jsem, že to budou ubožáci, ale ne takovíhle."

Tatínek od turistické agentury odešel a našel si zaměstnání u místní detektivní kanceláře, která se specializovala na hotely a obchody. To zaměstnání ho uspokojovalo, i když odmítal pracovat o vánocích - kdy, jak prohlašoval, by se mělo některým lidem pár těch zlodějniček dovolit.

Zdálo se mi, že rodiče se k stáří začínají dostávat do jakési pohody a vnitřní vyrovnanosti, a skutečně jsem měl pocit, že ke konci byli docela šťastní. Víím, že síla babiččina snu trochu potemněla pod vlivem skutečného světa, a zvláště v důsledku toho, co se stalo Robovi. Chodil do jedné soukromé školy a všichni ho tam měli docela rádi, ale v prvním roce na univerzitě ho zabila po domácku vyrobená bomba. A to se dokonce vůbec nestaral "o politiku". V posledním dopise rodičům napsal: "Ta sebeuspokojená vážnost radikálních frakcí mezi studenty se hrozně přeceňuje. A jídlo je příšerné." Pak šel do toho semináře z dějin a posluchárnu vyhodili do povětří.

Když rodiče zemřeli, přestal jsem kouřit a začal jsem cestovat. Se svou druhou ženou jsem taky navštívil penzión Grillparzer. S první ženou jsem se až do Vídně nikdy nedostal, (Grillparzer si tatínkovu klasifikaci B neudržel dlouho a v době, kdy jsem se tam vrátil, už vůbec z jakékoli kategorie vypadl. Vedla její Theobaldova sestra. Její někdejší dráždivá atraktivnost prostitutky zmizela a místo toho se u ní objevil sexuální cynismus některých staropanenských tet. Ztratila postavu a vlasy měla obarvené na bronzovo, takže její hlava připomínala Spíš drátěnky, jaké se užívají na čištění hrnců. Nepamatovala si mě a na mé otázky reagovala podezíravě. Jelikož jsem věděl o jejích minulých společnicích tolik věcí, zřejmě usoudila, že jsem od policie.

Maďarský zpěvák utekl - nejspíš svým hlasem vzrušil opět další ženu. Vypravěče snů museli odvézt do blázince. Jeho vlastní sny se pro něho staly nočními můrami a každou noc budil celý penzion příšerným vytím. Jeho odchod z těch omšelých prostor se téměř shodoval s dobou, kdy penzion Grillparzer ztratil kategorii B.

Herr Theobald zemřel. Chytil se za srdce a padl v chodbě, když se jedné noci pokoušel dopadnout domnělého vetřelce. Byl to však jen Duna, ten nespokojený medvěd, oblečený v proužkovaném obleku po vypravěči snů. Proč Theobaldova sestra medvěda takto vystrojila, se mi nevysvětlilo, ale šok z onoho nevrleho zvířete, které se tu najednou objevilo na jednokolce v šatech zbylých po bláznů, stačil, aby z toho leknutí měl Herr Theobald smrt.

Muže, který chodil jen o rukou, potkala také vážná nehoda. Zachytil se náramkem od hodinek za vidlici eskalátoru a najednou nemohl seskočit; kravata, kterou nosil jen zřídka, protože ji při chůzi o rukou vláčel po zemi, se dostala pod výstupní mřížku na konci eskalátoru - kde ho pak uškrtla. Za ním se zatím vytvořila celá fronta lidí - kteří pochodovali na místě tak, že vždy udělali jeden krok dozadu, nechali se dovézt kupředu a pak znovu udělali úkrok vzad. Trvalo to dost dlouhou dobu, než si někdo dodal odvalu a překročil ho. Svět má Mnoho neúmyslně krutých mechanismů, které nejsou vhodné Pro lidi chodící o rukou.

Theobaldova sestra mi sdělila, že nato penzion Grillparzer klesl z klasifikace C ještě na daleko horší místo. S tím, jak na Theobaldovu sestru dopadalo břemeno vedení penzionu stále tíživěji, měla na Dunu pořád méně a méně času, a medvěd zesenilněl a osvojil si nestoudné návyky. Jednou prohnal listonoše po mramorovém schodišti tak divoce, že ten člověk upadl a zlomil si kyčel; medvěduv útok ohlásili a tehdy se uplatnilo staré městské nařízení zakazující pohyb nepřipoutaných zvířat na místech lidem veřejně přístupných. Duna byl podle zákona z penzionu Grillparzer vyhoštěn.

Theobaldova sestra držela medvěda nějakou dobu v kleci v domě na dvoře, ale popouzeli ho psi a děti a z bytů s okny do dvora mu lidé házeli do klece jídlo (a ještě horší věci). Duna pak úplně přestal být medvědem a zdegeneroval - jenom předstíral, že spí - a někomu sežral téměř celou kočku. Pak se ho pokusili dvakrát otrávit a on začal mít strach v tom nebezpečném prostředí vůbec něco žrát. Nebylo jiné řešení než ho darovat Schönbrunnské zoologické zahradě, ale vynořily se pochybnosti, zda ho vůbec přijmou. Byl bezzubý a nemocný a možná i nakažlivý a celá jeho předchozí historie, kdy se s ním zacházelo jako s lidskou bytostí, ho nepřipravila dostatečně na jemnější způsob zacházení v zoologické zahradě.

Jeho příbytek na spaní ve dvoře penzionu Grillparzer pod širým nebem roznítil jeho revmatismus a dokonce i to jeho jedno jediné nadání, jízda na jednokolce, se nenávratně ztratilo. Když se opět prvně pokusil v zoologické zahradě o jízdu, spadl. Někdo se mu smál. A když se někdo zasmál něčemu, co Duna udělal, už se o to víckrát nepokusil, vysvětlovala Theobaldova sestra. Nakonec se z něho v Schönbrunnu stal případ trpěný z milosrdenství; zemřel po dvou měsících, krátce poté, co tu přijal své nové útočiště. Podle názoru Theobaldovy sestry Duna zemřel na gangrénu - důsledek vyrážky, jež se mu vyrazila po celých jeho mohutných prsou, která mu museli oholit. Když oholíte medvěda, vyjádřil se jeden pracovník zoologické zahrady, vyvede ho to tak z míry, že zemře.

V studeném dvoře budovy jsem nahlédl do prázdné medvědí klece. Ptáci tu nenechali zrníčko, ale v rohu klece se tyčila hromádka ztvrdlého medvědího trusu - bez známky života a dokonce bez jakéhokoli pachu, jako mrtvolý lapené při pompejské katastrofě. Nemohl jsem si nevzpomenout na Roba; po medvědovi toho zbylo víc.

V autě na mě padla další tíseň, když jsem si všiml, že nikdo záznam na tachometru nezvýšil, že nikdo

tajně neujel ani kilometr. Nikdo tu už nebyl, aby si vůbec něco dovolil.

"Teď když už jsme od toho tvého vzácného penzionu Grillparzer bezpečně vzdáleni," obrátila se na mě moje druhá žena, "byla bych ráda, kdybys mi řekl, proč jsi mě na takové omšelé místo vůbec zavezl."

"To je dlouhá historie," přiznal jsem.

Zrovna jsem uvažoval, že jsem ve vyprávění Theobaldovy sestry o světě postřehl zvláštní absenci nadšení i hořkosti. V jejím příběhu byla jakási nevzrušivost, jakou člověk ve svých představách spojuje s vypravěčem příběhu, který nešťastné konce jen akceptuje - jako by jí její život ani její druhové nikdy nepřipadali nijak excentričtí, jako by se věčně jen předváděli se směšnou a předem neúspěšnou snahou o novou klasifikaci.

7 Další pokušení

A tak si ho vzala; udělala, oč ji požádal. Helena se domnívala, že pro začátek to je docela dobrá povídka. Starému Tinchovi se také líbila. "Je bohatá tou bla-bla-bláznivostí a smutkem," řekl Tinch Garpovi. Tinch Garpovi doporučil, aby "Penzión Grillparzer" poslal do jeho oblíbeného časopisu. Garp čekal tři měsíce na následující odpověď:

Vaše povídka je jen mírně zajímavá a s jazykem ani s formou nenakládá nijak nově. Nicméně Vám děkujeme, že jste nám ji ukázal.

Garpa vyvedla odpověď z míry a ukázal zamítnutí Tinchovi. I Tinche to zaskočilo.

"Asi mají zájem o n-n-novější prózu," poznamenal Tinch.

"Co to je?" zeptal se Garp.

Tinch se přiznal, že vlastně ani neví. "Nová próza se myslím zajímá o jazyk a f-f-formu," dodal. "Ale o čem pojednává, tomu skutečně nerozumím. Někdy myslím pojednává o so-so-sobě."

"O sobě?" opakoval Garp.

"Je to jakási fikce o fikci," vysvětloval mu Tinch.

Garp tomu pořád nerozuměl, ale záleželo mu hlavně na tom, že se povídka líbí Heleně.

Skoro o patnáct let později, když Garp vydal už svůj třetí román, mu týž redaktor z Tinchova oblíbeného časopisu napsal dopis. Velice Garpovi a jeho dílu lichotil a žádal ho, kdyby mohl poslat onomu Tinchovu oblíbenému časopisu cokoli nového, co napsal nebo napíše. Jenže Garp měl houževnatou paměť a podrážděnost jezevce. Vyhledal staré oznámení o zamítnutí, v kterém se jeho povídka o Grillparzeru označovala jako "mírně zajímavá"; oznámení bylo již celé zkrabatělé skvrnami od kávy a tolikrát předkládané, že bylo po krajích rozdrbané, ale Garp je nicméně přiložil k dopisu, který napsal redaktoru Tinchova oblíbeného časopisu. V Garpově připsu stálo:

Váš časopis je pro mě jen mírně zajímavý a já stále ještě nenakládám s jazykem ani s formou nijak nově. Nicméně Vám děkuji, že jste mě požádal.

Garp měl pošetilé já, které si dobře pamatovalo urážky a zavržení vlastního díla. Naštěstí měla Helena také své divoce nezkrotné já, protože kdyby byla neměla sama o sobě vysoké mínění, byla by skončila

tím, že by Garpa nenáviděla. Ukázalo se, že oba vlastně mají štěstí. Mnohé páry spolu žijí a objeví, že se nemilují, jiné páry to nikdy nezjistí. Jiní lidé se vezmou a ta zpráva je překvapí v nejpodivnějších chvílích života. V případě Garpa a Heleny to bylo tak, že se oba sotva znali, ale měli své vlastní instinktivní představy - a svým úporným a cílevědomým způsobem se do sebe zamilovali nějakou dobu poté, co se vzali.

Jelikož oba měli plné ruce práce se svou vlastní životní dráhou, nijak podrobně svůj vztah nezkoumali. Helena absolvovala fakultu dva roky poté, co začala studovat; doktorátu z filozofie v anglické literatuře dosáhla už ve třiatvaceti letech a první místo - odborné asistentky na dívčí fakultě - měla ve čtyřiatvaceti; Garpovi to trvalo pět let, než dokončil svůj první román, ale byl to dobrý román a získal mu na tak mladého spisovatele úctyhodnou pověst - i když mu nepřinesl žádné peníze. Ale tehdy na ně na oba vydělávala Helena. Celou tu dobu, co Helena chodila do školy a Garp psal, starala se o peníze Jenny.

Heleně způsobila Jennina kniha při prvním čtení daleko větší šok než Garpovi - Garp nakonec s matkou přece jen žil a její excentricnost ho nepřekvapovala; připadala mu jako něco běžného. Garpa však šokoval úspěch knihy. Nepočítal s tím, že se stane osobou veřejně známou -- hlavní postavou něčí knihy, a to dokonce dřív, než napíše sám vlastní knížku.

Redaktor John Wolf určitě nikdy nezapomněl na ono dopoledne, kdy se ve své pracovně setkal s Jenny Fieldsovou poprvé.

"Chce s vámi mluvit nějaká zdravotní sestra," oznámila mu sekretářka a zakoulela přitom očima - jako by se z toho měl vyklubat nějaký případ paternity, který má její šéf na krku. John Wolf ani jeho sekretářka nemohli tušit, že Jennin kufřík je tak těžký proto, že v něm je rukopis čítající 1158 stránek strojopisu.

"Je to o mně," oznámila Johnu Wolfovi, když otevřela kufr a vyvalila rukopis na stůl. "Za jak dlouho jste schopni to přečíst?" Johnu Wolfovi připadalo, že snad ta žena chce zůstat v jeho kanceláři, dokud celý rukopis nepřečte. Podíval se na první větu ("V tomto tak nízce smýšlejícím světě...") a pomyslel si: Panebože, jak se jen téhle zbavím!

Později se ho samozřejmě zmocnila panika, když na ni nemohl najít telefonní číslo a chtěl jí oznámit ano! - tohle rozhodně vydám - nemohl vědět, že Jenny Fieldsová je řádným hostem Ernieho Holma na Steeringu, kde Jenny s Erniem hovořili dlouho do noci, večer co večer (o všech těch naléhavých záležitostech, jež se vynoří, když rodiče zjistí, že se jejich devatenáctileté děti chtějí vzít).

"Kam můžou každý večer chodit?" zeptala se Jenny. "Vracejí se nejdřív kolem druhé nebo třetí, a minule přšelo. Celou noc, a nemají ani auto."

Chodili do zápasnického sálu. Helena měla samozřejmě klíče. A žíněnka byla stejně pohodlná a jim stejně blízká jako postel. A daleko větší.

"Prý chtějí mít děti," stěžoval si Ernie. "Helena by si měla především dokončit vzdělání."

"S dětmi Garp jaktěživ žádnou knížku nedopíše," prohlásila Jenny. Nakonec si vzpomněla, že ona musela čekat osmnáct let, než vůbec svoji knížku začala.

"Oba dovedou zabrat," prohlásil Ernie, aby ubezpečil sebe i Jenny.

"To budou muset," dodala Jenny.

"Já nevím, proč by prostě nemohli žít spolu jen tak," pokračoval Ernie. "A když jim to bude vycházet, prosím, pak ať se vezmou a ať si pořídí dítě."

"Já nechápu, proč vůbec někdo chce žít s někým jiným," prohlásila Jenny Fieldsová před Erniem. Ernie se zatvářil trochu ublíženě.

"Hm, vždyť vám taky vyhovuje, že s vámi Garp žije," připomněl jí, "a Já jsem stejně rád, že se mnou žije Helena. Když je ve Škole, opravdu mi chybí."

"To je chlípnost," prohlásila Jenny zlověstně. "Svět onemocněl chlípností."

Ernie o ni měl obavy; nevěděl, že brzy zbohatne a stane se navěky slavnou. "Nechcete pivo?" zeptal se Jenny. Ne, díky," odpověděla Jenny.

"Děti jsou to hodné," připomněl jí Ernie.

"Ale chlípnost je nakonec stejně všechny dopadne," pravila Jenny Fieldsová rozmrzele a Ernie Holm tiše odkráčel do kuchyně a otevřel si další pivo.

Garpa nakonec vyvedla v Sexuálně podezřelé z míry právě kapitola o chlípnosti. Být nemanželským dítětem, to byla jedna věc, ale něco úplně jiného bylo stát se pověstným exemplárním případem nutkavých žádostí dospívání - skutečnost, že se jeho soukromá bujnost stala populárním příběhem. Heleně to připadalo hrozně legrační, i když přiznala, že nepochopila, čím ho přitahovaly prostitutky.

"Chlípnost dohání i ty nejlepší muže tak daleko, že jednají způsobem naprosto neodpovídajícím jejich charakteru," psala Jenny Fieldsová - což byla věta, která Garpa zvlášť pobouřila.

"Co hergot ta o tom ví?" zaječel. "Vždyť to sama ani jednou nepocítila. Moc pěkná autorita! To je totéž, jako kdyby člověk poslouchal kytku, jak rozkládá o motivacích savce."

Ale ostatní recenzenti byli k Jenny laskavější, a i když se v serióznějších časopisech nad jejím opravdovým spisovatelstvím ozvaly tu a tam káravé tóny, většina sdělovacích prostředků ke knize zaujímala příznivý postoj. "První skutečně feministická autobiografie, která oslavuje jeden životní styl, stejně tak jako zavrhuje jiný," napsal kdosi. "Tato odvážná kniha předkládá důležité tvrzení, že žena může žít plným životem, aniž naváže jakýkoli sexuální vztah," napsal někdo jiný.

"Dnes," varoval Jenny předem John Wolf, "vás vezmou buď jako ten pravý hlas v pravou dobu, anebo vás zavrhnou, že se úplně mýlíte." Vzali ji jako pravý hlas v pravou dobu, ale Jenny Fieldsová, usazená celá bílá ve své sesterské uniformě v restauraci, kam bral John Wolf pouze své oblíbené spisovatele, měla při slovu feminismus nedobrý pocit. Nevěděla úplně přesně, co znamená, ale slovo samo jí připomínalo cosi z ženské hygieny a onen "dárkový irigátor". Nakonec její formální vzdělání byla péče o nemocné. Poznamenala ostýchavě, že se domnívá, že o svém životě rozhodla správně, a jelikož to byla volba ne právě populární, pocítila nutnost takovou volbu obhájit. Ironií náhody pokládala skupina mladých militantních žen ze Státní univerzity v Tallahassee na Floridě Jenninu volbu naopak za velice populární; způsobily dokonce menší pozdvižení tím, že si své těhotenství chtěly zařizovat samy. V New Yorku se tomuto syndromu u žen takto výrazně individualisticky založených nějakou dobu říkalo "jennyfieldsování". Ale Garp tomu vždycky říkal "grillparzerování". Pokud šlo o Jenny, ta měla pocit, že ženy - stejně jako muži - by měly být s to dělat o běhu svého života uvědomělá rozhodnutí; pokud z ní právě tahle okolnost dělá feministku, prohlásila, pak jí opravdu je.

John Wolf měl Jenny Fieldsovou velice rád a dělal, co mohl, aby ji varoval před špatným výkladem útoků

nebo chvalořečí, jichž se její knize dostane. Ale Jenny nikdy zcela nepochopila, jak je její kniha "politická" - anebo aspoň jak je její kniha jako taková využita.

"Získala jsem vzdělání jako zdravotní sestra," prohlásila později v jednom ze svých odzbrojujících interview. "A ze všeho nejdřív jsem si umínila pečovat o nemocné a to bylo také to nejdůležitější, co jsem chtěla dělat. Prostě mi připadalo velice užitečné, aby zdravý člověk - a já byla vždycky zdravá - pomáhal lidem, kteří zdraví nejsou a nemohou si pomoci sami. A myslím, že ve stejném duchu jsem o tom chtěla napsat knihu."

Podle Garpova názoru nepřestala jeho matka nikdy být zdravotní sestrou. Jako sestra ho provázela celým jeho školním životem na Steeringu; dělala utmáčenou porodní bábu svému vlastnímu podivnému životnímu příběhu; a nakonec dělala cosi jako zdravotní sestru ženám potýkajícím se s problémy. Stala se z ní osobnost věhlasné síly; ženy u ní hledaly radu. S obrovským úspěchem Sexuálně podezřelá Jenny Fieldsová rázem objevila celý národ žen, které stály tváří v tvář volbě, jak naložit s vlastním životem; a tyto ženy se cítily povzbuzeny Jenniným osobním příkladem být s to učinit nepopulární rozhodnutí.

Jenny Fieldsová měla možnost začít vést pro kterýkoli časopis rubriku Rad, ale měla pocit, že s psaním skončila - podobně jako kdysi došla k závěru, že skončila se svým vzděláním, a jako došla k závěru, že skončila s Evropou. Jistým způsobem však vůbec nikdy neskončila s prací zdravotní sestry. Její otec, šokovaný král obuvi, zemřel na srdeční záchvat brzy po uveřejnění Sexuálně podezřelá; i když Jennina matka za tu tragédii dceři nikdy nekladla vinu - a Jenny sama si to taky nikdy nevyčítala -, věděla Jenny, že matka sama žít nedokáže. Na rozdíl od Jenny Fieldsové vytvořila si její matka totiž návyk, že musela s někým žít; tou dobou byla již zestárlá a Jenny si představovala, jak se trmácí obrovitými místnostmi v Dog's Head Harbor, bezcílně a bez svého ducha, zcela pozbyvší posledních zbytků soudného uvažování.

Jenny se rozjela do Dog's Head Harbor, aby o ni pečovala, a právě v tomto sídle se prvně ujala role rádkyně oněch žen, které hledaly útěchu v její věčné schopnosti činit rozhodnutí.

"I prapodivná rozhodnutí!" sténal Garp, ale byl šťasten a o sebe měl postaráno. První dítě se jim s Helenou narodilo téměř hned. Byl to chlapec a jmenoval se Duncan. Garp často žertoval, že důvod, proč první román napsal v tolika krátkých kapitolách, byl právě Duncan. Garp psal mezi krmením, v době, kdy dítě zdřímlo, a mezi vyměňováním plínek. "Byl to román krátkých záběrů," líčil později, "a zásluhu o to má zcela Duncan." Helena byla denně ve škole; souhlasila, že bude mít dítě, jen když Garp slíbí, že se o ně bude starat; Garpovi se hrozně líbila představa, že nebude muset vycházet ven. Psal a pečoval o Duncana; vařil a psal a zase pečoval o Duncana. Když Helena přicházela domů, vracela se do prostředí stvořeného vcelku šťastným stvořitelem domova; po dobu, co pokračovala práce na románu, nemohla ho vyvést z míry žádná rutinní domácí činnost, byť byla sebemechaničtější. Ve skutečnosti, čím byla mechaničtější, tím lépe. Denně nechával Duncana dvě hodiny u paní dole v bytě pod nimi a chodil do tělocvičny. Později se z něho stalo pro dívčí fakultu, kde Helena učila, cosi jako kuriozita - běhal do nekonečna kolečka na hokejovém hřišti anebo skákal půl hodiny přes švihadlo v koutě tělocvičny vyhrazené gymnastice. Chyběl mu zápas a stýskal si Heleně, že měla vzít zaměstnání někde, kde by bylo zápasnické mužstvo; Helena si stěžovala, že katedra anglistiky je příliš malá a nesedělo jí, že nemá na přednáškách a seminářích žádné chlapce; ale zaměstnání to bylo pěkné a rozhodla se v něm zůstat, dokud se jí náhodou nenaskytne lepší.

V Nové Anglii je aspoň všecko blízko. Jezdili navštěvovat Jenny na pobřeží a Erniero na Steering. Garp bral Duncana do steeringského zápasnického sálu a tam s ním koulel jako s míčem. "Tady zápasil tvůj táta," říkal mu.

"Tady tvůj tatínek dělal všecko," pravila Helena k Duncanovi a narážela - samozřejmě - na Duncanovo početí a na svou první deštivou noc s Garpem v zamčené prázdné budově Seabrookovy haly na těch

teplých karmínových žíněnkách rozestřených ode zdi ke zdi.

"Takžes mě nakonec dostal," šeptala mu Helena rozlítostně, ale Garp tam ležel natažen na zádech na zápasnické žíněnce a uvažoval, kdo dostal koho.

Když zemřela Jennina matka, navštěvovala Jenny Helenu a Garpa daleko častěji, i když Garp proti matčině "družině", jak to nazýval, měl své námitky. Jenny Fieldsová totiž cestovala s malým stálým doprovodem ctitelek nebo občas s osobami, které se domnívaly, že tvoří součást toho, čemu se obecně říká ženské hnutí. Ženy často Jenny potřebovaly, aby je podpořila nebo aby pouze potvrdila jejich názor. Mnohdy se vyskytl případ, kdy bylo na řečnickém pódiu zapotřebí Jenniny neposkvěšené bílé uniformy, i když Jenny toho mnoho nenařečnila a rozhodně nikdy nemluvila dlouho.

Po dalších proslovech pak představily publiku autorku Sexuálně podezřelé. V uniformě zdravotní sestry ji bylo možno okamžitě poznat. Jenny Fieldsová zůstala dlouho přes padesát let fyzicky přitažlivou ženou, svěží, prostou. Vždy jen vstala a řekla: "To je správné." Nebo někdy: "To je špatné," - záleželo na okolnostech. Stala se osobností činící rozhodnutí, protože ona sama si musela ve svém životě rozhodnout těžké volby, a proto se dalo předpokládat, že v otázce ženského problému zaujme vždy správné místo.

Ta logika skrytá za tím vším Garpa vždy na dlouhou dobu popudila, až jen kypěl, a jednou ho nějaká reportérka z ženského časopisu požádala o interview, v kterém by se vyjádřil k otázce, jaké to je být synem slavné feministky. Když reportérka zjistila, jaký si vybral život a že zvolil roli "ženy v domácnosti", jak to rozverně označila, Garp vybuchl.

"Dělám, co chci dělat," vyjel. "A nenazývejte to žádným jiným jménem. Prostě dělám, co dělat chci - a nic jiného nikdy nedělala ani moje matka. Jenom to, co chtěla dělat."

Reportérka si ho však podala; řekla mu, že mluví zatrpkle. Samozřejmě je to těžké, vyjádřila se, být neznámým spisovatelem a synem matky, jejíž knihu zná celý svět. Garp jí odpověděl, že nejbolestivější je hlavně to, když si ostatní člověka mylně vykládají, a že mu matčin úspěch vůbec nevadí; jen tu a tam mu neseďí ti noví lidé, kteří se kolem ní točí. "Ty pijavice, které z ní prakticky žijí," vyjádřil se.

Článek v onom ženském časopise poukazoval na okolnost, že Garp sám také "žije ze své matky", a to velice spokojeně, a že nemá žádné právo zaujímat vůči ženskému hnutí nějaké nepřátelské stanovisko. Tehdy ten pojem slyšel Garp poprvé: "ženské hnutí".

Sotva pár dní nato ho přišla Jenny navštívit. Objevila se tu s ní nějaká "baba kyrysar", jak tomuto typu říkal Garp: mohutná, nemluvná zapšklá žena, která postávala v Garpově bytě mezi dveřmi a odmítala odložit si plášť. Nepřátelsky shlížela na Duncana, jako by s krajní nelibostí čekala na okamžik, kdy se jí to dítě náhodou dotkne.

"Helena je v knihovně," oznámil Garp Jenny. "Chtěl jsem zrovna jít s Duncanem na procházku. Půjdeš s námi?" Jenny se tázavě podívala po mohutné ženě; ta jen pokrčila rameny. Garp se domníval, že největší matčinou chybou od jejího úspěchu je skutečnost, že se dává, jak se sám vyjádřil, "zneužívat všemi zmrzačenými a slabými ženami, které mají jediné přání: kdyby tak byly mohly napsat také Sexuálně podezřelou nebo něco stejně úspěšného."

Garpovi bylo velice proti srsti, že musel stát zde ve svém vlastním bytě vyděšen z té matčiny němé společnosti, ženy natolik obrovité, že by mohla dělat jeho matce tělesnou stráž. Možná že přesně to je, uvažoval. A v mysli se mu vynořil nepříjemný obraz matky v doprovodu drsné mužatky - potměšilé vražednice, která střehne Jenninu bílou uniformu, aby se k ní nedostaly mužské tlapy.

"To má ta ženská něco s jazykem, mami?" pošeptal Garp Jenny. Nadřazenost číší z mlčení té ženy ho pobuřovala. Duncan na ni zkoušel mluvit, ale ona jen chlapce uzemňovala umlčujícími pohledy. Jenny Garpovi sdělila, že dotyčná žena prostě nemluví proto, že nemá jazyk. Do slova a do písmene.

"Má ho vyříznutý," upřesňovala Jenny.

"Ježíšikriste," zašeptal Garp. "Jak se to mohlo stát?"

Jenny zakoulela očima; ten zvyk měla od syna. "Copak ty vůbec nic nečeš, člověče?" zeptala se ho Jenny. "Tobě prostě vůbec nezáleží na tom, abys věděl, co se děje." Podle Garpova názoru nebylo to, co se děje, nikdy tak důležité, jako to, co si on sám právě vymýšlel - na čem pracoval. Na matce ho mezi jiným rozčilovalo (od té doby, co se dala na onu ženskou politiku), že věčně debatuje o nových zprávách.

"Chceš říct, že tohle je nějaká obecně známá novina?" zeptal se Garp. "Slavný případ nějakého neštěstí s jazykem a že bych o tom měl slyšet?"

"Panebože," vzdychla Jenny rozmrzele. "Žádné slavné neštěstí. Něco velice záměrného."

"Mami, to jí někdo ten jazyk vyřízl?"

"Přesně tak," přikývla Jenny.

"Ježiši!" řekl Garp,

"Tys neslyšel o Ellen Jamesové?" zeptala se Jenny.

"Ne," přiznal se Garp.

"Hm, kvůli tomu, co se stalo Ellen Jamesové," informovala ho Jenny, "ted' existuje celá ženská společnost."

"Co se jí stalo?" zeptal se Garp.

"Když jí bylo jedenáct let, znásilnili ji dva muži," odpověděla Jenny. "A aby nikomu nemohla povědět, kdo byli a jak vypadali, vyřízli jí jazyk. Z hlouposti si ale neuvědomili, že jedenáctiletá dovede psát. Ellen Jamesová napsala velmi zevrubný popis dotyčných mužů, a tak je chytili, a oba byli souzeni a usvědčeni z viny. Ve vězení je někdo zavraždil."

"None," vyjekl Garp. "Takže to je Ellen Jamesová?" zašeptal a ukázal na mohutnou ženu s novou úctou.

Jenny znovu zakoulela očima. "Ne," odpověděla. "To je jedna ze Společnosti Ellen Jamesové. Ellen Jamesová je ještě dítě; je to taková blond'atá holčička, vlásky má jako chomáčky slámy."

Chceš říct, že v téhle Společnosti Ellen Jamesové členky mezi sebou vůbec nemluví," zeptal se Garp, "jako by neměly jazyk?"

"Ne, chci říct, že ony skutečně jazyk nemají," odpověděla Jenny. "Lidé ze Společnosti Ellen Jamesové si dávají jazyk vyříznout. Na protest proti tomu, co se stalo Ellen Jamesové samé."

"Páni," podivil se Garp a podíval se na mohutnou ženu s obnovenou averzí.

"Říkají si stoupenkyně Ellen Jamesové," pravila Jenny.

"Tyhle hovadiny už nechci slyšet, mami," zarazil ji Garp.

"No, tak prostě ta žena je stoupenkyně Ellen Jamesové. Chtěls to vědět."

"Kolik je teď Ellen Jamesové let?" zeptal se Garp.

"Dvanáct," odpověděla Jenny. "Stalo se to teprve před rokem."

"A tyhle jamesovky," šeptal Garp, "mají nějaké schůze a volí si předsedkyně a pokladní a tak?"

"Proč se nezeptáš jí?" ukázala Jenny na tupě zírající ženu u dveří. "Myslela jsem, že už o tom nechceš nic slyšet."

"Jak se jí můžu zeptat, když nemá jazyk, aby mi odpověděla?" zasyčel Garp.

"Píše," řekla mu Jenny. "Všechny stoupenkyně Ellen Jamesové s sebou pořád nosí takové bločky, a co chtějí říct, napíší. Snad víš, co to znamená napsat, ne?"

Naštěstí se vrátila Helena.

Stoupenkyně Ellen Jamesové měl Garp ještě později vidět. Přestože se ho nad osudem Ellen Jamesové zmocňovalo hluboké rozrušení, k jejím dospělým zatrpklým imitátorkám cítil pouze odpor. Měly ve zvyku dávat lidem lísteček, na kterém stálo:

Dobrý den, já jsem Marta. Jsem stoupenkyně Ellen Jamesové. Víte, co to znamená stoupenkyně Ellen Jamesové?

Když to člověk nevěděl, dostal další lísteček.

Stoupenkyně Ellen Jamesové představovaly pro Garpa typ žen, které si z jeho matky udělaly hrdinku jen proto, aby využily její pomoci pro své další primitivní cíle.

"Já ti o těch ženských něco povím, mami," řekl jednou Jenny. "Nejspíš všechny jenom kecaly a asi neměly v životě co kloudného říct - takže ty jazyky zas nebyly taková oběť; aspoň jim to ušetří spoustu trapných okamžiků. Jestli chápeš, co tím chci říct."

"Moc sympatií se ti nedostává," poznamenala Jenny.

"Já mám sympatií dost - pro Ellen Jamesovou," odpověděl Garp.

"Tyhle ženy musely samy taky trpět, i když třeba jiným způsobem," pokračovala Jenny. "Proto se spolu chtějí nějak sblížit."

"A uvrhnout na sebe ještě víc utrpení, mami?"

"Znásilnění je problém všech žen," řekla Jenny. Garp ze všeho nejvíc nesnášel, když matka užívala takových výrazů jako "všechny" nebo "každá". To je případ, uvažoval, kdy se demokracie žene do idiotského extrému.

"On je to ale taky problém všech mužů, mami. "Až příště dojde k nějakému znásilnění, co když si uříznu péro a pověším si ho kolem krku. To bys taky hodnotila kladně?"

"Hovoříme o upřímně míněných gestech," odpověděla Jenny.

"Hovoříme o stupidních gestech," upřesnil Garp.

Ale tu první stoupenkyni Ellen Jamesové si zapamatoval navždycky - tu obrovitou ženu, která přišla do jejich bytu s matkou; když odcházela, napsala Garpovi lísteček a strčila mu ho do ruky, jako by to bylo spopitné.

"Matka má novou tělesnou stráž," šeptal Heleně, když oběma ženám mávali na rozloučenou. Pak si přečetl lísteček od Jenniny tělesné stráže. Stálo na něm:

Vaše matka má cenu dvou takových, jako jste Vy.

Ale na matku si Garp skutečně nemohl stěžovat; po prvních pět let, co spolu žili s Helenou v manželství, platila za ně Jenny všechny účty.

Garp vtipkoval, že nazval svůj první román Otálení proto, že mu trvalo tak dlouho jej napsat. Ale pracoval na něm soustavně a usilovně; Garp s věcmi málokdy otálel.

Román byl označen jako "historický". Situován byl do Vídně válečných let 1938-45 a do období pobytu ruských vojsk. Hlavní postavou je mladý anarchista, který se musel po Anschlusu skrývat a čekat na vhodný okamžik, kdy bude moci nacistům uštědřit tu pravou ránu. Čeká příliš dlouho. Jádrem věci spočívá v tom, že se měl proti nacistům postavit už před jejich převzetím moci; ale tehdy si nemůže být nikdo jist vůbec ničím a anarchista je příliš mladý, aby rozpoznal, co se děje. A jeho matka - vdova - se taky vyžívá pouze ve svém soukromém životě; o politiku se nezajímá a stará se jen o kupu peněz svého mrtvého manžela.

Během válečných let pracuje mladý anarchista jako ošetřovatel v schönbrunnské zoologické zahradě. Když začne na obyvatele Vídně vážně doléhat hlad a zoologická zahrada se stává jakožto zdroj možností ukrást potravu stále častějším cílem púlnočních pøepadů, rozhodne se anarchista pustit zbývající zvířata na svobodu - ta zvířata, která samozřejmě nenesou žádnou odpovědnost za otálení celého národa a jeho smířenecký postoj k nacistickému Německu. Ale tou dobou již hladoví i zvířata; a když je anarchista pustí, sežerou ho. "To bylo jen přirozené," napsal Garp. Zvířata potom naopak pozabíjí hladovějící dav, který se potlouká po Vídni a hledá potravu - ještě před příchodem ruských vojenských sil. I to bylo "jen přirozené".

Anarchistova matka válku přežije. Garp jí ve Vídni přidělil stejný byt, jaký si najali s matkou na Schwindgasse. Tolerantnost vůči opěťovaným výstřelkům v poválečné Vídni - hlavně to jsou znásilnění -- nakonec lakotivou vdovu přejde. Sleduje, jak se město navrácí do uspokojeného klidu a sama vzpomíná s lítostí na svou netečnost v době vzestupu nacistů k moci. Konečně všechny vojenské síly odejdou; to je roku 1956 a Vídeň se vrací do svých bývalých kolejí. Ale žena truchlí pro syna a pro zpusťosenou vlast; koncem každého týdne chodí na dlouhé procházky částečně obnovenou a ozdravenou zoologickou zahradou v Schönbrunnu a vzpomíná, jak sem chodila syna tajně navštěvovat. Závěrečný čin staré ženě našeptávají maďarské události, kdy do země přichází spousta uprchlíků.

Ve snaze netečné město vyburcovat a dosáhnout toho, aby si všichni uvědomili, že nemohou zůstat sedět s rukama v klíně a nechat všechno samovolnému vývoji - pokouší se matka udělat totéž, co udělal její

syn: pustí zvířata v schönbrunnské zoologické zahradě na svobodu. Jenže zvířata jsou teď již dobře živená a spokojená; jen některá se nechají vypudit z klecí, a ta, která se octnou venku, se pokojně procházejí po cestíčkách a trávnicích Schönbrunnu; nakonec se je podaří navrátit snadno a bez úhony zpátky do klecí. Jednoho staršího medvěda stihne prudký průjem. Osvoboditelské gesto té staré ženy je sice dobře míněno, ale postrádá jakýkoli smysl a nic z něho se absolutně nerealizuje. Stařenu zatknou, dají prohlédnout policejnímu lékaři, který zjistí, že má rakovinu; je to neléčitelný případ v konečném stádiu.

Nakonec se ironií osudu stane, že jí jsou nalakocené peníze přece jen k něčemu dobré. Zemře v luxusním pohodlí - v jediné vídeňské soukromé nemocnici, Rudolfinerhaus. V posledním snu před smrtí se jí zdá, jak některá zvířata ze zoologické zahrady přece jen uniknou: párek mladých černých asijských medvědů. Ve snu si představuje, že přežijí a rozmnožují se tak úspěšně, že se z nich stane nově usídlený druh v dunajském údolí.

Ale to všechno je pouze její fantazie. Román končí - po smrti stařeny - v schönbrunnské zoologické zahradě smrtí onoho medvěda stíženého průjemem. "Tolik, pokud jde o revoluci v moderních dobách," napsal jeden recenzent, který označil Otálení za "protilevicový román".

Román došel uznání pro přesnost přípravných studijních prací v oblasti historie - což byl aspekt, který Garpa nicméně nijak zvlášť nezajímal. Uváděl se též jako příklad originality a zdůrazňovalo se, že na první dílo tak mladého autora má kniha neobvyklý záběr. Garpovým vydavatelem byl John Wolf, a i když souhlasil s Garpem, aby se na přebalu knihy nezmiňovala skutečnost, že jde o první román syna feministické hrdinky Jenny Fieldsové, jenom málo recenzentů nezačalo právě s touhle písničkou.

"Je úžasné, že právě nyní slavný syn Jenny Fieldsové," psal jeden, "vlastně dospěl a opravdu se stal tím, čím v dospělosti chtěl být." Tato a další irelevantní chytrůstky o Garpově vztahu k Jenny Garpa velmi popuzovaly, a zvláště okolnost, že knihu lidé nedovedou číst a pojednat pro její vlastní chyby anebo přednosti. Ale John Wolf mu vysvětlil tvrdou skutečnost, že většinu čtenářů nejspíš daleko víc zajímá, kdo vlastně je, než co opravdu napsal.

"Mladý pan Garp pořád ještě píše o medvědech," káral ho nějaký mudrlant, který byl natolik čilý, že vyhrabal někdejší obskurní vydání grillparzerovské povídky. "Až dospěje, napíše třeba taky něco o lidech."

Ale vcelku to byl literární debut daleko výraznější, než jaký čeká autory obvykle, a jeho prvotiny si také povšimlo daleko víc lidí. Avšak nikdy se z ní nestala populární kniha a jméno T. S. Garp nepřinesla příslovečný věhlas; nestalo se z ní to pravé "domácí zboží", jaké se podle jeho vyjádření stalo z díla jeho matky. Ostatně on to ani nebyl podobný typ knihy a Garp ani ten typ autora, a nikdy jím také neměl být, aspoň jak mu to řekl John Wolf.

"Co jiného čekáte?" psal mu John Wolf. "Jestli chcete být bohatý a slavný, musíte přisedlat na něco jiného. A jestli to s takovým psaním myslíte opravdově, tak nevyvádějte. Napsal jste vážnou knihu a v tom smyslu se také vydala. Jestli však na ní chcete založit svoje živobytí, pak hovoříte o nějakém úplně jiném světě. A pamatujte na jedno: je vám čtyřiaadvacet. Myslím, že ještě napíšete spoustu lepších knih."

John Wolf byl slušný a inteligentní člověk, ale Garp si nějak nebyl jist - a nebyl spokojen. Trochu peněz přece jen vydělal a Helena měla svůj plat; teď když ve skutečnosti nepotřeboval Jenniny peníze, připadalo Garpovi úplně v pořádku, když od ní nějaké přijal, v okamžiku, kdy prostě rozdávala. A měl pocit, že si aspoň vysloužil další odměnu: požádal Helenu, jestli by nemohli mít druhé dítě. Duncanovi byly čtyři roky a byl již dost stár, aby ocenil bratříčka nebo sestřičku. Helena souhlasila, s vědomím, jak jí Garp vše usnadnil, když měli Duncana. Jestli chce mezi kapitolami své druhé knížky měnit plínky, je to

jeho věc.

Ale Garpa pudilo k reprodukci ve skutečnosti něco víc než pouhá touha po druhém dítěti. Uvědomoval si, že je přebedlivý a až přestarostlivý otec, a cítil, že přítomnost druhého dítěte by Duncanovi trochu odlehčila od tíhy otcovského strachu, protože by se tak odčerpalo něco i oné Garpovy nadměrné úzkostlivosti.

"Já jsem hrozně šťastná," řekla mu Helena. "Jestli chceš ještě jedno dítě, tak si ho pořídíme. Já si nepřeju nic jiného, než abys žil v pohodě a abys byl šťastnější. Napsals dobrou knihu a teď napíšeš další. Tos přece vždycky chtěl, že?"

Ale kvůli Otálení Garp vyváděl a kňoural, že se kniha špatně prodává. Kritizoval matku a zuřil na její patolízalské přátele. Až mu nakonec Helena řekla: "Chceš toho příliš mnoho. Chceš moc objektivně nepodloženého vychvalování nebo lásky - nebo něčeho, co prostě není objektivně podložené. Chceš, aby ti svět říkal: 'Mám rád, co píšeš, a mám rád také tebe,' a to toho chceš příliš moc. Vždyť to přece není normální."

"Taks to ale řekla ty," připomněl jí. "Mám ráda, co píšeš, a mám ráda tebe.' Přesně taks to povídala."

"Ale já můžu být jenom jedna a žádná jiná," připomněla mu Helena.

Skutečně, Helena je jenom jedna a on ji má hrozně rád. Pořád o ní hrdě říkal, že je "nejmoudřejším rozhodnutím jeho života". Přiznával, že udělal některá nemoudrá rozhodnutí, ale v prvních pěti letech manželství s Helenou jí byl nevěrný jenom jednou - a jenom krátce.

Byla to dívka z fakulty, na níž Helena učila; ta dívka jim hlídala Duncana, byla z prvního ročníku, z Helenina semináře anglické literatury; s Duncanem to dovedla pěkně, i když se Helena vyjádřila, že jako studentka nijak zvláštní není. Jmenovala se Cindy; přečetla Garpovo Otálení a nad knihou ji jala patřičná posvátná hrůza. Když ji Garp vezl domů, zahrnovala ho otázkami o jeho díle. Jak jste přišel právě na tohle! A proč jste to udělal takhle! Byla křehoučká, celá se jen tetelila a vrtěla se a cukrovala - stejně důvěřivá a neproměnlivá a pitomá jako steeringský holub. "Takové Vyžle," jak ji pojmenovala Helena, ale Garpa přitahovala; ten jí nedal žádné jméno. Rodina Percyových mu vštípila trvalou nechut' k přezdívkám. A Cindiny otázky se mu líbily.

Cindy školu často zanedbávala, poněvadž měla pocit, že dívčí fakulta pro ni není; jak říkala, potřebovala žít s dospělými a s muži, a i když jí fakulta umožnila přestěhovat se z koleje jinam, - v druhém semestru prvního roku si najala vlastní byt - pořád měla pocit, že fakultní život je příliš "svázaný" a ona chtěla žít v "reálnějším prostředí". Měla představu, že tím "reálnějším prostředím" byla právě Garpova Vídeň, i když Garp se jí to všim možným způsobem snažil vyvrátit. To Vyžle má mozek štěněte, myslel si Garp, a je tak poddajné a tak snadno manipulovatelné jako banán. Ale Garp si uvědomoval, že ji chce, a také viděl, že bude snadno k mání - jako ty kurvičky na Kámtnerstrasse: až ji požádá, bude mu k službám. A bude to chtít jen pár lží.

Helena mu z jednoho známého časopisu přečetla recenzi, v níž autor charakterizoval Otálení jako "komplexní a jímavý román s velmi silnými historickými akcenty... drama, jež obsáhlo tužby i muka mládí".

"Ať se jdou vycpat, tužby a muka mládí!" vyjádřil se Garp. Jedna z takových "tužeb mládí" ho právě znepokojovala.

A pokud jde o to "drama": v prvních pěti letech manželství s Helenou prožil T. S. Garp jen jedno

skutečné životní drama, a to nemělo mnoho společného s ním samým.

To děvčátko Garp našel, když běhal v městském parku, bylo mu asi deset let, bylo nahé a utíkalo před ním po koňské dráze. Když si uvědomilo, že ji dobíhá, svezlo se k zemi a zakrylo si obličej, pak si zakrylo klín a snažilo se skrýt i nevýrazné prsy. Byl chladný den pozdního podzimu a Garp spatřil na stehnech děvčátka krev a v obličeji vyděšené vytřeštěné oči. Křičelo a ječelo na něho.

"Co se ti stalo?" zeptal se jí, i když to dobře věděl. Rozhlížel se kolem, ale nikde nikoho neviděl. Přitiskla odřené nožky k hrudi a křičela. "Já ti nic neudělám," tišil ji Garp. "Já ti chci pomoci." Ale dítě se rozkřičelo ještě hlasitěji. Jistě, panebože! pomyslel si Garp: ten hrozný násilník jí asi říkal před chvilkou úplně totéž. "Kam šel?" zeptal se jí Garp. Pak změnil tón a snažil se ji přesvědčit, že je na její straně. "Já ho zabiju, za tebe," sliboval jí. Zůstala na něho tiše hledět, hlava se jí třásla a prstíčky nervózně pošukávaly napjatou kůží na pažích. "Podívej," pravil Garp, "prosím tě, můžeš mi povědět, kde máš šatíčky?" Nemohl jí dát nic jiného, čím by se mohla přikrýt, než propocené tričko. Měl na sobě jen trenýrky a běžecké střevíce. Přetáhl si tričko přes hlavu a ihned ho rozrazil zima, ale děvčátko pronikavě vykřiklo a zakrylo si tvářičku. "Ne, neboj, to ti dávám, aby sis to přes sebe mohla přehodit," tišil ji Garp. Spustil tričko na ni, ale ihned zpod něho vyklouzla a začala do látky kopat; pak doširoka otevřela pusku a kousla se do pěstí.

"Nebyla ještě ani tak stará, aby se jevila výrazně jako chlapec nebo děvče," psal Garp. "Jen měkká oblá místa kolem prsních bradavek dávala tušit cosi dívčího. Na hladkém rozkroku nebylo vůbec nic sexuálního a také ručky měla asexuálně dětské. Možná že kolem úst bylo cosi lehce smyslného - měla rtíky trochu oteklé - ale to si neudělala sama."

Garp se rozplakal. Nebe bylo šedivé, kolem nich všude plno spadaneho listí, a když Garp sténal hodně hlasitě, sebralo děvčátko tričko a přikrylo se s ním. Zůstali tu proti sobě v podivném skupení - - dítě se choulilo pod Garpovým tričkem, stočené u Garpových nohou, a Garp plakal nad ním - a právě v tu chvíli po koňské dráze příklusala dvojice jízdních policistů hlídkujících v parku a spatřila domnělého násilníka se svou dětskou obětí. Garp napsal, že jeden policista od něho děvčátko oddělil tím, že navedl koně přímo mezi ně, při čemž "kůň dívenku mohl téměř ušlapat". Druhý policista sekl Garpa pendrekem do klíční kosti; Garp měl prý pocit, jak napsal, že jedna půlka těla mu ochrnula - "ale druhá ne", a tou Garp policistu vyhodil ze sedla a strhl dolů. "To já ne, ty hajzle!" zařval na něho Garp. "Já ji našel, tady - je to snad minuta."

Policista rozplácly v listí před sebou nepohnutě držel vytažený revolver. Druhý policista sedící na vzpínajícím se koni, začal na děvčátko křičet. "Je to ten?" ječel. Dítě se zřejmě hrozně polekalo koní. Hledělo střídavě z koní na Garpa. Nejspíš ani přesně neví, co se vlastně stalo, pomyslel si Garp - natož aby vědělo, kdo to byl. Ale děvčátko prudce zavrtělo hlavou. "Kam utekl?" zeptal se policista na koni. Ale děvčátko se pořád dívalo na Garpa.

Tahalo se za bradičku a třelo si tvářičky - snažilo se na něho mluvit ručkama. Jako by jí chyběla slova, nebo jazyk, pomyslel si Garp, protože si vzpomněl na Ellen Jamesovou.

"Fousy," řekl policista v listí; zvedl se a zastrčil si revolver do pouzdra. "Říká nám, že měl fousy." Garp měl tehdy vousy také.

"Byl to někdo, kdo měl vousy? Jako já?" zeptal se Garp děvčátka a přejel si rukou po temné kulaté bradě, která se leskla potem. Ale děvčátko zavrtělo hlavou a jen si přejelo prstem po rozbolavělém horním rtu.

"Knírek!" vykřikl Garp a děvčátko přikývlo.

Ukázalo zpátky směrem, kterým přišel Garp, ale Garp si vzpomněl, že u vchodu do parku nikoho neviděl. Policista na koni se nahnul a odjížděl spadáným listím pryč. Druhý policista svého koně klidnil, ale nenasedl. "Něčím ji přikryjte nebo jí najděte ty šatičky," řekl mu Garp a rozběhl se po koňské dráze za prvním policistou; věděl, že zdola se dají vidět věci, které seshora z koně vidět nejsou. Navíc se Garp, pokud šlo o jeho běhání, bláznivě domníval, že vydrží běžet déle než kterýkoli kůň, a dokonce snad že ho i předběhne.

"Hej, vy počkejte radši tady!" volal za ním policista, ale Garp už běžel a zřejmě nehodlal zastavit.

Dal se hlubokými stopami, které vyryl kůň. Neuběhl po cestě ani půl míle a spatřil asi pětadvacet yardů od cesty shrbenou postavu muže, téměř skrytého mezi stromy. Garp na něho zařval: byl to starší člověk s bílým knírkem, který se ohlédl přes rameno na Garpa s výrazem takového překvapení a hanby, že si Garp byl jist, že násilníka našel. Zběsile se vrhl mezi šlahouny a malé stromky, které ho šlehaly jako bičíky, za tím člověkem, jenž se zřejmě právě vymočil a rychle se snažil zapnout si kalhoty. Vypadal přesně jak přistižený při něčem, co neměl dělat.

"Já jsem zrovna..." začal muž, ale Garp už se na něho vrhl a strčil mu tuhou, krátce zastřiženou bradku až do obličeje. Očichával ho jako lovecký pes.

"Jestli jseš to ty, grázle, já to z tebe ucejtím!" štěkal Garp.

Muž od polonahého surovce odskočil, ale Garp ho popadl za zápěstí a strčil si je pod nos. Přičichl znovu a muž vykřikl, jako by se bál, že ho Garp kousne. "Drž!" zavelel Garp. "Udělalš to? Kams tomu děcku zašantročil šaty?"

"Prosím vás!" pištěl muž. "Akorát jsem šel na záchod." Neměl ani čas si upravit poklopec a Garp se mu podezřívavě podíval po rozkroku.

"Sex je cítit na sto honů jako nic jiného," psal Garp. "Ten se nedá zaplašit. Je to pach tak silný a zřetelný jako rozlité pivo."

A tak Garp tam pod stromy klekl na kolena, rozepnul muži jedním hmatem kalhoty a stáhl mu trenýrky až ke kotníkům a zůstal hledět na mužovo vybavení.

"Pomoc!" zaječel stařík. Garp opět zhluboka nosem vdechl a muž přitom padl do mláží; potácel se jako loutka podchycená v podpaží drátky, mlátil sebou v houští tenkých kmínků a větví, jež mu nedovolovaly upadnout. "Pomoc, panebože!" ječel stařík, ale to už Garp běžel zpátky ke koňské dráze, rozmachoval se rukama ve vzduchu, až mu v naražené klíční kosti prudce pulsovalo.

U vchodu do parku objížděl policista s klapotem kopyt po parkovišti, nahlížel do zaparkovaných aut, kroužil kolem nízkého cihlového baráčku, kde byly veřejné záchodky. Pozorovalo ho pár lidí, kteří poznali, že něco usilovně hledá. "Knírky nikde žádný," volal na Garpa.

"Jestli se sem dostal před vámi, mohl už ujet," pravil Garp.

"Běžte se podívat do pánské umývárny," řekl mu policista, který mířil k ženě s dětským kočárkem naloženým kupou dek.

Každý pánský záchodek v Garpově paměti vybavoval evropské WC; u dveří do toho nakysle páchnoucího prostoru minul Garp mladého muže, který právě vycházel. Byl čerstvě oholený a kůži nad

horním rtem měl tak hladkou, že téměř svítila; vypadal jako student. Do umývárny vešel Garp jako pes, s vlasy v zátylku zježenými a chlupy na krku skroucenými. Přelétl jednotlivé kabiny, aby se přesvědčil, jestli před záchodovými mísami nekoukají nohy; nijak by ho nepřekvapilo, kdyby spatřil třeba i ruce nebo medvěda. Podíval se, jestli u dlouhého žlábků nevidí mužská záda - anebo někoho u špinavě hnědých umyvadel, s pohledem upřeným do skvrnitých zrcadel. Nikdo tu nebyl. Garp zavěšil Sám dlouhou dobu nosil plnovous, i když pečlivě zastříhovaný, takže vůni holicího krému ihned nerozeznal. Jen si uvědomil, že v tomhle zatuchlém místě cítí něco cizího. Pak se podíval do nejbližšího umyvadla a uviděl tam chuchvalce pěny a po stranách mísy zbytky vousů.

Když Garp vyrazil ze dveří záchodku, přecházel čistě oholený mladík vypadající jako student klidným, ale rychlým krokem parkoviště. "To je on!" zařval Garp. Policista na koni se poněkud rozpačitě podíval po násilníkovi.

"Nemá knírek," řekl.

"Zrovna si ho oholil," křičel Garp; běžel přes prostranství, přímo za mladíkem, který se rozběhl k bludišti cestiček, protínajících křížem krázem park. Když mladík utíkal, vyletěl mu zpod saka celý chundál věcí: Garp zahlédl nůžky, břitvu, kelímek s holicím krémem a pak drobné součásti oblečení - zřejmě to byly svršky děvčátka. Džíny s vyšitou beruškou na boku, tričko s rozžářeným obličejem žabičky na prsou. Samozřejmě že podprsenku žádnou neměla; nebyla zapotřebí. Ke Garpovi doletěly její kalhotky. Prostá bavlna a prostá modř; na pruhu v pase byla vyšitá modrá kytička a k ní číchal modrý králíček.

Policista na koni přecházejícího mladíka doslova přejel. Kuň hocha hrudí srazil na šterkovou vstupní cestu do parku a předním kopytem mu vyrýpl z lýtka kus masa ve tvaru U; mladík se schoulil na zemi jako plod v mateřském lůně a nohy si objal rukama. Pak k nim přistoupil Garp, v ruce holčiččiny kalhotky s modrým králíčkem; podal je policistovi na koni. V tu chvíli již k nim přicházeli další lidé - žena s kočárkem plným dek, dva chlapci na kolech a hubený muž s novinami v ruce. Přinášeli policistovi další věci, které mladík odhodil. Břitvu, zbytky dívčina oblečení. Nikdo nemluvil. Garp později napsal, že v tu chvíli před sebou viděl stručnou historii mladého násilníka dětí roznesenou přímo na koňských kopytech: nůžky, kelímek s holicím krémem. No jistě! Kluk si nechal narůst knírek, znásilnil dítě a knírek si oholil (to jediné, co by si většina dětí zapamatovala).

"Už jste to někdy udělal?" zeptal se Garp mladíka.

"Nemáte právo se ho na nic ptát," připomněl mu policista.

Ale mladík se na Garpa tupě usmál. Frajersky mu odpověděl: "Ještě mě nikdy nechytily." Když se usmál, všiml si Garp, že mladík nemá přední zuby; vykopl mu je kuň. Zůstal mu jen krvácející cár dásní. Garp si uvědomil, že s mladíkem se muselo něco stát, protože jako by nic zvlášť necítil - aspoň ne bolest, a vůbec ani moc jiného.

Z lesíka na konci koňské dráhy se vynořil druhý policista - vedl koně, děvčátko sedělo v sedle, přikryté policistovým pláštěm. Drželo v ručkách Garpovo tričko. Zřejmě nikoho nepoznávalo. Policista je zavedl přímo k místu, kde na zemi ležel násilník, ale děvčátko se na něho ani nepodívalo. První policista seskočil z koně, přistoupil k násilníkovi, zvedl mu hlavu a natočil krvácející tvář k děcku. "Je to on?" zeptal se. Holčička se na mladíka zahleděla nepřítomným pohledem. Násilník se krátce zasmál a vyplivl plná ústa krve; dítě nereagovalo. Pak se Garp lehce prstem dotkl násilníkových úst; krví na prstě namázl nad mladíkovým horním rtem knírek. Dítě se rozkřičelo a ječelo a ječelo. Policisté musili klidnit koně. Dítě křičelo, dokud druhý policista násilníka neodvedl. Pak ztichlo a vrátilo Garpovi tričko. Pořád hladilo koně po chomáčích černé hřívy, jako by ještě nikdy nesedělo na koni.

Garp si pomyslel, že ji sezení na koni musí bolet, ale děvčátko se náhle zeptalo: "Můžu se ještě svézt?" Garp tak aspoň k svému potěšení uslyšel, že má jazyk.

V tu chvíli Garp také uviděl onoho elegantně oblečeného staršího pána s nevinným knírkem; pokorně odcházel z parku a obezřetně vcházel na parkoviště a s úzkostí se rozhlížel, jestli někde neuvidí toho šílence, který z něho tak barbarsky strhl spodky a očichával ho jako nějaký nebezpečný všežravec. Když spatřil Garpa vedle policisty, zřejmě se mu ulevilo - předpokládal, že Garpa zadrželi - a zamířil odvážně k nim. Garp uvažoval, že by se mohl zase věnovat běhání - aby se vyhnul zmatku a vysvětlování -, ale právě v tu chvíli se na něho jeden policista obrátil: "Musím si zapsat vaše jméno. A co děláte. Mimo to, že běháte v parku."

Zasmál se. "Já jsem spisovatel," odpověděl Garp. Policista se omlouval, že o Garpovi ještě neslyšel, ale tou dobou Garp dosud neuveřejnil nic jiného než "Penzión Grillparzer", takže policistu ubezpečil, že si toho skutečně zatím nemohl od něho mnoho přechíst. To policistu zřejmě vyvedlo z míry.

"Nepublikovaný spisovatel?" zeptal se. Garp na to reagoval rozmrzele. "A čím se tedy živíte?" zeptal se policista.

"Pomáhá mi žena a matka," přiznal Garp.

"To se pak ale musím zeptat, co dělají ty," pokračoval policista. "Pro úplnost protokolu totiž vždycky chceme vědět, čím se kdo živí."

Uražený džentlmen s bílým knírkem, který zaslechl poslední útržky tohoto výslechu, se dal slyšet: "Přesně jak jsem si to myslel. Somrák, sprostý vandrák."

Policista na něho zůstal hledět. V těch časných dobách, kdy Garpovi ještě nic nevyšlo, ho vždy popadala zlost, když musel vysvětlovat, jak a z čeho může vyžít; měl pocit, že v tu chvíli do situace spíš vnáší zmatek, než že by vše pomáhal vyjasňovat.

"No nic, jsem rád, že jste ho chytili," pravil stařík. "Tohle býval tak pěkný park, ale co sem dnes vleze za lidi - měli byste tady hlídkovat přísněji," řekl policistovi, který se domníval, že starý pán miní násilníka. Policista nechtěl, aby se záležitost rozebírala před děvčátkem, proto očima zakoulel jejím směrem - seděla strnule v sedle - a snažil se staříkovi naznačit, proč nechce, aby pokračoval.

"Ale ne! Že to udělal tomuhle děcku?" vykřikl stařík, jako by si děvčátko na koni všiml teprve v tom okamžiku anebo jako by přesně v tu chvíli teprve upozoroval, že pod policistovým pláštěm není vůbec oblečená a šatičky svírá v náručí. "To je ale zvrhlost!" vykřikl a změřil si Garpa. "Hnus! Budete si asi chtít zapsat moje jméno, vidíte?" zeptal se policisty.

"Naco?" odpověděl policista. Garp se tomu musel zasmát.

"No podívejte se, ještě se tomu šklebí!" vykřikoval stařík. "No přece jako svědka - já si svoje vypovím před každým soudem této země, jen když pak takového chlapa odsoudí!"

"Ale co chcete dosvědčovat?" zeptal se policista.

"No přece, on mi... to ... udělal taky!" vyrazil ze sebe stařík.

Policista se podíval na Garpa, Garp obrátil oči v sloup. Policista pořád ještě lpěl na jediném nejjednodušším snadném vysvětlení, totiž že stařík má na mysli prvního násilníka, ale nechápal, proč

dotyčný tak silně napadá Garpa. "No ano, jistě," přikývl policista, aby starého blázna upokojil. Zapsal si jméno a adresu. Měsíce po téhle události si kupoval Garp v drogerii balíček ochranných prostředků, když do obchodu právě vstoupil stařík.

"None! Vždyť to jste vy!" zařval na Garpa. "To už vás pustili? Já myslel, že vás dají do chládku na léta!"

Garpovi chvíli trvalo, než staříka poznal. Majitel drogerie se domníval, že podivný stařík je nějaký vyšinutý. Stařec s pečlivě pěstovaným bílým knírkem okamžitě přistoupil ke Garpovi.

"Kam to s těmi zákony spěje?" zeptal se. "To vás asi pustili pro dobré chování, co? Jo, oni v kriminále nejsou žádní postarší páni ani holčičky na očichávání, co? Anebo vás z toho vysekal nějaký mazaný advokát bůhvíjakýma figlema? To nebohé dítě má na celý život trauma a vy si volně pobíháte po parcích."

"To jste se zmýlil," bránil se Garp.

"Ano, to je pan Garp," připojil se majitel drogerie. Nedodal "spisovatel". Pokud by už byl chtěl vůbec něco dodat, věděl Garp, že by to bylo slovo "hrdina", protože obchodník si přečetl ty směšné titulky v novinách informující o zločinu a přistiženém provinilci v parku.

NEÚSPĚŠNÝ SPISOVATEL NEZKLAMAL JAKO HRDINA!

OBČAN DOPADL V SADECH ZVRHLÍKA;

SYN SLAVNÉ FEMINISTKY ZKUŠENĚ POMÁHÁ
MALÝM DĚVČÁTKŮM...

Garp kvůli tomu všemu nebyl měsíce schopen psát, ale článek zapůsobil silně na všechny, kdo Garpa znali ze samoobsluhy, ze sportovní haly a z drogerie. Mezitím vyšlo Otálení- ale to zřejmě nikdo nevěděl. Po týdny ho představovali prodavači a prodavačky ostatním zákazníkům: "To je pan Garp, ten, co dopadl v parku toho násilníka."

"Jakého násilníka?"

"No toho v městském parku. Toho kluka s tím knírkem. Co šel po holčičkách."

"Po dětech?"

"NO a pan Garp je právě ten, kdo ho chytil."

"On to byl ve skutečnosti jeden policista na koni," upřesňoval Garp.

"A zuby mu vrazil až do krku!" krákorali všichni blahem - drogista a příručí a prodavači vůbec.

"To ale vlastně udělal kůň," dodával Garp skromně.

A občas se někdo zeptal: "A co děláte vy, pane Garpe?"

Následující ticho bylo pro Garpa bolestné a on stál a uvažoval, jestli by snad nebylo nejlepší, kdyby řekl, že se živí běháním- Probíhá parky a snaží se natrápírovat násilníky. Potlouká se kolem telefonních budek jako ten chlap v té kapuci - a číhá na nějaké pohromy. Cokoli tohoto rázu by jim rozhodně říkalo víc,

než co skutečně dělal.

"Píšu," přiznával nakonec Garp. A na jejich tvářích ještě před chvílí tak obdivných se objevilo zklamání - a dokonce podezření.

V drogerii - čímž bylo všechno ještě horší - Garp upustil krabičku s třemi prezervativy.

"Á-ha!" vykřikl stařík. "Jen se podívejte! Na co má tyhle?"

Garpa napadlo, jaká jiná volba by se za tím "na co" pro něho mohla skrývat.

"Zvrhlík na svobodě," ujišťoval stařík drogistu. "Hledá nevinnost, aby ji mohl znásilnit a pošpinit!"

Ten patent na spravedlivost Garpa u staříka tak iritoval, že vůbec netoužil nedorozumění nějak vysvětlit, vlastně na tu chvíli, kdy dědkovi v parku strhl kalhoty, docela rád vzpomínal a mýlky v nejmenším nelitoval.

Za nějaký čas si Garp uvědomil, že stařík na ten pocit spravedlivosti neměl monopol jen sám. Garp vzal Duncana na jeden středoškolský basketbalový zápas a naprosto ho zděsilo, že chlap, který trhal lístky, není nikdo jiný než onen mladík s knírkem - opravdový násilník, člověk, který v parku přepadl bezbranné dítě.

"Takže vy jste už venku," pravil Garp v údivu. Zvrhlík se klidně usmíval na Duncana...

"Jeden dospělý, jedno dítě," pravil a trhal lístky.

"Jak se vám podařilo dostat na svobodu?" zeptal se Garp; cítil, jak se celý třese, jen se na mladíka vrhnout.

"Nikdo mi nic nedokázal," odpověděl mladík zpupně. "Ta blbá holka nechtěla ani promluvit." Garp si vzpomněl na jedenáctiletou Ellen Jamesovou s vyříznutým jazykem.

A tehdy pocítil k zuřivosti onoho staříka, z kterého tak bezohledně strhl kalhoty, náhlou sympatii. Jal ho tak strašlivý pocit nespravedlnosti, že si dokonce dovedl představit, jak si nějaká nešťastná žena natolik zoufá, až si vyřízne vlastní jazyk. Věděl, že se mu chce tomu kníráči na místě, před Duncanem, ublížit. Toužil, kdyby ho tak mohl v rámci uštědření morální lekce nějak zmrzačit.

Jenže za ním se dožadoval celý dav lístků na basketbalový zápas a Garp zdržoval.

"Tak pohyb, ty píčo," řekl mladík Garpovi. Ve výrazu jeho tváře jako by Garp poznával poťouchlost celého světa. Nad mladíkovým horním rtem vyrážel s nechutnou průrazností nový knírek.

Po letech Garp spatřil i to dítě, byla to už dospělá dívka; poznal ji jen proto, že ona poznala jeho. Vycházel v nějaké cizí čtvrti z biografu; dívka stála ve frontě na další představení. Měla s sebou několik přátel.

"Dobrý den, jak se vám vede?" zeptal se jí Garp. Byl rád, že má dívka s sebou přátele. Znamenalo to pro něho, že je normální.

"Je to dobrý film?" zeptala se ho.

"Vy jste ale vyrostla!" divil se Garp, a teprve když se dívka zapálila, uvědomil si, jakou řekl hloupost. "Chci říct, že to už je dlouhá doba - a taky doba, na kterou je dobře zapomenout!" dodal upřímně. Její přátelé pomalu postupovali dovnitř a děvče se rychlým pohledem přesvědčilo, jestli je s Garpem samo.

"To ano. Tento měsíc končím školu," řekla.

"Už vysokou?" podivil se Garp nahlas. Že už by to bylo tak dávno?

"Ne, střední," zasmála se dívka nervózně.

"To je úžasné!" odpověděl Garp. A aniž věděl proč, dodal: "Budu se snažit přijít, až budete mít vyřazení."

Ale děvče náhle vypadalo zaražené: "Ne, prosím vás. Prosím vás, nechod'te."

"Dobrá, nepříjdu," souhlasil ihned Garp. po tomto setkání ji viděl ještě několikrát, ale nikdy ho už nepoznala, protože se oholil. "Proč si zase nenecháš narůst vousy?" zeptala se ho občas Helena. "Nebo aspoň knírek." Ale kdykoli Garp potkal onu znásilněnou dívku a unikl nepoznán, byl přesvědčen, že zůstane oholený.

"Začínalo mi z toho být podivně," napsal Garp, "když jsem si uvědomil, kolikrát už jsem se v životě setkal se znásilněním." Měl zřejmě na mysli desítileté děvčátko v městském parku a jedenáctiletou Ellen Jamesovou a tu hroznou společnost kolem ní - a ty matčiny zmražené ženy s tou jejich symbolickou neschopností mluvit, kterou si samy přivodily. Později napsal Garp román, který z něho přece jen udělal trochu "domácí zboží". Román, který také pojednával o znásilnění. Urážlivost znásilnění spočívala pro Garpa v okolnosti, že to byl čin, který v něm vyvolával hnus nad sebou samým - nad vlastními mužskými instinkty, jež byly jinak nenapadnutelné. Nikdy neměl pocit, že by chtěl někoho znásilnit; ale znásilnění podle Garpova mínění vnukává mužům pocit viny v důsledku vnitřní spřízněnosti.

Pokud šlo o Garpův vlastní případ, on sám porovnával se znásilněním jako takovým své znásilnění Vyžlete. Ale tehdy šlo sotva o skutečné znásilnění. Všecko bylo vykonáno s rozmyslem. Dokonce už týdně předem si koupil prezervativy s jasným vědomím, k čemu je použije. Nejsou snad všechny nejhorší zločiny předem promyšleny? Garp by rozhodně nepodlehł nějakému náhlému návalu vášně vůči dívce, která jim hlídá dítě; vše plánoval a chtěl být připraven, až Cindy sama podlehně vlastní vášni. Muselo ho tehdy píchnout u srdce, když upustil před oním pánem z městského parku ty prezervativy a přitom věděl, k čemu je má přichystané, a zároveň uslyšel staříkovo obvinění: "Hledá nevinnost, aby ji mohl znásilnit a pošpinit." Bylo to skutečně hrozně pravdivé.

Přesto však sám stavěl do cesty své touze po té dívce překážky; dvakrát prezervativy dokonce schoval, ale přitom si dobře pamatoval kam. A ten den, kdy jim naposledy měla Cindy přijít hlídat chlapce, se s Helenou pozdě odpoledne zoufale miloval.

Když už se měli oblékat k večeři a připravovat Duncanovi jídlo zamkl ložnici a vytáhl vzpírající se Helenu z přístěnku.

"Copak ses zbláznil?" zeptala se ho. "Jdeme přece ven."

"Popadla mě příšerná chlípnost," žadonil. "Nesmiš mě odmítnout."

Začala ho škádlit: "Prosím pěkně, vážený pane, já to totiž zásadně nedělám nikdy předtím, než servírujou předkrm."

"Ty sama jsi předkrm," řekl Garp.

"None, děkuju," odpověděla Helena.

"Hej, máte zamčeno," dobýval se klepáním Duncan.

"Duncane," volal na něho Garp, "běž se podívat, co dělá počasí, a přijd' nám to říct."

"Pocasí?" divil se Duncan a pokusil se otevřít dveře do ložnice násilím.

"Myslím, že vzadu za domem sněží!" volal Garp. "Běž se podívat."

Helena tlumila v pevném stisku jeho náručí smích i všechny ostatní zvuky; byl hotov tak rychle, že ji to až překvapilo. Duncan přicupkal zpátky ke dveřím ložnice a hlásil, že vzadu za domem a vůbec všude je jaro. Ted' když už si Garp svoje odbyl, pustil Duncana dovnitř.

Ale nebyla to pravda, že by si byl odbyl úplně všechno. Uvědomoval si to dobře - když se vraceli autem s Helenou z večírku, věděl přesně, kde má prezervativy: pod svým psacím strojem, který během těch otupělých měsíců po vydání románu Otálení mlčel.

"Vypadáš unaveně," řekla mu Helena. "Zavezu Cindy domů sama, nechceš?"

"Ne, to nic není," breptal. "Já to zvládnou."

Helena se na něho usmála a otřela se mu tváří o ústa. "Ty jseš můj divoch, odpolední milenec!" šeptala mu. "Takhle mě můžeš brát na večeri vždycky, jestli se ti to líbí."

Dlouhou dobu seděl s Vyžetem v autě před jejím ztemnělým bytem. Dobu si vybral dobře -- studentky opouštěly fakultu, Cindy odjížděla z města. Byla celá pryč z toho, že musí dát svému oblíbenému spisovateli sbohem; vlastně to byl jediný spisovatel, s kterým se v životě seznámila.

"Určitě budete mít pěkný celý příští rok, Cindy," řekl. "A jestli se sem vrátíte někoho navštívit, prosím vás, stavte se u nás. Duncanovi budete chybět." Děvče hledělo upřeně do studeného světla panelu, potom se podívalo po Garpovi, žalost ji zmáhala - na tváři slzy a v ruměnci se zračil celý její příběh. "Vy mi budete chybět," knourala.

"Ne, ne," řekl Garp. "Ne, mě postrádat nesmíte, ne."

"Když já vás miluju," zašeptala a v tu chvíli se jí hlavička nemotorně svezla, až mu bouchla o rameno.

"Ne, to neříkejte," prosil ji, aniž se jí dotkl. Aspoň ještě ne.

Trojité balení prezervativů spočívalo v kapse jako hád'ata v hnízdě.

V jejím zatuchlém bytečku použil jen jeden. K jeho překvapení jí už vystěhovali všechn nábytek; takže společně poskládali kufrы vedle sebe a improvizovali hrozně nepohodlnou postel. Dával si pozor a snažil se nezůstat ani o vteřinu déle, než bylo nutné, aby si Helena nemyslela, že s Vyžlátkem strávil příliš dlouhou dobu, třebaže šlo doslova o literární rozloučení.

Areálem dívčí fakulty protékal vzdušný říční proud a do něho Garp zahodil dva zbylé prezervativy - a přitom si představoval, že ho vidí horlivý univerzitní policajt a už se škrábe dolů ke břehu, aby se zmocnil

doličných předmětů: prezervativy vyskakovaly z proudu nad hladinu! Objevená zbraň, jež vede zpátky ke zločinu, k němuž byla použita.

Ale nikdo ho nespátl a nikdo ho nepřistihl. Ani Heleně, která tou dobou už spala, by byl pach sexu nepřipadl nijak nápadný; nakonec jej před několika hodinami získal docela legální cestou. Nicméně se Garp osprchoval a opět čistý vklouzl do bezpečí své postele; přitiskl se k Heleně, která na něho zahuhlala cosi milého; instinktivně mu dlouhým stehnem obemkla bok. Když nijak nezareagoval, obrátila se a přitiskla se k němu zadečkem. Garpovi se nad její důvěrou až stáhlo hrdlo, ale také se mu stáhlo láskou. Láskyplně jí přejel rukou břicho lehce se vzdouvající těhotenstvím.

Duncan byl zdravé bystré dítě. Z Garpa udělal jeho první román aspoň to, čím, jak se sám vyjádřil, chtěl být. Garpův mladý život pořád znepokojovala tělesná žádost, ale měl štěstí, že jeho žena stále ještě toužila po něm a on po ní. A teď se mělo k tomu jejich pečlivě opatrovanému, spořádanému dobrodružství připojit druhé dítě. Starostlivě nahmátl Helenino břicho - ucítil kopnutí, známku života. I když s Helenou souhlasil, že by bylo pěkné, kdyby měli holčičku, doufal, že budou mít zase chlapce.

Proč? uvažoval. Vzpomněl si na děvčátko v parku, vybavil si svou představu Ellen Jamesové bez jazyka, připomněl si těžká rozhodnutí matčina. Napadlo ho, jaké ho potkalo štěstí, že je právě s Helenou; ona má své vlastní ambice a on s ní nemůže manipulovat. Ale vzpomněl si na prostitutky na Kärntnerstrasse a na Cushie Percyovou (která zemřela, když se pokoušela přivést na svět dítě). A teď, teď poplenil to Vyžlátko, a přestože se omyl, dosud na něm ulpívá její vůně, nebo aspoň na jeho mysl. Cindy, se zády prohnutými přes kufr, pod ním plakala. Na spánku, který byl průsvitný jako spánek dítěte s běloučkou pokožkou, jí pulsovala modrá žila. A přestože Cindy měla jazyk, když od ní odcházel, nebyla s to na něho promluvit.

Garp nechtěl dceru kvůli mužům. Rozhodně kvůli špatným mužům; ale taky kvůli takovým mužům, pomyslel si, jako je on sám.

8 Druhé děti, druhé romány, druhá láska

Byl to chlapec; jejich druhý syn. Duncanovu bratříčkovi dali jméno Walt - nikdy to nebyl Walter ani německy vyslovovaný Walt: byl prostě t na konci anglického slova watt: jako když bobří ocas udeří do vody, jako dokonale umístěný squashový míč. Vpadl do jejich života a měli dva chlapce.

Garp se pokoušel napsat druhý román. Helena vzala druhé místo; stala se docentkou angličtiny na státní univerzitě hned vedle dívčí fakulty. Garp s chlapci měli tedy možnost povyrazet se v chlapecké tělocvičce a Helena se mohla zabavit s nějakým nadaným studentem z vyššího ročníku, což ji přece jen při té monotónní práci s mladými lidmi trochu povzneslo; také zde měla víc kolegů, a zajímavějších.

Jeden z nich byl Harrison Fletcher; jeho oblast byl viktoriánský román, ale Helena si ho oblíbila z jiných důvodů - také se totiž oženil se spisovatelkou. Jmenovala se Alice; i ona pracovala na druhém románu, přestože nedokončila první. Když se s ní Garpovi seznámili, mysleli si, že by si ji někdo mohl i splést s některou stoupenkyní Ellen Jamesové - protože prostě nemluvila. Harrisonovi, kterému Garp říkal Harry, ještě nikdo nikdy Harry neřikal - ale měl Garpa rád a zřejmě se mu zamlouvalo i to nové jméno, jako by to byl dárek, který mu Garp věnoval. Helena ho pořád jmenovala Harrisone, ale pro Garpa to byl Harry Fletcher. Byl to Garpův první přítel, přestože jak Garp, tak Harrison cítili, že Harrison dává přednost Helenině společnosti.

Ani Helena, ani Garp nevěděli, co si mají o Tiché Alici, jak jí říkali, myslet. "Ta musí psát ale sakra knihu," poznamenával Garp často. "Úplně z ní vyrazila všechna slova."

Fletcherovi měli jedno dítě, dcerku, která věkem ne právě nejvýhodněji zapadala někam mezi Duncana a Walta; rozumělo se, že chtějí ještě jedno. Ale kniha, Alicin druhý román, byl na prvním místě; až tohle odbyde, budou mít druhé dítě.

Oba páry spolu občas večeřely, ale Fletcherovi byli přesně ti lidé, co zásadně nevaří doma, což znamenalo, že žádný vařit ani nedovedli - zatímco Garp byl právě v údobí, kdy si sám pekl i chleba a na plotně se mu pořád v kastrole něco dělalo. Helena s Harrisonem většinou debatovali o knihách, o vyučování a o svých kolezích; obědvali spolu ve fakultním učitelském svazu a po večerech spolu vedli dlouhé telefonní rozhovory. A Garp s Harrym chodili na fotbalové a basketbalové zápasy a zápasnická utkání; třikrát týdně hráli squash, což byla Harryho oblíbená hra - jediný sport, který pěstoval -, ale Garp s ním mohl hrát, protože byl díky běhání v lepší kondici, a proto také lepší atlet. Pro radost z těchto her Garp v sobě dokonce potlačil averzi vůči míčům.

V druhém roce jejich přátelství řekl Harry Garpovi, že Alice ráda chodí do biografu, "Já ne," přiznal se, "ale jestli ty chodíš rád - a Helena říkala, že ano -, proč bys nešel někdy s Alicí?"

Alice Fletcherová se filmům, zvláště vážným, pohiňovala; nade vším, co viděla, kroutila hlavou, jako by tomu nemohla uvěřit, Garpovi to trvalo celé měsíce, než si uvědomil, že Alice má při řeči zábrany nebo že trpí nějakou skrytou nervovou vadou, možná psychického rázu. Garp si nejdřív myslel, že to dělá pražená kukuřice.

"Ty máš zřejmě nějaký řečový problém, Alice," řekl jí, když ji jednou večer vezl domů.

"Mhm," přikývla. Někdy se to projevovalo jen jako šišlání, jindy úplně jinak. Někdy vůbec ne. Rozrušení vše zřejmě zhoršovalo.

"Jak pokračuje knížka?" zeptal se.

"Jde to," odpověděla. Při jednom filmu ze sebe náhle vyrazila, že se jí líbilo Otálení.

"Chceš, abych si od tebe něco přečetl?" zeptal se jí Garp.

"Mhm," odpověděla a hlavička se jí zakývala. Seděla a žmoulala mezi prsty sukni v klíně, stejně jako si mačkala šatičky její dcerka - děvčátko si někdy rolovalo sukýnku jako roletu až nad kalhotky (i když Alice tak daleko nešla).

"To máš po nějakém úrazu?" zeptal se jí Garp. "Ten řečový problém? Anebo ses s tím už narodila?"

"Narodila," přikývla Alice. Auto zastavilo před domem Fletcherových a Alice zatahala Garpa za paži. Otevřela ústa a ukázala dovnitř, jako by mu tím chtěla něco vysvětlit. Garp uviděl dvě řady drobných dokonalých zubů a jazyk, který byl silný a svěží jako jazyk dítěte. Nic zvláštního nepozoroval; v autě byla tma, a i kdyby byl něco viděl, byl by nerozpoznal, co je na tom divného. Když Alice pusu zavřela, viděl, že pláče - a zároveň se usmívá, jako by to předvedení sebe samé vyžadovalo nesmírnou důvěru. Garp přikývl, jako by všechno pochopil.

"Aha," zahuhlal. Otřela si hřbetem jedné ruky slzy a druhou mu stiskla jeho ruku.

"Harrifon fi něco začal," oznámila mu.

Garp věděl, že si Harry nezačal nic s Helenou, ale nechápal, co má chudák Alice na mysli.

"Snad ne s Helenou?" ozval se.

"Ne-e, ne-e," zavrtěla Alice hlavou. "F někým jiným!"

"S kým?" zeptal se Garp.

"Je to studentka!" zasténala Alice. "Taková pitomá flundvička!"

Už to bylo několik let, co Garp zneužil Vyžle, ale za tu dobu si již dopřál další opatrovnici jejich dětí; ke své hanbě dokonce zapomněl, jak se jmenovala. Byl svatosvatě přesvědčen, že s těmihle chutěmi na opatrovnice už skončil. Přesto však s Harrym sympatizoval - Harry byl jeho přítel a jako přítel znamenal také mnoho pro Helenu. Jenže Garp také sympatizoval s Alicí. Člověk ji prostě musel impulzivně milovat. Měla v sobě jakousi očividnou nevyhnutelnou zranitelnost a nosila ji viditelně jako příliš těsný svetr na svém dobře zbudovaném těle.

"To je mi líto," poznamenal. "Nemůžu v tom něco udělat?"

"Požádej ho, ať toho nechá," odpověděla Alice.

Garpovi nebylo nikdy zatěžko "toho nechat", ale on nikdy neučil, nikdy nenosil v hlavě "studentky" a ani s nimi nijak nejednal. Možná že Harry se vezl v něčem úplně jiném. Garpa napadlo jediné - co by možná Alici trochu pomohlo -, totiž přiznat se jí ke svým vlastním chybám.

"To se stává, Alice," poznamenal.

"Tobě ne," namítla Alice.

"Mně už dvakrát," přiznal se Garp. Vylekaně se na něho podívala.

"Pověz mi to po pravdě," naléhala na něho.

"Pravda je," pokračoval, "že se mi to stalo dvakrát. Pokaždé to bylo děvče, co nám hlídalo děti."

"Ježíři Krifte," vzdychla Alice.

"Ale na nich vůbec nezáleželo," pokračoval Garp. "Já mám Helenu rád."

"Jenže jemu na téhle skutečně záleží," řekla Alice. "Od něho mě to bolí. Nemůžu pít."

Garp dobře znal autory, kteří nemohli psát; a v tu chvíli si Alici zamiloval.

"Ten hajzlík Harry zahýbá," řekl Garp Heleně.

"Já vím," odpověděla Helena. "Říkala jsem mu, ať toho nechá, ale pořád se k ní vrací. Dokonce to není ani zvláštní studentka."

"Co můžu dělat?" zeptal se jí Garp.

"Zatracená chlípnost!" řekla Helena. "Tvoje matka měla pravdu. Tohle je problém chlapů. Ty s ním promluvíš."

"Alice mi povídala o těch tvých holkách, co vám hlídaly děti," řekl Harry Garpovi. "Jenže tohle je něco jiného. Ona je zvláštní děvče."

"Studentka, Harry," řekl Garp. "Ježíšikriste!"

"Zvláštní studentka," pokračoval Harry. "Já nejsem jako ty. Já jsem to vzal čestně, řekl jsem to Alici hned na začátku. Musí se s tím akorát vyrovnat. Řekl jsem jí, že to může klidně udělat taky!"

"Vždyť ani žádné studenty nezná," podotkl Garp.

"Zná tebe," odpověděl Harry. "A zamilovala se do tebe."

"Ale co můžeme dělat?" ptal se Garp Heleny. "Harry se snaží skuplovat mě s Alicí, aby si to, co sám dělá, nemusel tak brát."

"Aspoň se k ní choval čestně," řekla Helena Garpovi. Ticho, v kterém v noci rodina přesně rozpozná své jednotlivé dýšící složky. Dveře otevřené do chodby v prvním patře: Duncan dýchá lenivě, dechem skoro osmiletého chlapce, kterému zbývá v životě času habaděj; Walt oddychuje tím plachým dechem dvouletého hochy, krátkým a vzrušeným. Helena stejnoměrně, klidně. Garp zatajil dech. Bylo mu jasné, že Helena o obou dívkách k dětem ví.

"To ti pověděl Harry?" zeptal se.

"Takys mi to mohl říct, nežs to pověděl Alici," pravila. "Kdo byla ta druhá?"

"Zapomněl jsem, jak se jmenovala," přiznal se Garp.

"Myslím, že je to přízemní," pravila Helena. "Je to pod mou důstojnost, i pod tvou. Doufám, že jsi z toho vyrostl."

"Ano, vyrostl," přikývl Garp. Mínil, že vyrostl z těch opatrovnic dětí. Ale z chlíplosti samé? No nic. Jenny Fieldsová ten problém v synově srdci dobře ohledala.

"Musíme Fletcherům pomoci," prohlásila Helena. "Máme je příliš rádi, abychom něco nepodnikli." Helena, konstatoval Garp s úžasem, se pohybuje životem, jako by to byl esej, který si právě rozvrhuje - úvod, nejdůležitější fakta a pak teze.

"Harry si myslí, že ta studentka je nějaká zvláštní," podotkl Garp.

"Zatracení chlapi," pravila Helena. "Ty si vezmeš na starost Alici. A já ukážu Harrisonovi, co je zvláštní."

Takže když jednou večer Garp udělal výstavní kuře na paprice a spätzle, řekla Helena Garpovi. "Já s Harrisonem umyjeme nádoby. Ty odvezeš Alici domů."

"Já, domů?" zeptal se Garp. "Ted' hned?"

"Ukážeš mu román," řekla Helena Alici. "Můžeš mu ukázat všechno, co chceš. Já zase tomu tvému ukážu, jaký je blb."

"Poslechněte, počkejte!" ozval se Harry. "Přece jsme všichni přátelé a všichni tak chceme zůstat, ne?"

"Ty jseš obyčejnej hajzlík," řekla mu Helena. "Pícháš se studentkou a říkáš, že je zvláštní - urážíš svoji ženu a urážíš i mě. Já ti ukážu, co je opravdu zvláštní."

"Krot' se, Heleno," mírnil ji Garp.

"Ty jed' s Alicí." přikazovala mu Helena. "A Alice ať si tu holku, co jim hlídá dítě, odveze domů sama."

"Poslechněte, neblbněte!" ozval se Harrison Fletcher.

"Ty mlč, Harrifone!" zarazila ho Alice. Popadla Garpa za ruku a zvedla se od stolu.

"Chlíváci chlapi!" řekla Helena. Garp, oněmělý jako nějaká stoupenkyně Ellen Jamesové, zavezl Alici domů.

"Já ti to děvče domů klidně odvezu, Alice," prohlásil Garp.

"Ale koukej fe hned vrátit fpátky!" upozornila ho Alice.

"Jo, hned jsem tady," ujišťoval ji Garp.

Musel jí nahlas přečíst první kapitolu jejího románu. "Chci fi to poflechnout," řekla mu, "a fama to nefvedu." Takže to svedl Garp a s úlevou zjistil, že se text čte nádherně. Alice psala s takovou plynulostí a péčí, že by byl Garp mohl její věty nevědomky zpívat a byly by zněly báječně.

"Mluvíš skvostným hlasem, Alice," řekl jí a ona se rozplakala. A pak se samozřejmě milovali a přese všechno, co kdo může o těch záležitostech vědět, to bylo opravdu zvláštní.

"No ne fnad?" zeptala se Alice.

"Ano, to teda bylo," přikývl Garp.

Hm, z tohotohle kouká malér, pomyslel si.

"Co můžem dělat?" zeptala se Helena Garpa. Dokázala, že Harrison Fletcher na svoji "zvláštní" studentku zapomněl; Harrison si teď myslel, že tím nejzvláštnějším v jeho životě je Helena.

"Ty sis s tím začala," řekl jí Garp. "Jestli to má skončit, musíš to skončit ty, to si aspoň myslím já."

"To se lehko řekne," odpověděla Helena. "Já mám Harrisona docela ráda; je to můj nejlepší přítel a nechci o něj přijít. Jenom mě moc nezajímá s ním spát."

"Jeho to ale zajímá," namítl Garp.

"Panebože, to vím," odpověděla Helena.

"Myslí si, že ty jsi ta nejlepší, co v životě měl," sdělil jí Garp.

"To je věc!" pravila Helena. "Pro Alici to musí být úplná nádhera."

"Alice o tom nepřemýšlí," poznamenal Garp. Garp věděl, že Alice myslí na něho; a bál se, že celá záležitost skončí. Byly okamžiky, kdy si Garp myslel, že to nejlepší, co v životě měl, je Alice.

"A co ty?" zeptala se ho Helena. ("Nikdo nic v životě neprožívá úplně stejně," napsal jednou Garp.)

"Se mnou je to v pořádku," odpověděl Garp Heleně. "Já mám rád Alici, mám rád tebe a mám rád Harryho."

"A Alice?" zeptala se Helena.

"Alice mě má taky ráda," odpověděl Garp.

"No pane," pravila Helena. "Takže všichni se máme rádi, jenom že mně nesejde na tom, abych spala s Harrisonem."

"Takže je po všem," prohlásil Garp a snažil se skrýt smutek v hlase. Alice na něho plačtivě vyjela, že to přece nemůže nikdy skončit. ("Copak by to flo? Copak by to flo?" vykřikovala. "Já to profť fkončit nemůžu!")

"A není to snad teď lepší, než to bylo?" zeptala se Helena Garpa.

"Tys dosáhla toho, cos chtěla," řekl jí Garp. "Dokázalas, že Harry nechal té pitomé studentky. Takže teď už ho můžeš klidně pustit k vodě."

"A co ty a Alice?" zeptala se Helena.

"Jestliže to skončilo pro jednoho, skončilo to pro oba," odpověděl Garp. "To je přece fěr."

"Já dobře vím, co je fěr," prohlásila Helena. "A taky vím, co je lidské."

Rozloučení s Alicí, která Garp ve svých představách inscenoval, se uskutečňovala jako prudké výjevy propletené Alicinou nekoherentní mluvou a končící pokaždé zoufalým milováním v oparu potu a sladkosti lepkavých šťáv sexu, profť úzafně, jak by to vyjádřila ona.

"Myslím, že Alice je tak trochu cvok," prohlásila Helena.

"Alice je dobrá spisovatelka," připomněl Garp. "Má to opravdu v sobě."

"Zkurvený spisovatelé," zavrčela Helena.

"Harry Alicin talent vůbec neocení," slyšel Garp sám svůj hlas.

"No pane," zahučela Helena. "Tohle je naposledy, kdy se snažím zachránit jiné manželství než svoje."

Trvalo šest měsíců, než Helena Harrymu popustila a dopřála mu volnosti, a za tu dobu se Garp viděl s Alicí co nejvíc, i když se stále snažil ji varovat, že ta jejich čtyřka nebude mít dlouhé trvání. Pokoušel se varovat i sám sebe, protože se hrozil myšlenky, že se bude muset Alice vzdát.

"Pro žádného z nás to není jedno a totěž," řekl Alici. "Bude to muset skončit, a brzy."

"A co má být?" odpověděla otázkou Alice. "Jeť to nefkončilo."

"Jeť ne," připustil Garp. Předčítal jí nahlas všechna slova, co napsala a milovali se spolu tolik, že Garpa

potom pod sprchou celé tělo pátilo, a když běhal, nemohl nosit suspensor.

"Mufíme to dělat, a pořád a pořád," horlila Alice vášnivě "Mufíme to dělat, dokud můžeme."

"Přece víš, že to nemůže trvat věčně," snažil se Garp varovat Harryho, když hráli squash.

"Já vím, já vím," odpověděl Harry, "ale dokud' to trvá, je to nádhera, ne?"

"Ne fnad?" kladla mu stejnou otázku Alice. Miloval Garp Alici? Alejiftě!

"Ano, ano," říkal Garp a vrtěl přitom hlavou. Myslel si že ano.

Ale Helena, které to bylo ze všech nejmní po chuti, trpěla nejvíc; a když konečně mohla říct, že je všecko u konce, nedovedla na sobě nedat znát jistou euforii. Ostatní tři zase nebyli s to skrýt svou nelibost, že může vypadat tak rozjařeně, když na ostatní padla taková sklíčenost. Bez formálního výroku bylo na oba páry uvaleno šestiměsíční moratorium, během kterého se neměly vídat, leda že by se potkaly náhodou. Helena se s Harrym samozřejmě vídali na katedře angličtiny. Garp potkával Alici v samoobsluze. Jednou Alice najela vozíkem úmyslně do jeho, až to malého Walta odhodilo mezi vystavené zboží a plechovky se šťávou, Alicinu dcerku srážka vyděsila.

"Měla jfem pocit, že potřebuju nějaký kontakt," prohlásila Alice. A jednou večer, hodně pozdě, když už byli Garp s Helenou v posteli, jim zavolala. Telefon brala Helena.

"Je tam Harrifon?" zeptala se Alice Heleny.

"Ne, Alice," odpověděla Helena. "Stalo se něco?"

"Tady taky není," odpověděla Alice. "Až doted' jsem ho celý večer neviděla."

"Víš co, já přijedu k tobě a posedíme spolu," navrhla Helena. "Garp může jít hledat Harrisona."

"Nemůže přijet a pofedět fe mnou Garp?" zeptala se Alice. "A ty můžeš hledat Harrifona."

"Ne, přijdu a posedím s tebou já," odpověděla Helena. "Myslím, že tak to bude lepší, Harrisona může jít hledat Garp."

"Já chci Garpa," pravila Alice.

"Sice mě to mrzí, ale mít ho nemůžeš," pravila Helena.

"Mně je to ftrafně líto, Heleno," omlouvala se Alice. Rozbrečela se do telefonu a spustila vodopád věcí, kterým Helena vůbec nerozuměla. Podala telefon Garpovi.

Garp s Alicí hovořil a poslouchal ji asi hodinu. "Harrifona" nešel hledat nikdo. Helena měla pocit, že udělala dobře, když se tak držela po těch šest měsíců, co dovolila, aby všechno pokračovalo; domnívala se, že teď, když už je po všem, se budou všichni chovat patřičně.

"Jestli Harrison někde vypichuje se studentkama, tak ho skutečně odepíšu," prohlásila Helena. "Čuně! A jestli si Alice říká spisovatelka, proč tedy nepíše? A jestli toho fkutečněmá tolik co říct, proč s tím takhle plejtvá do telefonu?"

Čas, jak Garp věděl, všechno srovná. Čas také měl dokázat, že se v Alicině psaní zmýlil. Možná že dovedla promluvit příjemným hlasem, ale nedokázala nic dokončit; druhý román nikdy nedopsala, aspoň ne po ta léta, co se Garpovi s Fletcherovými stýkali - ani po všechny další roky. Dovedla všechno náramně krásně vyjádřit, ale - jak Garp poznamenal před Helenou - nedovedla s ničím dospět ke konci. Nedovedla fkončit.

Ani Harry však nehrál se svými kartami moudře nebo dobře. Univerzita odmítla dát mu definitivu - což byla pro Helenu hořká ztráta, protože Harrisona měla jako přítele skutečně ráda. Ale studentka, kterou Harry nechal kvůli Heleně, se nedala odbýt jen tak lehce; hnala to až na katedru anglistiky, kde hystericky vyváděla kvůli svému svedení, i když její hysterčení způsobovala pouze okolnost, že jí Harry pustil k vodě. Harryho kolegové nad tím jen povytahovali obočí. A samozřejmě že Helenina podpora případu Fletcherovy definitivy se mlčky nebrala vážně - protože dotyčná zavržená studentka Helenin a Harryho vztah dostatečně ozřejmila.

Dokonce i Garpova matka, Jenny Fieldsová - při všem, co obhajovala ve věci žen - - souhlasila s Garpem, že Helenina vlastní definitivu na univerzitě, kterou jí dali tak snadno, přestože byla mladší než chudák Harry, byla od katedry anglistiky symbolickým gestem. Někdo jim zřejmě naznačil, že na katedře potřebují ženu na úrovni docentury, a Helena se tu náhodou zrovna vyskytla. I když Helena o svých odborných kvalitách neměla pochybnosti, věděla, že kvůli nim definitivu nedostala.

Helena však s žádným studentem nespala; aspoň ještě ne. Harrison Fletcher udělal tu neprominutelnou chybu, že dovolil aby jeho sexuální život převážil významem nad jeho zaměstnáním. Samozřejmě že dostal jiné místo. A možná že ten zbytek přátelství, co zůstalo mezi Garpovými a Fletcherovými, zachránila skutečnost, že se Fletcherovi museli odstěhovat. Takto se oba páry viděly asi dvakrát do roka; dálka všechny zjitřené city rozptýlila. Alice mohla ke Garpovi hovořit svou dokonalou prózou - v dopisech. Pokušení dotýkat se jeden druhého nebo dokonce narážet do sebe vozíky v samoobsluze zmizelo a ze všech se pomalu stali takoví přátelé, jakými se stávají všichni staří známi: byli přátelé, když o sobě dali navzájem vědět - anebo když se někdy sešli. A když nebyli v přímém styku, nemysleli na sebe.

Garp hodil svůj druhý román za hlavu a začal druhý druhý román. Na rozdíl od Alice byl Garp skutečný spisovatel - ne že by byl psal krásněji než ona, ale protože věděl, co by měl vědět každý skutečný umělec: (jak to vyjádřil sám Garp) "Člověk roste jenom tím, že dojde na konec jednoho a začne něco jiného." I když takzvaná zakončení a začátky jsou iluze. Garp nepsal rychleji než někdo jiný ani nepsal víc; pracoval prostě vždycky s myšlenkou na dokončení v hlavě.

Jeho druhá kniha podstatně nabyla, toho si byl vědom, energií, která mu zbyla po Alici.

Byla to kniha plná zraňujících dialogů a sexu, jenž zůstavoval partnery zjitřené; ale ponechával je také s pocitem provinilosti a většinou toužící po dalším sexu. Tento paradox zdůrazňovalo několik recenzentů, kteří onen jev nazývali střídavě jako něco "brilantního" a "zarážejícího". Jeden recenzent knihu označil za "hořce pravdivou", ale vzápětí zdůraznil, že právě tato hořkost odsuzuje knihu na úroveň "toliko druhořadého klasika". Kdyby se bylo trochu víc oné hořkosti "zjemnilo", teoretizoval onen recenzent, "byla by se zjevila pravda v průzračnější podobě".

Daleko víc nesmyslů se nakupilo ohledně "myšlenkového poslání" románu. Jeden recenzent se potýkal s myšlenkou, že román jako by prý říkal, že lidé se mohou ostatním lidem zjevit, jací skutečně jsou, pouze prostřednictvím sexuálních vztahů; a přesto právě v sexuálních vztazích ztrácejí svou hloubku. Garp se vyjádřil, že žádné teoretické "poslání" v úmyslu vůbec neměl, a dalšímu recenzentovi nevrle sdělil, že napsal "vážnou komedii o manželství, jen sexuální frašku".

Později napsal, že "lidská sexualita dělá z našich nejvážnějších úmyslů frašku".

Ale ať už Garp řekl, co chtěl - nebo i recenzenti -, kniha neměla úspěch. Román nazvaný Druhý dech paroháče téměř každého zmátl; i recenze byly chaotické. Prodalo se o několik tisíc výtisků méně než Otálení, a přestože John Wolf Garpa ujišťoval, že tohle se druhým románům stává často, cítil Garp - poprvé v životě -, že neuspěl.

John Wolf byl dobrý vydavatel a chránil Garpa zvláště před jednou recenzí, až ho přemohl strach, že Garp na recenzi narazí sám; tehdy, nerad, poslal Garpovi výstřižek z novin vydávaných na západním pobřeží a připojil poznámku, že recenzent údajně trpí hormonální nevyrovnaností. Recenze úsečně konstatovala, že kniha je nechutná a vypočítaná na falešné city a že T. S. Garp, "nenadaný syn slavné feministky Jenny Fieldsové napsal ‚samčí‘ román, který se v sexu vyžívá - ale dokonce ani ne instruktivním způsobem". A tak dále.

Pod vlivem výchovy Jenny Fieldsové se z Garpa nestal člověk, který by se dal snadno ovlivnit míněním, jaké o něm měli ostatní lidé, ale Druhý dech paroháče se nelíbil ani Heleně. A dokonce ani Alice Fletcherová se nikdy v žádném svém dopise rozplývající se láskou o existenci knihy nezmínila.

Druhý dech paroháče pojednával o dvou manželských párech, které si mezi sebou začnou milostné pletky.

"No pánové," řekla Helena, když se prvně dověděla, o čem kniha je.

"Není o nás," prohlašoval Garp. "Vůbec není přesně o tom. Jenom to všechno používá."

"A přitom mi pořád říkáš, že autobiografické romány jsou nejhorší!"

"Ale tenhle není autobiografický," bránil se Garp. "Uvidíš."

Neviděla to. Přestože román nebyl o Heleně ani o Garpovi nebo Harrym či Alici, byl o čtyřech lidech, jejichž nerovné a v sexu se vyžívající partnerství skončilo fiaskem.

Každá osoba v té čtveřici je nějak fyzicky handicapována. Jeden muž je slepý. Druhý koktá tak obludně, že je mu v hovoru nesmírně těžko rozumět, až to člověka irituje. Jenny osočila Garpa, že si dělá lacinou legraci z chudáka zesnulého pana Tince, ale spisovatelé, což byla Garpova smutná zkušenost, jsou pouze pozorovatelé - dobří a nemilosrdní napodobitelé lidského chování. Garp nechtěl Tince nijak urážet; pouze využil jednoho Tinchova návyku.

"Nechápu, jaks mohl něco takového Alici udělat," zoufala Helena.

Helena měla na mysli ony handicapované postavy, zvláště handicapované ženy. Jedna trpí křečovitými kontrakcemi svalů v pravé paži - ruka jí vždy prudce vyletí kupředu, takže dotyčná poráží vinné sklenky, květináče, naráží do dětských tváří a jednou jen tak tak že nevykleští křivákem na prořezávání stromů vlastního manžela (samozřejmě náhodou). Tu strašnou neovladatelnou křeč dovede uklidnit jen její milenec, manžel té druhé ženy - takže dotyčná má poprvé v životě pocit, že je majitelkou dokonalého těla, s naprosto uvědomělými pohyby, těla skutečně ovládaného a řízeného jí samou.

Druhá žena trpí nezvládnutelným a nezadržitelným nadýmáním. Takže ta s těmi větry je provdána za koktavého, slepý je ženat s tou nebezpečnou pravičkou.

Ke Garpově dobru budiž řečeno, že nikdo z té čtveřice není spisovatel. ("Za takové drobné laskavosti bychom měli být vděční?" zeptala se Helena.) Jeden pár je bezdětný a chce bezdětný zůstat. Druhý pár

se pokouší mít dítě; žena počne, ale její mateřskou euforii sráží strach všech čtyř zúčastněných plynoucích z pochybností o identitě skutečného otce. Který to byl? Oba páry hledají na novorozence vnější příznaky. Bude koktat, bude trpět větry, bude mrskat ručičkou nebo bude slepý? (Garp tuto okolnost pokládal za své skutečné vyjádření - a to ve jménu své matky - k otázce genů.)

Do jisté míry to byl román optimistický, už jen proto, že přátelství nakonec ony páry donutí, aby své vztahy zpřetrhaly. Bezdětný pár se pak v důsledku vzájemného zklamání rozvede - nikoli nutně v důsledku onoho experimentu. Manželský pár s dítětem uspěje; dítě se vyvíjí bez viditelné vady. Poslední scéna románu líčí náhodné setkání obou žen; potkají se o vánocích na eskalátoru jednoho obchodního domu, ta trpící větry jede nahoru, ta druhá s nebezpečnou pravičkou jede dolů. Obě jsou obloženy balíčky. V okamžiku, kdy se míjejí, se žena postižená neovladatelnými větry hlasitě třikrát upšoukne - - ta trpící křečí zchromí úderem paže nějakého staříka na eskalátoru před sebou, porazí ho, že se začne kutálet dolů a porazí moře lidí. Ale jsou vánoce. Eskalátory jsou přeplněné; nikomu se nic nestane a vzhledem k ročnímu období se všechno promijí. Obě ženy, které se na mechanickém schodišti rozjíždějí každá na jinou stranu, zřejmě berou s chladným rozmyslem na vědomí břemena té druhé; nasupeně se na sebe usmívají.

"Je to komedie!" vykřikoval Garp znovu a znovu. "Nikomu to nedošlo. Vždyť to má být hrozně legrační. Z toho by byl film!"

Ale nikdo dokonce nekoupil ani práva na masové brožované vydání.

Jak bylo možno vidět na osudu muže, který mohl chodit jen o rukou, Garpa jako by k eskalátorům něco přitahovalo.

Helena mu sdělila, že na katedře anglistiky se jí nikdo o Druhém dechu paroháče nezmínil ani slovem; v případě Otálení se někteří z jejích kolegů aspoň pokusili o nějakou dobře míněnou debatu. Helena se vyjádřila, že kniha znamená vpád do jejího soukromí a prý doufá, že celá ta záležitost je jen flanc, který Garpa brzy pustí.

"Ježíši, to si myslíš, že to jsi ty?" zeptal se jí Garp. "A co to máš vůbec za pitomce, ty svoje kolegy? Copak ty chodíš a prdíš po chodbách? Nebo si snad na schůzích katedry vyhazuješ rameno z kloubu? Nebo snad chudák Harry v posluchárnách koktal?" křičel na ni Garp. "Jsem já snad slepý?"

"Ano, jsi slepý," odpověděla Helena. "Ty máš na to, co je fikce a co je skutečnost, svůj vlastní systém, ale myslíš, že ho mají i ostatní lidé? Všecko je to jaksi tvoje zkušenost - ať ji přibarvíš jak chceš, ano, i když je to třeba jenom skutečnost ohrázená ve tvé fantazii. Lidi si myslí, že jsem to já, a myslí si, že jsi to ty. A někdy si to já myslím taky."

Slepý muž v románu je geolog. "To si oni myslí, že si hrají se šutrma?" hulákal Garp.

Žena trpící větry pracuje dobrovolně v nemocnici a vypomáhá tu sestrám. "Vidíš snad, že si stěžuje má matka?" zeptal se Garp. "Píše mi snad a zdůrazňuje, že se nikdy v nemocnici jedinkrát v životě neuprdla - jenom doma a to ještě opatrně?"

Ale Jenny Fieldsová si synovi na Druhý dech paroháče přece jen stěžovala. Řekla mu, že si vybral nešťastné a omezené téma, které nemá žádný širší obecný dosah. "To myslíš sex," pravil Garp. "Tohle je přímo klasický příklad. Ženská, která nikdy v životě nepocítila sexuální touhu, řečňuje o tom, co je a není všeobecné. A papež, který se slavnostně zaslíbí celibátu, rozhoduje pro milióny lidí otázku antikoncepce. Svět je opravdu šílený!" vykřikoval Garp.

Jennina nejnovější kolegyně byla transsexuálka vysoká šest stop čtyři palce a jmenovala se Roberta Muldoonová. Kdysi to byl Robert Muldoon, skvělé křídlo mužstva Philadelphia Eagles, ale pak prodělal úspěšnou operaci změny pohlaví a Robertina váha posléze poklesla z 235 liber na 180. Dávky estrogenu zapracovaly na její síle a masívnosti a také trochu na její vytrvalosti; Garp tušil, že ty někdejší slavné "bleskové ruce" Roberta Muldoona nejsou už tak bleskové, ale z Roberty Muldoonové se stala obávaná společnice Jenny Fieldsové. Roberta Garpovu matku zbožňovala. Totiž právě Jennina kniha Sexuálně podezřelá dodala Robertu Muldoonovi onu odvahu, aby podstoupil zákrok nutný ke změně pohlaví - jednou v zimě, když se zotavoval po operaci kolene v jedné philadelphské nemocnici.

Jenny Fieldsová se právě tou dobou brala za Robertin případ sporu s televizními společnostmi, které, jak Roberta tvrdila, se tajně dohodly, že ji nevezmou na ragbyovou sezónu jako sportovní hlasatelku. Jenny namítala, že Robertiny znalosti ragby se přes všechny dávky estrogenu ani o kapku nezmenšily; celé vlny podpory studentstva i učitelstva vysokých škol po celé zemi učinily z šest stop a čtyři palce vysoké Roberty Muldoonové předmět prudkých sporů. Roberta byla inteligentní a vyjadřovala se zřetelně a svoje ragby samozřejmě znala; oproti všem těm pitomcům, kteří ragby komentovali, by znamenala výrazné zlepšení.

Garp ji měl rád. Debatovali spolu o ragby a hráli spolu squash. Roberta vždy několik prvních her nad Garpem vyhrála - byla silnější než on a lepší atletka -, ale neměla výdrž jako Garp, a jelikož na hřišti byla postavou daleko největší, brzy se unavila. Také ji unavil její spor s televizními společnostmi, ale na druhou stranu si pro jiné, daleko důležitější záležitosti vypěstovala velkou vytrvalost.

"Ty znamenáš pro Společnost Ellen Jamesové nesporný klad, Roberto," ujišťoval ji Garp. Z matčiných návštěv se těšil daleko víc, když Jenny přišla s Robertou. A Roberta si dovedla hodiny házet s Duncanem ragbyovým míčem. Roberta Duncanovi slíbila, že ho vezme na zápas Eagles, ale Garp se toho obával. Roberta se totiž pro lidi stávala jakýmsi terčem a některé lidi přiváděla k hrozné zlosti. Garp si ve své fantazii představoval, jak se Roberta stává předmětem různých útoků a výhrůžek bombovými atentáty - a již viděl, jak se Duncan ztrácí na obrovském stadiónu ve Philadelphii, kde ho zneužije nějaký násilník dětí.

Takovéto představy vnukávala Garpovi fanatická nenávist obsažená v některých anonytech, které Roberta Muldoonová dostávala poštou; ale když mu něco podobného ukázala sama Jenny, začínala ho jímat úzkost i kvůli tomu. Byl to rys matčiny popularity, jaký dosud plně neuvážil: někteří lidé ji opravdu nenáviděli. Psali Jenny, že jí přejí, aby dostala rakovinu. Psali Robertě Muldoonové, že doufají, že její rodiče už zemřeli. Jeden manželský pár Jenny Fieldsové napsal, že by ji chtěli uměle oplodnit sloním spermatem - a potom ji nechat puknout. Lístek byl podepsán: "Zákonní manželé."

Jeden muž napsal Robertě Muldoonové, že byl po celý život fanouškem Eagles a dokonce jeho dědeček i babička že se ve Philadelphii narodili, ale on teď že bude fandit mužstvům Giants nebo Redskins a bude jezdit do New Yorku nebo do Washingtonu - "nebo dokonce do Baltimoru, když to bude zapotřebí" -, protože prý útočná řada Eagles pod vlivem Robertiných teploušských móresů zdegenerovala.

Jedna žena Robertě Muldoonové napsala, že jen doufá, že ji přepadne gang Oakland Raiders. Žena byla přesvědčená, že Raiders jsou nejodpornější ragbyové mužstvo: a ti by prý už Robertě ukázali, jaká je to velká legrace být ženou.

Nějaký středoškolský hráč křidelní obrany z Wyomingu napsal Robertě Muldoonové, že její zásluhou se stydí být obráncem, a že proto své postavení mění --a sice na posledního backa. Mezi backy se totiž dosud žádní transsexuálové nevyskytli.

Jeden vysokoškolský útočník z Michiganu Robertě napsal, kdyby prý byla v Ypsilanti, že by ji chtěl

píchat s chrániči na ramenou.

"To nic není," řekla Roberta Garpovi. "Tvoje matka dostává ještě horší věci. Ji nenávidí daleko víc lidí."

"Mami," řekl Garp. "Proč z toho všeho na chvíli nevypadneš? Udělej si dovolenou. Napiš další knížku." Nikdy si nepomyslel, že uslyší sám sebe, jak jí bude něco takového radit, ale najednou spatřil Jenny jako potenciální oběť, jako člověka, který se prostřednictvím jiných obětí sám vystavuje vší nenávisti a krutosti a násilí na světě.

Na dotazy novinářů Jenny vždycky odpovídala, že píše další knihu; jen Garp a Helena a John Wolf věděli, že je to lež. Jenny Fieldsová nenapsala ani řádku.

"Co jsem sama se sebou chtěla udělat, to jsem už všechno udělala," řekla Jenny synovi. "Ted' mě zajímají jiní lidé. Ty si dělej starosti sám se sebou," nabádala jej vážně, jako by podle jejího názoru byla synova introverze - jeho fiktivní svět - ten nejnebezpečnější způsob, jakým může žít.

Helena měla ve skutečnosti stejné obavy - zvláště když Garp nepsal, a Garp po Druhém dechu paroháče víc než rok opravdu nic nepsal. Pak zase asi rok psal, ale všechno zahodil. Psal dopisy svému vydavateli; byly to ty nejobtížnější dopisy, jaké John Wolf v životě četl, natož zodpovídal. Některé měly až deset dvanáct stran; ve většině Garp Johna Wolfa obviňoval, že Druhému dechu paroháče nedělal "dostatečnou reklamu".

"Všichni ten román nenáviděli," připomínal John Wolf Garpovi. "Jak jsme ho mohli propagovat?"

"Vy jste se za tu knihu nikdy nebral," napsal mu Garp.

Helena Johnu Wolfovi napsala, že musí mít s Garpem trpělivost, ale John Wolf znal spisovatele moc dobře a trpělivější a laskavější už ani nemohl být.

Nakonec začal Garp psát dopisy jiným lidem. Odepisoval na některé dopisy pro matku - na ty vzácné případy se zpáteční adresou. Psal dlouhé dopisy, v nichž se snažil oněm lidem vymlouvat jejich nenávist. "Z tebe se stává sociální pracovnice," řekla mu Helena. Ale Garp se nabídl, že dokonce odpoví i na některé nenávistné dopisy adresované Robertě Muldoonové; jenže Roberta měla nového milence a ta nenávistná pošta kolem ní protékala jako voda.

"Ježíšikriste," stěžoval si jí Garp, "nejdřív předělávka sexu a teď se zamiluješ. Na kozaté křídlo jsi skutečně nudná, Roberto." Byli velice dobří přátelé, a kdykoli přijely Roberta s Jenny do města, hráli spolu náruživě squash, ale nebylo to natolik často, aby se tím vyplnil všechen Garpův neklidný volný čas. Hodiny trávil tím, že hrál s Duncanem různé hry - a čekal, až Walt doroste a bude s ním moct hrát taky. Zaseval na bouři.

"Třetí román bývá veliký," řekl John Wolf Heleně, protože cítil, že ji Garpova roztěkanost unavuje a že potřebuje říct něco pro povzbuzení. "Dejte mu čas, však ono to přijde."

"Jak on může vědět, že třetí román je právě ten velký?" zuřil Garp. "Můj třetí román ještě ani neexistuje. A tak, jak vydali můj druhý román, možná neexistuje ani ten. Tihle nakladatelé mají hlavu plnou mýtů a prozíravých příslovečných proroctví. Když toho tolik ví o třetích románech, proč si nenapiše svůj třetí román sám? Proč si nenapiše první?"

Ale Helena se jen usmála, dala mu pusku a ochotně s ním šla do biografu, přestože filmy nesnášela. Byla ve své práci šťastná; i děti byly šťastné. Garp byl hodný táta a dobrý kuchař a ji miloval daleko

vynalézavěji, když nepsal, než když pilně pracoval. Však ono to přijde, počkejme, myslela si Helena.

U jejího otce, starého dobrého Erniero Holma se projevily příznaky počátečních srdečních obtíží, ale na Steeringu byl šťastný. Spolu s Garpem podnikali každou zimu výlet za jedním z největších zápasnických zápolení v Iowě. Helena věděla bezpečně že Garpův tvůrčí blok není nic velkého a dlouho nevydrží.

"Však ono to přijde," řekla Alice Fletcherová Garpovi po telefonu. "To fe nedá nutit."

"Já taky nic nutit nechci," ujišťoval ji. "Vůbec nic tam prostě není." Ale myslel si, že ta žádoucí Alice, která nikdy nebyla s to nic dokončit - dokonce nedovedla ani ukončit svou lásku k němu -, těžko mohla pochopit, co míní.

Pak Garp dostal vlastní nenávistnou poštu. Byl to vzrušený dopis od nějaké osoby, kterou Druhý dech paroháče urazil. Nebyl to však ani slepec, ani nekoktal, ani ho netrápily křeče nadýmání - jak by se snad mohlo očekávat. Bylo to přesně to, co Garp potřeboval k vyburcování ze své letargie.

Vy troubo,

(psala uražená strana)

přečetla jsem si váš román. Vám připadají problémy ostatních lidí hrozně legrační. Viděla jsem vaši fotografii. S tou svou zarostlou palicí se myslím můžete vysmívat holohlavým. A v té své kruté knížce se vysmíváte lidem, co nemůžou mít orgasmus, i lidem, kterým se nedostalo požehnání šťastného sňatku, nebo lidem, jejichž manželé nebo manželky jsou nevěrní. Měl byste vědět, že lidé, kteří tyto problémy sami mají, se nedomnívají, že jsou tak hrozně legrační. Jen se podívejte na svět, vy troubo - je to lože bolesti, lidi tady trpí a nikdo nevěří v Boha a nikdo nevychovává svoje děti správně. Vy, troubo, zřejmě žádné problémy nemáte, takže si můžete dělat legraci z těch, co je mají.

S pozdravem I. B. Poolová Findlay, Ohio

Po přečtení dopisu jako by Garp dostal políček; málokdy měl pocit, že mu někdo v tak závažné záležitosti špatně porozuměl. Proč si lidé tak vytrvale myslí, že když člověk říká něco "komického", nemůže to myslet "vážně". Garp cítil, že většina lidí směšuje otázku "opravdovosti" s otázkou "vážnosti"; když má být člověk "hlubokomyslný", musí být podle nich "smrtelně vážný". A když se člověk zřejmě jen pokouší říkat něco vážného, je hlubokomyslný. Ostatní živočichové se samozřejmě sami sobě smát nedovedou a Garp věřil, že smích je v přímém vztahu k soucitu, kterého nikdy nemáme dost. Jako dítě nakonec mnoho humoru nepoznal - a nevyrůstal ani v náboženské atmosféře -, takže teď bral komedii daleko vážněji než ostatní.

Ale když Garp viděl, že jeho vize se interpretuje v tom smyslu, jako by si prostě dělal z lidí legraci, působilo mu to bolest; a nad skutečností, že ve světle svého umění vypadá krutě, zažíval Garp pocit fiaska. Velice opatrně, jako by psal potenciálnímu sebevrahovi někde vysoko v neznámém hotelu v cizím kraji, psal Garp své čtenářce ve Findlay v Ohio.

Vážená paní Poolová,

svět je opravdu lože bolesti, lidé strašlivě trpí, málokterí z nás věří v Boha a málokterí vychováváme své děti skutečně rádně; v tom máte pravdu. Také je pravda, že lidé, kteří mají problémy, zpravidla své problémy za moc "legrační" nepokládají.

Horace Walpole kdysi řekl, že svět připadá komický těm, kteří myslí, a tragický těm, kteří cítí. Doufám,

že se mnou budete souhlasit, když řeknu, že takovýmto prohlášením Horace Walpole svět trochu zjednodušuje. Jistě že my oba myslíme i cítíme; pokud jde o to, co je komické a co tragické, paní Poolová, na světě je to všechno promícháno. Z toho důvodu jsem nikdy nepochopil, proč se "vážené" a "legrační" staví do neslučitelného protikladu. Pro mě je to prostě pravdivý rozpor, že problémy lidí jsou často legrační a přitom lidé sami jsou nicméně smutní.

Přesto se stydím, když si vy myslíte, že se lidem vysmívám nebo si z nich dělám legraci. Já lidi beru velice vážně. Lidé jsou vlastně to jediné, co beru vážně. Proto mám s chováním lidí jediné soucit - a pro jejich útěchu jediné smích.

Smích je moje náboženství, paní Poolová. A po způsobu mnoha náboženství připouštím, že můj smích je značně zoufalý. Chci vám povědět malou historku, jíž bych rád ilustroval, co mám na mysli. Ten příběh se odehrává v Bombaji v Indii, kde umírá denně spousta lidí hladu; ale ne všichni lidé v Bombaji hladovějí.

Mezi tím nehladovějícím obyvatelstvem Bombaje v Indii se konala svatba a na počest nevěsty a ženicha se uspořádala hostina. Někteří svatební hosté přivedli na hostinu slony. Ne že by se chtěli vychloubat, prostě slony užili jako dopravní prostředek. I když nám takový způsob cestování může připadat jako přemrštěný luxus, myslím, že ti svatební hosté se na to tak nedívali. Většina z nich snad ani nebyla přímo odpovědná za ten obrovský počet svých indických krajanů, kteří všude kolem nich trpěli hladu; většina prostě vyhlásila svým problémům a problémům celého světa dočasný konec, jen aby mohli oslavovat svatbu svého přítele. Ale kdybyste vy byla jedním z těch hladovějících Indů a náhodou se ploužila kolem té svatební hostiny a viděla venku zaparkované ty slony, nejspíš byste nějaké rozladění taky pocítila.

Navíc se někteří ti rozjaření hosté opili a začali slona nalévat pivem. Každý vyprázdnil vědro s ledem a naplnil je pivem a pak šli s chichotáním na parkoviště a rozehrátkého slona tím pivem z vědra nalili. Slonu se to líbilo. Takže ti svatebčané mu dali vypít ještě další a další vědra piva.

Kdo ví, jaký vliv může mít pivo na slona? Ti lidé nemysleli nic špatného, protože se jen bavili - as největší pravděpodobností lze říct, že celý jejich ostatní život nebyl na sto procent zábava. Nejspíš tuhle veselou hostinu potřebovali. Ale ti lidé byli zároveň v tu chvíli hloupí a neodpovědní.

Kdyby se byl některý z těch hladovějících Indů ploužil tím parkovištěm a viděl ty opilé svatebčany, jak nalévají slona pivem, určitě by ho to naštvalo. Ale jak doufám, vidíte, z nikoho si rozhodně nedělám legraci.

Jenže co se děje dál: ty opilé svatebčany požádají, aby hostinu opustili, protože jejich zacházení se slonem působí na ostatní svatebčany nechutně. Ani těmto hostům nemůže jejich pocity nikdo zazlívát; někteří byli možná dokonce přesvědčeni, že tak zabraňují, aby se všechno nějak "nezvrhlo", i když právě tomuhle lidé nikdy nedokáží zvlášť úspěšně zabránit.

Zpupní a rozkurážení pivem vylezli ti rozjaření hosté na svého slona a kolébali se z parkoviště - úplná obrovská přehlídka štěstí - a naráželi do ostatních slonů a věcí, protože slon těch rozjařených hostů si to těžkopádně a omámen šněroval ze strany na stranu, s kalnýmá očima a nafouklý vědry piva. Chobot se před ním kýval dopředu dozadu, jako by to byl nějaký připevněný cizí úd. To obrovité zvíře se tak potácelo, že narazilo do sloupu elektrického vedení, jedním rázem jej povalilo, až mu přitom na hlavu padly nabitě elektrické dráty a v tu chvíli ho zabily, stejně jako ony svatebčany, kteří na něm jeli.

Paní Poolová, prosím vás, věřte mi: já si nemyslím, že je to "legrační". Ale jde kolem jeden z těch hladovějících Indů. Vidí, jak všichni svatebčané želi smrti svých přátel a smrti jejich slona; je slyšet trhání drahých rouch, nazmar přichází dobré jídlo i pití. první, co ten hladovějící udělá, že využije příležitosti a proklouzne dovnitř, a zatímco je pozornost hostů obrácena jinam, ukradne trochu toho dobrého jídla a

pítí pro hladovějící rodinu. A hned nato se rozesměje, až se za břicho popadá, nad tím, jak rozjaření svatebčané odsoudili sami sebe i svého slona. Vedle smrti hlady musí podvyživenému Indovi připadat takováto metoda masového umírání legrační anebo aspoň hrozně rychlá. Ale ti zbylí svatebčané to tak nevidí. Pro ně je to už tragédie; začínají hovořit o "té tragické události", a i když by připustili na své hostině přítomnost "prašivého žebráka" - a dokonce tolerovali i skutečnost, že jim ukradl jídlo -, nemohou mu prominout, že se smál jejich mrtvým přátelům a slonu těch mrtvých přátel.

Svatebčané - rozlícení žebrákovým chováním (rozlícení jeho smíchem, nikoli jeho zlodějstvím ani jeho hadry) - ho utopí v jednom tom pivním vědru, z kterého dávali zesnulí svatebčané pít svému slonu. A to všechno si vyloží jako "zadostučinění spravedlnosti". Vidíme tedy, že ten příběh pojednává o třídním boji - a je nakonec samozřejmě naprosto "vážný". Jenže mně vyhovuje dívat se naň jako na komedii o přirozené katastrofě: jsou to pouze lidé, kteří se značně pošetile pokoušejí vzít "do svých rukou" situaci, jejíž komplikovanost přesahuje jejich síly - situaci, již tvoří jak věčné, tak triviální součásti. Nakonec s takovým kolosem, jako je slon, to mohlo být daleko horší.

Doufám, že jsem vám trochu osvětlil, co mám na mysli. Stejně vám ale děkuji, že jste si našla čas a napsala mi, protože já dovedu ocenit, když se mi čtenáři ozvou - i kriticky.

S pozdravem Váš "Trouba"

Garp byl excentrický člověk. Všecko hnal do barokních proporcí, věřil v nadsázku; i jeho próza byla extrémní. Garp na své fiasko s paní Poolovou nikdy nezapomněl; často si kvůli ní dělal hlavu a její odpověď na jeho pompézní dopis ho vyvedla z míry ještě víc.

Vážený pane Garpe,

(odpovídala paníPoolová)

nikdy mě nenapadlo, že si dáte tu práci a napíšete dopis. Musíte být chorý člověk. Z Vašeho dopisu vidím, že věříte v sebe, a myslím, že je to dobře. Ale co říkáte, mi připadá jako žvást a nesmysl, a vůbec si nepřeju, abyste mi ještě někdy něco vysvětloval, protože je to nudné a uráží to mou inteligenci.

Vaše Irena Poolová

Garp byl, stejně jako jeho víry, člověk rozporuplný. Byl vůči ostatním lidem velice velkorysý, ale strašlivě netrpělivý. Stanovil si vlastní normy, kolik jeho času a trpělivosti každý zaslouží. Dovedl být neskonale milý, dokud se jednoho krásného dne nerozhodl, že už té roztomilosti bylo dost. Pak se rázem obrátil a spustil hromobití.

Milá Ireno,

(psal Garp paníPoolové)

měla byste buď s čtením knih přestat, anebo naopak byste se o to měla pokoušet daleko intenzivněji.

Vážený troubo, (psala Irena Poolová)

manžel mi řekl, jestli prý mi ještě jednou napíšete, že Vám roztříská mozek na maděru.

S pozdravem
Vaši Fitz a Irena Poolovi

Vážený Fitzi & Ireno, (vychrlil obratem Garp) polibte mi prdel.

Takto se ztratil Garpův smysl pro humor a takto byl světu odňat jeho soucit.

V "Penziónu Grillparzer" Garp nějakým způsobem uhodil na strunu komedie (na jedné straně) a na strunu soucitu (na straně druhé). Povídka také lidi nijak nesentimentalizovala ani nedodávala ladtosti jejich smutku.

Ale Garp cítil, že rovnováhu této vypravěčské schopnosti zřejmě ztratil. Jeho první román Otálení trpěl - podle jeho názoru -- okázalým přetěžováním dějinami fašismu, který sám prakticky nikdy neprožil. Druhý román trpěl oním fiaskem nedostatku představivosti - to znamená, cítil Garp, že nedovedl ve své představivosti zajít dost daleko za svou celkem všední zkušenost. Druhý dech paroháče nakonec Garpovi připadal dost nijaký: jako by to byla sice další "opravdová" zkušenost, ale v jádru obyčejná.

Garpovi se ve skutečnosti touto dobou zdálo, že je příliš plný svého vlastního šťastného života (s Helenou a dětmi). Cítil nebezpečí, že omezuje své spisovatelské schopnosti tím nejběžnějším způsobem, že píše v zásadě jen sám o sobě. A když se přece jen podíval hodně daleko od sebe, viděl, že tam se mu nabízí jen předstírání. Jeho představivost ho opouštěla - "jeho mysl matné blikátko". Když se ho někdo zeptal, jak je na tom s psaním, zvládl pouze krátké kruté napodobení chudáka Alice Fletcherové.

"Fkončil jsem," odpovídal.

9 Věčný manžel

V telefonním seznamu podniků a institucí byl Podnik dřevozpracujícího průmyslu uveden blízko Poradny pro věci manželské a rodinné. Po Podniku dřevozpracujícího průmyslu šel Podnik místních kanalizací, Podnik námořní vybavenosti, Podnik obráběcích strojů, Podnik sirupárenských výrobků a pak přišla Poradna pro věci manželské a rodinné. Garp hledal Podnik dřevozpracujícího průmyslu a objevil Poradnu pro věci manželské a rodinné; měl nějaký nevinný dotaz ohledně látek a zrak mu padl na slovo "manželský", které vyvolalo další zajímavé a znepokojivé otázky. Garp si nikdy neuvědomil, že poradců ve věcech manželských je víc než podniků se stavebním dřívím. Ale to určitě záleží na tom, kde člověk žije, myslel si. Nebudou mít lidi na venkově víc co dělat přece jen se dřevem?

Garp byl ženat téměř jedenáct roků; za tu dobu dřevo mnoho nepotřeboval, natož nějaké rady. Ten dlouhý seznam Podniků a institucí Garpa nezajímal kvůli nějakým osobním problémům; bylo to proto, že Garp strávil mnoho času tím, že si představoval, jaké by to bylo mít nějaké zaměstnání.

Byla tu Křesťanská poradna a Křesťanská pastorační poradna; Garp si představoval boдрé faráře s jejich suchýma masitýma rukama, které si věčně mnou. Pronášejí věty kulaté a vlahé jako mýdlové bubliny, výroky jako: "Neděláme si iluze o tom, že by církev mohla poskytnout příliš velkou pomoc ve věci individuálních problémů, jako máte vy. Jednotlivci musí hledat individuální řešení, musí si zachovat svou vlastní individualitu; nicméně máme tu zkušenost, že mnozí lidé identifikovali svou vlastní specifickou individualitu právě v církvi."

A před nimi sedí zaražený manželský pár, který doufal, že se bude hovořit o simultánním orgasmu - coby mýtu nebo skutečnosti?

Garp si všiml, že členové kléru se často zabývají poradenstvím; byla tu Luteránská sociální poradna a byl tu nějaký velebný pán Dwayne Kuntz (který měl "povolení") a nějaká Louise jyfggleová, která byla farářkou od "Památky dušiček" a měla nějaký vztah k instituci se jménem Ústředí Spojených států

amerických pro věci manželského a rodinného poradenství (a právě tato společnost jí poskytla oprávnění k praxi). Garp vzal tužku a ke jménům manželských poradců přidružených k nějakým církvím nakreslil malé nuly. Byl přesvědčen, že ti všichni asi budou podávat rady značně optimistické.

Méně si byl jist stanoviskem poradců s "vědeckější" erudicí; méně si byl také jist erudicí samou. Jeden byl "diplomovaný klinický psycholog", druhý si za jméno prostě napsal "M. A., s klinickou praxí"; Garp věděl, že tyto věci mohou znamenat cokoli a také vůbec nic. Absolvent sociologie, s původním hlavním oborem ekonomika obchodu. Jeden měl titul "RNDr." - pravděpodobně v botanice. Jeden měl titul "PhDr." - v oboru záležitostí manželských? Jeden byl prostě "doktor" - - jenže je to doktor medicíny anebo filozofie? Kdopak by byl na manželské rady asi lepší? Jeden se specializoval na "skupinovou terapii"; jiný, snad o něco méně ambiciózní, sliboval pouze "psychologický rozbor".

Garp si vybral dva, kteří se mu jaksí zamlouvali. První byl Dr. O. Rothrock - "dílna sebeanalýzy; placení i bankovními průkazy".

Druhý byl M. Neff - "objednávky nutné předem". Za jménem M. Neffa stálo pouze telefonní číslo. Žádná kvalifikace, anebo že by nejvyšší arogance? Možná obojí. Kdybych někoho potřeboval, uvažoval Garp, zkusil bych prvního M. Neffa. Dr. O. Rothrock s těmi jeho bankovními průkazy a s tou sebeanalytickou dílnou je jasně šarlatán. Ale M. Neff to myslí vážně; M. Neff má, jak Garp uhodl, svou představu.

Pak se Garp v Seznamu podniků a institucí zatoulal o kousek dál za Poradnu ve věcech manželských. Došel k Pracem zednickým, k Prádlu pro těhotné a k Provádění oprav žíněnek (jen jediná nabídka svého druhu, mimo město, se steeringským telefonním číslem: bylo to číslo Garpova tchána Ernieho Holma, který opravoval žíněнки a tak si svým koníčkem trochu přivydělával. Garp na svého bývalého trenéra ani nepomyslel). Od Provádění oprav žíněnek přešel k Provozovněm nožířů, aniž si vůbec Ernieho jméno uvědomil. Pak následoval Průmysl kamene: náhrobky a Průmysl kovového odpadu - viz "Šrot". To mu stačilo. Svět je příliš komplikovaný. Garp se vrátil k Poradně ve věcech manželských.

Potom přišel ze školy Duncan. Garpovu staršímu synovi teď bylo deset roků; byl to vysoký chlapec s výrazně modelovanými kostmi v jemné tváři, podobně jako Helena, a měl i její žlutohnědé oči. Helena měla pleť barvy světlého dubu a Duncanova pokožka byla stejně nádherná. Po Garpovi zdědil jeho nervozitu, tvrdohlavost i nálady černého sebelitování.

"Tati?" začal Duncan. "Můžu zůstat přes noc u Ralpha? Je to hrozně důležité."

"Cože?" vyhrkl Garp. "Ne. Kdy?"

"Ty už sis zase četl v telefonním seznamu?" zeptal se Duncan otce. Vždycky když se Garp začel do telefonního seznamu, věděl Duncan, že je to, jako kdyby ho měl budit z podřimování. Čítal si v telefonním seznamu často, kvůli jménům. Garp si vybíral z telefonního seznamu jména svých postav. Když mu psaní nešlo, znovu se do něho pouštěl a hledal nová jména; jména svých hrdinů stále revidoval. Když Garp cestoval, prvně se v hotelovém pokoji sháněl po telefonním seznamu; obvykle ho ukradl.

"Tati?" ozval se Duncan znovu; domníval se, že tatínek je v tom svém seznamovém transu a žije život svých fiktivních hrdinů. Garp ve skutečnosti zapomněl, že se toho dne uchýlil k telefonnímu seznamu z důvodů naprosto neuměleckých; zapomněl na dřevo a uvažoval jen o odvaze M. Neffa a jaké to asi je být poradcem ve věcech manželských. "Tati!" opakoval Duncan. "Jestli nezavolám Ralphovi do večere, jeho matka mi už nedovolí přijít."

"Cože, Ralphovi?" řekl Garp. "Ralph tady není." Duncan povystrčil svou hezkou bradu vzhůru a obrátil oči v sloup; tohle gesto dělala i Helena a Duncan měl stejně nádherné hrdlo jako ona.

"Ralph je doma," řekl Duncan, "a já jsem taky doma a chtěl bych zůstat přes noc u nich, u Ralpha - s Ralphem."

"Přes noc, když máš mít školu, ne," rozhodl Garp.

"Je pátek," připomněl mu Duncan. "Ježíšikriste!"

"Neklej, Duncane," zarazil ho Garp. "Až se maminka vrátí z práce, můžeš ji poprosit." Věděl, že kličkuje; Garp Ralpha podezíral - a ještě hůř, bál se o Duncana, že by měl u Ralpha v domě strávit noc, i když Duncan už to v minulosti udělal. Ralph byl starší chlapec a Garp mu nedůvěřoval; a Garpovi se také nezamlouvala Ralphova matka - chodila večer pryč a chlapce nechávala samotné (sám Duncan to přiznal). Helena se jednou zmínila o Ralphově matce jako o "couře", což byl výraz, který vždycky jaksi vzbudil Garpovu pozornost (a ženám dodával jistého rysu, který pro něho měl jakousi "přitažlivost"). Ralphův otec nežil doma, takže onen dojem "coury" zdůrazňoval u Ralphovy matky její status osaměle žijící ženy.

"Já nemůžu čekat, až se máma vrátí domů," ozval se Duncan. "Ralphova matka říkala, že to musí vědět před večeří, jinak že už chodit nesmím." Za večeří odpovídal Garp a myšlenka na ni ho znervózňovala; napadlo ho, kolik je vlastně hodin. Duncan se podle jeho dojmu ze školy nevracel v nějakou přesně stanovenou dobu.

"A proč bys třeba nemohl říct Ralphovi, aby zůstal přes noc tady u nás?" nadhodil Garp; známá taktika. Ralph obvykle zůstával přes noc u Duncana, čímž si Garp vždycky ušetřil tu úzkost, jakou v něm vzbuzovala nedbalost paní Ralphové (Garp si nikdy nebyl s to zapamatovat Ralphovo příjmení).

"Ralph je u nás pokaždé," namítl Duncan. "Já chci jednou spát u nich." A dělat co? uvažoval Garp. Pít, kouřit nějaké dryjáky, týrat psy a kočky anebo šmírovat nějaké nechutné milování paní Ralphové. Ale Garp věděl, že Duncanovi je deset let a že je velmi rozumný - a velice rozvázný. Těm dvěma chlapcům se to zřejmě líbilo, když mohli být sami v domě, kde je Garp stále neobšťastňoval svým úsměvem a neptal se jich, jestli něco nechtějí.

"A co kdybychom zavolali paní Ralphové a zeptali se jí, jestli Můžeš počkat, než se maminka vrátí domů, a teprve pak že jí řekneš, jestli přijdeš nebo ne?" zeptal se Garp.

"Ježíšikriste, paní Ralphova!" zasténal Duncan. "Máma akorát řekne: 'Já proti tomu nic nemám. Zeptej se táty.' Tak to říká vždycky."

Dítě je to mazané, pomyslel si Garp. Byl v pasti. Nepodařilo se mu vyžbleptnout ani hlásku o tom, jaký má strašlivý strach, že je paní Ralphová všechny připraví o život, protože je nechá v noci uhořet, až jí od cigarety, s kterou usnula, chytanou vlasy; a proto už opravdu nemohl nic říct. "Tak dobře, běž," svolil rozmrzele Ani nevěděl, jestli Ralphova matka vůbec kouří. Prostě ji od pohledu nesnášel a ve svých představách podezíral Ralpha - z toho jediného důvodu, že chlapec byl starší než Duncan -, že by jeho syna mohl zkazit přímo příšerným způsobem.

Garp měl podezření na většinu lidí, kteří přitahovali jeho ženu a děti; cítil úpornou potřebu chránit těch pár lidí, které miloval před tím, aby nebyli - podle jeho představ - "jako všichni ti ostatní". Chudák paní Ralphová nebyla nejspíš jediná oběť, kterou urážel svými paranoidními předpoklady. Myslím, že bych měl víc chodit mezi lidi, uvažoval Garp. Kdybych měl zaměstnání, přemítal - a to byla myšlenka, která se vracela denně a kterou se od té doby, co nepsal, znovu zabýval.

Na světě snad nebylo jediné zaměstnání, které by se Garpovi zamlouvalo, a rozhodně už žádné, pro které by měl kvalifikaci. Dovede psát; a je přesvědčen, že pokud píše, píše dobře. Ale důvod, proč zamýšlel najít si práci, byla okolnost, že se podle svého mínění potřeboval dovědět víc o ostatních lidech; chtěl v sobě také překonat nedůvěru, jakou k nim cítil. Zaměstnání by ho aspoň donutilo přijít s lidmi do styku - a kdyby ho k tomu nepohánělo, zůstal by raději zase doma.

Myšlenku na zaměstnání nebral z počátku vážně kvůli psaní. Teď kvůli psaní uvažoval, že zaměstnání potřebuje. Začínají mu docházet lidé, které si dovedu představit, myslel si, ale možná to všechno způsobila okolnost, že nikdy neexistovalo mnoho lidí, kteří by se mu zamlouvali; a už příliš mnoho let nenapsal nic, co by se mu líbilo.

"Takže já jdu!" volal na něho Duncan a Garp přestal snít. Chlapec měl na zádech jasně oranžový ruksak; pod ním měl stočený a upnutý žlutý spací pytel. Garp obojí vybral kvůli viditelnosti.

"Já tě zavezu," nabídl se Garp, ale Duncan znovu obrátil očiv sLOUp.

"Auto má přece máma, tati," připomněl, "a ještě je v práci."

"No jistě; Garp se posměšně zazubil. Pak si všiml, že si Duncan bere kolo, a zavolal na něho ze dveří: "Proč nejdeš radši pěšky, Duncane?"

"Proč?" vyhrkl Duncan podrážděně.

Proto, aby ti šílený šestnáctiletý automobilista nepřerazil páteř anebo aby tě nějaký opilec, který najednou dostane srdeční záchvat, nesmetl ze silnice, myslel si Garp - a aby ti nerozdrtil tu tvou nádhernou hrud' o obrubník a aby se ta tvoje výjimečně krásná lebka nerozpoltila, až dopadne na chodník, a aby tě pak ještě nějaký idiot nezabalil do starého koberce, jako bys byl něčí oblíbený pes nebo kočka, které našli v kanále. A pak přijdou nějakí pitomci z předměstských vil a budou hádat, komu to asi patří. ("Myslím, že to je z toho zelenobílého stavení na rohu Elm Street a Dodge".) Potom tě někdo přiveze domů, zazvoní a řekne ti: "Ehm, promiňte, je mi líto," a ukáže na tu krvácející věc na zadním sedadle a zeptá se: "Patří to vám?" Jenže Garp nebyl s to říct nic víc než: "Tak jo, vezmi si to kolo, Duncane. Ale dávej pozor!"

Pak hleděl za Duncanem, jak přejíždí ulici, šlape pedály až k dalšímu bloku a rozhlédne se, než zahne (Ten je hodný; jak pečlivě dává rukou znamení - jenže třeba je to pouze pro můj klid). Je to bezpečná vilová čtvrť menšího bezpečného města; utěšené trávníky, rodinné domky - většinou rodiny univerzitních učitelů, tu a tam velký dům, rozdělený na bytové jednotky pro studenty. Například Ralphova matka byla vlastně cosi jako věčná studentka, přestože měla vlastní vilu --a přestože byla starší než Garp. Její bývalý manžel učil nějaký předmět z oboru přírodních věd a nejspíš jí platil školné. Heleně kdosi říkal, vzpomněl si Garp, že žije s nějakou studentkou.

Paní Ralphová bude nejspíš naprosto hodná osoba, uvažoval Garp; má chlapce a bezpochyby ho miluje. Jen kdyby byla opatrnější! myslel si Garp. Člověk musí být opatrný; lidé si to ani neuvědomují. Je to tak jednoduché všechno naráz zničit.

"Dobrý den!" pozdravil ho někdo, nebo si aspoň myslel, že to někdo řekl. Otočil se, ale člověk, který na něho promluvil, už byl pryč - anebo tam vůbec nikdy nebyl. Uvědomil si, že je naboso (studily ho nohy; bylo časně z jara), stojí na chodníku před domem a drží v ruce telefonní seznam. Hrozně rád by si byl dál představoval M. Neffa a tu jeho živnost manželského poradenství ale uvědomoval si, že je pozdě - - musí připravovat jídlo k večeři a nebyl ještě ani nakoupit. Ob ulici slyšel hučení motorů, které poháněly obrovské lednice supermarketu (proto se přestěhovali sem - aby Garp mohl na nákupy do obchodu,

zatímco Helena si brala auto na cestu do práce. Taky to bylo blízko parku, v kterém mohl běžat.) Na zadní stěně supermarketu byly větráky a Garp slyšel, jak sají z uliček mezi regály se zbožím nepohnutý vzduch a rozfoukávají jemnou vůni potravin celou ulicí. Garp měl tu vůni rád. Bilo v něm srdce kuchařovo.

Den trávil psaním (nebo se aspoň pokoušel psát), běháním a vařením. Vstával brzy, udělal sobě a dětem snídani; na oběd nebyl doma nikdo a ani Garp nikdy neobědval; zato každý večer připravoval pro celou rodinu večeři. Ten rituál miloval, ale jeho kuchařskou ctižádost ovlivňovala okolnost, jestli měl dobrý den ve smyslu úspěšného psaní a jak si zaběhal. Když mu psaní nešlo, mstil se sám sobě dlouhým tvrdým během; někdy ho den špatný na psaní tak vyčerpal, že uběhl sotva míli; pak se snažil vše zachránit výborným jídlem.

Podle jídla, které jim Garp uvařil, však Helena nikdy neuhodla, jaký měl den; nějaká specialita mohla znamenat oslavu, ale také že jídlo bylo to jediné, co se zdařilo; že vaření byla ta jediná činnost, která Garpa zachránila před zoufalstvím. "Když si člověk počíná pečlivě," psal Garp, "když používá správné přísady a všemu dá, co tomu patří, může většinou uvařit něco moc dobrého. Někdy je to jediný výdobytek, který člověk zachrání z jednoho dne: to, co uvaří k jídlu. Zjistil jsem, že se psaním je to takhle: člověk tomu může dát všechny patřičné přísady, věnovat tomu spoustu času i péče, a přesto se výsledek rovná nule. To platí i o lásce. Člověka, který se tak usilovně snaží, může právě vaření udržet při zdravém rozumu."

Zašel do domu a hledal něco na nohy. Měl vlastně jen běžecké střevíce - spoustu párů. Byly v různých fázích stavu rozpadu.

Garp a jeho děti nosili čisté, ale pomačkané šaty. Helena se oblékala velmi pečlivě, a přestože Garp pral i její věci, odmítal cokoli žehlit. Helena si všechno žehlila sama, tu a tam košili pro Garpa; žehlení byl jediný úkol běžného vedení domácnosti, který Garp odmítal. Vaření, obstarávání dětí, základní praní, úklid - to všechno dělal. Vařil zkušeně, děti obstarával s trochou nervozity, ale svědomitě, úklid trochu z donucení. Nadával na pohozené šaty nádobí a hračky, ale nic nenechal povalovat; v posbírávání věcí byl úplný maniak. Než někdy dopoledne usedl k psaní, prolézal zuřivě s vysavačem celý byt anebo se pustil do čištění trouby. Dům nikdy nevypadal neuklizeně, nikdy tu nebylo špinavo, ale ta čistota vždycky působila dojmem jakési uspěchanosti. Garp pokaždé spoustu věcí vyházal a v domě pořád něco chybělo. Po měsíce nechal vypalovat žárovky jednu po druhé, aniž je vyměnil, až si Helena uvědomila, že žijí v naprosté tmě, natlačeni kolem jediných dvou lamp, které fungovaly. Anebo když si vzpomněl na světlo, zapomněl zase na mýdlo a pastu na zuby.

Helena přispívala k vzhledu domu některými drobnostmi, ale za ty Garp nepřebíral žádnou odpovědnost: například za květiny; buď si na ně Helena vzpomněla, nebo zašly. Když Garp viděl, že některá kytky vadne nebo jenom trochu žloutne, popadl ji a vyhodil do popelnice. Helena se pak třeba zeptala: "Kde je to červené arronzo?"

"Vždyť to byla shnilotina," prohlásil Garp. "Mělo to nějakou chorobu, viděl jsem na tom jakousi žoužel. A na podlahu to shazovalo plno pichláčů."

Tak tedy Garp fungoval jako údržbář domácnosti.

Uvnitř v domě si Garp našel žluté běžecké střevíce a obul si je. Telefonní seznam strčil do kredenčky, kde měli černé nádobí (telefonní seznamy schovával všude po domě - a pak mohl dům zbořit, když nemohl najít právě ten, který potřeboval). Nalil na litinovou pánev trochu olivového oleje, a zatímco čekal, až se olej rozpálí, krájel cibuli. Bylo už pozdě, aby teprve začínal vařit večeři; vždyť ani nešel nakupovat. Obyčejná rajská šťáva, trochu těstovin, čerstvý salát, bochník jeho vlastního chleba. Když si

takhle omáčku připraví, bude si moct odskočit koupit zeleninu. Rychle krájel (teď ještě trochu čerstvé bazalky), ale důležité je, aby se do pánve nic nehodilo, dokud není olej právě akorát rozpálený, ale nesmí se z něho kouřit. Na vaření jsou, stejně jako na psaní, některé drobnosti, které se nesmějí uspěchávat, to Garp věděl, a taky nic neuspěchával.

Když zazvonil telefon, rozvzteklil se tak, že hodil hrst cibule na pánev, až ho prskající olej popálil. "Doprdele!" zařval a kopl do kredence, až se dvířka rozlétla. Ven vyjel telefonní seznam a Garp na něj zůstal hledět. Všechnu cibuli s čerstvou bazalkou nasypal do oleje a přitáhl plamen. Natočil si na ruku studenou vodu, až sebou cukl, jak ho popálenina zabořila; druhou rukou se natáhl po sluchátku, div neupadl, a zvedl je.

(Ti podvodníci, myslel si Garp. Jaká kvalifikace může být zapotřebí na takové poradenství ve věcech manželských? Kdejaký mizerný psychiatr si bezpochyby dělá právě v tomto oboru nároky na odbornost.)

"To je kruci radost, takhle mě přepadnout zrovna uprostřed - é," utrl se do telefonu; sledoval cibulku, která se kroutila v horkém oleji. Nemohl mu volat nikdo, u koho by se musel bát, aby neurazil; to byla jedna z několika výhod skutečnosti, že nebyl zaměstnán. Jeho vydavatel John Wolf jen vždycky poznamenal, že způsob, jakým bere Garp telefon, pouze potvrzuje jeho představu o Garpově sprostěctví. Helena si už zvykla, jak se ozývá do telefonu; a když to byl hovor pro ni, její přátelé a kolegové už měli o Garpově poněkud medvědí chování svůj obrázek. Když to byl Ernie Holm, Garpa vždycky jako by v tu chvíli píchlo; jeho bývalý trenér se pokaždé hrozně omlouval a to Garpovi působilo rozpaky. Když to byla matka, Garp věděl, že se na něho rozkřikne taky. "Zase lež! Ty nikdy nejseš uprostřed ničeho. Ty přece žiješ na okraji." (Garp doufal, že to opravdu není Jenny.) V dané chvíli tu ale nebyla žádná jiná žena, která by mu mohla volat. Leda by to bylo ze školky, aby mu ohlásili, že se něco stalo malému Waltovi; jedině kdyby to byl Duncan a hlásil mu, že se mu rozbil zip u spacího pytle anebo že si právě zlomil ruku, byl by se Garp cítil za svůj hulvátsky nabroušený hlas provinilý. Děti přece mají právo člověka přepadnout právě uprostřed čehokoli - a obvykle to tak dělají.

"Uprostřed čeho, milánku?" zeptala se ho Helena. "Uprostřed koho? Doufám, že je aspoň hezká."

V telefonu měl Helenin hlas jakousi sexuální dráždivost; to Garpa vždycky překvapovalo - ten její tón -, protože Helena taková vůbec nebyla, dokonce v sobě neměla ani trochu koketérie. Ačkoli pro něho byla v soukromí velice vzrušující, na veřejnosti nebylo na jejím oblečení a chování vůbec nic sexuálně vyzývavého. V telefonu však jako by z jejího hlasu zaznívalo cosi až obscénního a tak mu to připadalo vždycky.

"Spálil jsem se," skuhral dramaticky. "Olej je strašně rozpálený a cibule v něm skoro hoří. Co kruci je?"

"Chudinko," řekla mu tím dráždivým tónem. "Nenechals u Pam žádný vzkaz." Pam byla sekretářka katedry anglistiky; Garp si s námahou snažil vzpomenout, jaký vzkaz u ní měl nechat. "Spálil ses moc?" zeptala se ho Helena.

"Ne," odpověděl s mrzoutskou úsečností. "Jaký vzkaz?"

"Kvůli těm latím," odpověděla Helena. Dřevo, vzpomněl si Garp. Měl volat na pilu, dojednat nějaké latky přirůzené podle přesných rozměrů; Helena se pak pro ně měla stavět cestou ze školy. Vzpomněl si také, že jeho pozornost od dřeva a pily odvedla ta předmanželská poradna.

"Já zapomněl," přiznal se. Věděl dobře, že Helena bude mít nachystaný další plán; ta věděla, že zapomněl, ještě než zvedla telefon.

"Zavolej tam teď hned," řekla mu, "a já ti znovu zatelefonuju, jak přijedu do školky. A pak ty latky vezmu, až pojedu s Waltem. Má pily hrozně rád." Waltovi bylo pět; Garpův druhý syn chodil do školky nebo jak říkali tomu pečovatelskému zařízení, kde zůstával přes den -- ale jakási atmosféra neodpovědnosti v Garpovi vyvolávala ty nejhrůznější noční můry.

"Tak dobře," souhlasil Garp. "Já jim zkusím zavolat teď hned." Měl starost o rajskou omáčku, ale hrozně nerad by zavěsil a ukončil hovor, v kterém se předváděl tak roztržitě a tupě. "Našel jsem si zajímavé zaměstnání," oznámil jí a vychutnával její mlčení. Ale nemlčela dlouho.

"Ty jsi spisovatel, milánku," ozvala se. "Ty už zajímavé zaměstnání máš." Garpa někdy uvádělo ve zmatek, že si Helena zřejmě přeje, aby zůstal doma - a "jen psal" -, protože tak pro ni byla její situace s domácností nesmírně pohodlná. Jenže to vyhovovalo i jemu; myslel si, že přesně to chce.

"Musím zamíchat cibuli," skočil jí do řeči. "A ta popálenina mě hrozně bolí," dodal.

"Budu se ti snažit zavolat znovu, až budeš zase ‚uprostřed něčeho‘," škádlila ho rozveseleně a neubránila se, aby se v tom jejím koketním hlase nezval vyzývavý smích, což ho zároveň vzrušovalo i přivádělo k zuřivosti.

Zamíchal cibuli a rozmačkal do horkého oleje pět šest rajčat a přidal pepř a oregano. Zavolał na pilu, která byla podle adresy nejbliž Waltovy školky. Helena šla na některé věci až puntičkářsky - srovnávala u všeho například ceny, i když se jí kvůli tomu obdivoval. Dřevo je dřevo, uvažoval Garp; nejlepší místo, kde si člověk může dát přirýznout prkna, je právě to nejbližší.

Poradce ve věcech manželských! Garp se znovu zamyslel, rozpustil v hrníčku teplé vody polévkovou lžici rajského protlaku a přidal do omáčky. Proč zastávají všechna závažná zaměstnání šarlatáni? Co může být vážnějšího než poradenství ve věcech manželských? Přesto měl představu, že poradce ve věcech manželských stojí na vahách důvěry níž než třeba chiropraktik. Jestlipak se psychiatři dívají na poradce ve věcech manželství se stejným pohrdáním, jako třeba hledí mnozí doktoři na chiropraktiky? Garp snad neměl tendenci pohrdat nikým tak silně jako psychiatry - těmi nebezpečnými simplifikátory, těmi zloději složitosti lidské osobnosti. Psychiatři představovali podle Garpa politováníhodné konce všech těch, kdo si nedovedou srovnat vlastní zmatky.

Psychiatři se k zmatku stavějí bez patřičné úcty právě vůči němu, uvažoval Garp. Psychiatři si kladou za cíl vyčistit lidem hlavu; podle Garpova názoru to obyčejně dělají tak (pokud toho vůbec docílí), že všechny zmatky prostě vyhodí. Garp věděl, že to je nejjednodušší způsob úklidu. Jenže vtip je v tom - využít onoho nepořádku a dokázat, aby to neřádstvo člověku k něčemu posloužilo. "To se spisovateli lehce řekne," poznamenala Helena. "Umělci dovedou ‚neřád‘ zužitkovat; obyčejní lidé většinou ne, navíc prostě vůbec žádné neřády nechtějí. Já sama vím, že ho nechci. Ty bys teda byl psychiatr! Co bys dělal, kdyby za tebou přišel nějaký takový chudák a prostě jenom chtěl, abys mu ty jeho zmatky vyhnal z hlavy? Ty bys mu asi poradil, aby o nich začal psát, že?" Garp si na ten rozhovor o psychiatrii s rozmrzelostí vzpomněl; věděl, že on sám věci, které ho rozčilují zjednodušuje, ale byl přesvědčen, že psychiatrie zjednodušuje všechno.

Když telefon zazvonil znovu, řekl: "Pila u Springfield Avenue. To máš blízko."

"Já vím, kde to je," odpověděla Helena. "Tos volal jenom tam?"

"Dřevo je dřevo," pravil Garp. "Prkna jsou prkna. Zajed' na Springfield Avenue, budou to tam mít pro tebe připravené."

"Jaké zajímavé zaměstnání sis našel?" zeptala se ho Helena; věděl, že o tom přemýšlela.

"Manželské poradenství," odpověděl Garp; rajska omáčka bublala - kuchyní se linula sytá vůně. Helena na druhém konci aparátu taktně mlčela. Garp věděl, že jí je tentokrát zatěžko zeptat se ho, jakou má právě na něco takového podle svého názoru kvalifikaci.

"Jsi spisovatel," řekla mu.

"Což je na tohle zaměstnání kvalifikace přímo dokonalá," pravil. "Léta strávená úvahami o mravním bahně lidských vztahů; hodiny strávené dohady, co mají lidé společného. Fiasko lásky," mlel Garp dále, "složitost kompromisu, potřeba soucitu."

"Tak o tom napiš," radila mu Helena. "Co víc bys chtěl?" Věděla i naprosto přesně, co bude následovat.

"Umění nikomu nepomůže," pravil Garp. "Lidé je většinou nemůžou použít: nemůžou je sníst, neposkytnou jim přístřeší ani je neošatí, a když onemocní, neuzdraví je." Helena věděla, že tohle je Garpova teze o základní neužitečnosti umění; zavrhoval myšlenku, že umění má vůbec nějakou společenskou hodnotu - že by to tak vůbec mohlo být a že by to tak mělo být. Dvě věci se nesmějí směšovat, uvažoval: existuje umění a existuje účinná pomoc lidem. A on, on se tady motá a snaží se najít obojí - nakonec jako pravý syn své matky. Ale přesně podle své teze viděl umění a společenskou odpovědnost jako dva rozličné činy. Zmatky povstávají tak, že někteří blázni se pokoušejí obojí spojit. Garpa celý život iritovalo jeho přesvědčení, že literatura je luxus; toužil, aby byla jaksi triviálnější v tom dobrém slova smyslu - a když taková byla, nenáviděl ji.

"Tak já teď zajedu pro ty laťky," pokračovala Helena.

"A pokud mi specifčnost mého umění nedává sama dostatečnou kvalifikaci," řekl Garp, "tak jak dobře víš, jsem sám ženatý." Odmlčel se. "Mám děti." Opět se odmlčel. "Získal jsem nejrůznější zkušenosti, které se týkají právě manželství - máme je oba."

"Říkáš Springfield Avenue?" pravila Helena. "Za chvíli jsem doma."

"Mám pro to povolání zkušeností víc než dost," pokračoval úporně. "Poznal jsem finanční závislost, zakusil jsem nevěru."

"Takže je to pro tebe moc fajn," pravila Helena a zavěsila.

Ale Garp přemýšlel dál: třeba je to manželské poradenství šarlatánské pole působnosti, i když rady poskytuje výjimečně ryzí a kvalifikovaná osoba. Zavěsil. Věděl, že by s úspěchem mohl sám sebe inzerovat v telefonním seznamu podniků a institucí, aniž by lhal:

MANŽELSKÁ FILOZOFIE A RODINNÉ RADY -
T. S. GARP autor Otálení a Druhého dechu paroháče

Nač ještě dodávat, že to jsou romány? Názvy znějí, jako by šlo o příručky manželských rad.

Ale přijímal by své nebohé pacienty doma nebo v nějaké ordinaci?

Garp vzal zelenou papriku a postavil ji doprostřed plynového hořáku; povytáhl plamen, až se paprika začala pálit. Až zčerná, nechá ji zchladnout a potom zuhelnatělou kůžičku oškrábe. Uvnitř zůstane velice

sladká pečená paprika; tu rozkrojí, nechá marinovat v oleji s octem a trochou majoránky. Z toho bude zálivka na salát. Ale hlavní důvod, proč tak rád tímto způsobem připravoval zálivku, byla ta nádherná vůně, která se kuchyní z upečené papriky rozlila.

Obrátil papriku kleštěmi. Když se na ní udělala zuhelnatělá krusta, vzal ji do kleští a hodil do výlivky. Paprika na něho zasyčela. "Povídej si, co chceš," řekl jí Garp. "Stejně ti moc času nezbyvá."

Byl celý roztržitý. Když vařil, hrozně rád přestával myslet na jiné věci - vlastně se k tomu vždycky nutil. Ale teď právě trpěl krizí víry v ono manželské poradenství.

"Ty proděláváš krizi důvěry ve svoje psaní," řekla mu Helena, když vešla do kuchyně, s poněkud zdůrazněnější osobní autoritou, než činila obvykle - čerstvě přiríznuté laťky hozené přes ruku jí trčely zpod paže jako sada pušek.

Walt prohlásil: "Táta něco spálil."

"To byla paprika a táta to tak chtěl," vysvětloval mu Garp.

"Jak ti nejde psaní, uděláš pokaždé něco hloupého," pokračovala Helena. "I když uznávám, že tohle je lepší nápad na rozptýlení, než sis vymyslel posledně."

Garp sice čekal, že bude takhle pohotově reagovat, ale překvapovalo ho, že touhle měrou. Tím jeho posledním rozptýlením při vážnoucím psaní minila Helena to děvče, které jim hlídalo děti.

Garp zajel dřevěnou lžicí hluboko do omáčky. Trhl sebou, protože právě v tu chvíli vzal nějaký blázen prudce zatáčku na rohu před jejich domem, s burácivým zařazením nižší rychlosti a se zaskřípěním pneumatik, které projelo Garpem, jako by slyšel, že někdo přejel kočku. Instinktivně se podíval po Waltovi, ale ten tam byl - v bezpečí v kuchyni.

Helena se zeptala: "Kde je Duncan?" Zamířila ke dveřím, ale Garp ji rychle předběhl.

"Duncan šel k Ralphovi," oznámil jí; tentokrát neměl strach, že řidič ujíždějícího auta by byl srazil Duncana, ale Garp měl vůbec ve zvyku pouštět se za auty jezdícími nepřiměřenou rychlostí. Nahnal dostatek strachu všem neukázněným řidičům v okolí. Ulice kolem Garpova domu byly členěny v čtvercovém půdorysu a na každém rohu bylo znamení prikazující zastavit; pokud automobilista znamení bral na vědomí, stačil Garp auto obvykle dohonit pěšky.

Rozběhl se ulicí za zvukem automobilu. Když jel řidič skutečně hodně rychle, potřeboval Garp tři až čtyři signály Stůj, než ho dohonil. Jednou se takto řítíl přes pět bloků, a když neukázněné auto dohonil, byl tak zadýchaný, až si řidič myslel, že tu někde muselo dojít k vraždě a Garp ji chce buď ohlásit nebo ji spáchat sám.

Na většinu řidičů Garp zapůsobil mohutným dojmem, a i když třeba později nadávali, do obličeje byli k němu zdvořilí a omlouvali se a ujišťovali ho, že v téhle části města už nikdy nepřiměřenou rychlostí nepojedou. Bylo jim jasné, že Garp je v dobré fyzické kondici. Většinou to byli středoškolští studenti - přistížení, jak se předvádějí před svými dívkami s bůhvíjakým fěrem anebo jak před domy svých děvčat dělají po vozovce šmouhy škvířící se gumou pneumatik. Garp nebyl takový blázen, aby si myslel, že je změní; doufal jen, že je donutí, aby tou šílenou rychlostí jezdili někde jinde.

Ukázalo se, že provinilec je tentokrát žena (Garp již zezadu v běhu zahlédl blýskot náušnic a náramků na ruce). Zrovna chtěla od dotyčné dopravní značky odjet, když Garp zabouchal dřevěnou lžicí na okénko

a vyděsil ji. Ze lžice ještě odstříkovala rajská omáčka, jako by ji někdo předtím namočil v krvi.

Garp počkal, až okénko stáhla, a už si připravil úvodní poznámky ("Promiňte, že jsem vás vyděsil, ale rád bych vás požádal, jestli byste mi neprokázala takovou osobní laskavost..."), ale vtom zjistil, že ta žena je Ralphova matka - pověstná paní Ralphová. Duncan ani Ralph s ní nejeli; byla sama a byla uplakaná.

"Ano, co je?" zeptala se. Garp nevěděl, jestli poznala, že je Duncanův otec nebo ne.

"Promiňte, že jsem vás vyděsil," začal. Ale zmlkl. Co jí může dál říct? S rozmazaným obličejem, zřejmě právě po hádce s bývalým manželem nebo milencem, působila ta žena dojmem, že trpí blížícím se středním věkem jako chřipkou; její tělo bylo celé jakoby pomačkané bolestí, oči měla rudé a vyhaslé. "Odpusťte," zahuhlal Garp; jímalo ho soucit s celým jejím životem. Jak jí může říct, že jí nechtěl nic jiného, než aby jezdila pomaleji?

"Co je?" zeptala se.

"Já jsem Duncanův otec," řekl Garp.

"Já vím," odpověděla. "Já jsem Ralphova matka."

"Já vím," usmál se.

"Takže seznámení Duncanova otce a Ralphovy matky," pronesla kousavým tónem. Pak jí vyhrkly slzy. Hlavou padla na klakson. Prudce se napřímila a přitom narazila do Garpovy ruky, jíž se Garp opíral o stažené okénko; prsty se otevřely a z nich mu do jejího klína vypadla lžice s dlouhým držadlem. Oba na ni zůstali vyjeveně hledět; od rajské šťávy se na jejich zmačkaných béžových šatech udělala skvrna.

"Vy si asi o mně myslíte, že jsem strašná matka," řekla paní Ralphová. Garp, věčně obezřetný, natáhl ruku přes její kolena a vypnul zapalování. Rozhodl se ponechat lžici v jejím klíně. Garp trpěl tou kletbou, že nebyl s to skrýt před lidmi své city, dokonce ani před lidmi úplně neznámými; jestliže si o někom myslel něco pohrdlivého, dotýčný to nějak věděl.

"O tom, jaká jste matka, nevím vůbec nic," odpověděl Garp. "Myslím si, že Ralph je hodný chlapec."

"Ale dovede být pěkný hajzlík," řekla mu.

"Třeba byste radši, aby u vás dnes Duncan nespál?" zeptal se Garp, protože v to doufal. Garpovi se zdálo, jako by ani nevěděla, že Duncan má u Ralpa zůstat přes noc. Podívala se na lžici v klíně. "To je rajská omáčka," řekl jí Garp. K jeho překvapení paní Ralphová lžici zvedla a olízla.

"Vy vaříte?" zeptala se.

"Ano, rád," odpověděl Garp.

"Je moc dobrá," řekla mu paní Ralphová a lžici mu podala. "Já si měla sehnat někoho jako vy - svalnatýho malýho sexy pořízka, kterej rád vaří."

Garp v duchu počítal do pěti a pak řekl: "Docela rád bych pro kluky zajel. Mohli by být přes noc u nás, kdybyste chtěla být radši sama."

"Sama!" rozkřikla se. "Já jsem věčně sama. A jsem ráda, když kluky mám u sebe. A jim se to taky líbí," řekla. "Víte proč?" Paní Ralphová se na něho potměšile podívala.

"Proč?" zeptal se Garp.

"Rádi se na mě koukají, jak se koupu," odpověděla. "Ve dveřích je štěrbina. Není to roztomilé, že se Ralph před kamarády chlubí se svou starou mámou?"

"Ano," odpověděl Garp.

"Vám to nesedí, že, pane Garpe?" zeptala se ho. "Já sama vám vůbec nesedím, vidíte?"

"Je mi líto, že jste tak nešťastná," řekl Garp. Na sedadle vedle ní se v celkovém nepořádku auta povaloval brožovaný výtisk Dostojevského Věčného manžela; Garp si vybavil, že paní Ralphová studuje. "Co studujete jako hlavní obor?" zeptal se jí stupidně. Vzpomněl si, že je to věčná studentka před dokončením-její problém asi je dizertace, kterou nikdy nedopíše.

Paní Ralphová zavrtěla hlavou. "Teda vy si zřejmě nikdy nezádáte, vidíte," řekla. "Jak dlouho jste ženatý?"

"Skoro jedenáct let," odpověděl Garp. Paní Ralphová se tvářila víceméně lhostejně; sama byla vdaná dvanáct let.

"U mě máte chlapce v bezpečí," poznamenala, jako by ji náhle iritoval a jako by si naprosto přesně přečetla, co má na mysli. "Nemějte strach, jsem úplně neškodná - pokud jde o děti," dodala. "A v posteli nekouřím."

"Myslím, že to je určitě dobře, když se kluci dívají, jak se koupete," pravil Garp, ale ihned vzápětí upadl nad těmi slovy do rozpaků, přestože to byla jedna z mála věcí, kterou myslel upřímně.

"Já nevím," pokrčila rameny. "Pro mého manžela to zřejmě moc dobré nebylo, a ten se na mě díval léta." Zvedla oči ke Garpovi, kterého od křečovitých úsměvů už bolela pusa. Stačilo by snad, kdyby ses dotkl její tváře nebo ji pohlídl po ruce, uvažoval; anebo aspoň něco řekni. Jenže Garp nebyl na roztomilosti obratný a už vůbec nikdy neflirtoval.

"Hm, manželé jsou všelijací," zahuhlal. To byl tedy Garp, poradce ve věcech manželských; těch rad, co měl na rozdávání! "Myslím, že spousta jich vůbec neví, co chtějí."

Paní Ralphová se trpce zasmála. "Můj manžel si našel devatenáctiletou kundičku!" svěřila mu. "Zřejmě potřebuje právě ji."

"To je mi líto," poznamenal Garp. Poradce ve věcech manželských je muž s frází "To je mi líto", smolařský doktor, který musí věčně diagnostifikovat samé neléčitelné případy.

"Vy jste spisovatel," řekla vyčítavě; zamávala před ním výtiskem Věčného manžela. "Co si myslíte o tomhle?"

"Je to nádherný příběh," odpověděl Garp. Naštěstí si tu knihu pamatoval - promyšleně komplikovaná. Plná zvrácených a lidských protikladů.

"Já si myslím, že je to chorobný příběh," řekla mu paní Ralphová. "Moc by mě zajímalo, co je na tom

Dostojevském tak zvláštní?"

"Víte," začal Garp, "jeho charaktery jsou úžasně složité, psychologicky, citově, a situace jsou tak záhadné."

"Jeho ženské postavy jsou míň než věci," pravila paní Ralphová, "nemají dokonce ani tvar. Jsou to jen ideje, o kterých muži mluví a s kterými si pohrávají." Hodila knihu okénkem po Garpovi; kniha mu narazila do prsou a padla pod chodník. Ruku v klíně zatnula paní Ralphová v pěst a zůstala hledět na skvrnu na šatech, která jí v rozkroku vytvořila cosi jako terč z rajské omáčky. "No pane, a takhle vypadám celá," řekla s očima upřenýma do klína.

"To je mi líto," omlouval se Garp znovu. "Může po tom zůstat skvrna, která už nepůjde vyčistit."

"Po všem zůstane skvrna!" vykřikla paní Ralphová. Z hrdla se jí vydral tak tupý smích, že to Garpa až poděsilo. Nereagoval ani slovem a ona mu řekla: "Vy si určitě myslíte, že já potřebuju jedině, aby mi to někdo pořádně udělal."

Po pravdě řečeno, Garp málokdy uvažoval o lidech v téhle rovině, ale když už se o tom paní Ralphová zmínila, skutečně se domníval, že v jejím případě by mohlo toto simplistní řešení pomoci.

"A určitě si myslíte, že bych si to nechala udělat zrovna od vás," řekla a upřela na něho pohled. Tohle si Garp opravdu myslel.

"Ne, myslím, že tohle byste nechtěla."

"Ale jen neříkejte, myslíte si, že bych byla hrozně ráda," pokračovala paní Ralphová.

Garp svěsil hlavu. "Ne," řekl.

"A víte, že ve vašem případě třeba ano, možná," řekla. Podíval se na ni a ona se na něho jaksi potměšile usmála. "Třeba byste pak nebyl tak pedantsky samolibý," řekla mu.

"Neznáte mě natolik dobře, abyste mohla takhle mluvit," řekl Garp.

"Já vím, že jste samolibý," pravila paní Ralphová. "Myslíte si o sobě, jak jste nadřazený." Garp věděl, že je to pravda; je nadřazený. To by z něho byl pěkný manželský poradce; teď to věděl naprosto bezpečně.

"Prosím vás,-jed'te opatrně," nabádal ji Garp; odtáhl se od auta. "Kdybyste něco potřebovala a já to mohl zařídit, zavolejte mi, prosím."

"Třeba kdybych potřebovala dobrého milence?" zeptala se paní Ralphová kousavě.

"Ne, to ne," odpověděl Garp.

"Proč jste mě zastavil?" zeptala se ho.

"Prostě jsem si myslel, že jedete moc rychle," odpověděl.

"Jste nafoukaněj, a zatím jste prd!"

"A vy jste neodpovědná pitomá káča," odsekl jí Garp.

Vykřikla, jako by ji bodl.

"Podívejte, mně je to líto, promiňte," (už zas se omlouval), "ale já si prostě pro Duncana přijedu."

"Ne, prosím vás, ne," zrazovala ho. "Já na něho dám pozor, opravdu dám. Nic se mu nestane - postarám se o něho, jako by byl můj vlastní!" To ovšem Garpa nijak neuspokojilo. "Pokud jde o děti - to zas tak pitomá káča nejsem," dodala; zvládla natolik přitažlivý úsměv, že ho to až polekalo.

"Je mi líto, promiňte," huhlal Garp svou litanii.

"Vy mi taky promiňte," řekla paní Ralphová. Jako by se tím mezi nimi všechno vyřešilo, nastartovala auto, projela kolem značky zastavení a přes křižovatku, aniž se podívala. Odjížděla - pomalu a spíš prostředkem silnice - a Garp za ní zamával dřevěnou lžící.

Pak sebral ze země Věčného manžela a odcházel domů.

10 Pes v uličce, dítě na nebesích

"V domě u té bláznivé ženské Duncan nemůže zůstat, musíme ho odtamtud' dostat," řekl Garp Heleně.

"Ale uděláš to ty," odpověděla. "Ty si kvůli tomu děláš starosti."

"Mělas ji vidět, jak jela," pokračoval Garp.

"Hm, ale Duncan s ní podle všeho nikde jezdit nebude," poznamenala Helena.

"Může kluky zavézt na pizzu," pravil Garp. "Ta určitě vařit nedovede."

Helena se dívala na Věčného manžela: "To je divná kniha, zvláště když ji má dát nějaká žena manželu jiné ženy."

"Ona mi ji nedala, Heleno. Hodila ji po mně."

"Je to nádherný příběh," pravila Helena.

"Podle ní je ta knížka chorobná," podotkl Garp s beznadějí v hlase. "Zdá se jí, že není vůči ženám fér."

Helenu to zřejmě zmátlo: "Já bych řekla, že o to přece vůbec nejde."

"Samozřejmě že ne!" zaječel Garp. "Ta ženská je idiot! Tu by moje matka úplně milovala."

"Chudák Jenny," pravila Helena. "Nezačínej s ní."

"Dojez ty nudle, Walte," pobízel Garp.

"Strč si je do číči," řekl Walt.

"No moc hezky povídáš," vyjel Garp. "Walte, já číču nemám."

"Ano, máš," odporoval Walt.

"Vždyť ani neví, co to znamená," řekla Helena. "Já vlastně to slovo v tomhle významu taky moc neznám."

"A to je mu pět let," pravil Garp. "Říkat tohle lidem není nic moc pěkného," obrátil se na Walta.

"To určitě slyšel od Duncana," poznamenala Helena.

"Jo a Duncan to má od Ralpha," řekl Garp, "a ten to má bezpochyby od té zatracené baby, od mámy."

"Ty si dávej sám pozor na pusu," napomenula Garpa Helena. "Walt mohl docela dobře pochytit tu svoji číču od tebe."

"Ode mě ne, to nemohl," prohlásil Garp. "Já tohle slovo taky ani moc neznám. A hlavně, nikdy ho neužívám."

"Ale užíváš spousty jiných," řekla Helena.

"Walte, sněz ty nudle," pobízel Garp.

"Uklidni se," nabádala ho Helena.

Garp hleděl na nesnědené nudle, jako by to byla osobní urážka. "Že si s tím dělám hlavu!" řekl. "To dítě prostě nejí nic."

Dojedli mlčky. Helena viděla, že Garp si vymýšlí příběh, který by mohl vyprávět Waltovi po večeři. Věděla, že Garp to dělá, aby se uklidnil pokaždé, když má o děti strach - jako by pro něho to vymyšlení příběhu pro děti představovalo jakýsi způsob, který by jim navěky mohl poskytnout bezpečí.

K dětem byl Garp instinktivně velkorysý, oddaný jako zvíře, vzor milujícího otce; hluboce Duncanovi i Waltovi rozuměl, každému zvlášť. A přesto si ani v nejmenším nevšiml - jak Helena bezpečně věděla -, že jeho úzkostlivá péče v dětech vyvolává úzkost -, že jsou stále napjaté, a dokonce jakési nezralé. Na jedné straně se k nim choval jako k dospělým, a na druhé je tak chránil, že jim nedovoloval dospívat. Nebral na vědomí, že Duncanovi je deset a Waltovi pět; někdy to vypadalo, jako by měl děti v hlavě zafixované jako tříleté.

Příběh, který si Garp vymyslel pro Walta, poslouchala Helena s obvyklým zájmem a účastí. Jako spousta Garpových historek, jež vyprávěl dětem, začínala i tato jako vyprávěnka pro děti a skončila jako příběh, který jako by si Garp vymyslel pro Garpa. Každý by se většinou domníval, že dětem spisovatele se bude prostě předčítat víc než jiným dětem, ale Garp chtěl, aby děti poslouchaly především jeho příběhy.

"Byl jednou jeden pes," začal Garp.

"Jaký pes?" zeptal se Walt.

"Velký německý ovčák," odpověděl Garp.

"Jak se jmenoval?" zeptal se Walt.

"Neměl žádné jméno," odpověděl Garp. "Žil po válce v jednom městě v Německu."

"Po jaké válce?" zeptal se Walt.

"Po druhé světové válce," odpověděl Garp.

"Aha, jistě," řekl Walt.

"Ten pes byl ve válce," pokračoval Garp. "Byl to hlídací pes, a proto byl divoký a vychytralý!"

"Hrozně zlý," řekl Walt.

"Ne," prohlásil Garp, "nebyl zlý a nebyl hodný, anebo spíš že někdy v něm bylo obojí. Byl vždycky takový, jak si ho jeho pán vycvičil, protože psa cvičili k tomu, aby udělal všechno, co mu pán poručil."

"Jak věděl, kdo je jeho pán?" zeptal se Walt.

"Nevím," odpověděl Garp. "Po válce dostal nového pána. Ten pán vlastnil ve středu města kavárnu; člověk tam dostal kávu a čaj a jiné pití a mohl si tam přečíst noviny. V noci nechával pán jedno světlo uvnitř v kavárně rozsvícené, takže se každý mohl dovnitř dívat a viděl všechny ty utřené stolky s židlemi obrácenými vzhůru nohama a položenými na stolních deskách. Podlaha byla čistě zametená a ten veliký pes každou noc přecházel sem tam po té podlaze. Byl jako lev v kleci v zoologické zahradě, chvíli nepřestal. Když ho někdy lidé spatřili, klepali na okno, aby na sebe upozornili. Pes se na ně vždycky jen upřeně zadíval - neštěkal ani nevrčel. Jenom přestal přecházet a hleděl na ně, dokud neodešli. Každý měl pocit, že kdyby zůstal příliš dlouho, pes by na něho skočil oknem. Ale to pes nikdy nedělal; vůbec vlastně nikdy nic neudělal, protože do kavárny se v noci nikdo nikdy nevloupal. Úplně stačilo, že tam měli toho psa; pes nemusel dělat nic."

"Ten pes ale vypadal jako hrozně zlý pes," pravil Walt.

"Tak vidíš, teď si to představuješ správně," řekl mu Garp. "Každá noc byla pro toho psa stejná a ve dne ho pokaždé uvázali v uličce vedle kavárny. Pohyboval se na dlouhém řetězu přivázaném k přední nápravě starého vojenského nákladáku, s kterým sem zacouvali a který tu nechali stát - navždycky. Ten nákladák neměl žádná kola."

Ty víš, co jsou to špalky, že?" řekl Garp. "Takže ten nákladák stál na špalcích, aby se na nápravách nehnul ani o ždibíček. Pod vozem bylo dost místa, aby tam pes mohl vlézt, lehnout si a schovat se před deštěm nebo před sluncem. Řetěz byl dost dlouhý, takže pes mohl dojít až na konec té uličky a pozorovat lidi na chodníku a vozy na ulici. Když někdo šel po chodníku, viděl, jak psí čenich vyčuhuje z uličky; až kam dosáhl řetěz, ani o kousek dál."

Lidé mohli k psovi natáhnout ruku a on jim ji očichal, ale měl hrozně nerad, když na něho někdo chtěl sáhnout, a taky nikdy nikomu ruku neolízal, jak to někdy psi dělají. Když se ho někdo pokusil pohladit, uhnul a stáhl se do uličky. Z výrazu, jakým se na člověka podíval, nabyl každý dojmu, že by to asi nebyl moc skvělý nápad jít do uličky za ním anebo se snažit ho za každou cenu pohladit."

"On by člověka kousl," řekl Walt.

"No, tím si právě nikdo nebyl jist," upřesňoval Garp. "Nikdy nikoho nepokousal anebo já jsem aspoň nikdy neslyšel, že by to udělal."

"Tys tam byl?" zeptal se Walt.

"Ano," přikývl Garp. Věděl, že vypravěč je vždycky všude přítomen.

"Walte!" zavolala na chlapce Helena; Garpa iritovalo, když poslouchala, jak dětem vypráví příběhy. "Tomu se říká ,psí život."

Ale ani Walt, ani otec její přerušení neocenili. Walt Garpa pobízel: "Tak povídej dál. Co se stalo s tím psem?"

V takové chvíli před Garpem pokaždé výrazně vystoupila odpovědnost. Jaký instinkt v lidech vyvolává to očekávání, že se něco stane? Když někdo začne vyprávět nějakou historku o člověku a psu, něco se jim určitě musí stát. "Tak dělej!" pobízel ho Walt netrpělivě. Garp, zaujatý svým uměním, na své posluchače většinou zapomněl.

Pokračoval: "Když se stalo, že ke psovi natahovalo ruce a dávalo mu k nim čichat příliš mnoho lidí, vracel se pes do uličky a zalézal pod náklad'ák. Zpod náklad'áku bylo často vidět, jak vykukuje špička jeho čenichu. Byl buď pod vozem anebo na chodníku na konci uličky; nikdy se nezastavoval někde uprostřed. Měl své návyky a nic ho z nich nedokázalo vyrušit."

"Nic?" zeptal se Walt zklamaně - zřejmě s obavami, že se už nic nebude dít.

"Hm, skoro nic," připustil Garp a Walt napnul uši. "Něco ho znepokojovalo; a byla to jedna jediná věc. A ta dokázala dohánět toho psa k zuřivosti. A kvůli té se taky jediné rozštěkal. Kvůli té skutečně běsnil."

"Určitě kočka," vykřikl Walt.

"Příšerná kočka," řekl Garp hlasem, při jehož tónu Helena přestala s pročítáním Věčného manžela a zatajila dech. Chudinka Walt, myslela si.

"Proč byla ta kočka tak příšerná?" zeptal se Walt.

"Protože toho psa dráždila," vysvětloval Garp. Heleně se ulevilo, protože tohle bylo zřejmě všechno to "příšerné".

"Dráždit někoho, to není správné," pravil Walt zasvěceně; v téhle oblasti pokoušení byl totiž Walt Duncanovou obětí. Ten příběh by měl Duncan rozhodně slyšet, pomyslela si Helena. Taková naučná lekce o dráždění je vzhledem k Waltovi vyložené mrhání silami.

"Dráždění je něco hrozného," pokračoval Garp. "Ale ta kočka byla opravdu hnusná. Byla to stará kočka, prolezlá všemi ulicemi, špinavá a potměšilá."

"Jak se jmenovala?" zeptal se Walt.

"Neměla žádné jméno," odpověděl Garp. "Nepatřila nikomu; věčně měla hlad, a tak kradla potravu. Nebyl ale nikdo, kdo by ji za to mohl kárat. A věčně se rvala s ostatními kočkami, ale ani za to jí nikdo nemohl nadávat. Měla jen jedno oko, druhé jí chybělo, už tak dlouho, že se jí díra po něm zavřela a zarostla kožešinou. Neměla ani žádné uši. Musela se celý život pořád rvát."

"Chudák!" vykřikla Helena.

"Prostě jaká ta kočka byla, to jí nikdo nemohl vyčítat," řekl Garp, "jen to, že dráždila toho psa. To byla špatnost; to nemusela dělat. Měla hlad, a proto musela potají krást; a nikdo se o ni nestaral, takže se musela rvát. Ale psa dráždit nemusela."

"Dráždit někoho, to není správné," opakoval Walt. Naprosto jasně příběh pro Duncana, myslela si Helena.

"Každý den," pokračoval Garp, "chodila kočka po chodníku až na konec uličky a tam se umývala. Pes vylézal zpod vozu a utíkal tak rychle, že se za ním řetěz kroutil jako had, kterého zrovna přejeli na silnici. Užs to někdy viděl?"

"To víš, že viděl," přikývl Walt.

"Když pes doběhl na konec řetězu, řetěz ho strhl za krk zpátky, smýklo jím to vzhůru a pak dopadl tlapkami na dláždění uličky, až mu to někdy vyrazilo dech nebo si narazil hlavu. Kočka se nikdy ani nepohnula. Věděla dobře, jak je řetěz dlouhý, a jenom tam seděla, umývala se a jedním okem pokukovala po psu. Pes úplně šlel. Štěkal a zmítal sebou na řetězu a trhal za něj, až musel vyjít majitel kavárny, jeho pán, a kočku zahnat. Pak si pes zase zalezl pod vůz.

Někdy se kočka hned vrátila a pes zůstal ležet pod vozem, dokud to vydržel, což nebylo dlouho. Ležel tam a kočka se zatím na chodníku celá olizovala, a za chvíli už bylo slyšet, jak pes začíná kňučet a ňafat, a kočka na něho jen tou uličkou hleděla a dál se olizovala. A pes začal brzy pod vozem výt a mlátit sebou, jako by se na něho slétly včely, ale kočka se pořád umývala. Až nakonec pes znovu vyrazil zpod vozu do uličky a trhal řetězem - i když věděl, co se stane. Věděl, že ho řetěz zase strhne, vyhoupne na zadní nohy a bude ho škrtit a pak s ním mrští na dláždění, a až se zvedne, že tam ta kočka pořád bude sedět kousíček od něho a bude se olizovat. A štěkal, až ochraptěl, a pak přišel jeho pán a kočku odehnal."

"Ten pes tu kočku nenáviděl," řekl Garp.

"Já taky," přizvukoval Walt.

"A já taky," pokračoval Garp. Helena cítila, že se jí ta povídka líbí čím dál tím míň - měla takový průzračný konec. Ale mlčela.

"Tak povídej dál," pobízel Garpa Walt. Garp věděl, že část vtipu, jak povídat dítěti nějaký příběh, spočívá v tom, že člověk vypráví (nebo spíš předstírá, že vypráví) historku ne s naprosto jasným koncem.

"Jednoho dne," pokračoval Garp, "si už všichni mysleli, že se pes skutečně zbláznil. Celý den totiž vybíhal zpod vozu a běhal až na konec uličky, kde ho řetěz strhával a vytahoval vzhůru; a tak to dělal pořád dokola. Dokonce i když tam už kočka nebyla, vyrážel pes do uličky, celou vahou se vzpínal na řetězu a pak padal na dláždění. Některé chodce na chodníku to vyděsilo, zvláště ty, kteří viděli, jak se na ně řítí pes, a nevěděli, že existuje řetěz.

A tu noc byl pes tak unavený, že ani neobcházel po kavárně; spal na podlaze, jako by byl nemocný. Tu noc by se byl mohl do kavárny vloupat každý; myslím, že by se byl pes neprobudil. A druhý den si počínal úplně stejně, i když bylo vidět, že má rozbolavělý krk, protože pokaždé, když jím řetěz smýkl, zavyl. A tu noc spal v kavárně, jako by byl mrtvý pes, kterého zabili přímo tam na podlaze.

Jeho pán zavolal veterináře," vyprávěl Garp, "a ten dal psovi nějaké injekce - zřejmě na uklidnění. Dva dny pak ležel pes v noci na podlaze kavárny a ve dne pod vozem, a i když šla kočka po chodníku anebo seděla na konci uličky a umývala se, pes se ani nepohnul. Chudák pes," dodal Garp.

"Byl smutný," pravil Walt.

"A myslíš, že byl taky mazaný?" zeptal se Garp.

Walta to trochu zmátlo, ale řekl: "Myslím, že byl."

"Byl," pokračoval Garp, "protože celou tu dobu, co běhal a napínal se na řetězu, pokaždé s tím vozem, ke kterému byl přivázán, pohnul - i když jenom maličko. Přestože tam ten vůz seděl léta a byl už na těch špalcích celý zrezivělý a přestože to vypadalo, že kolem spíš spadnou všechny baráky, než se ten vůz pohne -- přesto," pokračoval Garp, "přesto pes s tím vozem pohnul. I když jen maličko."

Myslíš si, že pes s tím vozem pohnul dost?" zeptal se Garp Walta.

"Myslím," odpověděl Walt. Helena si to myslela také.

"Potřeboval jen pár palců, aby dosáhl na kočku," řekl Garp. Walt přikyvoval. Helena, která byla přesvědčena, že bude následovat krvavý konec, se opět začetla do Věčného manžela.

"Jednoho dne," pokračoval Garp zvolna, "kočka přišla a sedla si na chodník na konci uličky a začala si olizovat tlapky. Vlhkými tlapkami si pak mnula staré jamky, kde mívala dřív uši a starou zarostlou prohlubeň, kde kdysi mívala druhé oko, a hleděla na psa pod vozem. Kočku to začínalo nudit, protože si myslela, že pes už vůbec nevyrazí. A pak pes vyrazil."

"Myslím, že ten nákladák se pohnul dost," pravil Walt.

"Pes utíkal uličkou rychleji než jindy, až za ním řetěz nad zemí tancoval, ale kočka se ani nepohnula, přestože tentokrát se na ni pes mohl dostat. Jenomže," pravil Garp, "řetěz až úplně ke kočce přece jen nedosáhl." Helena zasténala. "Pes sice mohl natáhnout tlamu kočce k hlavě, ale řetěz ho tak svíral, že tlamu nemohl zavřít; zalykal se a řetěz ho strhával zpátky - jako předtím - a kočka si uvědomila, že se všecko změnilo, a odskočila."

"Panebože," vyjekla Helena.

"Ne!" hekl Walt.

"Samozřejmě že taková kočka se nedá napálit dvakrát," pravil Garp. "Pes měl jednu šanci a tu ztratil. Ta kočka už mu nikdy nedovolila, aby se k ní dostal tak blízko."

"To je hrozný příběh!" poznamenala Helena.

Walt mlčel, jako by s tím souhlasil.

"Ale stalo se něco jiného," pokračoval ještě Garp. Walt zvedl s oživeným zájmem oči. Helena, podrážděná, znovu zatajila dech. "Kočka se tak polekala, že vyběhla do ulice - aniž se rozhlédla. Přece ať se děje, co se děje," pravil Garp, "ty do ulice nikdy nevběhneš, aby ses nejdřív nerozhlédl, vid', Walte?"

"Ne," odpověděl Walt.

"Ani kdyby tě chtěl kousnout pes," pokračoval Garp. "Nikdy. Ty nikdy nevběhneš do ulice, aby ses nejdřív nerozhlédl."

"No jistě, já vím," řekl Walt. "Co se stalo s tou kočkou?"

Garp se plácl do rukou tak silně, že hoch až vyskočil. "Takhle ji to zabilo!" vykřikl Garp. "Plác! A už bylo po ní. Nikdo ji víckrát nedal dohromady. To měla větší naději, kdyby se na ni byl dostal ten pes."

"Srazilo ji auto?" zeptal se Walt.

"Nákladňák jí přejel hlavu. Mozek jí vylezl těma starýma děrama, kde kdysi mívala uši."

"Rozmačkalo ji to?" zeptal se Walt.

"Jako placku," odpověděl Garp a nastavil Waltovi před zvažnělou tvářičku ruku obrácenou dlaní vzhůru. Ježíšikriste, myslela si Helena, tak přece jen to byl příběh pro Walta. Nikdy nevbíhej do ulice, aniž by ses rozhlédl!

"Konec," pravil Garp.

"Dobrou noc," řekl Walt.

"Dobrou noc," opakoval Garp. Helena slyšela, jak si dali pusy. "Proč ten pes neměl jméno?" zeptal se Walt.

"Já nevím," odpověděl Garp. "Nikdy nevbíhej do ulice, aniž by ses rozhlédl."

Když Walt usnul, Helena a Garp se milovali. Helenu najednou napadlo něco ohledně Garpovy povídky.

"Ten pes s tím vozem přece vůbec nemohl pohnout," řekla. "Ani o kousíček."

"Je to tak," přikývl Garp. Helena měla bezpečný pocit, že tam Garp skutečně byl.

"A jak jsi s ním teda pohnul ty?" zeptala se ho.

"Taky jsem s ním pohnout nedokázal," řekl jí Garp. "Ani se nehnul. Takže když pes v noci hlídal v kavárně, vyřízl jsem z řetězu toho psa jeden článek a šel jsem si do železářství koupit úplně stejné. Druhou noc jsem jich pár přidal - asi na šest palců."

"Takže kočka vůbec do ulice neutekla?" zeptala se Helena.

"Ne, to bylo pro Walta," přiznal Garp.

"No, jistě," řekla Helena.

"Řetěz byl dlouhý ažaž," pokračoval Garp. "Kočka neunikla."

"Pes tu kočku zabil?" zeptala se Helena.

"Roztrhl ji vejpůl," řekl Garp.

"A to bylo v nějakém městě v Německu?"

"Ne, v Rakousku," odpověděl Garp. "Byla to Vídeň. Já jsem v Německu nikdy nežil."

"Ale jak mohl být ten pes ve válce?" zeptala se Helena, "kdyžs tam přijel, to by mu muselo být dvacet let."

"Ten pes ve válce nebyl," odpověděl Garp. "Byl to obyčejný pes. Ve válce byl jeho majitel - ten chlap, kterému patřila ta kavárna. Proto taky věděl, jak psa drezírovat. Vycvičil ho, aby zabil každého, kdo vešel do kavárny, když byla venku tma. Když bylo venku světlo, mohl do kavárny kdekdo; když byla tma, nesměl dovnitř ani jeho pán."

"To je pěkné!" divila se Helena. "Co kdyby hořelo? Tahle metoda má podle mě spoustu nedostatků."

"Je to zřejmě válečná metoda," odpověděl Garp.

"Hm," poznamenala Helena, "takhle je ta povídka lepší, než když ten pes měl být ve válce."

"Myslíš? Skutečně?" zeptal se Garp. Zdálo se jí, jako by poprvé během jejich konverzace zpozorněl. "To je zajímavý" poznamenal, "protože já si to právě tuhle minutu vymyslel." •

"To, že ve válce byl ten majitel?" zeptala se Helena.

"No ještě víc," přiznával Garp.

"Kterou část té historky sis vymyslel?" zeptala se ho Helena.

"Celou," odpověděl.

Byli spolu v posteli, Helena ležela klidně a věděla, že tohle je jeden z jeho nejošidnějších okamžiků.

"No skoro celou," dodal.

Garpa nikdy tahle hra neunavila, přestože Helenu to unavovalo. Čekal totiž, až se zeptá: Jak "skoro celou"? Co je na ní pravda a co je vymyšlené? Pak jí řekl, že na tom nezáleží; ať mu prostě jen řekne, čemu nevěří. Potom tu část změnil. Každá část, které věřila, byla pravdivá; každá část, které nevěřila, prý potřebovala ještě opravit. Když věřila všemu, pak to bylo celé pravda. Jako vypravěč příběhů byl velice nemilosrdný, to Helena věděla. Když se pravda k povídce hodila, vyjevil to bez rozpaků; ale když se pravda v povídce nevyjímalala úspěšně, nedělal si problémy a změnil ji.

"Až si přestaneš hrát," řekla, "hrozně ráda bych věděla, co se stalo ve skutečnosti."

"Hm, ve skutečnosti byl ten pes honicí pes."

"Honící pes!"

"Hm, přesně knírač. Celý den byl uvázaný v uličce, ale ne k vojenskému nákladnímu autu."

"K volkswagenu?" hádala Helena.

"K saním, co se na nich v zimě svázejí k chodníku popelnice; ale knírač byl i na ty moc malý a slabý, aby s nimi pohnul -a bylo úplně jedno, v kterém ročním období."

"A majitel kavárny?" zeptala se Helena. "Ten nebyl ve válce?"

"Ta, majitelka," opravil ji Garp. "Byla to vdova."

"Manžela zabili ve válce?" soudila Helena.

"Byla to mladá vdova," vysvětloval Garp. "Manžel přišel o život, když přecházel ulici. Psa měla hrozně ráda, protože toho jí manžel dal k jejich prvnímu výročí. Ale její nová domácí jí nechtěla v bytě psa povolit, tak psa pouštěla každou noc volně v kavárně."

Bylo to takové strašidelné prázdné místo a pes tam byl hrozně nervózní; celou noc jen kadil. Lidi se zastavovali, hleděli oknem a smáli se tomu svinčíku, co tu nadělal. Ten smích ho znervózňoval, takže dělal svinčík ještě větší. Ráno chodila vdova časně - vyvětrat a svinstvo uklidit - vyplatila psa novinami a vytáhla ho skrčeného strachy do uličky a tam byl celý den přivázaný k těm saním."

"A kočka tam nebyla žádná?" zeptala se Helena.

"Koček tam bylo habaděj," řekl Garp. "Chodily do uličky kvůli těm popelnicím před kavárnou. Obsahu popelnic se pes nikdy ani nedotkl, protože se bál vdovy a měl příšerný strach z koček; vždycky když se v uličce objevila kočka a rejčila v popelnicích, zalezl pod saně a ležel tam schovaný, dokud kočka nezmizela."

"Panebože, takže tam nebylo ani žádné dráždění, co?"

"To víš, že bylo, všude je vždycky nějaké," prohlásil Garp slavnostně. "Byla tam taková malá holčička, ta se objevila pokaždé na konci uličky a zavolala psa na chodník, ale psův řetěz na chodník nedosáhl, takže to zvíře na tu holčičku ňafalo a štěkalo, ale tajen stála na chodníku a volala na něho: 'Tak pojd', tak pojd' sem!' dokud někde někdo nestáhl okno a nezakřičel na ni, aby tomu ubohému pitomci dala pokoj."

"Tys tam byl?" zeptala se Helena.

"Myjsme tam byli," opravil ji Garp. "Moje matka psala každý den v jednom pokoji a ten měl jediné okno, které vedlo do té uličky. Štěkot toho psa ji dováděl k šílenství."

"Takže těmi saněmi pohnula Jenny," pravila Helena, "a pes tu holčičku sežral a její rodiče si stěžovali na policii, která nechala toho psa utratit. A ty jsi pak zřejmě poskytoval úžasnou útěchu té truchlící vdově, které bylo něco málo přes čtyřicet."

"Bylo jí ke čtyřicítce," upřesnil Garp. "Ale takhle se to nestalo."

"Co se stalo?" zeptala se Helena.

"Jednou v noci," vysvětloval Garp, "ranila psa v kavárně mrtvice. K odpovědnosti se hlásila řada lidí, protože prý psa tak vylekali, až ho trefil šlak. V okolí se z toho vyvinula celá rivalita. Lidé totiž věčně dělali takové věci, jako že se přikradli ke kavárně a pak se naráz vrhali na okna a na dveře a vřeštěli jako obrovské kočky, až se psovi začly šílenou hrůzou stahovat střeva."

"Doufám, že na tu mrtvici pes zašel," pravila Helena.

"Ne tak úplně," zavrtěl hlavou Garp. "Po mrtvici mu ochrnuly zadní partie, takže mohl hýbat jenom předkem a kroutit hlavou. Jenomže vdova lpěla na životě toho ubohého psa stejně, jako lpěla na

památce zemřelého manžela, a tehdy měla nějakého tesaře, spala s ním, a ten psovi pod zadek vyrobil takový vozeček. Vozeček byl na kolečkách, takže pes chodil po předních nohách a zadní partie si za sebou vozil na tom vozečku."

"Panebože," vyjekla Helena.

"Nevěřila bys, jaké zvuky ta kolečka vydávala," řekl Garp.

"Asi ne," přisvědčila Helena.

"Matka tvrdila, že to neslyší," pravil Garp, "ale otáčení koleček vydávalo tak tklivý zvuk, že to bylo daleko horší, než když pes ňafal na tu pitomou holčičku. A pes taky nemohl dost dobře zatočit za roh a vždycky přitom dostal smyk. Když zahýbal, začal vždycky poskakovat, ale zadní kolečka pod ním proklouzla do strany rychleji, než stačil hopkat, takže ho to stáhlo a skutálel se na zem. Když ležel na boku, nemohl vstát. Já jsem byl zřejmě jediný, kdo si všiml té jeho strašné situace - aspoň já jediné jsem zašel vždycky do té uličky a zase ho postavil. Jakmile byl znovu na kolečkách, snažil se mě kousnout," pravil Garp, "ale dalo se mu lehce utéct."

"Takže jednoho dne," řekla Helena, "jsi toho knírače odvázal a on vběhl do ulice, aniž se rozhlédl. Ne, promiň: vyjel do ulice, aniž se rozhlédl. A všichni měli po starostech. Vdova a tesař se vzali."

"Tak to nebylo," zavrtěl hlavou Garp.

"Chci vědět pravdu," pravila Helena ospale. "Co se s tím zatraceným kníračem stalo?"

"Nevím," odpověděl Garp. "Vrátili jsme se s matkou sem do téhle země a zbytek už znáš."

Helena, která se už poddávala spánku, věděla, že jediné mlčením může Garpa přimět, aby se projevil. Věděla, že tenhle příběh může být stejně vymyšlený jako ty ostatní verze anebo že ty ostatní verze mohou být z velké části pravdivé - dokonce že i tahle poslední může být z velké části pravdivá. U Garpa byla možná jakákoli kombinace.

Helena už spala, když se jí Garp zeptal: "Která ta historka se ti líbí líp?" Ale po milování se Heleně vždycky chtělo spát a nekonečná melodie Garpova hlasu ji v její ospalosti ukoľbávala tak dokonale, že se to pro ni stal ten nejoblíbenější způsob, jak usnout: po milování a aby Garp pořád mluvil.

To Garpa jaksi rozladovalo. Když se mělo jít večer do postele, všechny Garpovy motory byly vychladlé. Ale milování jako by je opět roztúrovalo a vyvolalo v něm chuť k celému vyprávěcímu maratónu, k jídlu, k celonočnímu čtení a vůbec k nejrůznějšímu šmejdění po domě. V té době se málokdy pokoušel psát, i když si dělal poznámky o tom, co bude psát později.

Ale tuhle noc ne. Místo toho jen stáhl příkrývku a díval se na Helenu ve spánku; pak ji zase zakryl. Šel k Waltovi do pokoje a pozoroval ho. Duncan spal u paní Ralphové; když Garp zavřel oči, jako by viděl na předměstí zář, což byl ten hrozný Ralphův dům - v plamenech.

Garp pozoroval Walta a to ho uklidňovalo. Takto zblízka si dítě prohlížel vždy s velkým požitkem; lehl si vedle chlapce, a když ucítil jeho svěží dech, vzpomněl si, jak Duncanův dech po dospělém způsobu ve spánku ztrpkl. Krátce nato, co bylo Duncanovi šest let, zažil totiž Garp nepříjemný pocit, když objevil, že Duncanův dech je ve spánku cítit nepříjemným pachem. Připadalo mu, jako by v chlapci začal už onen proces rozkladu, pomalého umírání. Tehdy si Garp prvně uvědomil synovu smrtelnost. S tím pachem se také objevily první známky tmavnutí a skvrnitosti na Duncanových dokonalých zubech. Možná to bylo

tím, že Duncan byl Garpův prvorozený syn, ale Garp se o Duncana bál víc než o Walta - přestože pětiletý chlapec je daleko spíš vystaven nebezpečí obvyklých dětských úrazů než hoch desíletý. Jenže jaké jsou to úrazy? uvažoval Garp. Že dítě porazí auto? Že se udusí burskými oříšky? Že mu ho někdo cizí ukradne? Rakovina, to byl například také někdo takový neznámý.

Když si člověk měl dělat starosti s dětmi, musel se obávat strašně moc věcí, a Garp se obával všeho; někdy, a to zvláště v oněch záchvatech nespavosti, si myslel, že se psychicky pro otcovství vůbec nehodí. Pak si začal dělat hlavu i pro to a mučila ho kvůli dětem ještě daleko větší úzkost. Co když se ukáže, že ten nejnebezpečnější nepřítel je on sám ?

Brzy vedle Walta usnul, ale Garp míval děsivé sny; nespal dlouho. Za chvíli začal sténat; bolelo ho v podpažní jamce. Najednou se probudil: Walt měl pěstičku zapletenou v jeho chlupech pod paží. Walt sténal taky. Garp se vyprostil ze sevření sténajícího dítěte, které mělo zřejmě stejně těžký sen jako Garp -jako by Garpovo chvějící se tělo předalo svou noční můru Waltovi. Ale Waltův těžký sen byl jiný.

Garpa nenapadlo, že by mohl mít jeho naučný příběh válečného psa, dráždicí kočky a nevyhnutelně smrtícího vozu na Walta takový děsivý účinek. Ale Walt viděl ve snu obrovské opuštěné vojenské nákladní auto, které tvarem i velikostí připomínalo spíš tank, na němž se ježily kulomety a záhadné přístroje hrozivě vyhlížejícího zařízení - průzor nebyl o nic větší než otvor v rozříznuté obálce. Samozřejmě bylo černé.

Pes přivázaný k vozu byl veliký jako pony, ale hubenější a krutější. Běžel vždy pomalým vyrovnaným krokem ke konci uličky a řetěz, který vypadal, že je jen slabý, se za ním vlnil ve spirálách. Zdálo se, že řetěz psa neudrží. Walt byl na konci uličky, nohy měl jako rozbředlé, zakopával sám o sebe, beznadějně neohrabaný a neschopný utéct, motal se tam dokola a zřejmě nebyl s to vůbec se vzchopit a odejít pryč - dostat se z dosahu toho strašlivého psa. Když se řetěz zadrhl a napjal, obrovský vůz poskočil kupředu, jako by ho někdo nastartoval, a pes se po Waltovi vrhl. Walt popadl psa za kožich, hrubý a zpocení (tátova podpažní jamka), ale srst mu vyklouzla z ruky. Pes se mu vrhl po krku a Walt se dal znovu do běhu, utíkal vozovkou, kde se kolem něho valila těžká vozidla jako ten opuštěný vojenský nákladník, po masivních zadních kolech, která byla poskládána po obou stranách vozů vedle sebe jako řady olbřímích koblih. A vzhledem k tomu, že auta měla jen průzory (místo ochranných skel), řidiči samozřejmě neviděli; nemohli malého Walta vidět.

Pak ho tatínek políbil a Waltův sen se v tu chvíli rozplynul. Ocítl se zase někde v bezpečí; cítil tátu a cítil tátovy ruce a slyšel, jak mu táta říká: "To je jenom sen, Walte!"

Ve snu, který měl Garp, spolu s Duncanem letěli v letadle. Duncan musel na záchod. Garp mu ukázal, aby šel na konec uličky, kde byly několikery dveře, malá kuchyňka, pilotova kabina a záchod. Duncan chtěl, aby ho tam táta dovedl, aby mu dveře ukázal, ale Garp na něho vyjel.

"Je ti už deset let, Duncane," řekl Garp. "Dovedeš přece číst. Anebo se můžeš zeptat letušky." Duncan si přehodil nohu přes nohu a tvářil se rozmrzele. Garp hochu vystrčil do uličky. "Chovej se jako dospělý, Duncane," řekl mu. "Jsou to jedny ty dveře na konci. Běž."

Hoch kráčel rozladěně uličkou ke dveřím. Po cestě mu letuška s úsměvem pocuchala vlasy, ale Duncan, jak bylo pro něho typické, se na nic nezeptal. Došel na konec uličky a podíval se zpátky po Garpovi; Garp na něho netrpělivě mávl. Duncan bezradně pokrčil rameny. Které dveře ?

Garp se podrážděně zvedl. "Tak jedny zkus!" zakřičel na Duncana do uličky, až se po chlapci lidé otočili. Duncana to přivedlo do rozpaků a ihned jedny dveře otevřel - ty nejbliž. Podíval se ještě rychlým překvapeným, nikoli však vyčítavým pohledem po tátovi, ale už se zdálo, jako by ho cosi těmi dveřmi,

kteřé otevřel, vtahovalo dovnitř. Dveře za Duncanem zabouchly. Letuška zaječela. Letadlo jako by se trochu propadlo, ale pak výšku vyrovnalo. Všichni se dívali okénky ven; někteří lidé omdleli, někteří zvraceli. Garp se rozběhl uličkou k oněm dveřím, ale pilot a ještě nějaká zdeůředně vypadající osoba mu zabránili je otevřít.

"Ty mají být přece pořád zamknuté, vy náno pitomá!" rozkřikl se pilot na vzlykající letušku.

"Já jsem myslela, že jsou zamčené," kvílela.

"Kam vedou?" křičel Garp. "Panebože, kam vedou?" Viděl, že na žádných dveřích není napsáno vůbec nic.

"Je mi líto, pane," omlouval se pilot. "Tomu se už nedalo zabránit." Garp se však kolem něho prodrál kupředu, toho tajného ohnul přes opěradlo sedadla a letušce vrazil takový políček, až vypadla z uličky. Když Garp dveře otevřel, viděl, že vedou ven - do leticích oblaků - a než mohl hlasitě zavolat na Duncana, vtáhl ho vzduch otevřenými dveřmi ven a do nebes, kam se řítíl za svým synem.

11 Paní Ralphová

Kdyby Garpovi nabídli splnění jednoho velikého a naivního přání, určitě by řekl, kdyby tak mohl docílit, aby byl svět bezpečný. Jak pro děti, tak pro dospělé. Svět na Garpa totiž působil jako zbytečně nebezpečný pro obojí.

Po tom, co se Garp s Helenou milovali a Helena usnula - a po oněch snech -, se Garp oblékl. Když si sedal na postel, aby si zavázal tkaničku u svých běžeckých bot, sedl si Heleně na nohu a probudil ji. Natáhla ruku, aby se ho dotkla, a nahnátla trenýrky.

"Kam jdeš?" zeptala se.

"Zkontrolovat Duncana," odpověděl. Helena se opřela o lokty a podívala se na hodinky. Bylo po jedné z půlnoci a věděla, že Duncan jev domě u Ralphy.

"Jak prosím tě chceš Duncana kontrolovat?" zeptala se.

"Nevím," odpověděl Garp.

Jako střelec pronásledující svou oběť, jako násilník dětí, obávaný rodiči, krade se Garp spícím jarním městem, zeleným a potměným; lidé chrupou ve spánku a ve snách touží, žáci strojky odpočívají; je příliš chladno, takže klimatizace neběží. Některá okna jsou otevřená, bzučí pár lednic. Ozývá se slabé, jakoby uvězněné štěbetání televize naladěné na Noční program a z několika domů pulsuje modrošedá záře obrazovek. Garpovi připadá ta zář jako rakovina, zákeřná a zmrtevující, vnucující světu spánek. Třeba televize skutečně způsobuje rakovinu, uvažuje Garp; jenže jeho podrážděnost je podrážděnost spisovatele: ví, že kde září světlo televizoru, tam sedí někdo, kdo nechte.

Garp prochází zlehka ulicemi; nechce nikoho potkat. Běžecké boty má jen lehce zašněrované, trenýrky na něm povívají; nemá suspensor, protože se nechystal běžet. Přestože je jarní vzduch chladný, nemá tričko. V některých domech tu a tam zafrká pes když jde Garp kolem. Garp si dovede představit, že po milování musí být cítit svěže jako rozkrojená jahoda. Ví, že ho psi hned zvěstí.

Tyhle předměstské končiny jsou dobře hlídané policií a Garp má chvíli pocit, že ho někdo chytí - pro přestoupení nějakého nepsaného zákona o oblékání nebo aspoň proto, že u sebe nemá žádný průkaz.

Spěchá, přesvědčen, že jde na pomoc Duncanovi, že syna zachraňuje před zpustlou paní Ralphovou.

Téměř do něho najede mladá žena na kole s nerozsvíceným světlem, vlasy jí vlají, nahá kolena se před ním jen blýsknou, ovane ho její dech, který Garpovi připomíná podivnou směs vůně posečeného trávníku a cigaret. Garp se skrčí - žena vykřikne a vrávoravě ho objede; stoupá si na pedály a šlape rychle pryč, ani se neohlédne. Třeba si myslí, že je nějaký exhibicionista -když ho uviděla s tou nahou hrudí i nohama, jen stáhnout trenýrky. Garp si představuje, že asi jede odněkud, kde neměla být, a jede někam, kde ji čeká nějaká nepříjemnost. Ale když si vzpomene na Duncana a paní Ralphovou, vyvstává mu v té pozdní hodině v hlavě také vyhlídka na nepříjemnost.

Když Garp spatří Ralphův dům, je přesvědčen, že právě ten by měl dostat cenu za nejlepší osvětlení v ulici; všechna okna jen září, přední dveře jsou otevřené, kancerogenní televize řičí na celé kolo. Garpa napadá, že bude u paní Ralphové asi nějaký večírek, ale když se přikrade blíž - trávník je zaneřáděn od psa a všude se povaluje nejrůznější poškozené sportovní náradí -, cítí, že je dům opuštěný. Smrtící paprsky televize pulsuji obývacím pokojem, který je přecpaný haldami bot a šatů; natlačena vedle sebe a opřena o prolezený gauč leží uvolněná těla Duncana a Alpha, napůl ve spacích pytlích, oba samozřejmě spí, ale vypadají jako zavraždění televizí. V chorobném světle televizoru působí jejich tváře jako odkrvené.

Kde je ale paní Ralphová? Že by si na večer vyrazila? Že by šla spát a nechala všechna světla svítit a dveře otevřené a chlapce utopené v té záplavě televizní záře? Garp uvažuje, jestli vypnula troubu. Obývací pokoj je poset popelníky jako od neštovic; Garp má strach z cigaret, které někde mohou ještě doutnat. Schovává se za keři, připlíží se až ke kuchyňskému oknu a čichá, jestli není cítit plyn.

Ve výlivce je kupa nádobí, na kuchyňském stole láhev džinu, vznáší se tu natrpklá vůně nakrájených limonkových plátků. Šňůru k stropnímu světlu, zřejmě kdysi krátkou, podstatně prodlužuje nohavice dámských punčocháčů rozstřížených od pasu dolů vejpůl - bůhví kde je druhá půlka. Nylonové chodidlo plné průhledných mastných skvrn povívá v lehkém prúvanu nad lahví džinu. Garp necítí, že by se něco pálilo, pokud nehoří pomalý oheň pod kočkou, která leží způsobně na sporáku, velice umně rozložena mezi hořáky, s bradou na rukojeti těžké pánve, a chlupaté břicho jí zahřívají malinké ohýnky zapalovacích trysek. Garp a kočka se na sebe zahledí, kočka mrkne.

Ale Garp je přesvědčen, že paní Ralphové chybí potřebné soustředění, aby se proměnila v kočku. Její domov - celý její život - je jeden velký chaos, ta žena zřejmě buď opustila loď anebo dokonce někde nahoře vypustila duši. Je v posteli? Anebo se utopila ve vaně? A kde je ta bestie, jejíž výměty udělaly z trávníku minové pole?

V tu chvíli je však slyšet, že se po zadním schodišti valí jako bouře nějaké těžké vrávorající tělo, které vrazí z chodby do kuchyňských dveří, až se rozletí, a kočka vyděšeně vyskočí, takže porazí umaštěnou litinovou pánev, která padne na podlahu. Paní Ralphová se posadí holým zadkem a celá skrčená na linoleum, kimonový župan vpředu otevřený a nedbale podkasáný nad obtloustlý pas, se skleničkou zázračně nerozlitou v ruce. Podívá se překvapeně na pití a ulízne; před Garpem zasvíti její velké prsy směřující dolů - a když se opře o lokty a řihne, svezou se jí prsy líně po pihovaté hrudi. Odkudsi z kouta kuchyně na ni žalostně zamňouká kočka.

"Prosím tebe, mlč, Titsy," promlouvá paní Ralphová na kočku. Ale když se pokusí vstát, zasténá a lehne si jak dlouhá, tak široká na záda. Na Garpa zvlhle zasvíti ochlupení v klíně; břicho zvrásněné strijemi vypadá bílé a uvařené, jako by paní Ralphová pobývala dlouhou dobu pod vodou. "Já tě odtud' vynesu, i kdyby to bylo to poslední, co ještě udělám," praví paní Ralphová kuchyňskému stropu, přestože Garp předpokládá, že mluví ke kočce. Třeba si vymkla kotník a je tak opilá, že to ani necítí, uvažuje Garp; třeba si přelomila páteř.

Garp krouží kolem domu k otevřeným předním dveřím. Zavolá dovnitř. "Je tu někdo?" křičí. Kočka mu bleskem proklouzne mezi nohama a zmizí venku. Garp čeká. Slyší z kuchyně nějaké chrochtání - a podivné zvuky, jako když po zemi klouže maso.

"Chmm, jako že ještě žiju a dechám," vyrazí paní Ralphová a kormidluje do dveří, župan posetý vyrudlými květy již jakž takž stažený; sklenku sejí podařilo někde schovat.

"Viděl jsem, že všude svítíte, a myslel jsem si, jestli se něco neděje," breptá Garp.

"Jdete už pozdě," odpovídá mu paní Ralphová. "Oba chlapci jsou mrtví. Neměla jsem jim dovolovat hrát si s tou bombou." Zkoumavě si prohlíží Garpův stmělý obličej, jestli v něm neuvidí nějaké známky smyslu pro humor, ale vidí, že v oblasti tohoto tématu od něho žádný humor čekat nemůže. "Takže chcete vidět mrtvolky?" zeptá se ho. Přitáhne si ho k sobě za elastický pásek trenýrek. Garp si uvědomuje, že nemá suspensor, a proto rychle zavravorá, kam ho táhnou trenýrky, až narazí do paní Ralphové, která ho rázem pustí a odchází do obývacího pokoje. Její vůně ho mate - je to cosi jako vanilka rozsypaná na dně hlubokého vlhkého pytlíku.

Paní Ralphová popadne s obdivuhodnou silou Duncana pod pažemi a zvedne ho i se spacím pytlek na rozvlněnou horu gauče; Garp jí pomůže s Ralphem, který je těžší. Oba uloží chlapce vedle sebe, upraví jim spací pytle a podloží pod hlavy polštáře. Garp vypne televizi a paní Ralphová vravorá po pokoji, zhasíná a sbírá popelníky. "Takže dobrou, dobrou," šeptá paní Ralphová do náhle ztemnělého pokoje, zatímco Garp zakopává o nějakou podnožku a šátrá, kde by nahnátl kuchyňský vypínač. "Ještě nesmíte odejít," syčí na něho paní Ralphová. "Musíte mi pomoci dostat někoho odtud'." Vezme ho za ruku a upustí jeden popelník; kimono se na ní celé rozevře. Garp se pro popelník shýbne a vlasy se jí otre o prs. "Mám u sebe nahoře v ložnici jednoho hulváta," říká Garpovi, "a nechce odejít. Nemůžu ho donutit, aby šel pryč."

"Hulváta?" opakuje Garp.

"Je to skutečně blb," dodává paní Ralphová, "pitomej šašek."

"Šašek?" opakuje Garp.

"Ano, prosím vás, musíte ho odtud' dostat," žádá Garpa. Znovu ho zatáhne za elastický opasek v trenýrkách a tentokrát se nepokrytě podívá. "Panebože, vy toho na sobě moc nenosíte, co?" říká mu. "Není vám zima?" Položí mu roztaženou dlaň na holé břicho.

"Ne, není," říká a krčí rameny.

Garp opatrně odstupuje. "Kdo je to?" ptá se jí, s obavami, že snad by se mohl zaplést do vyhazování jejího bývalého manžela z domu.

"Pojďte, já vám ho ukážu," šeptá mu. Táhne ho po zadním schodišti mezi horami prádla a obrovskými pytli se žrádlem pro psa. Není divu, že tu upadla, napadá ho.

V ložnici paní Ralphové si Garp nejdřív všimne černého labradora rozvaleného na její rozvlněné posteli s matracemi plněnými vodou. Pes se netečně válí na boku a bije ocasem. Paní Ralphová si to zřejmě se psem rozdává, uvažuje Garp, a nemůže ho dostat z postele. "Tak pojd', hochu," volá na něho Garp. "Vypadni." Pes tlouče ocasem silněji a ucvrkně na postel.

"Ten ne!" okřikuje paní Ralphová Garpa a strašlivě do něho strčí, až se Garp zapotácí a chytí rovnováhu teprve na lůžku, v kterém to začvachtá. Obrovský pes mu olízne tvář. Paní Ralphová ukazuje na křeslo u nohou postele, ale Garp vidí mladíka nejdřív v odrazu zrcadla na její toaletce. Sedí nahý v křesle, vyčesává si plavý konec tenkého pramene vlasů svázaných na způsob koňského ohonu, který si drží nad ramenem, a stříká si na něj cosi z nějaké aerosolové plechovky paní Ralphové. Břicho a stehna působí stejně hladce a máselně jako kůže a ochlupení paní Ralphové a mladý pyj má útlý a ohnutý jako páteř chrta.

"Ahoj, jak se daří?" říká kluk Garpovi.

"Děkuju, dobře," odpovídá Garp.

"Nějak ho vyhod'te," praví paní Ralphová.

"Já se akorát snažil ji naučit, aby se pořádně dokázala uvolnit, víte," vysvětluje hoch Garpovi. "Pokouším se ji naučit, aby se tomu dokázala úplně poddat, chápete?"

"Ať na vás nemluví," říká paní Ralphová. "Ten vás unudí k zblbnutí!"

"Všichni jsou tak podráždění," sděluje hoch Garpovi; otočí se v křesle, opře se o opěradlo a položí si nohy na vodní lůžko; pes mu olizuje dlouhé prsty u nohou. Paní Ralphová mu nohy jedním kopnutím shodí z postele. "Chápete, co myslím?" zeptá se kluk Garpa.

"Chce, abyste odešel," řekne mu Garp.

"Vy jste její manžel?" zeptá se kluk.

"To víš, že jo," vyhrkne paní Ralphová, "a jestli odtud' nevypadneš, tak ti tu tvou flaksičku utrhne."

"Měl bys radši jít," domlouvá mu Garp. "Pomůžu ti najít šaty."

Hoch zavře oči a vypadá to, jako by meditoval. "Jo, tyhle hovadiny mu jdou velkolepě," říká paní Ralphová Garpovi. "To jediné ten kluk dovede, zavírat ty zatracený voči."

"Kde máš šaty?" zeptá se Garp chlapce. Může mu být sedmnáct nebo osmnáct. Možná že je právě tak starý, aby šel buď na vysokou nebo do války. Hoch sní dál a Garp s ním šetrně třese za rameno.

"Nešahejte na mě, člověče," říká mu s očima pořád zavřenýma. Z jeho hlasu zaznívá cosi bláznivě hrozivého, že se Garp až stáhne a dívá se na paní Ralphovou. Ta jen pokrčí rameny.

"To mi řekl taky," oznamuje mu. Garp si všímá, že krčí rameny stejně bezprostředně a upřímně, jako se usmívá. Garp popadne chlapcův koňský ohon a natáhne mu ho přes hrdlo až dozadu do zátylku; pak mu sevře hlavu do ohybu lokte a pevně drží. Chlapec otvírá oči.

"Vem si šaty, jo?" nařizuje mu Garp.

"Nešahejte na mě," opakuje hoch.

"Jenže já na tebe právě šahám," říká Garp.

"Tak dobrá, dobrá," svoluje hoch, Garp ho nechá vstát. Hoch je o několik palců vyšší, ale o dobrých

deset liber lehčí. Hledá šaty, ale paní Ralphová už našla jeho dlouhý purpurový kaftan, ušitý z absurdního těžkého brokátu. Hoch se do něho souká jako do brnění.

"Bylo to fajn si s váma zadovádet," říká paní Ralphové, "jen byste se měla naučit víc uvolnit." Paní Ralphová se zasměje tak drsně, že pes přestane vrtět ocasem.

"Ty by ses měl vrátit zpátky ke dni jedna," říká klukovi, "a aučit se všechno úplně znovu, od začátku." Natáhne se na vodním lůžku vedle labradora, který si položí hlavu přes její břicho. "Necháš toho, Bille!" okřikne psa příkře.

"Je hrozně neuvolněná," informuje kluk Garp. "Víš pendrek o tom, jak lidi uvolňovat," pokračuje paní Ralphová.

Garp kormidluje mladíka ven z pokoje a dolů po zrádném zadním schodišti a kuchyní k otevřeným předním dveřím.

"Víte, pozvala mě ona," vysvětluje hoch. "Byl to její nápad."

"Taky ti ale řekla, abys vypadl," namítl Garp.

"Víte, vy jste stejně neuvolněný jako ona," říká mu hoch.

"Věděly ty děcka, co se tu děje?" ptá se ho Garp. "Spaly už, když jste vy dva šli nahoru?"

"Kvůli děčkám si nedělejte hlavu," říká mu chlapec. "Děcka jsou skvělý, člověče. A vědí víc, než si myslí dospělí. Děcka jsou bezvadný lidi, dokud' na nich nezačnou pracovat dospěláci. Kluci byli fajn. Kluci jsou vždycky prostě fajn."

"Ty už máš děti?" zahuhlá Garp náhle otázku; až do té chvíle v sobě pocíťoval vůči mladíkovi velikou trpělivost, ale jakmile se objeví téma dětí, Garp trpělivost ihned ztrácí. Tam žádnou jinou autoritu neuznává. "Sbohem," říká chlapci. "A neopovažuj se přijít zpátky." Vystrčí ho šetně otevřenými dveřmi ven.

"Co do mě strkáte!" vykřikne kluk, ale Garp se před jeho ranou přikrčí a už ho svírá oběma pažemi kolem pasu; připadá mu, že kluk váží sedmdesát pět, možná osmdesát liber, přestože určitě bude těžší. Drží ho v medvědíh objetí s rukama zkříženýma za zády; tak ho vynese na chodník. Když se hoch přestane bránit, postaví ho na zem.

"Víš, kam máš jít?" zeptá se ho Garp. "Potřebuješ říct kudy?" Kluk těžce oddychuje a ohmatává si žebra. "A ne abys kamarádům říkal, kam by mohli přijít čmuchat," varuje ho Garp. "A ne aby tě napadlo telefonovat."

"Dyt' já ani nevím, jak se jmenuje, člověče," kňourá kluk.

"A neříkej mi ,člověče'," nařizuje mu Garp.

"No jo, člověče," odpovídá mu kluk. Garp cítí v krku příjemné sucho, které je pro něho známkou, že by si někoho mohl podat, ale nechá ten pocit přejít.

"Prosím tě, běž pryč," nařizuje mu Garp.

Když je kluk ob ulici od Garpa, zavolá: "Ahoj, člověče!" Garp ví, jak rychle by ho mohl dohonit; představa té komedie se mu líbí, ale zklamalo by ho, kdyby se kluk nebál, a Garp nemá naléhavý pocit potřeby mu ublížit. Zamává mu. Hoch vytrčí prostředník a odchází - v tom směšném kaftanu, který courá za sebou - prvotní křesťan zbloudilý na předměstí.

Pozor na lvy, hochu, myslí si Garp, a v duchu za chlapcem ještě posílá přání, aby se mu nepříhodilo nic zlého. Za pět let, uvědomuje si Garp, bude Duncan stejně starý; může jen doufat, že si třeba bude s Duncanem rozumět snáz.

Uvnitř v domě paní Ralphová pláče. Garp slyší, jak promlouvá k psovi. "Prosím tě, Bille," vzlyká. "Mně je tak líto, že jsem na tebe taková, Bille. Ty jsi tak hodnej."

"Sbohem!" volá Garp schodištěm nahoru. "Váš přítel už je pryč a já jdu taky."

"Pendrek!" zaječí paní Ralphová. "Takhle mě přece nemůžete nechat!" Kňourá čím dál tím hlasitěji; Garpa napadá, že pes začne co nejdřív výt.

"Čím vám můžu pomoci?" volá Garp nahoru.

"Aspoň byste tady mohl zůstat a něco mi povídat!" křičí paní Ralphová. "Vy mazánku posránku, vy šášulo!"

Co to breptá? uvažuje Garp a míří po schodech vzhůru. "Vy si asi myslíte, že tohle se mi stává naveliko," podotýká paní Ralphová v jednom chumlu na svém vodním lůžku. Sedí tam se zkříženými nohama, kimono těsně přitážené k tělu. Billovu velkou hlavu v klíně.

Garp si to skutečně myslí, ale zavrtí hlavou.

"Já se hned tak nezcvoknu, abych se ponížila, chápejte," říká paní Ralphová. "Proboha, sedněte si." Stáhne Garpa na pohupující se postel. "V té potvoře je málo vody," vysvětluje mu paní Ralphová. "On mi ji totiž manžel pořád doplňoval, protože teče."

"To je mi líto," praví Garp. Poradce ve věcech manželských.

"Doufám, že vy takhle se svou manželkou nevyběhnete," pokračuje paní Ralphová. Vezme ho za ruku a drží mu ji ve svém klíně; pes mu olizuje prsty. "Nic sprostšího nemůže chlap udělat" říká paní Ralphová. "Jenom mi oznámil, že svůj zájem o mě předstíral, prý 'leta'. A pak ještě řekl, že mu každá jiná ženská mladá nebo stará, připadá lepší než já. To není moc hezký, vidíte?" ptá se paní Ralphová Garpa.

"Ne, to není," souhlasí Garp.

"Prosím vás, věřte mi, dokud mě nenechal, nikdy jsem se s nikým nezapletla," řekla mu paní Ralphová.

"Já vám věřím," přikývne Garp.

"Na ženskou sebedůvěru je to úplnej hrob," pokračuje paní Ralphová. "Proč bych se ale neměla trochu povyrazit?"

"To byste měla," přikyvuje Garp.

"Jenže já to tak šíleně nedovedu!" přiznává paní Ralphová, zakrývá si oči a pohupuje se na posteli. Pes

se pokouší olizovat jí obličej, ale Garp ho odstrčí; pes si myslí, že si s ním Garp hraje, a vyrazí paní Ralphové přes klín. Garp ho udeří po čenichu -tvrdě -, až chudák zvíře zakňučí a plazí se pryč. "Billovi neubližujte!" křičí na Garpa paní Ralphová.

"Já vám chtěl jenom pomoci," omlouvá se Garp.

"Tím, že budete ubližovat Billovi, mi nepomůžete," říká paní Ralphová. "Ježíšikriste, copak mají všichni v hlavě vygumováno?"

Garp sebou hodí na záda na vodní lůžko a zavře oči; postel se pod ním vlní jako malé moře a Garp zasténá. "Já nevím, jak bych vám měl pomoci," přiznává. "Je mi líto, že máte takových nepříjemností, ale já v tom nemůžu skutečně nic udělat, ne? Jestli mi chcete něco povídat, tak spusťte," vybízí ji s očima stále zavřenýma, "ale v tom, co cítíte, vám nikdo pomoci nemůže."

"Taková řeč jednoho povzbudí," poznamenává paní Ralphová. Bili dýchá Garpovi do vlasů. Potom Garp cítí, jako by mu něco lehce olízlo ucho. Uvažuje: je to Bili nebo paní Ralphová? Pak mu paní Ralphová zajede rukou pod trenýrky a Garp chladně přemýšlí: Jestli jsem skutečně nechtěl, aby to udělala, proč jsem si lehal na záda?

"Prosím vás, nedělejte to," říká. Určitě musí cítit, že nemá zájem, a tak ho pouští. Položí se vedle něho, pak se od něho odkulí a opře se o něho zády. Postel strašlivě čvachtá, protože se mezi ně snaží vecpat Bili, ale paní Ralphová ho tak prudce udeří loktem do jeho mohutného hrudního koše, že se pes rozkašle a sleze raději z postele na zem.

"Chudinko Bille. Promiň," omlouvá se paní Ralphová psovi a tiše pobrekává. Bili tlučte tvrdým ohonem o zem. Paní Ralphová se k dokonání svého ponížení upšoukne. Vytrvale vzlyká a Garpovi to připomíná déšť, který může trvat celý den. Garp, poradce ve věcech manželských, uvažuje, co by mohlo té ženě vrátit trochu sebedůvěry.

"Paní Ralphová?" říká Garp - ale ihned se snaží svá slova polknout.

"Co?" zeptá se paní Ralphová. "Co jste to říkal?" Vztyčí se na loktech, otočí hlavu a hledí na něho s vyčítavýma očima. Garp ví, že to dobře slyšela. "Říkal jste ,paní Ralphová?'" ptá se ho. "Ježíšikriste, ,paní Ralphová!'" vykřikuje. "Vy ani neznáte moje jméno!"

Garp se posadí na kraj postele; má pocit, že by se měl spustit za Billem na podlahu. "Vy jste úžasně přitažlivá," breptá na paní Ralphovou, ale dívá se na Billa. "Ano, myslím to vážně."

"Tak to dokažte," říká paní Ralphová. "Vy lháři prolhaná. Tak mi to ukažte."

"To vám dokázat nemůžu," odpovídá Garp, "ale není to proto, že byste pro mě nebyla přitažlivá."

"Vždyť ani nemáte erekci!" vykřikuje paní Ralphová. "Já tu ležím napůl nahý, vy vedle mě - na té mé zatracené posteli -, ale nevidím, že by vám aspoň přijatelně stál."

"Já jsem se snažil to před vámi schovat," omlouvá se Garp.

"To se vám podařilo," říká paní Ralphová. "Jak se jmenuju?"

Garp cítí, že si ještě nikdy tak silně neuvědomil jednu svou strašlivou slabost: jak potřebuje, aby ho lidi měli rádi, jak si přeje, aby ho ocenili. Uvědomuje si, že se s každým slovem zaplétá hůř a hůř, hloub do

jasné lži. Teď ví, co mínila tím šášulou.

"Váš manžel musí být blázen," říká Garp. "Mně připadáte lepší než většina žen."

"Prosím vás, nechte toho," okřikuje ho paní Ralphová. "Vy musíte trpět nějakou chorobou."

To musím, souhlasí v duchu Garp, ale říká; "Měla byste mít víc důvěry ve svou sexualitu, věřte mi. A co je ještě důležitější, měla byste svou sebedůvěru rozvíjet i po jiných stránkách."

"Nikdy jiné stránky nebyly," přiznává paní Ralphová. "Nikdy •seni nebyla na nic tak vysazená jako na sex, ale teď nejsem vysazená ani na ten."

"Chodíte přece do školy," zkouší Garp jinou oblast.

"Jenže já naprosto nevím proč," odpovídá paní Ralphová. Anebo tím míníte rozvíjení sebedůvěry po jiných stránkách?" Garp úporně švidrá a touží, kdyby raději ztratil vědomí; když slyší, že postel zahučí jako příboj, tuší nebezpečí a otevře oči. Paní Ralphová se svlékla a rozložila se na posteli. Drobné vlnky šplounají pod jejím mohutným bujným tělem, které tam leží před Garpem jako pevný člun upoutaný na rozbourřených vodách. "Ukažte mi, že vám stojí, a můžete jít," říká. "Ukažte mi ho v pozoru a já uvěřím, že se vám líbím."

Garp se snaží myslet na erekci; zavírá proto oči a představuje si někoho jiného.

"Vy lumpe," říká mu paní Ralphová, ale Garp zatím zjišťuje, že už to zabralo; nebylo to ani zdaleka tak těžké, jak si myslel. Otevře oči a musí přiznat, že paní Ralphová není tak úplně bez půvabu. Stáhne si trenýrky a předvádí se před ní. To gesto ho vzruší ještě víc; zjišťuje, že se mu líbí její vlhké kudrnaté chlupy. Ale v paní Ralphové jako by jeho projevy nevyvolávaly ani zklamání, ani nadšení; zřejmě rezignovala a čeká, že ji nakonec nechá jen tak. Pokrčí rameny. Pak se překulí a otočí se ke Garpovi velkým kulatým zadkem.

"Nojo, takže vám to skutečně funguje," říká mu. "Díky. Můžete jít domů."

Garp má pocit, jako by se jí měl dotknout. Zrozpačitělý, až se mu hrdlo stahuje, cítí, že by mu to přišlo jen tak, kdyby se na ni pouze díval. Vyvrávorá ze dveří a dolů po tom příšerném schodišti. Snad už má ta ženská toho sebeponižování pro tuhle noc dost, ne? napadá ho. Je Duncan v bezpečí?

Uvažuje, jestli by svoje hlídání neměl prodloužit až do útěšného rozbřesku. Šlápne na spadenou pánev a ta třeskne o sporák; slyší, jak paní Ralphová ani nevzdychne a Bili jenom zakňučí. Kdyby se kluci třeba vzbudili a něco potřebovali, bojí se, že by je paní Ralphová ani neslyšela.

Je 3.30 a Garp se v konečně ztichlém domě paní Ralphové rozhoduje uklidit v kuchyni a zabít tak čas do svítání. Zběhlý v pracech hospodyně, natočí Garp do výlivky vodu a pouští se do nádobí.

Když zazvonil telefon, věděl Garp, že to je Helena. Napadlo ho, jaké příšerné představy jí zatím mohly vytanout na mysli.

"Haló," ozval se.

"Řekl bys mi laskavě, co se děje?" zeptala se Helena. Garpovi je jasné, že celou dobu byla vzhůru. Jsou čtyři hodiny ráno.

"Nic se neděje, Heleno," odpověděl Garp. "Taková menší potíž a nechtěl jsem tu nechávat Duncana samotného."

"Kde je ta ženská?" zeptala se Helena.

"V posteli," odpověděl Garp. "Usnula jako dřevo."

"Po čem?" zeptala se Helena.

"Pila," odpověděl Garp. "Byl u ní nějaký mladík a ona chtěla, abych ho vypakoval."

"Takže pak jsi s ní byl sám?" zeptala se Helena.

"Ne dlouho," odpověděl Garp. "Usnula."

"Nemyslím, že by to muselo trvat moc dlouho," poznamenala Helena, "s ní."

Garp dal průchod mlčení. Nějakou dobu už Heleninu žárlivost nezkusil, ale nedalo mu práci vybavit si, jak dovede být ostrá.

"Nic se neděje, Heleno," ujišťoval ji.

"Řekni mi, co děláš přesně v tu chvíli," pokračovala Helena.

"Umývám nádobí," odpověděl jí Garp. Slyšel, jak se soustředěně zhluboka nadýchlá.

"Proč tam ještě pořád jseš?" zeptala se.

"Nechtěl jsem od Duncana," odpověděl.

"Myslím, že bys měl přivést Duncana domů," navrhla Helena. "Teď hned."

"Heleno," řekl Garp. "Já jsem byl hodný." I Garpovi to připadalo příliš jako obrana; navíc věděl, že tak úplně hodný nebyl. "Nic se nestalo," dodal a pravdou těch slov si už byl jist víc.

"Proč umýváš to zasviněné nádobí, se tě ani nebudu ptát," řekla Helena.

"Aby mi utíkal čas," odpověděl Garp.

Ve skutečnosti vůbec do té chvíle neuvažoval, proč to dělá, připadalo mu to zbytečné --a čekal na svítání, jako by se všechna neštěstí odehrávala jenom ve tmě. "Čekám, až se Duncan probudí," řekl, ale ihned si uvědomil, že ta slova nemají moc smyslu.

"Tak proč ho prostě nevzbudíš?" zeptala se Helena.

"Já jsem na nádobí machr," pokoušel se Garp navodit trochu žertovnější tón.

"Já moc dobře vím, na co všechno jsi machr," odpověděla mu Helena, trochu příliš trpce, aby to znělo jako vtip.

"Když budeš takhle přemýšlet, bude ti z toho ještě zle," varoval ji Garp. "Heleno, prosím tebe, skutečně,

nech toho. Nic špatného jsem neudělal." Ale přitom ho bodla puritánská vzpomínka, jak se před paní Ralphovou předváděl se svým vzrušením.

"Mně už z toho všeho totiž zle je," pokračovala Helena zjihlým hlasem. "Prosím tě, přijď domů," žádala ho.

"A Duncana mám nechat tady?"

"Proboha, tak ho vzbud'!" navrhla mu. "Nebo ho odnes."

"Hned jsem doma," klidnil ji Garp. "Prosím tě, nedělej si starosti, nemysli si to, co si myslíš. Povím ti všechno, co se stalo. Nejspíš se ti to bude hrozně líbit." Ale věděl, že bude mít potíže, aby jí ten příběh vypověděl celý, a že bude muset velice pečlivě uvážit, které partie vynechá.

"Už mi je líp," prohlásila Helena. "Takže ahoj. Prosím tě, už neumývej ani hrnec." Pak zavěsila a Garp se rozhlédl po kuchyni. Pomyslel si, že ta půlhodinka práce rozhodně nijak nepomohla, aby si paní Ralphová vůbec všimla, že se nějak pokusil tu spoušť likvidovat.

Garp začal hledat mezi spoustou odpudivých zmuchlaných svršků rozházených po obývacím pokoji Duncanovy šaty. Znal je dobře, ale nikde je neviděl; pak si vzpomněl, že Duncan schovává věci jako křeček na dno spacího pytle a do svého hnízda se vždycky zachumlává s nimi. Duncan vážil asi osmdesát liber plus spací pytel plus krámy, ale Garp byl přesvědčen, že hoch je schopen odnést; pro kolo si Duncan může přijít druhý den. Garp se rozhodl, že Duncana neprobudí, aspoň v Ralphově domě. Mohla by z toho být scéna. Dokonce by se mohla probudit i paní Ralphová.

Pak Garp začal na paní Ralphovou myslet znovu. Rozzuřený sám na sebe, uvědomil si, že se na ni chce ještě naposledy podívat; náhlá vracející se erekce mu připomněla, že chce její mohutné syrové tělo vidět ještě jednou. Rychle zamířil k zadnímu schodišti. Ten její páchnoucí pokoj by našel po čichu.

Podíval se jí přímo do klína, na podivně zkroucený pupek a na její poměrně malé bradavky (vzhledem k tak velkým prsům). Měl se jí nejdřív podívat na oči; byl by si uvědomil, že je vzhůru a sleduje ho.

"Takže nádobí jste všechno umyl?" zeptala se paní Ralphová. "Přišel jste mi dát sbohem?"

"Chtěl jsem se podívat, jestli jste v pořádku," řekl jí.

"Blbost!" odsekla. "Chtěl jste se ještě jednou podívat."

"Ano," přiznal se; otočil hlavu na druhou stranu. "Promiňte."

"Co byste se omlouval," řekla mu. "Pro mě je to velký den." Garp se pokusil usmát.

"Vy jste pořád samé ‚lituji, promiňte‘," řekla paní Ralphová. "Jste vtělená omluva. Ale ke své manželce ne," pravila paní Ralphová. "Jí jste určitě neřekl ‚promiň' nebo ‚lituju' ani jednou."

Vedle vodního lůžka stál telefon. Garp cítil, že si ještě ničí stav tak mylně nevyložil, jako si vyložil stav paní Ralphové. Najednou nebyla o nic opilejší než Bili anebo z ní ta opilost jako zázrakem vyprchala nebo se třeba mohla právě těšit z půlhodinky jasněho vědomí mezi absolutní otupělostí a kocovinou - z té půlhodinky, o jaké Garp už kdysi četl, ale kterou vždycky pokládal za výmysl. Další iluze.

"Beru si Duncana domů," oznámil jí Garp. Přikývla.

"Kdybych byla na vašem místě," řekla, "tak bych to udělala."

Garpovi se z úst dralo nové "Promiňte", ale po krátkém úporném boji slovo potlačil.

"Uděláte mi jednu laskavost?" pravila paní Ralphová. Garp se na ni podíval; nevadilo jí to. "Neříkejte o mně své paní úplně všechno, ano? Nemusíte mě líčit jako tak moc velké prase. Mohl byste jí nakreslit trošku sympatičtější obrázek."

"Já k vám mám dost sympatií," breptal Garp.

"Máte taky dost slušnou věc," pravila paní Ralphová s pohledem upřeným na Garpovy vzdouvající se trenýrky. "To byste snad domů radši ani nosit neměl." Garp neřekl nic. Garp puritán měl pocit, že by přece jenom zasloužil, aby taky mohl dát pár ran. "Vaše manželka asi na vás dává dobrý pozor, vidíte?" pokračovala paní Ralphová. "Myslím, že jste pořád ten hodný hošíček nebyl. Víte, co by o vás řekl můj manžel?" zeptala se. "Můj manžel by řekl, že vás ženská drží pěkně zkrátka za koule'."

"Váš manžel musel být asi blb," vyjádřil se Garp. Byl to příjemný pocit dát ránu, i když slabou, ale Garp si uvědomoval, jak byl pošetilý, když se domníval, že ta ženská je budižkničemu.

Paní Ralphová vstala z postele a postavila se před Garpa. Dotýkala se prsy jeho hrudi. Garp měl obavy, že do ní tím svým ztuhlým nástrojem rýpne. "Však vy se vrátíte," prohlásila paní Ralphová. "Chcete se vsadit?" Garp beze slova odešel.

Přešel sotva dvě ulice od Ralphova domu - Duncan nacpaný ve spacím pytli se mu vrtěl na ramenou - au chodníku zastavil hlídkový policejní vůz. Garp zůstal stát, chycený v blikajícím modrém světle policejního auta. Polonahý únosce, tajně se plížící s pestrobarevným pytlém ukradených věcí, sám zlodějského vzezření - as ukradeným děckem.

"Co to tam máte, člověče?" zeptal se Garpa policajt. Ve voze byli dva muži vpředu a třetí osobu vzadu nebylo možno rozeznat.

"Syna," odpověděl Garp. Oba policisté vystoupili z vozu. "Kam s ním jdete?" zeptal se jeden Garpa. "Není mu něco?" Posvítíl Duncanovi do tváře baterkou. Duncan se pořád ještě snažil spát a mžourající oči prudce otočil od světla.

"Byl večer u kamaráda," vysvětloval Garp. "Ale nějak to nedopadlo. Takže ho nesu domů." Policista si na Garpa také posvítíl baterkou - tak jak byl v běžecské výstroji. V trenýrkách, teniskách s bílými proužky, bez trička.

"Máte nějaký průkaz?" zeptal se policista. Garp položil Duncana i se spacím pytlém šetrně na něčí trávník.

"Samozřejmě nemám," odpověděl Garp. "Ale když mě zavezete domů, něco vám ukážu." Policisté se po sobě podívali. Povolali je sem do této části města před několika hodinami, když nějaká mladá žena hlásila, že se k ní pokoušel přiblížit nějaký exhibicionista - nebo aspoň že za ní někdo takový běžel. Zřejmě pokus o znásilnění. Prý mu ujela na kole.

"Už jste venku dlouho?" zeptal se jeden policista Garpa.

Třetí pasažér na zadním sedadle policejního auta vyhlédl okénkem, aby zjistil, co se děje. Když uviděl

Garpa, řekl: "Ahoj člověče, jak se vede?" Duncan se začínal probouzet.

"Ralphe?" pravil Duncan.

Jeden policista si klekl vedle chlapce a posvítil baterkou na Garpa. "Je to tvůj tatínek?" zeptal se Duncana. Hoch se díval vyplašeně; těkal očima z otce na policistu a na modré světlo pulsující na hlídkovém voze.

Druhý policista šel k osobě na zadním sedadle vozu. Byl to mladík v purpurovém kaftanu. Policie ho sebrala, když tudy projížděli a pátrali po exhibicionistovi, hoch nebyl s to udat, kde bydlí - protože ve skutečnosti nebydlel nikde. "Vy znáte toho pána s tím chlapcem?" zeptal se policista mladíka.

"Jo, je to pěkný drsňák," odpověděl kluk.

"To nic Duncane," klidnil Garp chlapce. "Neměj strach. Nesu tě domů."

"Synku?" obrátil se policista na Duncana. "Je to tvůj tatínek?"

"Jenom ho děsíte," utrl se Garp na policistu.

"Já se nebojím," řekl Duncan. "Proč mě neseš domů?" zeptal se otce. Tohle zřejmě chtěli všichni slyšet.

"Ralphova matka byla hrozně rozrušená," vysvětloval Garp. Doufal, že to bude stačit, ale zavržený milenec v policejním autě se rozesmál. Policista s baterkou na mladého milence posvítil a zeptal se Garpa, jestli ho zná. Garp si pomyslel: Tohleto snad nikdy neskončí.

"Já se jmenuju Garp," řekl Garp podrážděně. "T. S. Garp. Jsem ženatý. Mám dvě děti. Jedno - tenhle hoch, ten starší, jmenuje se Duncan - měl zůstat přes noc u kamaráda. Došel jsem k přesvědčení, že matka jeho kamaráda není schopná dát na mého syna pozor. Zašel jsem tedy tam a vzal syna domů. Anebo spíš se snažím dostat ho domů.

Když jsem přišel, tak támhle ten kluk," ukázal Garp do policejního vozu, "byl zrovna na návštěvě u matky kamaráda mého syna. Ta matka chtěla, aby šel pryč - ten kluk," ukázal Garp znovu na mladíka v autě, "a on skutečně odešel."

Jak se ta matka jmenuje?" zeptal se policista; snažil se všechno zapsat do obrovského bloku. Po zdvořilém tichu zvedl oči ke Garpovi.

"Duncane?" zeptal se Garp syna. "Jak se Ralph jmenuje?"

"Hm, zrovna mu mění jméno," odpověděl Duncan. "Jmenoval se po tátovi, ale matka se pokouší dát mu jméno změnit."

"Ano, ale jak se tedy jmenuje Ralphův otec?" zeptal se Garp.

"Ralph," odpověděl Duncan. Garp zavřel oči.

"Ralph Ralph?" zeptal se policista s blokem.

"Ne, Duncane, prosím tě, přemýšlej," řekl Garp. "Jak se jmenuje Ralph příjmením?"

"Hm, já myslím, že to mu právě mění," odpověděl Duncan.

"Duncane, jaké jméno mu tedy mění?" zeptal se Garp.

"Mohl by ses zeptat Ralpha," navrhl Duncan. Garpovi se chtělo křičet.

"Říkal jste, že se jmenujete Garp?" zeptal se jeden policista.

"Ano," přikývl Garp.

"A ty iniciály jsou T. S.?" zeptal se policista. Garp věděl, co bude následovat; pocítil velkou únavu.

"Ano, T. S.," řekl. "Jenom T. S."

"Hele, Tvrdej Srágora!" zahulákal mladík v autu, padl na opěradlo a svíjel se smíchy.

"Co má znamenat to první písmeno, pane Garpe?" zeptal se policista.

"Nic," odpověděl Garp.

"Nic?" zeptal se policista.

"Jsou to skutečně jenom iniciály," vysvětloval Garp. "Nic jiného mi matka nedala."

"Čili vaše křestní jméno je T.?" zeptal se policista.

"Říkají mi Garp," sdělil mu Garp.

"No to je teda historie!" ječel mladík v kaftanu, ale policista u auta na něho zabouchal na střechu.

"Hele, chlapečku, zkus ještě jednou dát ty špinavý nohy na sedadlo, tak to svinstvo volížeš!" hrozil mu.

"Garp?" pravil policista vyslychající Garpa. "Já vím, kdo jste," vykřikl najednou. Garp silně znervózňel. "Vy jste ten, co chytil toho násilníka v parku!"

"Ano!" kývl Garp. "To jsem byl já. Jenže to nebylo tady a už je to pár let."

"Já se na to pamatuju, jako by to bylo včera," řekl policista.

"O co jde?" zeptal se druhý policista.

"Ty jseš na to moc mladej," odpověděl mu kolega. "Tenhle pán se jmenuje Garp a chytil v parku toho násilníka - kdepak to bylo? Násilníka dětí, ano, toho na děti. A co jste to tenkrát dělal?" zeptal se Garpa zvědavě. "Chci říct, šlo o něco takovýho divnýho, ne?"

"Divného?" řekl Garp.

"No, jako zaměstnání," upřesňoval policista. "Čím jste se živil?"

"Já jsem spisovatel," řekl Garp.

"Aha, jo," vzpomněl si policista. "A pořád jste spisovatel?"

"Ano," přiznal Garp. Věděl aspoň bezpečně, že není poradcem ve věcech manželských.

"Hm, to jsou věci!" řekl policajt, ale pořád mu zřejmě cosi vrtalo hlavou; Garp viděl, že mu něco nehraje.

"Tenkrát jsem nosil vousy," připomněl mu Garp.

"To je ono!" vykřikl policajt. "A oholil jste si je, že?"

"Ano," přikývl Garp.

Policisté se radili v rudé záři koncových světel policejního vozu. Rozhodli se, že Garpa s Duncanem odvezou domů, ale řekli Garpovi, že jim přece jen ještě musí poskytnout nějakou informaci o své totožnosti.

"Já vás prostě - podle tamtěch fotografií - bez vousů nepoznávám," řekl starší policista.

"No už to jsou léta," připustil Garp smutně, "a bylo to v jiné čtvrti."

Garpovi zvlášť nesedělo, že mladík v kaftanu uvidí, kde Garpovi žijí. Představoval si, že se u nich určitě jednoho dne objeví a bude něco chtít.

"Ty se na mě nepamatuješ?" obrátil se hoch na Duncana.

"Myslím, že ne," odpověděl Duncan zdvořile.

"No, skoro jsi spal," připouštěl mladík. Pak se obrátil na Garpa. "VY se' člověče, kvůli těm dětem přílišně citujete, víte? Děti všechno zvládnou úplně nádherně. To máte jedináčka?"

"Ne, mám ještě jednoho," odpověděl Garp.

"Člověče, vy byste jich měl mít ještě tučet," řekl chlapec. "Pak byste se asi kvůli jednomu tak necitroval, chápete?" Tohle Garpovi připomínalo cosi, čemu matka říkala percyovská teorie dětí.

"První doleva odbočte," radil Garp policistovi u volantu, "pak doprava a na rohu už to je." Druhý policista podal Duncanovi lízátko.

"Děkuju," řekl Duncan.

"A co já?" ozval se mladík v kaftanu. "Já mám taky rád lízátka." Policista si ho změřil. Když se otočil, Duncan dal lízátko mladíkovi. Duncan nikdy moc lízátka nerad.

"Díky," zašeptal mladík. "Vidíte, člověče?" obrátil se na Garpa. "Děcka jsou prostě nádherný."

Helena taky, myslel si Garp - když se objevila ve dveřích se světlem zevnitř za zády. Modrý župan až na zem měl ohrnovací límec a Helena ho měla vyhrnutý, jako by jí byla zima. Měla také nasazený brýle, takže Garp věděl, že je vyhlížela.

"Člověče," zašeptal mladík, když vysedali, a šťouchl do Garpa loktem. "Jak vypadá ta kouzelná ženská, když si sundá brejle?"

"Mami! Nás zatkli!" volal Duncan na Helenu. Policejní auto čekalo na chodníku, až Garp přinese průkaz.

"Nezatkli nás," řekl Garp. "Jenom nás svezli, Duncane. Všecko je v pořádku," vysvětloval navztekane Heleně. Utíkal nahoru najít v šatech náprsní tašku.

"Takhle jsi šel ven?" volala za ním Helena. "V tomhle oblečení?"

"Policie si myslela, že mě unesl," oznamoval Duncan.

"To přišli až do domu?" zeptala se Helena.

"Ne, táta mě nesl domů," odpověděl Duncan. "Páni, ten táta je divnej."

Garp se valil jako bouře zpátky po schodech dolů a vyběhl ze dveří. "Zmýlili se v totožnosti," zahuhlal na Helenu. "Zřejmě hledali někoho jiného. Jenom se tím, proboha, nevzrušuj."

"Já nejsem rozčilená," odpověděla Helena zostra.

Ukázal policistům průkaz.

"Hm, to jsou věci!" prohlásil starší policista. "Je to jen T. S. ano? Asi je to tak lehčí."

"Někdy taky ne," podotkl Garp.

Když policejní auto odjíždělo, mladík zavolal na Garpa: "Nejste špatnej chlap, člověče, jenom kdybyste se naučil pořádně uvolnit."

Dojem, jakým na Garpa působilo Helenino tělo, štíhlé, zřejmě napjaté a třesoucí se v modrém županu, nijak k jeho uvolněnějšímu pocitu nepřispěl. Duncan byl jako rybička a jen štěbetal; a měl hlad. Garp taky. V předjitřní kuchyni je Helena chladně pozorovala, jak jedí. Duncan vyprávěl obsah nějakého dlouhého televizního filmu; Garp měl podezření, že to byly ve skutečnosti dva filmy a Duncan usnul dřív, než první skončil a probudil se, až když druhý začal. Pokoušel se představit si, jak do Duncanových filmů vstupuje paní Ralphová.

Helena se na nic neptala. Částečně proto, že před Duncanem vlastně nemohla nic říct. Ale částečně i proto, že podobně jako Garp, přísně korigovala všechno, co hodlala říct. Oba byli za Duncanovu přítomnost vděční; v době, kdy spolu budou moci mluvit otevřeně, budou možná díky dlouhému čekání laskavější a šetrnější.

Za svítání však už nevydrželi čekat a začali na sebe hovořit prostřednictvím Duncana.

"Řekni mamince, jak to vypadalo v kuchyni," vybízel Garp. "A pověz jí taky o psu."

"O Billovi?"

"Ano!" přikývl Garp. "Řekni jí o Billovi."

"Co měla Ralphová maminka na sobě, kdyžs tam byl?" zeptala se Helena Duncana. Usmála se na Garpa. "Doufám, že na sobě měla víc šatů než tatínek."

"Co jste měli k večeři?" ptal se Garp.

"Jsou ložnice nahoře nebo dole?" zeptala se Helena. "Anebo jsou nahoře i dole?" Garp se jí pokoušel poslat pohled, který říkal: Prosím tě, nezačínej. Cítil, jak si chystá a brousí staré opotřebované zbraně. Může mu předhodit jednu dvě dívky, co jiní hlídaly děti, a cítil, jak je šikuje. Jestli zmíní některé z těch starých zraňujících jmen, nemá Garp k odvetě žádné. Helena nikoho, kdo by jim hlídal děti, proti sobě neměla, aspoň dosud ne. Harrison Fletcher se podle Garpova názoru nedal počítat.

"Kolik mají telefonů?" zeptala se Helena Duncana. "Mají jeden telefon v kuchyni a jeden v ložnici? Anebo je telefon jenom v ložnici?"

Když konečně Duncan odešel do svého pokoje, zbývala Heleně a Garpovi sotva půlhodina, než se probudí Walt. Helena však měla jména svých nepřátel pohotově připravena. Na to, aby člověk mohl způsobit bolest, je vždycky dost času, když ví, kde jsou válečné rány.

"Já tě mám tak ráda a znám tě tak dobře," začala Helena.

12 Stane se to Heleně

Pozdní noční zvonění telefonu - ony poplašné signály v srdci -děsila Garpa po celý život! Kdo z těch, které miluju? vykřiklo Garpovo srdce při prvním zazvonění - koho to srazilo nákladní auto, kdo se to utopil v pivu anebo koho smetl v hrůzné temnotě slon?

Garp se hrozil, když měl takové popůlnoční telefony brát, ale jednou - nevědomky - takhle volal sám. Bylo to jednoho večera, kdy u nich byla na návštěvě Jenny; matce mezi řečí uklouzlo, že Cushie Percyová zemřela při porodu po ruptuře. Garp o tom dosud neslyšel, přestože s Helenou občas o své staré lásce žertoval - a Helena si ho kvůli ní dobírala - ta zpráva, že je Cushie mrtvá, ho skoro ochromila. Cushman Percyová byla přece tak úžasně čilá - bylo v ní tolik žhavé vitality -, že mu to připadalo nemožné. Zpráva o nějakém neštěstí, které by se přihodilo Alici Fletcherové, by ho nemohla rozrušit víc; že se stane něco té, na to byl spíš připraven. Se smutkem si uvědomoval, že té Tiché Alici se pořád něco stává.

Garp odešel do kuchyně, a aniž si skutečně uvědomil, kolik je hodin, anebo si vzpomněl, kdy otevřel další pivo, zjistil, že vytočil číslo Percyových; telefon zazvonil. Jen pomalu si Garp začal představovat, jakou dlouhou cestu musel Špekoun Štěpán urazit ze spánku k telefonnímu sluchátku.

"Panebože, komu to voláš?" zeptala se ho Helena, která za ním přišla do kuchyně. "Je tři čtvrtě na dvě."

Než Garp mohl zavěsit, vzal Stewart Percy telefon.

"Ano?" ozval se Špekoun Štěpán s obavami v hlase a Garp si představil křehkou přihlouplou Midge, která se vedle něho na posteli posadí jako poplášená slepice.

"Promiňte, že jsem vás vzbudil," omlouval se Garp. "Neuvědomil jsem si, jak už je pozdě." Helena jen zavrtěla hlavou a rychle odešla z kuchyně. Ve dveřích se objevila Jenny; ve tváři se jí zračil kritický výraz, s jakým se na syna může podívat jen matka. Je to výraz, v němž je víc zklamání než zlosti.

"Kdo je tam, himlhergot?" zeptal se Stewart Percy.

"Tady, prosím, Garp," odpověděl Garp, opět ten malý chlapec omlouvající se za své geny.

"Do háje," rozkřikl se Špekoun Štěpán. "Co chcete?"

Jenny Garpovi neřekla, že Cushie Percyová zemřela už před mnoha měsíci; Garp se domníval, že projevuje soustrast k čerstvému neštěstí. Byl celý popletený.

"Je mi líto, je mi to hrozně líto," koktal.

"Už jste to jednou řekl, už jste to řekl," vyhrkl Stewart.

"Já jsem se o tom právě dověděl," pokračoval Garp, "a chtěl jsem vám a paní Percyové říct, jak je mi to skutečně líto. Možná že jsem to nedal na sobě znát, zvlášť prosím vám, pane Percy, ale tak vřelý vztah, jaký jsem -"

"Ty svině pot'ouchlá!" zarazil ho Stewart Percy. "Běž si vobskakovat mámu, ty hovno japonský!" a zavěsil.

Ani Garp nebyl připraven na takovou potupu. Ale špatně si celou situaci vykládal. Okolnosti telefonického rozhovoru se mu ozřejmily teprve po letech. Jednou je Jenny samé vysvětlila praštěná Bainbridge, chudák Plína Pú Percyová. Když Garp volal, Cushie už byla dlouho mrtvá a Stewart si neuvědomil, že mu Garp projevuje soustrast nad její ztrátou. Garp totiž telefonoval po půlnoci onoho chmurného dne, kdy konečně dodělala ta černá bestie Trop. Stewart Percy se domníval, že Garpovo volání je krutý vtíp - posměšná kondolence, kvůli psovi, kterého Garp vždycky nenáviděl.

A teď když telefon zazvonil u Garpa, uvědomil si Garp, jak se ho Helena ve spánku instinktivně chytila. Když bral sluchátko, měl nohu pevně zaklíněnou mezi jejími koleny - jako by se vši silou držela života a bezpečí, jež pro ni představovalo jeho tělo. Garpovi prolétly myslí ostatní možnosti. Walt spí doma. Duncan taky; není u Ralpa.

Helena si pomyslela: To je táta, srdce! Někdy ji napadlo: Konečně našli mou matku a identifikovali ji. V márnici.

A Garp si myslel: Zavraždili mámu. Anebo ji drží jako rukojmí - muži, kteří nepřistoupí na nic než na veřejné znásilnění čtyřiceti panen, a teprve pak propustí slavnou feministku, aniž jí ublíží. A taky budou požadovat životy mých dětí, a tak dále.

U telefonu byla Roberta Muldoonová, což ještě víc Garpa přesvědčovalo, že obětí byla Jenny Fieldsová. Ale obětí byla Roberta.

"Nechal mě," oznámila mu Roberta svým mohutným hlasem, který zněl dutě slzami. "Zahodil mě! Věříš tomu?"

"Ježíši, Roberto," vyjekl Garp.

"Já nikdy nevěděla, jací jsou chlapi hajzlové, až když se ze mě stala ženská," pokračovala Roberta.

"To je Roberta," šeptal Garp Heleně, aby nebyla napjatá. "Zdrhl jí milenec." Helena vzdychla, pustila Garpovu nohu a překulila se na druhou stranu.

"Tobě je to asi úplně jedno, vid', " zkoušela Roberta Garpa.

"Prosím tě, Roberto," pravil Garp.

"Promiň," omluvila se Roberta. "Ale myslela jsem si, že už je moc pozdě, abych volala tvé matce." Tahle logika Garpa ohromovala, protože věděl, že Jenny zůstává vzhůru déle než on; ale Robertu měl velice rád a zřejmě si právě užila svoje.

"Říkal mi, že mu nejsem dost jako ženská a že je ze mě popletený - sexuálně -, že ho prý matu po té sexuální stránce!" vykřikovala Roberta. "Panebože, kokot jeden! Nešlo mu o nic, než že to bylo něco zvláštního. Chtěl se vytahovat, před kamarády."

"Určitě sis ho mohla podat, Roberto," řekl Garp. "Mohla jsi z něho vytřískat duši, pročs to neudělala?"

"Tomu nerozumíš," odpověděla Roberta. "Já už nemám chuť vytřískat duši z nikoho. Já jsem ženská."

"Copak ženské to taky někdy nepopadne, že by chtěly z někoho vytřískat duši?" zeptal se Garp. Helena po něm vztáhla ruku a sáhla mu mezi stehna.

"Já nevím, co ženské cítí," sténala Roberta. "Dokonce ani nevím, co mají cítit. Vím jediné, co cítím já."

"A co?" zeptal se Garp s vědomím, že mu to zřejmě chce říct.

"Teď skutečně mám chuť vytřískat z něho duši," přiznala Roberta, "ale když do mě tak šil, jenom jsem tam seděla a nechala si to líbit. Dokonce jsem se rozbrečela. Řvala jsem celý den!" vzlykala, "a on mi dokonce zavolał, a prý jestli ještě brečím, tak že hraju sama před sebou."

"Ať ti vleze na záda," těšil ji Garp.

"Nechtěl nic jiného než si pořádně prásknout," pokračovala Roberta. "Proč jsou všichni chlapi takoví?"

"Mmmm," zamručel Garp.

"Ale já vím, že ty takový nejseš," omlouvala se Roberta. "Já pro vás chlapy nejspíš nejsem ani přitažlivá."

"To víš, že jseš, Roberto," tišil ji Garp.

"Ale pro tebe ne," namítla Roberta. "Nelži. Pro tebe sexuálně přitažlivá nejsem, co?"

"Pro mě moc ne," přiznal Garp, "ale pro spoustu jiných chlapů ano. Samozřejmě že jsi."

"Aspoň jsi opravdu kamarád, a to je daleko důležitější," pravila Roberta. "Ty pro mě vlastně po stránce sexu taky moc přitažlivosti nemáš."

"To je naprosto v pořádku," odpověděl Garp.

"Jseš moc malej," vysvětlovala Roberta. "Já radši delší lidi -myslím jako vzhledem k tomu sexu. Nesmíš se urazit."

"Já se neurazím," řekl Garp. "Ale ty se taky nesmíš urazit."

"To víš, že ne," ujišťovala ho Roberta.

"Víš co, zavolej mi zítra ráno," navrhl Garp. "Bude ti líp."

"To nebude," prohlásila Roberta zasmušile. "Bude mi hůř. A budu se stydět, že jsem ti volala."

"Co kdyby sis promluvila s tím svým doktorem?" navrhl Garp. "S tím urologem? S tím, co ti dělal tu operaci - je to přece tvůj přítel, ne?"

"Já si myslím, že ten mě chce jenom píchat," pravila Roberta vážně. "Myslím, že se mnou nechtěl mít nikdy nic jiného. Nejspíš celou operaci navrhl, protože mě chtěl svést, ale nejdřív ze mě chtěl udělat ženskou. Tímhle jsou oni známí - aspoň přítelkyně mi to povídala."

"Nějaká potřeštěná přítelkyně, Roberto," pravil Garp. "A kdo tím má být známý?"

"Urologové," odpověděla Roberta. "Já nevím, nenaskakuje ti z urologie trochu husí kůže?" Přesně tak to bylo, ale Garp nechtěl Robertu ještě víc rozčilovat.

"Zavolej mámě," radil jí. "Ta tě rozveselí, něco vymyslí."

"No, ta je báječná," vzlykala Roberta. "Vždycky něco vymyslí, ale já mám pocit, že už jsem jí využívala až moc."

"Hrozně ráda lidem pomáhá, Roberto," a věděl, že aspoň to je pravda. Jenny Fieldsová měla plno soucitu a trpělivosti a Garpovi se nechtělo nic jiného než spát. "Zahrát si squash, to by pomohlo, Roberto," navrhl chabě Garp. "Co kdybys k nám na pár dní přijela a pořádně to rozpálíme." Helena se na něho překulila, zamračila se na něho a kousla ho do bradavky. Helena měla Robertu ráda, ale v počátečním údobí své nové sexuální adaptace dovedla Roberta mluvit jenom o sobě.

"Mám pocit, jako bych byla úplně vyčerpaná," řekla Roberta. "Nemám v sobě kapku energie, nic. Ani nevím, jestli bych byla s to hrát."

"Aspoň bys to měla zkusit, Roberto," radil Garp. "Měla by ses k nějaké činnosti donutit." Helena, kterou jeho rozhovor iritoval, se od něho odkulila.

Ale Helena byla Garpovi vděčná, že bral takové pozdní telefony sám; tvrdila, že ji děsí a prý nechce, aby zrovna ona musela první slyšet, co znamenají. Proto bylo dost podivné, když o několik týdnů později volala Roberta Muldoonová podruhé a telefon vzala Helena. Garpa to překvapilo, protože telefon měl u postele on a Helena se po něm musela natáhnout přes něho; tentokrát se po něm však ihned vrhla a rychle zašeptala: "Ano, co je?" Když slyšela, že je to Roberta, rychle sluchátko podala Garpovi; nevypadlo to však, že ho chtěla nechat spát.

A když Roberta volala potřetí a Garp zvedl telefon, jako by mu v tu chvíli něco chybělo. Něco postrádal. "Ahoj, Roberto," řekl Garp do telefonu. Chyběl mu ten pocit, jak ho Helena svírá koleny. Zjistil, že Helena vedle něho není. Chlácholil Robertu, ale cítil chlad prázdné postele vedle sebe a všiml si, že jsou dvě hodiny ráno - oblíbená Robertina hodina. Když nakonec Roberta zavěsila, sešel Garp dolů, podívat se po Heleně; našel ji v obývacím pokoji, seděla na gauči, se skleničkou vína v ruce a s nějakým rukopisem na klíně,

"Nemohla jsem spát," řekla, ale měla ve tváři zvláštní výraz - výraz, který Garp nedovedl ihned přesně zařadit. A přestože se domníval, že jej rozpoznal, zároveň ho napadlo, že jej u Heleny ještě nikdy neviděl.

"Čteš seminárky?" zeptal se; přikývla, ale byl před ní jenom jeden rukopis. Garp ho zvedl.

"Je to jenom taková studentská práce," řekla a sahala po ní.

Student se jmenoval Michael Milton. Garp si přečetl odstavec. ; Vypadá to skoro jako povídka," poznamenal. "Já nevěděl, že studentům zadáváš taky původní tvorbu."

"Nezadávám," odpověděla Helena, "ale někdy mi sami ukážou, co píšou."

Garp si přečetl další odstavec. Pisatelův styl mu připadal sebevědomý a násilný, ale na stránce nebyly žádné chyby; výtvar to byl zručný.

"Je to jeden můj postgraduát," řekla Helena. "Je hrozně chytrý, ale..." Pokrčila rameny a v jejím gestu bylo cosi z náhle komicky hrané nenucenosti přistřiženého dítěte.

"Ale co?" zeptal se Garp. Zasmál se - že Helena mohla tak pozdě v noci vypadat jako malé děvčátko.

Helena si však sundala brýle a znovu mu předvedla ten zvláštní výraz, co u ní uviděl před chvílí a nedovedl zařadit. Znervózněle odpověděla: "Hm, ani nevím. Asi že je moc mladý. Ano, je ještě moc mladý. Hrozně chytrý, ale mladý."

Garp otočil stránku, přečetl si polovinu dalšího odstavce a podal jí rukopis zpátky. Pokrčil rameny: "Podle mě hovadiny."

"Ne, to nejsou hovadiny," namítla Helena vážně. Ta Helena, vzor rozvážné učitelky, pomyslel si Garp a oznámil jí, že jde spát. "Já přijdu za chvíli," řekla mu.

Pak se Garp spatřil nahoře v koupelně v zrcadle. V tu chvíli konečně přesně určil ten výraz v Helenině tváři, výraz tak podivně nemístný. Garp jej poznal proto, že ho už předtím viděl - na své vlastní tváři, čas od času, ale zatím nikdy ne u Heleny. Ten výraz byl provinilý a to Garpa mátl. Ležel pak dost dlouho a byl vzhůru, ale Helena se do postele nevracela. Ráno Garpa překvapilo, když zjistil, že mu první v hlavě vyskočilo jméno Michaela Milтона, přestože se podíval na rukopis toho studenta jen letmo. Pohlédl plaše na Helenu, která ležela vedle něho a byla vzhůru.

"Michael Milton," pravil Garp tiše, ne k ní, ale dost hlasitě, aby to slyšela. Hleděl na její tvář, která nezareagovala. Buď byla myšlenkami úplně jinde nebo to prostě neslyšela. Anebo, uvažoval, měla jméno Michaela Milтона již na mysli, a když je Garp vyslovil, bylo to jméno, které si už říkala sama pro sebe - a nevšimla si, že je pronesl Garp.

Michael Milton, postgraduát v oboru srovnávací literatury, studoval na Yaleově univerzitě franštinu jako hlavní obor; tam také s nevýrazným úspěchem absolvoval; předtím absolvoval Steering, i když význam této své středoškolské průpravy bagatelizoval. Jakmile zjistil, že víte, že studoval na Yaleově univerzitě, snažil se bagatelizovat i tento pobyt, ale nikdy nezlehčoval význam toho roku, který strávil jako student druhého ročníku povinně za hranicemi - ve Francii. Když jste Michaela Milтона poslouchali, nehádali byste, že v Evropě pobyl jenom rok, protože působil dojmem, jako by ve Francii prožil celé svoje mládí. Bylo mu dvacet pět let.

Přestože žil v Evropě tak krátkou dobu, jako by si tam nakoupil šatstva na celý život: tvídová saka s širokými klopami a rozšířenými manžetami, a jak saka, tak kalhoty měly střih, který zdůrazňoval štíhlost boků a pasu; byly to šaty, kterým dokonce i Američané Garpových časů na Steeringu říkali "kontinentální". Límce Millionových košil, které nosil u krku rozhalené (dva knoflíčky měl vždy nezapnuté), byly měkké a široké a vyznačovaly se jakousi renesanční elegancí: stylem, který prozrazoval

jak nedbalost, tak cílevědomou snahu o dokonalost.

Od Garpa se Michael Milton lišil jako pštros od tuleně. Když byl oblečený, působilo jeho tělo elegantním dojmem; svlečený nepřipomínal snad žádného jiného živočicha tak silně jako volavku. Byl štíhlý, vyšší, trochu schýlený, což jeho umně střižená tvídová saka skrývala. Měl tělo jako věšák na šaty - dokonalé tělo, na věšení svršků. Když se svlékl, jako by tělo skoro ani neměl.

Michael Milton byl téměř po všech stránkách Garpovým protikladem, leda že měl s Garpem společnou obrovskou sebejistotu; s Garpem sdílel také onu ctnost či neřest arogance. Podobně jako Garp byl agresivní oním způsobem, jakým mohou být agresivní pouze lidé, kteří věří naprosto sami v sebe. Což byly vlastnosti, které na Garpovi kdysi dávno upoutaly Helenu.

A teď před ní byly tyto vlastnosti opět, oděné v novém hávu; projevovaly se v značně odlišné formě, ale Helena je přesto rozpoznala. Obvykle ji nijak nepřitahovali ti rádoby světáčtí mladíci, kteří se oblékali a mluvili, jako kdyby v Evropě vyspěli do světobolu a moudrého smutku, zatímco většinu času svého krátkého života strávili na zadních sedadlech automobilů někde v Connecticutu. Ale v dívčích letech Helenu většinou nevábili ani zápasníci. Helena měla ráda sebevědomé muže, za předpokladu, že své sebevědomí nezaměřovali absurdně nežádoucím směrem.

Michaela Milтона k Heleně přitahovalo to, co k ní lákalo mnoho mužů a málo žen. Byla to žena po třicítce, přitažlivá nikoli proto, že byla pouze krásná, ale protože vypadala dokonale. Významný rozdíl spočíval v tom, že bylo nejen vidět, jak o sebe výborně pečuje, ale bylo jasné, že pro to má zvlášť pádný důvod. To poněkud děsí, ale jinak okouzující vzezření nebylo v Helenině případě šalebné. Byla velice úspěšná žena. Působila dojmem, že drží svůj vlastní život tak pevně v rukou, že jen ti nejsebevědomější se na ni vydrželi dívat i poté, co se na ně podívala ona sama. Dokonce i na stanicích autobusu byla ženou, na kterou se muži dívali pouze tak dlouho, dokud se na ně nepodívala taky.

Na chodbách kolem katedry anglistiky si Helenu obvykle vůbec nikdo nepřehlížel; samozřejmě že se všichni podívali, když mohli, ale pohledy to byly pouze kradmé. Proto Helena nebyla připravená na dlouhý neskrývaný pohled, který jí jednoho dne věnoval Michael Milton. Prostě se na chodbě zastavil a hleděl, jak kráčí k němu. Oči od něho vlastně odvrátila Helena; otočil se a díval se za ní, jak odchází chodbou pryč. Kohosi vedle sebe se zeptal natolik hlasitě, že to Helena ještě zaslechla: "Učí tady nebo sem jen chodí? Co tady vůbec dělá?"

V druhém semestru toho roku vedla Helena seminář nazvaný Úhel pohledu ve vyprávění; byl to seminář pro postgraduanty a také pro několik pokročilých zájemců z běžných ročníků. Helenu zajímal vývoj a opracování vypravěčské techniky, zvláště vzhledem k úhlu pohledu, jak se jeví v moderním románu. Na prvním semináři si všimla studenta, který vypadal o něco starší, měl úzký světlý knírek a hezkou košili s dvěma rozepnutými knoflíčky; odvrátila od něho oči a rozdávala dotazníky. Byl v nich mezi jiným také dotaz, proč se studenti zajímají právě o tento specifický kurs. Jako odpověď na tuto otázku student Michael Milton odepsal: "Protože jsem od prvního okamžiku, co jsem vás uviděl, chtěl být vaším milencem."

Po semináři Helena dotazníky pročítala u sebe v pracovně. Byla přesvědčena, že ví, který student ten Michael Milton je; kdyby byla myslela, že je to někdo jiný, nějaký hoch, kterého si nevšimla, byla by dotazník ukázala Garpovi. Garp by nejspíš řekl: "Ukaž mi toho chlíváka." Nebo: "Představíme ho Robertě Muldoonové." A oba by se tomu byli zasmáli a Garp by si z ní dělal legraci, že je vábnička na studenty. A když by se takto záměry onoho studenta, ať už byl, jaký chtěl, mezi nimi otevřeně projednaly, neexistovala by žádná možnost navázání nějakých kontaktů; to Helena věděla. Když Garpovi dotazník neukázala, ozval se v ní provinilý pocit - ale uvažovala o jednom: jestli je Michael Milton takový, jaký se jí zdá být, pak by byla ráda, kdyby se ta záležitost rozvinula trochu dále. V tom

okamžiku ve své pracovně Helena skutečně nepředvíдалa, že by to mohlo zajít o něco dál než jen o trochu. A co by mohla taková trocha škodit?

Kdyby byl Harrison Fletcher ještě její kolega, jemu by byla dotazník ukázala. Bez ohledu na to, kdo Michael Milton byl, a přes to, že ji svým vzhledem tak znepokojoval, Harrisonovi by se o záležitosti zmínila. Harrison a Helena spolu taková tajemství v minulosti měli a nikdo z nich o nich nemluvil ani před Garpem, ani před Alicí; byla to tajemství trvalá, ale nevinná, Helena věděla, že kdyby vyjevila Harrisonovi, jaký zájem o ni Michael Milton má, byl by to jen způsob, jak se vyhnout jakýmkoli skutečným kontaktům.

Ale Garpovi se o Michaelu Miltonovi nezmínila a Harrison samozřejmě z katedry odešel, aby si hledal definitivu jinde. Rukopis v dotazníku vypadal jako černá kaligrafie z osmnáctého století, jakou lze narýsovat pouze zvláštním perem; písemná zpráva Michaela Milтона působila trvaleji než tisk a Helena si ji četla znovu a znovu. Prohlédla si i další odpovědi v dotazníku: datum narození, léta studií, předchozí semináře a přednášky na katedře anglistiky a v oblasti komparatistiky. Přečetla si přehled studijních výsledků; známky měl slušné. Zavolala dvěma kolegům, k nimž chodil Michael Milton na seminář minulý semestr; zjistila od nich, že to byl dobrý student, ambiciózní a hrdý až na hranici marnivosti, i když se tak úplně přesně nevyjádřili, domyslela si z jejich slov, že Michael Milton je nadaný a neoblíbený. Vybavila si ty jeho úmyslně rozepnuté knoflíčky u košile (to už věděla naprosto jistě, že je to on) a představovala si, jak mu je zapíná. Vzpomněla si také na ten jeho chomáček vousů nad horním rtem. Garp se později vyjádřil o Miltonově knírku, že to je urážka světa vousů a světa rtů; domníval se, že je to natolik pouhá napodobenina knírku, že by Michael Milton udělal svému obličejí nejlepší službu, kdyby se oholil.

Ale Heleně se ten podivný knírek nad horním rtem Michaela Milтона líbil.

"Ty prostě nesnášíš žádné knírky," řekla Garpovi.

"Ten jeho se mi rozhodně nelíbí," odpověděl. "Obecně proti knírkům nemám nic," hájil se Garp, i když Helena měla v podstatě pravdu: Garp nesnášel jakékoli knírky, od té doby, co se střetl s Kníratým mladíkem. Kníratý mladík znechutil Garpovi všechny knírky jednou provždy.

Heleně se na Michaelu Miltonovi líbily také jeho dlouhé kotlety, plavé a vlnité; Garp měl kotlety zastřižené v jedné rovině se svými tmavými očima, skoro až k horní čáře uší - přestože měl vlasy husté a chundelaté a vždycky natolik dlouhé, aby mu zakryly ucho, které mu ukousl Trop.

Helena si také všimla, že ji začínají nudit manželovy výstřednosti. Možná že teď, kdy se Garp tak křečovitě obíral svou tvůrčí krizí, si jich všimla ještě víc; bylo to snad proto, že když psal, měl na své výstřelky daleko méně času? Ať už tak nebo tak, přestávaly ji bavit. Například ten jeho oblíbený kousek s jízdou po příjezdové cestě ji doháněl k zuřivosti; dokonce v něm bylo až cosi protikladného. U člověka, který nadělal takový povyk a takový zmatek kolem bezpečnosti dětí - kolem neopatrných řidičů, kolem tekoucího benzínu a tak dále -, naháněl způsob, jakým jezdil po setmění na příjezdovou cestu a do garáže, Heleně hrůzu.

Příjezdová cesta odbočovala ostře vzhůru do kopce od silnice svažující se dolů. Když Garp věděl, že děti jsou již v posteli a spí, vypnul motor i světla a vyjel po příjezdové cestě bez motoru; jízdou po svažující se silnici získal natolik setrvačnosti, že se dostal až na vršek příjezdové cesty a odtud sjel dolů do temné garáže. Tvrdil, že to dělá proto, aby motor nebo světla neprobudily kluky. Nicméně, když měl odvézt opatrovnici dětí domů, stejně musel motor nastartovat, aby vůz mohl obrátit; Helena tvrdila, že ten kousek provádí jen kvůli tomu vzrušení - bylo to klukovské a nebezpečné. Vždycky přešel nějaké hračky pohozené na temné příjezdové cestě a porážel kola, když nestála dost daleko za garáží.

Jednou si Heleně stěžovala jedna jejich slečna k dětem, že strašně nesnáší, když s ní Garp sjíždí s vypnutým motorem a světly po příjezdové cestě dolů (což byl další Garpův trik: zasunul spojku a zapnul světla těsně před tím, než vyjeli na silnici).

Jsem já tak nervózní? přemýšlela Helena. Sama sebe za nervózní nijak zvlášť nepovažovala, až když pozorovala Garpovu nervozitu. A jak dlouho ji vlastně ty Garpovy praktiky a návyky iritují? Nevěděla. Uvědomila si, že si všimla, jak ji iritují téměř přesně od onoho okamžiku, kdy si přečetla Miltonův dotazník.

Helena jela volvem na fakultu a uvažovala, co tomu drzému a domýšlivému mladíkovi řekne, když vtom se jí ulomil v ruce knoflík od řadicí páky - obnažená tyč jí rozrýpla zápěstí. Zasakrovala a zajela s autem ke kraji, aby zjistila rozsah poranění a škody na řadicí páce.

Knoflík upadával už týdny, závity byly stržené a Garp se mnohokrát pokoušel upevnit jej lepicí páskou natolik, aby držel na páce. Helena si mu na tu hloupě a polovičatě provedenou opravu stěžovala, ale Garp se nikdy neprojevil jako schopný údržbář a odpovědnost za péči o vůz spočívala jako jedna z domácích povinností na Heleně.

Přestože se na dělbě práce v podstatě dohodli, působila jim někdy jisté zmatky. I když Garp se věnoval pracem prováděným doma, žehlení například bylo na Heleně ("protože," tvrdil Garp, na tom, aby bylo všechno vyžehlené, záleží tobě") a do autoopravny měla vůz vozit Helena ("protože," tvrdil Garp, "s vozem jezdíš denně ty a víš nejlíp, kdy se má co opravit"). Helena přistoupila na žehlení, ale měla pocit, že o auto by se měl starat Garp. Vůbec jí nevyhovovalo, když měla vzít za vděk, aby ji z autoopravny vezl na fakultu v umaštěné kabině služebního nákladního auta nějaký mladý automechanik, který řízení nevěnoval ani zdaleka přiměřenou pozornost. Osazenstvo autodílny, kde jim vůz opravovali, působilo na Helenu sice dost přátelsky, ale že se tam vůbec musela vyskytovat, jí rozhodně nevyhovovalo; a komedie kolem toho, kdo ji zaveze do práce, když musela nechat auto v opravně, ji přestávala bavit, "Kdo je volnej a může odvézt paní Garpovou na univerzitu?" zavolal mistr do vlhké temnoty umaštěných šachet pod auty. A tři nebo čtyři mladíci, dychtiví a celí umazaní se hrmuli vzhůru z montážních jam k mistrovi a nabízeli se, že s ní rádi pojedou v té těsné kabině, kde to rachotilo automobilovými díly, a odvezou štíhlou paní profesorku Garpovou do práce.

Garp se před Helenou oháněl skutečností, že když tam odvezl auto on, dobrovolníci se hlásili jen pomalu a často musel v autoopravně čekat i hodinu, než se mu podařilo přemluvit nějakého loudala, aby ho odvezl domů. Když se tak zmařila prakticky celá jeho dopolední práce, rozhodl se, že volvo si musí vzít na starost Helena.

O knoflík řadicí páky se handrkovali nekonečně dlouho. "Když ty objednáš nový," slibovala Helena, "já tam dojeďu a počkám, než ho našroubují. Ale rozhodně nemám chuť tam auto nechávat celý den, jenom aby se kolem toho placatili a chtěli tam nakonec zase nasadit tenhle." Hodila mu knoflík, ale on ho odnesl k autu a zase ho stejně neuváženě přilepil páskou k páce.

Napadlo ji, že knoflík upadne vždycky, když řídí ona; ale pravda je, že ona s autem jezdí víc.

"Do háje, kruci," řekla a odjela do práce s holou, ošklivě zející pákou. Když měla přeradit rychlost, bolelo ji to a podrápané zápěstí jí trochu zakrvácelo čerstvě vyčištěnou sukni. Zaparkovala auto a s knoflíkem v ruce zamířila přes parkoviště k budově, kde měla pracovnu. Už jej chtěla zahodit do kanálu, ale byla na něm vytištěna drobná číslíčka; z pracovny může zavolat do autoopravny a ta číslíčka jim nadiktovat. Pak knoflík může zahodit kam bude chtít; anebo, napadlo ji, ho může poslat poštou Garpovi.

A právě v této náladě, s hlavou plnou všech těch triviálních záležitostí, zastihla u dveří své pracovny

schýlenou postavu onoho nápadně elegantního muže s dvěma vrchními knoflíčky u nádherné košile rozepnutými. Všimla si, že má ramena tvídového saka lehce vycpaná; vlasy měl trochu splihlé a přerostlé a jeden konec knírku - tenkého jako nůž - visel až trochu příliš nízko u koutku úst. Nebyla si jista, jestli chce toho mladíka milovat nebo jestli chce upravovat jeho zevnějšek.

"To jste si přivstal," řekla mu a podala mu knoflík od řadicí páky, aby mohla odemknout dveře od pracovny.

"Vy jste se poranila, že?" zeptal se. "Krvácíte!" Helenu později napadlo, že to vypadalo, jako by měl na krev přímo čich, protože to slabé drápnutí na zápěstí už skoro přestalo krváčet.

"Vy chcete být doktorem?" zeptala se a pozvala ho dál do pracovny.

"Chtěl jsem být," odpověděl.

"A co vám v tom zabránilo?" zeptala se, aniž se na něho zatím podívala, a pohybovala se při tom kolem svého psacího stolu a urovnávala, co už bylo urovnáno, a upravovala žaluzii, která byla přesně tak, jak si ji přála mít. Sundala si brýle, takže když se na něho podívala, viděla ho s měkčími a rozpítejšími konturami.

"Zabránila mi v tom organická chemie," odpověděl. "Přestal jsem na ni chodit. A mimo to jsem chtěl žít ve Francii."

"A vy jste žil ve Francii?" zeptala se ho Helena, protože věděla, že právě tuhle okolnost na sobě pokládá za něco zvláštního, a také se neváhal o ní ihned zmínit. Dokonce se mu podařilo vpašovat to i do dotazníku. Ihned viděla, že je velice povrchní, ale nad tou jeho povrchností pocítila zvláštní úlevu - jako by tím pro ni byl méně nebezpečný a jako kdyby se ona cítila trochu svobodnější.

Hovořili spolu o Francii, což Heleně připadalo legrační, protože o Francii mluvila stejně zasvěceně jako on, a přitom v Evropě nikdy nebyla. Taky mu sdělila, že jeho důvod, proč si zapsal její seminář, pokládá za ubohý.

"Ubohý?" žádal s úsměvem vysvětlení.

"Především," odpověděla Helena, "je to, co od semináře očekáváte, naprosto nereálné,"

"Á, vy už milence máte?" zeptal se Michael Milton, pořád s úsměvem ve tváři.

Choval se tak lehkovážně, že ji to nějak ani neuráželo: ani se na něho neutrhla, že jí stačí manžel, že mu do toho vůbec nic není anebo že mezi chásku jeho typu nepatří. Místo toho mu řekla, že vzhledem k tomu, co chce, měl spíš požádat o individuální plán. Odpověděl jí, že by přednášky a semináře klidně i změnil. Sdělila mu, že v druhém semestru žádné nové studenty s individuálním plánem nepřijímá.

Věděla, že ho úplně neodradila, ale rozhodně ho taky nijak nepovzbudila. Michael Milton s ní vážně hovořil celou hodinu - na téma jejího semináře o vypravěčské metodě. Vyjádřil se velice působivě o Vlnách a Jakobově pokoji od Virginie Woolfové, i když s románem K majáku už mu to tak dobře nešlo, a Helena poznala, že PaníDallowayovou nečetl a znalost jenom předstíral. Když odešel, musela dát za pravdu svým dvěma kolegům, kteří už Michaela Milтона zhodnotili před ní: je obratný, samolibě chytrý, šikovně přizpůsobivý, a to všechno nebylo příjemné; ale měl jakousi chladnou bystrost, která sice byla oslnivá, ale průhledná - což také nepůsobilo zvlášť vábné. Helenini kolegové však přehlédli jeho odvážný úsměv a způsob, jak nosil šaty: jako by byl ostentativně svlečený. Ale ti kolegové byli muži; nedalo se od

nich čekat, že onu odvážnost Miltonova úsměvu odhadnou přesně jako Helena. Helena v tom úsměvu vyčetla následující: Já už tě dobře znám a vím, co máš ráda. Byl to úsměv, který doháněl k zuřivosti, ale lákal ji; měla chuť mu ho z obličeje vymazat. A jeden způsob, jak mu jej z obličeje vymazat - věděla Helena -, spočíval v tom, dokázat mu, že ji vůbec nezná - a že vůbec neví, co ona má ráda.

Taky si uvědomovala, že těch způsobů, jak mu vše ukázat, se jí nenabízí mnoho.

Když cestou domů ve volvu prvně zařadila rychlost, špička odkryté řadící páky se jí ostře zaryla do dlaně. Věděla přesně, kde Michael Milton nechal knoflík - na okenní římse nad košem na papíry, kde jej nejspíš najde uklízeč a zahodí. Připadalo jí, že by se rozhodně měl zahodit, ale vzpomněla si, že do autoopravny nezatelefonovala ta číslíčka. To znamená, že buď ona nebo Garp budou muset do dílny zajet a pokusit se objednat nový knoflík bez těch zatracených čísel - podle roku výroby auta, podle modelu a tak dále, a nakonec určitě skončí s knoflíkem, který se nebude hodit.

Ale Helena se rozhodla, že na fakultu se již vracet nebude; hlavu má už tak dost na prasknutí, aby si ještě pamatovala, že musí zavolat uklízeči, aby knoflík nezahazoval. Navíc může už být stejně pozdě.

A ostatně to není jenom její chyba. Je to taky Garpova chyba. Anebo za to ve skutečnosti nemůže nikdo. Tyhle věci se prostě stávají.

Ale necítila se úplně bez viny; alespoň ještě ne. Když jí dal Michael Milton na přečtení své seminární referáty - staré referáty z jiných seminářů -, přijala je od něho a přečetla, protože tohle pro ně pořád ještě bylo přijatelné a nevinné téma k diskusi: jeho práce. Když si dodal odvahy a dostal se k ní o něco blíže, ukázal jí také své původní výtvary, povídky a tklivé básně o Francii; tehdy měla Helena stále ještě pocit, že v jejich dlouhých rozhovorech vládne onen konstruktivně kritický vztah mezi studentem a učitelem.

Nebylo nic ani na tom, že spolu obědvali; debatovali při tom přece o jeho práci. Michaelu Miltonovi vyhovovalo jakékoli téma konverzace, jen když mohl být s Helenou. Pokud šlo o ni, dělala si hlavu se zřetelně se blížícím koncem - až prostě jeho práce dojdou; až projednají všechny jeho referáty, které měl zatím čas napsat; až prodebatují všechny knihy, které mají společné. Helena věděla, že pak budou potřebovat nové téma. Také si uvědomovala, že tohle je pouze její problém - protože Michael Milton už dobře věděl, jaké nevyhnutelné téma mezi nimi pak vyvstane. Bylo jí jasné, že vychytrale, i když netrpělivě, čeká, až se ona rozhodne; občas ji napadlo, jestli by měl tu drzost a vytasil se znovu s tou původní odpovědí na její dotazník, ale domnívala se, že to neudělá. Nejspíš oba viděli, že ani nemusí - protože příští tah byl na ní. Svou trpělivostí jí dokazoval, jak je dospělý- Helena ho pak chtěla především překvapit.

Mezi jejími novými pocity se objevil jeden, který jí zvlášť neseděl; nebyla totiž vůbec zvyklá na pocit provinilosti -- Helena Holmová byla vždycky přesvědčená, že co dělá, je správné, a v téhle záležitosti se potřebovala cítit také neprovinilá. Zdálo se jí, že toho stavu mysli oproštěné od viny skoro dosáhla, ale ne úplně; aspoň ještě ne.

A ten nezbytný pocit jí měl dodat Garp. Nejspíš tušil, že s ním někdo soutěží; začal jako spisovatel právě u onoho pocitu soutěživosti a ze své tvůrčí krize se nakonec vytrhl také díky podobné soutěživosti.

Věděl, že Helena se obírá někým jiným. Garpovi nenapadlo, že by šlo o něco jiného než o literaturu, ale s typickou spisovatelskou žárlivostí pozoroval, že je večer vzhůru kvůli slovům někoho jiného. Garp se Heleně prvně dvořil prostřednictvím "Penzionu Grillparzer". Nějaký instinkt mu napověděl, aby to dvoření opakoval.

Jestliže to tenkrát byl pro mladého spisovatele přijatelný motiv, aby se rozepsal, byl to teď pro jeho psaní důvod pochybný - zvláště poté, co s tvorbou tak dlouhou dobu nemohl z místa. Třeba procházel onou nutnou etapou, kdy všechno znovu promýšlel, kdy čekal, až se studna opět naplní, a vlastně se v onom potřebném období mlčení chystal k nějaké knize své budoucnosti. V nové povídce, kterou napsal pro Helenu, se odrážely násilné a nepřírozené okolnosti jejího vzniku. Povídka byla napsána ani ne tak jako reakce na vnitřní běh života, jako spíš proto, aby autor ulevil svým úzkostem.

Možná to bylo také nutné cvičení pro spisovatele, který dlouho nepsal, ale Helena na tu naléhavost, s níž před ní Garp s povídkou vyrukoval, nedbala. "Konečně jsem zase něco dokončil," prohlásil. Bylo po večeri; děti už spaly. Helena se s ním chtěla jít milovat - potřebovala dlouhé povzbudivé milování, protože dočetla to, co napsal Michael Milton, a nic jiného na čtení už neměla a také spolu neměli o čem hovořit. Věděla, že by nebylo dobré, aby nad Garpovým rukopisem vyjádřila sebemenší zklamání, ale přemohla ji únava a jen na něj zůstala hledět, skrčená mezi haldami špinavého nádobí.

"Já nádobí umyju sám," nabídl se Garp, čímž jí chtěl usnadnit aby si mohla povídku přečíst. Pocítila náhle jakousi skleslost; přečetla už příliš mnoho. Dospěla teď konečně k tématu sexu anebo milostného románku; a byla by nejradši, kdyby se o to postaral Garp, protože jinak se toho ujme Michael Milton.

"Chci, aby mě teď někdo miloval," řekla Garpovi; sbíral zrovna špinavé nádobí jako číšník, který věří, že dostane velké spropitné. Zasmál se na ni.

"Přečti si povídku," řekl. "A pak na to hupnem."

Jeho hierarchie jí byla proti srsti. Garpova tvorba a studentské výtvary Michaela Milтона se nedaly vůbec srovnávat; přestože byl Michael Milton nadaný student, věděla Helena, že po stránce tvůrčího psaní bude po celý život jenom studentem. Jenže tady nejde o psaní. Jde o mě, myslela si Helena; chci někoho, kdo by mi věnoval pozornost. Garpův způsob dvoření jí najednou připadal urážlivý. Tím Garpovým prostředkem dvoření bylo jeho psaní. Jenže to se netýká čistě vztahu mezi námi dvěma, uvažovala Helena. Díky Michaelu Miltonovi byla Helena, pokud šlo o to vyslovené a nevyslovené mezi lidmi, dál než Garp. "Kdyby si jen lidé říkali, co mají na mysli," psala Jenny Fieldsová - což byl sice naivní, ale odpustitelný lapsus; Garp i Jenny velice dobře věděli, jak jsou pro lidi takové věci obtížné.

Garp pečlivě umýval nádobí a čekal, až Helena přečte jeho povídku. Helena vzala instinktivně jako profesionální učitelka červenou tužku a pustila se do čtení. Takhle by ovšem moji povídku číst neměla, myslel si Garp; já nejsem žádný její student. Ale věnoval se v poklidu nádobí. Viděl, že ji nikdo nezastaví.

BDĚLOST

T. S. Garp

Když denně běhám svých pět mil, často narazím na drzé motoristy, kteří u mě zastaví a z bezpečí svých míst u volantů se mě ptají: "Naco trénujete?"

Tajemství spočívá v hlubokém a pravidelném dýchání; málokdy jsem zadýchaný, nikdy nehekám a nikdy se mi nestává, že bych nemohl popadnout dech. "Snažím se udržet v kondici abych mohl honit auta," odpovídám.

V tom okamžiku se reakce motoristů liší; jako všechno jiné, hloupost má své stupně. Samozřejmě si nikdy neuvědomují, že nemíním zrovna je - neudržuji si kondici proto, abych se hnál právě za nimi. Nechám je klidně ujet, i když jsem častokrát přesvědčen, že bych je chytil. A po volné silnici už rozhodně neběhám proto - jak se někteří motoristé domnívají - abych na sebe upoutal pozornost.

Ve čtvrti, kde žiji, není kde běhat. Aby člověk mohl běhat třeba jen střední vzdálenosti, musí z vilové čtvrti ven. Tady u nás jsou na každé křižovatce čtvery signály Stůj; vzdálenosti mezi ulicemi jsou krátké a pravoúhlé rohy dělají na polštářcích chodidel pěkné dílo. Chodníky ohrožují psi, povaluje se na nich plno dětských krámů na hraní, každou chvíli na ně stříkají trkače. A když se skutečně naskytne nějaký prostor na běhání, objeví se postarší osoba, která zabere celý chodník, a motá se tam o berlič nebo ozbrojená cvakajícími holemi. Na takové lidi člověk nemůže s dobrým svědomím zařvat: "Uhněte!" Starší chodce zřejmě vyleká, i když kolem nich člověk utíká obvyklou rychlostí a v bezpečné vzdálenosti, a já nikomu nechci způsobit infarkt.

Takže na trénink zbývá otevřená silnice, ale já trénuji pro předměstí. Ve své kondici jsem totiž pro auta jezdící v téhle čtvrti nepřiměřenou rychlostí víc než rovnocenný partner. Za předpokladu, že se třeba jen na okamžik zastaví před světelnými signály, rozhodně to nemůžou napálit moc přes padesátku, protože hned musí brzdit před novou křižovatkou. Vždycky je dohoním. Můžu to vzít přes trávníky, verandami domů, houpačkami v zahradách a dětskými bazény; můžu proskočit keři nebo je přeskóčit. A jelikož je můj motor nehlukný - a vytrvalý a nikdy nevrže -, slyším dobře, když přijíždějí jiná auta; já se před signály, před nimiž mají zastavovat auta, zastavovat nemusím.

Nakonec je dohoním a máváním je donutím zajet k chodníku; vždycky zastaví. Přestože jsem po stránce pronásledování aut v zjevně působivé kondici, ony provinilce to nijak nezastraší. Ne, ty téměř vždycky vyděsí mé otcovství, protože jsou většinou mladí. Ano, tváří v tvář mému otcovství vystřízliví téměř pokaždé. Začínám prostě. Zeptám se hlasitě, ale úzkostlivým tónem: "Viděl jste vzadu za sebou moje děti?" Kozáci, kteří už takhle rychle jezdí dlouho, se vyděsí, že děti přejeli. Ihned jsou v defenzívě.

"Mám dvě malé děti," říkám jim. Z hlasu mi zaznívá pečlivě plánované drama - a při téhle větě dokonce dovoluju, aby se mi trochu třásl. Vypadá to, jako bych zadržoval slzy nebo nevýslovnou zuřivost. Třeba si myslí, že pronásleduji únosce anebo že je považují za násilníky dětí.

"Co se stalo?" ptají se jeden jako druhý.

"Takže vy jste moje děti neviděl, co?" opakuji. "Chlapečka, a táhl v červeném vozíku malé děvčátko?" To je samozřejmě vymyšlené. Mám dva chlapce a tak malí už nejsou; vozík žádný nemají. Třeba se zrovna dívají na televizi anebo jezdí v parku na kole - někde, kde je bezpečno a žádná auta tam nejezdí.

"Ne," odpoví vyděšený provinilec. "Děti jsem sice viděl. Nějaké děti. Ale vaše děti to asi nebyly. Proč?"

"Protože jste je skoro zabil," odpovím.

"Ale já je neviděl," brání se provinilec.

"Jel jste tak rychle, že jste je ani vidět nemohl," odpovídám. A tohle na ně vychrlím, jako by to byl důkaz jejich viny; tenhle rozsudek pokaždé pronáším, jako by to bylo průkazné svědectví. Nikdy si nejsou jistí. Tuhle roli jsem si úžasně nacvičil. Pot, který se mi po úporném běhu řine z knírku a ze špičky brady, stéká v čůrcích po dvířkách vedle řidiče. Vědí, že jedině otec, který má o své děti opravdový strach, by dovedl běžet tak úporně, dovedl by na ně třeštit oči jako nějaký maniak a mohl by mít tak krutě působící knírek.

"Promiňte," omlouvají se obvykle.

"V téhle čtvrti je plno dětí," říkám jim vždycky. "Na takovou jízdu máte jiná místa, ne? Prosím vás, kvůli těm dětem, už tady víckrát tak rychle nejezděte." V té chvíli můj hlas nikdy nezní odpudivě, vždycky je z

něho slyšet úpěnlivá prosba. Ale dobře vidí, že se za těma poutivýma slzícíma očima skrývá fanatik, který se dosud ovládá.

Většinou je to jen mládež. Potřebuje se trochu vyřádit; zřejmě je to nutí pustit se o závod s tím hektickým rykem hudby z rádia. Nedomnívám se, že bych je změnil. Jenom doufám, že to budou provádět někde jinde. Připouštím, že silnice je jejich; když na ní trénuji, držím se na svém místě. Běhám v tom svinstvu po krajnici, v horkém písku a šterku, ve střepech z pivních lahví - mezi přejetími kočkami, pobitými ptáky a rozjetými prezervativy. Ale v mé čtvrti automobil králem není; aspoň ještě ne.

Obyčejně se poučí.

Když uběhnu svých pět mil, udělám padesát pět kliků, pak uběhnu pět stoyardových sprintů, potom udělám padesát pět vzporů o rukou a nato padesát pět mostů. Ne že aby mi nějak zvlášť záleželo na čísle pět, je to čistě proto, že normální mechanické úsilí je snazší, když si člověk nemusí pamatovat příliš mnoho různých čísel. Když se osprchuji (asi v pět hodin), dopřeju si během pozdního odpoledne a v průběhu večera pět piv.

V noci se za auty nehoním. V noci by si děti venku hrát neměly - aspoň v naší čtvrti, ale ostatně ani v jiných čtvrtích. Myslím si, že v noci je auto pánem celého moderního světa. I předměstí.

V noci odcházím z domova jen zřídka, stejně tak jako málokdy dovoluji, aby se z domu odvážili členové mé rodiny. Ale jednou jsem se šel podívat k zjevnému neštěstí - temnotu rozčísila jako náhlá exploze automobilová světla mířící přímo vzhůru; ticho prořízlo hrozné zaskřípění a řinčení tříštícího se skla. Půl bloku od nás ležel v temnotě přímo uprostřed naší silnice převrácený land rover a z něho vytékala hluboká kaluž oleje a benzínu, v které jsem spatřil zrcadlený měsíc. Jediný zvuk: svist horkého vzduchu v rozžhavených trubkách a v zmlklém motoru. Land rover připomínal tank zneškodněný minou. Z hrbolů a rýh ve vozovce bylo vidět, že než tu auto zůstalo takhle ležet, muselo se několikrát převrátit.

Dvířka vedle řidiče se dala jen trochu pootevřít, ale kupodivu natolik, aby se uvnitř rozsvítilo světlo. A v osvětlené kabině za volantem - hlavou dolů a ještě naživu - vězel tlust'och.

Vypadal, jako by se mu nic nestalo. Temeno hlavy spočívalo úhledně na stropě kabiny, z kterého se v tu chvíli stala podlaha, ale ten člověk jako by si změnu perspektivy uvědomoval jen nejasně. Především však vypadal jaksi vyděšený přítomností velké bowlingové koule, která mu seděla u hlavy, jako by to byla hlava nějaké jiné osoby; s tou koulí na tváři musel mít zřejmě pocit, jako by cítil useknutou hlavu své milenky, která se mu ještě před chvílí opírala o rameno.

"Jsi to ty, Rogere?" zeptal se tlust'och. Nepoznal jsem, jestli oslovuje mě nebo tu kouli.

"To není Roger," odpověděl jsem za nás za oba.

"Ten Roger je ale blb," vysvětloval mi. "Vyměnili jsme si koule."

Že by tlust'och narážel na nějakou bizarní sexuální zkušenost, se nezdálo pravděpodobné. Předpokládal jsem, že má na mysli bowling.

"To je totiž Rogerova koule," řekl a naznačoval, že jde o kouli, kterou má na tváři. "Měl jsem hned poznat, že to není moje koule, protože se mi nehodí do mého pytle. Moje koule se hodí do každého pytle, ale Rogerova je skutečně divná. Snažil jsem se ji nacpat do svého pytle, a v tu chvíli sjel land rover z mostu."

I když jsem věděl, že v naší čtvrti nikde žádný most není, pokoušel jsem se celou příhodu si představit. Ale vyrušilo mě bublání tekoucího benzínu, které znělo, jako když teče pivo žíznivému do krku.

"Měl byste vylézt," řekl jsem převrácenému hráči.

"Počkám na Rogera," odpověděl. "Roger přijede hned."

A taky ano, v tom okamžiku přijel další land rover, jako by to byla rozdělená dvojice z nějaké vojenské kolony na cestách. Rogerův land rover dojel s vypnutými předními světly a nezastavil včas; narazil do land roveru tlustého hráče a obě auta se řtila setrvačností po silnici jako dva zkuplované nákladní vagóny dalších nemilosrdných deset yardů.

Bylo vidět, že Roger je skutečně blb, ale nicméně jsem mu položil tu žádanou otázku: "Jsi to ty, Rogere?"

"Jo!" odpověděl mnž, jehož pulsující land rover byl celý tmavý a jenom to v něm skřípalo; drobné střepy předního skla reflektorů a masky chladiče dopadaly na silnici jako hlučné konfety.

"To mohl být jenom Roger!" zasténal v osvětlené kabině tlustý hráč, pořád obrácený hlavou dolů - a pořád naživu. Všiml jsem si, že mu trochu z nosu teče krev; zřejmě ho uhodila bowlingová koule.

"Ty jsi ale blb, Rogere!" vykřikl tlust'och. "Máš mou kouli!"

"To ale pak musí někdo mít moji," odpověděl Roger.

"Já mám tvou," prohlásil tlustý hráč.

"Aha, takže tím se všechno vysvětluje," pravil Roger. "Ty máš taky můj land rover." Roger si v temné kabině zapálil cigaretu; zřejmě neměl zájem, aby z trosky vylezl.

"Měl byste vypustit světlici," navrhl jsem, "a ten tlustý pán by měl z vašeho land roveru vylézt. Je tu všude plno benzínu. Neměl byste kouřit." Ale Roger pořád kouřil dál a v jeskynním tichu druhého land roveru mě vůbec nebral na vědomí, až tlustý hráč zase vykřikl - jako by měl sen, který se mu začal zdát znovu od začátku: "Jsi to ty, Rogere?"

Vrátil jsem se zpátky domů a zavolaal policii. Ve dne bych v naší čtvrti nikdy takovéhle chuligánství nedovolil, ale lidé, kteří jedou hrát bowling v zaměněných land roverech, nejsou obvyklí provinilci proti rychlosti, a tak jsem došel k závěru, že ti dva jsou logicky ztraceni.

"Haló, policie?" volal jsem.

Naučil jsem se, co člověk může a nemůže očekávat od policie. Vím, že jim nijak zvlášť nevyhovuje myšlenka, že by některého občana měli zadržet nebo zatknout; když jsem jim hlásil některé příliš rychlé řidiče, výsledky mě naprosto zklamaly. Zřejmě je vůbec žádné podrobnosti nezajímají. Slyšel jsem, že prý sice existují lidé, o které má policie zájem a které by i vzala do vazby, ale jsem přesvědčen, že k řidičům, kteří překročí dovolenou rychlost, chovají sympatie; a vůbec neocení občany, kteří jim je nahrávají k zadržení.

Ohlásil jsem místo nehody, a když se policie jako obvykle zeptala, kdo volá, odpověděl jsem: "Roger."

Podle toho, jak jsem policii znal, by to mohlo být zajímavé. Policie se vždycky víc zajímá o osobu, která hlásí zločin, než aby se obírala zločinci. A taky když přijeli, šli hned po Rogerovi. Viděl jsem, jak se

dohadují pod lucernami, ale z hovoru jsem zaslechl jen útržky.

"To je Roger," tvrdil pořád tlustý hráč bowlingu. "Támhle ten je Roger, skrz naskrz."

"Ale já nejsem ten Roger, co vás volal, vy volové," bránil se Roger policii.

"To je fakt," prohlásil tlustý hráč. "Tenhle Roger by policii nevolal za žádnou cenu."

A za chvíli začali po naší ztemnělé čtvrti volat a shánět druhého Rogera. "Je tady ještě nějaký Roger?" volal jeden policista.

"Rogere!" ječel tlustý och, ale můj temný dům a temné domy mých sousedů patřičně mlčely. Věděl jsem, že za bílého dne budou všichni pryč. Zůstanou tu po nich jen olejové šmouhy a rozbité sklo.

S pocitem úlevy - a také jako vždycky s radostí nad destrukcí automobilových dopravních prostředků - jsem se díval téměř až do svítání, kdy konečně dva neohrabané land rovery od sebe oddělili a odtáhli. Vypadaly jako dva vyčerpaní nosorožci, které přistihli na předměstí při kopulaci. Roger a ten tlustý hráč tam stáli a pořád se přeli a pohazovali bowlingovými koulemi, až nakonec všechny lucerny v naší ulici zhasly; v tu chvíli si oba hráči jako na nějaké znamení podali ruce a odcházeli každý jiným směrem - pěšky a jako by věděli, kam jdou.

Policie přišla dopoledne vyšetřovat, protože pořád měli v hlavě tu možnou existenci druhého Rogera. Jenže ode mě se nic nedověděli - stejně tak jako zřejmě nikdy nic nezjistí, když jim ohlásím nějakého provinilce proti rychlosti. "Hm, kdyby se to ještě opakovalo," říkají mi, "rozhodně nám dejte vědět."

Naštěstí jsem policii potřeboval málokdy; obvykle zapůsobím úspěšně na provinilce, které chytím poprvé. Jen jednou jsem musel zastavit podruhé téhož řidiče - a toho jsem zastavil opravdu jenom dvakrát. Byl to arogantní mladý muž v instalatérském voze barvy krve. Zářivě žlutá písmena na kabině vozu oznamovala, že instalatér obhospodařuje všechny práce služby instalatérské firmy Roto-Rootering.

O. FECTEAU, MAJITEL A MISTR INSTALATÉRSKÝ

S opětovnými přestupníky jsem se k jádru věci dostal rychle. Zavolám na vás policii," pohrozil jsem mladíkovi. "A zavolám taky vašemu šéfovi, starému panu Fecteauovi; měl jsem mu zavolat už minule."

"Šéfuju si sám," odpověděl mladík. "To je moje instalatéřství. A ty jdi do prdele."

A já si uvědomil, že stojím před samým panem O. Fecteauem - zakrslým, ale nicméně úspěšným mladíkem, na kterého standardní autorita nedělá žádný zvláštní dojem.

"V téhle čtvrti jsou děti," řekl jsem. "Dvě jsou moje."

"Jo. to jste mi už říkal," odsekl instalatér; roztúroval motor, jako by si jen odkašlal. V jeho výrazu byl náznak hrozby, stejně tak jako to chmýří na mladé bradě bylo náznakem pěstovaného kníru. Opřel jsem se rukama o dvířka - jednou o kliku, druhou o stažené okénko.

"Prosím vás, nejezděte tady nedovolenou rychlostí," řekl jsem.

"Jo, pokusím se," odpověděl O. Fecteau. Bylo by to tím mohlo skončit, ale instalatér si zapálil cigaretu a usmál se na mě. Měl jsem dojem, že vidím na té jeho punkáčské tváři ten nejdrzejší úsměšek na světě.

"Jestli vás takhle ještě jednou chytím," varoval jsem ho, "vrazím vám ten roto-rooterskej verk do zadku."

Zůstali jsme na sebe oba s panem O. Fecteauem civět. Pak instalatér šlápl na plyn a zasunul spojku; musel jsem uskočit k chodníku. V příkopu jsem uviděl kovové autíčko, kuku, dětskou hračku, které chyběla přední kola. Popadl jsem ji a běžel za O. Fecteauem. Ob pět ulic jsem se k němu natolik přiblížil, že jsem po něm autíčkem mohl hodit; narazilo na instalatérovu kabinu; ránu bylo pořádně slyšet, ale autíčko odskočilo, aniž způsobilo nějakou větší škodu. O. Fecteau nicméně dupl na brzdy; z korby vozu vypadlo asi pět dlouhých trubek a také se otevřela nárazem jedna kovová zásuvka z které se vysypal šroubovák a několik cívek silného drátu. Instalatér vyskočil z kabiny a bouchl za sebou dvířky; v ruce držel těžký ozubený francouzský klíč. Na instalatérovi bylo znát jak rád vidí na svém krvavě rudém autě nové promáčkliny. Popadl jsem jednu spadlou trubku. Byla asi pět stop dlouhá a rychle jsem s ní urazil levé koncové světlo. Už nějakou dobu jako by mi věci chodily po pěti. Například objem hrudníku (při nadechnutí): padesát pět.

"Máte rozbité koncové světlo," upozornil jsem instalatéra. "Takhle byste jezdit neměl."

"Já na vás, vy grázle bláznivá, zavolám policajty!" zařval O. Fecteau.

"Tohle vypadá na zadržení," řekl jsem. "Překročil jste dovolenou rychlost, ohrožujete životy mých dětí. Půjdem spolu na policii." A vrazil jsem přitom dlouhou trubku pod přední tabulku s poznávací značkou a složil ji jako psaníčko.

"Ještě jednou se dotknete mého vozu," varoval mě instalatér, "a máte malér." Ale mně připadala trubka v ruce lehká jako badmintonová raketa; jen jsem se rozmáchl a roztřískl druhé koncové světlo.

"Vy už malér máte," upozornil jsem O. Fecteaua. "Až zase touhle čtvrtí pojedete, radím vám, jed'te radši na jedničku a nechte svítit blinkr." Především jsem věděl (když jsem se rozháněl trubkou), že si bude muset nechat blinkr opravit.

V tu chvíli vyšla vedle z domu stará žena, podívat se, co se to děje. Hned mě poznala. Tady u nich na rohu jsem totiž už chytil hodně lidí. "To vám patří," křičela. Usmál jsem se na ni, když se šourala ke mně a zastavila se u pečlivě ošetřovaného trávníku, kde její pozornost upoutala dětská kuka. Štítivě ji zvedla a odnesla ke mně. Hodil jsem hračku a střepy ze skla i z plastické hmoty koncových světel a blinkru do vozu. Tohle je čistá čtvrt' a já nesnáším smetí. Také jsem dozadu přihodil další trubky a dlouhou trubkou, kterou jsem pořád ještě svíral v ruce (jako válečník svůj oštěp), jsem pošťouchl šroubovák a cívky drátu spadané pod chodník. O. Fecteau je sebral a strčil zpátky do kovové zásuvky. Asi bude lepší instalatér než řidič, uvažoval jsem; hasák vypadal v jeho ruce velice patřičně.

"Měl byste se stydět," pravila stařena O. Fecteauovi. Instalatér na ni zůstal vyjeveně hledět.

"Ten je jeden z nejhorších," prohlásil jsem.

"Jen si to představte!" podivovala se stařena. "A takovej velkej!" řekla instalatérovi. "Už byste z toho moh mít taky rozum."

O. Fecteau se stáhl zpátky ke kabině vozu a vypadal, jako by mě chtěl tím francouzákem vzít, pak naskočit do vozu a stařenu přejet.

"Jezděte opatrně," řekl jsem mu. Když seděl bezpečně v kabině, hodil jsem na vůz dlouhou trubku. Pak jsem vzal stařenu za ruku a pomáhal jí po chodníku.

Když vůz vyrazil od obrubníku, s oním pachem spálené gumy a s tím drásavým zvukem, který na člověka působí, jako když kosti praskají v kloubech, ucítil jsem křehkou špičkou stařenčina lokte, jak se celá třese; něco z jejího strachu jako by přešlo i na mě a já si uvědomil, jak je to strašně nebezpečné rozčítit někoho tak, jako já jsem rozčítal O. Fecteaua. Slyšel jsem nejmíň přes pět ulic, jak šíleně ujíždí, a modlil jsem se za všechny psy a kočky a děti, co by se mohli vyskytnout někde nablízku. Pomyslel jsem si, že moderní život je rozhodně pětkrát tak těžký, než býval kdysi.

Tohle křižácké tažení proti řidičům přestupujícím dovolenou rychlost bych měl skončit, uvažoval jsem. Zacházím příliš daleko, ale přišerně mě rozčilují tou bezhlavostí, tím svým nebezpečným a přitom tak ubohým životním stylem, který pokládám za přímé ohrožení svého života i života svých dětí. Vždycky jsem nenáviděl auta a nenáviděl lidi, kteří je tak stupidně řídí. Na jedince, kteří riskují životy ostatních lidí, mě popadá hrozný vztek. Ano, ať si v těch svých vozech šlí - ale někde na poušti! Na předměstí bychom střelnici pod širým nebem taky nedovolili! Ať si skáčou z aeroplánů, když chtějí - ale nad mořem! Ne tam, kde žijí moje děti.

"Jak by tahle čtvrť vypadala bez vás?" uvažovala stařena nahlas. Nikdy si nemůžu vzpomenout na její jméno. Beze mě, přemýšlel jsem, by asi tahle čtvrť byla klidná. Možná by tu sice šlo lidem o život, ale byla by klidná. "Oni všichni jezdí tak šíleně rychle," pokračovala stařena. "Nebýt vás, někdy si myslím, že by se ty jejich bouračky odehrávaly u mě v obýváku." Nebylo mi z toho dvakrát nejlíp, že svou hroznou úzkost sdílím s osmdesátiletými - že moje obavy se spíš podobají nervóznímu senilnímu strachu než normálním obavám lidí mého mladého středního věku.

Já přece mám tak neuvěřitelně hloupý život, uvažoval jsem, když jsem se stařenou mířil k jejím domovním dveřím a kormidloval s ní přes trhliny v chodníku.

Pak se instalatér vrátil. Myslel jsem, že mi ta stařena umře v náručí. Instalatér vyjel přes obrubník na chodník a řítil se kolem nás a přes trávník té staré paní, srovnal se zemí mladý útlý stromek a pak se téměř převrhl, jak prudce se otočil do protisměru, až přitom vyvrátil vzrostlý keř a vytrhával ze země drny velikosti pětilibrových steaků. Potom se vůz rozjel opět dolů z chodníku - a když zadní kola sjela s nárazem z obrubníku, následovala exploze nástrojů, které vyletěly z korby. A O. Fecteau už ujížděl zase po silnici a terorizoval mou čtvrť; zahlédl jsem toho šíleného instalatéra, jak znovu vjel na chodník na rohu u Dodge a Furlonga - kde se odřel o zaparkovaný vůz a narazil do něho zřejmě tak silně, až se otevřel kufr a jeho víko jenom zamávalo.

Pomohl jsem staré paní dovnitř, zatelefonoval jsem na policii a své ženě, aby nepouštěla děti ven. Instalatéra popadla zuřivost. Takhle tedy já pomáhám naší čtvrti, uvažoval jsem: doháním šílence ještě k většímu šílenství.

Stará paní seděla v měkké lenošce v pokoji přeplněném věcmi bez ladu a skladu opatrně jako květinka. Když se O. Fecteau vrátil - tentokrát projížděl s vřiskajícím klaksonem jen několik palců od arkýřového okna obývacího pokoje a po šterkových záhonech s krsy -, stařenka se ani nepohnula. Stál jsem u dveří a čekal závěrečný útok, ale pokládal jsem za moudřejší, abych se neukazoval. Kdyby mě O. Fecteau spatřil, určitě by se pokusil vjet do domu.

Než přijela policie, převrátil instalatér svůj vůz, když se pokoušel vyhnout na křižovatce Cold Hill a North Lane stejnou. Zlomil si klíční kost a seděl vzpřímen v kabině, přestože vůz ležel na boku; nebyl s to vylézt dvířky nad hlavou anebo se o to spíš vůbec nepokusil. Vypadalo to, že je O. Fecteau již klidný. Poslouchal rádio.

Od té doby jsem se už tolik nepokoušel provokovat provinilé řidiče; jestliže vycítím, že se jich to dotkne, když je zastavím a odvážím se kritizovat jejich hanebné chování, prostě jim řeknu, že to ohlásím policii a

rychle zmizím.

Ukázalo se, že O. Fecteau měl za sebou dlouhou historii přehnaných násilných reakcí na dané společenské situace, ale to mi nedovolovalo, abych si záležitost prominul. "Podívej se, je daleko lepší, když máš takového instalatéra ze silnice pryč," uklidňovala mě žena - a ona mě přitom většinou kritizuje, že se pletu do chování jiných lidí. Ale já jsem dovedl myslet pouze na to, že jsem dohnal jednoho řemeslníka k zuřivosti, a kdyby byl během toho svého záchvatu zabil nějaké dítě, či by to byla chyba? Myslím, že částečně moje.

Podle mého názoru je v moderních dobách buď všechno morální otázka anebo žádné morální otázky vůbec neexistují. Dnes buď nejsou žádné kompromisy anebo jsou jenom kompromisy. Já se však nedám ničím ovlivnit a jsem stále na stráži. Nelze přestat.

- - -

Neříkej nic, nabádala se Helena. Běž, dej mu pusy a přitiskni se k němu; musíš ho dostat co nejrychleji nahoru a o té zpropadené povídce s ním promluvíš později. O hodně později, přikazovala si. Věděla však, že on ji nenechá.

Domyl nádobi a posadil se ke stolu proti ní.

Pokusila se o ten nejroztomilejší úsměv: "Chtěla bych s tebou do postele."

"Tobě se to nelíbí?" zeptal se.

"Promluvíme si o tom v posteli," navrhl.

"Kruci, Heleno," vyjel. "Já zase po dlouhé době něco prvně dokončil. Chci vědět, co si o tom myslíš."

Kousla se do rtů a sundala si brýle; červenou tužkou neudělala jedinou poznámku. "Mám tě ráda," pravila.

"Ano, ano," odpověděl netrpělivě. "Já tě mám taky rád, ale hupnout na to můžeme, kdy chceme. Co ta povídka?" A náhle jako by z ní to napětí spadlo; nějak to způsobil on sám. Snažila jsem se, uvažovala; ale pocítila velikou úlevu.

"Čert aby vzal tu povídku," řekla. "Ne, mně se nelíbí. A nechci o ní mluvit. Zřejmě ti je úplně jedno, co chci já. Jsi jako malý kluk u stolu při jídle - sám si dáš první."

"Tobě se nelíbí?" zeptal se Garp.

"Hm, není špatná," odpověděla, "ale není to nic zvláštního. Taková drobnost, hříčka. Jestli se tím rozbíháš k něčemu většímu, ráda bych věděla, o co půjde - až se k tomu dostaneš. Ale tohle není nic, musíš to vědět. Je to odhazek, ne? Takováhle vtípky můžeš dělat levou rukou, co?"

"Je legrační, ne?" zeptal se Garp.

"Hm, je legrační," řekla, "ale je legrační, jako jsou legrační všechny vtípy. Všechno je to jenom ten fór, nic víc. Chci říct: o co vlastně jde? Má to být parodie na tebe samotného? Nejsi ještě natolik starý a nenapsals toho tolik, aby sis mohl utahovat sám ze sebe. Sloužíš tím jen sám sobě, ospravedlňuješ sám sebe a není to skutečně o ničem jiném než o tobě. Je to afektované."

"Kruci," vyjel Garp. "Afektované?"

"Pořád mluvíš o lidech, kteří dobře píšou, ale nemají co říct," pravila Helena. "No a co potom chceš říct o tomhle? ‚Grillparzer‘ to rozhodně není; nemá to ani pětinu ceny ‚Grillparzera‘. Ani desetinu."

"‚Penzión Grillparzer‘ je první velká věc, kterou jsem napsal," pravil Garp. "Tohle je něco úplně jiného; je to naprosto jiný druh literatury."

"Ano, jeden druh je o něčem a ten druhý o ničem," řekla Helena. "Jeden je o lidech a druhý jenom o tobě. V jednom je skryté tajemství, v druhém jenom vtip." Když Helena zapojila do projevu své kritické schopnosti, těžko je odkládala.

"Není vůbec fér ty dvě povídky srovnávat," namítl Garp. "Já vím, že tahle je menší."

"Takže už o ní nebudem mluvit," navrhla Helena.

Garp chvíli zarytě mlčel.

"Tobě se nelíbil ani Druhý dech paroháče," připomněl, "a myslím, že se ti nebude líbit ani to další."

"Co je to další?" zeptala se Helena. "Píšeš nový román?" Znovu zarytě mlčel. Bylo jí hrozně proti mysli, že ji donutil, aby inu tohle způsobila, ale toužila po něm a věděla bezpečně, že ho má ráda.

"Prosím tě," naléhala, "pojďme do postele." Ale on v tu chvíli uviděl příležitost pro drobnou krutost - anebo pro trochu pravdy - a podíval se na ni s rozzářenými očima.

"Prosím tě, nechme toho a neříkejme už ani slovo," prosila ho. "pojďme do postele."

"Ty si myslíš, že ‚Penzión Grillparzer‘ je to nejlepší, co jsem napsal, ano?" zeptal se jí. Věděl dobře, jaký má Helena názor na druhý román, a věděl také - přes Helenino zalíbení v jeho Otálení-, že první román je první román. Ano, Helena si skutečně myslí, že ‚Grillparzer‘ je jeho nejlepší věc.

"Zatím ano," odpověděla tiše. "Jseš úžasný spisovatel a dobře víš, že si to myslím."

"Jenom se domnívám, že jsem dosud nežil podle toho, na co jsem měl," poznamenal Garp potměšile.

"Však budeš," řekla, ale její sympatie a láska k němu rychle z hlasu vyprchávaly.

Zůstali na sebe hledět; Helena pak odvrátila zrak. Zamířil nahoru. "Přijdeš tedy do postele?" zeptal se. Byl k ní otočen zády; jeho úmysly jí zůstaly skryty -- jeho city vůči ní také: buďto skryty anebo pohřbeny v tom jeho ďábelském díle.

"Teď hned ne," odpověděla.

Počkal ještě na schodech. "Musíš něco číst?" zeptal se.

"Ne, na chvíli mám od čtení pokoj," odpověděla.

Garp odešel nahoru. Když přišla za ním, už spal, z čehož ji jalo zoufalství. Jestli na ni vůbec myslel, jak mohl usnout? Ale on měl ve skutečnosti hlavu plnou tolika věcí, že z toho musel být úplně popletený;

usnul, protože byl vylekaný. Kdyby byl schopen soustředit svoje city na jedno jediné, určitě by byl ještě vzhůru, až by za ním přišla. Mohli si tak ušetřit spoustu věcí.

Takže teď si vedle něho sedla na postel a pozorovala jeho tvář s láskou, která jí připadala větší, než jakou je schopna unést. Viděla jeho erekci, tak silnou, že to vypadalo, jako by takhle čekal na ni: vzala ho jemně do úst a za okamžik ucítila, že je hotov.

S překvapením se probudil a vypadal velice provinile - zřejmě když si uvědomil, kde je a s kým. Helena se však nezdála být provinilá ani v nejmenším; vypadala jen smutně. Garpa později napadlo, že to bylo, jako by Helena věděla, že se mu zdálo o paní Ralphové.

Když se vrátil z koupelny, spala. Usnula rychle. Konečně byla totiž bez pocitu viny a připadala si natolik svobodná, že si může dopřát své sny. Garp ležel vedle ní, nespál a pozoroval tu udivující nevinnost v její tváři - dokud ji neprobudily děti.

13 Když se Walt nasydl

Vždycky když se Walt nasydl, Garp špatně spal. Vypadalo to, jako by se snažil dýchat za chlapce i za sebe. V noci vstával, aby dítě políbil a polaskal se s ním; kdyby někdo Garpa pozoroval, myslel by si, že je schopen Waltovo nastuzení zahnat tím, že je nechá přejít na sebe.

"Panebože," říkala Helena, "vždyť je to jenom nachlazení. V pěti letech byl Duncan nachlazený pořád." Ted' když šlo Duncanovi na jedenáct, jako by z nastuzení a chřipek vyrostl; zato Walta v pěti přepadalo jedno nachlazení za druhým - anebo to bylo jedno dlouhé nastuzení, které vždy odešlo a zas se vrátilo. V březnovém blátivém údobí měl Garp dojem, že Waltova odolnost je úplně pryč; hochem otrásaly každou noc záchvaty vlhkého dusivého kašle, který budil jak jeho tak Garpa. Garp někdy při poslouhání zvuků z Waltova hrudníku usnul, ale pak se náhle probouzel, vyděšen, že neslyší bušení chlapcova srdce; jenže to jen chlapec odstrčil těžkou tátovu hlavu z hrudníčku, aby se mohl obrátit na druhou stranu a spát pohodlněji.

Doktor i Helena Garpovi říkali: "Je to jenom kašel."

Ale Waltovo neklidné noční dýchání Garpa tak děsilo, že nemohl spát. Proto byl obvyčejně vzhůru, když volala Roberta; pozdní noční mučivé stavy slečny Muldoonové už Garpa neděsily - očekával je -, Helenu ale Garpova úzkostná nespavost iritovala.

"Kdybys pracoval na nějaké knížce, byl bys natolik unavený, že bys nemohl být půlku noci vzhůru," říkala mu. To prý mu nedá spát ta jeho představivost, dodávala; jedním z příznaků, že dost nepíše - věděl Garp -, byla skutečnost, že mu přebývalo oproti všemu ostatnímu příliš mnoho fantazie. Například ten hrozný nápor snů: Garpovi se teď jen zdály samé horory o jeho dětech.

V jednom takovém snu viděl horor, který se odehrál, když četl pornografický časopis. Prohlížel si znovu a znovu jednu fotografii; byla velice pornografická. Zápasníci univerzitního týmu, s nimiž Garp někdy trénoval, měli pro takové obrázky zvláštní výrazivo. Garp zjistil, že ten slovník se nezměnil od dob, kdy byl na Steeringu, a že zápasníci z Garpova mužstva o takových obrázcích užívali úplně stejných slov. Změnu znamenala jen zvýšená dosažitelnost takových obrázků, ale názvy byly stejné.

Obrázku, na který se Garp díval ve snu, se dostávalo na žebříčku pornografických fotografií nejvyššího ocenění. Názvy fotografií nahých žen se lišily podle toho, kolik člověk mohl vidět. Když jste viděli jen stydké ochlupení, ale ne přímo partie pohlavního orgánu, říkalo se tomu "fotka křoví" - nebo prostě jen "křoví". Když jste viděli přímo partie pohlaví, jen částečně zakryté ochlupením, říkalo se tomu "bobřík";

"bobřík" byl lepší než "křoví"; "bobřík" ukazoval věc celou: ochlupení i pohlaví jako takové. A když bylo pohlaví otevřené, říkalo se tomu "rozevřenéj bobřík". A když se to celé ještě navíc lesklo, pokládalo se to ve světě pornografie vůbec za nejlepší: tomu se říkalo "mokrej rozevřenéj bobřík". Ta vlhkost naznačovala, že žena nebyla jenom nahá a vystavená a otevřená, ale že byla už taky připravená.

Ve snu se Garp díval na obrázek, kterému tedy zápasníci říkali "mokrej rozevřenéj bobřík", když vtom uslyšel křičet děti. Nevěděl, či děti to jsou, ale byla u nich Helena a jeho matka Jenny Fieldsová; všechny kolem něho procházely po schodech dolů a on se zoufale snažil před nimi skrýt, na co se dívá. Byly zřejmě nahoře a probudilo je něco strašného; šly dál dolů - zřejmě do suterénu nebo do sklepa, kde byl nějaký protiletectký kryt. A při té myšlence Garp přímo uslyšel duté výbuchy bomb - viděl, jak odpadává omítka, a pozoroval, jak bliká světlo - a pochopil děs té pohromy, která se k nim blížila. Děti pochodovaly po dvou s fňukáním za Helenou a Jenny, které je do protiletectkého krytu vedly tak soustředěně, jako by byly jejich vychovatelky. Pokud se vůbec na Garpa podívaly, pohlížely na něho s jakýmsi nejasným smutkem a pohrdáním, jako kdyby je právě nechal na holičkách a nebyl v tu chvíli vůbec s to jim pomoci.

Vypadalo to, že se spíš díval na "mokrého rozevřeného bobříka" a vůbec se nezajímal o nepřátelská letadla. To všechno, jak už je v povaze snů, naprosto nebylo jasné: přesně jako onen důvod, proč se cítil tak provinilý a proč na něho hleděly, jako by je skutečně zklamal.

Na konci té řady dětí šli Walt s Duncanem a drželi se za ruce; takzvaný systém kamarádů, jak se praktikuje na letních táborech, připadal Garpovi v jeho snu jako přirozená reakce dětí na katastrofu. Malý Walt plakal, přesně tak jak plakával, když ho trápil zlý sen a nemohl se z něho probudit. "Já mám zlý sen," sténal. Pak se podíval na otce a téměř na něho zakřičel: "Já mám zlý sen!"

Ale ve svém snu nemohl Garp Walta z jeho zlého snu probudit. Duncan hleděl stoicky přes rameno na otce, s tichým a statečně odevzdaným výrazem na své krásné mladé tváři. Duncan vypadal poslední dobou velice dospělý. V Duncanově pohledu se zračilo jeho a Garpovo společné tajemství: oba věděli, že to není sen a že Waltovi se nedá pomoci.

"Probud'te mě," křičel Walt, ale dlouhá řada dětí mizela v protiletectkém krytu. Walt se pokusil Duncanovi vykroutit z ruky (sahal mu asi k lokti) a otáčel se po otcí. "To se mi skutečně jenom zdá!" křičel Walt, jako by chtěl přesvědčit sám sebe. Garp nemohl dělat nic; nic neříkal a ani se nepokusil jít za nimi - po těch posledních schodech dolů. A padající omítka všechno pokryla bílým příkrovem. Bomby se pořád řítily.

"To se ti jenom něco zdá!" křičel Garp za malým Waltem. "Je to obyčejný zlý sen!" volal na něho, i když věděl, že lže.

V tu chvíli ho lehce kopla Helena a probudila ho.

Helena se nejspíš bála, že Garpova rozběhlá fantazie by se mohla od Walta obrátit na ni. Kdyby totiž věnoval Heleně jen polovinu starostí, které si dělal kvůli Waltovi, mohl by si uvědomit, že se něco děje.

Helena se domnívala, že drží věci pevně v rukou; aspoň je ovládala na začátku (když otevřela jako obvykle dveře u pracovny shrbenému Miltonovi a pustila ho dovnitř). Jakmile vešel, zavřela za ním a rychle ho políbila na ústa, držíc ho za štíhlý krk, takže se nemohl téměř ani nadýchnout, a třela se mu kolenem mezi nohama; převrhl přitom koš na papíry a upustil poznámkový sešit.

"Nemáme už o čem diskutovat," pravila Helena mezi nadýchnutím. Přejela mu jazykem po horním rtu; snažila se rozhodnout, jestli jí je jeho knír příjemný. Pak si řekla že ano; aspoň pro tu chvíli. "Pojedeme k

tobě. Nikam jinam."

"Je to za řekou," řekl jí.

"Já vím, kde to je," odpověděla. "Je tam čisto?"

"Jistě," odpověděl. "A mám tam na řeku nádherný výhled."

"O výhled mi nejde," řekla Helena. "Jde mi o to, aby tam bylo čisto."

"Je tam docela čisto," ujišťoval ji. "Ale můžu uklidit ještě líp."

"Můžeme jet jenom tvým autem," pokračovala.

"Já auto nemám," odpověděl.

"Já vím, že nemáš," pokračovala Helena. "Budeš si muset opatřit."

V tu chvíli se již usmíval; předtím byl překvapen, ale teď zas nabyl sebejistoty. "Ale snad si ho nemusím opatřovat hned teď?" zeptal se a otíral se jí přitom knírkem o krk a sahal jí na prsy. Helena se mu vymanila z objetí.

"Až ho seženeš, tak ho seženeš," řekla. "Mým jet nemůžeme a nechci, aby mě lidi viděli, jak s tebou jedu přes celé město anebo jezdím v autobusech. Kdyby se to někdo dověděl, je konec. Rozumíš?" Posadila se ke stolu a Michael Milton neměl pocit, že by si přála, aby obešel stůl k ní a pokusil se jí dotknout; takže se posadil na židli, kde obvykle sedali její studenti.

"Jistě, rozumím," přikývl.

"Mám svého muže ráda a nikdy mu neublížím," pokračovala Helena. Michael věděl, že teď by se neměl usmívat.

"Seženu auto hned," řekl.

"A uklid' v bytě, anebo ho dej uklidit," připomněla mu.

"Rozhodně," odpověděl. Teď už se odvážil trochu usmát. "Jaké auto mám sehnat?" zeptal se jí.

"Mně je to jedno," odpověděla mu. "Hlavně aby jelo; sežeň nějaké, které nemusí být pořád v autoopravně. A aby nemělo taková ta nízká sklápěcí sedadla. Sežeň nějaké s jedním dlouhým sedadlem vepředu." Vypadal neobyčejně překvapeně a zmateně, takže mu svůj požadavek vysvětlila. "Chci se pohodlně položit na předním sedadle. Chci si ti dát hlavu do klína, aby nikdo neviděl, že jedu vedle tebe. Rozumíš?"

"Neměj strach," odpověděl a znovu se usmál.

"Je to maloměsto," pravila Helena. "Nikdo se nesmí nic dovědět."

"Tak malé město to zas není," namítl Michael přesvědčivě.

"Každé město je maloměsto," ohradila se Helena, "a tohle je větší maloměsto, než by sis myslel. Mám ti

něco říct?"

"Co mi řekneš?"

"Ty spíš s Margie Tallworthovou," začala Helena. "Mám ji v semináři srovnávací literatury č. 205; je v druhém ročníku. A ještě se stýkáš s jednou velmi mladou studentkou - ta chodí k Dirksonovi na seminář anglického jazyka č. 150; myslím, že je v prváku, ale jestli ses s ní vyspal, to nevím. Pokud ne, tak asi nikoli proto, že bys to nezkoušel," dodala. "Podle toho, co já vím, svých kolegyně ses žádné nedotkl, aspoň ještě ne," pokračovala. "Ale určitě mi některá unikla, anebo tu prostě ještě je nějaká jiná."

Michael Milton se tvářil zahanbeně a hrdě zároveň a jeho obvyklé ovládání obličeje mu najednou dokonale vypovědělo, takže onen současný výraz ve tváři se Heleně natolik nelíbil, že se musela podívat jinam.

"Ano, takhle malé je tohle město, a každé město," dodávala Helena. "Když budeš chtít mít mě, nebudeš smět mít žádnou z těch ostatních. Já dobře vím, čeho si děvčata všimnou, a taky vím, co všechno jsou ochotny povídat."

"Ano," přikývl Michael Milton; vypadalo to, jako by si chtěl dělat poznámky.

Najednou si Helena na něco vzpomněla a na okamžik vypadala trochu vyděšená. "Máš řidičský průkaz?" zeptala se.

"To mám!" vyhrkl Michael Milton. Oba se rozesmáli a Helenino napětí povolilo; ale když přišel za ní ke stolu a chtěl ji políbit, zavrtěla hlavou a mávnutím ruky ho odehnala.

"A tady se mě víckrát nedotkneš," rozhodla. "V téhle pracovně se nic soukromého dít nebude. Já dveře nikdy nezamykám. A dokonce je ani moc ráda nenechávám zavřené. Prosím tě, otevři je, ano?" požádala ho a on jí vyhověl.

Vůz obstaral; velký buick roadster, starý typ stejšnu - s pravými dřevěnými příčlemi po stranách. Byl to model buick dynatlow z roku 1951, těžký a celý zářící předkorejským chromem a nefalšovaným dubem. Vážil 5500 liber anebo téměř tři tuny. Obsah oleje měl jeden a tři čtvrti galonu a benzínu devatenáct. Původní cena byla 2850 dolarů, ale Michael Milton ho dostal ani ne za šest set.

"Je to stojatý osmiválec, třiadvacet kubíků, řízení s posilovačem, jednoduchý karburátor," vysvětloval obchodník Michaelovi. "A není moc zrezivělý."

Vůz měl ve skutečnosti nevýraznou barvu sražené krve, široký byl přes šest stop a dlouhý sedmnáct. Přední sedadlo bylo tak dlouhé a tak hluboké, že si na něj mohla Helena lehnout a téměř přitom nemusela krčit nohy - a dokonce ani nemusela pokládat hlavu Michaelu Miltonovi do klína, což ovšem stejně činila.

Nekladla mu však hlavu do klína, protože musela; ráda sledovala panel a také ráda zblízka čichala vůni hnědé karmínové kůže velkého hladkého sedadla. Kladla mu hlavu do klína, protože ráda cítila, jak Michaelova noha střídavě tuhne a zas se uvolňuje a jak se jeho stehno lehce pohybuje mezi brzdou a plynem. V tom klíně měl člověk klid, protože vůz neměl žádnou spojku; stačilo, aby řidič hýbal pouze jednou nohou a to ještě jen občas. Michael Milton nosil drobné peníze obezřetně v levé přední kapse, takže Helena cítila jen jemné záhyby jeho manšestrových kalhot, které zůstavovaly na její tváři lehounké otisky - a někdy ucítila na uchu anebo ve vlasech na zátylku jeho sílící erekcí.

Někdy si představovala, jak ho bere během jízdy městem do úst v tom velkém autě se zející chromovou

maskou chladiče, jež jí připomínala tlamu žeroucí ryby - ryby, která má přes zuby nápis Buick Eight. Ale Helena věděla, že to by nebylo bezpečné.

První známka, že celá záležitost nemusí skutečně být tak úplně bezpečná, byla okolnost, že Margie Tallworthová přestala chodit do Helenina semináře srovnávací literatury č. 205, aniž slůvkem vysvětlila, co se jí na semináři nelíbí. Helena se obávala, že seminář sám asi není to, co se Margie nelíbí, a proto si mladou slečnu Tallworthovou zavolala do pracovny, aby ji požádala o vysvětlení.

Margie Tallworthová jako studentka druhého ročníku dobře věděla, že žádného vysvětlení zapotřebí není; do určité doby mohl každý student ze semináře svobodně odejít bez povolení vyučujícího. "Musím uvést nějaký důvod?" zeptalo se děvče Heleny rozmrzele.

"Ne, nemusíte," odpověděla Helena. "Ale kdybyste nějaký měla, ráda bych ho slyšela."

"Nemusím žádný důvod ani mít," pravila Margie Tallworthová, Vydržela Helenin upřený pohled déle než obvykle ostatní studenti; pak se zvedla, že půjde. Je hezká, drobná a na studentku docela pěkně oblečená, uvažovala Helena. Jestliže tu je nějaká souvislost mezi dřívější přítelkyní Michaela Milтона a jeho současným vkusem, pak zřejmě jen ta okolnost, že má rád ženy, které se pěkně oblékají.

"Je mi líto, že to nevyšlo," řekla Helena vlastně po pravdě, když Margie odcházela; pořád ještě zkoušela zjistit, co by děvče mohlo vědět.

Ta to ví, pomyslela si a ihned obvinila Michaela.

"Tys to vyžvanil," konstatovala chladně, protože po telefonu s ním chladně hovořit dovedla. "Jen mi řekni, jaks to s tou Margie Tallworthovou skončil?"

"Hrozně šetrně," odpověděl Michael Milton samolibě. "Ale to víš, dát někomu košem, znamená dát někomu košem, a je to fuk, jakým způsobem to uděláš." Helena neměla ráda, když se jí pokoušel poučovat - s výjimkou sexuálních záležitostí: v tom ohledu jí vyhovoval a tam taky zřejmě potřeboval mít pocit dominantního postavení. To pro ni bylo něco jiného a proti tomu nic neměla. Někdy si o něm myslela, že si počíná dost drsně, ale nikdy nijak nebezpečně; a když se mu jasně vzepřela, nechal toho. Jednou mu musela říct: "Ne! To se mi nelíbí, to dělat nebudu." Ale dodala: "Prosím tě," protože tak jistá si tím zas nebyla. Tenkrát přestal; šel na ni sice s jistým násilím, ale jiným způsobem - způsobem, který jí vyhovoval. Že mu nemohla důvěřovat úplně, to pro ni mělo určité vzrušení. Ale nedůvěra v jeho mlčení byla něco jiného; kdyby se dověděla, že o ní někde mluvil, to by byl konec.

"Já jsem jí nic neprozradil," tvrdil Michael. "Jen jsem jí řekl: ‚Margie, se vším je konec,‘ nebo tak něco. Dokonce jsem jí ani neřekl, že je tu jiná žena, a už rozhodně jsem jí vůbec nic nepověděl o tobě."

"Ale slyšela nejspíš, jaks o mně mluvil předtím," namítla, "chci říct, než tohle začalo."

"Jí se tvůj seminář stejně nikdy nelíbil," pokračoval Michael. "O tom jsme spolu skutečně jednou hovořili."

"Jí se ten seminář nelíbil?" zeptala se Helena. To ji opravdu překvapilo.

"No ona moc chytrá není," odpověděl Michael netrpělivě.

"Ale rozhodně by nic vědět neměla," prohlásila Helena. "Myslím to vážně: měl bys to zjistit."

Jenže Michael Milton nic nezjistil. Margie Tallworthová s ním odmítla hovořit. Pokoušel se jí telefonem namluvit, že to bylo kvůli nějaké bývalé přítelkyni, která se k němu vrátila - přijela z venkova, neměla kde bydlet, to víš, jedno k druhému. Ale Margie Tallworthová zavěsila dřív, než mohl příběh patřičně vylepšit.

Helena o něco víc kouřila. Několik dní Garpa úzkostlivě pozorovala - a jednou cítila opravdovou vinu, když se s Garpem milovala; cítila se provinilá, že se s ním miluje nikoli proto, že chce, ale protože ho chce ubezpečit, že všechno je v pořádku, kdyby si náhodou myslel, že se něco děje.

Garp si vlastně nic ani moc nemyslel. Anebo: myslel si, ale jen jednou, nad modřinkami na vypnutých zadních ploškách Heleniných stehů; přestože měl Garp sílu, s dětmi a se ženou zacházel velice jemně. Věděl, jak vypadají modřinky po otiscích prstů, protože byl zápasník. Den nebo dva nato si všiml podobných modřinek po prstech na zadní straně Duncanových paží - přesně tam, kde chlapce držel, když s ním zápasil, a usoudil, že lidi, které má rád, asi bere do rukou trochu tvrději, než zamýšlí. Došel tedy k závěru, že ty otisky prstů na Heleně budou od něho.

Byl příliš marnivý, aby se dal snadno vyprovokovat k žárlivosti. A to jméno, které měl jednou ráno, když se probudil, na rtech, mu uniklo. Žádné práce od Michaela Milтона se po domě už nevyskytovaly a Helena kvůli němu nemusela ponocovat. Vlastně chodila spát čím dál tím časněji; potřebovala si odpočinout.

Helena našla nakonec v té holé ostré řadicí páce zalíbení; palčivá bolest, kterou cítila navečer cestou domů z fakulty v břišku dlaně, jí dělala dobře, a často ruku přitiskla k holé páce tak silně, že stačilo jen maličko přitlačit, a rozřízla by si kůži. Dokázala si tak vehnat do očí slzy, takže než došla domů, nabyla opět pocitu čistoty - a to už na ni kluci mávali a volali z okna pokoje, kde měli televizi; a Helena vcházela do kuchyně a Garp jí hlásil, co jim všem uvařil k večeři.

Že by Margie Tallworthová mohla něco vědět, Helenu děsilo. I když totiž řekla Michaelovi - a taky sama sobě, že v tom okamžiku, kdy by se někdo něco dověděl, všechno ihned skončí, věděla nyní, že konec by byl obtížnější, než si prvně představovala. Objala se v kuchyni s Garpem a doufala, že Margie Tallworthová nic neví.

Margie Tallworthová byla sice dost hloupá, ale Miltonův vztah k Heleně jí nebyl neznámý. Neměla ponětí o mnoha věcech, ale o tomhle věděla. Byla natolik hloupá, aby se domnívala, že její plytké vzplanutí k Michaelovi Miltonovi "se povzneslo", jak se vyjádřila, nad to "sexuální", zatímco předpokládala, že Helena se s Michaelem pouze baví. Ve skutečnosti se Margie Tallworthová v tom "sexuálním" úplně vyžívala; skutečně lze těžko říct, čeho jiného se její vztah s Michaelem Miltonem vůbec týkal. Avšak nedá se tvrdit, že by se tak úplně mýlila, když předpokládala, že tohle je právě podstata vztahu Heleny a Michaela Milтона. Margie Tallworthová byla navíc hloupá v tom smyslu, že se domýšlela příliš mnoho, častokrát příliš mnoho, ale v tomhle případě se domýšlela správně.

V době, kdy spolu Milton a Helena skutečně ještě debatovali o Michaelově "práci", se Margie domýšlela - už tehdy -, že spolu spí. Margie Tallworthová nevěřila, že by někdo vůbec mohl navázat s Michaelem Miltonem nějaký jiný vztah. Z tohoto jednostranného hlediska nebyla nevědomá. Takový vztah, jaký měla Helena s Michaelem, mohla poznat dřív, než ho poznala Helena sama.

Z dámské umývárny ve třetím patře budovy anglického jazyka a literatury měla Margie Tallworthová možnost vidět z okna (zvenčí neprůhledného) lehce zbarveným předním sklem třitunového buicku, který vyplouval z parkoviště jako královská rakev, přímo až dovnitř vozu. Margie spatřila štíhlé nohy paní Garpové natažené na předním sedadle. Tímhle zvláštním způsobem se přece v autě jezdí jen s tím nejlepším přítelem.

Margie poznala jejich zvyky líp, než rozuměla sama svým; aby zapomněla na Michaela Milтона, chodila na dlouhé procházky a seznamovala se s Heleniným příbytkem. Způsoby Helenina manžela poznala brzy, protože Garp měl zvyky výjimečně stálé: ráno pochodoval z místnosti do místnosti; zřejmě bude nezaměstnaný. To se Margie Tallworthové výborně hodilo do jejího obrazu paroháče: nezaměstnaný muž. V poledne vyběhl v sportovním oblečení z domu a utíkal někam pryč; když zřejmě uběhl kolik mil, vrátil se a četl poštu, která došla téměř vždycky v jeho nepřítomnosti. Pak zase pochodoval po domě; cestou do koupelny se postupně svlékal, a když vyšel ze sprchy, oblékal se pomalu. Do jejího obrazu podváděného manžela se jí však nehodilo jedno: Garp měl pěkné tělo. A proč trávil tolik času v kuchyni? Margie Tallworthová uvažovala, jestli není náhodou nezaměstnaný kuchař.

Pak se domů vrátily děti a nad těmi pukalo Margie Tallworthové její měkké srdíčko. Byl to pěkný pohled pozorovat, jak si Garp s dětmi hraje, což také odpovídalo Margieně představě paroháče: někoho, kdo doma do zpitomení dovádí s dětmi, zatímco manželku mu hoblují někdo jiný. To "hoblují" bylo slovo, které slyšel Garp též mezi zápasníky, stejně tak jako se užívalo ještě kdysi na Steeringu za starých časů „krve a modře“. Věčně se někdo někde chlubil, že "hobloval mokřýho rozevřeného bobříka".

A tak když jednoho dne vyrazil Garp ve svém sportovním odění z domu, čekala Margie, jen co by odběhl kousek dál, a pak zašla na Garpovic verandu, s navoněným lístečkem, který mu chtěla hodit do pošty. Vymyslela si to pečlivě, aby měl dost času si vzkaz přečíst a vzpamatovat se (jak doufala), než se vrátí děti. Tak si aspoň představovala, že někdo musí takovou zprávu zažít: náhle! A pak bude mít dost času, aby se mohl oklepat a postavit se před dětmi. Což byl další příklad svědčící o nevědomosti Margie Tallworthové.

Lístek sám jí dal práci, protože Margie se nedovedla zvlášť obratně vyjadřovat. A navoněný nebyl úmyslně, ale proto, že Margie Tallworthová měla doma navoněný kdejaký kousek papíru; kdyby o tom byla přemýšlela, byla by si uvědomila, že k takové zprávě se vůně vůbec nehodí, ale to byla opět další záležitost na kontě jejího ignorantství. Dokonce i její písemné práce na fakultě byly navoněné; když Helena četla první Margien esej, který jí napsala pro seminář srovnávací literatury č. 205, krčila nad tou vůní nos.

Na lístku, který Margie napsala Garpovi, stálo:

Vaše paní se "zapletla" s Michaelem Miltonem.

Margie Tallworthová vyrostla v člověka, který vždycky raději řekl o někom, že "nám odešel", než že "zemřel". Takže se tedy delikátně vyjádřila, že se Helena "zapletla" s Michaelem Miltonem- S tím sladce vonícím lístkem v ruce zůstala stát na Garpovic verandě, když vtom se dalo do deště.

Nic nemohlo Garpa rychleji odradit od běhu než déšť. Hrozně nerad si promáčel tenisky. Běhal v zimě, běhal ve sněhu, ale když pršelo, utíkal domů, nadával a hodinu vařil v náladě pošmourného počasí. Pak si navlékl pončo a jel autobusem do haly, kde trénoval zápas. Cestou vyzvedl ve školce Walta a vzal ho s sebou; když do haly dorazil, zatelefonoval domů, aby se přesvědčil, jestli se Duncan vrátil ze školy. Někdy ještě dával Duncanovi instrukce, třeba když se dopékalo maso, ale obvykle ho poučoval o tom, jak má jezdit opatrně na kole, a zkoušel ho, jestli zná čísla nouzových volání: ví, jaké číslo má volat v případě požáru, výbuchu, ozbrojeného vloupání nebo nějakého neštěstí a zmatku na ulici?

Pak zápasil a po tréninku s sebou vzal do sprchy i Walta; když volal domů podruhé, přijela pro ně už Helena.

Proto Garp nesnášel déšť; přestože s gustem zápasil, déšť komplikoval jeho nejobyčejnější plány. A

Margie Tallworthová byla naprosto nepřipravená, když ho najednou uviděla za sebou na verandě, zadýchaného a vzteklého.

"Áááá!" vyjekla; stiskla lístek v ruce tak silně, jako by to byla hlavní tepna nějakého živočicha, jemuž chtěla zastavit tryskající krev.

"Dobrý den," pozdravil Garp. Připadala mu jako slečna k dětem. Ale slečnám k dětem se už před nějakým časem odnaučil. Usmál se na ni s upřímnou zvědavostí - a to bylo všechno.

"Áaa," udělala Margie Tallworthová znovu; nebyla s to promluvit. Garp pohlédl na zmačkaný lístek v její ruce; zavřela oči a podávala mu lísteček, jako by kladla ruku do ohně.

Garp si nejdřív myslel, že je to nějaká Helenina studentka, která od ní něco chce, ale teď ho napadlo něco jiného. Viděl, že dívka nemůže mluvit, a viděl taky, jak mu celá nesvá lístek podává. Garpova zkušenost s mlčícími ženami, které mu s takovým plachým zmatkem podávaly lístky, se omezovala na stoupenkyně Ellen Jamesové; a tak potlačil okamžitý plamen zlosti nad tím, že se mu zase představuje nějaká další úděsná stoupenkyně Ellen Jamesové. Anebo že by ho přišla s něčím otravovat jakožto samotářského syna té vzrušující Jenny Fieldsové?

Dobrý den! Já jsem Margie. Jsem stoupenkyně Ellen Jamesové, bude stát na tom stupidním lístečku.

Víte, co to znamená stoupenkyně Ellen Jamesové?

Garp si pomyslel, že za chvíli budou organizované jako ti náboženští blázni, co člověku nosí nejspravedlivější letáky o Pánu Ježíši až ke dveřím. To je ale úděsné, že tyhle stoupenkyně Ellen Jamesové začínají mít vliv na tak mladé dívky; tahle je přece ještě příliš mladá na to, uvažoval, aby věděla, jestli do dalšího života bude jazyk potřebovat nebo ne. Zavrtěl hlavou a mávl rukou na znamení, že lístek nechce.

"Ano, ano, já vím, já vím," vyrazil ze sebe. "No a co?"

Na tohle nebyla chudák Margie Tallworthová připravená. Přišla jako anděl pomsty - s tím svým strašlivým posláním, a jaké to pro ni bylo břemeno! - zvěstovat tu zlou zprávu, která přece nějak musí vejít ve známost. Jenže on to už ví! A dokonce je mu to jedno.

Přitiskla lístek oběma rukama tak silně ke svým hezkým rozechvělým prsům, že z lístku vymáčkla ještě víc parfému - anebo možná ze sebe -, až Garpa ovanula svěží dívčí vůně a zůstal na ni vyjeveně hledět.

"Povídal jsem ,No a co?' " zopakoval Garp. "Vy si skutečně myslíte, že můžu mít úctu před někým, kdo si vyřízne jazyk?"

Margie ze sebe konečně vypravila: "Co?" Popadl ji v tu chvíli strach. Teď pochopila, proč ten chudák celý den štráduje v bytě: je to cvok.

Garp slovo zřetelně uslyšel; nebylo to ani ono udušené "Áá-áá," ani to kratší "Áaa" - nebylo to slovo, jaké by mohl vydat amputovaný jazyk. Bylo to celé slovo.

"Co?" zeptal se.

"Co?" opakovala ona.

Zíral na lístek, který držela přitisknutý k tělu.

"Vy dovedete mluvit?"

"Samozřejmě," zaskřehotala.

"Co to máte?" zeptal se a ukázal na lístek. Ale to už se ho bála - bláznivého paroháče. Pámbů ví, co by mohl udělat. Povraždit děti, zabít ji; vypadal dost silný na to, aby jednou ranou zabil i Michaela Miliona. A když člověka vyslyší nějaký chlap, vždycky působí hrozivě. Couvla před ním, z verandy pryč.

"Počkejte!" zavolal na ni Garp. "Je ten lístek pro mě? Je to něco pro Helenu? Kdo jste?"

Margie Tallworthová zavrtěla hlavou. "To je omyl," zašeptala, a když se otočila, aby utekla, vrazila do promočeného listonoše, až mu rozházela brašnu a padla zpátky na Garpa. Garp měl najednou představu Duny, toho senilního medvěda, který kutálí listonoše po vídeňském schodišti - navěky exkomunikován. Ale Margie Tallworthové se stalo jen to, že padla na podlahu verandy; roztrhla si punčochu a odřela si koleno.

Listonoš, který se domníval, že přišel v nevhodný okamžik, hledal rychle, nervózně mezi rozsypanými dopisy Garpovu poštu, ale Garpa zajímalo jen, jaký vzkaz mu přinesla ta plačící dívka. "Co je?" zeptal se jí šetrně; pokusil se jí pomoci vstát, ale dívka raději chtěla zůstat sedět na zemi. Pořád vzlykala.

"Promiňte," omlouvala se. Byla celá zmatená; zůstala u Garpa jen o minutu déle a měla dojem, že se jí docela zamlouvá, takže v tu chvíli už pro ni bylo velice těžké tu zprávu mu dát.

"S tím kolenem to není tak hrozné," konstatoval Garp, "ale já vám to něčím vyčistím." Šel dovnitř pro nějaké antiseptikum a obvaz na ránu, ale Margie toho využila a odbelhala se pryč. Přímou do očí by mu tu zprávu říct nedovedla, ale zároveň nedokázala ji před ním zatajit. Nechala tam pro něho lístek. Listonoš se za ní díval, jak pajdá postranní ulicí k zastávce autobusů; najednou ho napadlo, co jsou ti Garpovi vlastně zač. A taky dostávají daleko víc pošty než ostatní rodiny.

Bylo to díky všem těm dopisům, které Garp napsal a na které se jeho vydavatel John Wolf zoufale snažil odpovídat. A také dostával knihy k lektorování a recenzování; Garp je dával Heleně, která je aspoň přečetla. Pak také chodily časopisy pro Helenu; Garpovi se zdálo, že je jich nějak moc. Jemu docházely jen dva předplacené časopisy: Labužník a Zápasník amatér. Také samozřejmě přicházely účty. A dost často dopis od Jenny; nic jiného totiž tou dobou nepsala. A občas krátký milý dopis od Erního Holma.

Někdy jim oběma napsal Harry Fletcher a Garpovi pořád psala tím svým obdivuhodně hladkým stylem Alice - o ničem.

A mezi tou obvyklou poštou našel tedy Garp lístek, vonící parfémem a zvlhlý slzami. Garp odložil lahvičku s antiseptikem a obvazy; po děvčeti ho už pátrat nenapadlo. Držel smuchlaný lístek a myslel si, že více méně ví, co v něm bude.

Uvažoval, proč ho něco takového nenapadlo dřív; přece k tomu ukazovalo tolik věcí; když o tom v tu chvíli přemýšlel, říkal si, že už o tom uvažoval dávno, jenom ne zcela uvědoměle. Rozbaloval lístek pomalu - aby se nepotřhal - a papír vydával křupavé podzimní zvuky, přestože všude kolem byl chladný březen, měsíc zraněné země tající v bláto. Když lístek otevřel, zapraskalo to jako v kostech, Garpa ovanul parfém a zdálo se mu, jako by slyšel dívčino ostré vyjeknutí: "Co?"

Věděl "co"; ale nevěděl "s kým" - nevěděl to jméno, které se mu jednou ráno rozezvučelo v hlavě, ale

pak mu z mysli vypadlo. Lístek mu jméno samozřejmě připomněl: Michael Milton. Znělo Garpovi jako zvláštní druh nové zmrzliny v tom obchodě, kam vodil kluky. Jemná jahodová, Čokoládová s čokoládou, Kapucínská kávová a Pohár Michael Milton. Bylo to odporné jméno - s příchutí, kterou cítil přímo na jazyku - a Garp odpochoďoval ke kanálu, příšerně navoněný lístek roztrhal na kousíčky a zmačkané je prostrkal mříží. Pak šel domů a četl si jméno v telefonním seznamu, znovu a znovu.

Připadalo mu, že Helena je už s někým "zapletená" dlouho; a taky se mu zdálo, že to nějakou dobu ví. Ale to jméno! Michael Milton! Na nějakém večírku, kde mu byl představen, ho Garp před Helenou otaxoval. Řekl Heleně, že Michael Milton je "šáša"; prodiskutovali spolu taky jeho knírek. Michael Milton! Garp to jméno četl tolikrát, že zíral do telefonního seznamu, ještě když se Duncan vrátil ze školy, a domníval se, že otec zase hledá jména pro své pomyslné postavy.

"Tys ještě nevyzvedl Walta?" zeptal se Duncan.

Garp zapomněl. A Walt je navíc nastuzený, uvědomil si. A s takovým nastuzením by na něho chlapec neměl čekat.

"Pojď, zajedem pro něho spolu," řekl Garp Duncanovi. K Duncanovu překvapení zahodil Garp telefonní seznam do popelnice. Pak spolu šli na zastávku autobusu.

Přestože pořád přšelo, měl na sobě Garp stále své sportovní oblečení; Duncanovi to sice připadalo divné, ale neříkal nic. Pak oznámil: "Dneska jsem dal dva góly." Z nějakého důvodu nehráli u Duncana ve škole nic jiného než fotbal, na podzim, v zimě i na jaře, jenom fotbal. Byla to malá škola, ale ten fotbal se pěstoval z jiného důvodu; Garp už jej zapomněl. Nicméně se mu ten důvod stejně nikdy nezdál. "Dva góly," opakoval Duncan.

"To je nádhera," pochválil ho Garp.

"Jeden hlavičkou," upřesňoval Duncan.

"Sám, hlavičkou?" divil se Garp. "To je fantazie,"

"Ralph mi perfektně přihrál," pokračoval Duncan.

"Stejně je to nádhera," chválil Garp. "A od Ralph je to prima." Garp objal Duncana paží kolem ramen, ale věděl, že by byl Duncan nesvůj, kdyby mu dal pusu; to Walt si pusou ještě nechá dát, uvažoval. Pak si pomyslel na to, jak by dal pusou Heleně, a téměř vstoupil pod autobus.

"Tati," vyhrkl Duncan. A v autobuse se otce zeptal: "Nestalo se ti nic?"

"Ne, nic," odpověděl Garp.

"Já myslel, že budeš v hale, v zápasnickém sále," řekl Duncan. "Přece přší."

Z Waltovy školky byl výhled přes řeku a Garp se snažil přesně lokalizovat adresu Michaela Milтона, kterou si zapamatoval z telefonního seznamu.

"Kde jste byli tak dlouho?" kňoural Walt. Kašlal, teklo mu z nosu a byl rozpálený. Vždycky když přšelo, čekal, že půjdou zápasit.

"Pojďme teď všichni do zápasnického sálu, když už jsme ve městě!" navrhl Duncan. Počínal si stále

logičtěji, ale Garp řekl ne, ten den že už zápasit nechce. "Proč ne?" chtěl vědět Duncan.

"Protože má na sobě věci na běhání, pitomče," řekl Walt.

"Prosím tě, přestaň, Walte," okřikl ho Duncan. Více méně spolu vlastně zápasili v autobuse, až je Garp napomenul, že to nesmějí dělat. Waltovi není dobře, vysvětloval jim, a takovéhle kočkování nedělá při nastuzení dobře.

"Ale mně nic není," tvrdil Walt.

"To víš, že je," vyjel Garp.

"To víš, že je," poškleboval se Duncan.

"Přestaň, Duncane," okřikl ho Garp.

"Pánové, ty máš teda náladu," řekl mu Duncan, a Garp měl chuť mu dát pusy; Garp chtěl Duncana ujistit, že žádnou špatnou náladu nemá, ale líbání nedělalo Duncanovi dobře, tak dal pusy raději Waltovi.

"Tati!" zakňoural Walt. "Vždyť ty jsi celej mokrej a zpocenej."

"Protože má na sobě věci na běhání, pitomče," řekl Duncan.

"Duncan mi řekl pitomče," stěžoval si Walt Garpovi.

"Slyšel jsem," odpověděl Garp.

"Já nejsem žádnéj pitomec," ohradil se Walt.

"Jseš," řekl Duncan.

"Přestaňte, oba!" poručil Garp.

"Táta má fantastickou náladu, že Walte!" obrátil se Duncan na bratra.

"To má," přikývl Walt a rozhodli se, že se nebudou prát a radši si budou dobírat tátu, až je autobus vysadil - několik ulic před jejich domem, v stále silícím dešti. Kousek od jejich domu z nich byla pěkně promočená trojička, a v tu chvíli vedle nich zpomalilo auto, které předtím jelo nepřiměřenou rychlostí; okénko se po jistých potížích spustilo a Garp uviděl v lehkém oparu interiéru zdrchaný lesknoucí se obličej paní Ralphové. Smála se na ně.

"Neviděl jsi Ralpa?" zeptala se Duncana.

"Ne-ne," odpověděl Duncan,

"Toho trumberu nenapadne, že by se měl jít před deštěm někam schovat," prohlásila. "A myslím si, že vás taky ne," pravila roztomile ke Garpovi; pořád se usmívala a Garp se na ni taky pokoušel usmívat, ale nenapadlo ho vůbec nic, co by jí řekl. Měl podezření, že výraz v obličeji ovládá velice bídně, protože paní Ralphová by si většinou nedala jen tak ujít příležitost, aby si ho v dešti nedobírala. Místo toho se však na Garpa podívala, náhle vyděšena jeho přišerým úsměvem a znovu okénko vytáhla. "Nashle," zavolala a odjížděla. Pomalu.

"Nashle," zahuhlal za ní Garp; obdivoval se té ženě, ale v tu chvíli uvažoval, že se musel nakonec přihodit i tenhle horor, že se střetl s paní Ralphovou.

Doma Waltovi natočil do vany horkou vodu a vlezl si do ní s ním - bývala to často záminka, aby mohl s tím tělíčkem zápolit. Duncan už byl příliš velký, aby se s Garpem vešli do jedné vany.

"Co je k večeři?" volal Duncan nahoru.

Garp si uvědomil, že na večeři zapomněl.

"Já na večeři zapomněl," odpověděl.

"Ty žes zapomněl?" zeptal se ho Walt, ale Garp Walta ve vaně potápěl a lechtal a Walt se snažil bránit, takže večeři pustil z hlavy.

Garp se rozhodl, že z vany nepůjde. Přitáčet pořád horkou vodu; byl přesvědčen, že pára dělá Waltovi dobře na plíce. Chtěl s chlapcem zůstat ve vaně tak dlouho, dokud si Walt bude ochoten hrát.

Když se Helena vrátila domů, byli spolu pořád ještě ve vaně.

"Táta zapomněl na večeři," oznámil jí ihned Duncan.

"Že zapomněl na večeři?" řekla Helena.

"Úplně na ni zapomněl," přikývl Duncan.

"Kde je?" zeptala se Helena.

"Koupe se s Waltem," oznamoval Duncan. "Už se koupou hodiny!"

"Panebože!" vyhrkla Helena. "Třeba se utopili."

"To by se ti líbilo, co?" zakřičel Garp seshora z koupelny. Duncan se zasmál.

"Má fantastickou náladu," oznamoval Duncan matce.

"To vidím," přikývla Helena. Šetrně položila ruku Duncanovi na rameno a dávala si pozor, aby nepoznal, že se vlastně o něho potřebuje opřít. Najednou jako by si nebyla jista rovnováhou. Zůstala nepohnutě stát dole u schodů a volala na Garpa. "To se ti nevyvedl den?"

Ale Garp sklouzl pod vodu; jenže to bylo jen gesto sebeovládání, protože v sobě vůči ní pocítil náhle nenávisť, a nechtěl, aby to Walt viděl nebo slyšel.

Odpověď nešla a Helena stiskla Duncanovo rameno silněji. Prosím tě, jen ne před dětmi, pomyslela si. Byla to pro ni nová situace - ocitnout se v nějakém sporu s Garpem v defenzívě -a dostala strach.

"Mám přijít nahoru?" zavolala.

Odpověď se pořád neozývala; Garp dovedl zdržovat dech nadlouho.

Walt křikl dolů: "Táta je pod vodou."

"Táta je divnej," prohlásil Duncan.

Garp se vynořil, aby se nadechl, zrovna když Walt znovu zakřičel: "Táta zadržuje dech!"

Asi za minutu Garp zašeptal Waltovi: "Řekni jí, že jsem ještě pod vodou, Walte, ano?"

Walt to zřejmě pokládal za d'ábelsky mazaný trik a zaječel dolů na Helenu: "Táta je pořád ještě pod vodou."

"Pánové!" vyhrkl Duncan. "Měli bychom mu to stopnout. To snad musí být rekord."

Ale to už se Heleny začínala opravdu zmocňovat panika. Duncan jí vyklouzl zpod ruky - rozběhl se po schodech nahoru, aby viděl ten jedinečný výkon v zadržování dechu - a Helena měla pocit, že má nohy z olova.

"Pořád je pod vodou," ječel Walt, přestože Garp už ho utíral ručníkem a vypouštěl vanu; stáli spolu nazi na rohožce před velkým zrcadlem. Když Duncan vešel do koupelny, Garp jen zvedl prst ke rtům a umlčel ho.

"Teď to řekněte oba dohromady," pošeptal jim Garp. "Budu počítat do tří a pak řeknete ,Ještě je pod vodou!' Raz, dva, tři!"

"Ještě je pod vodou!" hulákali Duncan a Walt společně a Helena měla pocit, že jí snad praskají plíce. Zdálo se jí, jako by jí z hrdla unikl nějaký výkřik, ale neozval se žádný zvuk, a vyběhla po schodech nahoru, s myšlenkou, že jen její manžel mohl připadnout na takovou odplatu: utopit se před jejich dětmi a na ní nechat, aby jim vysvětlila, proč to udělal.

S pláčem vběhla do koupelny a tak překvapila Duncana a Walta, že se musela téměř ihned ovládnout - aby je nevydělala. Garp stál nahý u zrcadla, utíral se ručníkem mezi prsty u nohou a hleděl na ni způsobem, jakým učil Ernie Holm své zápasníky obhlížet soupeře, než se rozjede zápas.

"Jdeš pozdě," řekl jí. "Už jsem umřel. Ale dojíámá to a překvapuje, že ti na tom sejde."

"O tom si promluvíme později, ano?" zeptala se ho s nadějí v hlase - as úsměvem, jako by to byl dobrý žert.

"To jsme tě natáhli!" pravil Walt a rýpl Helenu do boku.

"Pánové, kdybychom takovou habad'uru udělali tobě," řekl Duncan otci, "to by ses na nás pěkně naštvál."

"Děti ještě nejedly," připomněla Helena.

"Nikdo nic nejedl," pravil Garp. "Pokud tys nejedla."

"Já můžu počkat," řekla mu.

"Já taky," řekl on jí.

"Něco dětem nachystám," nabídla se Helena a strkala Walta z koupelny. "Musí tam být vejce a k tomu budou kukuřičné vločky."

"K večeři?" vyjel Duncan. "No to bude parádní večeře," poznamenal.

"Prostě jsem zapomněl, Duncane," omlouval se Garp.

"Já chci topinky," hlásil Walt.

"Topinky můžeš mít taky," ujišťovala ho Helena.

"Zvládneš to?" zeptal se Garp Heleny.

Jen se na něho usmála.

"Panebože, topinky zvládnou dokonce i já," hlásil se Duncan. "Myslím, že i Walt si dovede udělat lupínky s mlíkem."

"Ale vejce jsou potvory," řekla Helena a pokusila se zasmát.

Garp se zase sušil mezi prsty. Když děti odešly z koupelny, strčila dovnitř Helena znovu hlavu. "Promiň, a - mám tě ráda," řekla, ale Garp se od své cílevědomé činnosti nezvedl. "Nikdy jsem ti nechtěla ublížit," pokračovala. "Jaks na to přišel? Ani jedinkrát jsem na tebe nepřestala myslet. To ta dívka?" zeptala se šeptem Helena, ale Garp věnoval všechnu pozornost prstům.

Když nachystala dětem jídlo (jako by to byla její oblíbená zvířátka, napadlo ji později), šla zpátky nahoru za ním. Pořád byl ještě před zrcadlem, seděl nahý na kraji vany.

"On neznamená nic; a tobě nikdy nic nevzal," řekla mu. "A je s tím konec, skutečně konec."

"Od kdy?" zeptal se jí.

"Od teďka," odpověděla, "Jen mu to musím říct."

"Neříkej mu nic," pravil Garp. "Ať to sám uhodne."

"To nemůžu udělat," řekla Helena.

"Já mám ve vajíčku skořápky!" křičel zezdola Walt.

"Já mám spálenou topinku!" ozval se Duncan. Ať už vědomky nebo nevědomky, jako by si řekli, že rodiče budou vyrušovat, aby se nemohli věnovat sami sobě. Garpa napadlo, že děti zřejmě mají nějaký instinkt, jak od sebe dostat rodiče, když by neměli být spolu.

"Jen to snězte!" volala na ně Helena. "Není to nic špatného."

Snažila se Garpa dotknout, ale proklouzl jí z koupelny ven a začal se oblékat.

"Všecko snězte a vezmu vás do kina!" volal na děti.

"Proč to děláš?" zeptala se ho Helena.

"Nemůžu tady s tebou zůstat," odpověděl. "Půjdeme ven. Ty zavoláš tomu blbýmu šaškovi a dáš mu sbohem."

"Bude se chtít se mnou ještě setkat," řekla Helena bezbarvým hlasem - skutečnost, že to Garp ví a že to všechno má za sebou, na ni začala účinkovat jako novokain. Jestli si zpočátku palčivě uvědomovala, jak Garpovi ublížila, jako by se její city začaly lehce umrtvovat a její citlivost se začínala obracet opět spíš proti ní samé.

"Řekni mu, ať se třeba užere," pokračoval Garp. "Vickrát se s ním nesetkáš. Žádněj pich na rozloučenou, Heleno. Sbohem a dost. A telefonem."

"Nikdo neříkal nic o nějakém ‚pichu na rozloučenou‘," bránila se Helena.

"Udělej to po telefonu," nařídil Garp. Já vezmu děti ven. Půjdeme na nějaký film. Prosím tě, skonči to, než se vrátíme. Vickrát se s ním nesetkáš."

"Nesetkám, slibuju," prohlásila Helena. "Ale měla bych se s ním přece jenom ještě jednou vidět - abych mu to mohla říct."

"Zřejmě se domníváš, žeš to všechno zvládla velice taktně," pravil Garp.

Helena si to skutečně do jisté míry myslela; neřekla na to vůbec nic. Měla pocit, že během toho svého požitkářského dobrodružství nikdy neztratila ze zřetele ani Garpa, ani děti; a cítila se oprávněná, aby situaci zvládla i nyní po svém.

"O tom bychom si měli promluvit později," řekla mu. "Nějaká perspektiva bude možná, později."

Byl by ji uhodil, kdyby do místnosti nevpadly děti.

"Jedna, dvě, tři," vyzpěvoval Duncan Waltovi.

"Ty lupínky jsou ztuchlý!" hulákali Duncan a Walt společně.

"Prosím vás, kluci," řekla jim Helena. "Váš tatínek a já spolu máme menší hádku. Běžte dolů."

Zůstali na ni hledět.

"Prosím vás," naléhal na ně i Garp. Otočil se od nich, aby neviděli, že pláče, ale Duncan to už nejspíš zpozoroval a Helena to rozhodně musela vidět. Walt si zřejmě nevšiml.

"Hádku?" opakoval Walt.

"Pojď," vzal Duncan Walta za ruku. Vyvlekl ho z ložnice. "Pojď, Walte," naléhal na něho, "anebo se na ten film nedostanem."

"No jo, ten biják!" vykřikl Walt.

Ke své hrůze si Garp uvědomil, jak odcházejí - Duncan odváděl Walta pryč, dolů po schodech; menší chlapec se otáčel a hleděl zpátky. Mával, ale Duncan ho táhl dál. Dolů, někam pryč, do protiletického krytu. Garp zabořil obličej do šatů a plakal.

Když se ho Helena dotkla, řekl: "Nedotýkej se mě," a pořád plakal. Helena zavřela dveře od ložnice.

"Prosím tě, neplač," naléhala. "Ten ti nestojí za to; neznamenal vůbec nic. Prostě jsem se s ním bavila," pokoušela se mu to vysvětlit, ale Garp jen prudce vrtěl hlavou a hodil po ní kalhoty. Pořád byl oblečený jen napůl - což snad byl, uvědomovala si Helena, pro muže stav ze všech nejvíc kompromitující: stav, kdy nejsou jedno ani druhé. Napůl oblečená žena jako by měla jistou moc, ale chlap prostě není ani tak hezký, jako když je nahý, ani tak sebejistý, jako když je oblečený. "Prosím tě, obleč se," šeptala mu a podávala mu kalhoty zpátky. Vzal si je od ní, natáhl si je a plakal dál.

"Udělám, co budeš chtít," řekla.

"Vícekrát se s ním už nesetkáš?" řekl on.

"Ne, ani jednou," odpověděla. "Vícekrát už ne."

"Walt je nachlazený," pravil Garp. "Ani by snad neměl chodit ven, ale v kině to pro něho nebude tak hrozné. Nezdržíme se dlouho," dodal pro ni. "Běž se podívat, jestli je dost teple oblečený." Šla.

Otevřel horní zásuvku, kde měla prádlo, vytáhl ji z prádelníku a zabořil tvář do voňavých, hedvábně hebkých látek - jako medvěd s obrovským korytem žrádla v tlapách - a úplně byl ztracen. Když se Helena vrátila a takto ho přistihla, bylo to téměř stejné, jako by ho přistihla při masturbování. Zmaten a zahanben, vzal zásuvku a roztříštil ji o koleno, až se Helenino prádlo rozlétlo na všechny strany. Zvedl roztříštěnou zásuvku nad hlavu a mrštil s ní o kraj prádelníku a zažíval pocit, jako by zlomil páteř nějakému živočichu velkému přesně jako ta zásuvka, Helena z pokoje utekla a Garp se oblékl.

Podle zbytků na talíři viděl, že Duncan večeri už skoro dojedl; pak si všiml nedojedené večere na Waltově talíři a taky různě po stole i po podlaze. "Když nebudeš jíst, Walte, bude z tebe, až vyrosteš, třasořitka."

"Já nevyrostu," pravil Walt.

Z toho Garpa tak zamrazilo, že se na Walta utrl, až se hoch vyděsil: "Tohle vícekrát neříkej!"

"Já nechci bejt dospělák," prohlásil Walt.

"Aha, teď ti rozumím," pravil Garp mírněji. "Chceš říct, že se ti líbí, když jsi jenom kluk?"

"Jo," odpověděl Walt.

"Walt je přece tak divnej," poznamenal Duncan.

"Nejsem," vykřikl Walt.

"Jseš," odsekl mu Duncan.

"Běžte do auta," poručil jim Garp. "A přestaňte se hádat."

"Vy jste se taky hádali," řekl Duncan obezřetně; nikdo nereagoval a Duncan vyvekl Walta z kuchyně. "Pojď," pobízel ho.

"Jo, ten biják!" pravil Walt. A vyšli ven.

Garp řekl Heleně: "Sem nesmí za žádných okolností. Jestli ho pustíš do domu, živý odtud' nevyjde. A ty za ním taky nikam nepůjdeš," pokračoval. "Za žádných okolností. Prosím tě," dodal a znovu se od ní musel otočit na druhou stranu.

"Garpe, prosím tebe," řekla Helena.

"A je to takovej blb!" sténal Garp.

"Přece to nemohl být nikdo, jako jsi ty, copak to nechápeš?" pravila Helena. "Mohl to být jen a jen někdo, kdo se ti vůbec nepodobá."

Vzpomněl si na dívky k dětem a na Alici Fletcherovou a na to, jak nevysvětlitelně ho přitahuje paní Ralphová, a samozřejmě pochopil, co Helena míní; vyšel kuchyňskými dveřmi ven. Venku pršelo a už se zešeřilo; vypadalo to, že déšť možná zmrzne. Bláto na příjezdové cestě bylo sice vlhké, ale tuhé. Otočil vůz; pak ze zvyku vyjel pomalu s autem na vršek příjezdové cesty a vypnul motor i světla. Volvo sjíždělo dolů, ale Garp znal temnou křivku příjezdové cesty z paměti. Kluky vzrušoval zvuk šterku a hladkého bláta v houstnoucím šeru, a když na dolním konci příjezdové cesty Garp zasunul spojku a rozsvítil světla, ozvali se chlapci nadšeným hurá.

"Na jaký film půjdem?" zeptal se Duncan.

"Na jaký budete chtít," odpověděl Garp. Zajeli až do centra, podívat se po reklamách a plakátech.

V autě byla zima a vlhko a Walt kašlal; přední sklo se stále zamlžovalo, takže bylo dost těžké zjistit, co se v biografech hraje: Walt s Duncanem se pořád přeli, kdo bude stát v mezere mezi sedadly; z nějakého důvodu to pro ně vzadu v autě znamenalo výsadní místo a vždycky se spolu poprali, kdo tam bude stát nebo klečet - vytlačovali jeden druhého, až Garpovi přitom naráželi do lokte, když bral za řadicí páku.

"Oba tamodtud' vypadněte, oba," okřikl je Garp.

"Jedině tam člověk něco vidí," ohrazoval se Duncan.

"Jediný, kdo tu musí vidět, jsem já," řekl Garp. "A odmrazování funguje tak pitomě," dodal, "že předním sklem nemůže stejně nikdo vidět nic."

"Proč teda nenapišeš těm, co vyrábějí volva?" navrhl Duncan.

Garp se snažil představit si dopis do Švédska se stížností na nedostatečné odmrazování, ale dlouho se tou myšlenkou nedovedl obírat. Vzadu klečel Duncan na podlaze a na Waltově noze a snažil se ho vystnadit z mezery mezi sedadly; Walt se rozbrečel a rozkašlal.

"Já jsem tady byl první," hájil se Duncan.

Garp prudce zařadil na nižší rychlost a obnažený konec řadicí páky se mu zaryl do ruky.

"Vidíš to, Duncane?" vyrazil ze sebe Garp vztekle. "Podívej se na tu řadicí páku. Je to jako kopí. Chceš na ni padnout, až budu muset naráz zastavit?"

"Proč ji nedáš spravit?"

"A koukej vypadnout z té díry mezi sedadly ven, Duncane!" poručil Garp.

"Ta řadicí páka je už takhle kolik měsíců," připomněl Duncan.

"Několik týdnů, to snad," řekl Garp.

"Když je to tak nebezpečný, měl bys to dát spravit," namítl Duncan.

"To je mámina starost," podotkl Garp.

"Máma říká, že je to tvoje starost, tati," ozval se Walt.

"Co ten tvůj kašel, Walte?" zeptal se Garp.

Walt se rozkašlal. Vlhké harašení v jeho malém hrudníčku se zdálo na takové dítě hodně silné.

"Ježíši," řekl Duncan.

"Teda kašleš pěkně, Walte," poznamenal Garp.

"Já za to nemůžu," zakňoural Walt.

"To víš, že ne," těšil ho Garp.

"Ale může," ozval se Duncan. "Walt procabrá půl života v kalužích."

"Neprocabrá!" bránil se Walt.

"Koukejte radši po nějakém zajímavém filmu," nabádal je Garp.

"Když neklečím mezi sedadly, nic nevidím," řekl Duncan.

Jezdili sem tam. Biografy sice byly v jedné ulici, ale musili kolem projet několikrát, než se rozhodli, na který film půjdou, a pak ještě několikrát, než našli místo na zaparkování.

Kluci se rozhodli pro film v jediném biografu, před nímž se táhla od přístřešku nad vchodem fronta po chodníku pošplíchaném mrznoucím deštěm. Garp Waltovi přehodil přes hlavu svou bundu, takže hoch v tu chvíli vypadal jako hrozně vymóděný pouliční žebrák - promočený trpaslík, dožadující se v špatném počasí soucitu. Ihned stoupl do kaluže a namočil si nohy; Garp ho vyzdvihl a poslechl si ho na prsou. Vypadalo to, jako by si Garp myslel, že voda z Waltových promočených botek ihned chlapci natekla do jeho drobných plic.

"Ty jsi tak divnej, tati," prohlásil Duncan.

Walt uviděl podivné auto a ukázal na ně. Auto se rychle pohybovalo po ulici a rozstříkovalo zářivé kaluže, takže to vypadalo, jako by na sebe cákalo zrcadlená světla neónů - veliké tmavé auto barvy zaschlé krve; mělo po stranách dřevěné příče a světlé dřevo zářilo odleskem pouličních lamp. Příče vypadaly jako žebra dlouhé osvětlené kostry obrovské ryby plující měsíčním světlem. "Podívejte se na to auto!" vykřikl Walt.

"Pánové, to je pohřebák," řekl Duncan.

"Ne, Duncane," pravil Garp. "To je starý buick. Ještě než ses narodil."

Buick, který Duncan omylem pokládal za pohřební vůz, byl na cestě ke Garpovu domu, přestože Helena udělala všecko, aby Michaela Milтона odradila a on za ní nejezdil.

"Už se s tebou nemůžu setkat," oznámila mu Helena telefonem. "Je to naprosto jednoduché. Se vším je konec, přesně tak, jak jsem říkala, kdyby na to náhodou přišel. Rozhodně mu už neublížím ani o trochu víc, než jsem mu ublížila."

"A co já?" zeptal se Michael Milton.

"Je mi líto," řekla Helena. "Ale přece jsi to věděl. Oba jsme to věděli."

"Chci se s tebou setkat," žádal ji. "Zítra, ano?"

Řekla mu, že Garp vzal děti do biografu jen proto, aby to s ním mohla skoncovat ještě ten večer.

"Jedu k tobě," oznámil jí.

"Ne, sem ne," odmítla.

"Někam si vyjedeme," navrhl jí.

"Nemůžu jít ani ven," odpověděla.

"Tak já jedu," řekl Michael Milton a zavěsil.

Helena rozvažovala čas. Ještě by to snad mohlo vyjít, říkala si, kdyby ho přiměla, aby odejel co nejrychleji. Filmy trvají nejméně hodinu a půl. Rozhodla se, že ho do domu nepustí - za žádných okolností. Čekala, až na příjezdové cestě uvidí kužely předních světel, a když buick zastavil -- přesně před garáží, jako velická loď, která přirazila k ztemnělému molu -, vyběhla z domu a přitiskla se k dvířkům na jeho straně dřív, než je mohl Michael Milton otevřít.

Děšť se jí pod nohama měnil v polotuhé umrzající bláto, a když se naklonila a chtěla s ním mluvit spuštěným okénkem, ledové kapky na ni dopadaly stále tvrději a bodaly ji do holého krku.

Ihned ji políbil. Jenom se lehce dotkla rty jeho tváře, ale on obličej otočil a prudce jí vsunul jazyk do úst. Vybavil se jí jeho byt s tou lacině efektní ložnicí: nad postelí reprodukce plakátového formátu - Paul Klee, Námořník Sindbád. Předpokládala, že tak vidí sám sebe: jako barvitého dobrodruha, který je však citlivý ke krásám Evropy.

Helena se od něho odtáhla a cítila, jak jí studený déšť prosakuje halenkou.

"Přece nemůžeme jen tak přestat," namítl nešťastně. Helena nedovedla říct, jestli ho to postříkal v obličejí déšť, anebo zda se mu po něm řinou slzy. K jejímu překvapení si oholil knírek a horní ret vypadal trochu jako zvrásnělý, ještě plně nevyvinutý ret malého děcka - jako rtík Waltův, který - napadlo Helenu - na Waltovi vypadá kouzelně, ale na milenci jí zrovna ideální nepřipadal.

"Cos udělal s knírkem?" zeptala se ho.

"Myslel jsem, že se ti nelíbí," odpověděl. "Udělal jsem to pro tebe."

"Ale mně se líbil," řekla a celá se v mrznoucím dešti otrásla.

"Prosím tě, pojď sem ke mně," vybídl ji.

Zavrtěla hlavou; halenku už měla přilepenou k prochladlé pokožce a dlouhá manšestrová sukně jí připadala těžká jako brnění; kozačky jí podkluzovaly v tuhoucím blátě.

"Nikam tě neodvezu," sliboval. "Budeme sedět tady ve voze."

"Přece nemůžeme jen tak přestat," opakoval.

"Věděli jsme, že budeme muset," řekla Helena. "Věděli jsme, že je to jenom na chvíli."

Michaelovi Miltonovi klesla hlava na lesknoucí se kruh klaksonu ale žádný zvuk se neozval, velký buick byl vypnutý. Déšť se začínal lepit na okénka - na voze se pomalu vytvářela ledová krusta.

"Prosím tě, pojď dovnitř," sténal Michael Milton, "Já odtud neodjedu," dodal náhle rozhodně. "Já se ho nebojím. Nemusím přece dělat, co on mi nařídí."

"Ale já to říkám taky," naléhala Helena. "Musíš odejet."

"Nepojedu," prohlásil rozhodně. "Já vím, jaký je ten tvůj manžel. Víím o něm všechno."

Nikdy o Garpovi nemluvili; Helena to zakázala. Nechápal, co má Michael Milton na mysli.

"Je to druhořadý spisovatel," pravil Michael drze. Helenu to zřejmě překvapilo; pokud ona věděla, Michael Milton nikdy Garpa nečetl. Jednou jí řekl, že žijící autory nečte; tvrdil, že on si cení té perspektivy, jakou člověk může získat teprve tehdy, když je spisovatel již nějakou dobu mrtvý. Štěstí, že Garp o něm tohle neví - to by tím mladíkem pohrdal ještě daleko víc. V tu chvíli Helena pocítila o hodně silněji, jak se v Michaelovi zklamala.

"Můj manžel je velice dobrý spisovatel," namítla mírným tónem a tak se při tom otrásla zimou, že se jí až rozletěly složené ruce a ona je musela znovu přitisknout k prsům.

"K předním autorům nepatří," prohlásil Michael. "Říkal to Higgins. Určitě musíš vědět, jak se na tvého manžela dívají na katedře."

Helena si dobře uvědomovala, že Higgins je zvláštní excentrik a obtížný kolega, který zároveň dovede být nudný a těžkopádný, až by z toho člověk usnul. Rozhodně neměla pocit, že je pro katedru typický - leda tím, že jako řada jejích ne právě vyrovnaných kolegů měl ve zvyku klepařit se studenty z vyšších ročníků o svých kolezích a kolegyních z katedry; Higgins se domníval, že tímto zoufalým způsobem získává u studentů důvěru.

"Nevěděla jsem, že by Garpa na katedře nějak hodnotili, ať už tak nebo tak," prohlásila Helena chladně. "Většinou tam nikdo nic nečte."

"Ti, kteří čtou, říkají, že je druhořadý autor," pokračoval Michael Milton. Tento konkurenční, citově zjištěný postoj Helenino srdce vůči mladíkovi rozhodně nerozehrál; otočila se, že půjde zpátky do domu.

"Já odtud' neodjedu!" zaječel Michael Milton. "Promluvíme si s ním o nás z očí do očí! Teď hned. On nám nebude nakazovat, co máme dělat."

"Ale vždyť ti to říkám já, Michaeli," pravila Helena.

Vrhl se na klakson a rozplakal se. Vrátila se k okénku a dotkla se jeho ramene.

"Na minutu si k tobě sednu," řekla mu. "Ale musíš mi slíbit, že odjedeš. Nechci, aby on nebo děti tohle viděli."

Slíbil.

"Dej mi klíčky," požádala ho Helena. Jeho smutný ublížený pohled - pro tu nedůvěru, že by s ní někam mohl odjet - jako by Helenu znovu dojal. Vložila klíčky do kapsy s patkou, kterou měla na dlouhé sukni, přešla na druhou stranu vozu a nastoupila dovnitř. Vysunul u sebe okénko a oba zůstali sedět, aniž se dotýkali, okénka se zamlžovala a na voze praskala křusta ledu.

Pak se úplně sesypal a řekl jí, že pro něho znamená daleko víc, než pro něho znamenala celá Francie - a ona dobře věděla, co pro něho Francie představovala. Držela ho za ruku a příšerně se bála, jak čas utíká a kolik ho už v tom zmrzlém autě uběhlo. Ale i když by to nebyl dlouhý film, mají ještě dobrou půlhodinu nebo tři čtvrtě; jenže Michael Milton se k odjezdu vůbec neměl. Vtiskla mu prudký polibek, v naději, že to pomůže, ale on se jen začal mazlit s jejími mokkými ochlazenými prsy. Připadala mu celá zmrzlá, stejně jako když stála venku v tom houstnoucím mrholení. Dovolila mu, aby se jí dotýkal.

"Michaeli, hochu," pravila a stále usilovně přemýšlela.

"Jak to můžeme skončit?" bylo jediné, co ze sebe dovedl vypravit.

Ale Helena už to skončila; jen přemýšlela, jak ho přimět, aby to skončil taky. Narovнала ho za volantem do polohy vsedě, sama se natáhla na svém sedadle, shrnula si sukni přes kolena a položila mu hlavu do klína.

334

Prosím tě, vždyť můžeš vzpomínat," řekla. "Prosím tě, zkus to. Tohle pro mě byla ta nejpěknější část - když jsem tě nechala abys mě vzal autem a přitom jsem věděla, kam jedeme. Copak nemůžeš být šťastný - copak nemůžeš na tohle vzpomínat a nechat to všechno skončit?"

Seděl toporně za volantem, snažil se jej svírat oběma rukama, obě stehna pod její hlavou křečovitě napjatá, s erekcí přitlačenou Heleně za uchem.

"Prosím tě, Michaeli, snaž se a nech to právě u toho skončit," naléhala tiše. Chvilí tak zůstali a představovali si, že je starý buick opět odváží k Michaelovi do bytu. Jedna ruka mu sjela Heleně na zátylek, za který ji pevně stiskl; druhou rukou si otevřel poklopec.

"Michaeli!" vykřikla ostře.

"Říkalas, žeš tohle vždycky chtěla," připomněl jí.

"Je konec, Michaeli."

"Ještě není, ještě ne," řekl. Jeho penis se lehce dotýkal jejího čela a ohýbal jí řasy a Helena si uvědomovala, že to je opět ten starý Michael - Michael z jeho bytu, Michael, který se k ní občas rád choval s jistou dávkou násilí. I když v tu chvíli jí to nebylo zrovna vhod. Když se budu vzpírat, pomyslela si, bude scéna. Musela si představovat Garpa jako součást toho výjevu, aby přesvědčila sama sebe, že se musí za každou cenu jakékoli scéně vyhnout.

"Michaeli, nebud' lump, nebud' hajzlík," domlouvala mu. "Nechtěj to zkazit."

"Vždycky jsi říkala, že to chceš," připomněl jí znovu. "Ale tvrdilas, že to není bezpečné. Tak teď to bezpečné je. Vůz stojí. Žádné neštěstí se nemůže stát."

Se zvláštním pocitem si uvědomila, že jí náhle všechno nějak usnadnil. Už jí nezáleželo na tom, aby se s ním rozešla šetrným způsobem; byla mu vděčná za to, že jí pomohl utřídit si hierarchii svých hodnot takto násilně. Pro ni byl na prvním místě - a to si uvědomovala s obrovskou úlevou - Garp a děti. Walt by neměl být v tom počasí venku, pomyslela si, celá roztrávená zimou. A Garp pro ni byl tak prvořadý, jako nikdy nemohli být všichni ti bezvýznamní kolegové a studenti dohromady, to věděla bezpečně.

Michael Milton jí umožnil, aby jeho samého uviděla ve světle toho, v čem poznala nezbytnou vulgárnost. Udělej mu to, myslěla si tupě, když jej brala do úst: pak odjede. S trpkostí si pomyslela, že muži po ejakulaci většinou velice rychle ze svých požadavků slevují. A z krátkých zkušeností "v bytě Michaela Milтона" věděla, že to nebude trvat tak dlouho.

Čas působil v jejím rozhodnutí také jako důležitý faktor; i kdyby šli na ten nejkratší film, zbývalo aspoň dvacet minut. Upnula se na svou myšlenku, jako kdyby to byl poslední úkol zbývající v nějakém nepříjemně zamotaném jednání, jež by sice mohlo skončit i líp, ale taky daleko hůř; pociťovala dokonce jakousi hrdost, protože sama sobě dokázala, že její rodina je pro ni na prvním místě. Napadlo ji, že i Garp by to asi dovedl ocenit; ale až někdy, teď hned ne.

Ve svém odhodlání si ani nevšimla, že Michael Milton ji už netiskne za krk; oběma rukama totiž zatím uchopil volant, jako by skutečně chtěl ten zážitek nějak řídit. Ať si myslí, co chce, říkala si. Myslela na svou rodinu a nevšimla si, že ten mrznoucí déšť se pomalu proměnil v tvrdé krupobití; bubnovalo do buicku, jako by do něho bušilo bezpočet kladiv, jež do něho zatloukaly malé hřebíčky. A nevnímala, jak to staré auto pod houstnoucím ledovým náhrobkem sténá a praská.

A neslyšela telefon, který zvonil v jejich teplém bytě. V místě, kde právě ležela, ji od domova příliš silně oddělovalo počasí a další rušivé vlivy.

Byl to hloupý film. Typický tím, jak se podbízel dětskému vkusu, uvažoval Garp; typický pro vkus univerzitního města. Typický pro celou zemi. Typický pro celý svět, zuřil ve svém nitru Garp a soustředil o to větší pozornost na Waltovo obtížné dýchání - na široké stružky řinoucí se chlapi z malého nosíku.

"Dávej pozor, ať ti ta kukuřice nezaskočí," šeptal Waltovi.

"Však já se neudusím," odbyl ho Walt, aniž odtrhl oči od obřího plátna.

"Nedýchá se ti moc dobře," nedal se odbýt Garp, "tak si neber moc najednou do pusy. Mohl bys ji vdechnout. Vůbec nemůžeš dýchat nosem -- to je jasné." A znovu chlapec utřel nos. "Vysmrkej se," zašeptal. Walt se vysmrkal.

"To je prima, co?" zašeptal Duncan. Garp cítil v kapesníku horký sliz; to dítě musí mít aspoň čtyřicítku!

uvažoval, Garp na Duncana zakoulel očima.

"Hm, moc prima, Duncane," odpověděl Garp. Duncan myslel samozřejmě film.

"Tati, měl by sis aspoň tady dát pohov," nadhodil Duncan a zavrtěl hlavou. To bych teda měl, souhlasil v duchu Garp. Myslel na Walta a jaký má dokonalý zadeček a silné nožky a jak vonívá potem, když běhá, a jaké má vlasy nad ušima zvlhlé. Tak dokonalé tělo by nemělo být nemocné, přemítal. Měl jsem nechat jít ven v tom hrozném večeru radši Helenu; měl jsem ji donutit, aby tomu grázlovi zavolala z fakulty - a řekla mu, že si to může strkat do ucha, uvažoval Garp. Anebo do zástrčky. A rajcovat se na elektrice.

Měl jsem tomu frajerovi libovému zavolat sám. Měl jsem za ním zajít o půlnoci. Když Garp odcházel uličkou, podívat se, jestli je v hale telefon, slyšel, že Walt pořád kašle.

Jestli mu už nezavolala, uvažoval Garp, řeknu jí, ať to ani nezkouší; povím jí, že teď jsem na radě já. Ve svých citech k Heleně Garp dospěl do stádia, kdy se cítil podvedený, ale zároveň upřímně milovaný a pro ni důležitý; neměl dost času uvažovat, jak moc podvedený se cítí - anebo jak silně se ona snažila mít ho stále na mysli. Bylo to velmi choulostivé stádium, kdesi mezi nenávistí a obrovskou láskou - a také se nedalo říct, že by byl nechoval jisté sympatie ke všemu, co ona si přála; nakonec věděl, že ta bota na druhé noze se už taky ošoupala (a rozhodně není ani zdaleka tak pevná). Garpovi dokonce připadalo až jaksi nespravedlivé, že Helena, která vždycky všechno myslela tak dobře, se musela dát takto přistihnout; je to hodná ženská a rozhodně si zasloužila, aby měla větší štěstí. Ale když Helena nebrala telefon, tento jemný faktor v Garpových citech vůči ní najednou zmizel. Garp cítil jen vztek a skutečnost, že byl podveden.

Mrcha! pomyslel si. Telefon zvonil a zvonil.

Ta šla za ním. Anebo to dokonce spolu dělají u nich v domě! napadlo ho - jako by ji přímo slyšel: "Ještě jednou, naposledy." Ten hnusák nedomrlá, s těmi jeho nabubřelými povídkami o křehkých lidských vztazích, které jako by téměř vznikaly přímo v nějakých špatně osvětlených evropských lokálech. (Stačila nevhodná maličkost, třeba rukavice, jíž se jeden druhému znelíbil, a ten okamžik byl jednou provždy pryč; byla tam povídka o nějaké ženě, která se rozhodla říct ne, protože on měl u krku příliš těsnou košili.)

Jak mohla Helena takové hovadiny číst? Jak se toho frajera vůbec mohla dotknout?

"Ale vždyť jsme z toho filmu neviděli ještě ani půlku," ohrazoval se Duncan. "Teď bude souboj."

"Já chci vidět souboj," dožadoval se Walt. "Jak vypadá takovej souboj?"

"Jdeme domů," oznámil jim Garp.

"Ne!" zasyčel Duncan.

"Walt je nemocný!" zahučel Garp. "Ten tady vůbec nemá být."

"Já nemocný nejsem," ohradil se Walt.

"Tak moc nemocný skutečně není," přidal se k němu Duncan.

"Zvedejte se," poručil jim Garp; musel Duncana popadnout na prsou za košili, což na Walta tak zapůsobilo, že se zvedl a vymotal se do uličky první. Duncan se se špačkováním loudal za ním.

"Jak vypadá souboj?" zeptal se Walt Duncana.

"No senzačně," odpověděl Duncan. "Ted' už to nikdy neuvidíš."

"Nech toho, Duncane," okřikl ho Garp. "Nedělej napotvoru naschvály."

"Ty děláš naschvály," ohradil se Duncan.

"Jo, děláš, tati," přidal se Walt.

Volvo bylo obaleno sněhovým rubášem, na předním skle se vytvořila úplná ledová krusta; Garp věděl, že někde v kufru jsou všelijaké stěrače, polámaná košťátka na sníh a jiné podobné krámy. Ale v březnu už byla spousta náradí po zimním ježdění značně opotřebovaná anebo si s ním hrály děti a poztrácely je. Garp však s čištěním předního skla tak jako tak nemínil ztrácet čas.

"Vždyť nebudeš vidět," nadhodil Duncan.

"Žiju tady," odpověděl Garp. "Vidět nemusím."

Ale nakonec musel u sebe spustit okénko, vystrčit obličej do mrznoucího deště, který byl už tvrdý jako krupobití; a tak jel domů.

"Tady je zima," zatřásl se Walt. "Zavři to okno!"

"Musím je nechat otevřené, abych viděl," odpověděl Garp.

"Já myslel, že vidět nemusíš," ozval se Duncan.

"Mně je hrozná zima!" křičel Walt. A dramaticky se rozkašlal.

Jenže to vše, jak se na to v tu chvíli Garp díval, byla Helenina chyba. Za všechno může ona - za to, jak Walt trpí tím nastuzením, a za to, jak se mu zhoršuje: je to její chyba. A ona může i za to rozčarování, jaké prožil Duncan s otcem, když Garp chlapce tak neomluvitelným způsobem popadl a vyzvedl ze sedadla: za to může ona. Ta děvka s tím svým milencem, s tím chovným bejkem.

Ale v tom okamžiku se mu v ledovém větru a v dešti rozslzely oči a pomyslel si, jak hrozně má Helenu rád a že už jí víckrát nebude nevěrný - a nikdy víckrát už jí takhle neublíží, to jí slíbí.

V témž okamžiku ucítila Helena, že má čisté svědomí. Její láska ke Garpovi je nesmírně krásná. Tušila, že Michaelu Miltonovi to již brzy přijde; pozorovala na něm všechny známé příznaky. Úhel, v jakém se prohnul v pase, a ten zvláštní způsob, jak vytrčil kyčle; napětí v tom svalu mezi stehny, který se užíval k tak málo jiným účelům. Už bude brzy po tom, uvažovala. Dotkla se nosem chladné mosazné přezky jeho řemene a narazila týlem hlavy zespoda do volantu, který Michael Milton svíral tak pevně, jako by čekal, že se ten třítunový buick z ničeho nic vznese ze země.

K příjezdové cestě dorazil Garp čtyřicetímílovou rychlostí. Po svažující se silnici jel na třetí rychlost a zrychlil, když z ní vyjžděl. Cípem oka zahlédl, jak je příjezdová cesta potažená zledovatělou krustou bláta, a v tu chvíli se obával, aby volvo na tom krátkém zahnutém úseku vzhůru neklouzalo. Nechal auto jet na stejnou rychlost, dokud neucítil, jak pevně sedí na vozovce; šlo to, a proto zařadil ostrou řadicí pákou neutrál - vteřinu předtím, než vypnul motor a zhasl světla.

Jeli setrvačností černým deštěm. Bylo to jako v okamžiku, kdy člověk cítí, že se má letadlo odlepit od země; oba chlapci vykřikli vzrušením. Garp cítil, jak se vzadu u jeho lokte přetlačují a snaží se domoci oblíbené mezery mezi sedadly.

"Jak teď vidíš?" zeptal se Duncan.

"Nemusí vidět," odpověděl Walt. Z Waltova hlasu zaznívalo veliké vzrušení, z kterého Garp vycítil, že Walt potřebuje ubezpečit sám sebe.

"Tady to znám z paměti," ujistil je Garp.

"To je jako pod vodou!" vykřikl Duncan a zatajil dech.

"To je jako ve snu!" řekl Walt a chytil se bratra za ruku.

14 Svět podle Marca Aurelia

Tak se Jenny stala vlastně zase zdravotní sestrou; po všech těch letech v bílé uniformě a se vši svou péčí o ženské hnutí byla Jenny pro svou roli patřičně oblečena. Garpova rodina se na Jennin návrh totiž přestěhovala na sídlo Fieldsů do Dog's Head Har-bor. Jenny tam o všechny mohla pečovat v četných pokojích, kam zaznívalo léčivé šumění moře s jeho kolébavým příbojem, jímž se všechno pročišťuje.

Celý život spojoval pak Duncan Garp zvuk moře se svým uzdravováním. Babička mu sundala obvaz; jamka, již předtím zaplňovalo Duncanovo pravé oko, jako by stále zevnitř vlhla. Otec ani matka se na prázdnou jamku nevydrželi dívat, ale Jenny byla zvyklá hledět do ran, dokud se nezahojily. S babičkou si také Duncan prohlédl své první skleněné oko. "Vidíš?" řekla mu Jenny. "Je velké a hnědé; není sice tak hezké jako tvoje levé, ale stačí, když si dáš pozor, aby se ti děvčata nejdřív podívaly na to levé." Ta slova neměla příliš feministického ducha, myslela si Jenny, ale Jenny o sobě vždycky tvrdila, že je v první řadě zdravotní sestra.

Duncan přišel o oko, když ho to v autě vymrštilo kupředu z mezery mezi zadními sedadly; jeho pádu se do cesty postavil obnažený vršek řadicí páky. Garpova pravá paže, která se natáhla do mezery, zasáhla příliš pozdě; Duncan proletěl pod ní a přitom si vypíchl pravé oko a zlomil si tři prsty u pravé ruky, kterou mu přiskřípl mechanismus ochranného pásu.

Nikdo by byl neřekl, že by se bylo volvo pohybovalo větší rychlostí než dvacet pět mil - nejvýš pětatřicet, ale srážka byla ohromující. Třítunový buick neuhnul Garpovu setrvačně se řítícímu autu ani o píd'. Ve volvu byly děti v okamžiku nárazu jako vejce, která vylétla z krabice volně do tašky. Ale i uvnitř buicku proběhl náraz s překvapivou prudkostí.

Heleně vymrštil hlavu kupředu, při čemž minula jen o chlup sloupek volantu, o který však zachytila zátylkem. Děti zápasníků mívají často tuhé vazy, protože ani Helenin se nezlomil - přestože musela skoro šest týdnů nosit korzet a záda ji zlobila do konce života. Pravou klíční kost měla zlomenou a nos přes můstek rozseknutý - bylo zapotřebí devíti stehů - zřejmě přezkou od Miltonova řemenu, Heleně náraz náhle přirazil ústa s takovou silou, že si zlomila dva zuby a museli jí dvěma stehy sešít jazyk.

Nejdřív si myslela, že si jazyk ukousla, protože měla pocit, jako by jí plaval v ústech plných krve; ale hlava ji tak příšerně bolela, že se ústa neodvážila otevřít, až teprve když se potřebovala nadechnout; a taky nemohla hýbat pravou paží. To, co pokládala za svůj jazyk, vyplivla do dlaně levé ruky. Samozřejmě to nebyl její jazyk, ale tři čtvrtiny penisu Michaela Miliona.

Teplý proud krve, který cítila v obličeji, připadal Heleně jako benzín; začala křičet - ne z obavy o svou bezpečnost, ale kvůli Garpovi a dětem. Věděla, co narazilo do buicku. Vší mocí se snažila vymanit z Miltonova klínu, protože se musela jít podívat, co se stalo s její rodinou. To, co pokládala za svůj jazyk, upustila na podlahu a zdravou levou paži nabrala Michaela Miltona, jehož klín ji tiskl k sloupu pod volantem. Teprve tehdy uslyšela, že se do jejího křiku mísí další. Samozřejmě že křičel Michael Milton, ale Helena vnímala i zvuky vzdálenější - až od volva. To určitě křičí Duncan a Helena se přes Miltonův krvácející klín drala levou rukou po klice u dveří. Když se dveře otevřely, vystrčila Michaela z buicku; cítila v sobě neuvěřitelnou sílu. Michael se ze své původní skrčené pozice vsedě nenapřímil; zůstal ležet v mrznoucím blátě na boku, jako by seděl přímo za volantem, řval a krvácel jako býk.

Když se v obrovském buicku rozsvítilo světlo nade dveřmi, Garp uviděl ve volvu matně všechnu tu spoušť - Duncanovu zakrvácenou tvář s otevřenými ústy, jimiž se dral chlapcův křik. Garp začal také skučet, ale jeho skučení nebylo silnější než sténání; jeho vlastní podivné zvuky ho tak vyděsily, že se snažil na Duncana tiše hovořit. Tehdy si Garp uvědomil, že nemůže mluvit.

Když Garp totiž vymrštil paži, aby zabránil Duncanovu pádu, téměř se za volantem otočil na bok a narazil na něj tvář s takovou silou, že si roztrhl čelist a pohmoždil jazyk (dvanáct stehů). Během dlouhých týdnů Garpova uzdravování v Dog's Head Harbor se Jenny velice hodily zkušenosti se stoupenkyněmi Ellen Jamesové, protože Garp měl ústa stáhnutá drátky a nemohl je otvírat, takže vzkazy dával matce písemně. Někdy psal na stroji stránky a stránky a Jenny je pak předčítala Duncanovi, který sice mohl číst, ale měl nařazeno namáhat zbývající oko jen tím nejnutnějším způsobem. Za čas sice zdravé oko ztrátu vykompenzuje, ale Garp toho potřeboval spoustu říct ihned - a vyslovit to nemohl. Když vytušil, že matka jeho poznámky cenzuruje, a to jak Duncanovi, tak Heleně (které také psal stránky a stránky) -, hučel své protesty mezi drátky, při čemž se snažil držet rozbolavělý jazyk v klidové poloze. A Jenny Fieldsová jako výborná sestra ho moudře odsunula do vlastního odděleného pokoje.

"Tohle je Nemocnice Dog's Head Harbor," řekla jednou Helena Jenny. Přestože Helena mluvit mohla, mluvila jen málo; nepotřebovala toho vyjádřit stránky a stránky. Svou rekonvalescenci trávila z valné části v Duncanově pokoji a chlapci předčítala, protože byla daleko lepší předčitatelka než Jenny a v jazyku měla jen dva stehy. S Garpem to naopak v tomto údobí uzdravování dovedla daleko líp Jenny Fieldsová než Helena.

Helena a Duncan spolu často seděli bok po boku v Duncanově pokoji. Duncan měl krásný výhled na moře pro jedno oko a hleděl na ně celý den, jako by byl fotografický aparát. Zvykat si na jedno oko je něco jako uvykat pohledu na svět fotografickým aparátem; jsou tu podobnosti v hloubce zorného pole a v problémech se zaostřováním. Když si to Duncan zřejmě začal uvědomovat, koupila mu Helena fotografický aparát - jednookou zrcadlovku; pro Duncana to mělo skutečně velký význam.

V tomto údobí života, vzpomínal později Duncan Garp, ho poprvé napadla myšlenka, že by se mohl stát umělcem, malířem a fotografem; bylo mu téměř jedenáct. I když měl tělesné předpoklady, s jedním okem se začal stavět ke všem míčovým hrám nedůvěřivě (podobně jako jeho otec). I při běhu mu vadilo nedostatečné periferní vidění; tvrdil, že si připadá neobratný. Garpův smutek časem ještě zvýšila skutečnost, že Duncan neměl zájem o zápas, Duncan mluvil v pojmech fotografického aparátu a řekl otci, že jeden problém, který má s hloubkou pole, je fakt, že nedovede odhadnout vzdálenost žíněnky. "Když zápasím," řekl Garpovi, "mám pocit, jako bych šel potmě ze schodů; nevím, kdy se dostanu dolů, až teprve když to ucítím." Garp došel k závěru, že úraz v Duncanovi vzbudil vůči sportu jakousi nejistotu, ale Helena tvrdila, že se u Duncana vždycky vůči sportování projevovala jistá bojácnost, jakási rezervovanost - a přestože si v nejruznějších hrách vedl pěkně a měl zřejmě dobrou koordinaci, vždycky jevil spíš tendenci nezúčastnit se. Anebo rozhodně aspoň ne s takovou vehemencí jako Walt - který byl neohrožený a vrhal se celým svým tělem naprosto oddaně a zbrkle do všech nových situací. Helena

tvrdila, že jedině Walt je mezi nimi ten pravý atlet. Po nějaké době dospěl Garp k názoru, že má pravdu.

"Helena mívá skutečně často pravdu, víš," řekla jednou večer v Dog's Head Harbor Jenny Garpovi. Kontext té poznámky mohlo tvořit cokoli, ale bylo to dost brzy po neštěstí, protože Duncan měl vlastní pokoj a Helena měla vlastní pokoj i Garp měl vlastní pokoj a tak dále.

Helena mívá často pravdu, řekla mu matka, ale Garp vypadal navztekane a napsal Jenny:

Tentokrát ne, mami.

Měl - zřejmě - na mysli Michaela Milтона. Nejspíš tím mínil celou záležitost.

Helena se svého místa na fakultě vzdala, ale ne výslovně kvůli Michaelu Miltonovi. Když si vše Garp i Helena rozvážili, došli k závěru, že možnost být v tom Jennině obrovském špitále u moře jim nabízí únik od nežádoucí důvěrnosti jejich domu i blízkosti příjezdové cesty.

A podle fakultního kodexu etiky se "morální zkaženost" pokládá za důvod pro zrušení definitivy - i když se o tom nikdy nediskutovalo; když se někdo vyspal se studenty nebo se studentkami, to se tak přísně nebralo. Mohl to sice být skrytý důvod, proč se někomu definitivita neudělila, ale sotva to byl důvod, aby se někomu zrušila. Helena mohla předpokládat, že ukousnout nějakému studentovi tři čtvrtiny penisu už znamená provinění, které na žebříčku všech možných zneužití studentů stojí hodně vysoko. Že se s nimi někdo vyspal, to se stávalo, i když se to vidělo nerado; existovala řada horších způsobů, jak hodnotit studenty a kategorizovat je na celý život. Ale amputace genitálií bylo cosi rozhodně krutého, i vůči špatným studentům, a Helena cítila neodbytné nutkání potrestat sebe samu. Odepřela si tedy další potěšení z úkolu, na který byla tak dobře připravena, a rozhodla se nadále nedopřávat si vzrušení, jaké jí vždy poskytovaly knihy a debaty o nich. Helena ušetřila sebe samu značného množství nešťastných pocitů, když odmítla brát na sebe vinu; celá záležitost s Michaelem Miltonem ji v pozdějším životě vždy naplňovala spíš zlostí než smutkem - protože byla natolik silná, aby věřila, že je dobrá žena, což taky byla, žena, která měla nepřiměřeně trpět za triviální nerozvážnost.

Ale aspoň po nějaký čas hojila Helena jak sebe tak svou rodinu. Jelikož nikdy neměla matku, a Jenny v tom smyslu mohla využít dosud jen nepatrně, ochotně na toto údobí hospitalizace v Dog's Head Harbor přistoupila. Ošetřovala Duncana a tím se uklidňovala, a věřila, že o Garpa se dobře postará Jenny.

Toto nemocniční ovzduší nebylo pro Garpa ničím novým, protože jeho časné zkušenosti - se strachem, se sny i se sexem - se všechny odehrály v nemocniční atmosféře staré Steeringské školy. Přizpůsobil se. Také mu pomohlo, že to, co chtěl říct, musel napsat, protože musel být opatrnější; nutilo ho to znovu uvážit všechno, co podle svého domnění chtěl vyslovit. Když ty holé myšlenky viděl napsány, uvědomil si, že by je ani vyslovit nemohl nebo neměl; když je revidoval, díval se na ně moudřeji a zahazoval je. V jednom vzkaze pro Helenu stálo:

Tři čtvrtiny není dost.

Vzkaz zahodil.

Pak napsal jeden, který Heleně skutečně dal.

Já tě z ničeho neviním.

Později napsal další.

Sebe taky z ničeho neviním.

Matce napsal:

Jenom takhle můžeme zase tvořit celek.

A Jenny Fieldsová, celá v bílém, pochodovala domem provlhlým solí, z pokoje do pokoje, se svými sesterskými způsoby a s Garpovými vzkazy. Nic jiného psát nedokázal.

Dog's Head Harbor se samozřejmě už předtím užíval jako místo rekonvalescence. Dávaly se tu dohromady Jenniny zraněné ženy; ty pokoje vonící mořem znaly historie přežitých smutků. Mezi nimi také smutku Roberty Muldoonové, která tu žila s Jenny během těch nejobtížnějších období svého přizpůsobování nové sexuální identitě. Když pak měla žít sama, Roberta vlastně neuspěla - ani s řadou mužů -, a když se do Dog's Head Harbor nastěhovali Garpovi, byla už zase zpátky a žila tu s Jenny.

Jakmile se jaro proteplilo a jamka po Duncanově pravém oku se natolik zahojila, že už nebyla citlivá na zapadlá zrnka písku, vzala Roberta Duncana na pobřeží. A tady na mořském břehu Duncan objevil svůj problém s hloubkou zorného pole, jak se mu jevil, když pozoroval hozený balón, protože Roberta Muldoonová se pokoušela s Duncanem házet míčem, ale brzy ho ragbyovým míčem zasáhla do tváře. Nechali tedy hraní a Roberta bavila Duncana tím, že mu do písku čtala nákresy všech utkání, v kterých kdysi hrála na křídle za Philadelphia Eagles; soustředila se na onu část útoku Eagles, která se týkala jí, když ještě byla Robert Muldoon, č. 90, a oživila před Duncanem své finální přihrávky, odhozené míče i tresty za ofsajd, které byly jejími nejvychytralejšími zákroky. "To jsme tehdy hráli proti mužstvu Cowboys," vyprávěla Duncanovi. "Bylo to v Dallasu, a vtom se vedle mě objevil jako had v trávě - ta Mičudová osmička, jak mu všichni říkali - najednou tu byl, na mé slepé straně..." A Roberta se náhle podívala na to dítě, které mělo jednu stranu slepou na celý život, a rychle změnila řeč.

Pro Garpa měla Roberta schovány choulostivé detaily o své adaptaci na novou sexuální identitu, protože Garpa to zajímalo a Roberta věděla, že nejspíš rád poslouchá o záležitosti, která je jeho vlastním problému tak vzdálená.

"Já jsem vždycky věděla, že jsem měla být děvče," vyprávěla Garpovi. "Zdávalo se mi, jak mě miluje muž, a ve svých snech jsem byla vždycky žena; nikdy jsem nebyla muž, kterého miloval jiný muž." V Robertině narážce na homosexuály bylo daleko víc než jen zdání odporu a Garpovi připadalo divné, že lidé jsou v procesu rozhodování, které je pevně a navždy zakoření mezi nějakou menšinou, možná daleko méně tolerantní vůči jiným menšinám, než bychom předpokládali. Z Roberty šla dokonce až jakási zloba, když si stěžovala na ostatní zkoušené ženy, které se přišly do Dog's Head Harbor k Jenny Fieldsové vzpamatovat. "Zatracený lesby," nadávala před Garpem. "Snaží se z tvé matky udělat cosi, co ona vůbec není."

"Někdy si myslím, že právě na to je matka jako dělaná," škádlil Robertu Garp. "Dává lidem pocit štěstí, protože je nechá myslet si o ní, že je něco, co není."

"Víš, snažili se mě zmást," líčila mu Roberta, "když jsem se připravovala na operaci, pokoušeli se mi to vymluvit. 'Radši zůstaň jako teplej,' radili mi. 'Když chceš chlapy, dopřej si je tak, jak jsi. Až se z tebe stane ženská, budou tě jenom zneužívat,' říkali mi. Všichni to byli zbabělci," uzavřela Roberta, i když Garp si se smutkem uvědomoval, že Robertu skutečně 'znovu a znovu' zneužívají.

Robertina prudkost nebyla ojedinělá; Garp uvažoval, jak i ty ostatní ženy v matčině domě a v matčině péči byly všechny obětmi netolerantnosti - a přesto většina těch, s kterými se seznámil, mu připadala především netolerantní vůči sobě navzájem. Byl to jakýsi druh boje ve vlastních řadách, který Garpovi

nedával žádný smysl, a Garp se obdivoval matce, jak je všechny zvládne a jak dokáže, aby si nevjely do vlasů. Garp věděl, že Robert Muldoon strávil před svou operací několik měsíců v dámském oblečení. Ráno vyrážel oblečený jako Robert Muldoon, chodil nakupovat dámské šaty a téměř nikdo neměl ponětí, že za změnu svého pohlaví zaplatil z poplatků, které povybíral při nejrůznějších slavnostních obědech a večeřích v chlapeckých a pánských klubech, kde řečnil. Večer pak Robert Muldoon předváděl v Dog's Head Harbor své nové šaty Jenny a kritickým očím žen, které tu s Jenny zrovna pobývaly. Když se mu po estrogenových hormonech začínaly zvětšovat prsy a tvary se mu začaly zaoblovat, přestal Robert jezdit po banketech a vyrážel z domu v Dog's Head Harbor v ženských šatech spíš mužského stylu a v poměrně umírněných parukách ven; snažil se být Robertou již dlouho před operací. Z hlediska klinického měla teď Roberta stejné genitálie a urologické vybavení jako většina ostatních žen.

"Ale počít samozřejmě nemůžu," řekla Garpovi. "Nemám ovulaci ani menstruaci."

"To nemají tisíce jiných žen taky," ujišťovala ji Jenny Fieldsová.

"Když jsem se vrátila z nemocnice domů," vyprávěla Roberta Garpovi, "víš, co mi ještě tvoje matka řekla?"

Garp zavrtěl hlavou; to "domů" znamenalo pro Robertu, jak Garp dobře věděl, do Dog's Head Harbor.

"Řekla mi, že jsem sexuálně daleko méně nevyhraněná než většina lidí, co zná," pokračovala Roberta. "Skutečně jsem to potřebovala, protože jsem musela pořád užívat ten příšerný dilatátor, aby se mi nezavřela vagina; připadala jsem si jako mašina."

Ta máma je tak hodná, psal Garp.

"V tom, co píšeš, je tolik soucitu s lidmi," řekla mu najednou Roberta. "Ale tolik soucitu rozhodně není vidět v tobě samém, ve tvém skutečném životě." Stejně obvinění vůči němu vznášela i Jenny.

Ale Garp v sobě nyní cítil soucitu podstatně víc. Teď když měl ústa zadrátkovaná, když manželka nosila celý den ruku na pásce a Duncan měl jen půlku své hezké tváře nepoškozenou - pocíťoval Garp vůči všem těm troskám, které doputovaly do Dog's Head Harbor, daleko víc ušlechtilých sympatií.

Bylo to město léta. Mimo sezónu byl ten šindelový dům, vybělený od slunce, s verandami a podkrovními komorami, jediným obydleným sídlem u těch šedozelených dun a bílého pobřeží na konci Ocean Lane. Občas se tu objevil pes, který očichával naplavené dříví barvy kostí, nebo se sem zatoulali penzisté, kteří žili pár mil odtud ve svých někdejších letních vilkách a prohlíželi si zkoumavým zrakem mušle. V létě bylo na pobřeží plno psů a dětí a nejrůznějších pomocníků matek a v přístavu vždycky kotvilo pár zářivě bílých lodí. Ale když se k Jenny nastěhovali Garpovi, pobřeží vypadalo pustě. Břeh, plný odpadků, které sem naplavily silné zimní příboje, byl opuštěný. Atlantický oceán měl v dubnu a v květnu sinalou barvu zhmožděniny - barvu Helenina nosního můstku.

Mimo sezónu se dali návštěvníci městečka rychle identifikovat jako ztracené ženy hledající slavnou sestru Jenny Fieldsovou. V létě strávily tyto ženy v Dog's Head Harbor často celý den, když hledaly někoho, kdo by věděl, kde Jenny bydlí. Ale stálí obyvatelé Dog's Head Harbor to všichni věděli: "Poslední dům na konci Ocean Lane," sdělovali postiženým dívkám a ženám, které se ptaly na cestu. "Je to obrovský dům, jako hotel, děvenko. Nemůžete ho minout."

Někdy se ty hledající ženy dovlekly nejdřív na pobřeží a tam-odtud se dlouhou dobu na dům nejdřív jen zpozvzdálí dívaly, než si dodaly odvahy jít se poptat, jestli je Jenny doma; někdy je Garp pozoroval, buď

samotné nebo ve dvojicích či trojicích, přidřeplé k větrným dunám a zahledené na dům, jako by z něho chtěly vyčíst, kolik je v něm skryto soucitu. Když jich bylo víc než jedna jediná, radily se spolu na břehu; jednu pak vyslaly a ta zaklepala na dveře, zatím co ostatní se krčily na dunách, jako psi, kteří mají nařizeno čekat, dokud je někdo nezavolá.

Helena koupila Duncanovi dalekohled a Duncan ze svého pokoje s výhledem na moře spatřil ty bázlivé návštěvnice a oznámil jejich přítomnost již hodiny předtím, než se ozvalo zaklepání. "Někdo jde za babičkou," hlásil. A zaostřoval, pořád zaostřoval. "Je jí asi čtyřadvacet. Anebo možná čtrnáct. Má modrý ruksak. Má pomeranč, ale nevypadá to, že ho bude jíst. Je s ní ještě jedna, ale té do obličeje nevidím. Leží na zemi; ne, je jí špatně. Ne, má na obličeji něco jako masku. Třeba to bude matka té první -ne, sestra. Anebo jenom přítelkyně.

Ted' jí pomeranč. Moc zvlášť ten pomeranč nevypadá," hlásil Duncan. A pak se taky podívala Roberta a někdy Helena. Dveře chodil často otvírat Garp.

"Ano, to je moje matka," říkal, "ale šla zrovna nakoupit. Prosím, pojd'te dál, jestli na ni chcete počkat." A usmíval se, i když si dotýcnou osobu zevrubně prohlížel, jako si prohlíželi penzisti na pobřeží mušle. A než se Garpovi zahojila čelist a poničený jazyk mu srostl, chodil otvírat dveře s nachystanou zásobou lístků. Mnohé návštěvnice vůbec nepřekvapovalo, když jim podal jen lístek, protože i pro ně to byl jediný způsob komunikace.

Dobrý den, já se jmenuji Beth. A jsem stoupenkyně Ellen Jamesové.

A Garp jí podal svůj lístek:

Dobrý den, já se jmenuji Garp. A rozbil jsem si čelist.

A s úsměvem jim podle okolností podal další lísteček. Na jednom stálo:

V kuchyni máme kamna na dřevo a je v nich pěkně zatopeno; dejte se doleva.

A na dalším bylo napsáno:

Uklidněte se. Matka se hned vrátí. Jsou tu ještě jiné ženy. Nemáte chuť se s nimi setkat?

Někdy touhle dobou začal Garp zase nosit sportovní sako, ne z nějaké nostalgické vzpomínky na Steering nebo na Vídeň -rozhodně ne proto, aby byl slušně oblečený v Dog's Head Harbor, kde Roberta byla zřejmě jediná žena, které záleželo na tom, co má na sobě -, ale jen proto, že potřeboval kapsy; nosil při sobě totiž spousty vzkazů.

Pokoušel se běhat po pobřeží, jenže toho musel nechat, jelikož mu to jitřilo čelist a jazyk se mu přitom dřel o zuby. Prochodil zato míle v písku. Ten den, co policejní auto přivezlo k Jenny do domu toho mladíka, se zrovna vracel z procházky; policisté drželi chlapce každý z jedné strany a vedli ho vzhůru na velkou přední verandu.

"Pan Garp?" zeptal se jeden policista.

Garp, oblečený na své procházky do běžeckého úboru, u sebe neměl žádné lístečky, ale přikývl, ano je Garp.

"Znáte toho mladíka?" zeptal se policista.

"Samozřejmě, že mě zná," ujišťoval je hoch. "Vy policajti nikdy nikomu nevěříte. A vůbec už se nedovedete uvolnit."

Byl to mladík v purpurovém kaftanu, hoch, kterého Garp vyprovodil z budoáru paní Ralphové - což Garpovi připadalo už před dávnými lety. Nejdřív ho napadlo, že by se k chlapci nemusel hlásit, ale pak přikývl.

"Nemá peníze," vysvětloval policista. "Nikde tady nebydlí a zaměstnaný není. Do žádné školy nechodí, a když jsme volali k němu domů, řekli nám, že vůbec nemají poněti, kde je -a zřejmě je ani moc nezajímalo to zjistit. Ale on tvrdí, že bydlí u vás a že vy všechno vysvětlíte."

Garp samozřejmě mluvit nemohl. Ukázal na drátěnou síťku na ústech a naznačil na dlani, jako by psal na lísteček vzkaz.

"Kdy vám dali ty rovnátka?" zeptal se ho mladík. "Většinou se dávají, když je člověk ještě malej. Teda tak šílený rovnátka jsem v životě neviděl."

Policista Garpovi podal formulář na dopravní přestupky a Garp na zadní stranu napsal:

Ano, vezmu ho na svou odpovědnost. Ale nemohu mluvit, mám zlomenou čelist.

Kluk si lístek přečetl policistovi přes rameno.

"Pánové," zazubil se. "Co se asi stalo tomu druhému?"

Přišel o tři čtvrtě verku, pomyslel si Garp, ale to na formulář dopravních přestupků nenapsal, a nic jiného. A vůbec nikdy.

Ukázalo se, že co byl hoch ve vězení, přečetl Garpovy romány.

"Kdybych byl věděl, že to vy jste napsal ty knížky," řekl Garpovi, "nikdy bych se k vám nechoval tak neuctivě." Jmenoval se Randy a stal se nadšeným Garpovým obdivovatelem. Garp byl přesvědčen, že hlavní proud jeho obdivovatelů tvoří děti bez rodičů, bezprizorné děti, dospělí s opožděným vývojem, cvokové a jen tu a tam řádní občané nestižením zvráceným vkusem. Ale Randy přišel za Garpem, jako by Garp byl nyní jediný guru, kterého Randy hodlal poslouchat. V atmosféře matčina domova v Dog's Head Harbor mohl Garp chlapce těžko vyhodit.

Roberta Muldoonová se ujala úkolu seznámit Randyho s neštěstím, jaké potkalo Garpa a jeho rodinu.

"Kdo je ten fantastický kus?" pošeptal Randy Garpovi s posvátnou úctou.

Copak ji nepoznáváš? napsal mu Garp.

Hrála za Philadelphia Eagles na křídle.

Ale ani Garpova zahořklost nemohla zkalit Randyho roztomilé nadšení; aspoň hned ne. Hoch hodiny bavil Duncana.

Bůhvíjak, postěžoval si Garp Heleně.

Asi Duncanovi vykládá o všech svých zkušenostech s drogami.

"Ten kluk nic nebere," ubezpečila Helena Garpa. "Matka se ho ptala."

Pak tedy vypráví Duncanovi vzrušující historii svého trestního rejstříku, napsal Garp.

"Randy chce být spisovatelem," řekla mu Helena.

Kdekdo chce být spisovatelem! psal Garp. Ale nebyla to pravda. On sám spisovatelem nechtěl být - už ne. Když se pokoušel psát, vyvstávalo mu na mysli jediné téma, téma smrti. Věděl, že na ně musí zapomenout - nesmí v něm ve svých vzpomínkách nacházet zalíbení a nesmí jeho hrůzu svým uměním ještě zveličovat. Bylo to šílenství, ale kdykoli pomyslel na psaní, to jediné téma před ním vyskočilo, poťouchle, s čerstvě zakrvácenými kalužemi a se smrtelným pachem. A tak nepsal; dokonce se o to ani nepokoušel.

Randy nakonec odešel. Přestože Duncan nerad viděl, že odchází, Garpovi se ulevilo; vzkaz, který mu Randy nechal, Garp nikomu neukázal.

Nikdy nebudu tak dobrý jako vy - v ničem. A i když je to pravda, mohl byste si najít nějaký velkorysejší způsob, aby to lidem došlo.

Takže laskavý nijak nejsem, myslel si Garp. Co ještě je nového? Lístek od Randyho zahodil.

Když Garpovi sundali drátky a jazyk už nebyl tak rozbolavělý, začal zase běhat. Jakmile se oteplilo, Helena plavala. Říkali jí, že je to zdravé pro obnovu svalového napětí a na posílení klíční kosti, která ji pořád bolela - zvlášť když plavala prsa. Garpovi se zdálo, že Helena uplave míle: nejdřív přímo do moře a pak podél pobřeží. Tvrdila, že plave tak daleko proto, že voda je tam klidnější, blíž u břehu jí vadí vlny. Ale Garp měl strach. Spolu s Duncanem ji vždy pozorovali dalekohledem. Co budu dělat, jestli se něco stane? uvažoval Garp. Sám zvlášť dobrý plavec nebyl.

"Máma plave dobře," ujišťoval ho Duncan. Z Duncana taky rostl zdatný plavec.

"Plave moc daleko," říkal Garp.

Když přijeli do Dog's Head Harbor letní hosté, Garpova rodina se věnovala svým tělesným cvičením daleko nenápadnějším způsobem: hráli si na břehu nebo v moři jen brzy zrána. Za letních dnů a podvečerů, kdy bylo na pobřeží plno lidí, pozorovali svět ze stinných verand Jennina sídla; stahovali se do velkého chladivého domu.

Garpovi bylo o trochu líp. Začal psát - - nejdřív opatrně: dlouhé nástiný zápletek a úvahy o charakterech. Hlavním postavám se vyhýbal, aspoň se domníval, že to jsou hlavní postavy - manžel, manželka a dítě. Soustředil se místo toho na detektiva, člověka úplně mimo rodinu. Garp věděl, jaká hrůza bude číhat v jádru knihy, a možná právě proto se oné rodině přibližoval prostřednictvím charakteru tak vzdáleného jeho osobním úzkostem, jako je policejní inspektor vzdálený zločinu. Proč já vlastně píšu o policejním inspektorovi? pomyslel si, a proto z policejního inspektora udělal kohosi, komu by i on sám rozuměl. Tak se dostal až k tomu špinavému. Duncanovi sundali z oční jamky obvazy a chlapec začal nosit černou pásku, která mu s jeho letním opálením docela slušela. Garp se zhluboka nadýchl a začal psát román.

Garp začal Svět podle Bensenhavera v pozdním létě své rekonvalescence. Asi tou dobou pustili z nemocnice Michaela Milтона, který chodil s pooperačním nahrbením těla a se ztrápeným obličejem. Díky infekci a v důsledku nedostatečné drenáže - a vzhledem k situaci ztížené obyčejným urologickým

problémem - museli Michaelu Miltonovi odoperovat i zbývající čtvrtinu penisu. Garp se to nikdy nedověděl; a tou dobou by mu to už dokonce asi náladu nijak ani nepovzneslo.

Helena věděla, že Garp zase píše.

"Já to číst nebudu," řekla mu. "Ani slovo. Já vím, že to musíš napsat, ale já to nechci nikdy vidět. Nechci tě urazit, ale musíš to pochopit. Já na to musím zapomenout; jestli ty o tom musíš psát, pámbů ti pomáhej. Lidé pohrčívají takové záležitosti různým způsobem."

"Není to přesně ,o tom'," říkal jí. "Já přece nepíšu autobiografické romány."

"To vím taky." odpověděla. "Ale stejně to nebudu číst."

"Jistě, rozumím," odpověděl.

Vždycky věděl, že psaní je samotářská záležitost. Na osamělého člověka to bylo tvrdé, cítit se takto ještě osamělejší. Věděl, že Jenny si to přečte; ta byla tuhá jako houžev. Jenny sledovala, jak se všichni uzdravují, sledovala, jak pacienti přicházejí a odcházejí.

Jedna taková pacientka byla nějaká ošklivá dívka jménem Laurel, a ta udělala jednou ráno u snídani tu chybu, že si pustila pusou ohledně Duncana. "Nemohla bych spát v nějaké jiné části domu?" zeptala se Jenny. "Tady je takovej údesnej kluk s dalekohledem, má aparát a na oku pásku! Vypadá jako nějaký vodpojný pirát a šmíruje mě, I ty malí kluci chtějí člověka vomakávat očima - a dokonce i jedním vokem."

Když Garp běhal v předjitřním šeru na pobřeží, upadl; znovu si poranil čelist a znovu ho zdrátkovali. Neměl u sebe už žádné vhodné staré lístečky, aby dívce sdělil, co jí chtěl říct, ale rychle načmáral na ubrousek:

Jděte do hajzlu nebo vám to ukážu! a hodil jej po překvapené dívce.

"Podívejte se," stěžovalo si děvče Jenny, "tohle jsou přesně ty způsoby, před kterými jsem musela utéct. Já už mám dost těch chlapů, co člověka pořád zastrašují, ať mi vleze na záda nějaký hulvát, co mi vyhrožuje, že mě znásilní tím svým mamutím utahovákem! Kdo to má zapotřebí? Chci říct, zvláště tady - kdo to má zapotřebí? Copak jsem sem přišla snášet to samý?"

Jděte do hajzlu a zhebněte,

pokračoval Garp na příštím lístečku, ale Jenny dívku vyvedla ven a vypověděla jí historii Duncanovy pásky a dalekohledu i fotoaparátu, a děvče se v závěru svého pobytu snažilo vší mocí Garpovi vyhnout.

Její pobyt trval jen několik dnů a pak si pro ni náraz někdo přijel: sportovní vůz s newyorskou poznávací značkou a v něm chlap, který skutečně vypadal jako hulvát - kdosi, kdo opravdu celou dobu nebohé Laurel vyhrožoval, že ji znásilní svým "mamutím utahovákem".

"Hej, vy tam, vy kokoti," volal na Garpa a Robertu, kteří seděli na přední verandě na houpačce jako dva staromódní milenci. "Je tohle ten bordel, kde držíte Laurel?"

"Přesně řečeno, my ji tady nijak ,nedržíme'," řekla Roberta Muldoonová.

"Ty nekafrej, ty lesbo," volal Newyorčan; vyšel za nimi až nahoru na verandu. Nechal motor u sport'áku

běžet naprázdno a motor se rozbušil a utichl - a znovu se rozbušil. Chlap měl na nohou kovbojské boty a kalhoty měl ze zelené semišové kůže, dole do zvonu. Byl vysoký a měl mohutnou hrud', i když nebyl zas tak vysoký a neměl tak mohutnou hrud' jako Roberta Muldoonová.

"Já nejsem žádná lesba," pravila Roberta.

"Hm, ale panenská vestálka rozhodně taky ne," pokračoval příchozí. "Kde je do prdele Laurel?" Na jeho oranžovém tričku byl v prostoru mezi prsními bradavkami natištěn zářivě zelený nápis

BUĎ FIT!

Garp hledal po kapsách tužku, aby mohl napsat vzkaz; vytahoval však jen použité lístečky: staré vzkazy, které míval pohotově, ale které se pro tuhle hulvátskou osobu vůbec nehodily.

"Laurel na vás čeká?" zeptala se příchozího Roberta Muldoonová a Garp věděl, že Roberta má opět problém se svou sexuální identitou; popichovala toho idiota jen v naději, že bude mít za chvíli oprávnění vyrazit z něho duši. Ale Garpovi připadalo, že jsou s Robertou vcelku rovnocenní partneři. Všechn estrogen totiž změnil víc než jen Robertiny tvary - zbavil bývalého Roberta Muldoona do značné míry i jeho svalů, na což Roberta zřejmě zapomínala.

"Podívejte se, milánkové," pravil ten člověk Garpovi i Robertě. "Jestli Laurel vodsud' tu svou prdelku nevytáhne, tak to tady vybilím. Co je tohle za teploušský doupě? Už si vo něm povídá kdekdo. Vůbec mi nedalo práci zjistit, kam šla. Kdejaká pošahaná newyorská kurva vo tomhle kundím lochu ví."

Roberta se usmívala. Začínala se houpat ve velké houpačce tak, že se z toho Garpovi dělalo špatně od žaludku. Garp se hrabal zuřivě v kapsách, ale vyhrabával jenom nepotřebné vzkazy.

"Podívejte se, vy šášové," křičel na ně Newyorčan, "já vím, jaký můry se tady drzejí. Tohle je pěkná lesbárna, co?" Rýpl do okraje houpačky kovbojskou botou, takže se houpačka celá podivně rozkomíhala. "A copak jste vy?" zeptal se Garpa. "Vy jste tady jedinej mužskej v domě? Anebo dvorní eunuch?"

Garp mu podal jeden lísteček:

V kuchyni máme kamna na dřevo a je v nich pěkně zatopeno; dejte se doleva.

Jenže byl srpen a byl to špatný lísteček.

"Co je to za hovadiny?" zeptal se chlap. A Garp mu podal další lístek, první, který mu vypadl z kapsy.

Uklidněte se. Matka se hned vrátí. Jsou tu ještě jiné ženy. Nemáte chuť se s nimi setkat?

"S mámou se můžete jít vycpat!" řekl muž. Zamířil k velkým sítěným dveřím. "Laurel!" zaječel. "Seš tam? Ty mrcho!"

Ale do dveří mu vešla vstříc Jenny Fieldsová,

"Dobrý den," pozdravila.

"Já vím, kdo jste," řekl muž. "Tu pitomou uniformu poznám hned. Moje Laurel není typ pro vás, dušinko; ta si ráda práskne."

"Možná ale že ne právě s vámi," pravila Jenny Fieldsová.

Ať už hodlal ten muž v tričku s nápisem BUĎ FIT! vmést Jenny Fieldsové do tváře jakoukoli nadávku, zůstala nevysslovena. Roberta Muldoonová se totiž na překvapeného muže vrhla zkušeným skládacím manévrem, zasáhla ho zezadu a z jedné strany pod koleno. Byl to dokonalý zásah hodný trestu za patnáctiyardové území ze slavných Robertiných dnů jakožto někdejšího filadelfského orla. Chlap padl na šedou prkennou podlahu verandy s takovou silou, že se až rozhoupaly zavěšené květináče. Pokusil se vstát, ale nemohl. Zřejmě utrpěl běžné ragbyové poranění kolene, což byl přesně důvod, proč se podobný zásah pokutuje patnáctiyardovou penaltou. Muž neměl ze své pozice na zádech odvahu chrlít na nikoho další urážky; ležel s tichým náměsíčným výrazem ve tváři, která mu díky bolesti lehce pobledla.

"To bylo trochu tvrdé, Roberto," pravila Jenny,

"Přivedu Laurel," řekla Roberta poněkud zahanbeně a vešla do domu. Garp i Jenny věděli, že Roberta je v jádru srdce daleko ženštější než kdo jiný; ale jádrem svého těla byla vysoce trénovaný šampion těžké váhy.

Garp zatím našel další lísteček, který hodil dotyčnému Newyorčanu na prsa, přesně na onen nápis BUĎ FIT! Byl to lísteček, který měl Garp v mnoha exemplářích.

Dobrý den, já se jmenuji Garp. A mám zlomenou čelist.

"Já se jmenuju Harold," řekl muž. "To máte smůlu s tou čelistí."

Garp našel tužku a napsal další lísteček,

To máte smůlu s tím kolenem, Harolde.

Dovedli Laurel. "Jé brouku, tak tys mě našel!" vyhrkla,

"Myslím, že to zatracený auto nebudu moct řídit," oznámil jí Harold, Na Ocean Lane jeho sport'ák dosud supěl jako nějaký živočich, který chce požírat písek.

"Můžu řídit já, brouku," pravila Laurel, "Tys mě prostě nikdy nenechal."

"Teď tě nechám," zasténal Harold, "Věř mi,"

"Jéje, brouku," řekla Laurel.

Roberta s Garpem odnesli muže k autu, "Myslím, že Laurel teď skutečně potřebuju," svěřoval se jim muž, "To jsou ale zkurvený sedadla, tyhle nízký," stýskal si, když ho šetrně vmáčkli do auta. Bylo to poprvé, co Garp byl zase po dlouhé době u auta, a zdálo se mu, jako by to bylo už léta. Roberta položila Garpovi ruku na rameno, ale Garp se otočil na druhou stranu.

"Já si myslím, že mě Harold potřebuje," obrátila se Laurel na Jenny Fieldsovou a bezradně pokrčila rameny,

"Ale proč ona potřebuje jeho?" řekla Jenny Fieldsová, když autíčko odjelo, aniž se se svými slovy vlastně na někoho obracela. Garp už odešel. A Roberta se chtěla potrestat za to, že jí na okamžik ujela její ženskost. a šla hledat Duncana, aby ho mohla obšťastnit mateřskými city.

Helena hovořila telefonem s Fletcherovými, s Harrisonem a Alicí, kteří k nim chtěli přijet na návštěvu. To by nám mohlo pomoci, myslela si Helena, Měla pravdu a muselo jí to povznést sebevědomí - že zase má v něčem pravdu

Fletcherovi u nich zůstali týden. Aspoň měl Duncan někoho, s kým si mohl hrát, i když to nebyl kamarád stejného věku a pohlaví; bylo to aspoň děcko, které vědělo, jak je to s jeho páskou přes oko, a Duncan si ji hodně přestal připouštět. Když Fletcherovi odjeli, ochotněji chodil sám na pobřeží, a to i v době, kdy tam mohl potkat jiné děti, které se mohly vyptávat a taky ho škádlit.

Harrison Heleně opět dělal důvěrníka, jakým pro ni byl již dříve; Harrisonovi byla Helena s to říct spoustu věcí o Michaelu Miltonovi v jejich holé pravdě, jaká by byla pro Garpa příliš drsná, ale jakou Helena nicméně potřebovala vyslovit. Cítila potřebu hovořit o svých úzkostech, jaké měla o své manželství; a o tom, jak rozdílně, ve srovnání s Garpem, se snaží vypořádat s tím neštěstím. Harrison navrhoval, aby měli další dítě. Měla bys otěhotnět, radil. Helena se mu svěřila, že už nebere pilulky, ale neřekla Harrisonovi, že s ní Garp nespí - od té doby, co se to stalo. Ani mu to nakonec říkat nemusela, protože si všiml oddělených pokojů.

Alice Garpovi radila, aby nechal těch pošetilých lístků. Kdyby se snažil, mohl by mluvit; a kdyby nebyl tak marnivý na to, jak jeho slova znějí. Když ona dokáže mluvit, mohl by on ta slova ze sebe dostat taky, dokazovala mu Alice - i přes to zadržování úst a přes ten zjištěný jazyk a vůbec; aspoň pokusit by se měl.

"Alice," zašišlal Garp.

"Vidíš, to je moje jméno. Jak fe jmenuješ ty?"

"Arp," podařilo se Garpovi vyslovit.

Jenny Fieldsová, která šla celá v bílém kolem do jiného pokoje, se otřásla jako duch a kráčela dál.

"Mně tak hrozně chybí," přiznal se Garp Alici.

"Hm, ten ti mufi chybět," řekla Alice, a co plakal, držela ho za ruku.

Za dost dlouhou dobu poté, co Fletcherovi odjeli, přišla Helena v noci ke Garpovi do pokoje. Nepřekvapilo ji, že leží a je vzhůru, protože poslouchal totéž, co slyšela ona. Proto taky nemohla spát.

Kdosi z Jenniných pozdních příchozích - nějaký nový host - se koupal. Nejdřív Garpovi slyšeli, jak někdo točí do vany vodu a pak žuchnutí do vody a potom cákání a čvachtavé mydlení. Ozývalo se dokonce jakési tiché prozpěvování anebo pobroukávání.

Samozřejmě se oba pamatovali na léta, kdy se koupával Walt a oni byli v doslechu a čekali, jestli neuslyší nějaké podezřelé zvuky, uklouznutí anebo ten zvuk nejděsivější - totiž žádný zvuk. Pak vždycky volali: "Walte?" a Walt se ozval: "Co?" Odpovídali: "Nic, jen jsme chtěli vědět!" Potřebovali se ujistit, že nesklouzl pod vodu a neutopil se.

Walt rád ležel s ušima pod vodou a poslouchal přitom, jak prsty šplhají po stěnách vany, a často neslyšel, jak ho Garp s Helenou volají; když náhle nad sebou uviděl jejich tváře, které na něho hleděly s úzkostí přes okraj vany, podíval se na ně s překvapením, řekl "Já jsem v pořádku," a posadil se.

"Proboha, vždyť nám vždycky jenom odpověz, Walte," říkával mu Garp. "Když na tebe zavoláme, jenom odpověz."

"Já vás neslyšel," omlouval se Walt.

'Tak drž hlavu nad vodou," nabádala ho Helena.

"Ale jak si mám umýt vlasy?" zeptal se Walt.

"Takhle pitomě se vlasy nemyjou," prohlásil Garp. "Zavolej mě! Já ti je umyju."

,Hm," přikývl Walt. A když ho nechali o samotě, zase strčil hlavu pod vodu a tak naslouchal světu.

Helena a Garp leželi vedle sebe na Garpově úzkém lůžku v jednom podkrovním pokoji pro hosty v Dog's Head Harbor. Dům měl několik koupelen, takže ani nemohli vědět, z které koupelny se ty zvuky nesou, ale poslouchali.

"Myslím, že to bude nějaká žena," usuzovala Helena.

"Tady?" řekl Garp. "Samozřejmě že je to ženská."

"Nejdřív jsem si myslela, že je to malé dítě," vysvětlovala Helena.

"Já vím," kývl Garp.

"Nejspíš podle toho pobroukávání," řekla Helena. "Přece víš, jak si povídal sám pro sebe."

"Vím," řekl Garp.

Drželi se jeden druhého na té posteli, která byla vždycky trochu vlhká, v pokoji tak blízko u moře, s okny celý den otevřenými a se šílenými dveřmi, které se komíhaly a bouchaly.

"Chtěla bych ještě jedno dítě."

"Dobře," odpověděl Garp.

"Co nejdřív," řekla Helena.

"Hned," přikývl Garp. "Samozřejmě."

"Když to bude holčička," pokračovala Helena, "dáme jí jméno Jenny, po tvé matce."

"Dobře," souhlasil Garp.

"Jestli to bude chlapec, tak nevím," řekla Helena.

"Walt ne," pravil Garp.

"Jistě," přikývla Helena.

"Už nikdy žádného jiného Walta," prohlásil Garp. "I když vím, že se to někdy dělá."

"To já bych nechtěla," pravila Helena.

"Když to bude kluk, dáme mu nějaké jiné jméno," navrhl Garp.

"Doufám, že to bude děvče," řekla Helena.

"Mně to bude jedno," poznamenal Garp.

"Jistě. Mně taky," přitakala Helena.

"Mně je to tak líto," objal ji Garp kolem ramen.

"Ne, to ty promiň," řekla.

"Ne, ty promiň," řekl Garp.

"Ty," řekla Helena.

"Ty."

Milovali se s nesmírnou ohleduplností. Helena si představovala, že je Roberta Muldoonová a je právě po operaci a zkouší si zbrusu novou vagínu. Garp se snažil nepředstavovat si nic.

Kdykoli si Garp něco začal představovat, viděl jen zakrvácené volvo. Slyšel Duncanovy výkřiky a Helenino volání venku; a ještě někoho jiného. Otočil se tehdy pod volantem a klekl si na sedadlo; držel Duncanovu tvář v rukou, ale krev nepřestávala prýštit a Garp neviděl celý rozsah všeho, co se stalo.

"To nic," šeptal Duncanovi. "Tiše, to bude v pořádku." Ale vzhledem k jazyku nesplývala z jeho rtů slova - jen jakási jemná sprška zvuků.

Duncan pořád křičel a Helena také a ještě někdo stále sténal - jako když má pes zlý sen. Ale co ještě to slyšel Garp, co ho tak vyděsilo? Co ještě?

"To nic, Duncane, věř mi," šeptal nesrozumitelně. "Budeš zase v pořádku." Setřel chlapci rukou krev z hrdla; viděl, že na krku není nikde pořezán. Setřel chlapci krev ze spánků a viděl, že nejsou promáčkklé. Nohou otevřel dveře na straně u volantu, aby se ujistil; světlo nade dveřmi se rozsvítilo a Garp uviděl, že jedno Duncanovo oko prudce skáče. Zřejmě se dožadovalo pomoci, ale Garp rozpoznal, že na to oko Duncan vidí.

Znovu chlapci otřel rukou krev, ale druhé Duncanovo oko nalézt nemohl. "To nic," šeptal mu, ale hoch křičel ještě silněji.

Přes otcovo rameno zahlédl Duncan matku u otevřených dvířek volva. Z rozseknutého nosu a pořezaného jazyka jí tekla krev. Pravou ruku držela, jako by ji měla zlomenou někde u ramene. Ale Duncana vyděsila především ta hrůza, která se jí zračila v obličej. Garp se otočil a spatřil ji. Jeho vyděsilo něco jiného.

Nebyl to Helenin křik, ani Duncanův. Garp věděl, že Michael Milton, který sténal, by se mohl - pokud šlo o něho - třeba usténat k smrti. Bylo to něco jiného. Nebyl to zvuk. Nebyl to žádný zvuk. Byla to absence zvuku.

"Kde je Walt?" zeptala se Helena a snažila se nahlédnout do volva. Přestala křičet.

"Walte?" zavolal Garp. Zatajil se v něm dech. Duncan přestal naříkat.

Neslyšeli nic. A Garp věděl, že Walt má takové nastuzení, jaké bylo slyšet i vedle v pokoji - dokonce ob dva pokoje bylo to vlhké chraptění v chlapcově hrudi slyšitelné.

"Walte?" vykřikli.

Helena i Garp si spolu později šeptem sdělili, že v tom okamžiku si oba představili Walta s ušima pod vodou, jak napjatě naslouchá zvukům svých prstů hrajících si ve vaně.

"Já ho pořád vidím," šeptala Helena později.

"Pořád," přikyvoval Garp. "Já vím."

"Já jsem jen zavřela oči," vzpomínala Helena.

"Ano," kývl Garp. "Já vím."

Duncan to řekl nejlip. Vyjádřil se, že někdy má pocit, jako by to chybějící oko úplně nezmizelo. "Jako bych na ně ještě - někdy - viděl," líčil. "Ale je to jako vzpomínka, není to skutečné - to, co vidím."

"Možná že se z něho stalo oko, kterým vidíš svoje sny," řekl mu Garp.

"Tak nějak," přitakal Duncan. "Ale vypadá to strašně opravdově."

"Je to oko tvé představivosti," pravil Garp. "A ta může být velice opravdivá."

"Tím okem vidím i Walta," řekl Duncan. "Víš?"

"Já vím," kývl Garp.

Děti zápasníků mívají často tuhé vazy, ale ne všechny děti zápasníků mají vazy, které jsou dost tuhé.

Duncanovi a Heleně se začínalo zdát, že Garp má nevyčerpatelnou zásobu laskavosti; rok na ně mluvil vlídně; rok vůči nim neprojevil žádnou netrpělivost. Ta jeho jemnost je musela až trochu vyvádět z míry. Jenny Fieldsová si všimla, že ti tři potřebují rok, aby o sebe mohli navzájem pečovat.

Během toho roku Jenny uvažovala, co dělají s ostatními city, kterými jsou obdařeny lidské bytosti. Helena je skrývala; Helena byla velice silná. Duncan je viděl jen svým chybějícím okem. A Garp? Byl silný, ale ne zas tak moc silný. Všechny jeho ostatní city jako by se vtělily do nového románu, který napsal a který se jmenoval Svět podle Bensenhavera.

Když si Garpův vydavatel John Wolf přečetl ze Světa podle Bensenhavera první kapitolu, napsal Jenny Fieldsové: "Co se tam proboha děje? Připadá mi, jako by vnikla Garpovi do srdce s tím žalem jakási zvrácenost."

Ale Garp měl pocit, že jej vede impuls, který sahá až k Marcu Aureliovi, jenž měl to moudré nutkání poznamenat, že "v životě člověka je jeho čas jen okamžik... jeho mysl matně blikátko."

15 Život podle Bensenhavera

Když Oren Rath vešel do kuchyně Hope Standishové, byla doma se svým synem Nickym. Utírala nádobí a ihned uviděla rybářský nůž s úzkou čepelí s hladkým ostřím a ostřím zubatým iako pila, nůž, kterému se říká šupináč a vyvrhovač. Nickymu nebyly ještě tři; dosud jedl na vysoké židličky, a když se Oren Rath objevil za ním a přitiskl svůj rybářský nůž zubatým koncem dítěti k hrdlu, chlapec právě snídal.

"Nechte to nádobí," poručil Hope. Paní Standishová provedla, co žádal. Nicky začal na cizího příchozího cosi broukat; nůž pod bradou ho jenom lechtal.

"Co chcete?" zeptala se Hope. "Dáni vám, o co si řeknete."

"To víte, že dáte," odpověděl Oren Rath. "Jak se jmenujete?"

"Hope."

"Já Oren."

"To je hezké jméno," řekla mu Hope.

Nicky se na vysoké židličky nemohl otočit, aby se podíval po cizinci, který ho lechtal pod krkem. Na prstících měl vlhké kukuřičné vločky, a když se natáhl po ruce Orena Rathe, stoupl si Rath vedle židle a přiložil hladké ostří rybářského nože k masitému polštářku na chlapcově tváři. Jedním tahem řízl, jako by chtěl narýsovat kontury chlapcovy lícní kosti. Pak o krok ustoupil, aby se podíval na Nickyho překvapenou tvář a pozoroval jeho upřímný pláč; na líci se objevila krvavá nitka, jako když se nastehuje kapsa. Vypadalo to, jako by se chlapci náhle udělala žába.

"Myslím, jako že si to s váma rozdám," řekl Oren Rath. Hope se rozběhla k Nickymu, ale Rath ji mávnutím zarazil. "Ten vás nepotřebuje. Ty vločky nechce. Chce koláč." Nicky brečel.

"Když pláče, mohl by se zadusit," řekla Hope.

"Tak vy se se mnou chcete hádat?" uslychl Oren Rath. "Budete mi povídat něco o udušení? Uříznu mu pind'oura a nacpu mu ho do krku - když už chcete mluvit o udušení."

Hope dala Nickymu kousek cvíbachu a chlapec se utišil.

"Vidíte?" řekl Oren Rath, Zvedl židli s Nickym do vzduchu a přitiskl si ji k hrudi, "Ted' půjdem do ložnice." Pak kývl na Hope: "Vy napřed."

Šli spolu chodbou. Standishovi bydleli v domě postaveném ve stylu ranče; když se jim narodil chlapec, rozhodli se pro tento typ domu, protože je v případě požáru bezpečnější. Hope vešla do ložnice a Oren Rath postavil vysokou židli s Nickym před dveře. Nicky už skoro přestal krváčet; na tváři měl jen trochu krve; Oren Rath mu ji setřel rukou a pak se utřel do kalhot. Nato vešel do ložnice za Hope, Když zavřel dveře, Nicky se rozplakal.

"Prosím vás," prosila Hope. "Skutečně by se mohl udusit a taky už ví, jak se dostane ze židličky nebo by ji mohl převrátit. Je nerad sám."

Oren Rath šel k nočnímu stolku a rybářským nožem přeřízl šňůru od telefonu, tak lehce, jako by rozkrajoval přezrálou hrušku. "Se mnou se nepřete!" varoval ji.

Hope se posadila na postel. Nicky plakal, ale nebyl to hysterický pláč: zdálo se, že by mohl přestat, Hope se také rozplakala.

"Sundejte si šaty," poručil jí Oren, Pomohl jí svlékat. Byl vysoký, rezatě plavý, vlasy měl splhlé a tak přilepené k hlavě, že vypadaly jako vysoká tráva polehlá po záplavě. Páchl jako siláž a Hope si vzpomněla, že si všimla okamžik před tím, než vstoupil do kuchyně, na příjezdové cestě tyrkysového auta, otevřené dodávky. "Vy máte v ložnici dokonce koberec," řekl jí. Byl hubený, ale svalnatý; měl velké neohrabané ruce, jež připomínaly tlapy štěněte, z kterého vyroste veliký pes. Vypadal, jako by po těle neměl vůbec chlupy, ale byl tak bílý a tak plavý, že chlupy nebylo na břiše skoro vidět.

"Vy znáte mého muže?" zeptala se Hope.

"Já akorát vím, kdy je a není doma," odpověděl Rath. "Poslouchejte," řekl jí; Hope zatajila dech. "Slyšíte? Tomu vašemu klukovi je to dokonce fuk." Nicky si před dveřmi broukal nějaké samohlásky a brekavě cosi povídal cvíbachu. Hope se rozplakala hlasitěji. Když se jí Oren Rath dotkl, měla dojem, jako by uvnitř byla tak suchá, že se snad do ní nedostane ani tím svým hrozivým prstem.

"Prosím vás, počkejte," řekla.

"Se mnou se nebudete o ničem dohadovat."

"To ne, chci vám jen pomoci," řekla. Chtěla mít vše odbyto co nejrychleji; myslela na Nickyho ve vysoké židličky na chodbě. "Můžu vám pomoci a bude to pěknější, víte," pokračovala nepřesvědčivě; nevěděla, jak vyjádřit, co chtěla povědět. Když ji Oren Rath popadl tak drsně za prs, ihned si Hope pomyslela, že se v životě prsu nedotkl; měl tak studenou ruku, že sebou až trhla. Ve své neohrabanosti ji uhodil temenem do brady.

"Žádný dohadování," hučel.

"Hope!" zavolal někdo. Oba hlas uslyšeli a strnuli. Oren Rath zůstal hledět na přeříznutou šňůru od telefonu.

"Hope?"

Byla to Margot, sousedka a její kamarádka. Oren Rath přiložil ostří rybářského nože naplocho k bradavce jejího prsu.

"Půjde rovnou sem," šeptala mu Hope. "Je to moje dobrá přítelkyně."

"Panebože, Nicky," slyšeli Margot, "koukám, že ty papáš po celém domě. Maminka se obléká?"

"Tak vás budu muset voptákovat a pak voddělat vobě," zašeptal Oren Rath.

Hope ho obemkla volnými nohama v pase a přitiskla ho k hrudi i s nožem. "Margot!" vykřikla. "Popadni Nicka a utíkej. Prosím tě," ječela. "Je tady blázen a všechny nás pozabíjí! Vezmi Nickyho, vezmi ho pryč!"

Oren Rath ležel strnule na ní, jako by ho k sobě v životě takhle někdo přitiskl vůbec poprvé. Nebránil se,

nože neužil. Leželi bez pohnutí a poslouchali, jak Margot táhne Nickyho chodbou a kuchyňskými dveřmi ven. Jedna noha vysoké židle se zřejmě odštípla o lednici, ale Margot se nezastavila a Nickyho ze židle nevyndala, dokud nedorazila do půli ulice, kde si kopnutím otevřela dveře u domu.

"Nezabíjejte mě," šeptala Hope. "Běžte rychle, ještě utečete. Ta teď určitě volá policii."

"Voblečte se," poručil jí Oren Rath. "Ještě jsem vás neměl, ale budu." Když jí předtím vrazil temenem do brady, rozsekl jí o zuby ret, takže jí začal krváčet. "Myslím, jako že si to s váma rozdám," opakoval, ale nejistějším tónem. Byl kostnatý a neohrabaný jako mladý býk. Donutil ji, aby si oblékla šaty na holé tělo, vystrčil ji před sebou neobutou do chodby a sám šel s botami pod paží za ní. Teprve když seděla ve voze vedle něho, uvědomila si, že si oblékl flanelovou košili jejího muže.

"Margot si nejspíš napsala i číslo vozu," řekla mu. Natočila si zpětné zrcátko tak, aby se v něm viděla; lehce si poklepala roztržený ret širokým volným límcem šatů. Oren Rath jí vrazil topornou paží do ucha a odstrčil jí hlavu od dvířek.

"To zrcátko potřebuju, musím vidět," řekl. "Nijak neblbněte, nebo vám vopravdu ublížím." Vzal s sebou její podprsenku a přivázal jí s ní ruce k silným zrezivělým pantům dvířek od příhrádky v přístrojové desce, jejíž útroby na ni zely prázdnotou.

Jel, jako by neměl naspěch, aby se dostal z města. Nebyl ani netrpělivý, když zůstali stát před zdoluhavými světelnými signály kousek od univerzity. Pozoroval, jak chodci přecházejí ulici; vrtěl hlavou a mlaskal jazykem v údivu nad tím, jak chodí někteří studenti a studentky oblečení. Hope viděla ze svého místa v kabině vozu okno manželovy pracovny, ale nevěděla, jestli je v tu chvíli u sebe nebo jestli učí.

Byl v pracovně - o tři patra výš. Dorsey Standish se podíval z okna a viděl, jak se dopravní světla mění; proud vozidel se mohl zase hnout kupředu, davy pěších studentů musely zůstat na nějakou dobu u přechodu přes křižovatku stát. Dorsey Standish rád pozoroval dopravní ruch. V univerzitním městě je vidět spousta cizích luxusních vozů, ale zde takové vozy kontrastovaly s vozidly domácími: jezdily tu farmářské nákladní vozy, dobytkářské vozy se sklopnými postranicemi na převoz prasat a dobytka, podivné zemědělské stroje, všechny zabláčené z farem a venkovských cest. Standish o farmách nevěděl nic ale silně ho přitahovala zvířata a stroje, zvláště ta záhadná nebezpečná vozidla. Zrovna jedno jelo, s jakousi skluzavkou -- na co? - se spleť kabelů a lan, která zřejmě měla něco těžkého táhnout nebo na nich mělo něco viset. Standish si rád představoval, jak to všechno funguje.

Dole pod ním se s proudem pohnula kupředu také temně tyrkysová dodávka; blatníky měla jako poseté drobnými skvrnami a dolíčky, masku chladiče promáčknutou a celou zčernalou od rozdrcených much a - Standish si představoval - od hlaviček chycených ptáků. V kabině vedle řidiče zahlédl Dorsey Standish hezkou ženu - něco na jejích vlasech a na jejím profilu mu připomnělo Hope a ty ženské šaty před ním blýskly barvou, kterou nosila ráda jeho manželka. Ale byl o tři patra výš; vůz přešel a zadní okno kabiny bylo tak zabláčené, že už ji nespatriil. Mimo to musel do třídy, začínal v devět třicet. Dorsey Standish dospěl k závěru, že rozhodně není pravděpodobné, aby žena jedoucí v tak ohyzdném nákladním voze byla vůbec hezká.

"Tak si myslím, že ten váš bude hoblovat ty studentky v jednom kuse," pravil Oren Rath. Jeho veliká tlapa s nožem spočívala Hope v klíně.

"Ne, myslím že ne," odmítla Hope.

"Ale prd, nic nevíte," řekl. "Já vám to udělám tak, že vůbec nebudete chtít, abych přestal."

"Mně je jedno, co uděláte," řekla mu Hope. "Mému dítěti už ublížit nemůžete."

"Vám ale můžu udělat dost," řekl Oren Rath. "Spoustu věcí."

"Ano. Vždyť si to se mnou chcete rozdat," řekla Hope ironicky,

Vjížděli do farmářské oblasti. Rath nějakou dobu mlčel. Pak prohlásil: "Nejsem takovej blázen, jak si myslíte."

"Já si vůbec nemyslím, že jste blázen," zalhala Hope. "Myslím si, že jste prostě neotesanej kluk, kterej to potřebuje a ještě to s žádnou nedělal."

Oren Rath musel v tu chvíli cítit, že jeho myšlenka nahnat té ženě hrůzu se mu rychle rozplývá pod rukama. Hope se chytala kdejaké možnosti, na kterou byla s to připadnout; ale nevěděla, jestli je Oren Rath natolik normální, že by bylo možno ho ponížit.

Z okresní silnice zahrnuli po dlouhé nedlážděné příjezdové cestě k farmářskému stavení, z jehož oken slepě hleděla izolace z umělé hmoty; na zanedbaném trávníku ležely rozházeny jednotlivé díly traktoru a jiné kovové haraburdí. Na poštovní schránce stálo: "R, R, W, E & O RATH".

Tihle Rathové nebyli žádní příbuzní známých uženářů Rathů, ale zřejmě to byli farmáři, kteří pěstují prasata. Hope viděla řadu šedivých hospodářských stavení s šikmými rezatými střechami. Na rampě před hnědým chlívkem ležela na boku dospělá svině a namáhavě dýchala; u ní stáli dva muži, kteří Hope připadali jako dva mutanti stejné mutace, z jaké vzešel Oren Rath.

"Budu potřebovat černou dodávku," oznámil jim. "Po téhle jdou." Rozřízl svým nožem velice věcně Hopinu podprsenku, kterou jí přivázal zápěstí k přihrádce v přístrojové desce.

"Do hajzlu," řekl jeden muž.

Druhý pokrčil rameny; měl na tváři červenou skvrnu - jakési mateřské znaménko barvy i hrudkovitého povrchu maliny. Proto se mu taky v rodině říkalo Raspberry Rath, Malináč Rath. Hope to naštěstí nevěděla.

Ani se na Orena nebo na Hope nepodívali. Sviněka supící před chlívkem se do ticha rachotivě upšoukla. "Kurvašteluňk, už zase," zasakroval muž bez mateřského znaménka; s výjimkou očí působila jeho tvář více méně normálně. Jmenoval se Weldon.

Raspberry Rath četl z nálepky na hnědé lahvičce, kterou držel před prasnicí, jako by jí dával pít: "Může způsobit nadměrnou plynatost a nadýmání," píšou tady."

"Co se s takovýmdle prasetem může a nemůže stát, s tím mě vůbec nebav," pravil Weldon.

"Potřebuju ten černej náklad'ák," opakoval Oren.

"Dyť klíček je v něm, Orene," odpověděl Weldon Rath. "Jestli myslíš, že to zvládneš sám."

Oren Rath postrčil Hope k černému vozu. Raspberry držel v ruce lahvičku s prasečí medicínou a civěl na Hope, která na něho vyhrkla: "Unesl mě. Chce mě znásilnit. Už ho hledá policie." Raspberry nepřestal civět na Hope, ale Weldon se otočil k Orenovi: "Doufám, že nevyvedeš moc velkou blbost."

"Ne," odpověděl Oren. Oba muži obrátili opět všechnu pozornost k praseti.

"Počkal bych hodinu a pak bych jí dal ještě jednu dávku," pravil Raspberry. "Veterináře už tady tendle tejden bylo až dost." Podrbal svini špičkou boty za zabláceným krkem; prase se zase upšouklo.

Oren zavedl Hope za chlívěk, kde se ze sila sypala kukuřice. Hrála si v ní selátka sotva větší než koťata. Když Oren nastartoval černý nákladák, rozutekla se. Hope se rozplakala.

"Pustíte mě?" zeptala se Orena.

"Ještě jsem vás neměl," ucedil.

Hope bylo zima na nohy, které měla celé černé od jarního hnoje. "Bolí mě nohy," řekla. "Kam pojedeme?"

Vzadu na voze uviděla starou zmačkanou deku celou od slámy. Aha, tak tam pojedou: někam na kukuřičná pole, tam rozprostře deku na hrudkovitou jarní zem - a až s ní skončí a podřízne ji tím rybářským nožem hrdlo a zohaví, zabalí ji do deky, která tu ležela schumlaná a tuhá na podlaze, jako by zakrývala nějaké zvířecí potraty.

"Musím si na vás najít pěkný místečko," řekl Oren Rath. "Nechal bych si vás doma, ale to bych se o vás musel dělit."

Hope Standishová se snažila proniknout nezvyklým Rathovým osobnostním ustrojením. Nefungoval jako lidské bytosti, které znala.

"Co děláte, je špatnost," pověděla mu.

"Ne, není," odmítl. "Nic špatnýho nedělám."

"Chcete mě znásilnit," pokračovala Hope. "A to je přece špatnost."

"Chci se s váma akorát vyspat," řekl. Tentokrát už ji k ničemu nepřivázał. Neměla kam utéci. Jeli pomalu po oněch dlouhých polních cestách podél pozemků a postupovali na západ po obrysech malých čtverců, jako když kůň postupuje po šachovnici: o jedno pole kupředu, o dvě do strany, o jedno do strany, o dvě kupředu, Hope to připadalo bezcílné, ale pak ji napadlo, že tu asi bude znát silnice dost dobře, protože jinak by nemohli ujet takovou dálku, aniž projeli nějakým městem. Viděli jen tabule se jmény měst, a přestože se od univerzity nemohli vzdálit víc než takových třicet mil, žádná jména jí nebyla povědomá: Coldwater, Hills, Fields, Plainview. Třeba to ani nejsou města, pomyslela si, ale jen jakési obecné označení pro lidi, kteří tu žijí - označení, které jim pouze identifikuje jejich půdu, jako by sami neměli prostá slova pro věci, které vidí každý den.

"Nemáte žádné právo mi něco takového dělat," pravila Hope.

"Blbost," vyhrkl. Dupl na brzdy, až Hope narazila na tvrdou přístrojovou desku. Čelem se odrazila od předního skla, hřbet ruky jí nárazem vyletěl k nosu. Měla pocit, jako by se jí v prsou utrhł nějaký malý sval nebo nějaká lehounká kůstka. Pak šlápl na plyn a s ní to opět hodilo zpátky. "Nesnáším, když se se mnou někdo chce o něco hádat," prohlásil.

Z nosu jí tekla krev; seděla v předklonu, s hlavou v dlaních a krev jí kapala na stehna. Popotahovala; krev jí stékala po rtech a pokrývala jí tenounkou vrstvičkou i zuby. Zaklonila hlavu a zkoušela krev

chutnat. Z nějakého důvodu ji to uklidňovalo - pomáhalo jí to myslet. Věděla, že jí na čele naskočila modrající boule, která se pod hladkou pokožkou rychle zvětšovala. Když si přejela rukou přes obličej a dotkla se jí, Oren Rath se na ni podíval a zasmál se. Plivla na něho tenounkou slinu s krvavým okrajem. Zachytila se mu na bradě a stékala na límec flanelové košile jejího muže. Popadl ji za vlasy svou tlapou, plochou a širokou jako podrážka. Chytila ho oběma rukama za předloktí, jedním trhnutím si přitiskla k ústům jeho zápěstí a kousla ho do měkké části, kde nerostou chlupy a kde se modrají žilky naplněné krví.

Chtěla ho tímto nemožným způsobem zabít, ale sotva mu stačila prokousnout kůži. Měl v paži takovou sílu, že jedním pohybem vytrhl celé její tělo ze sedadla vzhůru, až mu padla setrvačností přes klín. Zátylek jí přimáčkl k volantu - do hlavy jí zahoukal klakson - a hranou levičky jí rozbil nos. Pak se touž rukou zase chopil volantu. Rozevřenou dlaní ji chytil za hlavu a přitiskl obličej k žaludku; když cítil, že se nebrání, nechal jí hlavu položenou na stehnech. Zakryl jí dlaní lehce ucho, jako by jí v něm chtěl uvěznit zvuk klaksonu. Měla oči pevně zavřené, aby tolik necítila bolest v nose.

Několikrát zahrnul doleva, pak několikrát doprava. Věděla, že každá odbočka znamená ujetou míli. V tom okamžiku jí spočívala jeho dlaň vzadu na krku. Opět slyšela, a cítila, jak se jí prsty zaplétá do vlasů.

"Já vás nechci zabít," řekl.

"Tak to nedělejte," řekla Hope.

"Musím," prohlásil Oren Rath. "Až to spolu odbydem, musím."

Ta slova na ni působila jako chuť vlastní krve. Věděla již, že on na žádné dohadování není. Pak si uvědomila, že zapomněla na jedno: na své znásilnění. To chce on přece provést. A ona se musí snažit, aby k tomu došlo. Teď je hlavní věc přežít; věděla, že to znamená přežít jeho. Že to znamená docílit, aby byl dopaden, nebo docílit, aby ho něco zabilo nebo ho někdo zabil, nebo že ho musí zabít sama.

Cítila na tváři drobné mince v jeho kapse; džíny měl změkklé prachem z farmy a lepkavé mazadly na stroje. Přezka jeho řemene se jí zařezávala do čela: rty se dotýkala mastné kůže jeho pásku. Rybářský nůž se nosí v pochvě. Ale kde ji má? Nikde ji neviděla a rukama se po ní neodvažovala pátrat. Najednou na očích cítila, že mu tuhne penis. V tu chvíli si připadala - skutečně poprvé - téměř jako ochrnutá, zmatená a zoufale bezradná, neschopná rozhodnout se, co počít dříve. Opět jí pomohl sám Oren Rath.

"Podívejte se na to takhle," řekl jí. "Ten váš kluk unikl. Taky jsem ho chtěl voddělat, víte."

Ve světle Rathovy zvláštní verze normálního usuzování jako by před Hope všechno vyvstávalo ostřeji; slyšela další auta. Nebylo jich mnoho, ale ob několik minut nějaké vždy projelo. Litovala, že nic nevidí, ale věděla, že nejsou tak izolovaní jako předtím. Teď, napadlo ji, než se dostane tam, kam jede - pokud vůbec ví, kam jedeme. Ale myslela si, že on to asi ví. Nebo aspoň než odbočí z téhle cesty - než se ocitnou někde, kde nebudou žádní lidé.

Oren Rath na sedadle poposedl. Vadila mu erekce. Její teplý obličej v klíně, ruka v jejích vlasech, to všechno na něho začínalo působit. Teď, pomyslela si Hope. Posunula obličej lehce po jeho stehnu. Nebránil jí. Zavrtěla mu v klíně hlavou, jako by si chtěla udělat větší pohodlí na nějakém polštáři - jenže ten polštář byl jeho úd. Vrtěla sebou, až ten hrbol pod jeho mizernými kalhotami vzrostl, aniž se ho dotýkala obličejem. Ale mohla na něj působit dechem: trčel mu z klína blízko jejích úst, a tak mu na něj začala dýchat. Dýchání nosem ji nesmírně bolelo. Nastavila rty do O jako k polibku a soustředěně, velice jemně dýchala.

Nicky, blesklo jí hlavou. A Dorsey, manžel. Zase je uvidí, doufala. Usilovně se na Orena Rathe zaměřila horkým dechem. A soustředila se na něho jedinou chladnou myšlenkou: Já tě dostanu, ty grázle.

Bylo zřejmé, že sexuální zkušenost Orena Rathe podobné jemnosti jako takovéto cílené dýchání nezahrnovala. Pokoušel se jí pohnout v klíně hlavou tak, aby se mohl dotýkat jejího teplého obličeje, ale zároveň aby nepřerušil to jemné dýchání. Její počínání v něm vyvolávalo touhu po dalším a dalším blízkém kontaktu, a pomyslení, že by měl o ten dráždivý pocit přijít, pro něho bylo nesnesitelné. Začal sebou vrtět. Hope nespěchala. Díky jeho pohybům se nakonec dostal vystupující hrbol nakyslých džínů k jejím rtům. Obemkla jej ústy, ale rty nepohybovala. Oren Rath cítil jen její horký dech, jenž pronikal drsnou tkaninou šatů; zasténal. Přijíždělo k nim auto a projelo kolem; seřídil vůz na vozovce. Uvědomil si, že se dostává příliš do středu.

"Co to děláte?" zeptal se Hope. Lehce přiložila zuby k vyboulené látce. Zvedl koleno, přibrzdil, narazil jí přitom do hlavy a bouchl do nosu. Vsunul ruku do klína pod její tvář. Myslela si, že jí chce nějak ublížit, ale zápasil se zipem. "Viděl jsem to na vobrázcích," řekl jí.

"Já sama," řekla. Aby mu mohla poklopec otevřít, musela se trochu nadzvednout. Chtěla se podívat, kde jsou; pořád byli samozřejmě ve volném venkovském kraji, ale na vozovce byly namalovány pruhy. Otevřela mu poklopec, a aniž se na něho podívala, vzala tu věc do úst.

"Kruci," vyjekl. Myslela, že bude dávit; měla strach, aby se jí neudělalo špatně. Pojala ho až dozadu do tváře a myslela si, že tam ho může držet dlouho. Seděl strnule, ale celý se třásl a ona z toho jasně viděla, že se dostal daleko za hranice své fantazijní zkušenosti. To ji trochu uklidnilo; dodalo jí to sebedůvěru a vědomí času. Pokračovala velice pomalu a poslouchala projíždějící auta. Poznala, že zpomalil. Při první známce, že by odbočil ze silnice, bude muset změnit plány. Je schopna tu hroznou věc ukousnout? uvažovala. Došla k závěru, že asi ne - aspoň ne dost rychle.

Pak kolem nich projely těsně za sebou dva nákladní vozy: v dálce jako by zaslechla houkání klaksonu. Zrychlila - nadzvedl klín. Zdálo se jí, že vůz jede rychleji. Opět kolem projelo auto - hodně blízko, pomyslela si. Klakson na ně zuřivě zahoukal. "Jdi se vycpat!" zařval za autem Oren Rath; začínal na sedadle poskakovat nahoru dolů a Hope to bolelo do nosu. Musí dávat pozor, aby mu teď ještě neublížila; a přitom mu chtěla ublížit strašně. Aby úplně ztratil hlavu, nabádala se.

Najednou slyšela, jak se pod vozem rozstříkuje štěrka. Sevřela ho pevně ústy. Ne, nehavarovali, ani neodbočili ze silnice; zastavil prudce u cesty. Motor zmlkl. Popadl ji oběma rukama za spánky; stehna mu ztuhla a narážela jí do sanice. Já se tím udusím, pomyslela si, ale on jí zvedl tvář z klína. "Ne! Ne!" vykřikl. Kolem proletěl nákladní vůz, ohodil je sprškou kamení a na okamžik utopil jeho slova. "Nemám nasazený tamto," stačila postřehnout. "Jestli máte nějaký bacily, vlezou hned do mě."

Hope klečela na sedadle, rty horké a rozbolavělé, v nose jí bolestivě pulsovalo. Chystal se nasadit si prezervativ, ale když ho vytrhl z balíčku v lehké kovové fólii, zůstal naň hledět, jako by byl očekával něco úplně jiného -- jako by myslel, že jsou jasně zelené. Jako by ani nevěděl, jak si jej nasadit. "Svlíkněte si šaty," poručil jí; vyvádělo ho z míry, že se na něho dívá. Po obou stranách silnice viděla kukuřičná pole, několik yardů od nich zadní desku reklamní tabule. Ale domy tu nebyly žádné, ani žádné dopravní značky, ani křižující silnice nebo cesty. Nepřijížděla žádná osobní ani nákladní auta. Myslela, že se v ní snad zastaví srdce.

Oren Rath ze sebe strhl košili jejího manžela: vyhodil ji oknem; Hope viděla, jak se zatřepetala a dopadla na silnici. Oškraboval si podrážky bot o pedál nožní brzdy a bouchal přitom úzkými vylišovanými koleny o volant. "Votočte se!" poručil jí. Přitiskla se ke dvířkům na své straně. Věděla, že mu neutěče, i kdyby se jí podařilo dostat se dveřmi ven. Neměla střevice a na jeho nohou viděla tvrdé mozolnaté polštářky,

jaké mívají psi.

Nemohl nějak svléct kalhoty; srolovaný prezervativ držel mezi zuby. Pak najednou byl nahý - kalhoty někam odhodil - a prezervativ si nasadil tak prudce, jako by jej navlékal na necitlivý želví ocas. Snažila se rozepnout si šaty, ale vytryskly jí znovu slzy, přestože se jim bránila; a vtom ji popadl za šaty a začal je z ní tahat přes hlavu; zachytily se jí za paže. Bolestivě jí strhl ruce za záda.

Na kabinu byl příliš dlouhý. Jedny dveře musely zůstat otevřeny. Natáhla se po klíce nad hlavou, ale kousl ji do krku. "Ne!" zařval. Kopal nohama - všimla si, že krvácí z holeně, kterou si poranil o hranu klaksonu - až tvrdými patami vrazil do kliky u dveří na své straně. Oběma nohama pak dveře otevřel. Přes jeho rameno viděla šedavé šmouhy na vozovce, nad níž vyčnívaly jeho dlouhé kotníky. Na silnici však žádný provoz nebyl. Hlava ji bolela; byla přitisknutá ke dveřím. Musela se nasoukat po sedadle zpátky, dál pod něj, ale její pohyby ho vyprovokovaly k nějakému nesrozumitelnému řvaní. Cítila, jak jí jeho úd v gumovém pouzdře klouže po žaludku. Pak se celým tělem vzepjal a divoce se jí zakousl do ramene. Byl hotov!

"Krucí!" zařval. "Už jsem!"

"Ne," řekla a tiskla ho k sobě. "Ne, vždyť můžete ještě." Věděla, že ji zabije, jestli se domnívá, že s ní skončil.

"Můžete ještě mockrát," hučela mu přímo do ucha, které bylo cítit prachem. Navlhčila si prsty, aby se mohla sama zvlhčit. Panebože, já ho snad do sebe vůbec nedostanu, ale když ho nahmatala, ucítila, že prezervativ je promazaný.

"Á," vyrazil ze sebe. Ležel na ní bez pohnutí; jako by byl překvapen, kam ho navedla; jako by ani nevěděl, kde co je. "Á," opakoval.

A co teď? uvažovala Hope. Zatajila dech. Kolem otevřených dveří se mihlo se zasvištěním auto, jako rudý blesk - zaječel klakson a pak následovalo několik tlumených výsměšných zahoukání, která se propadla do dálky. Samozřejmě, pomyslela si: vypadáme jako nějakí dva z farmy, kteří si to rozdávají u cesty; to se zřejmě děje pořád. Nikdo nezastaví, leda policie. Představila si policajta s obličejem jako bochník chleba, objeví se nad Rathovým vystrčeným ramenem a píše mu blok. "Na silnici, hochu, nelze," řekne mu. A kdyby na něho zakřičela: "Tady jde o násilí! Znásilňuje mě!" policista by na Orena Ratha jenom mrkl.

Zmatený Rath jako by v ní velice soustředěně něco hledal. Když teď právě byl hotov, uvažovala Hope, kolik jí zbývá času, než bude hotov podruhé? Ale připadal jí spíš jako kozel než lidská bytost a jakési dětské bublání v jeho hrdle, jehož horkost cítila u svého ucha, jí připadalo jako vůbec poslední zvuk, který měla slyšet.

Dívala se na všechno, co vůbec mohla vidět. Klíčky, které visely u zapalování, byly příliš daleko, aby na ně dosáhla; ostatně co s klíčky? Bolela ji záda, tak se opřela rukou o přístrojovou desku, aby na sobě jeho tíhu trochu přesunula; to ho popudilo, že na ni zahučel: "Nehejbejte se!" Snažila se jeho příkaz vyplnit. "Á," vyrazil ze sebe s jakýmsi uznáním. "To je moc fajn. Zabiju vás rychle. Ani o tom nebudete vědět. Jenom dělejte furt, jak to děláte, a já vás zabiju slušně."

Rukou se dotkla nějakého kovového knoflíku, hladkého a kulatého; ohmatala jej prsty, a aniž od něho musela otočit obličej, věděla, co to je. Otvírala se jím přihrádka v přístrojové desce. Stiskla jej. Dvířka na pero ji náhle zalehla svou tíhou ruku. Vydala ze sebe dlouhé a hlasité "Ááá," aby nebylo slyšet rachocení věcí uvnitř. Dotkla se nějaké látky, nahmatala drsný písek. Byla tam cívka drátu a něco

ostrého, ale bylo to příliš malé - věci jako šrouby, matice a hřebíky a nějaké panty. Nic, co by mohla užít. Od šátrání ji bolela ruka; spustila ji na podlahu. Když kolem nich projelo další nákladní auto - s vrískáním a ječením vzduchové houkačky - a ona přitom nepostřehla sebemenší známku zpomalené jízdy, že by se řidič aspoň pozorněji podíval, - rozplakala se.

"Musím vás zabít," hekal Rath.

"Už jste tohle někdy udělal?" zeptala se ho.

"Bodejt', jistě," a narážel do ní s tupou prudkostí, jako by ji tím mohl ohromit.

"A taky jste je zabil?" zeptala se Hope. Rukou si mechanicky pohrávala s něčím na podlaze kabiny - s nějakou látkou.

"Byly to zvířata," přiznával Rath. "Ale taky jsem je musel zabít."

Hope se zvedl žaludek, prsty sevřela tu věc na podlaze -staré sako nebo co.

"Prasata?" zeptala se.

"Prasata!" vykřikl. "Hovnajs, nikdo to nedělá s prasatama." Hope si pomyslela, že někdo třeba ano. "Byly to ovce," pokračoval Rath. "A jedno tele." Věděla však, že tohle je beznadějné. Cítila, jak se v ní smrskává; příliš ho rozptyluje. Udusila vzlyk, po němž by se jí snad rozskočila hlava, kdyby mu dala volný průchod.

"Prosím vás, zkuste to a buďte na mě hodný," prosila.

"Nemluvte," poručil jí. "A hejbejte se jako předtím."

Poslechla, ale zřejmě to nebylo to správné. "Tak ne zařval na ni. Zabořil se jí prsty do páteře. Zkusila jiné pohyby. "Jo," vyrazil ze sebe. Sám začal pohybovat tělem, rozhodně a cílevědomě - ale byly to pohyby mechanické a tupé.

Panebože, myslela si Hope. Nicky. A Dorsey. Pak rozpoznala, co drží v rukou: jeho kalhoty. A její prsty, zkušeně jako prsty čtenáře Braillova písma, nahmataly zip a pokračovaly přes drobné v kapse vzhůru k širokému řemenu.

"Jo, jo, jo," vyrážel ze sebe Oren Rath.

Ovce, uvažovala v duchu Hope; a jedno tele. "To chce soustředit!" vykřikla nahlas, ale byl to příkaz pouze pro ni samu.

"Nemluvte," zarazil ji Oren Rath.

V tu chvíli ji však již svírala v ruce: dlouhou, tuhou koženou pochvu. A prsty jí sdělovaly: tohle je ten háček, tohle je kovová přezka. A tohle - ano - tohle je hlavice té celé věci, kostěné držadlo rybářského nože, kterým řízl jejího syna.

Nickyho řezná rána nebyla nic vážného. Všichni se snažili uhodnout, od čeho ji má. Nicky ještě moc nemluvil. Líbilo se mu dívat se do zrcadla na tenký srpovitý řez, který se už zavřel.

"Muselo to být něco hodně ostrého," oznámil doktor policii. Sousedka Margot si totiž řekla, že hned raději zavolá taky doktora; na chlapcově slintáčku viděla krev. Policie zjistila v ložnici další; jedinou kapku na smetanově bílé pokrývce na posteli! Nebylo jim to jasné; jiné známky násilí nenašli a Margot viděla, jak paní Standishová odjíždí. Vypadala, že je v pořádku. Krev byla z Hopina rozseknutého rtu, jak do ní Oren Rath narazil - jenže to nemohl nikdo přesně zjistit. Margot si myslela, že mohlo dojít k nějakému sexuálnímu styku, ale nevyjádřila se. Dorsey Standish byl v příliš silném šoku, aby vůbec uvažoval. Policie usoudila, že na pohlavní styk nebyl čas. Lékař konstatoval, že Nickyho šrám nemá souvislost s žádným násilným úderem - ani s pádem. "Břitva?" usuzoval. "Anebo velice ostrý nůž."

Policejní inspektor, kulatoučký, kvetoucí, rok před penzí, objevil v ložnici přerézanou šňůru od telefonu. "Nůž," konstatoval. "Ostrý nůž, těžší." Jmenoval se Arden Bensenhaver a byl kdysi vrchním policejním inspektorem v Toledu, ale jeho metody se pokládaly za neortodoxní.

Ukázal Nickymu na tvář. "Je to rána po bleskovém povrchovém říznutí," prohlásil. Naznačil příslušný pohyb zápěstím. "Jenže nožů s tak ostrou čepelí, většinou vyskakovacích, se dnes mnoho nevidí," řekl jim Bensenhaver. "Je to typ povrchové řezné rány, ale způsobil ji nejspíš nějaký lovecký nebo rybářský nůž."

Margot popsala Orena Rathe jako farmářského mladíka v zemědělském nákladním autě, na kterém však bylo možno vidět nepřírozený vliv města a univerzity: tyrkysová barva. Dorsey Standish si její výpověď vůbec v mysli nespojil s oním tyrkysovým vozem, který spatřil, ani s onou ženou v kabině, která mu nějak vzdáleně připomínala Hope. Pořád ještě nic nechápal.

"Nenechali nějaký vzkaz?" zeptal se. Arden Bensenhaver se na něho tázavě zadíval. Doktor se rozhlížel po podlaze. "Víte, ohledně výkupného," dodal Standish. Byl to člověk, který bral všechno doslovně a také se snažil všechno si doslovně vysvětlovat. Někdo tu přece užil slova "únos"; a nejedná se v případě únosu vždy o výkupné?

"Není tu žádný vzkaz, pane Standishi," oznámil mu Bensenhaver. "Na únos to nevypadá."

"Když jsem našla Nickyho přede dveřmi, byli v ložnici," líčila Margot. "Ale když odjížděla, byla v pořádku, Dorsey. Viděla jsem ji."

Neřekli Standishovi o Hopiných kalhotkách pohozených na zemi; podprsenku k nim neobjevili. Margot Ardenu Bensenhaverovi sdělila, že paní Standishová patří k ženám, které obvykle podprsenku nosí. Odjížděla naboso: to viděla také. A Margot na mladíkovi poznala Dorseyho košili. Poznávací značku stačila přečíst jen zčásti: byla to značka tohoto státu, běžné úřední označení a první dvě čísla patřila tomuto okresu, ale všechna je přečíst nedokázala. Zadní tabulka byla zastříkána blátem a přední vůbec chyběla.

"Ty najdem," prohlásil Arden Bensenhaver. "Tady moc takových vozů není. Šerifovi chlapi na okrese ho možná budou znát."

"Nicky, copak se stalo?" zeptal se Dorsey Standish chlapce. Posadil si ho na klín. "Copak se stalo mámě?" Hoch ukázal oknem ven. "Takže myslíte, že ji chtěl znásilnit?" zeptal se jich všech Dorsey Standish.

Margot řekla: "Dorsey, počkejme, až něco budeme vědět."

"Čekat?" zeptal se Standish.

"Musíte mi prominout, že se vás tak ptám," pravil Arden Bensenhaver, "ale vaše paní se asi s nikým

nestýkala, že? To víte." Standish na otázku mlčel, ale zdálo se, že o ní vážně přemýšlí- "Ne, nestýkala," odpověděla Bensenhaverovi Margot. "To rozhodně ne."

"Já se musím zeptat pana Standishe," pravil Bensenhaver.

"Panebože," vzdychla Margot. "Ne, myslím že ne," sdělil Standish inspektorovi. "Samozřejmě že se s nikým nestýkala, Dorsey," ujišťovala ho Margot. "Pojďme, vezmeme Nickyho na procházku," navrhla mu. Byla to čilá praktická žena, kterou Hope měla velice ráda. Vybíhala z domu a vracela se zpátky pětkrát za den; věčně něco dokončovala. Dvakrát za rok si dala odpojit telefon a zase připojit; bylo to něco, jako když se někteří lidé pokoušejí odnaučit kouřit. Margot měla taky děti, ale starší - celý den byly ve škole - a často hlídala Nickyho, aby si Hope mohla v klidu něco udělat. Dorsey Standish bral Margot jako něco samozřejmého; i když věděl, že je hodná a šlechetná, uvědomoval si v tu chvíli, že nijak přitažlivá není. Není sexuálně přitažlivá, uvažoval, a v tu chvíli jako by ho naplnil pocit hořkosti: napadlo ho, že Margot by se nikdo nikdy znásilnit nepokusil - zatímco Hope je překrásná žena, to přece může vidět každý. Tu by chtěli všichni.

Dorsey Standish se však v tom ohledu naprosto mýlil; o znásilnění nevěděl vůbec nic - na oběti totiž většinou mnoho nezáleží. Vždycky se stávalo, že lidé si chtěli vynutit pohlavní styk s kterýmkoli objektem, jaký si lze představit. S velice malými dětmi, s velmi starými lidmi, dokonce s mrtvými lidmi, a také se zvířaty.

Inspektor Arden Bensenhaver, který toho o znásilňování věděl až dost, prohlásil, že musí pokračovat ve své práci.

Bensenhaver měl daleko lepší pocit, když kolem sebe viděl hodně volného prostoru. Na svém prvním místě dostal pověření hlídkovat v noci v hlídkovém voze po staré silnici č. 2 na úseku mezi Sandusky a Toledem. V létě to byla vždycky silnice lemovaná hospodami a malými, po domácku vyráběnými reklamami, jež slibovaly BOWLING! BAZÉN! UZENÉ RYBY! a ŽIVÁ NÁVNADA! A Arden Bensenhaver jezdil pomalu přes Sandusky Bay a podél jezera Erie do Toleda a číhal po autech s podnapilou mládeží a s rybáři, s kterými si na těch neosvětlených dvouproutových silnicích pohrával jako kočka s myší. Když se později stal vrchním inspektorem v Toledu, jezdil Bensenhaver ve dne po nezávadném úseku silnice. Obchody s živou návnadou a pivní restaurace a rychloobslužné jídelničky vypadaly v denním světle hrozně obnažené. Na člověka to působilo, jako by se díval na nějakého obávaného násilníka, který všem dosud naháněl strach, a teď tu stál svlečený a připravený k rvačce; člověk viděl mohutný zátylek, hustě chlupatá prsa, ruce téměř bez zápěstí - a pak když spadlo poslední tričko, objevilo se to žalostné zoufalé břicho.

Arden Bensenhaver nenáviděl noc, Bensenhaverův největší požadavek na městskou správu Toleda bylo lepší noční osvětlení. Toledo bylo město pracujících lidí a Bensenhaver byl přesvědčen, že kdyby si městská správa dovolila o sobotních nocích jasné osvětlení, polovina všech pořezení a zmrzačení a vůbec obecných ublížení na těle - by ubyla. Jenže Toledo jeho myšlenku pokládalo za matnou. Na Toledo vůbec nápady Ardena Bensenhavera nijak zvlášť nezapůsobily. stejně tak jako jeho metody, na něž město hledělo podezřívě.

V otevřeném kraji se Bensenhaver celý jakoby uvolnil. Díval se na svět z té perspektivy, po jaké vždycky toužil: kroužil nad plochou otevřenou zemí v helikoptéře - nad ní nad celou, jako dozorce, který sleduje své poklidné, dobře osvětlené království. Šerifův pomocník mu sdělil: "Tady je jenom jedna tyrkysová dodávka. Patří těm zatraceným Rathům,"

"Rathům?" zeptal se Bensenhaver.

"Je to celá rodina," pokračoval šerifův pomocník. "Strašně nerad tam chodím."

"Proč?" zeptal se Bensenhaver; pozoroval, jak stín helikoptéry dole pod ním překračuje řeku, pak silnici a postupuje podél kukuřičného lánu a kolem pole sojových bobů.

"Všichni jsou divný," odpověděl mu šerifův pomocník, Bensenhaver se na něho podíval - - byl to mladý muž s naducanou tváří, malýma očkama, ale příjemný; dlouhé vlasy mu visely pod těsně naraženým kloboukem v jednom rovném chuchvalci až skoro na ramena. Bensenhaver si vzpomněl na všechny ty ragbisty, kterým se zpod helem hrnou chomáče vlasů. Teď tak vypadají i muži zákona. Ještě že brzy odchází do penze: nechápe, proč chce tolik lidí vypadat tak, jak vypadají. "Divní?" zeptal se Bensenhaver. I jazyk mají všichni stejný, pomyslel si. Téměř o všem užívají čtyř pět slov.

"Na toho mladšího jsem totiž zrovna minulý týden dostal stížnost," vysvětloval šerifův pomocník. Bensenhaver si všiml toho ležérního užití první osoby - onoho "jsem dostal stížnost" -, protože věděl, že stížnost nejspíš došla šerifovi nebo do jeho kanceláře, a šerif pravděpodobně usoudil, že nejjednodušší bude, poslat za věcí mladého pomocníka. Ale proč mi na tuhle záležitost přidělili zrovna takhle mladého? uvažoval Bensenhaver.

"Nejmladší bratr se jmenuje Oren," vysvětloval mu pomocník. "Všichni se jmenují tak divně."

"Jaká to byla stížnost?" zeptal se Bensenhaver; očima sledoval dlouhou nedlážděnou příjezdovou cestu, vedoucí k čemusi, co mu připadalo jako náhodné skupení chlívků a nejrůznějších hospodářských stavení, z nichž jedno byl zřejmě farmářský domek, v kterém žili lidé. Ale Arden Bensenhaver nedovedl určit, který by to mohl být. Všechna ta stavení mu jaksi nepřipadala vhodná ani pro zvířata.

"Hm," řekl mu šerifův pomocník, "že prej tendle kluk, ten Oren, špásoval se psem."

"Špásoval?" zeptal se Bensenhaver trpělivě. To může znamenat ledacos, pomyslel si.

"Hm," pokračoval šerifův pomocník, "lidi, co jim ten pes patřil, říkali, že to do něho prostě zkoušel strkat."

"Ano?" zeptal se Bensenhaver.

"Nejspíš," odpověděl šerifův pomocník, "ale nic určitého jsem zjistit nemohl. Když jsem se tam dostal, byl už Oren pryč - a pes vypadal v pořádku. Jak totiž můžu poznat, že někdo vopichoval psa?"

"Jste se ho měl zeptat," vložil se do řeči pilot helikoptéry - ještě mladík, uvědomil si Bensenhaver, dokonce mladší než šerifův pomocník. Ale i ten se na pilota podíval s pohrdáním.

"Takovýdle blbečky nám posílají od Národní gardy," pošeptal šerifův pomocník Bensenhaverovi, ale Bensenhaver zatím spatřil tyrkysový vůz. Byl zaparkován venku u nízké kůlny. Nikdo se ho nesnažil nijak skrývat.

V dlouhé ohradě se splašeně vlnilo stádo prasat vyděšených kroužící helikoptérou. Na rampě před chlívkem leželo rozvalené prase a nad ním se v podřepu skláněli dva hubení muži v montérkách. Tváře, u nichž si drželi ruce na ochranu před páchnoucím blátem, otočili vzhůru k helikoptéře.

"Ne tak blízko. Postavte to na trávník," přikázal Bensenhaver pilotovi. "Úplně ty zvířata poplašíte."

"Nevidím ani Orena, ani starýho Rathe," pravil šerifův pomocník. "Je jich víc než tihle dva."

"Zeptejte se jich, kde je Oren," požádal Bensenhaver. "Chci se podívat na ten vůz."

Oba muži zřejmě šerifova pomocníka znali: ani moc nesledovali, jak k nim přichází. Zato pozorovali Bensenhavera, jak kráčí v těch svých šatech nevýrazné barvy a kravatě přes dvůr k tyrkysové dodávce, Arden Bensenhaver se na ně nedíval, ale přesto je dobře viděl. Jsou to idioti, pomyslel si. Bensenhaver poznal v Toledu všelijaké lumpy - zákeřné, nevyzpytatelně popudlivé, nebezpečné chlapy, zbabělé i drzé, chlapy, kteří vraždili pro peníze, i chlapy, kteří vraždili pro sex. Ale takové čiré zpustlictví, jaké spatřil ve tvářích Weldon a Raspberryho Rathových, to snad, zdálo se mu, ještě v životě neviděl. Až ho zamrazilo. Ihned si pomyslel, že musí paní Standishovou najít co nejrychleji.

Když otevřel dvířka tyrkysového vozu, nevěděl ani přesně, co hledá, ale Arden Bensenhaver měl s hledáním neznámého zkušenosti. Uviděl to ihned -- bylo to snadné: přeřezanou podprsenku, z níž kus byl stále ještě přivázan k pantům dvířek u přihrádky v přístrojové desce; dva další kusy ležely na zemi. Krev neviděl žádnou; podprsenka byla měkká, tělově béžové barvy; velice luxusní, pomyslel si Arden Bensenhaver. Na zvláštní styl si sám nepotrpěl, ale viděl nejpestřejší škálu mrtvých a dovedl z osobního vkusu hodně vysoudit. Kusy hedvábně hebké podprsenky sebral do jedné ruky; obě ruce pak zastrčil do volných vytaháných kapes u saka a zamířil přes dvůr k šerifovu pomocníku, který hovořil s bratry Rathovými.

"Celý den prý kluka neviděli," oznamoval Bensenhaverovi. "A že se Oren někdy na noc vůbec ani nevrátí."

"Zeptejte se jich, kdo jel naposled s tím vozem," požádal Bensenhaver, na Rathy se ani nepodíval; jednal s nimi, jako by mu ti dva v přímém styku nemohli vůbec rozumět.

"Už jsem se jich ptal," odpověděl mu šerifův pomocník. "Prý se nepamatují."

"Tak se jich zeptejte, kdy v tom autě jela naposledy nějaká hezká ženská," řekl Bensenhaver, ale šerifův pomocník na to neměl ani čas. Weldon Rath se v tu chvíli rozchechtal. Bensenhaver pocítil jistou vděčnost za to, že ten s tou skvrnou ve tváři, která vypadala jako cákanec od vína, zůstal zticha.

"Houbeles," řekl Weldon. "Tady nikde daleko široko žádná hezká ženská není a v tom autě jakživo hezká ženská na zadku neseděla."

"Řekněte mu, že je lhář," přikazoval Bensenhaver.

"Jste lhář, Weldone," vyřizoval šerifův pomocník.

Raspberry Rath na šerifova pomocníka vyjel: "Kurva, kdo je to a proč sem leze a chce nám rozkazovat, co máme dělat?"

Arden Bensenhaver vytáhl z kapsy tři kusy podprsenky. Podíval se na svini na zemi vedle obou chlapů; jedním vyděšeným okem jako by je všechny pozorovala, ale kam se dívá tím druhým, dalo se těžko uhodnout.

"To je on nebo ona?" zeptal se Bensenhaver.

Rathové se rozchechtali. "Každý přece vidí, že to je svině," pravil Raspberry.

"A vyřezáváte někdy kancům koule?" zeptal se Bensenhaver. "Děláte to sami nebo vám to někdo chodí

dělat?"

"Miškujeme je sami," odpověděl Weldon. Sám vypadal s těmi chomáči chlupů, které mu vyrážely z uší, jako kanec. "Miškování my rozumíme. Na tom nic není."

"Takže," pravil Bensenhaver a podržel jim i šerifovu pomocníku před očima podprsenku. "Přesně to taky poskytuje zákon v případě sexuálních přestupků a zločinů." Šerifův pomocník ani Rathové neřekli jediné slovo. "Jakýkoli sexuální zločin," pokračoval Bensenhaver, "lze nyní potrestat kastrováním. Když se dopustíte styku s někým, s kým byste neměli,"

383

rozvíjel dále Bensenhaver, "nebo kdybyste napomáhali tomu, aby se jiná osoba mohla styku dopustit - nebo byste se nesnažili takové věci učinit přítrž -, pak vás vykastrujeme."

Weldon Rath se podíval na bratra Raspberryho, kterého to poněkud vyvedlo z míry. Ale Weldon se na Bensenhavera pořouchle zašklebil a řekl: "Děláte to sami nebo vám to někdo chodí dělat?" Dloubl do bratra. Raspberry se pokusil usmát, až mu ve tváři poskočilo mateřské znamení.

Ale Bensenhaver nehnul ani brvou a jen otáčel podprsenkou v ruce. "Samozeřejmě že to neděláme sami," odpověděl. "Na to máme úplně nové zařízení. Dělá to Národní garda. Proto taky máme od Národní gardy helikoptéru. Takže s vámi zaletíme rovnou do špitálu Národní gardy a hned vás zase helikoptérou odvezeme zpátky domů. Na tom nic není," řekl. "Jak sami víte."

"My jsme velká rodina," ozval se Raspberry Rath. "Je nás hodně bratrů. Z jednoho dne na druhý nemůžeme vědět, kdo s kterým autem jede."

"To mají ještě jedno?" zeptal se Bensenhaver šerifova pomocníka. "Neřekl jste mi, že mají ještě jeden vůz,"

"Mhm, černý. Zapomněl jsem," odpověděl šerifův pomocník. "Ano, mají ještě jeden černý vůz." Rathové přikyvovali.

"Kde je?" zeptal se Bensenhaver. Byl klidný, ale ve střehu.

Bratři se po sobě podívali. Weldon prohlásil: "Nák jsem ho neviděl."

"Možná ho má Oren," dodal Raspberry.

"Nebo ho může mít táta," připomněl Weldon.

"Na tyhle žvásty nemáme čas," řekl Bensenhaver šerifovu pomocníku zostra. "Zjistíme, kolik oba váží - pak uvidíme, jestli je můžeme odvézt." Ten šerifův pomocník, pomyslel si Bensenhaver, je skoro stejný idiot jako ti bratři. "Tak dělejte!" řekl Bensenhaver šerifovu pomocníku. Pak se s netrpělivostí obrátil na Weldona Ratha. "Jméno?"

"Weldon," odpověděl tázaný.

"Váha?" zeptal se Bensenhaver.

"Váha?" opakoval Weldon.

"Kolik vážíte?" zeptal se ho Bensenhaver. "Jestli vás máme odtáhnout helikoptérou, musíme vědět, kolik vážíte."

"Sto osmdesát a něco," odpověděl Weldon.

"Vy?" zeptal se Bensenhaver mladšího.

"Sto devadesát a něco," odpověděl. "Já se jmenuju Raspberry." Bensenhaver zavřel oči.

"To je tři sta sedmdesát a něco," řekl Bensenhaver šerifovu pomocníkovi. "Běžte se zeptat pilota, jestli to uveze."

"Přece nás teďko nikam nepolifrujete, co?" zeptal se Weldon.

"Odvezem vás do špitálu Národní gardy," odpověděl Bensenhaver. "A pak jestli najdeme tu ženu a bude v pořádku, zavezem vás zase zpátky domů."

"A když nebude v pořádku, dostaneme přece advokáta, ne?" zeptal se Raspberry Bensenhavera. "Takovýho toho člověka, co dělá u soudu, jo?"

"Kdo když nebude v pořádku?" zeptal se ho Bensenhaver.

"Hm, ta ženská, co hledáte," odpověděl Raspberry.

"No když nebude v pořádku," řekl mu Bensenhaver, "pak vás budeme už mít v tom špitále a mužem vás rovnou vykastrovat a poslat ještě ten den domů. Vy, chlapi, víte daleko líp než já, co to obnáší. Já jsem nikdy neviděl, jak se to dělá, ale netrvá to dlouho, že? A moc to ani nekrvácí, co?"

"Ale přece musí bejt soud a advokát," vyjekl Raspberry.

"Samozřejmě že jo!" přizvukoval Weldon. "A drž hubu!"

"Ne, na takovéhle záležitosti už soudy nejsou - aspoň podle nového zákona," řekl Bensenhaver. "Sexuální přestupky jsou teď zvlášť a s tím novým zařízením je to hrozně lehká záležitost někoho vykastrovat, a je to tak nejrozumnější."

"Tak jo!" křičel šerifův pomocník z helikoptéry. "Váha je v pořádku. Můžeme je vzít."

"Kurva!" hekl Raspberry.

"Drž hubu!" okřikl ho Weldon.

"Já si vod nich koule uříznout nenechám," zařval na něho Raspberry. "Dyt' já si s ní ani neškrt." Weldon nabral Raspberryho tak silně do žaludku, že mladší bratr padl na stranu, přímo na rozvalené prase. To zapištělo, křečovitě zacukalo krátkými nožkami; a náhle se příšerným způsobem vyprázdnilo, ale jinak se nepohnulo. Raspberry zůstal ležet vedle páchnoucích výmětů a lapal po dechu, zatímco Arden Bensenhaver se pokusil nabrat Weldonu Rathe mezi nohy. Weldon však byl příliš rychlý; chytil Bensenhavera za nohu v koleně a zvrátil ho nazad, takže Bensenhaver padl na Raspberryho a na nebohé prase.

"Sakramentsky!" zanádal Bensenhaver.

Šerifův pomocník vytrhl revolver a vystřelil do vzduchu, Weldon padl na kolena a zacpával si uši. "Jste v pořádku, inspektore?" zeptal se šerifův pomocník.

"Jistě, jsem," odpověděl Bensenhaver. Seděl vedle prasete a Raspberryho. Bez sebemenšího pocitu hanby si uvědomil, že k oběma cítí úplně totéž. "Raspberry," řekl (při vyslovení jména samého musel zavřít oči), "jestli chcete, aby vám koule zůstaly viset, řekněte nám, kde je ta žena." Raspberryho mateřské znaménko na Bensenhavera zasvítlo jako neonová reklama.

"Drž hubu, Raspberry," houkl Weldon.

A Bensenhaver se obrátil na šerifova pomocníka: "Jestli ještě otevře pus, tak mu ty koule na místě ustřelte. Ušetříme si cestu." Jenom doufal, že šerifův pomocník nebude natolik pitomý, aby to skutečně udělal.

"Je s ní Oren," řekl Raspberry Bensenhaverovi. "Vzal si černej vůz."

"Kam s ní odjel?" zeptal se Bensenhaver.

"To nevím," řekl Raspberry, "Někam se s ní jel project."

"Byla v pořádku, když odtud odjížděla?" zeptal se Bensenhaver.

"Hm, myslím, že byla," odpověděl Raspberry. "Totiž, řekl bych, že jí Oren ještě nic neud'ál. Myslím, že ji dokonce eště ani neměl."

"Proč myslíte že ne?" zeptal se Bensenhaver.

"No, kdyby ji už měl," odpověděl Raspberry, "naco by ji eště u sebe držel?" Bensenhaver opět zavřel oči. Zvedl se.

"Zjistěte mi, jak je to dlouho," přikázal šerifovu pomocníkovi. "Pak jim pomrvte ten tyrkysový vůz, aby s ním nemohli vyjet, a sypte zpátky do helikoptéry."

"A je tady máme nechat?" zeptal se šerifův pomocník.

"Jistě," přikývl Bensenhaver. "Na to, abychom jim uřízli koule, bude potom času dost."

Arden Bensenhaver přikázal pilotovi, aby poslal zprávu, že únoscovu jméno je Oren Rath a že jede v černé, nikoli tyrkysové otevřené dodávce. Tato zpráva zajímavým způsobem zapadala do druhé: státní policie obdržela hlášení, že v černé dodávce jede sám nějaký muž, který si počíná velice nebezpečně a stále vybočuje ze svého pruhu, "vypadá to, jako by byl opilý nebo něčím omámený či co s ním je." Dotyčný policista vůz s řidičem dále nesledoval, protože tou dobou se domníval, že by měl spíš pátrat po tyrkysovém voze. Arden Bensenhaver samozřejmě nemohl vědět, že muž v černém voze ve skutečnosti nejel sám - že tam ležela s hlavou v jeho klíně Hope Standishová. Bensenhavera ze zprávy znovu zamrazilo: jestli je Rath sám, pak té ženě už něco udělal. Bensenhaver křikl na šerifova pomocníka, aby si pospíšil k helikoptěře - a že teď budou hledat černý vůz, který byl naposledy spatřen na vnějším okruhu protínajícím systém okresních silnic u města Sweet Wells.

"Znáte to?" zeptal se Bensenhaver.

"Hm, znám," odpověděl šerifův pomocník.

A už se opět vznášeli ve vzduchu a prasata pod nimi znovu propadla panice. Nebohé léčené prase, na které ti dva před chvílí padli, leželo stejně nehybně, jako když přišli. Bratři Rathové se však rvali - zřejmě dost zuřivě - a čím výš a dál se od nich helikoptéra vzdalovala, tím rychleji se svět vracel do oblasti zdravé normalnosti, kterou Arden Bensenhaver schvaloval. A když ty drobné zápasící postavičky dole na východ pod nimi nevypadaly větší než miniaturní figurky, ocitl se Arden Bensenhaver opět daleko od jejich krve a strachu, takže když mu šerifův pomocník sdělil, že Raspberry podle jeho názoru Weldona natře, pokud se ovšem nenechá zastrašit, zasmál se toledským smíchem doprovázeným kamennou tváří.

"Jsou to zvířata," řekl šerifovu pomocníku, který byl přese všechnu dávku krutosti a cynismu, jakou v sobě mladý člověk má, přece jen poněkud šokován. "Jestli se oba zabijí," řekl Bensenhaver, "pomyslete jen na všechno to jídlo, co by za život zkonzumovali a co by mohly sníst jiné lidské bytosti." Šerifův pomocník si uvědomil, že Bensenhaverova lež o novém zákonu opravňujícím k okamžité kastraci za sexuální přestupky je víc než jen přehnaná povídačka: i když Bensenhaver jasně věděl, že takový zákon neexistuje, bylo to pro něho cosi, co by podle jeho mínění zákonem být mělo. Byla to jedna z Bensenhaverových metod.

"Chudák ženská," poznamenal Bensenhaver; stiskl v rukách s vystupujícími žilami kusy její podprsenky. "Kolik je tomu Orenovi?" zeptal se šerifova pomocníka.

"Šestnáct možná sedmnáct," zněla odpověď. "Výrostek." Šerifovu pomocníkovi bylo nejvíc čtyřiaadvacet.

"Když je dost starý na to, aby se mu postavil," pravil Arden Bensenhaver, "je dost starý, aby se mu ufil."

Ale do čeho mám říznout? Kam? uvažovala Hope - svírající tenký rybářský nůž bezpečně v ruce. V dlani jí divoce pulsovalo, ale Hope se zdálo, jako by to tepalo srdce toho nože. Zvedla ruku velice pomalu ke kyčli, nad okraj poničeného sedadla, jen co by uviděla na čepel. Mám užít tu zoubkovitou stranu nebo tu, co vypadá tak hrozně ostře? uvažovala. Jak se dá tím či oním někdo zabít? Vedle upoceného a vrtícího se zadku Orena Rathe působil nůž v její dlani jako úžasný vzdálený zázrak. Jak to udělat? Kdyby jen věděla. Oběma rukama ji držel pod zadkem a trhavě ji nadzvedával. Bradou, těžkou jako kámen, se jí zarýval do prohlubně pod klíční kostí. Pak cítila, jak jednu ruku vytáhl a prsty, kterými sahal po zemi, ji chytil za pěst, v níž svírala nůž.

"Hejbejte se!" hučel na ni. "Tak hejbejte se." Snažila se vypnout v zádech, ale nebyla s to. Pokoušela se pohupovat v bocích, ale ani to nedokázala. Cítila, jak on si hledá zvláštní tempo, ten poslední rytmus, který by ho přivedl k vyvrcholení. Jednu ruku měl rozestřenou pod jejími zády v kříži; druhou rukou chňapal po podlaze.

Věděla: hledá nůž. A jestli nahmátne prázdnou pochvu, bude s ní zle.

"Ááá!" vykřikla.

Rychle! pomyslela si. Mezi žebra? Do boku - anebo plnou silou přímo mezi lopatky? Rozmáchla se paží nad jeho vyhrbenými zády. Viděla, jak se mastná čepel zablýskla - a jeho ruka v tu chvíli náhle vyletěla vzhůru a mrštila prázdnými kalhotami zpátky k volant.

Snažil se z ní zvednout, ale dolní půlku věznil onen dlouho hledaný rytmus; boky se mu třásly v drobných křečích, které zřejmě nebyl s to ovládnout, zatímco jeho hrud' se nadzvedávala a odlepovala od jejích

prsou a jeho ruce ji rytmicky tlačily bolestivě do ramen. Palce jí sunul stále blíže ke krku. "Můj nůž?" zeptal se. Hlava se mu házel dopředu dozadu, díval se za sebe, díval se nad sebe. Nadzvedl jí prsty bradu. Snažila se skrýt ohryzek.

Pak ho pevně sevřela nůžkami stehy. Nedokázal přestat se svými pohyby, i když mu mozek musel sdělit, že v tu chvíli jde především o něco jiného. "Můj nůž?" vyjekl. A Hope natáhla ruku přes Orenovo rameno a rychleji, než si sama dokázala představit, mu přejela hladkým ostrým přes hrdlo. Vteřinu neviděla žádnou ránu. Věděla jen, že ji dusí. Pak pustil jednou rukou její hrdlo a natáhl ji po vlastním krku. Schovával před ní ránu, kterou měla vzápětí uvidět. Ale konečně spatřila mezi jeho pevně sevřenými prsty prýstit tmavou krev. Přestal se držet za krk - hledal její ruku, tu, v které držela nůž - a z hrdla na ni vytryskl mohutný proud. Uslyšela zvuk, jako když někdo srká ze dna sklenice ucpanou slámkou nějakou tekutinou. Mohla zase dýchat. Kde má ruce? uvažovala. Připadalo jí, jako by ležely bezvládně vedle ní a zároveň vyletovaly jako poplašení ptáci vzhůru za jeho zády.

Bodla ho dlouhou čepelí nad pás, domnívající se, že tam někde je ledvina, protože čepel zajela tak snadno a stejně lehce vyjela ven. Oren Rath přiložil tvář k její lici jako malé dítě. Samozřejmě že by byl křičel, ale Hope zasáhla jeho průdušnici a hlasivky.

Hope zkusila dostat se nožem ještě výš, ale narazila na žebro nebo na nějakou jinou obtížnou překážku; snažila se ji ohledat, ale nezjistila nic, takže nůž vytáhla. Házel sebou na ní, jako by z ní chtěl dolů. Jeho tělo vysílalo samo sobě poplašné signály, ale signály nikam nedocházely. Nadzvedl se až k opěradlu sedadla, ale hlava mu padala a navíc byl stále ještě přimknutý k Hope. Využila té příležitosti, aby znovu použila svou zbraň. Zajela mu do břicha ze strany až k pupku, kde narazila na nějakou větší překážku - a jeho tělo se opět zhroutilo na ni a uvěznilo ji zápěstí. Ale to už bylo snadné; zkroutila ruku a kluzký nůž se uvolnil. Così jako by mu povolilo ve střevěch. Hope zůstala ochromena vším tou jeho kluzkou vlhkostí a tím zápachem. Upustila nůž na zem.

Oba měli těla tak kluzká, že zpod něho snadno vyklouzla. Otočila ho na záda a schoulila se vedle něho na zmáčenou podlahu. Vlasy měla spletené krví - od rány do krku. Když mrkala, řasy se jí lepily k dolním víčkům. V jedné ruce mu začalo cukat; uhodila do ní: "Přestaň!" vydralo se jí z hrdla. Jedno jeho koleno se zvedlo a pak opět padlo. "Přestaň, přestaň už!" vyrazila ze sebe a myslela, aby mu přestalo bít srdce, aby přestal žít.

Nedívala se mu do obličeje. Na pozadí temného slizu pokrývajícího jeho tělo obepínal průsvitný kondom jeho splhlý úd jako nějaká ztuhlá tekutina naprosto cizí konsistenci lidské krve a vnitřností. Hope si vzpomněla na zoologickou zahradu a vybavila si velbloudí plivanec, který se jí rozcákl po karmínovém svetru.

Testes se mu ještě stahovaly. Popudilo ji to. "Dost!" zasyčela. Testes byly malé, oblé a vypnuté; pak jako by v nich napětí povolilo. "Prosím tě, přestaň," šeptala. "Prosím tě, už umři." Ozval se slabounký vzdech, jako by někdo jen lehce vydýchl a nechtěl už se nadýchnout. Ale Hope zůstala chvíli schoulená v podřepu vedle něho a cítila, jak jí buší srdce, a pletla si jeho tep se svým. Zemřel rychle, uvažovala později.

Otevřenými dvířky vozu vyčnívaly vzhůru do slunečného světla odkrvené palce Rathových holých bílých nohou. Uvnitř kabiny rozpálené slunečním žářem všechno koagulovalo. Všechno se sráželo v chuchvalce. Hope Standishová cítila, jak jí jemné chloupky na pažích tuhnou a jak jí s tím sesycháním tahají za pokožku. Všechno, -co bylo předtím tak kluzké, začínalo být lepkavé.

Měla bych se obléct, pomyslela si. Najednou jako by však něco nebylo v pořádku s počasím.

Oknem kabiny spatřila Hope, jako by sluneční světlo začalo blikat a svítilo lopatkami rychle se otáčejícího ventilátoru. A štěrk u silnice se zvedal v drobných vírech a suchá mrva a kukuřičná sláma z ložské sklizně se hnala po ploché zemi a vypadalo to, že se žene strašný víchř - ale ne z obvyklých stran: ten víchř přicházel seshora. Působilo to, jako když se člověk ocitne v zvukové vlně přehnavšího se těžkého nákladního auta, ale po silnici stále nic nejelo.

To je tornádo! pomyslela si Hope. Nenáviděla Středozápad s jeho podivným počasím; byla z Východu a rozuměla hurikánům. Ale tornáda? Nikdy žádné neviděla, jen slýchala, jak se předpovědi věčně hemží varováním: "Pozor na tornáda!" Ale na co si člověk má dávat pozor? uvažovala vždycky. Asi na tohle, říkala si - na to lomozivé víření kolem. Na ty kusy země létající ve vzduchu. Slunce zhnědlo.

Zmocnila se jí strašlivá zlost, že až musela uhodit do toho studeného lepkavého Rathova stehna. Když všechno tak přežila, přijde zatracené tornádo! Připadalo jí, jako by nad vozem, do něhož bušily poletující kusy zeminy, přejížděl vlak. Hope si představovala, jak se již sesouvá komín lokomotivy a jak se do vlaku zachytávají ostatní nákladní i osobní auta. Zdálo se jí však, jako by motory těch vozidel stále běžely. Otevřenými dveřmi dovnitř létal písek a ulpíval na jejím lepkavém těle; zašátrala po šatech - tam, kde kdysi byly rukávy, nahmatala jen prázdné díry; bude to muset stačit.

Ale aby si je oblékla, bude muset ven. Vedle Rathe se vši sedlou krví posetou v tu chvíli již pískem z krajnice se téměř nemůže hýbat. A venku jí šaty určitě vyrvе víchř a vír ji vtáhne nahoru do nebe. "Není mi to líto," šeptala. "Není mi to líto," vykřikla a znovu uhodila do Rathova těla.

Pak s ní v kabině otrásl hlas, strašlivý hlas - silný jako ten nejsilnější megafon. "JESTLI JSTE VEVNITŘ, VYJDĚTE VEN! DEJTE RUCE NAD HLAVU! VYJDĚTE VEN. VYLEZTE DOZADU NA VŮZ A ZALEHNĚTE!"

Já jsem vlastně mrtvá, myslela si Hope. Asi jsem v nebi a tohle je hlas Boží. Hope nebyla věřící, a proto jí to připadalo pravděpodobné: jestli existuje Bůh, pak určitě bude mít takový strašlivý megafonový hlas. "VYJDĚTE VEN," poroučel Pánbůh. "IHNEDE!"

Hm, proč ne? myslela si. Ty grázle. Co mi ještě můžeš udělat? Znásilnění je tak strašný čin, jaký nemůže pochopit ani Pánbůh.

Z helikoptéry, která s otrásením kroužila nad černým vozem, vykřikoval Arden Bensenhaver do megafonu. Byl si jist, že paní Standishová je mrtvá. Podle nohou vyčnívajících z otevřených dveří kabiny nedovedl určit pohlaví, ale během sestupu helikoptéry se nohy ani nepohnuly a vypadaly ve slunečním světle tak hrozně holé a odkrvené, že je Bensenhaver pokládal s jistotou za mrtvé. Že by mohl být mrtev Oren Rath, šerifovu pomocníku ani Bensenhaverovi vůbec nenapadlo.

Jenom nechápali, proč by byl Rath z vozu po spáchání všech těch hanebných skutků neutekl, a tak Bensenhaver pilotovi přikázal, aby držel helikoptéru přímo nad vozem. "Jestli je tam ještě s ní," řekl Bensenhaver šerifovu pomocníkovi, "můžeme toho lumpa k smrti vyděsit."

Když se Hope Standishová protáhla mezi těma strnulýma nohama a sunula se při okraji kabiny a snažila se přitom clonit si oči před létajícím pískem, Bensenhaverův prst na spoušti megafonu náhle ochabl. Hope se pokoušela zabalit si obličej do poletujících šatů, ale ty kolem ní pleskaly jako potrhané lodní plachty; plížila se podél vozu dozadu ke sklopné desce, krčíc se bolestí, jakou jí způsoboval bodající písek a štěrk, který ulpíval na dosud neoschlých částech jejího těla. "Je to žena," řekl šerifův pomocník. "Couvňte!" nařídil Bensenhaver pilotovi. "Ježíši, co se jí stalo?" zeptal se šerifův pomocník vyděšeně. Bensenhaver mu strčil megafon.

"Zpátky," přikazoval pilotovi. "Postavte to na druhou stranu silnice."

Hope ucítila, že vítr změnil směr a hučící komín tornáda jako by se přes ni přenesl. Poklekla u silnice. Rozevláté šaty v jejích rukou se uklidnily. Přitiskla si je ke rtům, protože se zalykala prachem.

Kolem se mihlo auto, ale Hope si to neuvědomovala. Řidič projel v patřičném pruhu, takže černý vůz měl po pravé straně u cesty, zatímco helikoptéra přistávala na druhé straně po jeho levici. Zakrvácená modlící se žena, nahá a pokrytá pískem, si řidiče auta vůbec nevšímala. Řidič jako by spatřil zjevení anděla, který se vrací z pouti do pekel. Jeho reakce byla natolik zpožděná, že kupodivu teprve po sto yardech se pokusil na silnici otočit do zpátečního směru. Aniž zpomalil. Předními koly se zabořil do měkkého ohybu a setrvačnost s ním smýkla přes příkop do rozbředlé jarní země zoraného bobového pole, kde se vůz zabořil až po nárazníky a řidič nemohl otevřít dvířka. Stáhl okénko a hleděl přes oranici k silnici - jako člověk, který předtím klidně seděl na doku a dok se s ním náhle utrl a vyplul na moře.

"Pomoc!" vykřikl. Zjev té ženy ho nesmírně vyděsil a naplnil strachem, že takových může být kolem víc anebo že dotyčný pachatel, který jí tohle udělal, bude nejspíš hledat další oběť.

"Ježíšikriste," obrátil se Arden Bensenhaver na pilota, "budete se muset jít podívat, jestli se tomu bláznovi něco nestalo. Proč jen dovolujou kdekomu řídit auto?" Bensenhaver a šerifův pomocník vystoupili z helikoptéry a zapadli do stejného rozbředlého svinstva jako uvězněný řidič. "Sakramentsky," ulevil si Bensenhaver.

"No páni," vyjekl šerifův pomocník.

Z druhé strany silnice se na ně poprvé podívala Hope Standishová. Oba muži se k ní se sakrováním brodili rozbláceným polem. Lopatky helikoptéry zpomalovaly. Z okénka auta na ně tupě zíral nějaký muž, ale bylo to dost daleko. Hope si navlékala šaty. Jeden průramek, kde byl původně rukáv, byl roztržený a Hope si musela cíp látky přitisknout loktem k tělu, protože jinak by zůstal jeden její prs obnažený. Teprve teď si uvědomila, jak má ramena a krk rozbolavělé.

Vzápětí se před ní objevil Arden Bensenhaver, zadýchaný a od kolen dolů zablácený. Bláto mu přilepilo látku tak k nohám, že to vypadalo, jako by měl jezdecké pumpky. "Paní Standishová?" zeptal se. "Tolik krve," pronesl bezradně. "Je mi líto, že nám to trvalo tak dlouho. Ublížil vám?"

Otočila se a zůstala na něho hledět. Viděl otoky kolem obou očí, rozbitý nos - a modrou bouli na čele. "Je to většinou jeho krev," odpověděla. "Ale znásilnil mě. To udělal," řekla Bensenhaverovi.

Bensenhaver měl vytažený kapesník; už se chystal otírat jí s ním obličej, asi jako by chtěl dítěti utírat pusku, ale když viděl, jaká by to byla práce, vzdal se a kapesník zastrčil. "To mně je líto," řekl. "Je mi to líto. Přijeli jsme co nejrychleji. Viděli jsme vašeho chlapce a je v pořádku," oznámil jí Bensenhaver.

"Musela jsem ho vzít do úst," začala mu líčit Hope. Bensenhaver zavřel oči. "A pak to se mnou dělal pořád a pořád," pokračovala. "Chtěl mě zabít, později - řekl mi, že to udělá. Musela jsem ho zabít. A není mi to líto!"

"Samozřejmě že ne," pravil Bensenhaver, "a ani by vám to líto být nemělo, paní Standishová. Určitě jste udělala to nejlepší, co se dalo udělat." Přikývla a pak se zadívala sama sobě na nohy. Natáhla jednu ruku k Bensenhaverovu rameni a on ji nechal, aby se o něho opřela, i když byla trochu vyšší než on, takže aby se o něho mohla opřít hlavou, musela se trochu sehnout.

Bensenhaver si pak uvědomil, co se stalo se šerifovým pomocníkem: ten se totiž šel nahlédnout dopředu

do kabiny na Orena Rathe a pozvracel celý přední blatník, před zraky pilota, který přiváděl přes silnici šokovaného řidiče uvízlého auta. Šerifův pomocník s bledou odkrvenou tváří barvy Rathových nohou ozářených sluncem naléhavě žádal Bensenhavera, aby se přišel podívat. Ale Bensenhaver chtěl, aby paní Standishová nabyla v každém ohledu co největšího pocitu bezpečnosti.

"Takže když vás znásilnil, zabila jste ho - když se uvolnil a nedával pozor?" zeptal se jí.

"Ne, při tom" zašeptala mu s hlavou přitisknutou k jeho krku. Strašný puch, který z ní šel, mu téměř docházel až k nosu, ale nicméně držel tvář těsně u ní, aby ji dobře slyšel.

"Chcete říct, že při tom když vás znásilňoval, paní Standishová?"

"Ano," zašeptala. "Pořád byl ještě ve mně a já zrovna našla jeho nůž. Měl ho v kalhotách, na zemi, a chtěl ho použít na mě - až bude hotov -, takže jsem to musela udělat."

"Samozřejmě že jste musela," ujišťoval ji Bensenhaver. "To nevádí." Chtěl jí říct, že by ho bývala měla zabít tak jako tak - i kdyby se ji byl sám zavraždit nechystal. Podle Ardena Bensenhavera neexistoval vážnější zločin než znásilnění - dokonce ani vražda ne, možná s výjimkou vraždy dítěte. Ale o tom toho tolik nevěděl; sám žádné děti neměl.

Byl ženat sedm měsíců, když jeho manželku znásilnili v samoobslužné prádelně, zatímco on čekal venku v autě. Udělali to tři mladíci. Otevřeli jednu obrovskou sušičku s dvířky na pero, posadili ji na dvířka a hlavu jí strčili dovnitř, aby mohla křičet jen do horkých tlumících prostěradel a povlaků a slyšet pouze vlastní hlas, jak hučí uvnitř velkého kovového bubnu a odráží se od jeho stěn. Ruce jí strčili do sušičky i s hlavou, takže byla úplně bezbranná. Nohama dokonce nedosáhla ani na podlahu. Na dvířkách poskakovala nahoru dolů pod všemi třemi, i když se nejspíš snažila nehýbat. Výrostci neměli ponětí, že znásilňují manželku vrchního inspektora. A bylo by ji nezachránilo ani to nejjasnější sobotní noční osvětlení v centru Toleda.

Manželé Bensenhaverovi vstávali časně. Byli ještě mladí a prádlo vozili do samoobslužné prádelny společně. V pondělí ráno před snídaní; zatímco se prádlo pralo, četli noviny. Potom naskládali prádlo do sušičky a odjeli domů na snídani. Paní Bensenhaverová si je pak brala cestou do města s Bensenhaverem, který jel na policejní stanici. Zatímco šla pro prádlo, seděl on v autě; někdy se stalo, že někdo prádlo ze sušičky během doby, co doma snídali, vyndal a paní Bensenhaverová je musela ještě pár minut dosušet. Bensenhaver čekal. Ale tu ranní dobu měli rádi, protože v prádelně skoro nikdy nikdo nebyl.

Teprve když Bensenhaver viděl, jak vycházejí ti tři výrostci, začínal mít obavy, že manželka vyndává usušené prádlo nějak dlouho. Ale znásilnit někoho dlouhou dobu netrvá, i když to má být třikrát. A vešel do prádelny, kde uviděl, jak ze sušičky vyčnívají nohy jeho manželky; stěvíce jí spadly na zem. Nebyly to první mrtvé nohy, které Bensenhaver spatřil, ale rozhodně pro něho byly velice důležité.

Udusila se ve vlastním vypraném prádle - anebo se zadusila, když zvracela - ale ti tři ji zabít nechtěli. Tahle část případu byla náhoda a z neplánovaného charakteru povahy smrti paní Bensenhaverové se u soudu dělala dosti velká záležitost. Advokát prohlásil, že mladíci se chystali "ji jen znásilnit - ne tedy zabít". A ta formulace "jen znásilnit" - jako třeba "ta měla štěstí, vždyť ji jenom znásilnili, je s podivem, že ji nezabili" - se Ardenu Bensenhaverovi hnusila.

"Je dobře, že jste ho zabila," šeptal Bensenhaver Hope Standishové. "Ani zdaleka bychom mu nemohli odplatit," svěřoval se jí. "Rozhodně ne tak, jak by si zasloužil. Udělala jste dobře," šeptal jí. "To jste udělala moc dobře."

Hope očekávala jiný druh zkušeností s policií, spíš kritičtější vyšetřování - aspoň podezřívavějšího policistu a rozhodně člověka velmi odlišného od Ardena Bensenhavera. Především však byla vděčná za to, že Bensenhaver byl starý člověk, zřejmě mu bylo přes šedesát roků - spíš jako by to byl její strýček, anebo někdo sexuálně ještě vzdálenější; dědeček. Řekla mu, že se cítí líp a že je v pořádku; když se narovнала a poodstoupila od něho, spatřila, že mu zamazala krví límeček u košile a tvář, ale Bensenhaver si toho buď nevšiml anebo mu to bylo jedno.

"Tak dobře, ukažte," řekl Bensenhaver šerifovu pomocníkovi, ale ještě jednou se mile usmál na Hope. Šerifův pomocník ho vedl k otevřené kabině.

"Panebože," vyrazil ze sebe řidič uvízlého auta. "Ježíšikriste, podívejte se na to, a co je tohle? Kristepane, podívejte se, to budou myslím játra. Nevypadají takhle játra?" Pilot valil oči v němém úžasu a Bensenhaver chytil oba dva za ramena a nemilosrdně s nimi manévroval pryč. Zamířili dozadu k vozu, kde se dávala dohromady Hope, ale Bensenhaver na ně zasyčel. "Nechod'te k paní Standishové. Nechod'te k vozu. Běžte a ohlaste vysílačkou naši pozici," nařídil pilotovi. "Tady bude zapotřebí ambulance nebo něco. Paní Standishovou vezmeme s sebou."

Budou na něho potřebovat igelitový pytel," ukázal šerifův pomocník na Orena Rathe. "Podívejte se, jak vypadá."

"Však se na to podívám," řekl Arden Bensenhaver. Nahlédl do kabiny a ohromením hvízdł.

Šerifův pomocník se chtěl zeptat: "A to zrovna když...?"

"Přesně tak," skočil mu do otázky Bensenhaver. Natáhl ruku do vši té změti na pedálu plynu, ale zřejmě mu to nevadilo. Sahal po noži na podlaze na druhé straně od volantu. Zvedl ho do kapesníku; pečlivě si ho prohlédl, zabalil a strčil do kapsy.

"Podívejte se," šeptal šerifův pomocník spiklenecky. "Slyšel jste někdy, že by si násilník bral prezervativ?"

"Není to běžné," řekl Bensenhaver. "Ale není to neznámé."

"Mně to připadá divný," poznamenal šerifův pomocník. Udiveně se díval, jak Bensenhaver uchopil prezervativ těsně pod okrajem; stáhl jej, a aniž ukápl jedinou kapku, pozdvihl jej proti světlu. Vak byl velký jako tenisový míček. Zřejmě nepraskl.

Bensenhaver vypadal spokojeně; zavázal prezervativ na uzel, jako se zauzlují gumové balónky, a hodil jej daleko do bobového pole, kde by jej vůbec nebylo vidět.

"Nechci, aby se snad někdo pokoušel říct, že to nebylo znásilnění," sdělil tichým hlasem šerifovu pomocníkovi. "Chápete?"

Nečekal na odpověď. Šel zpátky k vozu za paní Standishovou.

"Kolik bylo tomu - tomu klukovi?" zeptala se Hope Standishová.

"Dost starý," odpověděl Bensenhaver, "asi pětadvacet, šestadvacet." Nechtěl, aby cokoli zmenšilo význam skutečnosti, že ona přežila - zvláště v jejích vlastních očích. Mávl na pilota, který měl paní Standishové pomoci na palubu. Pak šel dojednat s šerifovým pomocníkem další. "Vy zůstanete u

mrtvého a u toho mizerného řidiče," přikazoval mu.

"Já žádný mizerný řidič nejsem," zakňoural dotyčný. "Kristepane, kdybyste viděli tu paní na té silnici..."

"A nikdo ať se k tomu autu nepřibližuje," dodal Bensenhaver.

Na silnici ležela košile patřící manželce paní Standishové - Bensenhaver ji zvedl a cválal svým legračním krokem člověka s nadváhou k helikoptéře. Oba muži sledovali, jak se Bensenhaver šplhá na palubu a vznáší se od nich pryč. Slabé jarní slunce jako by zmizelo zároveň s helikoptérou, a jim bylo náhle chladno a nevěděli, kam jít. Do nákladního auta samozřejmě ne a sednout si do řidičova osobního auta znamenalo brodit se znovu přes rozblácené pole. Šli tedy k černému vozu, sundali zadní sklopnou desku a posadili se.

"Zavolá na to moje auto odtahovou službu?" zeptal se řidič.

"Na to nejspíš zapomene," odpověděl mu šerifův pomocník. Uvažoval o Bensenhaverovi; obdivoval se mu a zároveň se ho bál a také si myslel, že Bensenhaverovi nelze tak stoprocentně důvěřovat. Byly tu otázky ortodoxnosti, jestli to přesně vystihovalo podstatu, a o těch šerifův pomocník nikdy nepřemýšlel. Měl totiž příliš mnoho věcí, na které musel myslet zároveň.

Řidič vzadu na voze přecházel sem tam, až to šerifova pomocníka iritovalo, protože to s ním na sklopné desce házelo. Řidič se vyhýbal špinavé smuchlané dece nacpané do jednoho rohu za kabinou; vyčistil si na zaprášeném a zabláceném zadním okénku malou plošku, aby tu a tam mohl nahlédnout jedním okem dovnitř na ztuhlé tělo Orena Rathe. Všechna krev byla již zaschlá a zacákaným zadním okénkem připomínalo řidiči tělo barvou a lesklým povrchem lilek. Šel a posadil se na sklopnou desku vedle šerifova pomocníka, který se zvedl a sám zamířil k okénku podívat se na mrtvého.

"Víte co?" řekl řidič. "I když byla tak strašně zřízená, bylo vidět, že je to hezká ženská."

"Jo, to jo," přikývl šerifův pomocník. Řidič v tu chvíli začal obcházet na voze s ním, takže se šerifův pomocník sebral a šel si zase sednout na sklopnou desku.

"Nesmíte si to tak brát," řekl řidič.

"Já si to tak neberu," odpověděl šerifův pomocník.

"Myslím, že rozhodně nemůžu mít soucit s někým, kdo ji chtěl znásilnit," vysvětloval řidič.

"Já vím, co myslíte," řekl šerifův pomocník.

Šerifův pomocník dobře věděl, že těmhle věcem nerozumí, ale řidičova prostoduchost jej nutila zaujmout postoj, který podle jeho dojmu byl pohrdlivý postoj Bensenhavera vůči němu samému.

"V Vy tohle vidíte hodně, co?" zeptal se řidič. "Myslím: znásilnění, vraždy."

"Dost," přikývl šerifův pomocník se slavnostní důležitostí. Nikdy předtím ještě žádné znásilnění ani vraždu neviděl a uvědomoval si, že dokonce ani teď je nespátril na vlastní oči a že celou tu zkušenost jako by vlastně viděl zprostředkujícíma očima Ardena Bensenhavera. Napadlo ho, že vlastně viděl znásilnění a vraždu takřikajíc podle Bensenhavera. Měl velice chaotický pocit; hledal nějaký úhel pohledu, který by byl jen jeho.

"No," řekl řidič, když opět nahlížel zadním okénkem do kabiny. "Už jsem viděl ledaco, ale tohle ještě ne."

Šerifův pomocník neměl odpověď.

"Myslím, že je to jako za války," pokračoval řidič. "Je to jako v špatném špitále."

Šerifův zástupce uvažoval, jestli má toho blázna nechat dívat se na Rathovo tělo a jestli to vadí, a když, tak komu? Rozhodně to může být jedno Rathovi. Ale té jeho neskutečné rodině? Jemu, šerifovu pomocníkovi? - prostě neví. A měl by proti tomu něco Bensenhaver?

"Podívejte, nebudete se zlobit, když vám položím takovou osobní otázku?" řekl řidič. "Nebudete mi to mít za zlé?"

"Ale ne, to je dobrý," odpověděl šerifův pomocník.

"Podívejte," začal řidič. "Copak se stalo s tím prezervativem?"

"Jakým prezervativem?" zeptal se šerifův pomocník; mohl mít sice nějaké pochybnosti, zda je Bensenhaverovo chování naprosto rozumné, ale rozhodně nepochyboval, že v tomto případě měl Bensenhaver pravdu. Ve světě podle Bensenhavera by neměl žádný triviální detail zmenšovat ostudný charakter znásilnění.

V té chvíli se konečně Hope Standishová cítila v Bensenhaverově světě bezpečná. Vznášela se vedle něho nad úrodnou zemí, propadala se k ní a snažila se, aby jí nebylo špatně. Začínala opět vnímat věci týkající se jejího těla - cítila jeho pach a cítila každé sebemenší rozbolavělé místo. Naplňoval ji nesmírný hnus, ale vedle ní seděl ten bodrý policista, který se jí obdivoval - se srdcem plným dojetí nad jejím tak krutým úspěchem.

"Vy jste ženatý, pane Bensenhavere?" zeptala se ho.

"Ano, paní Standishová," odpověděl. "Jsem."

"Byl jste ke mně hrozně hodný," řekla mu Hope, "ale mám dojem, že mi teď bude strašně špatně."

"No samozřejmě," řekl Bensenhaver; zvedl sáček z voskového papíru, který měl u nohou. Byl to sáček od pilotova oběda; na dně zbyly nějaké francouzské brambůrky a umaštěný sáček celý zprůhledněl. Bensenhaver viděl dnem sáčku s francouzskými brambůrkami vlastní ruku. "Nate," podal jí jej. "Poslužte si."

Začínala již dávit; vzala si od něho sáček a obrátila hlavu na druhou stranu. Měla dojem, že sáček nemůže na všechn ten hnus, jaký v sobě cítila, stačit. Na zádech jí spočívala pevná těžká Bensenhaverova ruka. Druhou rukou jí přidržel pramen zčuchaných vlasů. "Tak je to správně," povzbuzoval ji, "jen ať to jde ven všechno. Uvidíte, jak se vám udělá líp."

Hope si vzpomněla, že když bylo Nickymu špatně, říkala mu úplně totéž. Udivovalo ji, jak dovedl Bensenhaver udělat i z jejího zvracení vítěznou záležitost, ale skutečně se jí hrozně ulevilo - rytmické dávení ji uklidňovalo, stejně jako jeho velké klidné ruce, které ji držely za hlavu a poklepávaly ji po zádech. Když se sáček roztrhl, řekl Bensenhaver: "Žádná škoda, paní Standishová! Sáček nepotřebujete. Tohle je helikoptéra Národní gardy. To uklízí Národní garda. Ostatně - k čemu ta Národní garda je?"

Pilot letěl dál, zamračeně, bez sebemenší změny výrazu v obličeji.

"To jste měla den, paní Standishová!" pokračoval Bensenhaver. "Váš manžel na vás bude hrdý." Ale Bensenhaver uvažoval, že se bude muset předem ujistit; bude si s tím člověkem muset nejdřív promluvit. Arden Bensenhaver měl totiž tu zkušenost, že manželé a jiní lidé vždycky znásilnění úplně správně nebrali.

16 První vrah

"Co myslíte tím, 'Tohle je první kapitola'?" psal Garpovi jeho vydavatel John Wolf. "Copak tohohle může být ještě víc? Vždyť jak to stojí a leží, je toho už přespříliš. Jak byste chtěl v tomhle pokračovat?"

"Pokračuje to," psal Garp v odpovědi. "Uvidíte."

"Já to vidět nechci," sdělil John Wolf Garpovi telefonem. "Prosím vás, nechte toho. Nebo to aspoň odložte. Proč si nevyjedete někam na dovolenou? Udělalo by vám to dobře - i Heleně, určitě. A Duncan přece už může taky cestovat, ne?"

Ale Garp trval stále na tom, že Svět podle Bensenhavera bude román, a trval na tom, aby se John Wolf pokusil prodat první kapitolu nějakému časopisu. Garp nikdy neměl vlastního obchodního zástupce; John Wolf byl první, kdo nakládal s Garpovými spisy a všechno pro něho zařídil, stejně tak jako zařizoval všechno pro Jenny Fieldsovou.

"Prodat?" zeptal se John Wolf.

"Ano, prodat," odpověděl Garp. "Jako předběžnou reklamu na román."

Tak to bylo s dvěma prvními Garpovými knihami; výňatky z nich se prodaly časopisům. Ale John Wolf se snažil Garpovi vysvětlit, že tato kapitola je 1) nepublikovatelná a 2) ta nejhorší možná forma reklamy - pokud by byl někdo takový blázen a uveřejnil ji. Prohlásil, že Garp má jako spisovatel "sice malou, ale seriózní" pověst, že na jeho první dva romány vyšly docela pěkné recenze - že mu získaly vážné zastánce a "malé, ale seriózní" čtenářské publikum. Garp se vyjádřil, že "malou, ale seriózní" pověst nesnáší, i když vidí, že právě to Johnu Wolfovi vyhovuje.

"Radši bych byl bohatý a úplně by mi bylo jedno, čemu ti idioti říkají 'seriózní'," vyjádřil se před Johnem Wolfem. Ale komu to může být tak zcela jedno?

Garp měl skutečně pocit, že by si mohl koupit jakousi izolaci Od skutečnosti a od toho strašného světa. Představoval si jakousi pevnost, kde by mohli on a Duncan a Helena (a jejich nové dítě) žít neobtěžováni a dokonce vůbec nijak nedotčeni tím, čemu on říkal "ostatní život".

"O čem to vlastně mluvíte?" ptal se ho John Wolf.

I Helena se ho zeptala. A Jenny také. Ale Jenny Fieldsové se první kapitola Světa podle Bensenhavera líbila. Byla přesvědčena že v ní je v pořádku veškerá hodnotová hierarchie - že autor věděl, koho v takové situaci má heroizovat, že kapitola vyjadřuje patřičné rozhořčení, že předvádí s náležitou groteskností hnusný charakter chlípnosti. Matčino zalíbení v první kapitole ve skutečnosti Garpovi dělalo větší hlavu než kritika Johna Wolfa. Ze všeho nejpodezíravěji se totiž Garp díval na matčiny literární názory.

"Panebože, vždyť se podívej na tu její knížku," stále opakoval Heleně, ale Helena, jak se zařekla, se nedala do záležitosti zatáhnout; ona Garpův nový román číst nebude, ani slovo.

"Proč chce být najednou bohatý?" zeptal se John Wolf Heleny. "Co to všechno má znamenat?"

"Já nevím," odpověděla mu Helena. "Nejspíš si myslí, že ho to bude chránit, a nás všechny."

"Před čím?" zeptal se John Wolf. "Před kým?"

"Musíte počkat, dokud' nedočtete celou knížku," řekl Garp svému vydavateli. "Obchod je vždycky špinavost. A na tuhle knížku se chci dívat jako na obchodní záležitost a na vás chci, abyste ji prodal."

"Já nejsem žádný bulvární nakladatel," řekl John Wolf. "A vy taky nejste žádný bulvární spisovatel. Promiňte, ale musím vám to připomenout." Garpova slova se totiž zřejmě Johna Wolfa dotkla; měl na Garpa zlost, že si dovoluje mluvit o obchodu, když tomu on rozumí daleko líp než Garp. Ale věděl, že Garp prodělal zlou dobu, věděl, že Garp je dobrý spisovatel, který ještě napíše další a (věřil) lepší knihy, a chtěl ho vydávat i dále.

"Obchod je vždycky špinavost," opakoval Garp. "Jestli se domníváte, že kniha je ordinérní, pak byste s jejím prodejem neměl mít žádné potíže."

"Jenom takhle to nefunguje," prohlásil smutně Wolf. "Nikdo neví, čím to je, že se kniha dobře prodává."

"To už jsem slyšel," pravil Garp.

"Nemáte právo se mnou takhle mluvit," bránil se John Wolf, "jsem váš přítel." Garp věděl, že je to pravda, a vyvěsil telefon a neodpovídal na poštu a dokončil Svět podle Bensenhavera dva týdny před tím, než Helena přivedla na svět, jen za pomoci Jenny, jejich třetí dítě - dcerušku, která ušetřila Heleně a Garpovi řešení problému, na jakém se dohodnout chlapeckém jméně, jež by v žádném ohledu nepřipomínalo jméno Walta. Dcerku pojmenovali Jenny Garpová, což by bývalo bylo jméno Jenny Fieldsové, kdyby jí bývalo záleželo na tom, aby Garpa přivedla na svět za konvenčnějších okolností.

Jenny těšilo, že má někoho, kdo je aspoň částečně pojmenován po ní. "Ale bude jistý zmatek," varovala, "když tady budeme dvě."

"Já ti vždycky říkal ,mami', " připomněl jí Garp. Ale nepřipomněl jí, že jeden módní návrhář už podle ní pojmenoval nějaké šaty. Asi rok se v New Yorku těšily popularitě: byla to bílá uniforma zdravotní sestry, na níž bylo přes levý prs našito jasně červené srdce. A v něm stál nápis: ORIGINAL JENNY FIELDISOVÉ.

Když se Jenny narodila, neříkala Helena nic. Byla vděčná: cítila poprvé od onoho neštěstí, že se osvobodila od šílenství žalu, jakým ji zdrtila ztráta Walta.

Svět podle Bensenhavera, který byl zase Garpovým vysvobozením z téhož šílenství, zůstal v New Yorku, kde jej znovu a znovu pročítal John Wolf. Zařídil, aby kapitolu otiskl jeden pornografický časopis tak neomaleného profilu, že i Garp musel podle Wolfova názoru dojít k přesvědčení, že osud jeho knihy je zpečetěn. Časopis se jmenoval Do ní! a přesně takový byl obsah -hemžilo se tu samými vlhkými rozevřenými bobříky Garpova dětství, to vše mezi stránkami jeho příběhu o tom hrozném znásilnění a zřejmé pomstě. Garp nejdřív Johna Wolfa obvinil, že kapitolu dal v dotyčném časopisu otisknout úmyslně a dokonce to vůbec nezkusil u lepších časopisů. Ale Wolf Garpa ujistil, že zkusil všechno; a že tenhle byl na posledním místě jeho seznamu - a přesně v duchu časopisu taky Garpův příběh všichni vykládali, přemrštěné senzacechtivé násilí nevyvážené jakoukoli jinou hodnotou.

"O tom ten příběh ale není," tvrdil Garp. "Počkejte, uvidíte." Jenže Garp o první kapitole Světa podle Bensenhavera, která vyšla v časopise Do ní!, často uvažoval. Jestli to vůbec někdo čte. Jestli se vůbec ten, kdo si časopis koupí, podívá na slova.

"Třeba když nejdřív nad těmi obrázky masturbují, tak si potom některé ty příběhy i přečtou," psal Garp Johnu Wolfovi. Uvažoval, jestli to je ten pravý stav, v jakém by jeho příběh měl někdo číst: po masturbování je možná čtenář aspoň uvolněný, cítí se třeba osamělý ("což je na četbu dobrý stav," řekl Garp Johnu Wolfovi). Ale možná, že se takový čtenář cítí taky provinilý a ponížený a silně odpovědný (což už zase pro četbu tak moc dobrý stav není, uvažoval Garp). Ve skutečnosti však věděl, že to především není dobrý stav, v jakém by člověk měl psát.

Svět podle Bensenhavera pojednává o neuskutečnitelné touze manžela, Dorseyho Standishe, ochránit ženu a dítě před brutálním světem; a tak si Dorsey Standish najme Ardena Bensenhavera (který je donucen odejít do penze pro opěťovanou neortodoxnost svých zatýkacích metod u policie) a pozve jej, aby žil s rodinou Standishových v jejich domě jako ozbrojený strýček - a stane se okouzující tělesnou stráží rodiny, kterou však nakonec musí Hope odmítnout. Přestože nejhorší navštívení skutečného světa čekalo v životě na Hope, nejvíce se světa bojí její manžel. Když Hope trvá na tom, aby s nimi již Bensenhaver nebydlel, Standish starého policistu podporuje jako jakéhosi bdícího anděla strážného. Platí Bensenhavera, aby sledoval syna Nickyho, ale Bensenhaver je povznesený, chová se jako prazvláštní druh hlídacího psa a podléhá návalům vlastních strašlivých vzpomínek; postupně se stává pro Standishovy spíš hrozbou než ochráncem. Je vyličen jako "člověk, který číhá na nejzazším okraji světla - jako penzista vnucující všem vlastní vůli a živořící na pokraji tmy."

Hope se snaží pacifikovat manželovu úzkost tím, že ho nutí, aby měli další dítě. Dítě se narodí, ale Standishovi je zřejmě souzeno, aby si vytvářel jednu nestvůrnější paranoii za druhou; když se poněkud zbavil napětí ohledně možného ohrožení manželky a dětí, začíná podezírat Hope, že se s někým stýká. Pomalu si uvědomuje, že to by mu vadilo víc, než kdyby ji někdo (znovu) znásilnil. Tak pochybuje o své lásce k ní a o světě vůbec; provinile požádá Bensenhavera, aby Hope sledoval a zjistil, jestli je mu věrná. Ale Bensenhaver odmítne ve věci Dorseyho obav se dál angažovat. Starý policista argumentuje, že byl najat, aby chránil Standishovu rodinu před vnějším světem - ne aby omezoval svobodnou vůli členů rodiny žít tak, jak chtějí. Bez Bensenhaverovy pomoci zachvacuje Dorseyho Standishe panika. Jednou večer odejde a nechá dům (a děti) bez dozoru a sám se vypraví špehovat ženu. Zatímco je Dorsey pryč, mladší dítě se udusí kouskem Nickyho žvýkací gummy.

Všechny zaplaví pocit viny. V Garpově díle je vždy všude plno viny. Hope je provinilým pocitem zasažena také - protože tehdy skutečně u někoho byla (i když by jí to těžko mohl někdo zazlívát). Bensenhavera, posedlého chorobnou odpovědností, raní mrtvice. Částečně ochrnutý, nastěhuje se zpátky ke Standishům; Dorsey se za něho cítí odpovědný. Hope chce, aby měli další dítě, ale po těchto událostech zůstává Standish nezvratně sterilní. Souhlasí, aby Hope svému milenci dodávala odvalu - ale pouze proto, aby 'obtěžkala', jak se vyjadřuje. (Ironií náhody byla právě tato pasáž jediným oddílem knihy, na kterou se Jenny dívala jako na "přitaženou za vlasy".)

Dorsey Standish znovu usiluje o "zvládnutí situace - spíš jako při laboratorním experimentu se životem než jako v životě samém", psal Garp. Hope není s to se takovému klinickému uspořádání přizpůsobit; pokud jde o její citovou stránku, buď milence má nebo ho nemá. Dorsey trvá na tom, aby se milenci scházeli pouze za účelem Hopina "obtěžkání", takže Dorsey se snaží mít pod kontrolou místo, počet a délku jejich schůzek. Podezírá Hope, že se s milencem stýká jednak tajně a jednak ještě podle plánu, a proto vyburcuje senilního Bensenhavera tvrzením, že se v okolí vyskytuje potenciální únosce a násilník, o jehož existenci se již v sousedství údajně ví.

Dorsey Standish nedorazí uspokojení a z posedlosti se náhle objevuje neohlášeně doma (v době, kdy je

nejméně očekáván); nikdy při ničem Hope nepřistihne, ale zato Bensenhaver, ozbrojený a díky senilitě strašlivě nebezpečný, chytí Dorseyho. Vychytralý invalida Arden Bensenhaver je ve své kolečkové židli překvapivě pohyblivý a mlčenlivý, a pokud jde o metody zatýkání, stále neortodoxní. Bensenhaver ve skutečnosti vystřelí na Dorseyho Standishe z dvanáctikalibrové brokovnice ze vzdálenosti menší než šest stop. Dorsey se skrýval v prvním patře v cedrové přístěnkové skříni, kde klopýtal přes manželčiny střevíce a čekal, jestli bude Hope z ložnice telefonovat, což by ze svého stanoviště dobře slyšel. Samozřejmě že si zaslouží, aby ho někdo zastřelil.

Rána je smrtelná. Ardena Bensenhavera, který se úplně zblázní, odvezou. Hope čeká milencovo dítě. Když se narodí, na Nickyho - již dvanáctiletého - přestává doléhat rodinné napětí, které se pomalu uvolňuje. Ta příšerná úzkost Dorseyho Standishe, která tak zmrzčila jejich životy, je z nich nakonec sejmuta. Hope a děti žijí dál, a dokonce berou zvesela i řečnění starého Bensenhavera, který má příliš tuhý kořen, aby umřel, a který donekonečna opakuje své verze onoho přízračného světa svých nočních můr, jež vypráví ze svého kolečkového křesla v domově pro přestarlé choromyslné zločince. Nakonec jej autor ukazuje jako člověka, který patří přesně tam, kde je. Hope a děti ho často navštěvují, ne pouze z dobrotivosti - protože oni jsou skutečně dobrotiví -, ale také proto, aby si připomněli svůj vlastní drahocenný zdravý rozum. Díky houževnatosti a skutečnosti, že obě její děti přežily, se pro Hope stává Bensenhaverovo šílenství dokonce snesitelným a nakonec i jaksi komickým.

Ten zvláštní domov pro přestarlé choromyslné zločince mimochodem až udivujícím způsobem připomíná špitál Jenny Fieldsové pro raněné ženy v Dog's Head Harbor.

Nejde ani tolik o to, že "svět podle Bensenhavera" je pomýlený anebo dokonce špatně viděný a interpretovaný, jako spíš o to, že vůbec neodpovídá potřebě, jakou svět má, pokud jde o smyslové požitky a kapacitu lidského tepla. Dorsey Standish také "neodpovídá světu"; je příliš zranitelný tím, jak úzkostlivě miluje svou ženu a děti; spolu s Bensenhaverem se v příběhu ukazuje jako "neschopný pro život na této planetě", kde platí potřeba imunity.

Hope - a čtenář doufá, že i její děti - mají větší naději. V románu se jaksi implicitně vyjadřuje myšlenka, že ženy jsou lépe vybaveny čelit trvalému strachu a brutalitě než muži a zvládat ten úzkostný pocit, jak zranitelní jsme před těmi, které milujeme.

Hope vychází v románu jako silný jedinec, který přežívá svět slabého muže.

John Wolf seděl v New Yorku a doufal, že Garpův jazyk, silně obnažující realitu, a přesvědčivost jeho charakterů knihu natolik zachraňují, že nejde jen o senzační sentimentální příběh. Ale domníval se, že kniha by se mohla taky jmenovat Úzkost ze života; byl by z ní fantastický seriál pro denní televizní vysílání - uvažoval -, kdyby se vhodně zredigovala pro invalidy, starší občany a děti předškolního věku. Dospěl k názoru, že Svět podle Bensenhavera je i přes onen jazyk tak "silně obnažující realitu" a tak dále podbízivý příběh nevhodný pro děti.

O hodně později s tím souhlasil i Garp; bylo to jeho nejhorší dílo. "Ale ten mizerný svět mi neprokázal za ty předchozí dvě knihy žádné uznání," napsal Johnu Wolfovi. "Takže mi zůstal dlužen." A Garp měl pocit, že tak to chodí pořád.

John Wolf si dělal starosti podstatnějšího rázu: uvažoval totiž, jestli by mohl vydání knihy nějak ospravedlnit. U knih, ke kterým neměl absolutně žádný kladný vztah, uplatňoval metodu, jež ho téměř nikdy nezklamala. V nakladatelství mu všichni až záviděli tu dlouhou řadu knih, v jejichž budoucí popularitě se nemýlil. Když řekl, že kniha bude populární - což ještě neznamenalo, že musí být dobrá nebo sympatická -, měl téměř vždycky pravdu. Samozřejmě existovala spousta knih, které dosáhly popularity, aniž to o nich prorokoval, ale žádná kniha, o které prohlásil, že bude populární, nebyla

nepopulární.

Nikdo nevěděl, jak to dělá.

Poprvé to zkusil v případě Jenny Fieldsové - a pak už tak pokračoval s některými překvapivými tituly ob rok ob dva pořád.

V nakladatelství pracovala nějaká paní, která Johnu Wolfovi řekla, že v životě nečetla knihu, aby ji nemusela zavřít a jít spát.

Tohle u ní Johna Wolfa, který knihy miloval, lákalo a po léta té paní dával na čtení dobré i špatné knihy; všechny měly jedno společné, totiž že ji ukolébávaly ke spánku. Řekla Johnu Wolfovi že prostě čte nerada. Ale Wolf se nevzdával. V nakladatelství ii nikdo jiný nic na čtení nepůjčoval, vlastně se jí tu nikdo neptal vůbec na žádný názor. Paní chodila kolem knih, jež se povalovaly po celém nakladatelství, jako by to byly popelníky a ona nekuřačka. Byla to uklízečka. Každý den vysypávala koše na papíry; když všichni odešli večer domů, uklízela jim v kancelářích. Každé pondělí vysávala koberce v chodbách, v úterý utírala prach ve vitrínách s knihami, ve středu na stolech sekretářek; ve čtvrtek drhla na záchodcích a v pátek všude rozprašovala osvěžovač vzduchu - aby, jak řekla Johnu Wolfovi, mělo nakladatelství přes víkend dost času vytvořit si na příští týden voňavé ovzduší. John Wolf ji pozoroval po léta a nikdy neviděl, že by se na nějakou knížku byla podívala.

Když se jí ptal na knihy a ona mu říkala, jak se jí nelíbí, využíval ji k testování děl, o kterých si nebyl jist - a také těch, jimiž si byl velice jist. Ve svém odporu vůči knihám byla tak vytrvalá, že se už John Wolf téměř vzdával, až jí dal přečíst rukopis Sexuálně podezřelý, autobiografii Jenny Fieldsové.

Uklízečka jej přečetla přes noc a požádala Johna Wolfa, jestli by nemohla dostat vlastní výtisk, až kniha vyjde, aby si jej mohla číst pořád znovu a znovu.

Potom vyhledával John Wolf její úsudek až úzkostlivě. Nikdy ho nezklamala. Většinou se jí nic nelíbilo, ale když už ano, pak to pro Johna Wolfa znamenalo, že všichni ostatní to budou aspoň s to přečíst.

Již téměř z jakéhosi rituálu dal John Wolf uklízečce i Svět podle Bensenhavera. Pak odejel domů na víkend a rozleželo se mu to v hlavě; snažil se jí dovolat a říct jí, aby se ani nepokoušela rukopis číst. Vybavil si první kapitolu a říkal si, že rozhodně nemůže tu ženu, která byla čísi babičkou a (samozřejmě) také něčí matkou, urazit - a nakonec dotyčná nemá tušení, že je za čtení všech těch rukopisů, kterými ji John Wolf zásoboval, placená. Že měla na uklízečku až nehorázný plat, věděl pouze John Wolf. Ona sama byla přesvědčena, že všechny dobré uklízečky jsou tak výborně placeny a měly by být.

Jmenovala se Jillsy Sloperová a John Wolf s údivem zjistil, že v newyorském telefonním seznamu není jediná Sloperová se zkratkou křestního jména J. Jillsy zřejmě neměla ráda telefonní rozhovory stejně jako knihy, John Wolf si umínil, že se musí hned v pondělí ráno Jillsy omluvit. Zbytek mizerného víkendu strávil tím, že si snažil zformulovat, jak by T. S. Garpovi sdělil, že je přesvědčen, aby v tom nejlepším zájmu nejen Garpa samého, ale samozřejmě i v zájmu nakladatelství Svět podle Bensenhavera nevyšel.

Pro Johna Wolfa to byl nepříjemný víkend, protože měl Garpa rád a věřil v něho, a také věděl, že Garp nemá žádné přátele, kteří by mu mohli poradit, aby se neztrapňoval - což je jedna z výhod přátelství. Byla tu jen Alice Fletcherová, která Garpa tak milovala, že nadšeně a bez výhrad přijímala všecko, co Garp vyslovil - anebo raději jen mlčela. A byla tu Roberta Muldoonová, jejíž literární úsudky byly podle domněnky Johna Wolfa ještě neobvyklejší a podivnější než její nově přijaté pohlaví. Helena to číst nechtěla. A Jenny Fieldsová, jak John Wolf dobře věděl, nebyla vůči synovi zaujatá, jak obvykle bývají matky; prokázala dosti pochybný vkus v tom smyslu, že se jí některé lepší Garpovy práce vůbec nelíbily.

U Jenny Fieldsové spočíval problém v tématu. Kniha o důležitém tématu pro ni byla zároveň i důležitá. A Jenny Fieldsová se domnívala, že Garpova nová kniha nepojednává o ničem jiném než o hloupých mužských obavách, jež musí ženy vytrpět a přestát. Jak je kniha napsaná, to Jenny nikdy nebrala v úvahu.

To byla jedna stránka, která Johna Wolfa v jeho úvahách o vydávání knihy zajímala. Jestli se Jenny Fieldsová Svět podle Bensenhavera líbí, znamená to, že jde potenciálně aspoň o knihu kontroverzní. Ale John Wolf věděl, podobně jako Garp, že Jenny vděčí za svou pozici politické osobnosti z velké části obecnému mlhavému a mylnému výkladu jí samé.

Wolf o tom celý víkend bez ustání přemýšlel, ale omluvit se hned ráno v pondělí Jillsy Sloperové zapomněl. A pak se před ním náhle objevila, s rudýma očima, šhubala sebou jako veverka a zpropadený rukopis svírala pevně v drsných hnědých rukou.

"Panebože," zakoulela Jillsy očima a zatřásla rukopisem.

"Jillsy," vyhrkl John Wolf, "mě to tak hrozně mrzí."

"Panebože," sténala Jillsy. "Horší víkend jsem snad v životě neměla. Já nespala, sousto nepozřela, ani jsem nevyrazila na hřbitov za rodinou a za přáteli."

Obvyklý víkendový program Jillsy Sloperové připadal Johnu VVolfovi podivný, ale neříkal nic; a jen poslouchal, jak už jí naslouchal hodně přes deset let.

"Ten člověk je šílenec," pravila Jillsy. "Takovouhle knížku nikdy nikdo normální nenapsal."

"Neměl jsem vám ji dávat, Jillsy," řekl John Wolf. "Měl jsem mít na paměti první kapitolu."

"Ta první ještě není tak hrozná," odpověděla Jillsy. "Ta první není vůbec nic. To mě tak sebrala devatenáctá," vysvětlovala. "Panebože, panebože," sténala.

"Vy jste přečetla devatenáct kapitol?" zeptal se John Wolf.

"Dal jste mi než devatenáct," řekla Jillsy. "Panebože, copak je ještě nějaká další kapitola? Vono to pokračuje?"

"Ne, ne," pravil John Wolf. "To je konec. To je všechno."

"To teda s dovolením doufám," řekla Jillsy. "Už tam nezbylo vůbec nic, s čím by se mohlo pokračovat. Toho starýho bláznivýho fízla dostali tam, kam patří - však to taky trvalo -, a tomu manželovi ustřejeji palici. Esli to chcete vědět vode mě, to je to jediný správný, co se s tou palicí toho bláznivýho manžela může udělat: ustřelit."

"Vy jste to přečetla?" řekl John Wolf.

"Božítku," zaječela Jillsy. "Podle toho, jak pořád a pořád vyvádí, by jeden myslel, že znásilnili jeho. Esli to chcete vědět vode mě," pokračovala Jillsy, "přesně takoví chlapi jsou: jednu chvíli vás znásilnějí, div duši nevypustíte, a v tu ránu hned vyvádějí jako pomínutý, komu že se nastrkujete - ze své vlastní vůle! Po tom jim přece v žádným případě vůbec nic není, ne?" zeptala se Jillsy.

"Já vám úplně jistě nevím," odpověděl John Wolf, který seděl celý vyděšený za svým psacím stolem.

"Vám se ta knížka nelíbila."

"Líbila, nelíbila!" zakrákorala Jillsy. "Na ty není nic k líbení!"

"Ale přečetla jste ji," řekl John Wolf. "Proč jste ji přečetla?"

"Panebože," pokračovala Jillsy, jako by jí bylo Johna Wolfa líto - protože je tak beznadějně hloupý. "Někdy tak přemejšlím, jestli vo všech těch knížkách, který děláte, máte vůbec páru," prohlásila a zavrtěla hlavou. "Vobčas mě tak napadá, proč zrovna vy děláte knížky a já uklízím hajzlíky. I když musím říct, že to já bych zas radši uklízela ty hajzlíky, než většinu jich četla," pokračovala Jillsy. "Panebože, panebože."

"Když se vám to tolik přičilo, proč jste to tedy četla?" zeptal se jí John Wolf.

"Ze stejného důvodu, z jakýho čtu vůbec všechno," odpověděla Jillsy. "Abych se dověděla, co se stane."

John Wolf na ni zůstal hledět.

"U většiny knížek člověk ví, že se nestane nic," řekla Jillsy. "Panebože, to vy přece moc dobře znáte. U jinejch," pokračovala, "zas člověk přesně ví, co se stane, takže je stejně nemusí číst. Ale tahle knížka," prohlásila Jillsy, "taje tak chorobná, že člověk sice ví, že se něco přihodí, ale nedovede si vůbec představit co. To by člověk musel bejt stejně chorej jako ta knížka, aby si představil, co se v ní stane," prohlásila.

"Takže vy jste ji četla, abyste se to dověděla?" zeptal se John Wolf.

"Žádněj jinej důvod, aby člověk knížku čet, přece neexistuje, no ne?" odpověděla Jillsy Sloperová. S námahou položila rukopis před Johna Wolfa na psací stůl (byl to rukopis objemný) a nadhodila si dlouhou prodlužovací šňůru k vysavači, kterou každé pondělí nosila omotanou kolem širokého pasu jako řemen. "Až z toho bude knížka," ukázala na rukopis, "měla bych ráda vlastní výtisk. Jestli proti tomu nic nemáte," dodala.

"Vy tedy chcete výtisk?" ujistil se John Wolf.

"Jestli vám to nebude dělat potíže," řekla Jillsy.

"Když už teď víte, co se stane," nadhodil John Wolf, "proč byste to tedy chtěla číst znovu?"

"Hm," odpověděla Jillsy. Vypadala zmateně; takhle zmatenou John Wolf Jillsy Sloperovou ještě nikdy neviděl - leda když byla ospalá. "Hm, mohla bych ji pucovat," odpověděla. "Možná mám nějakýho známýho nebo známou, který by potřeboval připomenout, jaký chlapi v tomhle světě jsou," řekla.

"A sama byste to taky četla ještě jednou?" zeptal se John Wolf.

"No celý myslím ne. Aspoň ne celý najednou, anebo ne hnedka." Znovu vypadala zmateně. "Totiž," pokračovala rozpacitě, "chci říct - tedy myslím si, že jsou tam místa, který bych si znovu i přečetla."

"Proč?" zeptal se John Wolf.

"Panebože," pravila Jillsy unaveně, jako by s ním už začínala ztrácet trpělivost. "Vono to působí hrozně pravdivě," zakňourala, že to znělo tak strašidelně, jako když nad jezerem v noci zaskřehotá potáplice.

"Působí to hrozně pravdivě," opakoval John Wolf.

"Bože, copak to necejtíte?" zeptala se Jillsy. "Jestli nepoznáte, když je knížka pravdivá," zazpívala mu Jillsy, "to bychom si měli vyměnit místa." Zasmála se, svírajíc přitom v pěsti trojhrotou zástrčku od vysavače jako revolver. "Vopravdu by mě zajímalo, pane Wolfe," pravila sladce, "jestli byste poznal, že je na hajzlíku čisto." Přešla ke koši na papíry a nahlédla do něho: "Nebo esli je koš na papíry prázdněj." Pak netrpělivě dodala: "Knižka působí pravdivě, když pravdivá je. A knížka je pravdivá, když můžete říct, „Jo! Přesně takhle se lidi v jednom kuse chovají.“ Pak víte, že je pravdivá," uzavřela Jillsy.

Shýbla se do koše, vyndala kus papíru, který ležel jediný na dně, a nacpala si ho do pracovní zástěry. Byla to zmačkaná stránka dopisu, který se John Wolf pokoušel složit pro Garpa.

O měsíce později, když šel Svět podle Bensenhavera do tiskárny, posteskl si Garp Johnu Wolfovi, že nemá, komu by knihu věnoval. Nechtěl uvést Památce Walta, protože něco podobného nesnášel: "Když někdo dělá záležitost," jak to formuloval, "ze svých vlastních životních neštěstí - jen aby nachytal čtenáře na myšlenku, že je serióznější spisovatel než odpovídá skutečnosti." A matce knihu věnovat nechtěl, protože hrozně nenáviděl, jak se vyjádřil, "že se tolik lidí chtělo zadarmo svézt se jménem Jenny Fieldsové". Helena samozřejmě nepřicházela v úvahu a Garp s jistým zahanbením cítil, že knihu nemůže věnovat ani Duncanovi, když je to knížka, kterou by mu nedovolil číst. Na něco takového chlapec ještě není dost starý. Garp jako otec se cítil poněkud znechucen skutečností, že napsal něco, co by svým dětem zakázal číst.

Kdyby knihu věnoval Fletcherovým, určitě by je to co manželský pár jaksi vyvedlo z míry; a kdyby ji věnoval jen Alici, to by zase mohlo urazit Harryho.

"Mně ne," bránil se John Wolf. "Aspoň tuhle ne!"

"Já na vás nemyslel," lhal Garp.

"Co Robertě Muldoonové?" navrhl John Wolf.

"Ta knížka nemá s Robertou Muldoonovou absolutně nic společného," odmítl Garp. Přestože věděl, že Roberta by proti věnování určitě aspoň nic neměla. Je to zvláštní pocit napsat knížku a nemít vůbec nikoho, kdo by s potěšením přijal dedikaci.

"Možná ji věnuju stoupenkyním Ellen Jamesové," prohlásil Garp trpce.

"Nekoledujte si o maléry," řekl John Wolf. "To je naprostá hloupost."

Garp se nasupil.

PaníRalphové? uvažoval. Ale pořád ještě nezná její pravé jméno. Byl tu také Helenin otec - jeho starý trenér zápasu Ernie Holm -, jenže Ernie by to gesto nepochopil; a rozhodně by to těžko byla knížka, která by se Erniemu líbila. Garp ve skutečnosti doufal, že ji Ernie číst nebude. Je to zvláštní pocit, napsat knížku a přitom doufat, že ji někdo číst nebude.

Špekounovi Štěpánovi napadlo ho. Michaelu Miltonovi, Na památku Tropa... A dál nemohl z místa. Už si nevzpomněl na nikoho.

"Já bych o někom věděl," nadhodil John Wolf. "Mohl bych se jí zeptat, jestli by proti tomu nic neměla."

"To je teda legrační," pravil Garp.

John Wolf myslel na Jillsy Sloperovou, osobu, která, jak si uvědomoval, mohla za to, že Garpova knížka vůbec měla vyjít.

"Je to hrozně zvláštní žena a knihou byla nadšená," řekl John Wolf Garpovi. "Vyjádřila se, že působí nesmírně ‚pravdivě‘."

Garpa nápad zaujal.

"Dal jsem jí rukopis na víkend," pokračoval John Wolf, "a nemohla se od něho odtrhnout."

"Proč jste jí ten rukopis dával?" zeptal se Garp.

"Připadalo mi, že ona je přesně osoba, která by knížku měla číst," vysvětloval John Wolf. Dobrý vydavatel svá tajemství hned každému nesděluje.

"Tak dobře," pravil Garp. "Vypadá to takové holé, když člověk nemá nikoho na věnování. Řekněte jí, že bych si to považoval. To je vaše blízká přítelkyně?" zeptal se Garp. Garpův vydavatel na něho mrkl a Garp přikývl.

"Co to všechno má znamenat?" zeptala se Jillsy Sloperová Johna Wolfa podezíravě. "Co to znamená, že chce tu příšernou knížku ‚věnovat‘ právě mně?"

"Znamená to, že vaše reakce pro něho měla velkou cenu," odpověděl John Wolf. "Myslí si, že když tu knihu psal, měl na mysli někoho, jako jste vy."

"Panebože," vyjekla Jillsy. "Mě na mysli? Co zas má být tohle?"

"Já jsem mu řekl, jak jste na knížku reagovala," pokračoval John Wolf. "A on si zřejmě myslí, že jste ideální čtenářka."

"Ideální čtenářka?" opakovala Jillsy. "Panebože, ten musí být cvok, ne?"

"Nemá nikoho jiného, komu by knížku mohl věnovat," přiznával John Wolf.

"Připadá mi to kapku, jako když někdo shání svědka na veselku, co?" vyjádřila se Jillsy Sloperová.

"Tak trochu," souhlasil John Wolf.

"Neznamená to ale, že tu knížku schvaluju, co?" zeptala se Jillsy.

"Panebože, to ne," ujistil ji John Wolf.

"Panebože, to ne, hm?" huhlala Jillsy.

"Nikdo vám nic, co v té knížce je, nebude vyčítat. Jestli vám jde o tohle," upřesňoval John Wolf.

"Hm," řekla Jillsy.

John Wolf Jillsy ukázal, kde věnování bude; ukázal jí i jiná věnování v jiných knížkách. Všechna připadala Jillsy Sloperové docela pěkná, až se jí nakonec ta představa začala líbit a přikývla.

"Ještě něco," ozvala se. "Nebudu se s ním muset scházet nebo tak, jo?"

"Panebože ne," vyhrkl John Wolf a Jillsy souhlasila.

Zbýval ještě jeden geniální tah, aby se Svět podle Bensenhavera mohl vydat na cestu do toho tajuplného pološera, kde občas zazáří na nějakou dobu "seriózní" knihy, stejně tak jako knihy takzvané "populární". John Wolf byl chytrý člověk, až cynik. Moc dobře si uvědomoval všechny ty autobiografické asociace, které nutí čtenáře chtivě klepů, aby občas sáhli i po románu.

O mnoho let později Helena poznamenala, že úspěch Světa podle Bensenhavera spočíval jedině v přebalu. John Wolf obvykle nechával Garpa, aby si napsal záložku sám, ale Garpova charakteristika knížky byla tak těžkopádná a chmurná, že se tentokrát rozhodl vzít záležitost do vlastních rukou; šel přímo k pochybnému jádru věci.

"Svět podle Bensenhavera," stálo na záložce, "vypráví o muži, který se tak hrozně bojí pohrom, jež by mohly stihnout jeho milované, až sám vytvoří atmosféru takového napětí, že se zdá, jako by se ony pohromy měly určitě přihodit. A také se přihodí.

T. S. Garp," pokračovala záložka, "je jediným synem známé feministky Jenny Fieldsové." Johna Wolfa lehce zamrazilo, když tu větu spatřil vytištěnou, přestože ji sám napsal; a i když moc dobře věděl, proč ji napsal, věděl také, že je to informace, kterou by Garp nechtěl v souvislosti se svým vlastním dílem nikdy vidět zmíněnou. "T. S. Garp je také otec," pravilo se na záložce. A John Wolf až zavrtěl hlavou v hanbě nad tím, jaké škváry to napsal. "Je otec, který nedávno utrpěl tragickou ztrátu pětiletého syna. A tento bolestný román vyrůstá právě z muk, jaká čekají na otce po takovém neštěstí..." A tak dále.

To byl podle Garpova názoru nejlacinější důvod, proč něco číst. Garp vždycky říkal, že nenávidí, když mu v souvislosti s jeho dílem někdo položí otázku, kolik je v knize "pravdy" -nakolik vychází z "osobní zkušenosti". Ta "pravdivost" se však nemínila v tom dobrém slova smyslu, jak o ní mluvila Jillsy Sloperová, ale mínila se pravdivost jakožto "skutečný život". Garp obvykle vysvětloval s velkou trpělivostí a zdrženlivostí, že autobiografický základ - pokud tam vůbec byl - je nejméně zajímavý úhel, z jakého knihu číst. Vždycky tvrdil, že umění románu je proces pravdivě si věci představovat- a jako každé jiné umění zároveň proces selekce. Vzpomínky a osobní historie - "všechna ta pamatovaná traumata našich nepaměťhodných životů" - jsou pro román pochybné modely. "Umělecká próza musí být utvářena líp než život," psal Garp. A důsledně zavrhoval "ty podezřelé pouti osobními těžkostmi" - nesnášel spisovatele, jejichž knihy byly "důležité" proto, že se jim samým v životě přihodilo něco důležitého. Nejhorším důvodem, aby se něco dostalo do románu, napsal, je skutečnost, že se to opravdu stalo. Všechno se přece někdy stalo!" soptil. "Jediný důvod, proč se má v románu něco stát, je skutečnost, že jde dokonale a přesně právě o to, co se tou dobou mohlo přihodit.

Řekněte mi cokoli, co vás v životě potkalo," tvrdil Garp jednou nějaké reportérce, "a já příběh vylepším; mohu detaily udělat lepší, než byly ve skutečnosti." Reportérka, rozvedená žena se čtyřmi malými dětmi, z nichž jedno umíralo na rakovinu, na Garpa hleděla se strnulým výrazem nedůvěry; Garp viděl to její nevyhnutelné neštěstí a uvědomoval si, jak je pro ni strašlivě důležité, a řekl jí šetně: "I když je ten příběh smutný - i když je hrozně smutný -, dovedu si vymyslet příběh, který je ještě smutnější." Ale z tváře jí vyčetl, že mu nikdy neuvěří; dokonce si to ani nepoznamenávala. Ani to nebude tvořit součást jejího interview.

A John Wolf věděl následující: ze všeho nejdřív se chce většina čtenářů dovědět co nejvíc o autorově

životě. John Wolf napsal Garpovi: "Pro většinu lidí s omezenou představivostí je myšlenka vylepšování reality obyčejný žvást." Na záložce přebalu Světa podle Bensenhavera vytvořil John Wolf falešnou představu Garpovy důležitosti ("jediný syn proslulé feministky Jenny Fieldsové") a vzbudil sentimentální sympatie s Garpovou osobní zkušeností ("tragická ztráta pětiletého syna"). Že jsou obě informace ve vztahu k umění Garpova románu v zásadě irelevantní, Johna Wolfa nijak zvlášť netrápilo. Garp Johna Wolfa rozjítřil svými řečmi o tom, že raději bohatství než serióznost.

"Není to vaše nejlepší kniha," napsal John Wolf Garpovi, když mu posílal sloupce ke korektuře. "Jednou to sám uvidíte Ale bude to vaše kniha nejproslulejší; jen počkejte, dočkáte se toho. Teď si ještě nedovedete představit, jak se vám budou mnohé důvody vašeho úspěchu přičít, takže vám doporučuji, abyste na několik měsíců odejel za hranice. Také vám radím, abyste četl jen ty recenze, které vám pošlu já. A až se to přežene - protože všechno se jednou přežene -, můžete se vrátit domů a vyzvednout si v bance značné překvapení. A můžete doufat, že popularita Bensenhavera bude natolik velká, že se lidé vrátí k vašim dvěma prvním románům, pro které byste si zasloužil být znám daleko lépe.

Řekněte Heleně, že je mi to líto, Garpe, ale myslím, že to musíte vědět: já mám na srdci vždycky váš vlastní zájem. Jestli chcete tuhle knížku prodat, prodáme ji. ,Obchod je vždycky špinavost!', Garpe. A to cituji vás."

Nad dopisem byl Garp velice zmaten; John Wolf mu záložku samozřejmě neukázal.

"Proč vám má být čeho líto?" odepsal Garp. "Nebrečte a prostě to prodejte."

"Obchod je vždycky špinavost," opakoval Wolf.

"Já vím, já vím," odpověděl Garp.

"Dejte si ode mě poradit," řekl Wolf.

"Já ale čtu recenze rád," ohrazoval se Garp.

"Tyhle ne, ty rád číst nebudete," přesvědčoval ho John Wolf. "Vyjed'te si na dovolenou. Prosím vás." Pak poslal John Wolf Jenny Fieldsové obtah záložky. Požádal ji o důvěrnost a taky o pomoc dostat Garpa ze země.

"Vyjed'te si za hranice," nabádala Jenny syna. "Nic lepšího pro sebe a pro svou rodinu nemůžeš udělat." Helenu nápad docela přitahoval; nikdy ještě za hranicemi nebyla. Duncan, který četl tatínkovu první povídku "Penzión Grillparzer", chtěl do Vídně.

"Videň ve skutečnosti taková není," říkal mu Garp, ale velice ho dojímalo, že se ta stará povídka chlapci líbí. Garpovi se taky líbila. Vlastně si přál, aby měl všechno ostatní, co napsal, aspoň způli tak rád.

"A proč jezdit do Evropy s malým děťátkem?" stýskal si Garp. "Já nevím. Je to tak komplikované. Pasy - a dítě bude potřebovat spoustu injekcí nebo čeho."

"Sám si nějaké budeš muset nechat dát," řekla Jenny Fieldsová. "Dítě bude naprosto v bezpečí."

"Copak ty nechceš znovu uvidět Vídeň?" zeptala se Helena Garpa.

"Jen si představte, uvidíte zase místo svých starých hříchů!" připomínal mu John Wolf srdečně.

"Starých hříchů?" huhlal Garp. "Já nevím."

"Prosím tě, tati," žadonil Duncan. Co chtěl Duncan, na to se dal Garp lehce zlákat; souhlasil.

Helena se rozveselila a dokonce se podívala i na sloupcovou korekturu Světa podle Bensenhavera, přestože jen letmo a nervózně a neměla vůbec v úmyslu pouštět se do nějakého vážného čtení. První jí padlo do oka věnování.

Jillsy Sloperové

"Kdo je proboha Jillsy Sloperová?" zeptala se Garpa.

"Já vlastně ani nevím," odpověděl a Helena se na něho zamračila. "Ne, tak přesně to není," pokračoval. "Je to nějaká Johnova přítelkyně a on tvrdil, že ji knížka nadchla - nemohla se od ní odtrhnout. Vzal to myslím jako jakési znamení; ostatně to byl jeho nápad," pokračoval Garp. "A mně to připadalo docela pěkné."

"Hm," řekla Helena a sloupce odložila.

Mlčky si přítelkyni Johna Wolfa představovali. Než se s Wolfem seznámili, John Wolf se rozvedl; přestože Garpovi se s jeho dospělými dětmi příležitostně setkali, jeho první a jedinou manželku nikdy nepoznali. Wolf měl jistý stálý menší okruh přítelkyň a vždycky to byly inteligentní, uhlazené a přitažlivé ženy - všechny mladší než on. Některé byly zaměstnané v oblasti vydavatelství, ale většinou to byly rozvedené ženy, které měly peníze - vždycky měly peníze anebo peníze na nich byly aspoň vidět. Garp si pamatoval, jak příjemně voněly, i chuť jejich rtének - a tu nesmírnou hebkost při dotyku jejich šatů.

Garp ani Helena si rozhodně nedovedli představit Jillsy Sloperovou, dceru bělocha a míšence s čtvrtinou černošské krve, což z Jillsy činilo takřkajíc osminovou černošku. Pokožku měla světle hnědou, jako je lehce zbarvená podlaha z borového dřeva. Vlasy měla rovné, krátké a černé jako krém na boty; na ofině, neuměle zastřížené nad lesklým vrásčitým čelem, byly prošedivělé. Byla menší, měla dlouhé ruce a na levé jí chyběl prsteník. Podle hluboké jizvy na pravé lici si člověk dovedl představit, že ten prsteník jí uřízli v jedné a téže bitvě a stejnou zbraní - možná v nevydařeném manželství, protože manželství musela mít určité špatné. Nikdy o něm nemluvila.

Bylo jí asi čtyřicet pět let a vypadala na šedesát. Měla trup loveckého labradora, který právě čeká štěňata, a ať šla, kam šla vždycky šoupala nohama, protože ji trápily. Za několik let se stalo, že tak dlouho ignorovala bulku, kterou cítila v prsu a kterou nikdo jiný necítil, až umřela zbytečně na rakovinu.

Jak John Wolf objevil, měla telefon, ale číslo nebylo uvedeno v telefonním seznamu, protože její bývalý manžel jí vždy ob několik měsíců vyhrožoval, že ji zabije; důvod, proč vůbec telefon měla, byly děti, které potřebovaly, aby jí mohly volat na její účet a žádat ji, aby jim poslala peníze.

Ale když si Jillsy Sloperovou představovali Helena a Garp, ani jeden se podobě té smutné pracovité ženy a osminkové černošky nepřiblížili.

"John Wolf pro tu knížku dělá všechno, jediné že ji nenapsal," pravila Helena.

"Škoda, že ji sám nenapsal," poznamenal Garp náhle. Garp knihu znovu přečetl a teď byl plný pochyb. V Penziónu Grillparzer, přemítal Garp, existovala jistota, pokud šlo o to, jak se svět chová. Co se týkalo Světa podle Bensenhavera, to už byl Garp méně jistý -- což byla jakási známka stárnutí; ale umělci, jak dobře věděl, by se měli stávat také stále lepšími.

S malou Jenny a jednookým Duncanem vyrazili tedy Garp a Helena z chladné srpnové Nové Anglie do Evropy, většina cestovatelů přes Atlantik mířila opačným směrem.

"Proč nepočkáte po Díkůvzdání?" ptal se jich Ernie Holm. Ale Svět podle Bensenhavera měl vyjít v říjnu. John Wolf již obdržel různé reakce na nevykorigované korektury, které rozhodil během léta mezi pár lidí; všechny reakce byly nadšené - buď knihu nadšeně chválily, anebo ji stejně nadšeně zavrhovaly.

Měl potíže, aby se Garpovi nedostaly do rukou signální výtisky knihy - a také přebal. Ale Garp projevoval nad knihou málo nadšení, a pokud, tak ještě jen vlažné, takže se Johnu Wolfovi podařilo Garpa obejít.

Garp byl plný vzrušení z cesty a hovořil o dalších knihách, které chce napsat. ("Dobré znamení," řekl John Wolf Heleně.)

Jenny s Robertou zavezly Garpovy do Bostonu, odkud Garpovi letěli do New Yorku. "S letadlem si nedělejte hlavu, to nepadne," ujišťovala je Jenny.

"Ježiši, mami," řekl jí Garp. "Co ty, prosím tě, víš o letadlech? Ty přece padají pořád."

"Musíš v jednom kuse hýbat rukama, jako bys měl křídla," radila Roberta Duncanovi.

"Nestraš ho, Roberto," okřikla ji Helena.

"Já nemám strach," řekl Duncan.

"Když bude táta pořád mluvit, ani spadnout nemůžete," pravila Jenny.

"Jestli bude pořád mluvit," pravila Helena, "nikdy nepřistaneme." Viděla, že Garp je celý napjatý.

"Jestli mi nedáte pokoj, budu celou cestu pouštět duchy," pravil Garp, "a všichni vybuchneme."

"Nezapomeňte hodně psát," připomínala Jenny.

Garp si vzpomněl na starého Tinche a poslední cestu do Evropy a řekl matce: "Tentokrát se bu-bu-budu jenom ko-ko-koukat a přemýšlet, mami. Nenapišu ani s-s-slovo." Oba se tomu zasmáli a Jenny Fieldsová dokonce trochu zaplakala, i když si toho všiml pouze Garp; políbil matku na rozloučenou. Roberta, kterou jako by její nová sexuální adaptace naplnila přímo jakousi líbací výbušninou, každého políbila několikrát.

"Ježiši, Roberto," pravil Garp.

"Co budete pryč, já se o vaši děvenku starušku postarám," pravila Roberta a vedle její obří paže vypadala Jenny najednou jako trpaslík, maličká a celá šedivá.

"Nepotřebuju, aby se o mě někdo staral," prohlásila Jenny Fieldsová.

"Máma se sama stará o všechny ostatní," řekl Garp.

Helena Jenny objala s vědomím, jak jsou Garpova slova pravdivá. Z letadla viděli Garp a Duncan Jenny a Robertu, které jim mávaly z vyhlídkové rampy. Došlo k nějakým výměnám míst protože Duncan chtěl být u okénka na levé straně letadla. "Pravá strana je taky hezká," řekla mu letuška.

"Ne, když nemáte pravé oko," řekl jí Duncan roztomile, až se Garp musel chlapci obdivovat, jaké nabyt sebejistoty.

Helena s dítětem seděly vedle nich přes uličku. "Vidiš babičku?" zeptala se Helena Duncana.

"Vidím," kývl Duncan.

Přestože se na vyhlídkovou rampu najednou vyrojila spousta lidí, kteří všichni chtěli sledovat start, Jenny Fieldsovou bylo - jako vždycky - v její uniformě vidět naprosto zřetelně, i když byla menší. "Jak to, že babička vypadá taková vysoká?" zeptal se Duncan Garpa, a byla to pravda: hlava a ramena Jenny Fieldsové se tyčily nad dav. Garp si uvědomil, že matku zvedá Roberta jako malé dítě. "Á, to ji vyzdvihla Roberta!" vykřikl Garp. Garp se podíval na matku zvednutou do výšky, zřejmě aby mu mohla zamávat na rozloučenou, bezpečná v rukou starého křídla Philadelphia Eagles. Jennin plachý vyrovnaný úsměv ho dojal a také jí okénkem zamával, přestože věděl, že do letadla Jenny nevidí. Poprvé si všiml, jak matka zestárla; otočil se na druhou stranu - přes uličku na Helenu s jejích nově narozenou dceruškou.

"Už se to rozjíždí," řekla Helena. Když letadlo vzlétalo, drželi se Helena s Garpem přes uličku za ruce, protože Garp věděl, jak se Helena létání bojí. V New Yorku je John Wolf ubytoval ve svém bytě; Garpovi, Heleně a malé Jenny přepustil svou ložnici a sám se velkoryse uvolil, že bude spát s Duncanem v pokoji pro hosty.

Dospělí absolvovali pozdní večeři a hodně koňaku. Garp Johnu Wolfovi pověděl o třech dalších románech, které hodlá napsat.

"První se jmenuje Iluze mého otce," líčil Garp. "Je to román o ideálně založeném otci, který má hodně dětí. Neustále zakládá malé utopické světy, v kterých mají vyrůstat jeho děti, a když děti dorostou, stane se zakladatelem menších kolejí. Ale všechno zkrachuje - koleje i děti. Otec se snaží vystoupit ve Spojených národech s nějakou řečí, ale pořád ho vyhazují; je to věčně jedna a táž řeč - neustále ji reviduje a reviduje. Pak se pokusí vést bezplatnou nemocnici; je to katastrofa. Nato se pokouší ustavit celonárodní bezplatný dopravní systém. Mezitím se s ním rozvede manželka a děti stárnou a ukazuje se, že jsou nešťastné nebo smolaři - anebo jednoduše naprosto normální, však víte. Ty děti mají společné jen jedno - strašné vzpomínky na ony utopie, v kterých je otec nutil vyrůstat. Otec se nakonec stane guvernérem státu Vermont."

"Vermontu?" zeptal se John Wolf.

"Ano, Vermontu," přikývl Garp. "Stane se guvernérem Vermontu, ale ve skutečnosti si o sobě myslí, že je král. Další utopie, chápete?"

"Král Vermontu!" řekl John Wolf. "To je lepší titul."

"Ne, ne," odmítl Garp. "To je zas jiná knížka. A k téhle nemá žádný vztah. Další knížka po Iluzích mého otce se bude jmenovat Smrt Vermontu."

"Stejné postavy?" zeptala se Helena.

"Ne, ne," zavrtěl hlavou Garp. "Úplně jiný příběh. Bude to o zániku Vermontu."

"Hm, já mám rád, když je knížka skutečně o tom, o čem říká, že je," podotkl John Wolf.

"Jeden rok nepřijde jaro," líčil Garp.

"Do Vermontu jaro stejně jaktěživo nepřijde," poznamenala Helena.

"Ne, ne," zamračil se Garp. "Ten rok totiž nepřijde ani léto. Zima vůbec nepřestane. Jednoho dne se oteplí a objeví se poupata. Nejspíš někdy v květnu. Takže jednoho dne v květnu jsou na stromech poupata, druhý den listy a další den se všechny zkroutí. Je hned zas podzim. Stromy opadají."

"Krátká sezóna barvení a opadávání listí," řekla Helena.

"Je to hrozně zvláštní," pokračoval Garp. "Ale přesně tak se to stane. Je zase zima; a zima bude už pořád."

"Lidi poumírají?" zeptal se John Wolf.

"S těmi lidmi si nejsem tak jist," odpověděl Garp. "Někteří samozřejmě z Vermontu odjedou."

"To není špatný nápad," poznamenala Helena.

"Někteří zůstanou, někteří umřou. Možná že umřou všichni," pravil Garp.

"Co to má znamenat?" zeptal se John Wolf.

"Budu to vědět, až se k tomu dostanu," odpověděl Garp. Helena se zasmála.

"A po tom bude ještě třetí román?" zeptal se John Wolf.

"Jmenuje se Spiknutí proti obru," odpověděl Garp.

"To je přece báseň od Wallace Stevense," poznamenala Helena.

"Ano, jistě," odpověděl Garp a báseň jim zarecitoval.

Spiknutí proti obru

První dívka

Až ten hulvát přijde žvanit a sekáček si bude vlhčit, poběžím před ním a rozpráším ty nejjemnější vůně pelargónií a nikým nečichaných květin. To ho zkrátí.

Druhá dívka

Poběžím před ním a sklenu látky se skvrnami barev tak malými jako rybí vejce. Vlákna ho pokoří.

Třetí dívka

Á, la... pauvre! Poběžím před ním s podivným odfukováním. A tehdy nastraží ucho. A já mu budu šeptat nebeské retnice ve světě hrdelnic. To ho zničí.

"To je hezká báseň," řekla Helena. "Román bude mít tři části," pokračoval Garp. "První dívka, Druhá dívka, Třetí dívka?" zeptal se John Wolf.

"A zničí někdo nebo něco nakonec toho obra?" zeptala se Helena.

"To víš, že jo!" řekl Garp.

"A je on v tom románu jako skutečný obr?" zeptal se John Wolf. "Ještě nevím," odpověděl Garp.

"Jsi to ty?" zeptala se Helena.

"Doufám, že ne," řekl Garp.

"Já taky," přidala se Helena.

"Napište tuhle první," navrhl John Wolf.

"Ne, tu napiš až poslední," řekla Helena.

"Smrt Vermontu by se měla napsat logicky jako poslední," mínil John Wolf.

"Ne, já vidím jako poslední Spiknutí proti obru," trval na svém Garp.

"Počkej a napiš to, až bude po mně," prosila Helena.

Všichni se rozesmáli.

"Ale zatím jsou to jenom tři knížky," poznamenal John Wolf. "Co potom? Co se stane po těch třech?"

"To zemřu," řekl Garp. "Zůstane dohromady šest románů a to je dost."

Všichni se znovu rozesmáli.

"A víte už taky, jak zemřete?" zeptal se Garpa John Wolf.

"Tak už dost," zarazila je Helena. A pak se obrátila na Garpa: "Jestli řekneš, V letadle', nikdy ti to neodpustím." Pod lehkým podnapilým humorem vycítil John Wolf v jejím hlase vážný tón; musel si přitom až protáhnout nohy.

"Vy dva už radši koukejte jít do postele," pobízel je. "A odpočňte si na cestu."

"Copak nechcete vědět, jak umřu?" zeptal se jich Garp.

Neříkali nic.

"Zabiju se," pravil Garp roztomile. "Aby se z člověka stal opravdu uznávaný autor, je to skoro nutné. To myslím vážně," Pokračoval. "Uznáte, že jak to dneska chodí, je to jediný způsob, který potvrdí autorovu serióznost. Samo umění psát pokaždé autorovu serióznost nezjeví úplně zřetelně, takže je někdy nutné vyjevit hloubku osobních muk jinými prostředky. Když se člověk zabije, znamená to, že všechno myslél naprosto vážně. A to je pravda," pravil Garp, ale jeho sarkasmus byl nepříjemný, takže Helena jen vzdychla; John Wolf si znovu protáhl nohy. "A potom," pokračoval Garp, "všichni najednou objeví v autorově díle spoustu vážných věcí - na místech, kde to předtím jejich pozornosti unikalo."

Garp často v podráždění poznamenával, že to bude jeho poslední povinnost jakožto otce a živitele - a rád uváděl příklady autorů středního kalibru, které teď všichni zbožňují a náruživě čtou právě pro jejich sebevraždu. Garp jen doufal, že z těchto spisovatelů sebevrahů, kterým se i on - v některých případech -

skutečně obdivoval, aspoň někteří si uvědomují tento šťastný rys jejich nešťastného rozhodnutí. Věděl totiž velice dobře, že lidé, kteří se opravdu zabili, nikdy ani v nejmenším sebevraždu neromantizovali; ti si oně "serióznosti", jakou jejich čin pak propůjčil celému jejich dílu, nijak nevážili - a Garp pokládal právě takto chápanou serióznost ve světě knih za odporný zvyk. Mezi čtenáři i recenzenty.

Garp ovšem taky věděl, že sám žádný sebevrah není; po neštěstí s Waltem si tím sice byl jist o něco méně, ale nicméně to věděl. K sebevraždě měl stejně daleko jako k znásilnění; vůbec si nedovedl představit, že by to provedl. Ale rád si představoval, jak se takový autor sebevrah usmívá svému budoucímu zdárně provedenému kousku a naposledy přitom pročítá a koriguje svůj vzkaz na rozloučenou - list naplněný zoufalstvím, a tudíž smrtelně vážný. Velice rád si ten okamžik s hořkostí v srdci zpřítomňoval: když už je sebevrahův vzkaz dokonale zformulován a spisovatel se chápe zbraně, jedu nebo se chystá někam vrhnout - a příšerně se směje, naplněn vědomím, že nakonec přece jen na čtenářích i recenzentech vyzraje. Jeden takový vzkaz, který si představoval, zněl: "Tentokrát jste mě, vy idioti, špatně pochopili naposledy."

"To je ale chorobná myšlenka," pravila Helena. "Perfektní smrt spisovatele," řekl Garp.

"Je pozdě," podotkl John Wolf. "Nezapomeňte na let."

V hostinském pokoji, kam si šel John Wolf lehnout, zastal Duncana Garpa ještě vzhůru.

"To tě tak vzrušuje ta cesta?" zeptal se Wolf chlapce.

"Táta už v Evropě byl," odpověděl Duncan. "Ale já ne."

"já vím," řekl John Wolf.

"Vydělá tatínek hodně peněz?" zeptal se Duncan.

"Doufám," odpověděl John Wolf.

"My je vlastně ani nepotřebujeme, protože babička jich má dost," poznamenal Duncan.

"Ale je to pěkné, když má člověk svoje," řekl John Wolf.

"Proč?" zeptal se Duncan.

"Hm, sláva je hezká věc," odpověděl John Wolf.

"Myslíte, že táta bude slavný?" zeptal se Duncan.

"Myslím," přikývl John Wolf.

"Babička už slavná je," pravil Duncan.

"Já vím," řekl John Wolf.

"Myslím, že se jí to moc nelíbí," poznamenal Duncan.

"Proč?" zeptal se John Wolf.

"Má kolem sebe pořád hrozně moc cizích lidí," vysvětloval Duncan. "Aspoň to říká; slyšel jsem ji. V domě je moc cizích lidí."

"No ale tvůj táta nebude úplně stejně slavný jako babička," pokračoval John Wolf.

"Na kolik různých způsobů může být člověk slavný?" zeptal se Duncan.

John Wolf dlouze, stísněně vzdychl. A pak začal Duncanu Garpovi vysvětlovat rozdíly mezi velice populárními knihami a pouze úspěšnými knihami. Mluvil o knihách s politickým posláním, o knihách rozporných a o románech a povídkách vůbec. Snažil se Duncanovi přiblížit jemnější aspekty vydávání knih; vlastně před Duncanem odkrýval své názory na vydávání knih daleko štedřeji než kdy před Garpem. Garpa to ve skutečnosti ani nezajímalo. Duncanu taky ne. Duncan si z oněch jemnějších aspektů nezapamatoval ani jeden; když John Wolf se svým vysvětlováním začal, chlapec velice rychle usnul.

Duncanovi se vlastně hrozně líbil jen hlas Johna Wolfa. Hlas vyprávějící dlouhý příběh, to pomalé vysvětlování. Byl to hlas Roberty Muldoonové - Jenny Fieldsové, matčiny, Garpův - když mu vyprávěli za večerů v Dog's Head Harbor a ukolébávali ho do hlubokého spánku, v kterém by ho nepronásledovaly žádné zlé sny. Duncan si na tón takového hlasu přivykl a nebyl s to bez něho usnout ani v New Yorku.

Ráno zůstali Garp s Helenou pobaveně hledět na Wolfův šatník. Byla tam i pěkná dámská noční košile, bezpochyby patřící některé z Wolfových nedávných známostí, některé z oněch elegantních žen, kterou Wolf určitě nežádal o noc poslední. V šatníku bylo na třicet tmavých obleků, všechny proužkované, všechny elegantní, ale vždycky s nohavicemi, které byly Garpovi asi o tři palce delší. Jeden oblek, který se mu líbil, si oblékl s ohmutými nohavicemi k snídani.

"Panebože, vy máte obleků," řekl Johnu Wolfovi.

"Však si nějaký vemte," vybízeli ho John Wolf. "Můžete si vzít dva nebo třeba tři. Vezměte si ten, co máte na sobě."

"Je mi moc dlouhý," zvedl Garp jednu nohu.

"Tak si ho dejte zkrátit," radil John Wolf.

"Ty nemáš obleky žádné," řekla Helena Garpovi.

Garpovi se oblek tak zalíbil, že se rozhodl nohavice si ohrnout a zašpendlit a jet v něm na letiště.

"Ježiši," ozvala se Helena.

"Trochu mě to vyvádí z míry, že mě s vámi někdo uvidí," přiznal se John Wolf, ale na letiště je zavezl. Chtěl si být naprosto jistý, že Garpovi ze země odjedou.

"Á, vaše kniha," řekl v autě Garpovi. "Vždycky vám zapomenu přinést výtisk."

"Všiml jsem si," pravil Garp.

"Já vám ho pošlu," sliboval John Wolf.

"Vůbec jsem neviděl, co je na obálce," řekl Garp.

"Na zadní straně je vaše fotografie," líčil John Wolf. "Starší - určitě jste ji viděl."

"A vpředu?" zeptal se Garp.

"No přece titul," odpověděl Wolf.

"Ne, skutečně?" řekl Garp. "Já už myslel, že jste se rozhodl titul vynechat."

"Je tam jen název," pokračoval John Wolf, "nad takovou fotografií".

"Nad takovou fotografií," opakoval Garp. "Jakou fotografií?"

"Možná ji budu mít v aktovce," pravil Wolf. "Na letišti se podívám."

Wolf si počínal opravdu opatrně; zatím již jen tak mimochodem vyjevil svůj názor, že Svět podle Bensenhavera je cosi jako "efektní, mládeži nepřístupný televizní seriál". Garpovi jako by to ani moc nevadilo. "Pamatujte si jedno, je to moc šikovně napsáno," řekl Wolf, "ale přesto je to jaksi taková efektní, lehce podbízivá záležitost; je toho všeho nějak moc." Garp si tehdy vzdychl: "V životě je taky všeho moc. Život sám je efektní, mládeži nepřístupný televizní seriál, Johně."

John Wolf měl v aktovce výřez přední strany obálky Světa podle Bensenhavera, ale chyběla Garpova fotografie ze zadní strany přebalu a samozřejmě záložky. John Wolf plánoval, že výřez předá Garpovi několik okamžiků před tím, než se všichni rozloučí. Výřez byl v zapečetěné obálce; obálka byla zapečetěná v další obálce. John Wolf předpokládal téměř jistě, že Garp nebude schopen všechno rozlepit a prohlédnout dřív, než bude bezpečně usazen v letadle.

Až Garp bude v Evropě, hodlal mu John Wolf poslat zbytek přebalu Světa podle Bensenhavera. Wolf si byl jist, že Garpa to natolik nerozčílí, že by se rozhodl letět zpátky.

"Tohle letadlo je větší než to minulé," pravil Duncan na sedadle u okénka na levé straně, kousek před křídlem.

"Musí být větší, protože má přeletět celý oceán," vysvětloval Garp.

"Prosím tě, o tom víckrát nemluv," přerušila ho Helena. Přes uličku připravovala letuška důmyslný závěs pro malou Jenny, která visela na zadní straně sedadla před Helenou jako cizí dítě nebo jako indiánské robátko.

"John Wolf říkal, že budeš bohatý a slavný," oznámil Duncan otci.

"Hm," odpověděl Garp. Zrovna, se zabýval nepříjemným otvíráním obálek, které mu dal John Wolf; měl s nimi pořádnou práci.

"Budeš?" nedal se odbýt Duncan.

"Doufám," odpověděl Garp. Konečně se podíval na přebal Světa podle Bensenhavera. Nedovedl určit, jestli ho tak zamrazilo •L domnělého pocitu beztíže velkého letadla, které se právě odlepilo od země - anebo jestli to způsobila ta fotografie.

Na černobílé zvětšenině se zrny velkými jako sněhové vločky byl snímek ambulance, z které kohosi

vynášeli někde před nemocnicí. Otrávený výraz nad zbytečným počínáním, který se zračil v obličejích sanitářů, vyjadřoval skutečnost, že už není třeba spěchat. Tělo pod pokrývkou bylo malé a celé zakryté. Fotografii vtiskoval okamžitý hrůzný ráz nápis nad vchodem, jaký lze vidět v každé nemocnici: Pohotovostní služba. Však to taky mohla být kterákoli nemocnice a kterákoli ambulance a kterákoli drobné lidské tělo, které přivázejí příliš pozdě.

Fotografie měla skelně lesklou, jakoby vlhkou povrchovou úpravu a spolu se zrnitostí a skutečností, že se nehoda zřejmě přihodila v deštivé noci - působil pak snímek, jako by pocházel z kterýchkoli podřadnějších novin; mohla to být jakákoli katastrofa. Ale Garpovi samozřejmě připomněla to šedivé zoufalství, jaké měli ve tvářích, když je omráčil pohled na ležícího rozbitého Walta.

Z přebalu S věta podle Bensenhavera, knihy ve stylu podbíživého televizního seriálu, křičelo děsivé varování: tohle je katastrofický příběh. Desky volaly po laciné, ale bezprostřední čtenářově pozornosti, kterou také hned získaly. Slibovaly náhlý ochromující smutek; a Garp věděl, že jej kniha zprostředkuje.

Kdyby si byl mohl v tu chvíli přečíst i záložku s charakteristikou románu a svého života, byl by možná ihned po přistání v Evropě znovu nasedl do letadla a letěl zpátky do New Yorku. Ale takto měl čas se s tímto druhem reklamy smířit - přesně jak to plánoval John Wolf. Tou dobou, kdy si Garp přečetl také záložky, už úděsnou fotografii na přední straně desek vstřebal.

Helena se s ní nikdy nesmířila a nikdy ji Johnu Wolfovi neprominula. Stejně tak jako mu nikdy neprominula Garpovu fotografii na zadní straně přebalu. Byl to snímek braný několik let před neštěstím a byl na něm Garp s Duncanem a Waltem. Obrázek fotografovala Helena a Garp jej poslal Johnu Wolfovi místo vánoční pohlednice. Garp byl na doku v Mainu. Měl na sobě jen plavky a vypadal, že je v úžasné fyzické kondici. Taký byl. Za ním stál Duncan, štíhlou ruku měl položenou tatínkovi na rameni. Byl také v plavkách a byl velice opálený a námořnickou čapku měl rozmarně naraženou na stranu. Hleděl svýma krásnýma očima přímo do objektivu a usmíval se širokým úsměvem.

Walt seděl Garpovi na klíně. Právě vylezl z vody a byl hlad'oučký jako tuleňátko; Garp se snažil zabalit ho do teplého ručníku a Walt se mu pokoušel vykroutit. S divokým štěstím hleděl svým kulatým šaškovským obličejem do aparátu - na maminku, která fotografovala.

Když se Garp na obrázek díval, skoro měl pocit chladivého mokrého Waltova tělíčka, které mu pod rukama teplalo a osychalo.

A nápis pod snímkem těžil z jednoho z nejméně ušlechtilých citů lidských bytostí.

T. S. GARP S DĚTMI (PŘED NEŠTĚSTÍM)

Implikovaně se rozumělo, že když si knížku přečtete, dovíte se, o jaké neštěstí šlo. Svět podle Bensenhavera však čtenáři ve skutečnosti o neštěstí neřekne nic - i když se sluší přiznat, že nejrozumnější neštěstí hrají v románu důležitou roli. To jediné, co se čtenář mohl skutečně dovědět o neštěstí, na něž se naráží v titulku pod fotografií, obsahovaly ony žvásty, které napsal John Wolf na zadní záložku. Ale i tak, ona fotografie - otce a jeho osudem odsouzených dětí - vás musela svým způsobem chytit.

Knihu od smutného syna Jenny Fieldsové lidé kupovali naveliko.

V letadle do Evropy mohl Garp svou fantazii živit pouze fotografií sanity. Ale i v té výšce si dovedl představit, jak lidé kupují knihu masově. Seděl a byl tou představou lidí kupujících jeho knihu znechucen; cítil znechucení i nad skutečností, že napsal knihu, která může lidi masově přitahovat.

"Masový nával" čehokoli, ale zvláště lidí, T. S. Garpovi nevyhovoval. Seděl v letadle a toužil po daleko větší izolaci a soukromí pro sebe a pro svou rodinu, než jakých měl v životě dosáhnout.

"Co budeme dělat s těmi všemi penězi?" zeptal se ho najednou Duncan.

"S těmi všemi penězi?" opakoval Garp.

"Až budeš bohatý a slavný," vysvětloval Duncan. "Co budeme dělat?"

"Hodně si užijem," odpověděl mu Garp, ale jedno oko jeho krásného syna jej probodlo pochybnostmi.

"Poletíme ve výšce pětatřicet tisíc stop," oznamoval pilot.

"Jú," vyhrkl Duncan. A Garp se přes uličku natáhl po ruce své ženy. Nějaký tlust'och putoval uličkou nejistě k záchodku-Garp a Helena se na sebe mohli jen dívat a sdělovat si očima pocit dotyku rukou.

Vnitřním zrakem viděl Garp matku Jenny Fieldsovou, celou v bílém, jak ji zvedá vzhůru k oblakům vysoká Roberta Muldoonová. Nevěděl, co to má znamenat, ale při představě Jenny Fieldsové čnicí nad davem ho zamrazilo stejně, jako když spatřil ambulanci na přebalu Světa podle Bensenhavera. Začal hovořit s Duncanem o všem možném.

Duncan se rozpovídal o Waltovi - o spodním tahu a spodních vírech -, což byla slavná rodinná historka. Co se vůbec Duncan pamatoval, jezdili Garpovi každé léto do Dog's Head Harbor v New Hampshiru, kde ničil míle pobřeží před sídlem Jenny Fieldsové strašný spodní tah a spodní víry. Když byl Walt dost starý, aby se mohl odvážit k vodě, varoval ho Duncan -stejně jako Duncan varovala po léta Helena a Garp: "Pozor na víry." Walt s uctivou bázní poodstoupil. A tři letní sezóny Walta varovali před spodním tahem a spodními víry. Duncan si všechny ty věty vybavil.

"Víry jsou dnes nebezpečný."

"Koukej, jakej je tady dneska strašnej vír."

"Víry jsou dnes zrádný!" Slovo zrádný bylo v New Hampshiru slovo s obrovským významem, a to nejen ve vztahu k spodnímu tahu a vírům.

A Walt po léta dával pozor. Hned od začátku, když se zeptal, co by mu to mohlo udělat, mu řekli, že by ho takový vír mohl vtáhnout do moře. Víř by ho mohl vcucnout a utopit a odnést pryč.

Bylo to Waltova čtvrtého léta v Dog's Head Harbor, Duncan dobře pamatoval, a jednou Garp s Helenou i Duncanem pozorovali Walta, jak upřeně sleduje moře. Stál po kotníky ve vodě zpěněné příbojem, hleděl do vln a po předlouhou dobu neudělal ani krok. Rodina sešla ke břehu za ním, aby si s ním promluvila.

"Co to děláš, Walte?" zeptala se ho Helena.

"Co to hledáš, ty pitomče?" zeptal se ho Duncan.

"zkouším, kdybych zahlídl toho spodního výra," odpověděl Walt.

"Cože?" zeptal se Garp.

"Spodního výra," odpověděl Walt. "Rád bych ho uviděl. Jak je velký?"

A Garp s Helenou i Duncanem jenom zatajili dech; uvědomili si, že po všechna ta léta se Walt hrozil nějakého obrovitého výra na způsob nějaké chlupaté ropuchy číhající u břehu, aby ho vcucala a stáhla do moře. Příšerného Spodního výra.

Garp se pokoušel představit si ho s Waltem. Vynoří se vůbec někdy? Plave? Anebo je pořád dole, slizký a nafouklý a věčně číhající na kotníky, které by popadl drsným jazykem? Potměšilý Spodní výr.

Mezi Helenou a Garpem se stal Spodní výr klíčovým výrazem pro strach. Dlouho poté, co tu obludu Waltovi vysvětlili ("Vír, s měkkým i, pitomče, ne výr s tvrdým!" hulákal na něho Duncan), si Garp s Helenou tu obludu vybavovali a vyjadřovali tak svůj vlastní pocit nebezpečí. Když byl na silnicích příliš divoký provoz, když byla vozovka zledovatělá - když na některého z nich v noci padla deprese -, říkali si navzájem: "Ten výr ale má dneska sílu."

"Pamatuješ se," zeptal se Duncan v letadle, "jak Walt chtěl vědět, jestli je zelený nebo hnědý?"

Garp s Duncanem se rozesmáli. Není ani zelený, ani hnědý, pomyslel si Garp. Jsem to já. Je to Helena. Má barvu špatného počasí. Je veliký jako automobil.

v Ve Vídni měl Garp pocit, že Výr je pořádně při síle. Helena to zřejmě necítila a Duncan, jako každý jedenáctiletý chlapec, těkal od jednoho pocitu k druhému. Návrat do města připadal Garpovi, jako kdyby se vracel do školy ve Steeringu. Ulice, budovy, dokonce i obrazy v muzeích byly jako jeho někdejší zestárlí učitelé-stěží je poznával a oni ho už neznali vůbec. Helena s Duncanem si prohlíželi všechno. Garp byl spokojený, když se mohl procházet s malou Jenny; loudal se s ní dlouhým teplým podzimem a vozil ji v kočárku tak barokně rozložitým jako samo město -i usmíval se a kýval na všechny ty nadšeně pomlaskávající stařenky a stařečky, kteří nahlíželi do kočárku a obdivovali jejich novorozené děťátko. Vídeňané připadali Garpovi dobře živení a tonoucí v pohodě a přepychu, což pro něho bylo nové; od poválečného pobytu cizích vojsk ve městě uplynula léta, stejně tak jako se vzdálily vzpomínky na válku zrcadlené v zbylých troskách. Pokud Vídeň tenkrát, když tu byl s matkou, umírala nebo byla již mrtvá, měl nyní Garp pocit, jako by na místě starého města vyrostlo cosi nového, ale obyčejného.

Garp však zároveň rád prováděl Vídní Duncana a Helenu. Dělal mu potěšení prohlídka laděná jako osobní historie a promíšená fakty z průvodce dějinami města. "A tady stál Hitler, když tu měl svou první řeč. A tady jsem v sobotu dopoledne nakupoval.

Tohle je čtvrtý obvod, ruská okupační zóna; tady je proslulý Karlskirche a Dolní a Horní Belvedere. A mezi Prinz Eugen-Strasse po vaší levé ruce a Argentinierstrasse je ta malá ulice, kde jsme s maminkou..."

Pronajali si několik pokojů v pěkném penzionu ve čtvrtém obvodu. Debatovali o tom, jestli zapíší Duncana do anglické školy, ale byla to dlouhá jízda autem anebo by Duncan musel každý den absolvovat dlouhou cestu po Strassenbahn, a navíc plánovali, že nezůstanou ani celou půlku roku. Měli jakousi mlhavou představu vánoc v Dog's Head Harbor s Jenny, Robertou a Erniem Holmem.

John Wolf nakonec knihu poslal, s celým přebalem a se vším, a Garpův pocit, který v něm vyvolával Spodní výr, několik dní vzrůstal a stával se nesnesitelným, a pak jako by se zakutal hloub, pod povrch. Zdálo se dokonce, jako by zmizel. Garp zvládl napsat vydavateli rezervovaný dopis; vyjádřil se, jak ho to osobně mrzí, ale jak to zároveň chápe a že se tak zřejmě stalo s nejlepšími úmysly, z obchodních zřetelů. Ale... a tak dál. Jak moc se vlastně mohl na Wolfa zlobit? Garp se postaral o konkrétní artikl a Wolf se jej snažil jen propagovat.

Matka Garpovi napsala, že první recenze nebyly "nijak zvlášť pěkné", ale žádné - na radu Johna Wolfa - k dopisu nepřiložila. John Wolf vystříhl z významnějších newyorských recenzí první horující hlas: "Ženské hnutí zaznamenalo význačný vliv na význačného spisovatele a muže," psala recenzentka, která někde působila jako docentka ženské otázky. Dále psala, že Svět podle Bensenhavera "je první mužská hloubková sonda do specificky mužských neurotických stresů, jaké si zároveň musí protrpět mnoho žen." A tak dále.

"Kristepane," poznamenal Garp, "to zní, jako bych napsal dizertaci. Krucihergot, vždyť je to román, je to příběh, a já si ho vymyslel!"

"Ale vypadá to, že se jí knížka líbila," soudila Helena.

"Jenže tady nejde o to, že by se jí líbila knížka," řekl Garp. "Jí se líbilo něco jiného."

Ale právě tato recenze pomohla Světu podle Bensenhavera vybudovat pověst "feministického románu".

"Stejně jako mně," psala Jenny Fieldsová synovi, "dostane se zřejmě i tobě dobrodiní oné spousty populárních nedorozumění naší doby".

Ostatní recenze o knize psaly, že je "paranoidní, šílená a přetížená nijak nezdůvodněným násilím a sexem". Garpovi se jich většina do rukou nedostala, ale recenze zřejmě vůbec nijak neovlivnily prodej.

Jeden recenzent připustil, že Garp je seriózní autor, jehož "sklony k baroknímu přehánění zvlčely". John Wolf neodolal a recenzi Garpovi přece jen poslal - pravděpodobně proto, že se s ní ztotožňoval.

Jenny jim napsala, že se začíná "angažovat" v politickém životě New Hampshiru.

"Guvernérský volební maratón v New Hampshiru nám zabírá všechnen čas," psala Roberta Muldoonová.

"Jak může někdo věnovat všechnen svůj čas guvernérů za New Hampshire?" odepsal Garp.

Zřejmě byla v sázce nějaká feministická záležitost, v pozadí s nějakým obecně neliberálním nesmyslem a zločiny, na které byl úřadující guvernér očividně hrdý. Současná správa se chlubila, že znásilněné čtrnáctileté dívce bylo odmítnuto povolení potratu, čímž se má v zásadě vykořenit celonárodní degenerace. Guvernér byl skutečně ukrákoraný reakcionářský idiot. Mezi jiným byl nejspíš přesvědčen o tom, že chudým lidem by neměl pomáhat ani stát, ani federální vláda, hlavně proto, že postavení chudých připadalo guvernérovi New Hampshiru jako zasloužený trest - spravedlivý a morální soud Vyšší bytosti. Úřadující guvernér byl nechutný a mazaný; jako příklad lze uvést případ, kdy se mu úspěšně podařilo vyvolat atmosféru strachu: strachu, že New Hampshiru hrozí nebezpečí, že jej ovládnou a zotročí celé týmy newyorských rozvedených žen.

Údajně se rozvedené ženy z New Yorku stěhovaly do New Hampshiru masově. A jejich úmyslem prý bylo, že chtěly z newhampshirských žen udělat lesbičky anebo je přinejmenším podněcovat, aby byly svým newhampshirským manželům nevěrné; hodlaly také svést všechny newhampshirské manžely a newhampshirské středoškolské studenty. Newyorské rozvedené ženy zřejmě představovaly neobyčejnou promiskuitu, socialismus, alimenty a cosi, o čem se newhampshirský tisk zmiňoval jako o úděsné hrozbě: "Skupinové soužití žen."

Jedním z center tohoto údajného skupinového soužití žen byl samozřejmě Dog's Head Harbor, "doupě radikální feministky Jenny Fieldsové".

Guvernér se vyjádřil, že se poslední dobou také silně rozšířily venerické choroby - což je "mezi těmi liberalizátorkami známý problém". Byl příšerný lhář. Protikandidátem tohoto populárního šaška a guvernéra byla nepochybně žena. Jenny s Robertou a zřejmě (jak psala sama Jenny) s "celým týmem newyorských rozvedených žen" řídily její kampaň.

Nějak se stalo, že v jediných newhampshirských novinách celostátního dosahu zmínili Garpův "degenerovaný" román jako "novou feministickou bibli".

"Nerudná óda na morální zkaženost a sexuální konflikty naší doby," napsal jeden recenzent ze západního pobřeží.

"Bolestný protest proti násilí a sexuálním konfliktům našeho bloudícího věku", psalo se v dalších novinách někde jinde.

Ať už se román líbil nebo nelíbil, byl na něj většinou názor, že to je vlastně jakási zpráva. Jeden ze způsobů, jak se román může stát úspěšným, je, když připomíná něčí verzi nějaké zprávy. To se stalo se Světem podle Bensenhavera; podobně jako publikovaná vystoupení stupidního guvernéra z New Hampshiru stala se Garpova kniha čímsi jako zprávou.

"V základních otázkách politiky je New Hampshire naprosto zaostalý stát," psal Garp matce. "Proboha jenom se nijak neangažuj!"

"To říkáš pořád," odepsala mu matka. "Až se vrátíš, budeš slavný. Pak budu ráda vidět, jak se budeš snažit neangažovat."

"Však uvidíš," odepsal Garp. "Nic není lehčího."

Zaujetí transatlantickou korespondencí na okamžik rozptýlilo Garpův pocit přítomnosti hrůzostrašného a smrtonosného "Spodního výra", ale Helena mu sdělila, že přítomnost té obludy zjistila také.

"Jeďme domů," prohlásil. "Užili jsme si už dost."

Pak dostali telegram od Johna Wolfa. Zněl: "Zůstaňte, kde jste. Lidé kupují vaši knihu naveliko."

Roberta poslala Garpovi tričko, na kterém byl nápis:

ROZVEDENÉ ŽENY Z NEW YORKU
JSOU DOST DOBRÉ PRO NEW HAMPSHIRE

"Panebože," pravil Garp Heleně. "Jestli už máme jet domů, počkejme aspoň, až se odbydou ty bláznivé volby."

Tak se bohudíky stalo, že se mu do rukou nedostal "nekonformní feministický názor" na Svět podle Bensenhavera otištěný v bezpáteřném populárním časopise. V recenzi se psalo: "Román staví neustále do popředí sexuálně zaujatý názor, že ženy jsou hlavně jakýsi konglomerát orificií a přijatelná kořist dravých mužských jedinců... T. S. Garp onu pobuřující mužskou mytologii rozvíjí: hodný muž je strážce rodiny a hodná žena nikdy o své vlastní vůli nedovolí jinému muži vstoupit, ať již doslova nebo v přeneseném slova smyslu, do svých dveří."

Dokonce i Jenny Fieldsová se dala přemluvit, aby napsala na "synův román" recenzi, a je štěstí, že ani tu

Garp nikdy nespátl. Jenny se vyjádřila, že knihu sice pokládá za nejlepší román svého syna - protože tu zvolil své nejzávažnější téma -, ale přesto že je to román "neurotizovaný opěťovanými mužskými obsesemi které mohou začít čtenáře ženského pohlaví nudit". Nicméně uzavírala pak Jenny, je její syn dobrý spisovatel, který je pořád ještě mladý a může se jenom zlepšit. "Srdce," dodala nakonec, "má na pravém místě."

Kdyby si to byl Garp přečetl, asi by byl zůstal ve Vídni o hodně déle. Ale chystali se již pomalu k odjezdu. Jejich plány jako obvykle urychlila Garpova úzkostlivost. Jednou večer se Duncan nevrátil z parku před setměním a Garp ho vyběhl hledat a ještě zvenku volal Heleně, že tohle je poslední znamení; odjedou co nejdřív. Život ve velkém městě vyvolával v Garpovi o Duncana příliš velké obavy.

Garp utíkal po Prinz Eugen-Strasse na Schwarzenberger Platz k památníku rusko-rakouské války. Byla tam blízko cukrárna a Duncan rád cukroví, přestože ho Garp neustále napomínal, že si zkazí večeri. "Duncane!" volal v běhu a mrtvý kámen budov mu vracel jeho vlastní slova jako skřehotavé řihání Spodního výra, té špinavé a hnusné bestie, jejíž lepkavou přítomnost cítil Garp jako dech.

Ale Duncan si v cukrárně šťastně pochutnával na Grillparzer-torte.

"Teď se už stmívá pořád dřív," stěžoval si. "Tolik jsem se snad nezpозdil."

To musel Garp uznat. Domů spolu šli pěšky. Spodní výr zmizel někde v temné uličce - zřejmě o Duncana nemá zájem, uvažoval Garp. Měl dojem, jako by cítil tah moře přímo v kotnicích, ale ten pocit brzy zmizel.

Telefon: ten známý poplašný výkřik - vyděšené zaječení válečníka bodnutého na stráž - - naplnil úlekem celý penzión, v kterém bydleli, a přivedl do jejich pokojů paní domácí třesoucí se jako duch.

"Bitte, bitte," prosila je. Rozechvělá vzrušením, sdělovala jim, že volají Spojené státy. Bylo kolem dvou hodin ráno, topení bylo vypnuté a Garp, celý roztřesený, se vydal za starou paní po chodbě penzionu. "V chodbě byl koberec barvy stínu," vybavil si, "a tenký jako papír". Tak to před lety napsal. A mimoděk hledal další bytosti svého ansámblu: maďarského zpěváka, muže, který mohl chodit jen o rukou, medvěda odsouzeného k záhubě a všechny členy toho smutného cirkusu smrti, který vytvořil ve své fantazii.

Byli však pryč; vedlo ho jen to hubené vzpřímené tělo ženy -vzpřímené tak nepřírozeně a formálně, že to vypadalo, jako by se snažila vyrovnat svou shrbenost daleko víc, než bylo zapotřebí. Na stěnách nevisely žádné fotografie rychlobruslařských týmů, u dveří od záchodu nebyla zaparkovaná žádná jednokolka. Pak ho stará paní vedla po schodech dolů a do místnosti s tvrdým stropním světlem, jako v nějakém operačním sále narychlo improvizovaném v obleženém městě: Garp měl pocit, jako by kráčet za Andělem smrti - za porodní bábou Spodního výra, jehož bažinný pach ho ovál z mluvítko telefonu.

"Ano?" zašeptal.

A na okamžik se mu ulevilo, když uslyšel Robertu Muldoonovou - zas další sexuální zamítnutí; možná to bude všechno. Anebo další čerstvá zpráva o newhampshirské guvernérské kampani. Garp se podíval po starém, tázavém obličejí domácí paní a uvědomil si, že si ani nedala tu práci, aby si nasadila zuby; tváře měla staženy do úst, pod sanicí jí visely laloky volné kůže - celý její obličej byl mrtvolně ochablý. V místnosti páchlo po Spodním výru.

"Nechtěla jsem, abys to viděl ve zprávách," říkala mu Roberta. "Kdyby to tam u vás třeba ukazovali v televizi - nevěděla jsem to jistě. Anebo kdyby to bylo v novinách. Prostě jsem nechtěla, aby ses to

dověděl tímhle způsobem."

"Kdo vyhrál?" zeptal se Garp lehkým tónem, i když věděl, že tenhle telefonní hovor má se starým nebo novým guvernérem New Hampshiru asi málo společného.

"Zastřelili ji - tvou matku," oznámila mu. "Zabili ji, Garpe. Nějaký grázl ji zastřelil puškou na vysokou."

"Kdo?" zašeptal Garp.

"Nějaký chlap!" zasténala Roberta. Bylo to nejhorší slovo, které mohla užít: chlap. "Nějaký chlap, který nenávidí ženské," vysvětlovala mu. "Byl to honec," vzlykala. "Je lovecká sezóna nebo skoro už začala a nikoho nenapadlo, že by mohlo být na chlapovi s puškou něco špatného. Střelil po ní."

"Je mrtvá?" zeptal se Garp.

"Než mohla padnout, chytila jsem ji," líčila mu s pláčem Roberta. "Na zem nepadla, Garpe. Neřekla ani slovo. Vůbec nevěděla, co se stalo, Garpe. To vím jistě."

"Chytili ho?" zeptal se Garp.

"Někdo ho zastřelil nebo se zastřelil sám," odpověděla.

"Zemřel?" zeptal se Garp.

"Ano, grázl jeden," odpověděla. "Zemřel taky."

"Jsi tam sama, Roberto?" zeptal se Garp.

"Ne," odpověděla v pláči. "Je nás tady moc. Jsme u vás." A Garp si je všechny dovedl představit, ty kvílející ženy v Dog's Head Harbor - když jim zavraždili tu, která byla jejich vůdkyní.

"Přála si, aby se její tělo darovalo nějaké lékařské fakultě," řekl Garp. "Roberto?"

"Já tě slyším," ozvala se Roberta. "To je právě strašné."

"Tak si to přála," řekl Garp.

"Já vím," přizvukovala Roberta. "Musíte se vrátit domů."

"Hned," řekl Garp.

"Nevíme, co máme dělat," pokračovala Roberta.

"A co by se mělo dělat?" zeptal se Garp. "Nedá se dělat nic."

"Něco by přece snad mělo být," řekla Roberta, "ale ona tvrdila, že si žádný pohřeb nepřeje."

"Jistěže ne," odpověděl Garp. "Přála si, aby se její tělo darovalo nějaké lékařské fakultě. Musíš se o to postarat, Roberto: maminka to tak chtěla."

"Ale něco by přece jen mělo být," protestovala Roberta. "Asi ne nějaký církevní obřad, ale něco."

"Do ničeho se nepouštěj a počkej, až přijedu," nařizoval jí Garp.

"Hodně se povídá," pokračovala Roberta. "Lidi chtějí nějakou demonstraci nebo něco."

"Já jsem její jediný pokrevní příbuzný," pokračoval Garp. "To jim řekni."

"Je nás spousta, pro které znamenala moc, chápeš?" ozvala se Roberta zostrá.

Ano, a to ji právě zabilo, pomyslel si Garp, ale neřekl nic.

"Snažila jsem se ji hlídat!" plakala Roberta. "Říkala jsem jí, aby na to parkoviště nechodila!"

"Nikomu se nedá klást vina," uklidňoval ji Garp tiše.

"Ty si ale myslíš, že někdo vinu má, Garpe," pravila Roberta. ("Vždycky si to myslíš."

"Prosím tě, Roberto," řekl Garp. "Ty jsi moje nejbližší přítelkyně."

"Já ti povím, kdo na tom má vinu," ozvala se Roberta. "Chlap, Garpe. Ten váš hnusný zabijácký sex. Když nás nemůžete hoblovat, jak sami chcete, zabijíte nás na sto způsobů."

"Já ne, Roberto, prosím tě," ohradil se Garp.

"Ano, ty taky," šeptala Roberta. "Žádný chlap není přítel žádné ženské."

"Já jsem tvůj přítel, Roberto," pravil Garp a Roberta chvíli plakala -, což byl zvuk, který byl Garp ochoten přijmout asi jako déšť padající na hluboké jezero.

"Mně je to tak líto," šeptala Roberta. "Kdybych byla toho chlapa s puškou zahlédla - o vteřinu dřív -, mohla jsem tu ránu zablokovat. Určitě bych to udělala, víš?"

"Já vím, že bys to udělala, Roberto," odpověděl Garp a napadlo ho, jestli by to sám taky udělal. Matku samozřejmě miloval; a teď pociťoval bolestivou ztrátu. Jenže cítí on taky takovou oddanost k Jenny Fieldsové jako její stoupenkyně?

Za pozdní hovor se paní domácí omluvil. Když staré paní sdělil, že je jeho matka mrtvá, pokřižovala se - její propadlé tváře a prázdné dásně byly němým důkazem všech smrtí v rodině, které přežila.

Helena plakala nesmírně dlouho; Jenninu jmenovkyni, maličkou Jenny Garpovou nechtěla dát z náručí. Duncan s Garpem prohlíželi noviny, ale bude to trvat zřejmě den, než se zpráva dostane do Rakouska - s výjimkou zázračné televize.

Garp sledoval vraždu své matky na televizní obrazovce paní domácí.

Na náměstí nákupního centra někde v New Hampshiru se odehrávala část oné nesmyslné volební kampaně. Krajina trochu vyvolávala dojem blízkosti mořského pobřeží a Garp poznal, že to je nějaké místo pár mil od Dog's Head Harbor.

Úřadující guvernér si liboval v úplně týchž sprostých a stupidních věcech. Jeho protikandidátka byla zřejmě vzdělaná a plná ideálů a šlechetná; bylo na ní vidět, že jen stěží ovládá své rozhořčení nad těmi

sprostými a stupidními názory, které guvernér zastává.

Na parkovišti u nákupního střediska parkovaly kolem dokola otevřené dodávky a menší nákladní auta. Bylo v nich plno mužů v honeckých kazajkách a čepicích; zřejmě představovali místní newhampshirské zájmy - - oproti stanoviskům, jaké zastávaly v New Hampshiru newyorské rozvedené ženy.

Ta příjemná guvernérova protikandidátka byla zřejmě také jedna z nich. Že žila patnáct let v New Hampshiru a že tam její děti chodily do školy, to byl fakt, který úřadující guvernér a jeho stoupenci, parkující se svými dodávkami kolem náměstí, více méně ignorovali.

Byla tu spousta transparentů, ozývalo se neustálé volání.

Bylo tu také nějaké středoškolské ragbyové mužstvo v dresech - cvakali okovanými střevíci o cementové parkoviště. Členem týmu byl kandidátčin syn a ten shromáždil celé mužstvo na parkovišti, aby demonstroval New Hampshiru, že volit jeho matku je dokonale mužný čin.

Honci v dodávkách zastávali názor, že být pro onu ženu znamená být pro homosexualitu - a lesbicitu a socialismus a alimentaci a pro New York. A tak dále. Garp měl z televize dojem, že takové věci se v New Hampshiru netolerují.

Garp, Helena a Duncan a malá Jenny seděli ve vídeňském penziónu a chystali se sledovat zavraždění Jenny Fieldsové. Vyděšená paní domácí jim přinesla kávu a koláčky; ale vzal si trochu jen Duncan.

Pak měla promluvit ke shromážděnému davu na parkovišti Jenny Fieldsová. Hovořila zezadu z otevřené dodávky. Roberta Muldoonová ji vyzdvihla nahoru na zadní plošinu vozu a upravila jí mikrofon. Garpova matka na autě vypadala velice malinká, zvláště vedle Roberty, ale uniforma tak bělostně zářila, že její postava výrazně vystupovala.

"Jsem Jenny Fieldsová," začala - a její slova doprovázelo jak nadšené volání, tak hvízdání a bučení. Z vozů zaparkovaných kolem parkoviště se ozvalo troubení klaksonů. Policie automobilistům nařídila, aby odjeli dál; ti poslechli, ale vrátili se zpátky, a za chvíli museli zase popojet. "Většina z vás ví, kdo jsem," pokračovala Jenny. Další bučení, další nadšené volání a další troubení - a pak jediný výstřel, tak konečný jako roztržení mořské vlny o břeh.

Nikdo neviděl, odkud rána přišla. Roberta Muldoonová zachytila Garpovu matku pod pažemi. Po Jennině uniformě jako by se rozstříkl malý temný cákanec. Pak se Roberta s Jenny v náruči sesmekla z vozu a prorážela ustupujícím davem jako zkušený ragbyový hráč na křídle, který třímá míč nachystaný k první tvrdé ráně. Dav se rozestupoval; Jennina bílá uniforma se v Robertině náruči téměř ztrácela. Proti Robertě se pomalu rozjel policejní vůz, aby ji zastavil; když se Roberta přiblížila k autu, zvedla tělo Jenny Fieldsové proti policejní osádce. Na okamžik uviděl Garp matčinu strnulou bílou uniformu zvednutou nad dav a pak sledoval, jak ji Roberta vkládá do náručí policisty, který posléze pomohl Robertě do vozu.

Vůz, jak hlásili ve zprávách, mizel rychle z dohledu. Kameru jako by náhle odvrátil jiným směrem další výstřel kdesi v kruhu dodávek a několika dalších policejních aut kolem parkoviště. Za okamžik nato se na obrazovce objevilo tělo muže v honecké kazajce, které leželo v temné kaluži čehosi, co vypadalo jako olej. Ještě později následoval detailní záběr předmětu, který reportéři označili jako "loveckou pušku".

Komentátor zdůraznil, že lovecká sezóna ještě nebyla oficiálně zahájena.

S výjimkou skutečnosti, že se v televizním přenosu neukázalo žádné obnažené lidské tělo, působila celá záležitost od začátku do konce jako scéna z efektního televizního seriálu s označením mládeži

nepřístupno.

Garp paní domácí poděkoval, že jim dovolila zprávy sledovat. Za dvě hodiny nato byli ve Frankfurtu, kde přesedli na letadlo do New Yorku. Spodní výr s nimi na palubě nebyl - dokonce ani ne pro Helenu, která měla z letadla hrůzu. Věděli, že na nějakou dobu je Spodní výr jinde.

Někde nad Atlantickým oceánem byl Garp s to si pomyslet jen jedno: že totiž jeho matka pronesla velice patřičná "poslední slova". Jenny Fieldsová skončila svůj život větou: "Většina z vás ví, kdo jsem." Garp si tu větu v letadle opakoval.

"Většina z vás ví, kdo jsem," šeptal. Duncan spal, ale Helena Garpa zaslechla; natáhla se přes uličku a vzala ho za ruku.

Tisíce stop nad hladinou moře plakal T. S. Garp v letadle, které ho odváželo domů, aby byl ve své násilnické vlasti slavný.

17 První feministický pohřeb, a další pohřby

"Od té doby, co zemřel Walt," napsal T. S. Garp, "mi připadal můj život jako epilog."

Když zemřela Jenny Fieldsová, musel Garp cítit, že jeho zděšení vzrostlo - ten pocit, že život postupuje podle určitého plánu. Ale jaký je to plán?

Garp seděl u Johna Wolfa v newyorské redakci a snažil se pochopit tu pestrou škálu plánu kolem matčina pohřbu.

"Já jsem k pohřbu žádné svolení nedal," pravil Garp. "Jak se může vůbec nějaký pohřeb konat? Kde je tělo, Roberto?"

Roberta Muldoonová odpověděla trpělivým tónem, že tělo je tam, kam Jenny chtěla, aby se dostalo. Ale o tělo vůbec nejde, pokračovala Roberta. Bude se konat prostě jenom jakýsi obřad k uctění její památky, snad bude lepší vůbec o něm jako o "pohřbu" neuvažovat.

Noviny psaly, že je to první feministický pohřeb v New Yorku.

Policie se vyjadřovala, že očekává projevy násilí.

"První feministický pohřeb?" řekl Garp.

"Znamenala tolik pro takovou spoustu žen," odpověděla Roberta. "Nevztekej se. Přece nebyla tvůj majetek, chápeš?"

John Wolf jen obrátil oči v sloup.

Duncan Garp se díval z okna Wolfovy pracovny, čtyřicet pater nad Manhattanem. Měl zřejmě pocit, jako by byl ještě v letadle, z kterého před nedávnem vystoupil.

Helena byla v nějaké jiné kanceláři, odkud telefonovala. Pokoušela se dovolat otcí v tom starém dobrém městě Steeringu; chtěla, aby jim Ernie přišel naproti k letadlu, až poletí z New Yorku a přistanou v Bostonu.

"Tak dobře," prohlásil Garp pomalu; malou Jenny Garpovou držel na klíně. "Tak dobře. Ty víš, že to neschvaluju, Roberto, ale půjdu."

"Ty skutečně půjdeš?" zeptal se John Wolf.

"Ne!" ozvala se Roberta. "Chci říct, nemusíš chodit."

"Já vím," pokračoval Garp. "Ale máš pravdu. Nejspíš by si něco takového přála, tak půjdu. Co se tam bude dít?"

"Bude se tam hodně řečnit," odpověděla Roberta. "Myslím ale, že se ti tam nechce."

"A budou číst z její knihy," dodával John Wolf. "Už jsme na to darovali nějaké výtisky."

"Ale tobě se nechce jít, Garpe," pravila Roberta nervózně. "Prosím tě, nechod'."

"Chci jít," řekl Garp. "Slibuju, že nebudu syčet ani bučet -ať už o ní budou ty baby pitomý kecat, co budou chtít. Mám po ní něco, co bych možná mohl sám přečíst, pokud by to někoho zajímalo," oznámil jim. "Viděli jste už, co napsala o tom, že jí říkají feministka?" Roberta a John Wolf se po sobě podívali; vypadali skleslí a zasmušilí. "Vyjádřila se: ‚Nesnáším, že mi tak říkají, protože to je nálepka, jakou jsem své city vůči mužům označit nechtěla, a vůbec to nevystihuje způsob, jakým píšu.'"

"Nechci se s tebou přít, Garpe," řekla Roberta. "Aspoň teď ne. Víš moc dobře, že taky řekla jiné věci. Feministka opravdu byla, ať už se jí ta nálepka líbila nebo ne. Byla prostě osobnost, které bylo dáno, aby poukázala na nespravedlnosti, jaké se dějí ženám; byla prostě pro to, aby ženy směly žít vlastním životem a uplatňovat svou vlastní vůli."

"Ano," řekl Garp. "A věřila, že všechno, co se ženám děje, se děje proto, že jsou ženy?"

"Aby tomuhle člověk věřil, to by musel být idiot," řekla Roberta. "Děláš z nás ze všech stoupenkyně Ellen Jamesové."

"Prosím vás, nechte toho, oba!" zarazil je John Wolf.

Malá Jenny Garpová něco zabřebentila a plácla Garpa do kolena; s překvapením se na ni podíval - jako by zapomněl, že má na klíně něco živého. "Copak?" zeptal se jí. Ale děvčátko se zase utišilo a se zaujetím pozorovalo v krajině Wolfovy pracovny nějaký jiný vzor, který byl pro ostatní neviditelný.

"Kdy bude ten cirkus?" zeptal se Garp.

"V pět odpoledne," odpověděla Roberta.

"To určitě vybrali tak," poznamenal John Wolf, "aby polovina všech sekretářek v New Yorku mohla z práce odejít o hodinu dřív."

"Ne všechny pracující v New Yorku jsou sekretářky," podotkla Roberta.

"Ale sekretářky," odpověděl John Wolf, "jsou ty jediné, které bude někdo mezi čtvrtou a pátou postrádat."

"No, pánové," řekl Garp.

Vrátila se Helena a oznamovala, že otce telefonem nesehnala.

"Ten je u tréninku," poznamenal Garp.

"Zápasnická sezóna ještě nezačala," pravila Helena. Garp se podíval na kalendář na hodinkách, které se o několik hodin rozcházel se Spojenými státy; naposledy si hodinky řídil ve Vídni. Ale Garp věděl, že zápasit se na Steeringu začíná oficiálně teprve po Díkůvzdání. Helena má pravdu.

"Když jsem mu volala do pracovny ve sportovní hale, řekli mi, že je doma. A když jsem volala domů, nikdo to nebral."

"Na letišti si půjčíme auto," řekl jí Garp. "Ostatně nemůžeme stejně odejet dřív než večer. Musím kruci na ten pohřeb."

"Ne, nesmíš," ozvala se rozhodně Roberta.

"Vlastně ani nemůžeš," řekla Helena.

Roberta a John Wolf vypadali opět skleslí a zaražení. Garp působil jen jako neinformovaný.

"Co tím myslíš, že ,nemůžu'?" zeptal se.

"Je to feministický pohřeb," vysvětlovala Helena. "Četl jsi noviny nebo ses aspoň podíval na titulky?"

Garp vyčítavě pohlédl na Robertu Muldoonovou, ale ta pozorovala Duncana, jak se dívá z okna. Duncan zatím vytáhl dalekohled a zkoumal Manhattan.

"Nemůžeš jít," přidávala se Roberta. "Je to pravda. Neřekla jsem ti to, myslela jsem, že tě z toho nějak vyšachuju. Stejně jsem nevěřila, že by se ti chtělo jít."

"Takže nesmím?" zeptal se Garp.

"Je to pohřeb pro ženy," odpověděla Roberta. "Ženy ji milovaly a ženy pro ni budou truchlit. Tak jsme to chtěly."

Garp se upřeně podíval na Robertu Muldoonovou. "Především jsem ji miloval já," řekl. "Jsem její jediné dítě. Chceš říct, že na ten cirkus nemám jít, protože jsem chlap!"

"Moc ráda bych, kdybys tomu neříkal cirkus," řekla Roberta.

"Proč tomu říkáš cirkus?" zeptal se Duncan.

Jenny Garpová zase cosi zabřebentila, ale Garp ji neposlouchal. Helena si ji od něho vzala.

"Chceš říct, že na matčin pohřeb nesmějí žádní muži?" zeptal se Garp Roberty.

"Není to, přesně vzato, pohřeb, jak jsem ti už říkala," pravila Roberta. "Je to spíš demonstrace - jakási důstojná demonstrace k uctění památky."

"Já tam půjdu, Roberto," oznámil jí Garp. "A je mi jedno, jak tomu říkáte."

"No, pánové," vyhrkla Helena. Zamířila s malou Jenny z pracovny. "Zkusím ještě jednou dovolat se tatínkovi."

"Vidím chlapa s jednou rukou," hlásil Duncan.

"Roberta má pravdu," řekl John Wolf. "Chtěl jsem jít taky. Byl jsem koneckonců její vydavatel. Ale ať je po jejich, Garpe. Myslím, že Jenny by se ta myšlenka líbila."

"Mně je jedno, co by se jí líbilo," prohlásil Garp.

"To je možná pravda," přisvědčovala Roberta. "Další důvod, proč bys tam neměl být."

"Ty nemáš ponětí, Garpe, jak někteří lidé z ženského hnutí reagovali na tvou knihu," sděloval mu John Wolf.

Roberta Muldoonová jen zakoulela očima. Obvinění, že Garp těží z matčiny slávy a z ženského hnutí vůbec, už se objevilo dřív. Roberta viděla reklamní inzerát na Svět podle Bensenhavera, který dal John Wolf otisknout ihned po zavraždění Jenny. Garpova kniha jako by těžila i z té tragédie - inzerát se snažil zprostředkovat chorobný pocit nebohého autora, který ztratil nejdřív syna a "teď" i matku.

Štěstí, že Garp inzerát nikdy nespatriil; dokonce i John Wolf litoval, že jej dal tisknout.

Svět podle Bensenhavera se prodával a prodával a prodával. Měl se stát na léta kontroverzní knihou; přednášelo se o něm na vysokých školách. Naštěstí se na vysokých školách přednášelo, přestože sporadicky, i o jiných Garpových knihách. V jednom semináři se probírala Jennina autobiografie spolu s Garpovými třemi romány a knihou Stewarta Percyho Dějiny Akademie Everetta Steeringa. Cílem semináře zřejmě bylo pátrat v jeho knihách o všem, co vypadá jako pravda, a dobrat se tak všeho o Garpově životě.

Je štěstí, že ani o tom semináři se Garp nikdy nic nedověděl.

"Vidím chlapa s jednou nohou," hlásil Duncan Garp, který v ulicích a oknech Manhattanu pátral po všech zmrzačených a znetvořených - což byl úkol, který mohl trvat roky.

"Prosím tě, nech toho, Duncane," okřikl ho Garp.

"Jestli skutečně chceš jít, Garpe," šeptala mu Roberta, "budeš muset jít v ženských šatech!"

"Jestli je to takhle těžké, aby se tam chlap dostal," utrl se na Robertu Garp, "tak to abys doufala, že ti nebudou u dveří dělat chromozómové testy." Ihned však svých slov litoval. Viděl, že sebou Roberta trhla, jako by jí dal políček, a tak ji uchopil ty její velké ruce a tiskl, dokud necítil, že stisk opětovala. "Promiň," šeptal jí. "Jestli musím v ženských šatech, je dobře, že jsi tady a že mi můžeš pomoci se strojením, ne?"

"Hm," přikývla Roberta.

"To je přece směšné," ozval se John Wolf.

"Jestli tě některé ženské poznají," řekla Roberta Garpovi, "rozsápou tě úd po údu. Přinejmenším tě nepustí dveřmi dovnitř."

Helena se vrátila s vřiskající Jenny Garpovou, kterou nesla přitisknutou k boku.

"Zavolala jsem děkanu Bodgerovi," oznamovala Garpovi. "Poprosila jsem ho, aby se snažil nějak tátu sehnat. To na něho vůbec nevypadá, aby nebyl nikde."

Garp zavrtěl hlavou.

"Teď bychom měli jet na letiště," navrhla mu Helena. "V Bostonu si půjčíme auto a pojedem do Steeringu. Ať si děti odpočinou. Jestli se pak chceš vrátit do New Yorku a podniknout tu křížáckou výpravu, můžeš."

"Jed' sama," odpověděl jí Garp. "Já poletím později a půjčím si auto sám."

"To je nesmysl," řekla Helena.

"A zbytečné vyhazování peněz," přidala se Roberta.

"Já mám teď peněz dost," ohradil se Garp; John Wolf Garpův Pokřivený úsměv neopětoval.

John Wolf se nabídl, že zaveze Helenu s dětmi na letiště.

"Jeden člověk bez ruky, jeden bez nohy a dva kulhali," hlásil Duncan, "a někdo úplně bez nosu."

"Měl bys chvíli počkat a pak se podívat na tatínka," poznamenala Roberta Muldoonová.

Garp zatím uvažoval o sobě: truchlící bývalý zápasník přestrojený na obřadu k uctění památky své matky do ženských šatů. Políbil Helenu a děti a dokonce i Johna Wolfa. "Nedělej si s tatínkem starosti," řekl Garp Heleně.

"A ty si nedělej starosti s Garpem," ubezpečovala Helenu Roberta. "Já ho tak vystrojím, že ho všichni nechají na pokoji."

"Já bych ráda, kdyby ses především ty snažil nechat všechny na pokoji," řekla Helena Garpovi.

V přeplněné pracovně Johna Wolfa se najednou objevila ještě jedna žena; nikdo si jí nevšímal, ale už nějakou dobu se snažila upoutat Wolfovu pozornost. Pak když promluvila, ozval se její hlas do jediného nerušeného okamžiku ticha a všichni se na ni podívali.

"Pane Wolf?" začala. Byla stará a hnědo-černo-šedivá a zřejmě jí hrozně soužily nohy; kolem tlustého pasu měla omotanou prodlužovací elektrickou šňůru.

"Ano, Jillsy?" řekl John Wolf a Garp zůstal na ženu hledět. Byla to samozřejmě Jillsy Sloperová; John Wolf mohl vědět, že spisovatelé si jména pamatují.

"Já se chtěla voptat," pokračovala Jillsy, "jestli bych dnes vodpoledne mohla jít dřív - jestli byste se nepřimluvil, poněvác chci na ten funus." Mluvila s hlavou sklopenou, jako by v jakémsi křečovitém huhlání slova jen ukrajovala - aby jich bylo co nejméně. Nerada se dávala slyšet před cizími lidmi; navíc poznala Garpa a nechtěla, aby mu ji někdo představil - nikdy.

"Ano, samozřejmě, že můžete," odpověděl John Wolf rychle. Neměl chuť Jillsy Sloperovou Garpovi představit o nic víc, než si to přála ona.

"Moment," ozval se Garp. Jillsy Sloperová a John Wolf zůstali přimrazeni. "Vy jste Jillsy Sloperová?" zeptal se jí Garp.

"Ne!" vyjekl John Wolf. Garp se na něho nasupeně podíval.

"Dobrý den," řekla Jillsy Sloperová; ani se na něho nepodívala.

"Opravdu mě těší," řekl Garp. Na první pohled viděl, že téhle smutné ženě se jeho kniha určitě nemohla "strašně líbit".

Je mi líto, když pomyslím, co se stalo s vaší matkou," pravila Jillsy.

"Děkuju vám mockrát," řekl Garp, ale viděl - všichni to pozorovali -, že v Jillsy cosi vře, co musí vyslovit.

"Ta měla třikrát větší cenu než vy!" vykřikla náhle na Garpa. Do blátivě žlutých očí jí vytryskly slzy. "Ta měla čtyřikrát, pětkrát větší cenu než všechny ty vaše přišemný knížky!" zakňourala. "Panebože, panebože," huhlala a odcházela ode všech přítomných ve Wolfově pracovně. "Panebože!"

Další kulhavá osoba, pomyslel si Duncan, ale viděl, že otec by rozhodně neměl právě chuť slyšet stav jeho tělesných pozorování.

Smuteční hosté na prvním feministickém pohřbu v New Yorku zřejmě nevěděli, jak se mají chovat. Nejspíš to byl též důsledek skutečnosti, že se shromáždění nekonalo v kostele, ale v jedné z oněch enigmatických budov městské univerzitní sítě - v auditoriu zestárlém ozvěnami řečí, které nikdo neposlouchal. Obrovitý prostor byl již trochu omšelý, jakoby působením minuvších burácivých volání slávy - rockovým kapelám a občas i nějakému známému básníkovi. Ale prostory měly také atmosféru vážnosti, kterou udávalo jakési vědomí, že se tu konaly i významné přednášky; byla to místnost, v níž si stovky lidí dělaly poznámky.

Jméno těchto prostor bylo Auditorium školy péče o nemocné - takže se zvláštním způsobem hodilo i jako hold Jenny Fieldsové. Jen stěží se dali rozeznat smuteční hosté v Originálech Jenny Fieldsové, s malými červenými srdíčky na prsou, a opravdové zdravotní sestry, věčně bílé a nepodléhající módě, které sice měly jiné důvody vyskytovat se v těchto prostorách zdravotnické školy, ale zastavily se tu a na skok se zašly podívat na obřad - buď ze zvědavosti anebo z opravdových sympatií anebo z obou důvodů.

Mezi hemžícími se a přitlumeně hovořícími smutečními hosty byla sPousta uniform a Garp na Robertu ihned vztekle zasyčel: "Já ti říkal, že jsem se měl oblíknout za zdravotní sestru. Mohl jsem být daleko nenápadnější."

"Jenže já si myslela, že bys byl jako sestra právě nápadný řekla Roberta. "Netušila jsem, že jich tady bude taková síla."

"Z toho se ještě vyvine po národě jedna blbá módní vlna," huhlal Garp. "Jen počkej, uvidíš," řekl, ale ihned zmlkl a celý se vedle Roberty schoulil a snažil se být co nejméně nápadný, protože měl pocit, že se na něho všichni dívají a nějak tuší jeho mužskou podstatu - anebo aspoň, jak ho Roberta varovala, jeho nepřátelský postoj.

Seděli přímo uprostřed masivního auditoria, jen tři řady od jeviště a od řečnického stupínku; za ně se nahrnulo a usadilo celé moře žen - v řadách za sebou - a dál vzadu do rozlehlého prostoru na konci

auditoria (kde už nebyla sedadla) vcházely pomalu dovnitř jedněmi dveřmi ženy, které neměly zájem posadit se na celý obřad, ale které chtěly jen vyjádřit svou úctu, a druhými vycházely zase zvolna ven. Vypadalo to, jako by to sedící publikum byla velká otevřená rakev Jenny Fieldsové, kterou si ty zvolna krácející ženy přišly prohlédnout.

Garp měl samozřejmě pocit, že on sám je ta otevřená rakev a že jej všechny ženy pozorují - jeho bledost, odstíny jeho tváře a jeho nesmyslné přestrojení.

Vystrojila ho tak Roberta, možná trochu ze msty za to, že ji umluvil a vynutil si, aby mu vůbec dovolila na obřad jít - anebo za ten krutý vtip o jejích chromozómech. Oblékla Garpa do laciné dámské tyrkysové kombinézy, které se říkalo "parašutista" a která měla stejnou barvu jako dodávka Orena Rathe. "Parašutista" měl zlatý zip, který Garpovi sahal od rozkroku až ke krku. Garp nestačil svou postavou dostatečně vyplnit boky, ale zato prsy - vlastně falešné prsy, které mu Roberta vyrobila - mohutně napínaly kapsy na patentky a kroutily celou tu nebezpečnou zipovou parádu do strany.

"Ty ale máš prsiska!" řekla mu Roberta.

"Ty zvíře, Roberto," zasyčel na ni Garp.

Ramínka olbřímí ohyzdné podprsenky se mu zarývala do ramen. Ale kdykoli Garp ucítil, že se na něj nějaká žena zadívala, možná s pochybami o jeho pohlaví, prostě se k ní natočil a předváděl se. A tak všechny pochybnosti zaplašil, aspoň se domníval.

Parukou si tak jistý nebyl. Měl v ní rozcuchanou, medově zlatou hlavu kurvičky a navíc jej pod parukou ve vlasech svědilo.

Kolem krku měl uvázaný hezký hedvábný šátek zelené barvy.

Smavý obličej mu Roberta zapudrovala do jakéhosi chorobně našedlého odstínu, který podle ní dobře skrýval konečky jeho vousů. Poměrně úzké rty měl namalovány třešňovou červení, ale neustále si je olizoval a u jednoho koutku si rtěnku rozmazal.

Vypadáš, jako by tě právě někdo políbil," ujišťovala ho Roberta.

přestože bylo chladno, nedovolila mu, aby si vzal svou lyžařskou větrovku - dělala mu příliš mohutná ramena. Na nohou měl Garp převysoké šněrovací botky, které mu sahaly ke kolenům - byly temnější višňové barvy, jež se hodila, jak se vyjádřila Roberta, k jeho rtěnce. Když Garp spatřil svůj obraz ve výloze, řekl Robertě, že si připadá jako mladistvá prostitutka. "Stárnoucí mladistvá prostitutka," opravila ho Roberta.

"Jako teplej parašutista," pravil Garp.

"Ne, vypadáš jako ženská," ujišťovala ho Roberta. "Ne sice jako ženská, která by měla zvlášť vynikající vkus, ale prostě jako ženská."

A tak Garp seděl a vrtěl se na sedadle auditoria zdravotnické školy. Kroutil pletenci provazů na své směšné kabelčičce, což byla jakási rozježená záležitost upletená z konopných provazů a s orientálním vzorem, sotva tak veliká, aby se mu do ní vešla náprsní taška. Garpovy vlastní šaty - jeho druhou identitu - schovala Roberta Muldoonová v obrovské, praskající kabele přes rameno.

"To je Manda Hortonová-Jonesová," šeptala mu Roberta o hubené ženě s orlím nosem, mluvící nosovým

tónem a s hlavou hlodavce směřující k zemi; žena četla škrobenou připravenou řeč.

Garp nevěděl, kdo je to Manda Hortonová-Jonesová; pokrčil jen rameny a snažil se její proslov vydržet. Proslovy se pohybovaly ve škále od vřeštivých politických výzev k jednotě až po zjitřené, bolestné osobní vzpomínky na Jenny Fieldsovou. Publikum nevědělo, jestli má tleskat nebo se má modlit - zda má hlasitě vyjadřovat souhlas anebo pouze nasupeně přikyvovat. Ovzduší jako by bylo nabito smutkem i naléhavou jednotou - spolu s pocitem nutnosti vyrazit na pochod kupředu. Když o tom Garp uvažoval, připadalo mu, že je to přirozené a příhodné a že se to hodí jak k matce, tak k jeho představě o ženském hnutí vůbec.

"Tohle je Sally Devlinová," šeptala mu Roberta. Žena, která vystupovala na řečnické pódium, vypadala příjemně, moudře a trochu povědomě. Garp ihned ucítil, že se před ní musí chránit. Nemyslel to vážně a spíš jen, aby Robertu popíchl, zašeptal: "Má hezké nohy."

"Hezčí než ty," pravila Roberta a štípla ho bolestivě do stehna svým silným palcem a dlouhým ukazovákem, který tak výborně chytil přihrávký - jedním z těch prstů, které se musely během Robertiny oslnivé hráčské kariéry co filadelfského orla mnohokrát zlomit.

Sally Devlinová na ně hleděla z pódia něžnými smutnými očima, jako by mlčky kárala třídu dětí, které nedávají pozor a dokonce ani tiše nesedí.

"Ta nesmyslná vražda si ve skutečnosti tohle všechno ani nezaslouží," pravila zvolna. "Ale Jenny Fieldsová pomáhala tolika jednotlivým ženám, a projevila vůči nim tolik trpělivosti a velkorysosti, zvlášť když se jim zrovna vedlo zle. Každý, komu kdy někdo pomohl, musí cítit, jak je to, co ji potkalo, strašné."

Garpovi bylo v tu chvíli opravdu strašně; slyšel všeobecné vzdychání a vzlykání stovek žen. Robertina mohutná ramena, kterými se o něho opírala, se otrásala. Ucítil něčí ruku, zřejmě ho nějaká žena přímo za ním popadla za rameno, nacpané v té přišerné tyrkysové kombinéze. Nejdřív ho napadlo, jestli mu některá nechce dát políček za jeho urážlivé a nepatřičné oblečení, ale ta ruka jej svírala jen za rameno. Dotyčná se asi o někoho potřebovala opřít. V tom okamžiku Garp pochopil, že všechny se zřejmě cítí jako sestry, ne?

Zvedl oči, aby sledoval, co říká Sally Devlinová, ale měl je zamžené slzami, takže slečnu Devlinovou zřetelně neviděl. Avšak slyšel ji; vzlykala. Hlasitě srdcervoucí a drásavé štkání. Snažila se vrátit ke své řeči, ale oči nebyly s to najít na stránce místo, kde přestala; stránka chrástila do mikrofonu. Jakási velice mohutná žena, kterou Garp, jak si uvědomil, už předtím viděl - byl to typ oněch tělesných stráží, jaké vídal s matkou často - se pokoušela pomoci Sally Devlinové odejít z pódia, ale slečna Devlinová se k odchodu neměla. "Tohle jsem nechtěla udělat," vyrazela ze sebe s pláčem - a minula ten vzlykot a ztrátu sebeovládání. "Měla jsem toho ještě tolik co říct," protestovala, ale nebyla s to ovládnout hlas. "Krucihiml," řekla s důstojností, která Garpa dojala.

Ta mohutná, drsně vypadající žena se ocitla náhle sama před mikrofonem. Publikum tiše vyčkávalo. V ruce, která spočívala na Garpově rameni, ucítil chvění nebo skoro až jakýsi tah. Podíval se na Robertiny veliké ruce, které měla složené v klíně, a uvědomil si, že ruka na jeho rameni musí být velice malá.

Mohutná, drsně vyhlížející žena jako by chtěla něco říct a publikum vyčkávalo. Ale čekali by věčnost, než by od ní uslyšeli slovo. Roberta ji znala. Roberta se vedle Garpa zvedla a začala to mlčení oné mohutné, tvrdě vyhlížející ženy, to dráždivé mlčení před mikrofonem, odtleskávat. Ostatní se k Robertině potlesku připojili - dokonce i Garp, i když neměl ponětí, proč tleská.

"Je stoupenkyně Ellen Jamesové," šeptala mu Roberta. "Nemůže říct vůbec nic." Publikum však přesto pod dojmem té bolestivé a rozlústostněné tváře zjhllo. Otevřela pus, jako by zpívala, ale zvuk se neozval žádný. Garp měl dojem, jako by dokonce zahlédl pahýl uříznutého jazyka. Vzpomněl si, jak je matka podporovala - tyhle šílené ženy; ke každé, která k ní přišla, se Jenny chovala obdivuhodně. Ale Jenny sama nakonec přece jen přiznala, že s jejich konáním nesouhlasí - nejspíš jen před Garpem. "Dělají samy ze sebe oběti," pravila Jenny, "a přitom je to úplně totéž, co jim provádějí muži a za co jsou na ně ony tak rozezlené. Proč třeba jenom nesloží přísahu mlčení anebo přísahu, že nikdy nepromluví v mužské společnosti," uvažovala Jenny. "To není logické: zmrzačit se a tím chtít něco dokazovat."

Ale Garp, dojat tou bláznivou ženou před sebou, cítil v tu chvíli celé dějiny světa mrzačícího sebe sama - přestože to byl čin násilný a nelogický, vyjadřoval, snad jako nic jiného, strašlivé ublížení. "Mně se skutečně ublížilo," říkala ta veliká tvář oné ženy, která se před ním rozpíjela v jeho vlastních deroucích se slzách.

Pak ho ale zabořila ta drobná ruka na rameni; uvědomil si sám sebe - muže přítomného na obřadu určeném jenom ženám - a otočil se a uviděl za sebou dosti unaveně vypadající mladou ženu. Obličej mu připadal známý, ale nepoznával ji.

"Já vás znám," pošeptala mu. Neznělo to však, jako by jí ta známost působila potěšení.

Roberta ho předtím varovala, aby vůbec na nikoho neotvíral pus, dokonce aby se ani nepokoušel promluvit. Byl připraven takový problém zvládnout. Zavrtěl hlavou. Vyndal z kapsy na prsou blok, který se celý pomačkal o jeho falešné mamutí poprsí a z té své absurdní kabelčičky vylovil tužku. Mladá žena se mu zarývala ostrými drápotivými prsty do ramene, jako by mu chtěla zabránit v útěku.

Dobrý den! Jsem stoupenkyně Ellen Jamesové, načmáral Garp na blok; vytrhl list a podal jej mladé ženě. Nevzala si jej.

"Pendrek jste," řekla. "Jste T. S. Garp."

Tichem trpícího auditoria, stále ještě ovládaného mlčící stoupenkyní Ellen Jamesové na pódiu, se rozlehlo slovo Garp jako říhnutí neznámého živočicha. Roberta Muldoonová se s panickým výrazem ve tváři ohlédla za sebe; tu mladou ženu v životě neviděla.

"Nevím, kdo je ten habán, ten váš spolukomediant," pravila Garpovi mladá žena, "ale vy jste T. S. Garp. Nevím, kde jste sebral tu pitomou paruku a ty obrovský prsa, ale poznala bych vás všude. Ani trochu jste se nezměnil, od té doby, co jste si to rozdával s mou sestrou - až z toho umřela," pokračovala ta mladá žena. A tehdy Garp poznal, kdo je ten jeho nepřítel: poslední a nejmladší z rodinné hordy Percyů. Bainbridge! Malá Pú Percyová, která ještě když jí bylo přes deset let, nosila plenky; a co mohl Garp vědět, jestli je nenosí dodnes.

Garp se na ni požíval; prsy měl větší než ona. Pú byla oblečená takřikajíc bezpohlavně, účes se podobal oblíbenému stylu 'unisex', rysy neměla ani jemné, ani drsné. Měla na sobě košili armády Spojených států se seržantskými prýmkami a odznakem propagujícím v současné volební kampani ženu, jež doufala, že se stane guvernérkou státu New Hampshire. K svému šoku si Garp uvědomil, že tou kandidátkou na místo guvernéra byla Sally Devlinová. Napadlo ho, jestlipak vyhrála!

"Ahoj, Pú," řekl Garp a viděl, jak sebou trhla - při té nenáviděné přezdívce, kterou už ji nikdo nejmenoval. "Bainbridge," zablekotal Garp, ale na přátelství bylo pozdě. Léta pozdě. Bylo pozdě od onoho večera, kdy Garp ukousl Tropovi ucho a svedl Cushie v nemocnici Steeringské školy, tu Cushie, kterou ve skutečnosti nikdy nemiloval a které nepřišel ani na svatbu, ani na pohřeb.

At' už měla Pú Percyová proti Garpovi co měla, at' už muži obecně pohrdala, jak chtěla, držela svého nepřítele v tu chvíli v hrsti -- konečně.

Garp ucítil v kříži Robertinu velkou teplou tlapu a uslyšel její těžký hlas, který ho nabádal: "Uteč odtud', dělej, rychle, neříkej ani slovo!"

"Je tady muž!" zařvala Bainbridge Percyová do žaluplného ticha auditoria zdravotnické školy. Její slova dokonce vynutila na oné rozrušené stoupenkyni Ellen Jamesové na pódiu jakýsi drobný zvuk - spíš zamručení. "Je tady muž!" ječela Pú. "A je to T. S. Garp!" křičela.

Roberta se pokusila vyvést ho do uličky. Ragbyové křídlo dovede většinou dobře blokovat a také dobře brát přihrávky, ale dokonce ani někdejší Robert Muldoon nebyl s to všemi těmi ženami pohnout:

"Prosím vás," prosila je Roberta. "Promiňte nám prosím. Byla to jeho matka - to přece musíte vědět. On byl její jediné dítě."

Má jediná matka! uvažoval Garp a dral se kupředu, téměř přitisknut k Robertině rameni; cítil, jak mu jehlovité drápy Pú Percyové rozrývají tvář. Strhla mu paruku; vytrhl ji Pú z ruky a přitiskl si ji k mohutným prsům, jako by mu na ní strašně záleželo.

"Usouložil mou sestru k smrti!" ječela Pú Percyová. Jak mohla dojít k takovému závěru, to se Garp nikdy nedověděl - ale její přesvědčení bylo zřejmě nezvratné. Přelezla přes sedadlo, z kterého Garp vstal, a postupovala za ním a za Robertou - kterým se nakonec podařilo prorazit do uličky.

"Byla to moje matka," řekl Garp nějaké ženě, kolem které právě procházel, ženě, která sama vypadala jako potenciální matka. Byla těhotná. V pohrdlivé tváři té ženy viděl Garp rozum a laskavost; ale viděl též její rezervovanost a opovržení.

"Pusťte ho," zahučela těhotná žena, ale moc soucitu v jejím hlase nebylo.

Ostatní ženy projevíly více sympatií. Některé vykřikovaly, že má právo tam být -, ale ozývaly se výkřiky také jiného rázu v nichž po žádných sympatiích nebylo ani stopy.

O kousek dál v uličce ucítil, že mu někdo propíchl falešné poprsí; natáhl ruku po Robertě, ale uvědomil si (jak to někdy říkají ragbisté), že Robertu vyšachovali ze hry. Byla na zemi. Viděl, že na ní sedí několik mladých žen v tmavomodrých námořnických kabátech. Nejspíš si o ní myslí, že je taky přestrojený chlap, napadlo ho; zjištění, že Roberta je pravá, pro ně možná bude bolestné.

"Uteč, Garpe!" křičela Roberta.

"Ano, utíkej, ty srágoro chlípna!" zasyčela na něho jedna žena v modrém kabátě.

Utíkal.

Doběhl téměř až k hemžícím se ženám v zadní části auditoria, když ucítil ránu, která dopadla přesně tam, kam mířila. Do varlat ho nikdo od zápasení na Steeringu neuhodil - bylo tomu již spoustu let a Garp si uvědomil, že úplně zapomněl, jak taková rána člověka totálně znemožní. Chytil se za klín a zůstal ležet schoulený na boku. Snažili se mu vyrvat paruku z rukou. A také tu kabelčičku. Úporně vše držel, jako by šlo o přepadení. Ucítil několik střevíců, několik facek a pak pepřmintový dech starší ženy, která mu dýchala do obličeje.

"Zkuste se zvednout," naléhala na něho laskavě. Viděl, že je to zdravotní sestra. Skutečná sestra: na prsou neměla našité žádné módní srdíčko; jen mosaznou sesterskou jmenovku kombinovanou s modrou barvou - bylo na ní jméno.

"Já jsem Dotty," řekla mu sestra; bylo jí nejméně šedesát.

"Díky, Dotty," vypravil ze sebe Garp. "Díky."

Držela ho za ruku a rychlým krokem ho vyvedla zbývajícím davem. Když byl s ní, zřejmě mu nikdo nehodlal ublížit. Nechali ho odejít.

"Máte peníze na taxíka?" zeptala se ho sestra jménem Dotty před auditoriem zdravotnické školy.

"Ano, myslím, že mám," odpověděl Garp. Podíval se do své hrozně kabelky; náprsní taška zůstala vevnitř. A paruku - ještě rozcuchanější - pořád svíral pod paží. Garpovy vlastní šaty měla Roberta a Garp marně vyhlížel, jestli se náhodou nevynoří z budovy prvního feministického pohřbu na ulici.

"Nasad'te si paruku," radila mu Dotty, "nebo vás budou pokládat za nějakého transvestitu." Nasazoval si paruku a zápasil s ní; pomohla mu. "Na transvestity jsou lidé šíleně suroví," dodala Dotty. Vyndala si z šedivých vlasů několik vlásenek a Garpovi paruku na hlavě slušněji upravila. "Ty drápance na tváři," řekla mu, "brzy přestanou krváčet." Ze schodiště před auditoriem zdravotnické školy Garpovi hrozila vysoká žena, která by mohla soupeřit s Robertou; neříkala však ani slovo. Asi taky stoupenkyně Ellen Jamesové. Začínaly se tam shromažďovat další ženy a Garp měl obavy, jestli neuvažují, zda by nebylo záhodno podniknout otevřený útok. Na okraji skupiny stálo jako podivné zjevení nějaké děvče, vlastně odrostlé dítě; byla to pískově plavá dívka s pronikavými očima barvy kávy zaschlé na podšálku - vypadaly jako oči požívače narkotik anebo někoho, kdo musel dlouho a úporně plakat. Garp zůstal pohledem těch očí přimrazen a naplněn strachem - působila, jako by byla skutečně šílená, jako mladistvá narkomanka využívaná jako idol ženského hnutí, s revolverem v obrovité kabelce. Sevřel v ruce svou vlastní ohyzdnou kabelku, protože si uvědomil, že tam má v náprsní tašce plno úvěrových legitimací a průkazných lístků; měl dost na hotovosti, aby mohl dojet taxíkem na letiště, a na úvěrovou legitimaci si může koupit letenku do Bostonu a takřikajíc až na srdce své zbýající rodiny. Toužil, kdyby se mohl zbavit těch nápadných prsů, ale ulpívaly na něm, jako by se s nimi přímo narodil - a jako by se dokonce narodil i v tom místy těsném a místy pytlovitém obleku - a la parašutistická kombinéza. Nic jiného však nemá a bude si s tím muset poradit. Z toho rámusu vycházejícího z auditoria zdravotnické školy si Garp uvědomoval jen jedno: že Robertou v tu chvíli nejspíš zmítá prudká debata anebo přímo boj. Ven vynesli několik lidí, kteří buď omdleli nebo utrpěli pohmožděnin; dovnitř vbíhali další policisté.

"Vaše matka byla skvělá zdravotní sestra a žena, na kterou musela být každá jiná žena hrdá," řekla mu sestra jménem Dotty "Určitě musela být i dobrá matka."

"To byla," přikývl Garp.

Sestra mu zavolala taxíka; naposledy ji viděl, jak odchází z okraje chodníku a kráčí zpátky do auditoria zdravotnické školy. Ostatní ženy na schodišti před budovou, které předtím vypadaly tak hrozně, zřejmě neměly zájem jí nějak ubližovat. Přijížděli další policisté; Garp hledal tu podivnou dívku s očima barvy poskvrněných talířků, ale mezi ženami nebyla.

Zeptal se taxikáře, kdo je nový guvernér New Hampshiru. Garp se snažil skrýt hloubku svého hlasu, ale taxikáře zvyklého na excentričnosti jeho zaměstnání zřejmě Garpův hlas ani zjev nepřekvapoval.

"Byla jsem za hranicemi," řekl Garp.

"Nic jste nezmeškala, holčičko," řekl mu taxikář. "Ta děvka se sesypala."

"Sally Devlinová?" zeptal se Garp.

"Ruply jí nervy, všechno to bylo vidět v televizi," ličil taxikář. "To ji rozhodila ta vražda, že nebyla s to se ovládnout. Měla řeč, ale nemohla z místa, víte?"

Připadala mi jako idiot," horlil taxikář. "Z té by přece žádná guvernérka nemohla být, když se nedovede ani ovládnout."

A před Garpem se začalo rýsovat pozadí prohry té ženy. Ten odporný úřadující guvernér nejspíš podotkl, že neschopnost slečny Devlinové ovládnout své city je prostě "typicky ženská". Zostuzena předvedením svých citů vůči Jenny Fieldsové, nebyla Sally Devlinová prostě shledána pro práci guvernéra schopnou, ať už to byla činnost sebepochybnější.

Garp se styděl. Styděl se za ostatní lidi.

"Podle mého soudu," pokračoval taxikář, "muselo k tomu zastřelení tak jako tak dojít, aby lidi viděli, že ženská prostě takový místo zvládnout nemůže, chápete?"

"Nežvaňte a jed'te," okřikl ho Garp.

"Koukejte, zlato," řekl taxikář. "Já si žádný urážky dávat líbit nemusím."

"Jste kretén a idiot," pustil se do něho Garp, "a jestli nebudete držet hubu, než mě zavezete na letiště, řeknu policajtovi, že jste mě chtěl osahávat."

Taxikář šlápl na plyn a chvíli jel v zuřivém mlčení a doufal, že bezhlavá jízda pasažérku vyděsí.

"Jestli nezpomalíte," varoval taxikáře Garp, "řeknu policajtovi, že jste mě chtěl znásilnit."

"Kurva pošahaná," nadával taxikář, ale zpomalil a k letišti dojel bez jediného slova. Spropitné vysázel Garp na kapotu a jedna mince se zakutálela mezi kapotu a blatník. "Kurvy baby," utrl se taxikář.

"Kurvy chlapi," řekl Garp a se smíšenými pocity si uvědomil, že splnil svou povinnost, aby válka mezi pohlavími pokračovala.

Na letišti se Garpa vyptávali na jeho expresní průkaz a žádali nějakou další identifikaci. Samozřejmě že se ho také ptali na iniciály T. S. Úřednice vystavující u leteckých linek letenku zřejmě nebyla v nejbližším kontaktu se světem literatury - takže nevěděla, kdo T. S. Garp je.

Vystavovatelce letenky sdělil, že T. znamená Tillie a S. Sarah.

"Takže Tillie Sarah?" řekla úřednice. Byla to mladá žena a zřejmě jí bylo to Garpovo podivně atraktivní a vyložené kurví vzezření proti srsti. "Nechcete nic uložit, nemáte s sebou žádné zavazadlo?" ptali se Garpa.

"Ne, nic," odpověděl.

"Máte plášť?" zeptala se ho letuška a také ho pohledem blahosklonně hodnotila.

"Žádný plášť," odpověděl Garp. Letuška sebou při zvuku jeho hlubokého hlasu trhla. "Nemám žádné kabelky ani tašky na pověšení," řekl jí s úsměvem. Cítil, že všechno, co má, jsou jen ty jeho prsy - a sunul se celý skrčený a snažil se je zadržovat zpátky. Jenomže to vůbec nijak nešlo.

Když si vybral sedadlo, ihned si k němu přisedl nějaký muž. Garp hleděl okénkem ven. K letadlu ještě pospíchali pasažéři. Uviděl mezi nimi tu přízračnou pískově plavou dívku. Neměla plášť a neměla ani žádné zavazadlo. Jen tu obrovitou kabelku -tak velkou, že by v ní mohla být ukrytá i bomba. Garp jako by matně tušil přítomnost Spodního výra - projevovala se jakýmsi dloubáním v boku. Podíval se do uličky, aby zjistil, kam si dívka sedne, ale pohlédl jen do rozšklebené tváře chlapa, který si přisedl k němu na místo u uličky.

"Až poletíme, snad bych vám," pravil chlap zkušeně, "mohl objednat něco k pití, co vy na to?" Jeho malá očka posazená blízko u sebe mířila na zkroucený zip Garpovy napnuté tyrkysové kombinézy.

Garp cítil, že ho přemáhá zvláštní pocit nespravedlnosti. O tuhle anatomii se nikoho neprosil. Toužil po klidné chvíli, kdy by si mohl promluvit s tou příjemnou Sally Devlinovou, neúspěšnou kandidátkou guvernérského úřadu za stát New Hampshire. Byl by jí řekl, že je jí na to mizerné místo škoda.

"Teda vy máte šaty," pravil Garpovi rozšklebený soused.

"Běžte se vycpat," utrl se Garp. Nakonec byl synem ženy, která pořezala dotěru v bostonském biografu - před lety, už dávno.

Muž se pokoušel zvednout, ale nemohl; bezpečnostní pás ho nějak nechtěl pustit. Bezradně se na Garpa podíval. Garp se naklonil uvězněnému muži přes klín; zalykal se vlastním parfémem, který na něho, jak si vzpomněl, Roberta vyplácala v obrovském množství. Popadl za bezpečnostní pás a podařilo se mu jej napravit, aby fungoval, a muže z pasti vyprostil. Potom Garp zavrčel muži hrozivým šepotem do zrudlého ucha: "Až poletíme, zajochu, můžeš si to jít sám vyhulit na hajzl!" pošeptal vyděšenému muži.

Jenže když muž z Garpovy společnosti zmizel, místo u uličky zůstalo prázdné a zvalo další pasažéry. Garp hleděl vyzývavě na prázdné sedadlo, připraven uzemnit nevraživým pohledem každého dalšího muže, který by se chystal na sedadlo usednout. Ale osoba, která se k němu přiblížila, jeho okamžitou sebejistotou náraz otřásla. Byla velice hubená, měla kostnaté dívčí ruce a v nich svírala obrovitou kabelku. Ani se Garpa nejdřív nezeptala; prostě si vedle něho sedla. Spodní výr dnes vypadá jako hodně mladá dívka, uvažoval Garp. Když sáhla do kabely, Garp ji chytil za zápěstí a vytáhl jí ruku a položil do klína. Dívka nebyla silná a v ruce žádný revolver nedržela; ani nůž. Garp spatřil jen blok a tužku s gumou okousanou až téměř na dřevo.

"Promiňte," zašeptal. Jestli není vražedkyně, pak Garp věděl, kdo nebo co asi je. "Proč já mám život věčně plný lidí s poničenou řečí?" napsal jednou. "Anebo je to pouze tím, že jsem spisovatel a všímám si kolem sebe všech vadných hlasů?" Ta nenásilnická bludná duše v letadle vedle něho cosi spěšně napsala na lístek, který mu podala.

Ano, ano," řekl unaveně. "Jste stoupenkyně Ellen Jamesové." Ale dívka se kousla do rtů a zavrtěla hlavou. Vtiskla mu papír do ruky.

Jmenuji se Ellen Jamesová, sděloval Garpovi lístek. A nejsem stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové. "Tak vy jste ta Ellen Jamesová?" zeptal se jí, přestože to bylo zbytečné, a Garp to dobře věděl - stačilo se na ni podívat a byl by to poznal. Věk přesně odpovídal; ještě nedávno to bylo to jedenáctileté dítě,

které znásilnili a zbavili jazyka. Ty špinavě vyhlížející oči barvy pocákaných podšálků zblízka vůbec nebyly špinavé; byly prostě podlité krví, pravděpodobně od nespavosti. Spodní ret měla celý rozedraný; vypadal jako ta guma na tužce - okousaný. Psala mu ještě něco.

Přijela jsem z Illinois. Rodiče zahynuli nedávno při autohavárii. Přijela jsem na východ, abych se setkala s vaší matkou. Napsala jsem jí dopis a ona mi skutečně odpověděla! Napsala mi úžasnou odpověď. Pozvala mě, abych zůstala s ní. Taky mi řekla, abych si přečetla všechny vaše knihy. Garp obracel ty titěrné stráněčky z poznámkového bloku a jen přikyvoval a usmíval se. Ale pak vaši matku zabili!

Z obrovité kabelky vytáhla Ellen Jamesová velký hnědý kapesník, do kterého se vysmrkala.

Bydlela jsem společně s jednou skupinou žen v New Yorku. Ale znám už příliš mnoho stoupenkyň hnutí Ellen Jamesové. Víc nikoho nemám; dostávám stovky vánočních pohlednic. psala. Počkala, až si Garp řádek přečte.

"Ano, ano, to asi určitě dostáváte," řekl Garp, jako by ji chtěl pobídnout.

Šla jsem samozřejmě i na pohřeb. Šla jsem, protože jsem myslela, že tam budete. Věděla jsem, že přijдете, psala; ustala a usmívala se na něho. Pak skryla obličej do špinavého hnědého kapesníku.

"Vy jste mě chtěla vidět?" zeptal se Garp.

Zuřivě přikyvovala. Vytáhla z obrovité kabelky pomačkaný výtisk Světa podle Bensenhavera.

Nejlepší příběh znásilnění, jaký jsem v životě četla, napsala mu Ellen Jamesová. Garp sebou až trhl.

Víte, kolikrát jsem tu knihu přečetla?

napsala. Podíval se do jejích usazených očí plných obdivu. Zavrtěl hlavou, němě jako stoupenkyně Ellen Jamesové. Dotkla se jeho tváře; měla v rukou jakousi dětskou neohrabanost. Nastavila mu prsty, aby si je spočítal. Všechny na jedné ruce a ,téměř všechny na druhé. Přečetla tu hroznou knihu osmkrát.

"Osmkrát," zašeptal Garp.

Přikývla a usmála se na něho. Usadila se v tu chvíli pohodlně na sedadle, jako by se její život naplnil, teď když seděla vedle něho en route do Bostonu - když nemohla být s ženou, které se tak obdivovala, že podnikla celou tu cestu z Illinois, tak byla aspoň s jejím jediným synem a ten jí bude muset stačit.

"Studovala jste?" zeptal se jí Garp.

Ellen Jamesová zvedla jeden ušmudlaný prst; zatvářila se nešťastně.

"Jeden rok?" přeložil si Garp její gesto. "Ale nelíbilo se vám to. Nebylo to ono, co?"

Dychtivě přikyvovala.

"A čím chcete být?" zeptal se jí a jen tak tak se zadržel, aby nedodal: Až budete dospělá.

Ukázala na něho a začervenala se. Dokonce se dotkla jeho obrovských prsů.

"Spisovatelkou?" hádal Garp. Celá se uvolnila a usmívala se; její obličej jako by mu sděloval: vždyť jí

rozumí tak snadno. Garp cítil, jak se mu stahuje hrdlo. Připadala mu jako některé z těch ztracených dětí, o nichž četl: těch, které nemají protilátky - postrádají přirozenou imunitu proti chorobám. Pokud nežijí život v igelitových pytlích, umírají na první obyčejné nastuzení.

A před ním je právě Ellen Jamesová z Illinois, venku ze svého pytle.

"Oba rodiče zahynuli?" zeptal se jí. Přikývla a znovu se kousla do rozhrzaného rtu. "Žádnou jinou rodinu nemáte?" ptal se dál. Zavrtěla hlavou.

Věděl, co by byla matka udělala. Věděl také, že Helena proti tomu nic mít nebude; a Roberta samozřejmě bude jako vždycky ochotně pomáhat. A s ní všechny ty ženy, které utrpěly zranění a byly svým způsobem vyléčeny.

"No teď ale rodinu už máte," řekl Garp Ellen Jamesové; držel ji za ruku a až sebou trhl, když slyšel svou nabídku. Jako by zaslechl ozvěnu matčina hlasu, tu její roli z laciného televizního seriálu: Dobrodružství hodné zdravotní sestry.

Ellen Jamesová zavřela oči, jako by omdlela radostí. Když jí letuška požádala, aby se připoutala bezpečnostním pásem, neslyšela; Garp jí ho upevnil. Celý ten krátký let do Bostonu dívka psala všechno, co měla na srdci.

Nenávidím stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové, napsala.

Já sama bych to nikdy neudělala.

Otevřela pusku a ukázala na široký prázdný prostor. Garp jako by se až stáhl do sebe.

Já chci mluvit; chci říct všechno,

psala Ellen Jamesová. Garp si všiml, že mozolnatý palec a ukazovák ruky, kterou psala, jsou skoro dvakrát tak velké jako tytéž neužívané orgány na druhé ruce; měla od psaní vyvinutý tak obrovský mozolnatý sval, jaký ještě neviděl. Ellen zřejmě netrpí žádnou písářskou křečí, uvažoval Garp.

Slova mi pořád a pořád přicházejí,

psala. Řádek po řádku čekala na jeho souhlas. Vždy kývl a ona pokračovala. Vypsala mu celý svůj život. Jakou měla na střední škole profesorku angličtiny, na které jediné jí záleželo. Napsala mu o matčině ekzému. O fordu mustangovi, s kterým jezdil otec příliš rychle.

Četla jsem všechno,

psala mu. Garp jí řekl, že Helena je taky velká čtenářka; myslel si, že Ellen Jamesová se bude Heleně líbit. Dívka působila velice nadějně.

Kdo byl váš oblíbený spisovatel, když jste byl ještě kluk?

"Joseph Conrad," odpověděl Garp. Souhlasně vzdychla.

U mě to byla Jane Austenová.

"To je hezké," přikývl Garp.

Na Loganově letišti kráčela téměř ve spánku; Garp ji kormidloval uličkami a nechal ji opřenou u pultů, zatímco vyplňoval formulář nezbytný při půjčení auta.

"T. S.?" zeptal se ho úředník u půjčovního pultu. Jeden falešný prs Garpovi padal do strany a úředníka jako by naplňovaly obavy, že celé to tyrkysové tělo se před ním rázem sesype.

Když auto mířilo po temné silnici na sever ke Steeringu, spala Ellen Jamesová na zadním sedadle stočená do klubíčka jako koťátko. V zpětném zrcátku si Garp všiml, že má oloupané koleno a že si ve spánku cumlá palec.

Nakonec to byl pro Jenny ten pravý pohřeb; od matky jako by synovi došlo jakési poselství. On je najednou tady a dělá někomu vlastně zdravotní sestru. Ale co bylo ještě závažnější: Garp nakonec pochopil, v čem spočíval matčin talent; měla správné instinkty - Jenny Fieldsová dělala vždycky, co bylo správné. Garp doufal, že někdy uvidí souvislosti mezi touto lekcí a vlastním psaním, ale to byl osobní cíl - a jak to bývá se všemi ostatními cíli, dosažení i toho dnešního bude chvíli trvat. Důležité bylo, že se Garp v tom autě jedoucím na sever do Steeringu, se skutečnou spící Ellen Jamesovou, navíc v jeho péči, rozhodl, že by se měl snažit být víc jako jeho matka, Jenny Fieldsová.

Napadlo ho, že je to myšlenka, která by ji byla velice potěšila, jen kdyby na ní byl přišel, když ještě byla na živu.

"Smrt zřejmě nerada čeká," napsal Garp, "až na ni budeme připraveni. Smrt je shovívavá a libuje si, pokud je to možné, v atmosféře dramatičnosti."

A tak Garp, jehož obranné schopnosti byly v útlumu a kterého opustil pocit přítomnosti Spodního výra - aspoň od chvíle, kdy přijel do Bostonu -, vešel do domu Ernieho Holma, svého tchána, se spící Ellen Jamesovou v náručí. Mohlo jí být asi devatenáct let, ale nesla se mu lehčeji než Duncan.

Garp nebyl připraven spatřit před televizí v Ernieho potměnlém pokoji prošedivělou tvář samotného děkana Bodgera. Starý děkan, který už měl jít brzy do penze, zřejmě přijal skutečnost, že je Garp oblečený jako kurvička, docela klidně, ale na spící Ellen Jamesovou hleděl s hrůzou.

"Je..."

"Spí," odpověděl Garp. "Kde jsou všichni?" A když vyslovil svou otázku, slyšel, jak odněkud vyskočil Spodní výr a dusá po studené podlaze tichého domu.

"Pokoušel jsem se vám dovolat," řekl mu děkan Bodger. "Ernie už to má odbyto."

"Srdce?" hádal Garp.

"Ano," odpověděl Bodger. "Heleně dali něco, aby mohla usnout. Je nahoře. A já si myslel, že bych měl zůstat, dokud nedorazíte - víte: totiž kdyby se probudily děti a něco potřebovaly. Aby ji nerušily. Je mi toho všeho líto, Garpe. Tyhle věci někdy přicházejí hrozně naráz, nebo aspoň to tak vypadá."

Garp věděl, jak měl Bodger rád jeho matku. Položil Ellen Jamesovou v obývacím pokoji na gauč a vypnul chorobně sinavou televizi, jejíž světlo zbarvovalo dívčinu tvář do modra.

"Ve spánku?" zeptal se Garp Bodgera a stahoval si paruku. "Našel jste Ernieho tady?"

Chudák děkan zřejmě znervózněl. "Byl nahoře na posteli," pravil Bodger. "Volal jsem nahoru, ale věděl jsem, že tam budu muset jít za ním a sám ho tam najít. Než jsem všechny zavolal, trochu jsem ho upravit."

"Upravit?" řekl Garp. Rozepnul zip těch strašlivých tyrkysových šatů a la parašutistická kombinéza a strhl si prsy. Starý děkan se domníval, že to je běžné cestovní přestrojení slavného spisovatele.

"Prosím vás, nikdy to Heleně neříkejte," pravil Bodger.

"Co jí nemám říkat?" zeptal se Garp.

Bodger vytáhl časopis - zpod vzduché vesty. Byl to výtisk časopisu Do ní, kde otiskli první kapitolu Světa podle Bensenhavera. Časopis vypadal velice opotřebovaně a poničeně.

"Ernie si ho zrovna prohlížel, víte," řekl Bodger. "A přitom se mu zastavilo srdce."

Garp si vzal od Bodgera časopis a představil si scénu smrti. Ernie Holm masturboval nad obrázky rozevřených bobříků a selhalo mu srdce. Za Garpových dnů na Steeringu se vyprávěl vtip, že tohle je nejlepší způsob, jak "zaklepat bačkorama". Takže Ernie přesně tak odešel a laskavý Bodger trenérovi natáhl kalhoty a schoval časopis před jeho dcerou.

"Musel jsem to říct doktorovi, který ho prohlížel, víte," dodal Bodger.

Garpovi se myslí přelila jako závrativá vlna škodolibá metafora z matčiny minulosti, ale děkanovi se o ní nezmínil. Chlípnost sráží dalšího muže na kolena! Ernieho samotářský život na Garpa působil depresivně.

"A vaše matka," vzdychl Bodger a potřásl přitom hlavou v chladném světle linoucím se ze svítlny na verandě po temných cestičkách a trávnících steeringské školy. "Vaše matka, to byl výjimečný člověk," přemítal staroch. "Opravdový bojovník," pravil svým útržkovitým způsobem, ale s hrdostí. "Ještě mám schované některé vzkazy, co psala Stewartu Percymu."

"Vy jste k ní byl vždycky hodný," připomněl Garp.

"Ta byla stokrát cennější než jeden Stewart Percy, víte, Garpe," řekl Bodger.

"To byla," přikývl Garp.

"Víte, že ten už si to taky odbyl?" řekl mu Bodger.

"Špekoun Štěpán?" zeptal se Garp.

"Včera," odpověděl Bodger. "Po dlouhé nemoci - však víte, co to obvykle znamená, ne?"

"Ne," odpověděl Garp. Nikdy o tom nepřemýšlel.

"Obvykle je to rakovina," odpověděl Bodger zasmušile. "Měl ji dlouho."

"To je mi líto," řekl Garp. Myslel na Pú a samozřejmě na Cushie. A na svého dávného soupeře Tropa, jehož ucho ve snách dosud cítil v ústech.

"Budou menší zmatky se steeringskou kaplí," vysvětloval Bodger. "Helena vám to poví, ta o tom ví. Za Stewarta je obřad dopoledne; za Ernieho později během dne. A jistě je vám známá ta záležitost s

Jenny?"

"Jaká záležitost?"

"S tím památníkem?"

"Panebože, ne," odpověděl Garp. "Památník, tady?"

"Víte, jsou tu teď děvčata," řekl Bodger. "Měl bych říct ženy," dodal s potřásáním hlavy. "Nevím; jsou strašlivě mladé. Pro mě jsou to děvčata."

"Studentky?"

"Ano, studentky," odpověděl Bodger. "Děvčata se usnesla, že nemocnici pojmenují po ní."

"Nemocnici?" zeptal se Garp.

"Totiž, nikdy neměla jméno, víte," vysvětloval Bodger. "Většina budov tu má nějaké jméno."

"Nemocnice Jenny Fieldsové," pronesl Garp otupěle.

"Docela hezké, ne?" zeptal se Bodger; nebyl si příliš jist, jestli si to Garp taky myslí, ale Garpovi to bylo jedno.

Během dlouhé noci se malá Jenny probudila jednou; když se Garp zvedl od Helenina teplého spícího těla, viděl, že Ellen Jamesová už plačící dítě objevila a ohřívá mu láhev. Z úst Ellen Jamesové, v kterých nebyl jazyk, vycházely podivné zvuky broukání a vměnění, jaké se hodí k dětem. V letadle Garpovi napsala, že v Illinois pracovala v jeslích, takže o dětech všechno znala a dovedla dokonce vydávat i zvuky jako ony.

Garp se na ni usmál a šel si zpátky lehnout.

Ráno pověděl Heleně o Ellen Jamesové a hovořili spolu o Erniem.

"Bylo dobře, že odešel ve spánku," řekla Helena. "Když si pomyslím na tvou matku."

"Ano, ano," přizvukoval Garp.

Představili Ellen Jamesové Duncana. Jeden jednoooký a druhý bez jazyka, to se ta rodinka dává pěkně dohromady, pomyslel si Garp.

Když volala Roberta, aby jim vylíčila, jak ji zatkli, pověděl jí Duncan - který byl nejméně unavená mluvící bytost v domě - o Ernieho srdeční mrtvici.

Helena našla Garpovy šaty a la kombinéza a obrovskou vycpanou podprsenku v kuchyňském koši na odpadky; zřejmě ji to rozveslilo. Ty třeshňově lesklé botky jí ve skutečnosti seděly líp než Garpovi, ale stejně je vyhodila. Ellen Jamesová si řekla o ten zelený šátek a Helena děvče vzala na nákupy, že jí pořídí ještě nějaké šatstvo. Duncan si řekl o paruku, kterou mu dali a kterou - ke Garpově rozhořčení - měl na hlavě skoro celé dopoledne.

Volal děkan Bodger, jestli jim nemůže být nějak k užitku.

Do domu zašel také muž, který byl novým ředitelem oddělení pro materiální zabezpečení steeringové školy a chtěl si důvěrně pohovořit s Garpem. Ředitel dotyčného oddělení Garpovi sdělil, že Ernie žil ve školní budově, a jakmile se to bude Heleně hodit, měly by se Ernieho věci vystěhovat. Garp pochopil, že původní dům Steeringovy rodiny, dům Midge Steeringové-Percyové, byl před lety navrácen škole, při kteréžto příležitosti se dokonce uspořádala jakási slavnost. Garp řekl řediteli oddělení pro materiální zabezpečení, že doufá, že Heleně poskytnou k vystěhování aspoň tolik času co Midge.

"My tu barabiznu prodáme," sdělil ředitel Garpovi důvěrně. "Je to krám, víte."

Rodinný dům Steeringů, pokud se Garp pamatoval, nikdy žádný krám nebyl.

"Ale ta historie!" poznamenal Garp. "Myslel jsem, že byste na něm mohli mít zájem - nakonec to byl dar."

"Instalatérské záležitosti jsou v strašlivém stavu," líčil ředitel. Naznačil, že s pokračující senilitou nechali Midge i Špekoun Štěpán celý dům hrozně zchátrat. "Je to možná hezký starý dům a vůbec," pokračoval mladý ředitel, "ale škola musí hledět kupředu. Historie tady máme kolem sebe až dost. Nemůžeme přece zabředat s bytovými fondy v dějinách. Potřebujeme především víc budov, které škola může použít. Ať už by se s tím starým sídlem udělalo cokoli, vždycky to bude zase jen rodinný dům."

Když Garp Heleně oznámil, že steeringovský dům prodají, Helena se sesypala. Samozřejmě že plakala především pro otce a vůbec, ale myšlenka, že steeringová škola dokonce ten nejnádhernější dům jejich dětství vůbec nechce, na Garpa i na Helenu působila nesmírně depresivně.

Pak musel Garp zajít do steeringové kaple za varhaníkem, dojednat, aby Erniemu nehráli stejnou hudbu, jakou budou hrát ráno Špekounovi Štěpánovi. Heleně na tom záleželo; byla rozrušená, a tak se Garp vůbec té zdánlivě zbytečné pochůzce nevzpíral.

Steeringová kaple byla přičaplý pokus o tudorovskou stavbu; kostel byl tak zarostlý břečťanem, že to vypadalo, jako by se dral ze země a pokoušel se prorazit spleť větví. Když Garp nahlížel do zatuchlé kaple, coudal nohavice Wolfova tmavého proužkovaného obleku pod patami - nikdy-totíž oblek k pořádnému krejčímu neodnesl, ale pokusil se založit si nohavice sám. První vlna šedivé varhanní hudby ovanula Garpa jako dým. Myslel si, že přišel dost brzy, ale ke své hrůze zjistil, že pohřeb Špekouna Štěpána už začal. Účastníci pohřbu byli staří a Garp nikoho nepoznával - byli to ti přestárlí příslušníci komunity steeringové školy, kteří chodili na pohřby všem, jako by předjímal s jakousi dvojí sympatií svůj vlastní pohřeb. Účast na téhle smrti byla dána hlavně skutečností, že Midge byla z rodiny Steeringů. Stewart Percy přece jen měl několik přátel. Kostelní lavice jako by byly zjizveny postavami vdov; malé černé kloboučky se závojíčky vypadaly na temenech těch starých žen jako temné pavučinové příkrovy.

"To jsem rád, že jste tady, čoveče," oslovil Garpa nějaký muž v čemém. Garp vklouzl téměř nepozorován do poslední lavice; chtěl tam přechkat přes obřad a pak si promluvit s varhaníkem. "Na rakev máme voňák ruce mihn," vysvětloval muž a Garp ho poznal - byl to řidič pohřebního vozu z pohřebního ústavu.

"Já máry nenosím," zašeptal Garp.

"To musíte," odbyl ho řidič, "nebo ho vodtat' nedostanem. Je udělanej."

Řidič pohřebního vozu byl cítit doutníky, ale Garpovi stačilo rozhlédnout se ve steeringové kapli po lavicích grošovaných sluncem, aby viděl, že ten člověk má pravdu. Těch několik mužských hlav jako by na něho pomrkávalo jen bílými vlasy nebo pleší; přes lavice viselo za držadla aspoň třináct čtrnáct holí. Stály tu dvě kolečkové židle.

Garp neucukl, když ho řidič vzal za ruku.

"Tvrдили, že tady bude víc chlapů," stěžoval si řidič, "ale nikdo schopnej se tady nevokázal."

Zavedl Garpa do přední lavice na druhé straně od místa vyhrazeného pro rodinu zemřelého. Ke Garpově hrůze zjistili, že tam leží natažený nějaký děda, a tak řidič Garpovi pokynul, aby si šel sednout do percyovské lavice, kde se ocitl vedle Midge. Garpovi blesklo hlavou, jestli ten děda natažený vedle není jen další mrtvola, která čeká, až přijde na řadu.

"To je strýček. Harris Stanfull," pošeptala Midge Garpovi a kývla hlavou směrem ke spáči, který přes uličku skutečně vypadal jako mrtvola.

"Strýček Horác Salter," opravil ji muž sedící po druhém boku Midge. Garp poznal Stewieho Druhého, zarudlého tlust'ocha - nejstarší percyovské dítě a jediného žijícího syna. Měl cosi společného s alumiem v Pittsburghu. Stewie Druhý Garpa neviděl od té doby, co Garpovi bylo pět let; nejevil žádné známky, že by si uvědomoval, kdo Garp je. Ani Midge nedávala najevo, že by vůbec kohokoli poznávala. Scvrklá a bělovlasá, ve tváři hnědé skvrny velikosti a barvy nelouskaných burských oříšků. Midge měla v hlavě nějaký třas a hlava jí v lavici poskakovala, že to vypadalo, jako by se kuře rozhlíželo, kde co klovnout.

Jedním pohledem Garp zjistil, že rakev na márách bude muset zvládnout Stewie Druhý, řidič pohřebního vozu a on. Měl pochyby, že to dokáže. To je strašné, být takhle nemilován! pomyslel si při pohledu na šedou loď, kterou připomínala rakev Stewarty Percyho - naštěstí zavřená.

"Je mi líto, mladý muži," šeptala Midge Garpovi, s rukou spočívající na jeho paži, jako by mu tam usedl nějaký percyovský rodinný papoušek. "Nevzpomínám si na vaše jméno," pravila se senilní blahosklonností.

"Mhm," řekl Garp. V hlavě mu vyskočila dvě jména, "Smith" a "Jones", takže ze sebe vykoktal cosi mezi nimi: "Smoans." Jméno překvapilo jak Midge, tak jeho samého. Stewie Druhý se nijak nepozastavil.

"Pan Smoans?" řekla Midge.

"Ano, Smoans," přikývl Garp. "Smoans, ročník 61. Měl jsem pana Percyho na dějiny." Pacifik z mé strany.

"Ach ano, pane Smoans. To je od vás velice pozorné, že jste přišel," pravila Midge.

"Zarmoutilo mne, když jsem se tu zprávu dověděl," pravil pan Smoans.

"Ano, všechny nás to zarmoutilo," pravila Midge a nenápadně se rozhlédla poloprázdnou kaplí. Celá tvář jako by se jí roztrásla nějakou křečí a volná kůže na lících jako by vydávala tichý plácavý zvuk.

"Mami," napomenul jí Stewie Druhý.

"Ano, ano, Stewarte," řekla. Pak se Midge znovu obrátila na pana Smoanse: "Je to škoda, že tu nemohly být všechny naše děti."

Garp samozřejmě věděl, že Dolfimu už jeho přepínané srdce dávno vypovědělo, že William zahynul ve válce, že Cushie se stala obětí snahy počít. Garp také matně věděl, kde je právě nebohá Pú. K jeho úlevě Bainbridge Percyová v rodinné lavici nebyla. A tam v té lavici patřící Percyům si Garp vzpomněl na

jiný den.

"Kam všichni půjdeme, až zemřeme?" zeptala se jednou Cushie Percyová matky. Špekoun Štěpán řihl a odešel z kuchyně. Byly tam všechny Percyovy děti: William, na kterého čekala válka; Dolfi, jehož srdce se obalovalo tukem; Cushie, která nebyla s to reprodukovat a jejíž životadárné vejcovody se měly zauzlit; Stewie, který se později dal na aluminium, a jen pámbů ví, co se pak stalo s Pú. Byl tam i malý Garp - v té pompézní kuchyni obrovského, velkolepého rodinného domu Steeringů.

"No po smrti," začala Midge Steeringová vysvětlovat dětem - i malému Garpovi - "se všichni dostaneme do takového obrovského domu, podobného, jako je tenhle."

"Ale většího," ozval se Stewie Druhý vážně.

"To doufám," řekl William s obavami. Dolfimu vůbec nedošlo, o čem se hovoří. Pú ještě nebyla natolik stará, aby se účastnila hovoru. Cushie řekla, že tomu nevěří - jenom pámbů ví, kam se Cushie dostala.

Garp pomyslel na ten obrovský, velkolepý rodinný dům Steeringů - který je teď na prodej. Uvědomil si, že ho chce koupit.

"Pane Smoansi?" šňouchla do něho Midge.

"Hm," ozval se Garp.

"Rakev, čoveče," zašeptal mu řidič pohřebního vozu: Stewie Druhý, který se vzdouval vedle Garpa, se vážně zahleděl na obrovskou rakev, jež v tu chvíli skýtala příbytek ostatkům jeho otce.

"Potřebujeme čtyry," pravil řidič. "Nejmíň čtyry."

"Ne, já to na jedné straně zvládnú sám," ujišťoval ho Garp.

"Pan Smoans vypadá, že je silný," pravila Midge. "Není sice nijak zvlášť velký, ale silný, to ano."

"Mami," pravil Stewie Druhý.

"Ano, ano, Stewarte," řekla Midge.

"Potřebujem čtyry. S tím se nedá nic dělat," trval na svém řidič.

Garp tomu nevěřil. On to uzvedne.

"Vy dva na jednom konci," řekl, "a už to pojede."

Ke Garpově sluchu se neslo tiché mručení smutečních hostů na pohřbu Špekouna Štěpána, vytřeštěně zírajících na rakev, jíž zřejmě nepůjde pohnout. Ale Garp si věřil. Tam uvnitř je přece jen smrt; samozřejmě že to bude těžké - bude v tom i váha jeho matky, Jenny Fieldsové, váha Erniero Holma i malého Walta (ten mu připadal ze všech nejtěžší). Bůhví kolik všichni vážili dohromady, ale Garp zaujal místo na jednom konci rakve se Špekounem Štěpánem, která mu připadala jako silně ozbrojený vrtulník. Byl připraven.

Jako ten nezbytný čtvrtý se přihlásil děkan Bodger.

"Rozhodně mě nenapadlo, že vás tady najdu," pošeptal Bodger Garpovi.

"Znáte se s panem Smoansem?" zeptala se Midge děkana.

"Smoans, 61," pravil Garp.

"Aha, ano, Smoans, jistě," pravil Bodger. A ten lovec holubů, ten křivonohý šerif steeringské školy zvedl spolu s Garpem a ostatními svůj díl rakve. A tak poslali Špekouna Štěpána do jiného života. Anebo do jiného domu, doufejme že většího.

Bodger a Garp se táhli za loudajícími se smutečními hosty, kteří se třaslavým krokem belhali k autům, jež je měla převézt na steeringský hřbitov. Když se přestárlí hosté vytratili, Bodger vzal Garpa do Busterova Snack baru a grilu, kde si sedli ke kávě. Bodger už to zřejmě pokládal za Garpův zvyk, že se na večer přestrojuje a mění pohlaví a během dne že si dává jiné jméno.

"Víte, Smoansi," pravil Bodger, "třeba se vám teď život zklidní a vy budete šťastný a bude se vám dobře dařit."

"Aspoň snad se mi bude dobře dařit," přikyvoval Garp.

Garp úplně zapomněl požádat varhaníka, aby při obřadu za Ernieho Holma neopakoval hudbu, kterou hrál Špekounovi Štěpánovi. Garp si však hudby stejně nevšiml, takže kdyby se opakovala ani by to nepostřehl. A Helena na prvním obřadu nebyla; rozdíl by stejně tedy nepoznala. A jak Garp věděl, ani Ernie.

"Proč s námi chvíli nezůstanete?" zeptal se Bodger Garpa a rozmáchl se silnou ouřezkovitou rukou směrem ke kalným oknům Busterova Snack baru a grilu a naznačil areál steeringské školy. "Špatné to u nás skutečně není," pravil

"Já žádnou jinou školu neznám," řekl Garp neutrálně. Garp věděl, že matka si kdysi Steering zvolila, aspoň jako místo pro výchovu dětí. A také věděl, že Jenny Fieldsová měla správné instinkty Vypil kávu a srdečně potřásl děkanu Bodgerovi rukou. Měl před sebou ještě jeden pohřeb. Pak s Helenou uváží budoucnost.

18 Zvyky Spodního výra

Přestože dostala Helena z katedry angličtiny velice srdečné pozvání, nebyla v otázce vyučování na Steeringu rozhodnutá.

"Myslel jsem si, že chceš zase učit," pravil Garp, ale Helena měla chuť chvíli přece jen počkat, než přijme místo na škole, na kterou se v jejím dívčím věku dívky nepřijímaly.

"Možná až bude Jenny dost stará, aby tam sama mohla chodit," řekla Helena. "Mezitím budu šťastná, když si budu moct číst, jen číst." Garp spisovatel lidem, kteří četli tolik jako Helena, jednak záviděl a jednak nedůvěřoval.

Avšak čím dál tím víc se u obou projevovala bázlivost, která jim dělala těžkou hlavu; vždyť o svém životě přemýšleli s takovým opatrnictvím, jako by už skutečně byli staří lidé. Samozřejmě, že Garp měl vždycky onu obsesi chránit své děti; teď konečně viděl, že Jennina stará představa žít pořád dál se svým synem nebyla nakonec tak abnormální.

Garpovi se rozhodli, že zůstanou na Steeringu. Peněz mají, kolik kdy budou potřebovat; Helena nemusí dělat nic, když nechce. Ale Garp cítil potřebu něco dělat.

"Budeš psát," řekla mu unaveně Helena.

"Nějakou dobu ne," odpověděl Garp. "Možná že už nikdy. Aspoň nějaký čas ne."

To Heleně opravdu připadlo jako známka poněkud předčasné senility, ale dospěla tak daleko, že s ním sdílela jeho úzkostlivost - jeho touhu udržet si, co má, včetně zdravého rozumu - a věděla, že on s ní zase sdílí zranitelnost manželské lásky.

Neřekla mu nic, když šel na steeringskou katedru atletiky a nabídl se, že by vzal místo po Erniem Holmovi. "Nemusíte mi platit," řekl jim. "O peníze mi nejde; chci jenom dělat instruktora zápasení." Samozřejmě museli připustit, že by svoje zaměstnání vykonával zdárně. Projekt, který měl na počátku tak mohutný program, by se bez náhrady za Ernieho zhroutil.

"Vy nechcete žádné peníze?" zeptal se vedoucí katedry atletiky.

"Já žádné peníze nepotřebuju," řekl mu Garp. "Potřebuju něco dělat - aby to nebylo psaní." Mimo Helenu nikdo nevěděl, že T. S. Garp se naučil na tomto světě vykonávat pouze dvě věci: dovedl psát a dovedl zápasit.

Helena byla tedy možná jediná, která věděla, proč (v daném okamžiku) nemůže psát. Její teorii měl později vyjádřit kritik A. J. Harms, který tvrdil, že Garpovo dílo postupně oslabovaly stále užší a užší paralely s jeho osobní historií. "S narůstáním autobiografických prvků v jeho díle se prostor jeho tvorby stále zužoval, navíc mu právě tato okolnost vyhovovala stále méně. Jako kdyby si uvědomoval, že jeho tvůrčí práce se pro něho stává osobně stále bolestnější - ty sondy do vlastních vzpomínek - a jeho dílo ztrácí na hloubce a v každém smyslu se v něm projevuje slábnoucí fantazie," psal Harms. Garp ztratil svobodu představovat si ve své fantazii život pravdivě, což tak záhy slíbil sám sobě i nám všem svým brilantním dílkem "Penzión Grillparzer". Podle Harmse dovede být Garp nyní pravdivý jen ve vzpomínání, a tato metoda - na rozdíl od představování prostřednictvím fantazie - je pro něho nejen psychologicky nebezpečná, ale především daleko méně plodná.

Avšak Harmsovo dodatečné pozorování nebylo nic těžkého; Helena věděla, že tohle je Garpův problém už od onoho dne, kdy přijal místo instruktora na Steeringské škole. Oběma bylo jasno, že se nikdy nemůže vyrovnat Erniemu, ale jeho program bude mít jistě úroveň a Garpovi zápasníci vždycky víckrát vyhrájí, než prohrají.

"Zkus pohádky," navrhla mu Helena; myslela na jeho psaní častěji než on sám. "Zkus si něco vymyslet, celou tu věc - úplně si něco vymysli." Nikdy neřekla: "Něco jako 'Penzión Grillparzer'"; nikdy se o tom nezmínila, i když věděla, že teď s ní už souhlasí: nic lepšího nenapsal. Smutné zároveň bylo, že šlo právě o jeho první dílo.

Kdykoli se Garp pokoušel psát, viděl jen obyčejná nerozvinutá fakta svého života: šedivé parkoviště v New Hampshiru, tichou nehybnost Waltova tělička, lesklé kazajky lovců a jejich červené čepice - a asexuální farizejský fanatismus Pú Percyové. Tyhle obrazy k ničemu nevedly. Spoustu času trávil prací kolem nového domu.

Midge Percyová se nikdy nedověděla, kdo koupil její rodinné sídlo a její dar Steeringské škole. Jestliže to někdy Stewie Druhý zjistil, byl aspoň natolik moudrý, že to nepověděl matce, jejíž vzpomínku na Garpa zatlačila čerstvější vzpomínka na milého pana Smoanse. Midge Steeringová Percyová zemřela v

sanatoriu pro stárnoucí v Pittsburghu; patrně vzhledem k práci v oblasti aluminia musel Stewie Druhý umístit matku do sanatoria nedaleko místa, kde se všechn jeho kov vyráběl.

Bůhví co se stalo s Pú.

Staré steeringovské sídlo, jak je mnozí členové Steeringové komunity nazývali, si Helena s Garpem upravili po svém. Jméno Percy rychle vybledlo; Midge většina lidí teď ve vzpomínkách zmiňovala jako Midge Steeringovou. Garpův nový dům byl nejluxusnější obydlí na Steeringu i v okolí, a když steeringští studenti prováděli areálem školy své rodiče nebo budoucí studenty, jen zřídka říkali: "a zde bydlí spisovatel T. S. Garp. Byl to původně dům Steeringův, postavený asi roku 1781." Studenti byli zábavnější a obvykle říkali: "A tady žije náš instruktor na zápas." A rodiče se po sobě s úctou podívali a budoucí studenti se ptali: "Je zápas na Steeringu významný sport?"

Garp si říkal, že z Duncana bude záhy student na Steeringu; byla to nezkalená radost, na kterou se těšil. Postrádal sice Duncanovu přítomnost v zápasnickém sále, ale byl šťasten, že si hoch svoje místo našel: plavecký bazén - kde se buď jeho povaha nebo jeho zrak či obojí cítily naprosto jako doma. Duncan zápasnický sál občas navštívil, zabalený do ručníků a rozťresený z bazénu; usadil se na měkkou žíněnku pod parním topením a vyhříval se.

"Tak jak je?" ptal se ho Garp. "Nejseš moc mokrej? Nepomáčeš mi žíněnku, ano?"

"Ne, nepomáčím," odpovídal Duncan. "Je mi fajn."

Častěji do zápasnického sálu zavítala Helena. Četla všechno znovu a chodila si do zápasnického sálu číst - "Je to, jako když by člověk četl v sauně," říkala často - a tu a tam zvedla oči od čtení, když se ozvalo nějaké příliš hlasité zuchnutí nebo bolestivý výkřik. Jediná svízel při čtení v zápasnickém sále byla pro Helenu okolnost, že se jí věčně zamlžovaly brýle.

"Jsme už ve středním věku?" zeptala se jednou večer Helena Garpa v jejich nádherném domě, z jehož předního salónu viděli za jasných večerů osvětlené čtverce oken v nemocnici Jenny Fieldsové a odkud mohli přehlédnout temně zelený trávník až k osamělému nočnímu světlu nade dveřmi nemocničního přístavbu - již hodně vzdáleného -, kde Garp žil jako dítě.

"Panebože," ozval se Garp. "Ve středním věku? Vždyť my jsme už na penzi - ano, na penzi. Střední věk jsme úplně přeskočili a rovnýma nohama jsme se dostali do světa těch postarších."

"Nemáš z toho depresi?" zeptala se ho Helena šetrně.

"Ještě ne," odpověděl Garp. "Až mě to bude deprimovat, začnu dělat něco jiného. Vůbec prostě něco začnu dělat. Řekl bych, Heleno, že máme oproti ostatním lidem pořádný náskok. Můžeme si dovolit dost dlouhé přerušení utkání."

Helenu začínala unavovat Garpova zápasnická terminologie, ale nakonec s ní vyrůstala; nebyl to pro ni žádný problém. A přestože Garp nepsal, zdálo se Heleně, že je šťastný. Po večerech Helena četla a Garp se díval na televizi.

Garpovo dílo si vydobylo prazvláštní proslulost, ne úplně neodpovídající jeho přání a jeho představě, ale rozhodně podivnější, než jakou si představoval John Wolf. Přestože Garpa i Johna (Wolfa vyvádělo z míry, jak je Svět podle Bensenhavera po stránce politické obdivován i zatracován, proslulost knihy způsobovala, že se čtenáři, byť i z důvodů pomýlených, vraceli ke Garpovu dřívějšímu dílu. Garp zdvořile odmítal pozvání hovořit na univerzitách, kde po něm zřejmě chtěli, aby předváděl jedno či druhé

stanovisko k takzvaným ženským otázkám; stejně tak odmítal hovořit o svém vztahu k matce a jejímu dílu a "sexuálním rolím", které připisoval různým charakterům ve svých knihách. Říkal tomu "destrukce umění prostřednictvím sociologie a psychoanalýzy", Ale téměř stejný počet pozvání ho žádal, jestli by ze své tvorby nepředčítal; tu a tam některá pozvání tohoto druhu přijímal - zvlášť bylo-li to někam, kam chtěla jet Helena.

S Helenou byl Garp šťastný. Už jí nevěrný nebyl; ta myšlenka mu přišla na mysl jen zřídka. Možná právě setkání s Ellen Jamesovou ho nakonec vyléčilo, že se na dívky takto přestal dívat. Pokud šlo o ostatní ženy Helenina věku a starší - projevoval Garp pevnou vůli, která mu nečinila žádné obtíže. Tělesná žádost již jeho život ovlivnila až dost.

Když se Ellen Jamesová, kterou znásilnili a zbavili jazyka v jedenácti letech, nastěhovala ke Garpům, bylo jí devatenáct roků. Ihned se stala Duncanovou starší sestrou a členkou té fyzicky postižené společnosti, ke které se Duncan ve vši plachosti přiražoval. Byli si nesmírně blízcí. Ellen Jamesová pomáhala Duncanovi s domácími úkoly, protože byla sčtělá a dovedla dobře psát. Duncan zase v Ellen vzbudil zájem o plavání a fotografování. Garp jim na steeringském sídle vybudoval temnou komoru a tam trávili ve tmě celé hodiny a vyvolávali a vyvolávali - což provázelo Duncanovo nepřetržité brebentění o clonách a o světle a Elleniny neartikulované zvuky úú aáá.

Helena jim koupila filmovací kameru a Ellen s Duncanem společně napsali scénář a sami si zahráli ve vlastním filmu -v příběhu slepého prince, jemuž se částečně navrátí zrak, když políbí mladou uklízečku. Princ se však vrátí vidění jen do jednoho oka, protože uklízečka mu dovolí pouze polibek na tvář. Zdráhá se dovolit komukoli, aby ji políbil na rty, protože přišla o jazyk. Přes všechny handicap a nutné kompromisy uzavře mladý pár manželství. Celý příběh se vypráví prostřednictvím pantomimy a titulků, které napsala Ellen. Nejlepší na filmu, jak se později vyjádřil Duncan, je skutečnost, že trvá pouhých sedm minut.

Ellen Jamesová znamenala pro Helenu také velkou pomoc s malou Jenny. Ellen i Duncan byli zkušení opatrovníci děvčátka, které Garp bral v neděli odpoledne do zápasnického sálu; tam se, jak říkal, naučí chodit a běhat a padat, aniž si ublíží, i když Helena tvrdila, že zíněnka v dítěti může vzbudit klamný dojem, že svět pod našima nohama je polotuhá houba.

"Ale přesně to člověk pocít'uje," pravil Garp.

Od té doby, co přestal psát, byl v jeho životě jediný trvalý vztah s třetími plochami: vztah k Robertě Muldoonové. Avšak Roberta sama nebyla zdrojem toho tření. Když Jenny Fieldsová zemřela a zmizela ze světa, zjistil Garp, že její nemovité vlastnictví bylo obrovské a že Jenny, jako by chtěla syna potrestat nějakým soužením, ho ustanovila vykonavatelem svých posledních přání, pokud šlo o její fantasticky nahromaděný majetek a sídlo pro ženy po úrazech, které žily v Dog's Head Harbor.

"Proč já?" hulákal Garp. "Proč ne ty," ječel na Robertu. Roberta Muldoonová se cítila dosti dotčená, že to nebyla ona.

"Nemám ponětí. Skutečně, proč ty?" přizvukovala. "Ze všech lidí zrovna ty!"

"To mě tak chtěla dostat," usoudil Garp.

"Anebo tě chtěla naučit přemýšlet," uvažovala Roberta. "To přece byla tak dobrá matka!"

"No páni!" vyrážel Garp.

Týdny dumal nad jedinou větou, kterou Jenny formulovala své záměry, jak použít její peníze a jak využít jejího přímořského domu.

Chci zůstat místo, kde by se mohly ženy, které toho jsou hodny, zdárně vzpamatovávat a kde by mohly být samy sebou, podle sebe.

"No páni!" divil se Garp.

"Nějaká nadace?" hádala Roberta.

"Nadace Jenny Fieldsové," navrhl Garp ihned pojmenování.

"To je něco úžasného!" pravila Roberta. "Ano. finanční podpora ženám - a místo, kam by se mohly uchýlit."

"Kam by se mohly uchýlit a dělat tam co?" zeptal se Garp. "A dostávat podpory, které budou sloužit čemu?"

"Kam by mohly jít se vzpamatovat, pokud' to potřebují, nebo kam by mohly jít a být samy mezi sebou, pokud' to potřebují," vysvětlovala Roberta. "A psát, jestli takovou činnost vyvíjejí - anebo malovat."

"Anebo domov pro svobodné matky?" nadhodil Garp. "Podporu, aby se ,mohly vzpamatovat'? No páni!"

"Ber to vážně!" napomenula ho Roberta. "Je to důležité. CoPak to nevidíš? Jenny chtěla, abys pochopil, že někdo něco potřebuje, chtěla, abys musel řešit takovéhle problémy."

"A kdo rozhodne, které ženské jsou toho hodné," zeptal se Garp. "No páni, mami!" vykřikl. "Za tyhle hovadiny bych ti snad dovedl zakroutit krkem."

"Ty musíš rozhodnout," řekla mu Roberta. "A to tě donutí myslet."

"Co takhle ty?" zeptal se Garp. "Tohle je přece záležitost blízká především tobě, Roberto."

Roberta byla jasně rozpolcená. Sdílela s Jenny Fieldsovou touhu vychovávat Garpa a ostatní muže ve věci oprávněnosti a komplexnosti ženských požadavků. Ale zároveň věděla, že Garp by si v té záležitosti počínal strašně, a taky věděla, že ona sama by to naopak zvládala velice dobře.

"Budeme to dělat společně," navrhla Roberta. "Přesně řečeno, ty to budeš vést a já ti budu radit. Když si budu myslet, že děláš chybu, vždycky ti to řeknu."

"Roberto," ozval se Garp, "ty mi přece pořád říkáš, že dělám chyby."

Roberta ho v nejlepším rozmaru políbila na rty a bouchla ho do ramene - obojí tak vehementně, že nadskočil.

"Ježíšikriste," hekl.

"Nadace Jenny Fieldsové!" volala Roberta. "To bude nádhera!"

A tak bylo v životě T. S. Garpa zachováno ono tření, bez něhož - ať už bylo jakéhokoli druhu - by byl T.

S. Garp ztratil zdravé smysly a přestal by chápat svět. Právě tření drželo Garpa při životě, když nepsal; Roberta Muldoonová a nadace Jenny Fieldsové mu opět to tření poskytly.

Roberta se stala správkyní nadace Jenny Fieldsové sídlící přímo v Dog's Head Harbor; dům sám se ihned proměnil v spisovatelskou kolonii, rekonvalescenční středisko a kliniku porodnického poradenství - a několik mansard s dobrým osvětlením poskytl světlo a samotu malířkám. Když se ženy dověděly, že existuje nadace Jenny Fieldsové, spousta jich začala uvažovat, kdo si podporu zaslouží. I Garp o tom přemýšlel. Všechny žadatelky psaly Robertě, která shromáždila menší štáb žen, jenž Garpovi střídavě projevoval přízeň a nepřízeň - ale ať bylo, jak bylo, vždycky se s ním přely. Dvakrát měsíčně se tento štáb kurátorek s Robertou v čele shromáždil v přítomnosti nasupeného Garpa a vybíraly z žadatelek.

Za pěkného počasí sedali na postranní verandě Jennina sídla, v té příjemné uklidňující místnosti, i když Garp tam stále častěji odmítal chodit. "Všechny ty pošahané rezidentky," říkal Garp. připomínají mi úplně jiné časy." Takže se pak scházeli ve Steeringu, ve steeringském rodinném sídle, v domě instruktora zápasu, kde to Garpovi ve společnosti těch divých žen přece jen vyhovovalo o něco líp.

Daleko nejvíc by mu bylo bez pochyby vyhovovalo, kdyby se s nimi se všemi mohl setkat v zápasnickém sále. I když i tam by ho byl někdejší Robert Muldoon, jak Garp dobře věděl, donutil bojovat o každý bod.

Žadatelka č. 1048 se podepsala Charlie Pulaski.

"Myslel jsem, že to mají být ženy," poznamenal Garp. "Domníval jsem se, že aspoň jedno kritérium je pevné."

"Charlie Pulaski ale je žena," sdělila Garpovi Roberta. "Jenom jí pořád všichni říkají Charlie."

"Já bych byla názoru, že tohle už ji stačí diskvalifikovat," prohlásila jedna z kurátorek. Byla to Marcia Foxová, hubená vyzáblá básnířka, s kterou Garp často křížil meče, přestože se jejím básním obdivoval. Tak jazykově úsporný nikdy být nedokázal.

"Co chce Charlie Pulaski?" zeptal se Garp podle ustáleného rituálu. Některé žadatelky chtěly jenom peníze, jiné chtěly žít nějakou dobu v Dog's Head Harbor. Některé chtěly spoustu peněz plus pokoj v Dog's Head Harbor, a nastálo.

"Chce jenom peníze," odpověděla Roberta.

"Na změnu jména?" zeptala se Marcia Foxová.

"Chce odejít z místa a psát knihu," upřesňovala Roberta.

"No páni," pravil Garp.

"Doporučte jí, ať v tom zaměstnání zůstane," navrhla Marcia Foxová; patřila k těm spisovatelům, kteří nesnášejí ostatní spisovatele i všechny rádoby spisovatele.

Marcia dokonce nesnáší ani mrtvé autory," řekl Garp Robertě.

Ale Marcia i Garp rukopis předložený slečnou Charlie Pulaski oba přečetli a shodli se, že by se dotyčná měla držet jakéhokoli zaměstnání, které se jí namane.

Žadatelka č. 1073, docentka mikrobiologie, chtěla také volno ze zaměstnání, aby mohla napsat knihu.

"Román?" zeptal se Garp.

"Studii v molekulární virologii," informovala ho dr. Joan Axeová; jí samé udělili na Duke University Medical Center volno, aby mohla bádát. Když se jí Garp zeptal, oč jde, odpověděla mu záhadně, že ji zajímají "neviditelné choroby krevního řečiště".

Žadatelka č. 1081 měla nepojištěného manžela, který se zabil při havárii letadla. Zbyly jí tři děti, všechny pod pět let, a ona prý musí absolvovat dalších patnáct semestrálních hodin, aby získala akademický titul M. A. v oboru francouzština. Chce se vrátit do školy, získat diplom a najít si slušné zaměstnání; na to potřebuje peníze - a poměrný počet místností v Dog's Head Harbor pro své děti a jejich opatrovnici.

Výbor kurátorek rozhodl jednomyslně, že se dotyčné má poskytnout dostatek peněz, aby mohla dosáhnout řečeného akademického titulu, a že se jí bude platit stálá pečovatelka o děti; ale děti, pečovatelka a ona sama budou muset žít tam, kde se ta žena rozhodne dostudovat. Dog's Head Harbor není určen pro děti a jejich pečovatelky. Jsou tam ženy, které by mohly -- kdyby spatřily nebo zaslechly jedno jediné dítě - taky zešilet. Jsou tam ženy, jejichž životy právě opatrovnice dětí rozvrátily.

Toto byl na rozhodování snadný případ.

Č. 1088 působilo problémy. Byla to rozvedená manželka muže, který zabil Jenny Fieldsovou. Má tři děti, z nichž jedno je v polepšovně pro děti do dvanácti let, a podporu na ně přestala pobírat, jakmile jejího manžela, vraha Jenny Fieldsové, zastřelila salva newhampshirské státní policie a rány z pušek lovců, kteří se v autech pohybovali po parkovišti.

Zesnulý Kenny Truckenmiller byl rozvedený necelý rok. Před přáteli se vyjádřil, že placení na děti mu snad zlomí hřbet; hnutí za ženská práva, jak se vyjadřoval, manželku tak zkurvilo, že se s ním rozvedla. Právnička, která jejich záležitost dostala na starost a vyřídila ji ve prospěch paní Truckenmillerové, byla sama rozvedená Newyorčanka. Kenny Truckenmiller mlátil manželku nejmiň dvakrát týdně téměř po třináct let a při řadě příležitostí své tři děti fyzicky i mentálně týral. Ale paní Truckenmillerová toho sama o sobě mnoho nevěděla a ani nevěděla, na jaká práva by si mohla činit nároky, až si přečetla autobiografii Jenny Fieldsové, Sexuálně podezřelá. To ji přivedlo na myšlenku, že za to utrpení jejího každodenního bití a za týrání dětí nese vlastně hlavní vinu Kenny Truckenmiller; po třináct let se domnívala, že to je její problém a její "životní úděl".

Za manželčinu sebevychovu vinil Kenny Truckenmiller ženské hnutí. Paní Truckenmillerová měla vždy vlastní zaměstnání, byla kadeřnicí v newhampshirském městě North Mountain. A tou zůstala i poté, co soud donutil Kennyho, aby se odstěhoval z domu. Ale teď když už Kenny nejezdil s nákladním vozem u městské správy, začínala mít paní Truckenmillerová dost velké obtíže, aby obstarala dostatek prostředků pro rodinu pouhým kadeřničením. Ve své téměř nečitelné žádosti psala, že jen kvůli tomu, aby "vyšla", se musela kompromitovat a že o další takové kompromitování ve své budoucnosti opravdu nestojí.

Paní Truckenmillerová, která v souvislosti se svou osobou nikdy neužila křestního jména, si uvědomovala, že nenávisť vůči jejímu manželovi musí být nesmírná, a že proto bude výbor kurátorek proti ní nejspíš zaujat. Zcela prý pochopí, jestliže se rozhodnou ji ignorovat.

John Wolf, který byl (proti své vůli) čestným členem výboru a byl ceněn pro svou bystrost ve finančních záležitostech, ihned prohlásil, že si rozhodně nemohou přát lepší i širší reklamu pro nadaci Jenny Fieldsové, než když "té nešťastné ženě osobně spřízněné s Jenniným vrahem" udělí, oč žádá. To se ihned rozletí; ukáže se tak nepolitický charakter smyslu nadace; určitě se to vyplatí, soudil John Wolf, v tom

smyslu, že nadaci to přinese nevídané sumy na donacích.

"S donacemi jsme na tom ale stejně docela dobře," manévroval Garp.

"A co když je to obyčejná kurva?" usoudila o nešťastné paní Truckenmillerové Roberta; všichni na ni zůstali hledět. Roberta měla oproti nim jednu výhodu: byla s to myslet zároveň jako žena i jako člen mužstva Philadelphia Eagles. "Jen chvíli uvažujte," řekla Roberta. "Dejme tomu, že je to prostě kurvička, osoba, která se kompromituje a kompromitovala napořád - a nijak zvlášť si to nebere. Pak budeme najednou jenom pro legraci; to bychom si nadrobili!"

"Takže potřebujeme posudek o charakteru," pravila Marcia Foxová.

"Někdo se za ní musí vypravit, promluvit s ní," navrhl Garp. "Zjistit, jestli je to čestná žena a jestli se snaží žít samostatně."

Všichni na něho zůstali hledět.

"Hm," ozvala se Roberta. "Jestli ona je kurva nebo není, to já zjišťovat nebudu."

"Ne, ne," vyhrkl Garp. "Já taky ne."

"Kde je v New Hampshiru North Mountain?" zeptala se Marcia Foxová.

"Já taky ne," řekl John Wolf. "Já už jsem byl z New Yorku tak jako tak moc dlouho pryč."

"No páni," řekl Garp. "Co když mě pozná? Lidi mě poznávají, víte?"

"Pochybuju, že by vás poznala," usoudila Hilma Blochová, psychiatrická sociální pracovnice, která byla Garpovi protivná. "Lidi, kteří mají silnou motivaci číst autobiografie takového rázu, jako napsala vaše matka, málokdy přitahují romány - to jen tak čistě náhodou. Jestli třeba četla Svět podle Bensenhavera, pak jen pro to, kdo jste. A to nemusel být ještě dostatečný důvod, aby knihu dočetla; s největší pravděpodobností - a taky když uvážíme skutečnost, že je to nakonec kadeřnice - by při četbě zůstala někde trčet a nečetla by dál. A vaši fotografii na přebalu by si taky nezapamatovala -- tak trochu vaši tvář, ale jenom matně (jistěže se váš obličej v novinách a ve zprávách objevil, ale opravdu jen kolem Jenniny vraždy). A tou dobou všude ukazovali především obličej Jenny. Takováhle ženská se hodně dívá na televizi; ta nemá svět v knihách. Silně pochybuju, že by tahle ženská nosila v hlavě vaši fotografii."

John Wolf jen zakoulel očima a odvrátil od Hilmy Blochové pohled. Dokonce i Roberta zakoulela očima.

"Děkuji vám, Hilmo," řekl Garp klidně. Bylo rozhodnuto, že paní Truckenmillerovou navštíví Garp a "zjistí o jejím charakteru něco konkrétnějšího".

"Aspoň zjistěte její křestní jméno," pravila Marcia Foxová.

"Ta se určitě jmenuje Charlie," řekla Roberta.

přešli k přehledným zprávám: kdo právě žije v Dog's Head Harbor, komu pobyt končí, kdo se má nastěhovat. A jaké tu jsou problémy, pokud vůbec nějaké jsou.

Byly tu dvě malířky - jedna v jižní mansardě, jedna v severní. Malířka z jižní mansardy záviděla malířce ze severní mansardy světlo a čtrnáct dní se spolu nemohly shodnout; u snídani spolu nepromluvíly ani slovo

a pak se obviňovaly ohledně ztracené pošty. A tak dále. Potom se z nich zřejmě staly milenky. Od té chvíle malovala pouze malířka ze severní mansardy - studie malířky z jižní mansardy, která stála své přítelkyni v tom dobrém světle modelem. Její nahota, kterou bylo možno v horní části domu spatřit, vadila přinejmenším jedné spisovatelce, otevřeně antilebicitně založené dramatičce z Clevelandu, která prý nemohla kvůli hukotu vln spát. Zřejmě jí vadilo milování malířek; ostatní ji lícily jako "přemrštěnou", ale její stížnosti ustaly, když jednou jedna další spisovatelka sídlící v Dog's Head Harbor navrhla, aby všichni hosté usídlení v domě předčítali nahlas pasáže z autorčiny rozepsané hry. Což se s obecným zdarem konalo a horní patra domu byla opět šťastná.

Druhá spisovatelka, dobrá povídkářka, kterou před rokem Garp nadšeně doporučil, se měla ze sídla již stěhovat; její lhůta pobytu končila. Kdo přijde do jejího pokoje?

Žena, jejíž tchyně vyhrála po sebevraždě snažina manžela opatrovnictví jejích dětí?

"Já vám říkal, abyste ji nepřijímali," pravil Garp.

Dvě stoupenkyně Ellen Jamesové, které se prostě jednoho dne objevily?

"Moment, počkejte," zarazil je Garp. "Co to má být? Stoupenkyně Ellen Jamesové? Že se objevily? To se přece nedovoluje."

"Jenny je sem vždycky brala," pravila Roberta. "Jenže teď je teď," prohlásil Garp.

Ostatní členové výboru s ním víceméně souhlasili; stoupenkyním Ellen Jamesové se nikdo zvlášť neobdivoval - nikdy tomu tak nebylo a jejich radikalismus (nynější) připadal všem čím dál tím zastaralejší a velice patetický.

"Je to už skoro tradice," pravila Roberta. Vyličila dvě "staré" stoupenkyně Ellen Jamesové, které se sem vrátily po nějaké zlé době prožité v Kalifornii. Před několika lety v Dog's Head Harbor pobývaly; návrat pro ně znamená, argumentovala Roberta, jakýsi sentimentální způsob uzdravení.

"Ježiši, Roberto," vyrazil ze sebe Garp. "Těch se musíš zbavit."

"Byli to lidi, o jaké se tvoje matka vždycky postarala," namítla Roberta.

"Ty aspoň budou zticha," pravila Marcia Foxová, jejíž jazykovou úspornost Garp obdivoval. Ale jen Garp se zasmál.

"Myslím, že bys je měla přimět, aby odešly, Roberto," pravila dr. Joan Axeová.

"Ony skutečně pocít'ují odpor vůči celé ostatní společnosti," řekla Hilma Blochová. "To by mohlo být nakažlivé. Na druhou stranu však jsou vlastně esencí ducha tohoto místa."

John Wolf zakoulel očima.

"Je tady ta doktorka, co studuje souvislost mezi potratovostí a rakovinou," pravila Joan Axeová. "Co s ní?"

"Ano, tu dejte do prvního patra," radil Garp. "S tou jsem se už setkal. Ta vystraší kdekoho, kdo bude chtít nahoru, že bude zadělané až za ušima." Roberta se zamračila.

Dolejšek sídla Dog's Head Harbor byl nejrozsáhlejší: byly tu dvě kuchyně a čtyři koupelny se vším všudy; dole mohlo spát v nerušeném soukromí až dvanáct osob a ještě tu byly různé konferenční místnosti, jak je teď nazývala Roberta - v dobách Jenny Fieldsové to byly salóny a obří studovny. A taky obrovitá jídelna, kde se ve dne v noci mohlo podávat jídlo, kde se shromažďovala pošta a kam se uchylovali všichni, kdo toužili po společnosti.

Byly to v Dog's Head Harbor nejspolečnější prostory, většinou nevhodné pro spisovatelky a malířky. Jak se Garp vyjádřil, nejlépe se hodily pro potenciální sebevrahy, "protože tady by se spíš musely ty ženské utopit v moři, než skákat z okna".

Avšak Roberta vedla sídlo mateřskou, i když silnou rukou bývalého ragbyového hráče na křídle; dovedla každému vymluvit téměř všechno, a když to se jí nedařilo, přemohla každého silou. A také si daleko úspěšněji než Jenny udělala své spojence z místní policie. Občasné případy nešťastlivkyň, které policie sebrala někde na samém břehu moře anebo zmožené pláčem na dřevěných chodnících ve vesnici, vždycky šetrně navrátila Robertě. Všichni policisté v Dog's Head Harbor byli ragbyoví fanoušci, naplnění úctou k bývalému Robertu Muldoonovi a jeho nezkrotné hře v útoku i k jeho obávanému blokování v poli.

"Chtěl bych navrhnout ustanovení, aby se pomoc a výhody nadace Jenny Fieldsové nikdy nemohly udělit žádným stoupenkyním Ellen Jamesové," pronesl Garp.

"Jsem pro," souhlasila Marcia Foxová.

"To je otázka obecné diskuse," obrátila se na všechny Roberta. "Nevidím žádnou nutnost, aby platilo takové pravidlo. Nijak sice nehodlám podporovat to, co většinou shodně pokládáme za stupidní formu politického nátlaku, ale to ještě neznamená, že některá taková žena bez jazyka by skutečně nemohla potřebovat pomoc - a řekla bych, že vlastně už prokázaly nepopiratelnou potřebu někde se usadit, a můžeme očekávat, že o nich ještě uslyšíme. Jsou to lidé bezpochyby potřební."

"Jsou to blázni," prohlásil Garp.

"To je příliš obecné," pravila Hilma Blochová.

"Existují přece produktivní ženy," pravila Marcia Foxová. "které se svého hlasu nevzdávají - naopak v podstatě bojují za to, aby svého hlasu mohly použít - a já nehodlám odměňovat stupiditu a mlčení, které si lidé sami vnucují."

"V mlčení jsou přece jisté ctnosti," namítla Roberta.

"Ježíšikriste, Roberto," ozval se Garp. A pak mu v tom temném předmětu svítilo světlo. Z nějakého důvodu jej stoupenkyně Ellen Jamesové pobuřovaly dokonce víc než obraz světa, jaký si dělali takoví Kennyové Truckenmillerové; a přestože viděl, že móda stoupenkyní Ellen Jamesové rychle pohasíná, pro Garpa nepohasínala dost rychle. Chtěl, aby zmizely; ale nestačilo mu, aby jen zmizely - chtěl, aby byly zostuzeny. Již Helena mu říkala, že jeho nenávisť daleko přesahuje jejich význam.

"Je to obyčejné šílenství a hloupost, co dělají," pravila Helena. "Tak si jich nevšímej a nech je na pokoji, ne?"

Ale Garp řekl: "Zeptám se Ellen Jamesové. To je fér, ne? Zeptám se Ellen Jamesové na její názor na stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové. Ježíši, jak já bych chtěl ten její názor na ně zveřejnit. Chápete, jak jí z nich je?"

"To je příliš osobní záležitost," vyjádřila se Hilma Blochová. Všichni se s Ellen Jamesovou již setkali; všichni věděli, jak Ellen nenávidí skutečnost, že nemá jazyk, a jak nenávidí stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové.

"Pojďme od toho pryč, aspoň teď," ozval se John Wolf. "Navrhuj, abychom tu záležitost odložili."

"Do háje," vyhrkl Garp.

"Dobrá, Garpe," řekla Roberta. "Pojďme hlasovat." Všichni věděli, že by ho přehlasovali. Tím by se toho zbavili.

"Návrh беру zpátky," pravil Garp otráveně. "Ať žijí stoupenkyně Ellen Jamesové."

Ale on sám se nevzdal.

Jeho matku, Jenny Fieldsovou, zabilo šílenství. Byl to extremismus. Šlo o sobecké, fanatické a monštrózní litování sebe sama. Kenny Truckenmiller byl pouze zvláštní případ idiota: člověk skutečně věřící, který byl zároveň násilník. Byl to člověk, jenž litoval tak slepě sám sebe, že si dovedl udělat absolutní nepřátele z lidí, kteří k jeho zkáze přispívali jen svými myšlenkami.

A čím se od něho liší takové stoupenkyně Ellen Jamesové? Není jejich gesto stejně zoufalé a stejně hluché k složitosti člověka?

"Co děláš?" pravil mu John Wolf. "Vždyť ty nikoho nezabily!"

"Ještě ne," odpověděl Garp. "Jsou na to ale patřičně připravené. Jsou schopné udělat bezhlavá rozhodnutí a přitom jsou nezvratně přesvědčeny, že jsou v právu."

"Při takovém zabítí ale nejde jenom o tohle," pravila Roberta. Nechali Garpa, aby to v něm vřelo. Co jiného mohli dělat? To nebyla jedna z Garpových lepších stránek: tolerance k netolerantním. Šílení lidé ho doháněli k šílenství. Bylo to, jako kdyby se mu jejich šílenství osobně přičilo - částečně proto, že se sám tolikrát úporně snažil, aby se choval podle zdravého rozumu. Když se někteří lidé vzdali úsilí o zdravé jednání anebo když se jim to nepodařilo, Garp je podezíral, že se nesnažili dost usilovně.

"Tolerance k netolerantním je těžký úkol, který před nás staví doba," řekla Helena. I když Garp věděl, že Helena je inteligentnější a často vidí dál než on, v otázce stoupenkyň Ellen Jamesové byl zaslepený.

Samozřejmě že i ony byly zaslepené vůči Garpovi.

Nejradikálnější kritika Garpa - pokud šlo o jeho vztah k matce a o jeho vlastní díla - přicházela právě od různých stoupenkyň Ellen Jamesové. Jelikož ho doháněly k zlosti, vyléval si vlastní zlost i na nich. Bylo těžké pochopit, proč to všechno vzniklo, ale Garp se stal mezi feministkami kontroverzní záležitostí hlavně proto, že ho popichovaly stoupenkyně Ellen Jamesové - a že Garp na oplátku popichoval je. Z téhož důvodu měla řada feministek Garpa ráda, ale stejně tak ho řada nesnášela.

Pokud jde o stoupenkyně Ellen Jamesové a jejich city vůči Garpovi, tak jejich vztah nebyl o nic komplikovanější než jejich symbolika: vlastní useknutý jazyk za useknutý jazyk Ellen Jamesové.

Bylo ironií náhody, že tuto dlouhotrvající studenou válku vystupňovala právě Ellen Jamesová.

Měla ve zvyku stále ukazovat Garpovi, co napsala - četné povídky, vzpomínky na rodiče, na Illinois, své básně, své bolestivé analogie na nemohoucnost mluvit i hodnocení vizuálního umění a plavání. Psala moudře a zručně a s pronikavou energií.

"Ellen to má v sobě," říkal Garp neustále Heleně. "Má schopnosti, ale má také vášně. A věřím, že bude mít i životní energii."

Zmíněné slovo "životní energie" nechala Helena projít bez zvláštního povšimnutí, neboť se bála, že Garp se sám něčeho podobného už vzdal. Určitě i on měl schopnosti a vášně; ale Helena se obávala, že se vydal příliš úzkou stezkou - něco ho svedlo špatným směrem - a pouze ona životní energie by mu umožnila vyrůst opět ve všech ostatních ohledech.

To ji naplňovalo smutkem. Helena si v dané chvíli pořád myslela, že by jí k spokojenosti stačilo cokoli, kvůli čemu by Garp dovedl vzplanout - zápasení, dokonce třeba i stoupenkyně Ellen Jamesové. Helena totiž věřila, že energie plodí energii - a domnívala se, že dřív nebo později Garp zase začne psát.

Takže když Garpa tak vzrušil esej, který mu ukázala Ellen Jamesová, Helena se do celé záležitosti nijak zvlášť nemíchala. Esaj se jmenoval: "Proč nejsem stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové," od Ellen Jamesové. Byl působivý a dojemný a Garpa pohnul k slzám. Rekapitulovalo se v něm její znásilnění a jak těžce je nesla a jak těžce je nesli její rodiče; ve světle jejího vyprávění vypadalo to, co dělaly stoupenkyně Ellen Jamesové, jako plytké, naprosto politické napodobení velmi osobního traumatu. Ellen Jamesová říkala, že stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové jen prodlužují její muka; udělaly z ní velice veřejnou oběť. Samozřejmě že Garpa zvlášť dojímaly veřejné případy.

A řečeno zcela nezaujatě, ty lepší stoupenkyně Ellen Jamesové si skutečně kladly za cíl hlavně uvést ve známost onu obecnou hrůzu, která tak brutálně ohrožovala ženy a dívky. Pro řadu stoupenkyň Ellen Jamesové nebylo napodobení oné úděsné likvidace jazyka aktem "zcela politickým". Bylo to krajně osobní ztotožnění. Samozřejmě že v některých případech byly stoupenkyně Ellen Jamesové ženy, které byly také znásilněny; chtěly pak vyjádřit svůj pocit, jako by jim chyběl jazyk. Měly dojem, že ve světě mužů jako by jim někdo navždy zavřel ústa.

Nikdo by se neodvážil popírat, že v té organizaci je plno šilenců. Byly by to nepopřely ani některé stoupenkyně Ellen Jamesové samy. Obecně platilo, že to je buřičská politická skupina feministických extremistek, které často zlehčují seriózní počínání ostatních žen a ostatních feministek kolem. Ale útok Ellen Jamesové vůbec nebral na vědomí občas se vyskytnuvší výrazné individuality hnutí, stejně tak jako skupina sama nebrala na vědomí samu Ellen Jamesovou - to znamená, že vůbec neuvažovala o tom, že by se takové jedenáctileté děvčátko možná bylo z té své děsivé zkušenosti rádo dostalo nenápadnější soukromou cestou.

Celá Amerika věděla, jak Ellen Jamesová přišla o jazyk, s výjimkou mladší generace, která právě dospívala a která často směšovala Ellen a stoupenkyně hnutí dohromady, což byl omyl, který se nejbolestivěji dotýkal především Ellen samé, protože to znamenalo podezření, že si tu záležitost s jazykem provedla ona.

"To byl samozřejmě ten nezbytný impuls k její zlosti," řekla Helena Garpovi v souvislosti s Elleniným esejem. "Ten esej prostě musela napsat, a když to všechno mohla vyslovit, zaručeně jí to udělalo nesmírně dobře. Tak jsem jí to taky pověděla."

"Já jsem jí řekl, že by to měla uveřejnit," poznamenal Garp.

"Ne," odmítla ho Helena. "To si nemyslím. K čemu to bude dobré?"

"K čemu dobré?" zeptal se Garp. "Je to přece pravda. A bude to dobré především pro Ellen."

"A pro tebe?" zeptala se Helena, protože věděla, že Garp touží po veřejném ponížení stoupenkyň Ellen Jamesové.

"No dobře," odpověděl, "dobře, dobře. Ale má kruci pravdu. Ty cvokyně by to měly slyšet z původního pramene."

"Ale proč?" zeptala se Helena. "Pro či dobro?"

"Dobro, dobro," hučel Garp, přestože v hloubi srdce musel cítit, že Helena má pravdu. Ellen pak poradil, aby zatím esej schovala. Ellen s Garpem ani s Helenou týden nekomunikovala.

Teprve když jim zavolal John Wolf, uvědomili si Garp s Helenou, že Ellen poslala esej jemu.

"Co s tím mám dělat?" ptal se John Wolf.

"Panebože, pošlete to zpátky," navrhovala Helena.

"Ne, kruci, ne," řekl Garp. "Zeptejte se Ellen, co chce, aby se s tím udělalo."

"Starý pontský Pilát si myje ruce," komentovala Helena.

"Co s tím chcete udělat vy sám?" zeptal se Johna Wolfa Garp.

"Já?" odpověděl John Wolf. "Mně to zvlášť nic neříká. Ale rozhodně se to zveřejnit dá. Chci říct: je to moc pěkně napsané."

"Ale to ještě není ten hlavní důvod, proč to vypadá na zveřejnění," řekl Garp, "a vy to víte."

"Hm, ani ne," odpověděl John Wolf. "Ale nevypadá to špatně, když je to všechno tak pěkně řečeno."

Ellen Johnu Wolfovi sdělila, že si přeje, aby to uveřejnil. Helena se jí to snažila vymluvit. Garp odmítl se do věci míchat.

"Samozřejmě že se tě to týká," řekla mu Helena, "a když k tomu mlčíš, víš dobře, že dosáhneš přesně toho, co chceš: aby se ten bolestivý útok uveřejnil. Nic jiného ty nechceš."

A tak Garp promluvil s Ellen Jamesovou. Snažil se působit na ni svými rozumovými vývody nadšeně - dokázat jí, proč by neměla všechny ty věci říkat veřejně. Ty ženy jsou choré, smutné, zmatené, utýrané, zneužívané ostatními a teď zneužívané dokonce i samy sebou - ale jaký smysl to má, je kritizovat? Za pět let na ně všichni zapomenou. Budou lidem podávat své lístečky a lidé se budou ptát: "Co je to stoupenkyně Ellen Jamesové? Chcete říct, že nemůžete mluvit? Že nemáte jazyk?"

Ellen vypadala nasupeně a odhodlaně.

Já na ně zapomenu! napsala Garpovi.

Ani za pět, ani za padesát let na ně nezapomenu; já si je budu pamatovat stejně, jako si pamatuju svůj jazyk.

Garp se obdivoval, jak to děvče rádo užívá starý dobrý středník. Řekl jí šetně: "Myslím, že by bylo líp, kdybys to neuveřejňovala, Ellen."

Budeš na mě mít zlost, když to udělám ? zeptala se ho.

Připustil, že by na ni zlost neměl.

A Helena?

"Helena bude mít zlost jen na mě," odpověděl jí Garp.

"Ty strašně lidi popuzuješ," řekla mu Helena v posteli. "Jsou na tebe přišerně naštvaní. Ty pobuřuješ. Měl bys toho nechat. Měl bys dělat svou práci, Garpe. Jen svou vlastní práci. Říkával jsi, jaká je politika hloupost a jak pro tebe nic neznamená. Měl jsi pravdu. Je hloupá a neznamená nic. Ty tohle všechno děláš proto, že je to lehčí než si sednout a vymýšlet něco od samého začátku. A ty to víš. Po celém domě stavíš police na knihy, vylepšuješ podlahy a hemejříš se v zahradě, pro boha věčnýho!

Copak jsem si vzala údržbáře? Čekala jsem snad někdy, že z tebe bude křížák?

Ty bys měl psát knihy a stloukání polic přenechat jiným lidem. A ty víš, že mám pravdu, Garpe."

"Máš pravdu," přikývl.

Zkoušel, jestli by si vzpomněl, jak se stalo, že se mu vybavila první věta z "Penziónu Grillparzer".

"Můj otec pracoval u Rakouské turistické kanceláře."

Odkud se vzala? Snažil se vymyslet podobné věty. Dostal ze sebe: "Chlapci bylo pět let; měl kašel, který se zdál hlubší než jeho kostnatý hrudníček." Měl především paměť a z té plynuly tyhle žvásty. Neměl už čistou fantazii.

V zápasnickém sále pracoval tři celé dny s těžkými váhami. Aby se potrestal?

"Takže další hemejření v zahradě," poznamenala Helena.

pak jí oznámil, že ho pověřili jistým posláním a že musí vykonat pro Nadaci Jenny Fieldsové cestu do North Mountain v New Hampshiru. Aby rozhodl, zdali by pomoc z nadace Jenny Fieldsové poskytnutá jistě ženě jménem Truckenmillerová nebyly vyhozené peníze.

"Další hemejření v zahradě," pravila Helena. "Další police. Další politika. Další křížácké výpravy. Tyhle věci dělají lidi, kteří nedovedou psát."

Ale Garp odejel; když volal John Wolf, aby jim oznámil, že velice čtený a rozšířený časopis hodlá uveřejnit "Proč nejsem stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové" od Ellen Jamesové, byl Garp mimo dům.

Wolfův hlas měl v telefonu tu chladnou neviditelnou rychlou ostrost jazyka kohosi tak důvěrně a dávno známého - ano, byl to hlas Spodního výra, přesně toho, pomyslela si Helena. Ale nevěděla proč, aspoň ještě to nevěděla.

Oznámila zprávu Ellen Jamesové. Helena to Ellen ihned odpustila a dokonce sama sobě dovolila, aby s ní

její vzrušení sdílela. Vyjeli si s Duncanem a malou Jenny na pobřeží. Koupili langusty - Ellen je měla hrozně ráda - a hodně ústřic, pro Garpa, který si na langusty nepotrpěl.

Šampaňské! napsala Ellen v autě.

Hodí se šampaňské k langustám a ústřicím ?

"Samozřejmě," odpověděla Helena. "To jde." Koupili šampaňské. Zastavili se v Dog's Head Harbor a pozvali Robertu na večeři.

"Kdy se táta vrátí?" zeptal se Duncan.

"Já nevím, kde je v New Hampshiru North Mountain," odpověděla Helena, "ale říkal, že se vrátí včas, aby s námi mohl povečeřet."

Mně to řekl taky, napsala Ellen Jamesová.

Nanettin salón krásy v newhampshirském městečku Nort Mountain byl ve skutečnosti kuchyň paní Kenny Truckenmillerové, jejíž křestní jméno bylo Harriet.

"Vy jste Nanette?" zeptal se jí Garp bojácně, když stál na schůdcích před domem, kde mu pod nohama křúpala bílá krusta soli a rozbředajícího bláta.

"Tady žádná Nanette není," řekla mu. "Já jsem Harriet Truckenmillerová." Za ní se v temné kuchyni vzpínal a vrčel pes; paní Truckenmillerová se snažila psovi zabránit, aby mohl na Garpa, a odstrkovala dorážející zvíře dlouhým bokem. Kuchyňské dveře držela pootevřeny vysunutým bílým zjizveným kotníkem. Na nohou měla modré trepky; postava se sice ztrácela v dlouhém županu, ale Garp viděl, že je vysoká - a také že se zřejmě koupala.

"Mhm, děláte taky pánské vlasy?" zeptal se jí.

"Ne," odpověděla.

"Ale udělala byste?" zeptal se Garp. "Já holičům nevěřím."

Kenny Truckenmillerová se podívala podezřívavě na Garpa v černé pletené lyžařské čepici, kterou měl staženou přes uši a která mu skrývala všechny vlasy, až na husté chomáčky, jež mu spadaly z krátkého krku na ramena.

"Já vám na vlasy nevidím," řekla. Sundal si čepici, pod níž se mu vlasy ježily statickou elektřinou, a zacuchávaly se ve studeném větru.

"Nechci jenom ostríhat," řekl Garp neutrálně s pohledem upřeným ženě do smutného staženého obličejce a na její měkké vrásky kolem šedých očí. Plavé vybledlé vlasy měla na natáčkách.

"Neobjednal jste se," řekla Harriet Truckenmillerová.

Ta žena není žádná prostitutka, to viděl jasně. Byla unavená a měla před ním strach.

"No a co přesně byste s těmi vlasy chtěl?" zeptala se ho.

"Trochu zastříhnout," zahučel Garp, "a nadělat na nich pár vln."

"Vln?" zeptala se Harriet Truckenmillerová a zřejmě se snažila představit si vlny na porostu Garpových velice rovných vlasů. "Myslíte jako trvalou?" zeptala se.

"Mhm," řekl a rozpačitě si rozčuchanými vlasy projel rukou. "No co s nimi prostě svedete, víte?"

Harriet Truckenmillerová pokrčila rameny. "Musím se oblíct," řekla. Obludnému silnému psovi se podařilo prorazit silným tělem ženě mezi nohama a vystrčit širokou rozšklebenou tlamu do prostoru mezi domovními dveřmi a vánicí venku. Garp se nastražil, aby čelil útoku, ale Harriet Truckenmillerová prudce zvedla koleno a srazila zvíře ranou do čenichu. Rukou mu zakroutila volnou kůži za krkem a pes s kňučením zalezl zpátky do kuchyně.

Zmrzlý dvůr byl mozaika obrovských kusů psího trusu zamrzlých v ledu. Na dvoře stála tři auta; Garp pochyboval, jestli je některé vůbec pojízdné. Televizní anténa, která kdysi mohla být na střeše, stála teď opřená o bezové aluminiové ostění domu a z prasklého okna k ní vedly pavoučí dráty.

Paní Truckenmillerová ustoupila a otevřela Garpovi dveře, aby mohl dovnitř. Cítil, jak mu v horku od kuchyňských kamen na dřevo osychají oči; v místnosti voněly z trouby koláče a byl tu cítit šampón - kuchyň zřejmě sloužila dvojímu účelu: jednak skutečně jako kuchyň a zároveň byla vybavena drobným zařízením Harrietiny kadeřnické živnosti. Růžová výlivka s hadičkou na splachování vlasů, plechovky s rajčaty v láku, trojdílné rozkládací zrcadlo lemované rampovými žárovkami, dřevěná police s kořením a masovými přísadami, řady mastiček, vodiček a pomád. A ocelová stolička, nad níž visel na ocelovém háku fén - jako původní vynález elektrického křesla.

Pes zmizel a s ním i Harriet Truckenmillerová; odešla, aby se oblékla, a rozdrážděný pes se ztratil taky. Garp se česal a hleděl do zrcadla, jako by se pokoušel zapamatovat si sám sebe. Představoval si, že se má proměnit a stát se pro všechny nepoznatelným.

Pak se otevřely venkovní dveře a dovnitř vešel statný muž v lovecké kazajce a s červenou loveckou čepicí na hlavě; nesl plnou náruč dřeva, s kterým zamířil k bedně u kamen. Pes, jenž celou dobu ležel skrčen pod výlivkou - jen malý kousek od Garpových roztřesených kolen - rychle vyrazil proti přichozímu. Připlazil se k němu tiše, bez vrčení; muže tu zřejmě znali.

"Kuš, lehni, blázne," okřikl muž psa a pes poslechl.

"To jsi ty, Dickie?" ozvala se Harriet Truckenmillerová odkudsi z domu.

"A koho jinýho jsi čekala?" křikl na ni; pak se otočil a spatřil před zrcadlem Garpa.

"Dobrý den," pozdravil Garp. Mohutný chlap jménem Dickie na něho zůstal hledět. Byl to asi padesátník; širokou zarudlou tvář měl jakoby podrápanou od ledu a Garp ihned poznal podle zkušenosti s Duncanovým výrazem, že ten člověk má skleněné oko.

"Dobrej," řekl Dickie.

"Mám zákazníka," volala na něho Harriet.

"Vidim," odpověděl Dickie. Garp si nervózně sáhl do vlasů, jako by chtěl Dickiemu naznačit, co pro něho vlasy znamenají - že vykonal takovou dlouhou cestu do North Mountain v New Hampshiru a dorazil do Nanetina salónu krásy proto, aby se dal - jak to mohlo Dickiemu připadat - jenom ostříhat.

"Chce natočit!" volala Harriet. Dickie si nechal čepici na hlavě, ale Garp jasně viděl, že je plešatý.

"Já nevím, co vopravdu chcete, váženéj pane," zašeptal Dickie Garpovi, "ale udělají vám tady akorát vlny, nic víc. Rozumíte?"

"Já nevěřím holičům," řekl Garp.

"Já nevěřím zas vám," řekl Dickie.

"Dickie, nic neudělal," ozvala se Harriet Truckenmillerová, která si zatím oblékla trochu těsné tyrkysové kalhoty, jež Garpovi připomínaly jeho zahozenou kombinézu, a blůzu hustě potištěnou kytíčkami, jaké v New Hampshiru nikdy nerostou. Vlasy měla svázané šátkem, také s kytíčkami, které se však k těm na blůze vůbec nehodily, a trochu si nalíčila tvář, ale nijak to nepřehnala; vypadala "pěkně", jako něčí matka, která na sebe hledí a udržuje se. Garp hádal, že bude o několik let mladší než Dickie, ale jen o málo.

"Ten nechce naondulovat, Harriet," pravil Dickie. "Na co voň chce, aby si mu někdo hrál s vlasama, he?"

"Nevěří holičům," řekla Harriet Truckenmillerová. Garp nakrátko zauvažoval, jestli Dickie není holič; ale pak si řekl, že asi ne.

"Já skutečně nechci být nijak nezdvořilý," ujišťoval Garp. Viděl všechno, co potřeboval; teď už jen chtěl jít a prohlásit před výborem Nadace Jenny Fieldsové, aby dali Harriet Truckenmillerové všechny peníze, co potřebuje. "Jestli je to někomu nepříjemné," pokračoval Garp, "prosím, já na to můžu hned zapomenout." Sáhł po větrovce, kterou odložil na prázdnou židli, jenže hafan už ji zatím stáhl na zem.

"Ale prosím, můžete zůstat," zadržela ho paní Truckenmillerová. "To on Dickie jenom na mě dává pozor." Dickie vypadal zahanbeně; zůstal stát s obrovskou botou položenou přes druhou botu.

"Přinesl jsem ti suchý dříví," oznámil Harriet. "Měl jsem myslím zaklepat," špulil trucovitě pusu u kamen.

"Ale co tě to napadá, Dickie," tišila ho Harriet a láskyplně ho políbila na velkou růžovou tvář.

Odcházel z kuchyně a vrhl ještě pohled po Garpovi: "Tak ať vás pěkně ostříhá."

"Děkuju," odpověděl Garp. Když hovořil, pes lomcoval v tlamě s jeho větrovkou.

"Necháš toho!" okřikla Harriet psa; položila Garpovu větrovku zpátky na židli. "Jestli chcete, můžete jít," řekla Harriet, "ale Dickie vás už zlobit nebude. On tak na mě jenom dává pozor."

"To je váš manžel?" zeptal se Garp, i když o tom pochyboval.

"Můj manžel byl Kenny Truckenmiller," odpověděla Harriet. "Všichni to vědí, a ať jste kdo jste, určitě to víte taky."

"Ano," přikývl Garp.

"Dickie je můj bratr. Jenom o mě má strach," vysvětlovala Harriet. "Co je Kenny pryč, potloukali se tady chlapi." Posadila se vedle Garpa k pultu, na němž se leskla zrcadla, a dlouhé žilnaté ruce složila na tyrkysová stehna. Vzdychna. Když hovořila, na Garpa se nedívala. "Nevím, co jste slyšel, a je mi to jedno," pravila. "Dělám lidem vlasy - akorát to. Jestli chcete, abych vám s nima něco provedla, ráda. Ale

jenom to, nic víc," řekla Harriet. "Ať vám kdo povídal, co povídal, já se s nikým nikdy netahám. Mě zajímají jenom vlasy."

"Jenom vlasy," opakoval Garp. "Chci skutečně jenom udělat ty vlasy, nic víc."

"Tak dobře," přikývla, aniž se na něho podívala.

Pod průhledným krytem pultíku a za rámy zrcadel byly zastrkány malé fotografie. Jedna byla svatební a byla na ní Harriet Truckenmillerová s usmívajícím se manželem Kennym. Právě mrzáčili nemotorným způsobem svatební dort.

Na další fotografii byla těhotná Harriet Truckenmillerová s malým děckem v náručí; na obrázku bylo ještě jedno dítě, asi ve Waltově věku, s tváří opřenou Harriet o bok, Harriet vypadala unaveně, ale ne sklíčeně. A taky tam byla fotografie Dickieho; stáli spolu s Kennym Truckenmillerem u vyvrženého srnce pověšeného hlavou dolů na větvi nějakého stromu. Ten strom byl na dvorku před Nanettiným salónem krásy. Garp tu fotografii ihned poznal; viděl ji v nějakém celonárodním časopise po Jennině zavraždění. Fotografie měla zřejmě všem prost'áčkům předvést, že Kenny Truckenmiller se již narodil a byl vychován jako zabiják: mimo to, že zastřelil Jenny Fieldsovou, zastřelil jednou také srnce.

"Proč ta Nanette?" zeptal se Garp Harriet o něco později, když se odvážil podívat na její trpělivé prsty, ale nikoli do její nešťastné tváře - a také ne na své vlasy.

"Připadalo mi, že to zní jaksi francouzsky," odpověděla mu Harriet, ale uvědomila si, že on je odněkud ze vzdáleného světa - mimo North Mountain v New Hampshiru - a sama sobě se zasmála.

"Však ono to tak zní," řekl Garp a smál se s ní. "Tak jaksi," dodal ještě a v tu chvíli se přátelsky rozesmáli spolu.

Když byl hotov a měl odejít, utřela mu houbou větrovku zaslíněnou od psa. "Ani se na to nepodíváte?" zeptala se ho. Myslela vlasy; nadýchl se a pohlédl do trojdílného zrcadla. Zdálo se mu, že ty vlasy jsou prostě nádherné! Byly to tytéž jeho staré vlasy, ale prvně v životě jako by mu k té hlavě nějak šly. Lnuly mu k lebce a přitom byly tak lehké a jako načechrané; pod nenápadnými vlnami jako by i ten jeho rozbitý nos a podsaditý krk nevypadaly tak přísně. Garp měl pocit, jako by to všechno šlo s tím jeho obličejem úžasně dohromady; tak, jak si to nikdy nedovedl představit. Samozřejmě to byl taky první kadeřnický salón, který navštívil. Do svatby s Helenou mu vlasy stříhala Jenny a potom Helena; dokonce nikdy nebyl ani u holiče.

"To je nádhera," vydechl; i chybějící ucho zůstalo umně skryto.

"I jděte," smála se Harriet a roztomile do něho šťouchla - ale řekne před výborem Nadace Jenny Fieldsové, že to rozhodně nebylo nějaké významné šťouchnutí; to vůbec ne. V tu chvíli jí chtěl oznámit, že je syn Jenny Fieldsové, ale věděl, že pro to má zcela sobecký motiv - aby byl osobně odpovědný za něčí dojetí.

"Není čestné využívat něčí citové zranitelnosti," psala polemicky Jenny Fieldsová. A z toho plynulo nové Garpovo krédo: neždímej kapitál z citů druhých. "Díky a sbohem," rozloučil se s paní Truckenmillerovou.

Venku se Dickie rozháněl sekerou nad hromadou dřeva. Činil se dobře. Když se Garp objevil, přestal štípat. "Sbohem," zavolal na něho Garp, ale Dickie popošel k němu - se sekerou.

"Tak ukažte, jak vám to udělala," řekl Dickie.

Garp zůstal stát a Dickie si ho zkoumavě prohlížel.

"Vy jste byl přítel Kennyho Truckenmillera?" zeptal se Garp.

"Jo," kývl Dickie. "Byl jsem jeho jedinej přítel. Já ho představil Harriet." Garp přikyvoval. Dickie zkoumal jeho nový účes.

"Je to tragédie," poznamenal Garp a mínil všechno, co se stalo.

"Není to tak zlý," prohlásil Dickie a mínil Garpovy vlasy.

"Jenny Fieldsová byla moje matka," pravil Garp, protože chtěl, aby to někdo z nich věděl, a měl dojem, že Dickieho nijak citově nezneužívá.

"Ale to jste jí neřekl, co?" zeptal se Dickie a ukázal sekerou k domu a k Harriet.

"Ne, ne," zavrtěl hlavou Garp.

"To je dobře," odpověděl Dickie. "Nepotřebuje nic takového slyšet."

"Taky jsem si myslel," přizvukoval Garp a Dickie souhlasně přikyvoval. "Vaše sestra je hrozně hodná," dodal Garp.

"To je, to je," mocně přitakával Dickie.

"Takže sbohem," rozloučil se Garp. Ale Dickie se ho ještě lehce dotkl toporem sekery.

"Já byl jeden z těch, co ho zastřelili," řekl mu. "Víte to?"

"Vy jste zastřelil Kennyho?" zeptal se Garp.

"Byl jsem jeden z těch, co ho zastřelili," opakoval Dickie. "Kenny byl šílenec. Někdo ho musel zastřelit."

"To je mi líto," řekl Garp. Dickie jen pokrčil rameny.

"Měl jsem toho chlapa rád," pokračoval Dickie. "Ale posedla ho zlost na Harriet a posedla ho zlost na vaši matku. Víte, ten by se z toho nikdy nedostal," vysvětloval. "S těma ženskýma to u něho už byla úplná choroba. Choroba na celý život. Viděl jsem, že by se z toho nedostal."

"To je hrůza," řekl Garp.

"Sbohem," rozloučil se Dickie a otočil se k hromadě dřeva. Garp zamířil přes zmrzlé psí výkaly, jimiž byl dvůr poset, k autu. "Ty vlasy vypadají moc pěkně!" volal za ním Dickie. Jeho poznámka působila upřímně. Když mu Garp zamával od volantu okénkem, Dickie už zase štípal polena. Z okna Nanettina salónu krásy na Garpa mávala Harriet Truckenmillerová: nebylo to žádné mávání, které by mu mělo dodat odvahy, nic takového, tím si byl naprosto jist. Jel zpátky vesnicí North Mountain -v malé jídelničce u silnice vypil šálek kávy a u pumpy si dal doplnit benzín. Všichni se mu dívali po těch jeho pěkných vlasech. I Garp na ně hleděl do každého zrcadla. Pak jel domů a přijel ještě včas před oslavou: oslavou Elleniny první uveřejněné práce.

Pokud zakoušel podobné potíže jako Helena, když se zprávu dověděl, nedal to na sobě nijak znát. Podávaly se langusty a ústřice a šampaňské a Garp seděl a čekal, až se Helena nebo Duncan vyjádří k jeho vlasům. Teprve když umýval nádobí, podala mu Ellen umáčený lísteček.

Ty sis dal udělat vlasy ?

Podrážděně přikývl.

"Mně se to nelíbí," řekla mu Helena v posteli.

"Já myslím, že je to nádhera," ohradil se Garp.

"To nejsi ty," přesvědčovala ho Helena; snažila se, co mohla, aby mu je rozcuchala. "Vypadá to jako vlasy na mrtvole," řekla mu potmě.

"Na mrtvole!" vyjekl Garp. "Ježíši!"

"Na mrtvole, kterou připravili v pohřebním ústavu," tvrdila Helena a zuřivě mu projížděla rukou ve vlasech. "Každý vlásek přesně na místě, příšerná dokonalost. Nevypadáš vůbec, jako bys byl živý!" A pak se rozplakala a plakala tak, že ji Garp k sobě přitiskl a šeptal jí a snažil se zjistit, co se to s ní stalo.

Garp s ní nesdílel pocit přítomnosti Spodního výra - aspoň tentokrát ne - a mluvil na ni a mluvil a pak se s ní miloval. Nakonec usnula.

Esej od Ellen Jamesové "Proč nejsem stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové" jako by bezprostředně nevyvolal žádný rozruch. Trvá to nějakou dobu, než se otisknou Dopisy čtenářů.

Ellen Jamesové docházely jen osobní dopisy, jaké se daly čekat: kondolence od idiotů, návrhy od chorých mužů - zapřísáhlých antifeministických typů a podvodníků, kteří, jak Garp Ellen varoval, chtěli vypadat, že jsou na její straně.

"Lidé se vždycky staví na nějakou stranu," pravil Garp, "v každém případě."

Od žádné stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové však nepřišlo jediné psané slovo.

Garpův první steeringský zápasnický tým zatím dovršoval sezónu v poměru osmi vítězných ku dvěma prohraným zápasům a blížilo se závěrečné dvojutkání s jejich úhlavním sokem, tvrdými hochy z Bathu. Samozřejmě že síla mužstva spočívala na některých výborně vedených zápasnících, které měl pod svým dohledem po dva po tři roky Ernie Holm, ale Garp všechny držel v pohotové kondici. Seděl právě u kuchyňského stolu v obrovském domě, památníku první rodiny Steeringů, a snažil se vzhledem k nadcházejícímu souboji odhadovat možnosti výher i proher u všech váhových kategorií, když dovnitř vtrhla uplakaná Ellen Jamesová s novým číslem časopisu, který před měsícem uveřejnil její esej.

Garp cítil, že měl Ellen varovat i před časopisy. Samozřejmě, že časopis otiskl nový dlouhý esej sestavený z dopisů řady stoupenkyň hnutí Ellen Jamesové jako odpověď na Ellenino odvážné vyjádření pocitu, že ji tyto ženy zneužívají a že ona sama je proti nim zaujatá. Odrážela se v tom prostě záliba časopisů v kontroverzních střetnutích. Ellen se cítila zvláště ošklivě podvedená redaktorem časopisu, který zřejmě stoupenkyním hnutí Ellen Jamesové sdělil, že Ellen Jamesová žije u nechvalně proslulého T. S. Garpa.

Takže teď dostaly stoupenkyně Ellen Jamesové přesně to, do čeho se mohly zakousnout: chudé

děvčátko Ellen Jamesovou psychicky zdeformoval ten mužský zločinec Garp a vnutil jí její antifeministický postoj. Zrádce vlastní matky! Potměšilec, který tyje z politiky hnutí za ženská práva! V těch různých dopisech se o Garpově vztahu k Ellen Jamesové hovořilo jako o "pasti svodů", o "špíně" a "obmyslnosti".

Mně je to hrozně líto! napsala mu Ellen.

"To nic, to nic. Ty za nic nemůžeš," ujist'oval ji Garp.

Já nejsem žádná antifeministka!

"Samozřejmě že nejsi," řekl jí Garp.

Všechno malují tak černobíle.

"Samozřejmě že malují," souhlasil Garp.

Proto je nesnáším. Nutí člověka, aby byl jako ony - a jinak je jejich nepřítel.

"Ano, ano," přitakával Garp.

Škoda že nemůžu mluvit.

A pak se s pláčem sesypala Garpovi na rameno a její neartikulované zlostné mručení vylekalo Helenu až kdesi ve vzdálené čítárně obrovského domu, vyhnalo Duncana z temné komory a probudilo malou Jenny ze spánku.

A tak se Garp bláhově rozhodl pustit se rozlíceně do nich, do těch stoupenkyní hnutí Ellen Jamesové, těch dospělých bláznů, těch bigotních fanaticek, které - přes to, že je jejich vyvolený symbol sám zavrhl - tvrdily, že o Ellen Jamesové toho vědí víc než sama Ellen Jamesová.

"Ellen Jamesová není žádný symbol," napsal Garp. "Je to oběť násilí, znásilněná a zmrzačená dřív, než byla natolik stará, aby se mohla sama rozhodnout v otázce sexu a mužů." Tak začal a pokračoval pořád dál. A samozřejmě že mu to otiskli - protože jim vyhovovalo cokoli, čím mohli přilévat do ohně. Bylo to také vůbec to první, co Garp uveřejnil od proslulého románu Svět podle Bensenhavera. Ve skutečnosti to však byla druhá uveřejněná věc. V jednom menším časopise otiskl Garp brzy po Jennině smrti svou první a jedinou báseň. Byla to podivná báseň; o kondomech.

Garp měl pocit, že mu kondomy ničí život - kondomy jakožto prostředek muže, který chce zbavit sebe i ostatní následků své chlíplosti. Náš celý život je poset kondomy - brzy ráno na parkovištích, objevují je děti, když si hrají v písku na pobřeží, užívají se jako vzkazy (takový vzkaz dostala jeho matka, tenkrát na knoflík u dveří jejího malého bytu v křídle nemocničního přístavku). Nespláchnuté kondomy v toaletních mísách Steeringské školy. Slizké kondomy ležící s drzou vyzývavostí ve žlábcích veřejných záchodků. Jednou dokonce kondom doručený v nedělních novinách. Jeden kondom v poštovní schránce na konci příjezdové cesty. A jeden kondom navlečený na řadicí páce starého volva; někdo vůz v noci použil, ale ne k jízdě.

Kondomy Garpa nalézaly jako mravenci cukr. Cestoval míle, přešel kontinenty a ejhle - tady jsou, v bidetu jinak čistého, ale cizího hotelového pokoje... ejhle, vzadu na sedadle taxíku, jako vyloupnuté oko obrovité ryby... ejhle, kondom zírající na něho z vlastní boty, kam se mu dostal bůhvíjak! Odevšad přicházely kondomy a zaskakovaly ho svým hnusem.

Kondomy a Garp sahaly daleko do minulosti. Nějak s ním byly spojeny již od začátku. Častokrát si vzpomněl na svůj první kondomový šok: kondomy v ústí dělové hlavně.

Byla to báseň dobře míněná, ale téměř nikdo ji stejně nečetl, protože byla tak obhroublá. Hodně lidí četlo jeho esej o Ellen Jamesové versus stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové. To bylo něco nového; to byla současná událost. Garp si se smutkem uvědomoval, že tohle lidi zajímá víc než umění.

Helena ho prosila, aby se nedal rozvzteklit, aby se do toho nenechal zatáhnout. Dokonce sama Ellen Jamesová mu sdělila, že je to její boj; nežádala pomoc.

"Další hemejření v zahradě," varovala ho Helena. "Další police na knihy!"

Ale Garp psal vztekle a dobře; vyslovil ještě nesmlouvavěji, co měla na mysli Ellen Jamesová. Hovořil výmluvně za ty seriózní ženy, které trpí již tím, že je lidé mechanicky spojují s oním "radikálním sebehanobením" stoupenkyň hnutí Ellen Jamesové - • "s tím nesmyslem, který dává feminismu tak špatné jméno". Nemohl se udržet a musel je pranýřovat, a přestože to dělal dobře, ptala se Helena právem: "Pro koho! Garpe, tos dělal jen kvůli nim - a ani ne kvůli Ellen. Udělals to kvůli těm zpropadeným stoupenkyním hnutí Ellen Jamesové! Jen proto, aby ses jim dostal na kůži. A proč? Ježíšikriste, za rok by si na ně nikdo ani nevzpomněl - nikdo by nepřemýšlel, proč dělaly, co dělaly. Byly jenom móda, stupidní móda, ale tobě to nedalo, abys je nechal jen tak. Proč?"

Garp se na to jen nasupeně mračil a zaujímal vševědoucí postoj někoho, kdo má pravdu - v každém případě. A proto se diví, že by se byl mýlil. Byl to pocit, který ho ode všech izoloval - dokonce i od Ellen. Ta byla ochotna všechno hodit za hlavu, dokonce litovala, že všechno začala.

"Ale to začaly ony," přesvědčoval ji Garp.

Ne tak úplně. První muž, který nějakou ženu znásilnil a pak se jí pokusil ublížit tak, aby to nikomu nemohla říct - ten to začal, napsala Ellen Jamesová.

"Dobře," odpověděl Garp. "Dobře, dobře." Smutná dívčina pravda ho zbolela. Cožpak ji nechtěl jenom hájit?

Steeringské zápasnické mužstvo porazilo Bathskou akademii v závěrečném dvojutkání sezóny a skončilo s poměrem 9:2; získalo druhé místo v novoanglickém turnaji mužstev a mělo jednoho absolutního vítěze ve váhové kategorii 167 liber, s kterým Garp osobně nejvíc pracoval. Ale bylo po sezóně; Garpovi, spisovateli na odpočinku, zbývalo opět příliš mnoho volného času.

Hodně se stýkal s Robertou. Hráli spolu nekonečné série squashe; zlomili při tom během tří měsíců čtyři rakety a Garpovi na levé ruce malíček. Garp měl nebezpečný náprah, což se projevilo Robertinými devíty stehy na nosním můstku; Robertě od dob její éry u Philadelphia Eagles nic nesešivali, takže si hořce naříkala. Při jednom prudkém výpadu přes hrací plochu způsobila Roberta Garpovi svým dlouhým kolenem takovou pohmožděninu slabin, že se týden jenom belhal.

"Na mou duši, vy dva," řekla jim Helena. "Proč si spolu radši nezačnete nějakou rozvášněnou pletku. To by bylo bezpečnější." Ale byli nejlepší přátelé, a pokud se nějaké takové nutkání ozvalo - ať už v Garpovi nebo v Robertě -, rychle je obrátili v žert. Roberta již měla totiž svůj milostný život také s chladným rozmyslem organizovaný; jako rozená žena cenila si především své soukromí. S chutí vykonávala svou funkci ředitelky nadace Jenny Fieldsové v Dog's Head harbor. Pro svůj sexuální život měla vyhrazeny nikoli zvlášť řídké, ale taky ne příliš časté výpravy do New Yorku, kde si udržovala

poklidný okruh milenců vždy v pohotovosti pro její náhlé návštěvy a dostaveníčka. "Je to jediný způsob, jak to mohu zvládnout," řekla Garpovi.

"To je hrozně dobrá věc, Roberto," ujišťoval ji Garp. "Každý nemá takové štěstí - tohle rozdělení síly."

A tak hráli dál squash, a když se oteplilo, běhali po klikatých cestách vinoucích se od Steeringu k moři. Po jedné to bylo ze Steeringu do Dog's Head Harbor rovných šest mil; často běželi od jednoho domu k druhému. Když si Roberta odbývala své záležitosti v New Yorku, běhal Garp sám.

Byl právě sám a blížil se k půli cesty do Dog's Head Harbor, k místu, kde chtěl obrátit a běžet zpátky do Steeringu - v tu chvíli ho předjížděl špinavý bílý saab, který očividně zpomalil a pak před ním opět zrychlil a zmizel mu z očí. To bylo to jediné podivné. Garp běžel po levé straně silnice, mohl vidět na auta, která se k němu přiblížila i hodně blízko; saab ho předjel po pravici v správném pruhu - na tom nebylo nic zvláštního.

Garp zrovna uvažoval o předčítání, které slíbil pro Dog's Head Harbor. Roberta ho totiž přemluvila, aby předčítal shromáždění stipendistek nadace Jenny Fieldsové a jejich pozvaným hostům; je nakonec hlavní kurátor - a Roberta občas pořádala menší koncerty a pořady poezie a další -, ale Garp se na podobné akce díval nedůvěřivě. Neměl předčítání rád - a zvláště ne teď, když to mělo být pro ženy; po jeho krutém odsouzení stoupenkyň hnutí Ellen Jamesové proti němu zůstala spousta žen zaujatá. Většina seriózních žen s ním sice souhlasila, ale z valné části byly všechny zároveň natolik inteligentní, aby poznaly, že v jeho kritice stoupenkyň hnutí Ellen Jamesové je skryta jakási osobní mstivost, která byla silnější než jakákoli logika. Tušily v něm až jakýsi vražedný instinkt - zásadně mužský a netolerantní. Jak to řekla Helena: byl příliš netolerantní k netolerantním. Většina žen byla jistě přesvědčena, že o stoupenkyních hnutí Ellen Jamesové napsal pravdu, ale musel být nutně tak krutý? Podle své vlastní zápasnické terminologie se Garp nejspíš provinil nedovolenými tvrdými zákroky. Ženy jako by v něm tu tvrdost přímo tušily, a když teď předčítal, dokonce před smíšeným publikem - hlavně na vysokých školách, kde se právě drsnost nenosila -, uvědomoval si v publiku tichou averzi. Byl člověk, který se na veřejnosti nedovedl ovládnout; předvedl se, že dovede být krutý.

A Roberta mu radila, aby raději nečetl žádnou pasáž se sexuální tematikou; ne že by vůči něčemu podobnému zaujímaly stipendistky nadace Jenny Fieldsové zásadně nepřátelský postoj, ale jsou obezřetné, vysvětlovala Roberta. "Máš na čtení spoustu jiných pasáží," pravila Roberta, "a nemusí to být zrovna sex." Ani jeden se nezminili o možnosti, že by snad mohl mít na předčítání něco nového. A vlastně to byl také hlavní důvod (že neměl na předčítání nic nového), proč byl Garp z veřejného předčítání, ať se mělo konat kdekoli, stále nešťastnější.

Garp vyběhl na vršek menšího kopce u farmy, kde pěstovali černé skotské krávy angusovky, což byl jediný kopec mezi Steeringem a mořem - a proběhl kolem tabulky s udáním dvou mil. Viděl modročerné čenichy zvířat namířené proti sobě a připadaly mu nad kamennou zídkou jako dvouhlavňové pušky. Garp vždycky na zvířata hovořil; bučel na ně.

Opět se k němu přibližoval špinavě bílý saab a Garp se přesunul do prachu krajnice. Jedna černá angusovka na Garpa taky zabučela; dvě se polekaně od zídky odtáhly. Garp se soustředil pohledem jen na ně. Saab nejel zvláště rychle, zřejmě nijak neopatrně. Nebyl důvod, proč by ho měl Garp sledovat.

Zachránila ho jen paměť. Spisovatelé mají, pokud jde o paměť, smysl pro výběr podrobností, a Garp si naštěstí zapamatoval, jak ten špinavě bílý saab zpomalil - když ho předjížděl poprvé v opačném směru - a jak ho řidičova hlava sledovala v zpětném zrcátku.

Garp se odvrátil od angusovky a spatřil ztichlý saab, jak najíždí s náhle vypnutým motorem ke krajnici

přímo na něho, se zviřeným oblakem prachu vzadu za mlčenlivou bílou siluetou vozu a vpředu nad soustředěně přikrčenou hlavou řidiče. Ten řidič mířící saabem na Garpa byl Garpův nejbližší vizuální vjem, který mu mohl zprostředkovat představu, jak asi vypadal střelec ve věži.

Dvěma skoky byl Garp u zídky a přehoupl se přes ni, aniž si všiml nataženého elektrického drátu. Když se o vedení otřel, ucítil ve stehně zamrazení, ale přes drát i přes zed' přeletěl a přistál na mokřím nízkém trávníku pastvíska ožvýkaného a zaneřáděného od stáda angusovek.

Ležel a objímal vlhkou zem, slyšel skřehotavý hlas Spodního výra, jehož odpornou přítomnost cítil v hrdle - a slyšel výbuch vířících kopyt dobytka, který s dusotem pádil od něho pryč. Slyšel náraz o kámen: to jak špinavě bílý saab narazil do zídky. Vedle něho se líně zakutálely dva kameny velikosti jeho hlavy. Jeden býček se zdívočelýma očima se nastražil k útoku, ale klakson saaba se zasekl a jeho jakot zřejmě býčkovi bránil, aby vyrazil.

Garp si uvědomoval, že žije; krev v ústech byla jen z rozkousnutého rtu. Posunul se podél zdi až k místu nárazu, kde zůstal vězet saab. Řidička vozu přišla o víc než o jazyk.

Byla to čtyřicátnice. Setrvačnou silou se jí kolena zaklesla do zprohýbané tyče volantu. Na krátkých prstech, zarudlých během přestálé zimy nebo přestálých zim neměla žádné prsteny. Rám dveří u volantu nebo rám předního skla jí narazil do obličeje a prosekl jí spánek a tvář. Levá pŕlka tváře vypadala jako převislá k jedné straně. Hnědé zakrvácené vlasy jí čechral teplý letní vítr, který dovnitř foukal dírou po předním skle.

Garp poznal, že je mrtvá, protože se jí podíval do očí. Poznal také, že je stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové, protože se jí podíval do úst. Nahlédl také do její kabelky. Byl v ní jen ten známý blok a tužka. Našel tu spoustu použitých a nepoužitých lístečků. Na jednom stálo:

Dobrý den! Jmenuji se... a tak dále. Na druhém Garp četl:

O tohle sis říkal.

Garp si dovedl představit, že tohle je vzkaz, který mu chtěla zastrčit za zakrvácenou gumu u trenýrek, až by ho nechala ležet mrtvého a pobitého u silnice.

Další lísteček zněl téměř lyricky; ten by novináři určitě užili, a nejednou.

Nikdy mě nikdo neznásilnil a taky jsem po tom nikdy netoužila. Nikdy jsem nebyla se žádným mužem a ani po tom jsem netoužila. Smyslem celého mého života bylo sdílet utrpení Ellen Jamesové.

No páni, pomyslel si Garp, ale lístek tam nechal, aby ho našli s ostatními věcmi. Nebyl to ten typ spisovatele nebo vůbec ten typ člověka, který zatajoval důležitá poselství - i když šlo o poselství šílené.

Skokem přes kamennou zed' a elektrické vedení uškodil starému poranění slabin, ale byl s to běžet ještě zpátky až na kraj města, kde ho vzal vůz s jogurty; Garp s řidičem mlékařského vozu pak zajeli společně vše ohlásit na policii.

Tou dobou, kdy řidič auta s jogurty projel kolem scény havárie a měl pak potkat Garpa, prolezly zatím černé angusovky dírou v kamenné zdi a rojily se kolem špinavě bílého saaba jako obrovití zvířecí smuteční hosté kolem křehkého anděla usmrceného v autě cizí značky.

Třeba právě tohle byl ten Spodní výr, kterého jsem cítila, myslela si Helena, když ležela vedle Garpa,

který tvrdě spal, zatímco ona byla vzhůru. Objala jeho teplé tělo a v opojné vůni vlastního pohlaví se k němu v celé délce přitulila. Třeba ten Spodní výr byla ta mrtvá stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové, a teď už je pryč, uvažovala Helena; stiskla Garpa tak silně, že se probudil.

"Co je?" zeptal se. Ale Helena jej jen beze slov, jako Ellen Jamesová, objala v bocích; zuby jí drkotaly Garpovi na prsou a Garp ji k sobě tiskl, dokud se nepřestala třást.

Nějaká "mluvčí" stoupenkyň hnutí Ellen Jamesové prohlásila, že to byl izolovaný akt násilí, nijak neschválený jejich společností, ale zřejmě vyprovokovaný "typicky mužskou, agresivní násilnickou osobností T. S. Garpa". Za tento "izolovaný akt" stoupenkyně hnutí prý žádnou odpovědnost nepřebírají, ale zároveň nejsou vůbec překvapeny a ani toho zvlášť nelitují.

Roberta se vyjádřila, jestli prý Garp za těchto okolností nemá moc velkou chuť skupině žen předčítat, že to chápe. Ale Garp shromážděným stipendistkám nadace Jenny Fieldsové a jejich vybraným hostům v Dog's Head Harbor přece jen předčítal - bylo tu o něco méně než sto lidí, kteří se velice pohodlně vešli do solária Jennína sídla. Předčítal jim "Penzión Grillparzer", který uvedl slovy: "Tohle je první a nejlepší věc, kterou jsem vůbec napsal, a já dokonce ani nevím, jak jsem si to vymyslel. Myslím, že je to příběh o smrti, o které jsem tou dobou, kdy jsem jej psal, ani mnoho nevěděl. Víím teď o smrti mnohem víc, a nepíši ani slovo. V povídce je jedenáct hlavních postav, z nichž sedm zemře; jedna zešílí; jedna uteče s jinou ženou. Nechci vám prozrazovat, co se stane s ostatními postavami, ale sami uvidíte, že jejich šance, aby čas tohoto příběhu přežily, nejsou velké."

Pak jim předčítal; některé se smály, čtyři plakaly; hodně se kýchalo a kašlalo, pravděpodobně díky vlhkosti od moře; nikdo neodešel před koncem a všichni tleskali. Postarší žena vzadu u piana celou povídku bezpečně prospala, ale i ta nakonec tleskala; probudil ji potlesk, k němuž se šťastně připojila.

Událost jako by Garpa nabíla energií. Duncan se čtení také zúčastnil - bylo to jeho oblíbené tatínkovo dílo (vlastně jedno z mála, které měl z toho, co tatínek napsal, dovolené číst). Duncan byl nadaný mladý malíř a nakreslil už přes padesát kreseb postav a situací z tatínkova příběhu, které mu ukázal, když je Garp oba vezl domů. Některé kresbičky byly svěží a upřímné; všechny Garpa vzrušily. Starý medvěd, svírající v povislých slabínách absurdní jednokolku; babiččiny kotníky tenké jako sirky a vyčuhující ve vši křehkosti pod záchodovými dveřmi. Zlá potměšilost ve vzrušených očích muže se sny, vulgárně laciná krása sestry Herr Theobalda ("...jako by jí její život ani její druhové nikdy nepřipadali nijak excentričtí, jako by se věčně jen předváděli se směšnou a předem neúspěšnou snahou o novou klasifikaci.") A statečný optimismus muže, který chodil jen o rukou.

"Jak dlouho jsi to dělal?" zeptal se Garp Duncana; naplnila ho taková hrdost, že by se byl rozplakal.

I to mu dodalo energie, hodně. Navrhl Johnu Wolfovi zvláštní vydání, knihu "Penzión Grillparzer" ilustrovanou od Duncana.

"Povídka je natolik dobrá, že z ní může být celá knížka," napsal Garp Johnu Wolfovi. "A já jsem určitě dost známý, aby se prodávala. Mimo nevýznamný časopis a pár antologií nebyla předtím vlastně nikde publikována. A navíc jsou ty kresby úžasně roztomilé! A povídka skutečně nezestárla.

Já sám nenávidím, když začne spisovatel ždímat ze své popularity a vydává všechny pitomosti, co má po šuplicích, a vynucuje si reedice starých braků, na které by se mělo zapomenout. Ale tohle není ten případ, John; vy to dobře víte."

John to věděl. Domníval se, že Duncanovy kresby jsou skutečně svěží a upřímné, ale taky věděl, že zas nejsou tak velice dobré; chlapci ještě nebylo třináct - ať už byl sebenadanější. Ale John Wolf rozpoznal

dobrý ediční nápad. Aby se pojistil, nechal knížku projít tajným testem Jillsy Sloperové; Garpova povídka a zvláště Duncanovy kresbičky došly v jejím zkoumavém zraku nejvyšší chvály. Jediné výhrady měla k tomu, že Garp užívá příliš mnoho slov, která ona nezná.

Taková knížka otce a syna by byla pěkná k vánocům. A ta smutná něha příběhu, ten hluboký soucit a mírné násilí, to vše by možná zmírnilo i napětí Garpovy války se stoupenkyněmi Ellen Jamesové.

Slabiny se Garpovi zahojily a Garp běhal opět celé léto ze Steeringu k moři a denně kýval na zadumané angusovky jako na staré známé; ony i Garp teď spolu sdíleli bezpečnost té šťastné zdi a Garp měl pocit, jako by se s těmi obrovskými zvířaty, jež také potkal dobrý osud, identifikoval. Šťastně rostly a šťastně prospívaly. A jednoho dne je rychle zabijí. Na jejich zabití však Garp nepomyslel. Ani na své. Dával si na auta sice pozor, ale bez nervozity.

"Byl to izolovaný akt," opakoval Heleně a Robertě a Ellen Jamesové. Přikyvovaly, ale kdykoli Roberta mohla, běhala raději s ním. Helena si myslela, že i jí se uleví, až zase nastane chladné počasí a Garp bude běhat na kryté dráze v hale Milese Seabrooka. Anebo až zase začnou zápasy, kdy vychází jen zřídka. Ty teplé žíněnky a vyčalouněný sál byly pro Helenu Holmovou, která v takovém inkubátoru vyrostla, symbolem bezpečnosti.

Garp se též těšil na novou zápasnickou sezónu. A také na publikaci otce a syna, Penzión Grillparzer, povídka od T. S. Garpa, ilustroval Duncan Garp. Konečně kniha od Garpa pro děti i pro dospělé! Připadalo mu, jako by začínal úplně znova. Jako by se vracel na samý počátek a pouštěl se do všeho s novou silou. S takovou myšlenkou "začínat znova" před námi rozkvetl celý svět iluzí.

Garp začal najednou zase psát.

Začal tak, že napsal dopis časopisu, který uveřejnil jeho útok na stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové. Omluvil se za unáhlenost a sobectví svých poznámek. "Přestože jsem přesvědčen, že Ellen Jamesové použily ženy, kterým skutečně na jejím soukromém životě nezáleží, vidím, že ona potřeba využít nějakým způsobem právě této dívky, byla v jistém smyslu oprávněná a nápaditá. Samozřejmě že cítím aspoň částečnou odpovědnost za smrt té nesmírně potřebné a rozhořčené ženy, která se cítila natolik vyprovokovaná, že se mě pokusila zabít. Je mi toho líto."

Pro lidi skutečně přesvědčené jsou omluvy samozřejmě zřídka kdy přijatelné - stejně tak jako jsou nepřijatelné pro každého, kdo věří v čiré dobro anebo čiré zlo. Stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové odpověděly v tisku a všechny se vyjádřily, že Garp se zřejmě bojí o život; bezpochyby prý má strach z té nekonečné řady pronásledovatelů (nebo prostě "najatých vrahů"), jež by za ním stoupenkyně hnutí posílaly tak dlouho, dokud by ho nedostaly. Vyjádřily se, že T. S. Garp je především obyčejná mužská svině a postrach žen a vedle toho, "až za ušima podělaný zbabělec, v kterém není kouska odvahy".

Pokud tyto reakce Garp viděl, zřejmě si jich nevšímal; je pravděpodobné, že je vůbec nečetl. Omluvu napsal především kvůli svému psaní; byl to akt, jímž si chtěl vyčistit na svém psacím stole, nikoli ve svém svědomí; chtěl svou mysl zbavit těch triviálních sklonů k zahradničení a vyrábění polic, jež vyplňovaly jeho čas v době, kdy čekal, až zas začne seriózně psát. Domníval se, že se se stoupenkyněmi Ellen Jamesové usmíří a pak na ně zapomene, přestože Helena na ně zapomenout nemohla. Samozřejmě že na ně nemohla zapomenout ani Ellen Jamesová, a dokonce i Roberta byla ve střehu a nervózní, kdykoli byla s Garpem venku.

Když spolu jednoho pěkného dne běželi k moři, asi míli za dobytčářskou farmou, pojala Roberta náhle přesvědčení, že přijíždějící volkswagen skrývá dalšího potenciálního vraha; zablokovala Garpa velkolepým ragbyovým manévrem, smetla ho z krajnice dvanáct stop do příkopu plného bláta. Garp si

vymkl kotník, zůstal sedět ve strouze a jen na Robertu řval. Roberta popadla kámen a hrozila volkswagenu, plně obsazenému vyděšenou mládeží, která se vracela z mejdanu na pobřeží; Roberta je pak přesvědčila, aby v autě udělali Garpovi místo a zavezli ho do nemocnice Jenny Fieldsové.

"Ty jsi ale poděs!" vyčítal Garp Robertě, ale Helena byla Robertině přítomnosti nesmírně ráda - věřila v její instinkt bývalého ragbyového křídla pro překvapivé zásahy ze slepé strany a pro zákeřné přepady.

Vymknutý kotník čtrnáct dní Garpovi nedovolil vyběhnout na silnici, ale na psaní měl blahodárný vliv. Garp pracoval na "knize o otci", nebo "knize otců", jak ji nazýval; byl to jeden z oněch projektů, které v takovém rozmaru líčil Johnu Wolfovi ten večer před odletem do Evropy - a příběh se měl jmenovat Iluze mého otce. Jelikož si otce vymýšlel, cítil, že je daleko blíže k oné čisté imaginaci, jaká kdysi podnítila "Penzión Grillparzer". Byla to imaginace, od níž urazil tak dlouhou cestu, špatným směrem. Silně ho upoutávaly "obyčejné nehody a pohromy každodenního života", jak jim říkal, "a traumata, jež jsou jejich pochopitelným důsledkem". Zas se cítil jako pán: jako by byl s to si vymyslet cokoli.

"Náš tatínek chtěl, abychom všichni měli lepší život," začal Garp, "jenže lepší než co - to už nevěděl tak jistě. Myslím, že neměl ani moc velké ponětí o tom, jaký život je, jenom prostě chtěl, aby byl lepší."

A podobně jako v "Penziónu Grillparzer" vymyslel si i tady rodinku; přidělil si bratry a sestry a tetičky - výstředního a zlomyslného strýčka - a měl pocit, že je zase romanopisec. Zápletka se k jeho radosti zauzlovala.

Po večerech předčítal Garp Ellen Jamesové a Heleně; někdy zůstal vzhůru i Duncan a poslouchal, občas zůstala na večeri Roberta, a té pak předčítal také. Najednou se stal ve všech záležitostech nadace Jenny Fieldsové velkorysým. Dokonce to členy výboru až iritovalo: Garp chtěl každé žadatelce dát aspoň něco. "Píše tak upřímně," říkal pořád. "Podívejte, měla tak těžký život," připomínal jim. "Copak nemáme dost peněz?"

"Jestli je budem takhle utrácet, tak ne," podotkla Marcia Foxová.

"Jestli to necháme na vás a nebudeme mezi žadatelkami přísněji rozlišovat," řekla Hilma Blochová, "jsme ztracení."

"Ztracení?" zeptal se Garp. "Jak bychom mohli být ztracení?" Téměř přes noc všem (s výjimkou Roberty) začalo připadat, že se z Garpa stal slabošský liberál: nedovedl už zhodnotit nikoho. Ale v hlavě měl plno fantazie, s níž si představoval celé smutné příběhy své fiktivní rodiny; a pln soucitu stavěl se ke skutečnému životu s povolnou měkkostí.

Výročí Jenniny vraždy a náhlých pohřbů Ernioho Holma a Stewarta Percyho uprostřed jeho obrozené tvůrčí energie uplynula rychle. Pak na něho opět již čekala zápasnická sezóna; Helena ještě nikdy neviděla, že by se do něčeho takhle zabral a tak houževnatě se soustředil. Stal se z něho opět ten rozhodný cílevědomý mladý Garp, do kterého se zamilovala, a Helenu to k němu tak silně přitahovalo, že se častokrát až rozplakala, když byla sama - a nevěděla proč. Bývala příliš často sama. Garp měl zase plné ruce práce a Helena si uvědomila, že vezme na Steeringské škole zaměstnání, aby mohla zase učit a svůj vlastní rozum užívat pro vlastní myšlenky.

Naučila také Ellen Jamesovou řídit a Ellen jezdila dvakrát týdně na státní univerzitu, kde navštěvovala přednáškový běh tvůrčího psaní. "Pro dva spisovatele není tahle rodina dost velká, Ellen," škádlil ji Garp. Všichni se nesmírně těšili z jeho dobré nálady. A když Helena zase pracovala, nebyla tak úzkostlivá.

Ve světě podle Garpa mohl být jeden večer radostný a druhý mohla zaplňovat nálada přímo vražedná.

Později poznamenávaly (dokonce i Roberta), jak bylo dobře, že se Garp ještě dožil prvního vydání Penzionu Grillparzer s ilustracemi od Duncana Garpa, které vyšlo včas před vánoci - ještě než Garp spatřil Spodního výra.

19 Život po Garpovi

Miloval epilogy, jak nám to ukázal v "Penzionu Grillparzer".

"Epilog," napsal Garp, "je víc než sčítání padlých. Epilog maskovaný za účtování s minulostí je ve skutečnosti způsob, jakým varujeme sami sebe před budoucností."

Toho únorového dne ho Helena slyšela, jak vykládá Ellen Jamesové a Duncanovi u snídani vtipy; rozhodně to vypadalo, že hledí do budoucnosti docela optimisticky. Helena vykoupala malou Jenny, zapudrovala ji zásypem, natřela olejem čelo a hlavičku, zastříhla jí malinké nehtíky a zapnula ji na zip do oblečku na hraní po Waltovi. Helena cítila vůni kávy, kterou uvařil Garp, a slyšela, jak pobízí Duncana do školy.

"Proboha, tuhle čepici ne, Duncane," volal. "Ta by ani mouchu nezahřála. Vždyť je dvanáct pod nulou."

"Je dvanáct nad nulou, tati," upřesňoval Duncan.

"To je čistá teorie," prohlásil Garp. "Je prostě hrozná zima!"

Zřejmě musela přijít z garáže Ellen Jamesová a napsat nějaký lísteček, protože Helena slyšela, jak jí Garp říká, že jí hned pomůže; nejspíš nemohla nastartovat vůz.

Pak bylo v tom obrovském domě chvíli ticho; jako by odněkud z velké dálky Helena slyšela vrzání bot ve sněhu a pomalé zabírání studeného motoru. "Ať se ti den vyvede!" slyšela Garpa volat na Duncana, který asi právě odcházel po příjezdové cestě - do školy.

"Ju!" volal Duncan. "Tobě taky!"

Auto nastartovalo; Ellen Jamesová odjíždí na univerzitu. "Jeď opatrně!" volal za ní Garp.

Helena pila kávu sama. Neartikulované zvuky, jimiž si občas pro sebe povídala malá Jenny, Heleně připomínaly stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové - nebo Ellen samu, když byla rozčilená -, ale tak tomu nebylo toho rána. Děvčátko si hrálo s nějakými hračkami z umělé hmoty. Helena slyšela Garpův psací stroj -a to bylo všechno.

Psal tři hodiny. Psací stroj bouřil asi po tři čtyři stránky, pak zmlkl na tak dlouhou dobu, až si Helena myslela, že snad Garp přestal dýchat; když na psací stroj zapomněla a zabrala se do čtení nebo se právě musela věnovat Jenny, psací stroj zabouřil znovu.

V jedenáct třicet slyšela Helena, jak Garp volá Robertě Muldoonové. Chtěl si před zápasnickým tréninkem zahrát squash, pokud by se mohla Roberta utrhnout "od děvčat", jak Garp říkal stipendistkám nadace Jenny Fieldsové.

"Tak jak se dneska děvčatům vede, Roberto?" zeptal se Garp.

Ale Roberta hrát jít nemohla. Helena slyšela z Garpova hlasu zklamání.

Později chudák Roberta donekonečna opakovala, že měla jít hrát; proč jenom nepřišla hrát, vyčítala si stále; možná že by to byla nějak vytušila - byla by někde nablízku, ve střehu a ostražitá a možná by poznala stopu skutečného života, otisky tlap, které Garp vždy přehlížel a nebral na vědomí. Jenže Roberta Muldoonová squash hrát jít nemohla.

Garp potom psal ještě asi půl hodiny. Helena věděla, že píše dopis; nějak dovedla rozeznat rozdíl v klapotu. Psal Johnu Wolfovi o Iluzích mého otce; těšilo ho, že kniha zdárně pokračuje. Stěžoval si mu, že Roberta bere své zaměstnání příliš vážně a dovoluje si ztrácet kondici; žádná administrativní práce nestojí za tolik času, kolik věnuje Roberta nadaci Jenny Fieldsové. Garp též psal, že nízký počet prodaných výtisků Penziónu Grillparzer zhruba odpovídá jeho očekávání; hlavní však je, že je to "nádherná knížka" - rád si ji prohlíží a dává lidem darem a její znovuzrození se stalo znovuzrozením i jeho samého. Psal, že očekává lepší zápasnickou sezónu než loni, přestože přišel o naději těžké váhy, která si musela dát operovat koleno, a o jednoho novoanglického přeborníka, který právě absolvoval. Psal, že soužití s někým, kdo tolik čte jako Helena, je stejně iritující jako inspirativní; chtěl by jí prý dát na čtení něco, kvůli čemu by ostatní knížky zavřela.

V poledne přišel a políbil Helenu, polaskal jí prsy a dal pusu malé Jenny a pusinkoval ji pak dokola, když jí oblékal zimní obleček, který nosil do sněhu už Walt - a před ním dokonce i Duncan. Jakmile se Ellen Jamesová vrátila s autem, zavezl Garp Jenny do jeslí. Pak se Garp objevil v Busterově snackbaru, kde si dal svůj obvyklý šálek čaje s medem, jednu mandarínku a jeden banán. To byl jeho celý oběd, s nímž běhal a zápasil; proč to tak dělá, vysvětloval pak novému vyučujícímu na katedře angličtiny, mladíkovi, který sem přišel čerstvě z fakulty a zbožňoval Garpovo dílo. Jmenoval se Donald Whitcomb a jeho nervózní koktání Garpovi dojímavým způsobem připomínalo pana Tinche a zvýšený tep, který vždycky cítil v přítomnosti Alice Fletcherové.

Ten den měl Garp zvlášť chuť mluvit s někým, s kýmkoli, o psaní, a mladý Whitcomb byl ochoten poslouchat. Don Whitcomb si dobře zapamatoval Garpova slova o tom, jaký má pocit, když začíná román. "Je to, jako když se člověk snaží křísit mrtvé," řekl mu. "Ne, ne, tak to není - je to, jako kdyby se člověk snažil všechny udržet navěky při životě. I ty, kteří nakonec musí zemřít. Právě u těch je nejdůležitější je při životě udržet." Nakonec to Garp vyjádřil způsobem, který se mu zřejmě líbil: "Romanopisec je doktor, který se zabývá jen smrtelnými případy." Mladého Whitcomba to tak vyděsilo, že si to zapsal.

O léta později všichni Garpovi životopisci Whitcombovi záviděli jeho biografii, i když jí zároveň pohrdali. Whitcomb v ní rozváděl, že toto období druhého jara v Garpově tvorbě (jak je Whitcomb nazýval) nadešlo skutečně díky Garpově pocitu smrtelnosti. Útok na Garpův život, o který se pokusila stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové v špinavě bílém saabu, dodal Garpovi, jak tvrdil Whitcomb, ono nutkání nezbytné, aby znovu začal psát. Helena tu tezi potvrdila.

Nebyla to špatná myšlenka, i když Garp by se jí byl určitě vysmál. Skutečně na stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové zapomněl a už si na ně nedával pozor. Ale aniž si to snad uvědomoval, cítil ono nutkání, které vyjádřil mladý Whitcomb.

Ve snackbaru U Bustera Garp fascinoval Whitcomba až do doby, kdy mu začínal trénink. Když už vycházel ven (a nechal Whitcomba, aby zaplatil - jak si později ten mladý muž dobrosrdečně vzpomínal), narazil Garp na děkana Bodgera, který právě strávil tři dny kvůli nějakým srdečním potížím v nemocnici.

"Nic mi nenašli," stěžoval si Bodger.

"Ale našli vám aspoň srdce?" zeptal se Garp.

Děkan, mladý Whitcomb i Garp se všichni rozesmáli. Bodger řekl, že si prý s sebou do nemocnice vzal jen Penzión Grillparzer, a protože je to knížka krátká, prý byl s to ji celou přečíst třikrát. Jako četba do špitálu je to smutná historie, pravil Bodger, i když prý musí s radostí prohlásit, že ten babiččin sen ještě neměl; a z toho soudí, že bude ještě nějakou dobu naživu. Bodger se zároveň vyjádřil, že se mu ten příběh hrozně líbil.

Whitcomb se později upamatoval, že tehdy Garp zrozpačitěl, i když ho Bodgerova chvála jasně těšila. Whitcomb i Bodger mu zamávali na pozdrav. Garp si v snackbaru zapomněl pletenou lyžařskou čepici, ale Bodger slíbil Whitcombovi, že ji Garpovi donese - do tělocvičny. Děkan Bodger Whitcombovi řekl, že občas za Garpem do jeho zápasnického sálu docela rád zajde. "Je tam tak úžasně ve svém živlu," poznamenal.

Donald Whitcomb nijak zvlášť pro zápas nehořel, ale o Garpově tvůrčí práci hovořil nadšeně. Mladý muž i stařec se shodli: Garp je člověk obdivuhodné energie.

Whitcomb si později vzpomněl, že se vrátil do svého malého bytu v jedné z kolejních budov a pokusil se zapsat si o Garpovi vše, co na něho zapůsobilo; aby se dostal včas na večeri, přestal a zápisky nedokončil. Když šel do jídelny, byl jedním z mála lidí na Steeringské škole, kteří dosud neslyšeli nic o tom, co se stalo. Mladého Whitcomba zastavil děkan Bodger - měl zarudlé oči a tvář mu najednou o léta zestárla. Děkan, který zapomněl rukavice v tělocvičně, tiskl v prochladlých rukách Garpovu lyžařskou čepici. Když Whitcomb zjistil, že děkan má Garpovu čepici pořád u sebe, věděl - aniž se podíval Bodgerovi do očí -, že něco není v pořádku.

Garp pohřešil čepici hned, jak vyběhl na zasněženou cestu, která vedla od Busterova snackbaru až k Seabrookově sportovní hale a k šatnám u sportovišť. Ale než by se pro ni vracel, raději zrychlil a běžel k hale. I když doběhl ani ne za tři minuty, měl hlavu prochladlou, prsty u nohou ho zábly, a než si obul zápasnické střevíce, zahříval si nohy v trenérské místnosti plné teplé páry.

Pohovořil krátce se zápasníkem váhy 145 liber. Hoch si dával přilepit náplastí dohromady malíček s prsteníkem, aby si zpevnil vymknutí, jak zranění hodnotil trenér. Garp se zeptal, jestli mu prst zrentgenovali; prý ano, a výsledek byl negativní. Garp poklepal stopětačtyřicetilibrového zápasníka po rameni a zeptal se ho, kolik mu to ukázalo při vážení, zamračil se na odpověď - což byla pravděpodobně lež, protože hoch měl nejspíš pořád asi pět liber přes váhu - a šel se oblékat.

Než začal s tréninkem, zastavil se v trenérské místnosti. "Jen aby si jedno ucho ještě přimázl vazelínou," vzpomněl si trenér. Garpovi trochu od zápasů začínalo drsnět a duřet ucho, a tak si myslel, že si je natře vazelínou, aby bylo hladké; domníval se, že to bude aspoň jistá ochrana. Neraď zápasil v přilbě; když on zápasoval, nebyly chrániče uší součástí předepsaného oblečení, takže neviděl důvod, proč by je musel nosit teď.

Než otevřel zápasnický sál, uběhl na kryté dráze se svým stopadesátilibrovým zápasníkem míli. Při posledním kole Garp chlapce vyprovokoval ke sprintu, ale hochovi zbývalo daleko víc sil než Garpovi a porazil jej nakonec o šest stop. Spolu s chlapcem o váze 152 liber si pak jen tak "hráli" - místo rozcvičování. Dostal chlapce lehce pětkrát šestkrát dolů na žíněnku, kde s ním smýkal asi pět minut - až do chvíle, kdy začínala být na chlapci vidět únava. Pak Garp hochovi dovolil, aby ho napadl z týlu, nechal se přimáčkout k zemi a bránil se zpod jeho těla. Ale tehdy Garp v zádech ucítil strnulý sval, který se nechtěl podle jeho potřeby natáhnout a tak řekl chlapci, aby se šel rozhýbávat s někým jiným. Garp se posadil k vyčalouněné zdi, šťastně se potil a sledoval, jak sál pomalu zaplňuje jeho mužstvo.

Nechal je, aby se rozhýbávali sami - nenáviděl organizované rozcvičování -, než jim hodlal předvést

cviky, které měli cvičit. "Zvolte si partnera, zvolte si partnera," nabádal je jako vždycky. A dodal: "Eriku? Ty si vyber někoho tvrdšího, Eriku, anebo budeš dělat se mnou."

Erik, váha sto třicet tři liber, si obvykle bral na rozcvičování svého spolubydlicího a nejlepšího přítele, který vážil sto patnáct liber a byl v mužstvu náhradníkem.

Když Helena vešla do zápasnického sálu, teplota byla asi 85° a stoupala. Dvojice chlapců na žíněnkách už začínaly ztěžka oddychovat. Garp usilovně sledoval ručičku stopek. "Máte ještě minutu," křičel. Když kolem něho šla Helena, měl v puse píšťalku - takže se s ním nemohla políbit.

Tu píšťalku a že ho nepolíbila, to si pamatovala do konce života - což byla dlouhá doba.

Helena zašla do svého obvyklého kouta zápasnického sálu, kde na ni nemohl nikdo jen tak snadno padnout. Otevřela si knížku. Brýle se jí zamžily; otřela si je. Když na nejvzdálenějším konci sálu vstoupila dovnitř zdravotní sestra, měla Helena brýle na očích. Zvedala oči od knížky, jediné když se ozvalo na žíněnce před ní nějaké příliš hlasité zuchnutí nebo příliš hlasitý výkřik bolesti. Sestra za sebou zavřela dveře a rychle postupovala kolem zápasících těl ke Garpovi, který držel v ruce stopky a v ústech měl píšťalku. Garp vyndal píšťalku a zavolal: "Patnáct sekund!" To byl také čas, který zbýval jemu samému. Potom si vložil píšťalku opět do úst a byl připraven k odpískání.

Když zdravotní sestru uviděl, pokládal ji mylně za tu laskavou duši jménem Dotty, která mu pomohla uniknout z prvního feministického pohřbu. Garp ji totiž odhadl jenom podle vlasů, které byly kovově šedé a spletené v copu, svinutém jako lano kolem hlavy - byla to zřejmě paruka. Sestra se na něho usmála. Garp se pravděpodobně s nikým necítil tak dobře jako právě v přítomnosti zdravotní sestry; také se na ni usmál a pak se podíval na stopky: deset sekund.

Když zvedl oči a podíval se na sestru znovu, uviděl revolver. Zrovna si vzpomněl na maminku Jenny Fieldsovou a napadlo ho, jak asi vypadala, když sotva před dvaceti lety vešla sem do zápasnického sálu. Jenny byla mladší než tahle sestra, pomyslel si. Kdyby byla zvedla oči i Helena, znovu by jí mohlo přijít na mysl, že se její pohřešovaná matka nakonec rozhodla přestat skrývat a přijít.

V okamžiku, kdy Garp spatřil revolver, rozpoznal, že sestra na sobě nemá skutečnou zdravotnickou uniformu; byl to Originál Jenny Fieldsové s charakteristickým červeným srdcem na prsou. A v tu chvíli si Garp všiml také sestřiných prsů - byly malé, ale příliš pevné a mladistvé a nepovislé, na ženu s kovově šedivými vlasy; boky měla příliš útlé a nohy příliš dívčí. Když se jí Garp podíval do obličeje, uviděl známé rodinné rysy: hranatou čelist, kterou měly po Midge Steeringové všechny její děti, zkosené čelo, které bylo zase příspěvkem Špekouna Štěpána. Ta kombinace dávala hlavám všech Percyů podobu prudce se ženoucích válečných korábů.

Po první ráně Garpovi vypadla z úst s pronikavým Fííí! píšťalka a z rukou mu vyletěly hodinky. Posadil se. Žíněnka byla teplá. Kulka mu proletěla žaludkem a zaryla se mu do páteře. Když Bainbridge Percyová vypálila podruhé, na stopkách zbývaly sotva dvě sekundy; kulka zasáhla Garpa do prsou a přimáčkla ho vsedě k vyčalouněné stěně. Ohromení zápasníci, kteří všichni byli jenom chlapci, zůstali jako strnulí. Pú Percyovou srazila k žíněnce Helena a zabránila jí vystřelit třetí ránu.

Heleniny výkřiky zápasníky vyburcovaly. Jeden z nich, náhradník v těžké váze, přimáčkl Pú Percyovou k žíněnce břichem dolů a vytrhl jí zpod něho ruku s revolverem; jak se rozháněl loktem, rozrazil Heleně ret, ale ta to ani necítila. Stopětačtyřicetilibrový nováček v zápase vykroutil malíčkem přilepeným náplastí k prsteníku Pú z ruky revolver tak, že jí zlomil palec.

V tu chvíli se ozvalo prasknutí kosti. Pú Percyová vykřikla; i Garp stačil zahlédnout, co se s ní stalo -

operační zákrok musel být ještě čerstvý. V otevřených ječících ústech Pú Percyové mohli všichni vidět černou nateklou řadu stehů, jež připomínaly shluk mravenců na pahýlu čehosi, co kdysi bývalo její jazyk. Náhradník těžké váhy se Pú vyděsil, že ji zmáčkl příliš silně a zlomil jí žebro; nedávné šílenství Bainbridge Percyové - stát se stoupenkyní Ellen Jamesové - jí zřejmě stále působilo velkou bolest.

Ječela cosi jako: "A-fa-a! U-ný a-fa-a!" "U-ný a-fa-a!" znamenalo "hnusný prasata", ale k porozumění to chtělo být stoupenkyní hnutí Ellen Jamesové.

Stočtyřicetipětilibrový nováček těžké váhy držel revolver na délku paže, hlavní k žíněnce a směrem do prázdného rohu sálu.

"A-fe!" dávala ze sebe na něho Pú, ale roztřesený chlapec hleděl jen na svého kouče.

Helena Garpa podpírala; začal se sunout po stěně dolů. Věděl, že nemůže mluvit; znečitlivěl a hmat mu vypověděl službu. Jenom si velmi jasně uvědomoval tu vůni, krátce trvající pohled a oživilou paměť.

Garp byl aspoň v tu chvíli rád, že se Duncan nezajímal o zápas. Díky skutečnosti, že dával přednost plavání, byl Duncan této podívané ušetřen. Garp věděl, že touto dobou Duncan právě odchází ze školy anebo je už v bazénu.

Garpovi bylo líto Heleny - že tu musela být -, ale byl šťastný, že má nablízku její vůni. Ta mu dělala v steeringském zápasnickém sále mezi všemi těmi intimními pachy vždy nesmírně dobře. Kdyby mohl mluvit, byl by Heleně řekl, že se už nemusí bát Spodního výra. Překvapovalo ho, když si uvědomil, že Spodní výr není žádný cizinec, a dokonce ani není záhadný; Spodní výr mu připadal známý - jako by ho znal odjakživa, jako by s ním vyrostl. Byl povolný jako teplé zápasnické žíněnky; byl cítit jako pot čistých chlapců - a měl vůni Heleny, první a poslední ženy, kterou Garp miloval. Spodní výr, nyní to už Garp věděl, mohl dokonce vypadat jako zdravotní sestra: jako osoba, která je obeznámená se smrtí a je vyškolená, aby dovedla prakticky zacházet s bolestí.

Když děkan Bodger otevřel dveře do zápasnického sálu, s Garpovou lyžařskou čepicí v ruce, neměl už Garp žádné iluze o tom, že by se děkan dostavil, aby zorganizoval záchrannou čet - aby zachytil tělo padající ze střechy nemocničního přístavku, tři patra nad prostorem, kde je svět bezpečný. Svět není bezpečný. Garp věděl, že děkan Bodger se bude ze všech sil snažit, aby byl ku pomoci; Garp se na něho vděčně usmál a na Helenu - a na své zápasníky, kteří v tu chvíli již plakali. Garp se láskyplně podíval na vzlykajícího náhradníka v těžké váze, který ležel a tiskl Pú Percyovou k žíněnce; Garp věděl, jaká těžká sezóna na toho nebohého tlustého chlapce čeká.

Garp se podíval na Helenu; mohl hýbat jedinež očima. Viděl, že se na něho Helena snaží usmívat. Garp se ji pokoušel ubezpečit: nic si z toho nedělej - no co, jestli po smrti už není žádný život? Ale zato je život po Garpovi, věř mi. I když je po smrti jenom smrt (jenom smrt jenom smrt), buď vděčná za drobné odměny - někdy například následuje po sexu zrození! A když má člověk velké štěstí, bývá někdy sex i po zrození! Ano profím, jak by to byla řekla Alice. A dokud je život, říkaly Garpovy oči, je naděje, že budeš mít tu sílu. A nikdy nezapomeň, že existuje paměť, Heleno, říkaly jí jeho oči.

"Ve světě podle Garpa," napsal později Donald Whitcomb, "si musíme pamatovat všechno."

Garp zemřel dřív, než ho mohli ze zápasnického sálu odnést. Bylo mu třiatřicet, jako Heleně. Ellen Jamesové bylo právě nedávno dvacet. Duncanovi třináct. Malé Jenny Garpové měly být tři. Waltovi by bývalo bylo osm.

Zpráva o Garpově smrti dala bezprostřední podnět k třetímu a čtvrtému vydání knihy otce a syna

Penzión Grillparzer. Přes prodloužený víkend John Wolf hodně pil a uvažoval o tom, že vydavatelství pověsí na hřebík: někdy se mu z toho až zvedal žaludek, když viděl, jak zdárný vliv má něčí násilná smrt na obchod. Ale upokojovalo jej, když si uvědomil, jak by asi tu zprávu byl vzal Garp. Ani Garp by si byl nedovedl představit, že pro ustavení jeho literární serióznosti a jeho slávy bude lepší než sebevražda jeho vlastní smrt. Není to špatné, na člověka, který napsal ve třiatřiceti letech dobrou povídku a možná tak jeden a půl dobrého románu ze tří. Garpův výjimečný způsob skonu byl ve skutečnosti tak dokonalý, že John Wolf se musel až usmívat, když si představil, jak by se to Garpovi bylo líbilo. Byla to smrt, která, domníval se Wolf, svými rysy nahodilosti, stupidity a zbytečnosti - komickými a ošklivými a bizarními - podtrhla všechno, co kdy Garp napsal o tom, jak svět funguje. Byla to scéna smrti - řekl John Wolf Jillsy Sloperové -, jakou by byl dovedl napsat zase jen Garp.

Helena s hořkostí poznamenala, i když jedinkrát, že Garpova smrt přece jen ve skutečnosti byla jakýmsi druhem sebevraždy. "V tom smyslu, že celý jeho život byl sebevražda," vyjádřila se záhadně. Později vysvětlila, že nemínila nic jiného než toto: "Rozčiloval příliš mnoho lidí."

Příliš taky rozčilil Pú Percyovou; aspoň to bylo jasné.

Na jiné lidi zapůsobil natolik, že mu vzdali poctu, malou a podivnou. Hřbitovu Steeringské školy se dostalo té cti, že získal jeho pomník; když ne jeho tělo, které totiž jako tělo matčino připadlo medicíně. Steeringská škola se rozhodla uctít jeho památku také tím, že po něm pojmenovala jedinou zbývající budovu, jež dosud nenesla ničí jméno. Byl to nápad děkana Bodgera. Když existuje Nemocnice Jenny Fieldsové, argumentoval ten dobrý děkan, proč by nemohl existovat Garpův nemocniční přístavek.

V pozdějších letech se funkce těchto budov trochu proměnily, i když jménem vždycky zůstaly Nemocnicí Jenny Fieldsové a Garpovým přístavkem. Z Nemocnice Jenny Fieldsové se jednoho dne stalo staré křídlo Steeringské kliniky a laboratoří; budovy Garpova přístavku se ponejvíce užívalo jako skladovacího prostoru - jako jakéhosi skladiště lékařského, kuchyňského i školního vybavení; také se ho mohlo využít v případě epidemií. Samozřejmě mnoho epidemií už nebylo. Garpovi by se byl pravděpodobně ten nápad líbil: pojmenovat po něm skladiště. Napsal jednou, že román je "pouze skladovací prostor - všech smysluplných věcí, které romanopisec není s to použít ve svém životě."

Byl by se mu asi taky líbil epilog - takže tady je: epilog "který nás varuje před budoucností"; jak by si ho byl asi T. S. Garp sám představoval.

ALICE A HARRISON FLETCHEROVI spolu zůstali přes doby dobré i zlé - jejich manželství částečně trvalo také díky Aliciným obtížím cokoli ukončit. Jejich jediný potomek, dcera, hrála na cello - na ten veliký, neskladný nástroj se sametovým hlasem - a hrála tak kouzelně, že pod vlivem toho čistého hlubokého zvuku se Alicina řečová vada vždy po každé dívčině hře zhoršila na celé hodiny. Harrison, který přece jen po nějaké době dostal a také si udržel definitivu, ze svých avantýr s hezkými studentkami vyrostl, a to asi v době, kdy se jeho nadaná dcera začínala prosazovat jako vážná hudebnice.

Alice, která nikdy svůj druhý román nedokončila, ale ani třetí nebo čtvrtý, taky už nikdy neměla a nechtěla druhé dítě. Na psaných stránkách zůstávala ve vyjadřování hladce plynulá a po tělesné stránce bolestným způsobem dojemná. Alice se nikdy nesblížila "s žádným jiným mužem" tak, jako se sblížila s Garpem; i ve vzpomínkách na něho myslela s takovou vášní, že jí ta síla vzpomínání dokonce zabránila, aby se sblížila s Helenou. A Harryho stará náklonnost k Heleně vybledala s každou rychle vybledající pletkou, až nakonec Fletcherovi přestali vůbec sledovat, co se s přeživšími Garpovými děje.

Jednou potkal Duncan Garp dceru Fletcherových v New Yorku po jejím prvním cellovém sólovém vystoupení v tom nebezpečném městě; pozval ji na večeři.

"Je podobný matce?" zeptal se Harrison dívky.

"Já si ji moc dobře nepamatuju," odpověděla.

"Dovolil fi k tobě?" zeptala se Alice.

"Myslím, že ani ne," odpověděla dcera, jejímž prvním vyvoleným a nejmilovanějším partnerem zůstalo věčné to bokaté cello.

Fletcherovi, jak Harrison, tak Alice, zemřeli ve zralém středním věku, když se s nimi během vánočních prázdnin zřítilo letadlo - letící na Martinique. Na letišti je odvážela nějaká Harrisonova studentka.

"Když člověk žije v Nové Anglii," svěřovala se Alice studentce, "tak je povinen fám fobě věnovat dovolenou na fluníčku. Je to tak, Harrifone?"

Helena si vždycky myslela, že Alice je trochu "praštěná".

HELENA HOLMOVÁ, která byla většinu svého života známá jako Helena Garpová, žila dlouho, hodně dlouho. Ta štíhlá tmavovláška s kouzelnou tváří a vybroušenou mluvou měla sice své milence, ale znovu se nevдалa nikdy. Každý její milenec trpěl Garpovou přítomností - a to nejen jeho přítomností v Helenině nesmlouvavé paměti, ale i díky faktickým předmětům, kterými se Helena obklopovala ve steeringském sídle, jež jen zřídka opouštěla: například Garpovými knihami a všemi Duncanovými fotografiemi otce, a dokonce i Garpovými zápasnickými trofeji.

Helena tvrdila, že nikdy nemůže Garpovi zapomenout, že zemřel tak mladý a zanechal ji na takový obrovský kus života o samotě - a taky tvrdila, že ji zkazil, protože nikdy vážně neuvažovala o možnosti žít s nějakým jiným mužem.

Helena se stala jedním z nejváženějších pedagogů, jaké Steeringská škola kdy měla, i když nikdy ve vztahu k tomuto místu neztratila svůj smysl pro sarkasmus. Měla tu i několik přátel, byť jich bylo jen málo: starého děkana Bodgera, až do jeho smrti, a mladého vědce Donalda Whitcomba, kterého Helena okouzila stejně, jako ho okouzilo Garpovo dílo. Pak tu byla také jedna žena, sochařka, která tu pobývala jako hostující výtvarná umělkyně - Helenu jí představila Roberta.

John Wolf byl Helenin celoživotní přítel, kterému Helena jen pomalu odpouštěla (a nikdy ne úplně) jeho úspěch, s nímž se mu podařilo udělat Garpa slavným. Helena a Roberta si také zůstaly pořád blízké - Helena se občas k Robertě připojila, když se Roberta vypravila na svoje slavné výpady do New Yorku. Obě s přibývajícím stářím a excentricností sdílely vinu dlouholeté vlády nad nadací Jenny Fieldsové. Jejich nikdy nekončící vtípné komentáře na adresu světa kolem se staly ve skutečnosti v Dog's Head Harbor turistickou atrakcí; čas od času, když bylo Heleně na Steeringu smutno nebo se nudila - když už děti vyrostly a žily vlastním životem někde jinde -, jezdila za Robertou a žila na Jennině sídle. Tam bylo vždycky živo. Když Roberta zemřela, Helena jako by zestárla o dvacet let.

Ve vysokém věku - a teprve když si postěžovala Duncanovi, že přežila všechny své oblíbené vrstevníky - stihla Helenu choroba sliznice. Zemřela ve spánku.

Šťastně přežila všechny vrahounské životopisce, kteří na její smrt jenom čekali, aby se mohli vrhnout na všechno, co zbylo po Garpovi. Ochraňovala všechny jeho dopisy, nedokončený rukopis románu Iluze mého otce, většinu deníků a poznámek. Všem rádoby životopiscům říkala přesně to, co by jim byl řekl i on: "Čtete jeho dílo. Život pusťte z hlavy."

Sama také napsala několik studií, které v jejím oboru došly značného ocenění. Jedna se jmenovala: "Dobrodruhův instinkt v narativní próze". Byla to komparatistická studie o Josephu Conradovi a Virginii Woolfové.

Helena se vždy pokládala za vdovu, které zůstaly tři děti -Duncan, malá Jenny a Ellen Jamesová, a ti všichni Helenu přežili a její smrt hojně oplakali. Na to, aby tak mocně plakali i pro Garpa, byli ještě příliš mladí.

DĚKAN BODGER nad Garpovou smrtí plakal téměř stejně jako Helena a zůstal věrný jako býk a stejně houževnatý. Dlouho poté, co odešel do důchodu, se v bezesných nocích vrhal do všech koutů univerzity, jako posedlý lapal noční tuláky a milence, kteří se plížili po cestíčkách a v objetí se tiskli k provlhlé měkké zemi - pod hebkými keři u těch překrásných starých budov a tak dále. Bodger zůstal na Steeringu v činné službě, dokud Duncan Garp nedostudoval. "Já jsem Steeringem protáhl tvého tátu," prohlásil. "Protáhnu i tebe. A jestli mě nechají, tak i tvou sestřičku." Ale nakonec ho k odchodu do penze přece jen donutili; rozhodnutí se dokládalo řadou problematických záležitostí, mezi nimi jeho zvykem povídat si pro sebe během bohoslužeb v kapli, také jeho bizarním půlnočním chytáním děvčat a chlapců venku po večerce. Též se zmiňovala děkanova znovu se vracející fantazie: že totiž jednou v noci před lety chytil do náručí Garpa -a ne holuba. Bodger odmítl se z univerzity vystěhovat, přestože byl v penzi; a přes svou paličatost - anebo možná právě kvůli ní - se stal jedním z nejváženějších emeritních profesorů. Tahali ho na všechny školní ceremoniály; ať se třásl, jak se třásl, vystrčili ho na pódium a představovali ho lidem, kteří vůbec nevěděli, kdo to je, a pak ho zase odváděli pryč. Jelikož se s ním při těchto slavnostních příležitostech mohli předvádět, trpěli jeho podivínské chování; ještě dlouho přes sedmdesátku byl děkan Bodger například přesvědčen - někdy nepřetržitě po celé týdny -, že je dosud děkanem.

"Ale vy skutečně jste děkan," škádlila ho ráda Helena.

"Samozřejmě že jsem!" burácel Bodger.

Stýkali se hojně, a jak Bodger silně hluchl, vídali ho lidé stále častěji zavěšeného do té hezké Ellen Jamesové, jež dovedla hovořit k lidem, kteří neslyšeli.

Děkan Bodger zůstal věrný i steeringskému zápasnickému týmu, jehož slavná léta se lidem z mysli už většinou vytratila. Zápasníci pak už totiž nikdy neměli kouče, který by se vyrovnal Erniemu Holmovi a dokonce ani Garpovi. Začala je porážet jiná mužstva, ale Bodger byl vždycky na jejich straně a křičel až do posledního kola, kdy sebou chudák nějaký chlapec ze Steeringu zbytečně zmítal na zádech, protože protivník ho nakonec stejně přibil k zemi.

Bodger zemřel při zápase. V neomezené třídě - byl to neobvykle vyrovnaný zápas - plácala sebou steeringská těžká váha na žiněnce spolu se stejně vyčerpaným a zdecimovaným protivníkem; jako velrybí mláďata vyvržená na břeh váleli se s rychle plynoucím časem o závod jeden přes druhého, aby se dostali nahoru a získali body. "Patnáct sekund!" hřmělo sálem hlášení. Svalnatí chlapci bojovali. Bodger vstal, dupal nohama a povzbuzoval je. "Gott!" zaskřehotal náhle se vydravši němčinou.

Když kolo skončilo a tribuna se vyprazdňovala, penzionovaný děkan zůstal na sedadle mrtvý. Než se citlivý mladý Whitcomb ze žalu nad ztrátou Bodgera vzpamatoval, musela ho Helena dlouho utěšovat.

DONALD WHITCOMB nikdy s Helenou nespál, přes všechny pověsti šířené závistivými rádobyživotopisci, kteří toužili dostat se ke Garpově pozůstalosti a ke vdově po něm. Whitcomb zůstal mnišským samotářem, a to po celý život, který vlastně strávil v úkrytu Steeringové školy. Bylo jeho štěstím, že tu objevil Garpa několik okamžiků před Garpovou smrtí, a bylo také jeho štěstím, že se ho

ujala a pečovala o něho Helena. Věřila, že zbožňuje jejího manžela možná ještě nekritičtěji než ona.

O nebohém Whitcombovi všichni hovořili jako o "mladém Whitcombovi", přestože pořád mladý nezůstal. Ale nikdy si nenechal narůst vousy a tváře měl pod tou čepičkou kaštanových, pak šedých a konečně bílých vlasů věčně růžové. Pořád se zakoktával a pořád mu dychtivostí přeskakoval hlas a neustále si mačkal ruce. Ale pořízením rodinných a literárních záležitostí pověřila Helena s důvěrou právě jeho.

Stal se Garpovým životopiscem. Helena přečetla všechno, co napsal, až na poslední kapitolu, v které pěl chválu na ni. Whitcomb se stal skutečným garpologem, nejvyšší autoritou na Garpa. Měl na životopisce patřičnou pokoru, říkal vždycky žertem Duncan. Z hlediska rodiny Garpových to byl dobrý životopisec; Whitcomb věřil všemu, co mu řekla Helena - věřil každé poznámce, která po Garpovi zůstala - i každé poznámce, o které prohlásila Helena, že po Garpovi zbyla.

"Život," napsal Garp, "bohužel není tak umně vystaven jako starý typ románu. Jiné na něm je to, že končí tehdy, když ti, kteří mají odejít ze světa, z něho odejdou. A co zbývá, je paměť. Ale i nihilista má paměť."

Whitcomb miloval Garpa i v jeho nejvrtkavější a nejokázalejší podobě.

Helena našla mezi jinými také tuto poznámku:

"Ať už byla ta moje sakramentská poslední slova jaká chtěla, prosím vás, řekněte, že to byla tato: 'Vždycky jsem věděl, že snaha dosáhnout dokonalosti je smrtelný návyk.'"

Donald Whitcomb, který Garpa miloval nekriticky - po způsobu dětí a psů - prohlásil, že to skutečně byla Garpova poslední slova.

"Když to řekl Whitcomb, pak asi byla," vyjadřoval se vždycky Duncan.

Jenny Garpova a Ellen Jamesová - s ním souhlasily.

Byla to rodinná záležitost - držet ostatní životopisce v patřičné vzdálenosti od Garpa, napsala Ellen Jamesová.

"A proč ne?" zeptala se Jenny Garpová. "Co on dluží veřejnosti? Vždycky říkal, že je vděčný jen za ostatní umělce a vděčný taky lidem, kteří ho milovali."

Takže kdo jiný si ho teď kus zaslouží? napsala Ellen Jamesová.

Donald Whitcomb dokonce splnil věrně i poslední Helenino přání. Přestože byla Helena už stará, ta poslední nemoc, která ji zkosila, přišla náhle a její přání na smrtelné posteli musel obhajovat právě on. Helena nechtěla, aby ji pohřbili na hřbitově Steeringské školy vedle Garpa a Jenny, svého otce a Špekouna Štěpána - a všech ostatních. Prohlásila, že městský hřbitov jí bude docela stačit. Nechtěla ani, aby její tělo odevzdali lékařské fakultě; jelikož byla tak stará, byla si jistá, že z něho zbývá k užítku pramálo. Sdělila Whitcombovi, že chce, aby ji spálili, a popel že má zůstat majetkem Duncana a Jenny Garpových a Ellen Jamesové. Něco popela mají prý pohřbít a se zbytkem mohou naložit, jak chtějí, ale nesmí jej rozptýlit nikde na pozemcích Steeringské školy. To ať se s ní stane všechno možné, řekla Whitcombovi, hlavně aby jakoukoli část její bytosti nezískala Steeringská škola, která v době, kdy ona dosáhla plnoletosti, nepřipouštěla k studiu dívky.

Náhrobní kámen na městském hřbitově by měl prostým způsobem sdělovat, že se jmenovala Helena

Holmová, byla dcera instruktora zápasu Erniero Holma a nebylo jí dovoleno studovat na Steeringské škole, protože byla dívka; dále že byla milující ženou spisovatele T. S. Garpa, jehož náhrobní kámen lze vidět na hřbitově Steeringské školy, jelikož byl hoch.

Whitcomb to přání věrně vyplnil, což zvláště bavilo Duncana.

"To by se tátovi hrozně líbilo!" říkal stále. "Páni, jako bych ho slyšel."

Jenny Garpová a Ellen Jamesová spolu často hovořily o tom, jak by asi Helenině rozhodnutí tleskala Jenny Fieldsová.

Z Ellen Jamesové vyrostla spisovatelka. "Měla to totiž v sobě," jak kdysi uhodl Garp. Její dva mentoři - Garp a duch jeho matky Jenny Fieldsové - se pro ni jaksi stali tak přísnými autoritami, že právě kvůli nim nikdy nepsala mnoho literatury faktu ani románů či jiné prózy. Stala se z ní velice dobrá básnířka - i když samozřejmě předčítací turné zvláště nepořádala.

Pro tu její nádhernou první sbírku básní Řeči pronesené k rostlinám a živočichům by na ni byli Garp i Jenny Fieldsová hrdí. Helena byla - staly se z nich dobré přítelkyně a rozuměly si jako matka a dcera.

Ellen Jamesová samozřejmě přežila hnutí Ellen Jamesové i jeho stoupenkyně. Garpova vražda je zahнала ještě hloub do podzemí, a když se vynořily někdy během let opět na povrch, většinou se již silně maskovaly a samy si zřejmě připadaly trapně.

Dobrý den. Já jsem němá, psaly nakonec na lístcích. Nebo:

Měla jsem úraz - nemohu mluvit. Ale jak vidíte, psát mohu slušně.

"Nejste snad stoupenkyně té Ellen, jak se jenom jmenovala?" čekal na ně občas dotaz.

Stoupenkyně koho ? naučily se odpovídat. A ty čestnější odepisovaly:

Ne. Již ne.

Staly se z nich pouze ženy, které prostě nemohly mluvit. Většina z nich se docela neokázale a tvrdým úsilím pokoušela objevit, co mohou dělat. Povětšinou začaly docela činorodě pomáhat lidem, kteří také něco dělat nemohli. Osvědčily se, když pomáhaly lidem handicapovaným a také když pomáhaly lidem, kteří příliš litovali sami sebe. Stále více ztrácely své nálepky a jedna po druhé se tyto nemluvící ženy objevovaly pod jmény, která si samy přirýkly.

Některé dokonce získaly za své skutky i stipendium nadace Jenny Fieldsové.

Některé se samozřejmě dál pokoušely zůstat stoupenkyněmi hnutí Ellen Jamesové ve světě, jenž brzy zapomněl, kdo takové stoupenkyně jsou. Někteří lidé se domnívali, že hnutí stoupenkyní Ellen Jamesové byl zločinecký gang, který krátce prosperoval někdy kolem půle století. Jiní si je, v podivné ironii, pletli s lidmi, proti nimž stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové původně protestovaly: s násilníky. Jedna stoupenkyně hnutí napsala Ellen Jamesové, že přestala k hnutí patřit, když se zeptala malého děvčátka, jestli ví, kdo to je stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové.

"Někdo, kdo znásilňuje chlapečky?" odpověděla holčička.

Asi dva měsíce po Garpově smrti se také objevil jeden špatný, ale velice populární román. Autor ho

napsal za tři týdny a za pět ho vydali. Jmenoval se Zpověď stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové a zapůsobil tak mohutně, že dohnal stoupenkyně hnutí k ještě větším bláznivostem nebo ještě spíš je vůbec zahnal. Knihu samozřejmě napsal muž. Jeho předchozí román se jmenoval Zpověď pornografického krále a ten ještě před ním Zpověď prodáváče dětí do otroctví. A tak dále. Byl to zákeřný zlý člověk, který se každého půl roku nějak proměňoval.

Jedním z krutě násilných žertů v Zpovědi stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové byla skutečnost, že vyprávěčku a hlavní hrdinku koncipoval dotyčný autor jako lesbičku, která si vyřízne jazyk, ale pak si uvědomí, že se stala jako milenka nežádoucí.

Popularita tohoto vulgárního škváru vyvedla některé stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové tak z míry, že z toho mohly mít smrt, a některé měly. Dokonce došlo i k několika sebevraždám. Garp jednou napsal: "Mezi lidmi, kteří nejsou schopni vyslovit to, co mají na mysli, se vždycky vyskytují jedinci se sebevražednými sklony."

Nakonec je ale přece jen vyhledala Ellen Jamesová a přátelsky se jich ujala. Byla přesvědčena, že přesně to by udělala Jenny Fieldsová. Ellen se dala s Robertou Muldoonovou na předčítání poezie, protože Roberta měla mohutný zvučný hlas. Roberta předčítala Elleniny básně a Ellen seděla vedle ní a vypadala, jako by si strašně přála, aby svoje básně mohla recitovat sama. Tohle vytáhlo z úkrytu dost stoupenkyní hnutí Ellen Jamesové, které si také přály, kdyby tak mohly promluvit. Několik se jich stalo Elleninými přítelkyněmi.

Ellen se nikdy nevdala. Poznala sice tu a tam nějakého muže, ale spíš proto, že byl také básník, než proto, že byl muž. Byla dobrá básnička a zapálená feministka, která věřila v život, jakým žila Jenny Fieldsová, a věřila také v psaní s takovou energií a osobní imaginací, jakou měl T. S. Garp. Jinými slovy, byla natolik tvrdohlavá, že měla své vlastní názory, a byla také laskavá k ostatním lidem. Po celý život Ellen Jamesová flirtovala s Duncanem Garpem - vlastně svým mladším bratrem.

Smrt Ellen Jamesové způsobila Duncanovi mnoho zármutku. Ellen se stala v pozdějším věku plavkyní na dlouhé vzdálenosti - asi v době, kdy po Robertě převzala místo ředitelky nadace Jenny Fieldsové. Ellen se tak vypracovala, že několikrát přeplavala široký záliv v Dog's Head Harbor. Ve svých posledních a nejlepších básních využila plavání a "tahu moře" jako metafory. Ale nicméně zůstala děvčetem ze Středozápadu, které nikdy spodnímu tahu a spodním vírům dobře neporozumělo; a jednoho chladného podzimního dne, když už byla hodně unavená, ji spodní vír dostal.

"Když plavu," napsala Duncanovi, "připomíná mi to úpornost debat s tvým otcem, ale také jejich půvab. Cítím zároveň tu chtivost moře mě dostat - dostat se mi až do toho mého suchého nitra, do mého malého srdce, které jako by bylo uzavřeno v pevné zemi. I jako by mě chtělo drapnout za tu mou malou prdelku, jak by to asi řekl tvůj otec. Ale to se jen tak vzájemně škádlíme, moře a já. Ty bys myslím řekl, můj bratříčku chlípničku, že to je moje náhrada za sex."

LORENCE COCHRAN BOWLSBYOVÁ, kterou Garp nejlépe znal jako paní Ralphovou, žila veselý život plný vzruchu, v němž kolem sebe za sex žádnou náhradu v dohledu neměla - vlastně ani nepocítovala tu potřebu. Opravdu dokončila doktorát z filozofie v oboru srovnávacích literatur a nakonec získala definitivu na jedné veliké a chaotické katedře angličtiny, jejíž členy sjednocovala jediné hrůza, jakou z ní měli. V rozličných dobách svedla a s pohrdáním zase odhodila devět ze třinácti starších členů katedry - které jednoho po druhém připouštěla do postele a pak je s výsměchem vyhazovala. Studenti o ní mluvili jako o "kantorce-dynamitu", takže nakonec přece jen dokázala ostatním lidem, pokud ne přímo sama sobě, jistou odvahu v jiné oblasti než sexuální.

Její schlíplí milenci o ní téměř nemluvili a jejich oháňky mezi nohama připomínaly paní Ralphové

obdobnou situaci, jak Garp kdysi odešel z jejího domu.

Ze soucitu napsala Heleně paní Ralphová při otřesné zprávě o Garpově smrti jako jedna z prvních. "U něho šlo o otázku svedení," psala, "a že se žádné nekonalo, toho jsem litovala, ale zároveň jsem na to hleděla s úctou."

Helena si tu ženu nakonec oblíbila a občas si s ní psala.

Robertě Muldoonové se ke korespondenci s paní Ralphovou naskytla příležitost, když jí totiž zamítlí žádost o stipendium nadace Jenny Fieldsové. Stručný listek, který paní Ralphová nadaci Jenny Fieldsové poslala, Robertu dosti překvapil.

Strčte si to... stálo na něm. Paní Ralphová zamítnutí zřejmě neocenila.

Její syn Ralph zemřel dřív než ona, stal se z něho docela dobrý novinář a podobně jako William Percy padl ve Vietnamu.

BAINBRIDGE PERCYOVÁ, Garpovi nejlépe známá jako Pú, žila dlouho, hrozně dlouho. Poslední z řady jejích psychiatrů tvrdil, že u ní došlo jeho zásluhou k psychické rehabilitaci, ale možná že se prostě Pú Percyová ze všech těch analýz otřepala a probrala sama - zároveň s působením všech institucí, jimiž prošla - a třeba ji ta psychoterapie tak nudila, že od násilí nadále raději ustoupila.

Nicméně se přec jen podařilo její zdravotní stav restaurovat a Pú se po delší době mohla v klidu navrátit do společnosti; znovu vstoupila do veřejného života, jakožto fungující, i když nikoli mluvící člen společnosti, již ne nebezpečná a (konečně) užitečná, po padesátce se začala zajímat o děti; pracovala zvláště dobře a trpělivě se zaostalými. V této své funkci se často setkávala se stoupenkyněmi Ellen Jamesové, které se také nejružnějšími způsoby dopracovaly ozdravení anebo se přinejmenším zásadně změnily.

Téměř po dvacet let se Pú nezmínila o své mrtvé sestře. Když jí byly padesát čtyři roky, rozhodla se otěhotnět (nikdo si nedovedl představit jak) a znovu byla svěřena do ústavní péče, při čemž byla přesvědčena, že při porodu zemře. Když se však tento předpoklad ukázal mylný, stala se z ní oddaná matka; Pú však pokračovala i ve své práci se zaostalými dětmi. Dítě Pú Percyové, kterému měla v pozdějším životě matčina historie násilí připravit krutý šok, naštěstí zaostalé nebylo; Garpovi by asi bylo připomínalo Cushie.

Pú Percyová se stala, jak někteří lidé tvrdili, kladným příkladem pro ty, kdo požadovali jednou provždy zrušení trestu smrti: její uzdravení bylo nesmírně působivé. Takto však nikdy nezapůsobilo na Helenu a na Duncana Garpa, kteří až do smrti litovali, že Pú Percyová nezemřela právě v tom okamžiku, kdy v steeringském zápasnickém sále naposledy vykřikla své: "A-fe!"

Jednoho dne samozřejmě zemřela i Pú; schválila ji mrtvice; na Floridě, kde byla na návštěvě u dcery. Pro Helenu to byla drobná útěcha, že Plínu Pú přežila.

Věrný Whitcomb se dal slyšet o Pú Percyové slovy, kterými ji kdysi vyličil Garp poté, co unikl z prvního feministického pohřbu. "Blbeček hermafrodit," řekl Garp děkanu Bodgerovi, "s ksichtíčkem špice-albína a s mozkiem úplně vyblaj chovaným od toho, jak skoro patnáct let života prožila v plínkách."

Tu oficiální Garpovu biografii, kterou Donald Whitcomb nazval Šílenství a smutek: život a umění T. S. Garpa, vydali společně JOHNA WOLFA, který se toho nedožil, aby tu dobrou knihu viděl vytištěnou. John Wolf věnoval zdárné realizaci knihy hodně úsilí a pracoval jakožto Whitcombův redaktor -

zredigoval velkou část rukopisu - až do chvíle své předčasné smrti.

John Wolf zemřel na rakovinu plic v New Yorku, v poměrně mladém věku. Byl to pozorný, svědomitý, dbalý a dokonce i elegantní muž - po většinu svého života -, ale svůj vnitřní nepokoj a tíživý pesimismus nedovedl umrtvovat a maskovat jinak, než tím, že denně kouřil tři balíčky cigaret bez filtru, a to od osmnácti let. Jako mnoho silně výkonných mužů přivodil si John Wolf kouřením smrt.

Jeho služby Garpovi a Garpovým knihám jsou nedocenitelné. Přestože si čas od času kladl odpovědnost za slávu, která nakonec vyvolala Garpovu násilnou smrt, byl Wolf příliš inteligentní, aby setrval na tomto úzkém stanovisku. Vraždy, podle Wolfova mínění, "jsou stále populárnější amatérský sport naší doby"; a "skalní stoupenci různých politických přesvědčení" byli odjakživa zapřísláhlí nepřátelé umělce, který vždy zastával, třeba sebearogantněji, nadřazenost osobního vidění. Ale nešlo jen o to -jak si Wolf dobře uvědomoval -, že se Pú Percyová stala stoupenkyní hnutí Ellen Jamesové a reagovala na Garpova vyzývavá prohlášení; její zloba se totiž táhla už od dětství, a přestože ji později nejspíš přiostrila politika, byla to zloba stejně zakořeněná jako ten její dlouhý návyk na plínky. Pú si vzala do hlavy, že Garpova i Cushiena vzájemná sexuální náruživost byla nakonec pro Cushie smrtelná. Je pravda, že se ukázala být ve svých důsledcích smrtelná pro Garpa.

John Wolf jako profesionál ve světě, jenž zbožňoval časovost, kterou sám zplodil, tvrdil až do konce svého života, že jeho nejvzácnější vydavatelský čin byl Penzión Grillparzer jakožto společná publikace otce a syna. Byl samozřejmě hrdý i na rané Garpovy romány a o Světě podle Bensenhavera se nakonec vyjadřoval jako o záležitosti "nevyhnutelné, když se vezme v úvahu násilí, jakému byl Garp vystaven". Ale Wolfa hlavně povznášel "Grillparzer" - ten a nedokončený rukopis Iluzí mého otce, na který John Wolf hleděl s láskou a smutkem jakožto na "Garpův návrat k někdejšímu jeho nejlepšímu způsobu tvůrčí práce". První náčrt nedokončeného románu Wolf redigoval po léta; po léta konzultoval s Helenou a Donaldem Whitcombem o jeho přednostech i vadách.

"Až po mé smrti," bránila se rozhodně Helena. "Garp nikdy nepustil nic, dokud si nemyslel, že je to hotové." Wolf s ní souhlasil, ale zemřel dřív než Helena. Vydání Iluzí mého otce zůstalo na Whitcombovi a Duncanovi - a bylo to vydání, které se objevilo až hodně dlouho po Garpově smrti.

Během Wolfova mučivého umírání na rakovinu plic s ním strávil většinu času Duncan. Wolf ležel v soukromé nemocnici v New Yorku a někdy kouřil plastickou trubičkou, zavedenou do krku, i cigaretu.

"Co by tomu asi řekl tvůj otec?" ptal se Wolf Duncan. "Nehodilo by se to přímo do některé jeho scény smrti? Není v tom ta pravá grotesknost? Vyprávěl ti někdy o té prostitutce, co zemřela ve Vídni v Rudolfinerhaus? Jakkak se jen jmenovala?"

"Charlotte," napověděl mu Duncan. Měl k Wolfovi velice blízko. Wolf si dokonce oblíbil i Duncanovy rané kresbičky, jimiž hoch doprovodil Penzión Grillparzer. A Duncan se přestěhoval do New Yorku; svěřil se Wolfovi, že si svou touhu být malířem a taky fotografem prvně uvědomil, když se díval z Wolfovy kanceláře na panoráma Manhattanu - ten den, kdy se konal první feministický pohřeb.

V dopise, který John Wolf diktoval Duncanovi na smrtelné posteli, zanechal Wolf svým společníkům vzkaz, že Duncanovi Garpovi má být povoleno chodit se dívat z jeho kanceláře na Manhattan, dokud vůbec bude společnost v budově sídlit.

Duncan té nabídky využíval po Wolfově smrti mnoho let. Do Wolfovy kanceláře se nastěhoval nový redaktor, ale při zvuku Garpova jména se zmocňovala všech redaktorů nakladatelství nervozita.

Po léta přicházely sekretářky a oznamovaly: "Promiňte, je tady mladý Garp. Chce se zase dívat z okna."

Všechny ty dlouhé hodiny, než John Wolf zemřel, trávili oba s Duncanem debatami o tom, jaký byl Garp dobrý spisovatel.

"Býval by byl velice, velice výjimečný," říkal John Wolf Duncanovi.

"Býval, možná," odpověděl Duncan. "Ale co jiného byste mi o něm mohl ještě povědět?"

"Ne, ne, nelžu; není zapotřebí," říkal Wolf. "Měl to patřičné vidění a vždycky pohotový jazyk. Ale hlavně to vidění, vždycky byl osobní. Jedině že se na chvílku dostal na scestí, ale s tou novou knížkou zas nabral správný směr. Zase ho ovládaly dobré impulsy. ‚Penzión Grillparzer‘ je nejkouzelnější, i když ne právě jeho nejoriginálnější dílo; byl ještě příliš mladý; jsou jiní autoři, kteří by takovou povídku taky napsali. Otálení má originální myšlenku a je to brilantní románová prvotina - ale nicméně je to prvotina. Druhý dech paroháče je hrozně legrační, a je to jeho nejlepší kniha; je také velmi originální, ale je to román mravů, -a pojatý dosti úzce. Samozřejmě Svět podle Bensenhavera je nejoriginálnější; i když je to sentimentální příběh nevhodný pro děti, na způsob mládeži nepřístupných televizních seriálů. Ale je to drsná, syrová strava - dobrá, ale hrozně syrová. Chci říct, kdo to chce? Kdo si chce dát něco takového líbit?"

S tvým tátou to nebylo lehké; ten neustoupil ani o krok - jenomže v tom to všechno vězí: ten šel vždycky rovnou za nosem; a ať ho to vedlo, kam chtělo, šel vždycky za svým nosem. A měl tu pravou ctižádost. Odvážil se psát o světě ještě jako kluk, panebože, a to ho pořád teprve nasával. Pak nějakou dobu - jako spousta spisovatelů - dokázal psát jenom o sobě; ale psal taky o světě - jenomže to nebylo tak zřetelně vidět. Potom ho začalo nudit psát o svém vlastním životě a pustil se zase do psaní o celém světě; začínal znova. A ježišikriste, Duncane, musíš si uvědomit, jak byl mladý! Vždyť mu bylo třiatřicet."

"A měl tolik energie," poznamenal Duncan.

"Ten by toho byl ještě napsal, o tom není pochyb," řekl John Wolf. Ale rozkašlal se a musel přestat mluvit.

"Jenže nikdy si nedovedl dát pokoj," pokračoval Duncan. "Takže k čemu by to bylo? Stejně by se vybil, ne?"

John Wolf, stále v záchvatu kašle, vrtěl hlavou, ale opatrně, aby mu nevyklouzla z hrdla trubička. "Ten ne!" dostal ze sebe.

"Že by mohl pokračovat pořád dál?" zeptal se Duncan. "Myslíte?"

Rozkašlaný Wolf přikývl. Kašlal, i když umíral.

Roberta s Helenou mu samozřejmě šly na pohřeb. Šířitelé pověstí si šeptali, jen syčeli, protože v maloměstském New Yorku se často spekovalo, že John Wolf dohlížel na víc než pouze na Garpovu literární pozůstalost. Každému, kdo znal Helenu, muselo připadat nepravděpodobné, že by měla s Johnem Wolfem nějaký poměr. Kdykoli Helena zaslechla, jak ji někdo s někým dává dohromady, jen se tomu smála. Roberta byla prudší.

"S Johnem Wolfem?" vyhrkla. "Helena a Wolf? To si musíte dělat legraci!"

Robertina jistota měla své opodstatnění. Když totiž Roberta podnikala své výpady do New Yorku, prožila s Johnem Wolfem dvě tři pěkná dostaveníčka.

"A když si pomyslí, že jsem se na tebe chodil dívat, jak hraješ!" řekl jednou John Wolf Robertě.

"Ještě teď mě můžeš vidět, jak hraju," odpověděla Roberta.

"Já myslím ragby," řekl Wolf.

"Jsou lepší věci než ragby," poznamenala Roberta.

"Ale ty děláš dobře tolik věcí," řekl jí John Wolf.

"Chá!"

"Opravdu, Roberto."

"Všichni chlapi jsou lháři," prohlásila Roberta Muldoonová a dobře věděla, že je to pravda, protože sama kdysi byla chlap.

ROBERTA MULDOONOVÁ, dříve Robert Muldoon, v týmu Philadelphia Eagles hráč č. 90, Johna Wolfa přežila - a také většinu svých milenců. Nepřežila Helenu, ale žila aspoň natolik dlouho, že se nakonec ke své spokojenosti adaptovala na svou novou sexuální identitu. S blížící se padesátkou se Heleně svěřila, že trpí marnivostí muže ve středním věku a úzkostmi ženy, taktéž ve středním věku, "ale," dodávala Roberta, "tenhle úhel pohledu má taky něco do sebe. Ted' totiž vždycky vím, co muži řeknou, než to řeknou."

"Ale to já vím taky, Roberto," pravila Helena. Roberta se zasmála svým vybuchujícím smíchem, který každého poděsil; měla ve zvyku bouřlivě objímat své přátele, což Helenu znervózňovalo. Roberta tak Heleně jednou rozbila brýle.

Roberta neobyčejně silně zredukovala svou enormní výstřednost tím, že převzala odpovědnost -- hlavně za chod nadace Jenny Fieldsové, kterou vedla s takovým elánem, až jí Ellen Jamesová dala přezdívku.

Kapitánka Energie.

"Cha!" vyhrkla Roberta. "Kapitán Energie byl Garp."

Robertě se též velice obdivovala malá komunita Dog's Head Harbor, protože za celou tu dobu v minulosti nepožívalo sídlo Jenny Fieldsové takové vážnosti; a Roberta se také daleko aktivněji účastnila práce v záležitostech města než Jenny. Deset let strávila jako předsedkyně místní školní rady -- přestože sama děti samozřejmě mít nemohla. Organizovala a vedla ženské mužstvo, které se jmenovalo Rockingham County Women's Softball Team a které bylo po dvanáct let nejlepším týmem ve státě New Hampshire, a sama v něm nahazovala. Občas se ozval ten známý idiotský grázl, guvernér New Hampshiru, a navrhoval, aby Roberta, než se jí dovolí hrát v zápase o titul mistra, podstoupila chromozómový test. Roberta navrhla, aby se s ní těsně před začátkem zápasu guvernér setkal přímo na hřišti - v kruhu házeče - a rozdal si to s ní a "dokázal, jestli dovede bojovat jako muž". Nic z toho samozřejmě nebylo a - jelikož politika je vždycky politika - guvernér vyhazoval první míč. Roberta pro své mužstvo dokonale nahodila a vrhla do hodů všechno, včetně svých chromozómů.

Ke cti ředitele atletických záležitostí na steeringské škole budiž řečeno, že Robertě nabídli místo trenéra útočné řady steeringského ragbyového mužstva. Ale někdejší slavné křídlo nabídku zdvořile odmítlo.

"Tam je přece tolik mladých chlapců," pravila Roberta roztomile, "to bych se dostala do hrozně situace."

Jejím oblíbeným chlapcem zůstal po celý život Duncan Garp, o kterého pečovala jako matka i jako sestra a dusila ho svým parfémem a zahrnovala láskou. Duncan ji miloval; byl jedním z těch mála mužů, kteří směli jako hosté do Dog's Head Harbor, přestože se na něho jednou Roberta rozezčila a téměř na dva roky ho sem přestala zvát - poté, co Duncan svedl jednu mladou básnířku.

"Celý otec," řekla Helena. "Je roztomilý."

"Ten hoch je až příliš roztomilý," pravila Heleně Roberta. "A ta básnířka byla nevyrovnaná. A navíc pro něho byla příliš stará."

"Ty snad žárlíš, Roberto," pravila Helena.

"Bylo to porušení důvěry," odpověděla Roberta zvýšeným hlasem. Helena s tím souhlasila. Duncan se omluvil. Dokonce i básnířka se omluvila.

"Svedla jsem ho já," svěčila se Robertě.

"Ne, to jste neudělala," řekla Roberta. "To jste ani nemohla."

Jednoho jara se na všechno zapomnělo, když totiž Roberta Duncana překvapila v New Yorku pozváním k obědu. "Přivedu ti fantastickou holku, jenom pro tebe -- přítelkyni," oznámila mu Roberta, "takže si umyj ruce od barvy, umyj si vlasy, ať vypadáš jako cumel. Řekla jsem jí, že jsi roztomilej, a já vím, že to dovedeš. Myslím, že se ti bude líbit."

Když tedy Duncanovi zaopatřila dívku, která byla žena podle její volby, cítila se Roberta spokojenější. Za dlouhou dobu vyšlo najevo, že tu básnířku, s kterou se Duncan vyspal, nenáviděla, což bylo na celém problému to nejhorší.

Když Duncan havaroval asi míli od vermontské nemocnice, první dorazila Roberta; lyžovala na sever odtud; telefonovala jí Helena a Roberta dojela do nemocnice dřív.

"To mi pověz, jet na motorce ve sněhu!" burácela. "Co by ti řekl táta?" Duncan se sotva zmohl na šepot. Všechny údy mu zřejmě natáhli na extenzi; byly tu taky nějaké komplikace s ledvinami, a tou dobou ještě ani Duncan, ani Roberta netušili, že mu budou muset amputovat jednu ruku.

Helena, Roberta a Duncanova sestra Jenny Garpová čekaly tři dny, než se Duncan dostal mimo nebezpečí. Ellen Jamesová byla příliš otřesená, aby šla čekat s nimi. Roberta celou dobu soptila.

"Co ten má co pohledávat na motocyklu - s jedním okem? Jaké on může mít periferní vidění?" ptala se. "Jedna strana je vždycky slepá."

Přesně tak se to taky stalo. Nějaký opilec vyrazil s vozem na červenou a Duncan auto zahlédl až pozdě; když se pokoušel vozu vyhnout, zablokoval ho sníh a Duncan nemohl z místa a stal se pro opilého řidiče nehybným cílem.

Všechno se rozbilo.

"Příliš se podobá tátovi," uvažovala smutně Helena. Ale Kapitánka Energie věděla, že v jistých ohledech se Duncan otci vůbec nepodobá. Duncanovi chybělo podle Robertina mínění nasměrování. Když byl Duncan mimo nebezpečí, Roberta se před ním sesypala.

"Jestli se zabiješ dřív, než já umřu, ty hajzlíku," vzlykala, "zabije to i mě! A tvoji matku nejspíš taky - a taky asi Ellen - ale pokud jde o mě, na to můžeš vzít jed. Mě to rozhodně zabije, Duncane, ty hajzlíku." Roberta plakala a nebyla k utišení a Duncan plakal taky, protože věděl, že je to pravda: Roberta ho milovala a v tom smyslu ji zraňovalo cokoli nepříjemné, co se mu přihodilo.

Jenny Garpová, která chodila do prvního ročníku vysoké školy, přerušila na čas studium, aby mohla zůstat s Duncanem ve Vermontu, dokud se bude Duncan uzdravovat. Steering absolvovala Jenny s vyznamenáním a jako premiantka a věděla, že až se Duncan uzdraví, nebude mít s návratem na fakultu žádné problémy. Přihlásila se v nemocnici jako dobrovolná pracovnice, jako pomocná síla ošetřovatelek a znamenala pro Duncana, kterého čekala dlouhá a bolestivá rekonvalescence, velký zdroj optimismu. Duncan měl už s rekonvalescencí své zkušenosti.

Helena za ním jezdila ze Steeringu na návštěvu každý víkend; Roberta jela do New Yorku, postarat se o Duncanův obytný ateliér, který byl v žalostném stavu. Duncan se bál, že mu zatím ukradnou všechny jeho obrázky a fotografie a stereosoupravu.

Když přišla Roberta do ateliéru poprvé, zjistila, že tam bydlí štíhlá půvabná dívka v Duncanových šatech, celá pocákaná od barev; s nádobím si zřejmě nedělala problémy.

"Koukejte se stěhovat, milánku," řekla jí Roberta, když si otevřela Duncanovým klíčem. "Duncan už se zase navrátil do lůna rodiny."

"Kdopak vy jste?" zeptala se dívka Roberty. "Vy jste matka?"

"Jeho manželka, děvenko zlatá," odpověděla Roberta. "Vždycky jsem šla po mladších."

"Jeho manželka?" vyvalila dívka na Robertu oči. "Já nevěděla, že je ženatý."

"Jeho děti sem jedou výtahem," oznámila Roberta dívce, "takže běžte radši po schodech. Jsou prakticky stejně velké jako já."

"Jeho děti?" vyhrkla dívka a utekla.

Roberta dala ateliér uklidit a pozvala sem nějakou mladou ženu, svou známou, aby se do bytu nastěhovala a ohlíдела jej; žena právě podstoupila sexuální transformaci a k návyku na svou no-

542

vou identitu potřebovala také nové prostředí. "Tohle pro tebe bude perfektní," líčila Roberta nové ženě. "Patří to jednomu kouzelnému mladíkovi, ale bude ještě spoustu měsíců pryč. Můžeš se mu starat o věci, nechat si o něm zdát, a až se budeš muset odstěhovat, dám ti vědět."

Ve Vermontu řekla Roberta Duncanovi: "Doufám, že si teď uděláš v životě pořádek. Přestaň s motorkami a přestaň dělat binec - a přestaň s holkama, které o tobě neví ani ň. Panebože: spát s úplně cizími lidmi. Nejsi ještě jako tvůj táta; vždyť ses pořádně ani nepustil do práce. Kdybys byl opravdu umělec, na všechny ostatní pitomosti bys neměl čas. Zvlášť na tyhle kraviny, co můžou vést jen k tvé vlastní záhubě."

Jedině Kapitánka Energie si mohla dovolit takhle s Duncanem mluvit - když už tu nebyl Garp. Helena ho nedovedla kritizovat. Byla totiž příliš šťastná, že Duncan vůbec žije; a Jenny byla o deset let mladší než

on; nemohla dělat nic jiného, než k němu vzhlížet a milovat ho a být u něho, když se musel tak dlouho uzdravovat. Ellen Jamesovou, která Duncana milovala příliš intenzivně a dychtivě, Duncan vždycky tak rozčilil, že házela do vzduchu blokem a tužkou; a pak samozřejmě neměla co říct.

"Jednooký a jednoruký malíř," stýskal si Duncan. "No páni!"

"Buď rád, že máš pořád ještě jednu hlavu a jedno srdce," brzdila ho Roberta. "Znáš snad moc malířů, co drží štětec v obou rukou? Dvě oči potřebuješ, abys řídil motorku, ale jenom jedno, abys mohl malovat."

Jenny Garpová, která svého bratra milovala, jako by to byl bratr i otec dohromady - aby totiž poznala tátu, byla ještě příliš malinká -, napsala v té době, kdy se Duncan uzdravoval v nemocnici, báseň. Byla to první a jediná báseň, jakou vůbec Jenny Garpová napsala; Jenny však neměla otcovy ani bratrovy umělecké sklony. Bůhvíjaké sklony by býval měl Walt.

Zde leží synek prvorozený,
sil jedné ruky krutě zbavený,
jen z jednoho mu oka smutně svítí
svít vzpomínek na hořké živobyčí.
Své matky syn však musí zachovat,
co zbylo z domu, jež vybudoval Garp.

Byla to samozřejmě příšerná báseň, ale Duncan v ní našel zalíbení.

"Budu se snažit zachovat sebe," sliboval Jenny.

Mladá transsexuálka, kterou Roberta nastěhovala do Duncanova ateliéru, poslala Duncanovi z New Yorku lístek s přáním brzkého uzdravení.

Kytičky rostou zdárně, ale ten velký obrázek u krbu se začal kroutit - myslím, že asi nebyl pořádně napnutý - tak jsem ho sundala a postavila k ostatním do špižírny, kde je chladněji. Líbí se mi ten modrý olej a kresby -- všechny kresby! A ten, o kterém mi Roberta řekla, že je to Váš autoportrét - ten mám nejraději.

"No páni!" zasténal Duncan.

Jenny mu předčítala dílo Josepha Conrada, který byl oblíbený spisovatel Garpa, když ještě byl chlapec.

Bylo dobře, že Heleniny obavy o Duncana rozptylovaly její učitelské povinnosti.

"Ten hoch se z toho dostane," ujistovala ji Roberta.

"Je to už mladý muž, Roberto," řekla Helena. "Žádný chlapec - přestože se jako kluk rozhodně chová."

"Pro mě jsou to všechno kluci," řekla Roberta. "Garp byl chlapec. A já jsem byla taky chlapec, než se ze mě stala holka. A Duncan pro mě taky bude pořád chlapec."

"Páni," řekla Helena.

"Měla bys začít dělat nějaký sport," radila Roberta Heleně. "Uvolníš se tím."

"Prosím tě, Roberto," řekla Helena.

"Zkus běhat," navrhla Roberta.

"Běhej si sama, já budu čist," odpověděla Helena.

Roberta běhala pořád. Když se jí blížila šedesátka, začínala zapomínat, že má brát estrogen, nutný u transsexuálů pro zachování ženských tělesných proporcí. Vynechávání estrogenu a zvýšené běhání způsobilo, že Robertino mohutné tělo začalo měnit tvar a Robertě se pomalu před Heleninými očima vracela stará podoba.

"Někdy nevím, co se to s tebou děje, Roberto," řekla jí Helena.

"Je to až jaksí vzrušující," odpověděla Roberta. "Nikdy nevím, jak se budu cítit; a nikdy taky nevím, jak budu vypadat."

Po padesátce běžela Roberta třikrát maratón, ale začínala mít problémy s tím, že jí praskaly cévy, takže jí doktor doporučil běhat kratší tratě. Dvacet šest mil bylo i na bývalé ragbyové křídlo po padesátce příliš mnoho - na to "staré číslo 90", škádlil ji občas Duncan. Roberta byla o několik let starší než Garp a Helena, a vždycky na to taky vypadala. Znovu začala běhat tu starou šestimílovou trasu mezi Steeringem a mořem, kterou běhávala s Garpem, a Helena nikdy nevěděla, kdy se zčistajasna Roberta objeví v steeringském sídle a zpocená a zadýchaná se bude chtít jít osprchovat. Roberta si pro tyto příležitosti nechávala v domě u Heleny několikery šaty na převlečení; a Helena vždy jen zvedla oči od knížky a spatřila Robertu Muldoonovou oblečenou k běhu - se stopkami jako její vlastní srdce v rukou, které tak výborně chytávaly přihrávky.

Roberta zemřela toho jara, kdy byl Duncan hospitalizován ve Vermontu. Běhala jednou na pobřeží v Dog's Head Harbor sprinty jako dechová cvičení, ale přestala a přišla na verandu a stěžovala si, že slyší vzadu v hlavě nějaké zvuky jako "vystřelování" - anebo možná taky ve spáncích; prý je nedovede přesně lokalizovat. Sedla si do visuté sedačky, dívala se na moře a nechala Ellen Jamesovou, aby jí šla udělat sklenici chlazeného čaje. Ellen poslala Robertě po nějaké stipendistce nadace Jenny Fieldsové lísteček:

Citrón ?

"Bez, jenom cukr!" volala na ni Roberta.

Když Ellen čaj přinesla, vypila Roberta sklenici na několik doušků.

"To je perfektní, Ellen," pochvalovala si Roberta. Ellen šla udělat Robertě druhou sklenici. "Perfektní," opakovala Roberta. "Tu druhou mi udělej přesně takovou!" volala za ní. "Celý život to chci takhle!"

Když se Ellen vrátila s chlazeným čajem, byla Roberta Muldoonová na sedačce mrtvá. Něco vystřelilo, něco v ní prasklo.

I když Robertina smrt Helenu zasáhla bolestivou ranou a velice ji sklíčila, měla Helena ještě Duncana, s kterým si dělala starosti - což byla aspoň jakási vděčná forma rozptýlení. Ellen Jamesové, které Roberta tolik pomáhala, ušetřil přemíru žalu náhlý nával odpovědnosti - měla plné ruce práce, protože přebírala Robertinu funkci v nadaci Jenny Fieldsové; čekalo na ni dost veliké sousto nebo jak se tu říkalo, Roberta jí po sobě odkázala příliš velké boty. Ve skutečnosti dvanáctky. Jenny Garpová neměla k Robertě nikdy tak blízko jako Duncan; Duncan, stále ještě na extenzi, nesl Robertin odchod nejhůř. Jenny zůstala s ním a bez přestání do něho povzbudivě mluvila, ale Duncan si Robertu pamatoval příliš dobře i všechny ty doby, kdy Garpovým pomáhala přestát nejtěžší životní okamžiky - a Duncanovi zvlášť.

Plakal a plakal. Plakal tolik, že mu museli předělávat na prsou sádku.

Jeho transsexuální nájemnice mu poslala z New Yorku telegram.

JELIKOŽ ROBERTA ZEMŘELA, ODSTĚHUJU SE. JESTLI VÁM NEVYHOVUJE, ABYCH TU ZŮSTALA, PŮJDU. PROSÍM VÁS, MOHL BYSTE MI NECHAT TEN JEJÍ OBRÁZEK. JAK JSTE NA NĚM VY S NÍ. MYSLÍM ŽE TO JSTE VY. S TÍM MÍČEM. MÁTE NA SOBĚ TRIČKO S 90 A TO JE VÁM MOC VELKÉ.

Duncan nikdy na její lístky se zprávami o zdárném prospívání jeho květin a s přesnými údaji o umístění jeho obrazů neodpovídal. Teď jí však odepsal, v duchu starého č. 90, přestože dotyčnou vůbec neznal - tu spletenou dívku-chlapce, na kterou by byla Roberta, jak byl Duncan přesvědčen, určitě hodná.

Prosím, zůstaňte, jak dlouho chcete (psal jí). Ale ta fotografie se mně líbí taky. Až se postavím na nohy a vrátím se, udělám vám od ní druhou, jen pro vás.

Roberta mu řekla, aby si dal život do pořádku, a Duncan litoval, že už jí nemůže předvést, jak to dokáže. Cítil totiž odpovědnost a obdivoval se otci, že mohl být už v tak raném věku spisovatelem - a mít děti, Duncana, když ještě byl tak hrozně mladý. Ve vermontské nemocnici udělal Duncan spoustu rozhodnutí; a taky většinu dodržel.

Napsal Ellen Jamesové, kterou jeho nehoda pořádně natolik rozrušovala, že neměla sílu přijít a spatřit ho celého zasádrovaného a sešpendleného.

Je čas, abychom oba začali pracovat, i když já mám ještě co dohánět - abych dohonil tebe. Teď když už devadesátka nežije, naše rodina se zmenšila. Musíme pracovat na tom, abychom už neztratili nikoho dalšího.

Byl by napsal mamince, že chce udělat všechno, aby na něho mohla být hrdá, ale takové prohlášení by mu bylo připadalo trapné, a také věděl, že matka má tvrdší povahu - ta nikdy nějaké povzbudivé řeči nepotřebovala. Takže Duncan se zaměřil se svým novým elánem na mladou Jenny:

"Sakra, my musíme dokázat, že máme energii!" řekl Duncan sestřičce, která měla energie až dost. "O toš přišla - protože jsi nepoznala tátu. Energii, tu musíš mít vlastní!"

"Ale já mám energie," prohlásila Jenny. "Kristepane, co myslíš, že jsem tady dělala - že jsem se starala jen o tebe?"

Byla neděle odpoledne; Duncan s Jenny vždycky sledovali na Duncanově nemocničním televizoru profesionální ragby. Je to další dobré znamení, myslel si Duncan, že vermontská stanice zápas tu neděli z Philadelphie přenáší. Eagles měli zřejmě od Cowboyů dostat náť. Ale o zápas nešlo; Duncan ocenil především úvodní ceremonii. Spustili na památku bývalého křídla Roberta Muldoona vlajku na půl žerdi. Světelný signál blikal na tabuli 90! 90!90! Duncan si všiml, jak se časy změnily; tak například feministické pohřby se teď konaly všude; zrovna četl o jednom velikém v Nebrasce. A ve Philadelphii oznamoval sportovní reportér bez pousmívání, že vlajku spustili na půl žerdi na počest Roberty Muldoonové.

"Byla to vynikající atletka," drmolil reportér dojatě. "Fantastické ruce!"

"Výjimečná osobnost!" připojil se druhý hlasatel. První reportér pak pokračoval: "Ano, udělala moc pro..." a zápasil s hlasem, zatímco Duncan čekal, že uslyší, pro koho - pro vydědence, všechny cvoky,

lidi nešťastně poznamenané v oblasti sexu, pro jeho otce, pro matku i pro něho samého a pro Ellen Jamesovou. "Udělala moc pro všechny lidi s komplikovaným životem," pokračoval hlasatel, čímž překvapil nejen sebe, ale i Duncana Garpa - že vše dokázal udržet v důstojné rovině.

Spustila kapela. Dallas Cowboys vykopávali proti Philadelphia Eagles; byl to jeden z mnoha výkopů, které Eagles od soupeře čekali. A Duncan Garp si představoval, jak by asi otec ocenil hlasatelovu snahu být taktní a vlídný. Duncan v duchu živě viděl, jak by Garp s Robertou řádili. Představoval si, jako kdyby tam Roberta byla a tajně té chvále naslouchala. Z podivné rozpačitosti té zprávy by měla ona i Garp velkou legraci.

Garp by napodoboval hlasatele: "Udělala mnoho pro zno-vu-vytva-ro-vá-ní va-gíny."

"Cha!" vybuchla by Roberta.

"Páni!" říčel by Garp. "No páni!"

Duncan si vzpomněl, že když Garpa zabili, Roberta Muldoonová hrozila, že si dá své přeměněné pohlaví zase "předělat zpátky". "To radši budu znovu ten zmrvenej chlap," křičela, "než mít pořád v hlavě, že na tomhle světě existují ženské, které se úplně vyžívají nad takovouhle sprostou vraždou, jakou spáchala nějaká sprostá kunda!"

Přestaň! Přestaň! To slovo ať od tebe víckrát neslyším! načmárala jí Ellen Jamesová. Jsou jenom ti, kteří ho milovali, a ti, kteří ho neznali - ať už muži nebo ženy,

psala dál Ellen Jamesová.

Pak je všechny Roberta Muldoonová jednoho po druhém popadla a poctila je - slavnostně, vážně a se štědrrou velkorysostí - svým proslulým medvědími objetím.

Když Roberta zemřela, telefonovala Heleně nějaká mluvící stipendistka v Dog's Head Harbor. A opět bylo na Heleně, aby se vzpamatovala a zavolala Duncanovi do Vermontu. Poradila mladé Jenny, jak tu zprávu má Duncanovi sdělit. Jenny Garpová zdědila po své babičce Jenny Fieldsové vynikající způsoby práce u lůžka nemocného.

"Mám nedobrou zprávu, Duncane," šeptala mu Jenny a zároveň bratříčka líbala na rty. "To staré číslo devadesát zahodilo míč."

Z DUNCANA GARPA, který přežil jak neštěstí, jež ho stálo oko, tak neštěstí, které ho stálo ruku, se stal dobrý a seriózní malíř; vyrostl z něho pionýr v umělecky podezříváné sféře barevné fotografie, jejíž úroveň rozvinul díky svému smyslu pro barvy a díky návyku svého otce využívat důsledně osobního vidění. Rozhodně nedělal žádné "obrazy nesmyslu" a do svých kreseb i maleb vnášel jakýsi tajuplný smyslový, skoro narativní realismus; ti, kteří věděli, kdo Duncan je, snadno poznali, že tohle patří spíš k spisovatelskému řemeslu než k řemeslu malířskému - stejně tak jako bylo snadné kritizovat jej - jak ho tito lidé také kritizovali - za to, že je příliš "doslovný".

"Ať už tím míní, co chtějí," říkal vždycky Duncan, "co můžou čekat od jednookého a jednorukého malíře - a od Garpova syna? Žádné vady?"

Měl nakonec otcův smysl pro humor a Helena na něho byla velice hrdá.

Pro cyklus nazvaný Rodinné album musel namalovat nějakých sto obrázků - a bylo to údobí jeho tvorby,

kterým se proslavil nejvíc. Ty obrázky vycházely ze snímků, jež fotografoval jako chlapec, po svém úrazu s okem. Byly to snímky Roberty a babičky Jenny Fieldsové; fotografie maminky, jak plave v Dog's Head Harbor, táty, jak běhá již s téměř uzdravenou čelistí na pobřeží. Namaloval též sérii malých obrázků špinavě bílého saaba; cyklus se jmenoval Barvy světa, neboť Duncan tvrdil, že ve dvanácti verzích špinavě bílého saaba lze vidět všechny barvy světa.

Byly tu také tři obrázky malé Jenny Garpové; a na těch velkých skupinových portrétech -- většinou pracujících s fantazií paměti, nikoli s fotografiemi - viděli kritikové v té prázdné tváři nebo ve velmi malé, stále se opakující postavičce obrácené zády k objektivu, Walta.

"Duncan vlastní děti nechtěl. "Jsou příliš zranitelné," říkal matce. "Já bych to nevydržel, dívat se, jak dospívají." Mínil však, že by nevydržel sledovat, jak nestihnou dospět.

S takovými pocity měl Duncan vlastně štěstí, že se tato tendence nemít děti stala základní myšlenkou jeho života - a dokonce se tím ani netrápil. Vrátil se domů z čtyřměsíčního pobytu ve vermontské nemocnici a v jeho obytném ateliéru v New Yorku žila nesmírně osamělá transsexuálka. Pod jejíma rukama se ateliér proměnil tak, že to vypadalo, jako by tam bydlel skutečný umělec, a ona jako by se nějakou zvláštní cestou - byl to až jakýsi druh osmosy jeho věci - o něm zatím spoustu dověděla. A taky se už do něho zamilovala - jen podle obrázků. Další dar Roberty Muldoonové do Duncanova života! A někteří lidé tvrdili - například Jenny Garpová -, že je dokonce krásná.

Vzali se, protože pokud existoval chlapec, který neměl ani v nejhlubším koutku svého srdce žádné diskriminující výhrady vůči transsexuálům, pak to byl Duncan Garp.

"To je sňatek plánovaný v nebi," řekla Jenny Garpová matce. Samozřejmě mínila Robertu; Roberta přece musela být v nebi. Ale Helena už se jaksi přirozeně o Duncana pořád bála; když Garp zemřel, musela převzít hodně jeho starostí. A když zemřela Roberta, cítila Helena, že musí převzít starosti všechny.

"Já nevím, já nevím," říkala Helena. Duncanův sňatek ji naplňoval úzkostí. "Zatracená Roberta," posteskla si Helena. "Vždycky muselo být po jejím."

Ale takhle aspoň nemůže dojít k žádnému nežádoucímu těhotenství, napsala Ellen Jamesová.

"Prosím tě, nech toho!" okřikla ji Helena. "Docela jsem vnoučata chtěla, víš. Aspoň jedno, dvě."

"Já ti je obstarám," slibovala Jenny.

"Páni," vydechla Helena. "Pokud budu ještě naživu, děvenko."

Je smutné, že se toho nedožila, i když se dožila chvíle, kdy Jenny otěhotněla a mohla si aspoň představit, že je babičkou.

"Představovat si něco je lepší, než si něco pamatovat," napsal Garp.

A Helena rozhodně musela být šťastná, když viděla, že se Duncanův život dal do pořádku, přesně jak slibovala Roberta.

Po Helenině smrti pracoval Duncan velice pilně s tichým panem Whitcombem; z nedokončeného románu Iluze mého otce vytvořili důstojnou reprezentativní knihu. Podobně jako ilustroval Duncan Penzión Grillparzer ve vydání otce a syna, ilustroval i torzo Iluzí mého otce, v kterém Garp zachytil portrét otce,

jenž se vši mocí snaží ambiciózním, ale naprosto nemožným způsobem vytvořit svým dětem svět, v němž by byli bezpeční a šťastní.

Duncan knihu doprovodil ilustracemi, na nichž byly převážně portréty Garpa.

Nějakou dobu poté, co kniha vyšla, navštívil Duncana jeden starý pán, jehož jméno si Duncan nezapamatoval. Dotyčný tvrdil, že pracuje na "kritické biografii" spisovatele Garpa, ale jeho dotazy Duncana iritovaly. Ten člověk se donekonečna vyptával na události, jež vedly k tomu strašnému neštěstí, při kterém přišel o život Walt. Duncan mu nechtěl nic říct (ani taky nic nevěděl) a dotyčný odešel s prázdnými rukama - řečeno výrazem biografii. Byl to samozřejmě Michael Milton. Duncanovi se zdálo, že tomu člověku něco chybí, i když nemohl vědět, že Michaelu Miltonovi chybí penis.

Knihu, kterou údajně psal, nikdo nikdy neviděl, a nikdo taky neví, co se s ním stalo.

Jestliže byl svět recenzentů po vydání Iluzí mého otce zřejmě spokojen s tím, že Garpa nazýval pouze "excentrickým spisovatelem" a "autorem dobrým, ale nijak zvlášť velikým", Duncanovi to nevadilo. Podle Duncanových slov byl Garp "originální" a "měl to v sobě". Garp nakonec byl typ, který provokoval k slepé oddanosti.

"Jednooké oddanosti," vyjadřoval se Duncan.

Duncan, Jenny a Ellen Jamesová mezi sebou užívali jakýsi dlouholetý vlastní jazyk; byli tajuplní jako tři zloději.

"Na zdraví Kapitánky Energie!" říkali, když spolu popíjeli.

"Není nad transsex!" hulákali, když byli opilí, což občas vyvádělo Duncanovu ženu z míry - i když rozhodně souhlasila.

"Tak co dělá energie?" psali si a telefonovali, když chtěli vědět, co se děje. A pokud sami měli energii spoustu, líčili si ten stav, jako že jsou "plní Garpa".

Přestože Duncan žil dlouho, velice dlouho, zemřel zbytečně, ironií osudu díky svému smyslu pro humor. Zemřel, když se smál jednou vlastním vtipu, na což si zřejmě potrpěla celá Garpova rodina. Šlo ve skutečnosti o večírek na počest uvedení nové transsexuálky a přítelkyně Duncanovy manželky do společnosti. Duncan vdechl olivu a v několika vteřinách prudkého smíchu se zalkl. Je to příšerný a hloupý způsob smrti, ale všichni, kdo Duncana znali, tvrdili, že Duncan by nic nenamítal - ani proti způsobu smrti, ani proti životu, jaký prožil. Duncan Garp vždycky říkal, že otec trpěl Waltovou smrtí daleko víc než kdokoli z Garpovy rodiny čímkoli jiným. A mezi všemi zvolenými formami smrti je smrt sama nakonec vždycky stejná. Jak se jednou vyjádřila Jenny Fieldsová: "Jenom smrt sdílají muži i ženy stejně."

Jenny Garpová, která měla v oblasti smrti daleko odbornější školení než její slavná babička, by byla nesouhlasila. Mladá Jenny věděla, že ani smrt muži a ženy nesdílají stejně. Na muže smrt číhá častěji.

JENNY GARPOVÁ všechny přežila. Kdyby bývala byla na tom večírku, kde se udusil její bratr, možná by ho byla zachránila. Aspoň by byla věděla, co přesně dělat. Byla lékařka. Vždycky říkala, že právě pobyt ve vermontské nemocnici, kdy pečovala o Duncana, způsobil, že se rozhodla pro medicínu - a nikoli historie sesterské dráhy její slavné babičky, protože Jenny Garpová ten příběh znala jen z druhé ruky.

Mladá Jenny byla vynikající studentka; stejně jako matka absorbovala všechno - a všechno, co se

naučila, dovedla v mysli zpracovat a použít dál. Jako Jenny Fieldsová, získala i ona cit pro lidi, což způsobila také okolnost, že prošla řadou nemocnic -a vždy vytušila, jakou laskavost lze uplatnit, a vždy rozpoznala, jakou uplatnit nelze.

Sama byla internistka a provdala se za mladého lékaře. Ale jméno si ponechala; zůstala Garpová a po hrozném zápase s manželem se jí podařilo, že její tři děti byly taky Garpové. Za čas se rozvedla a znovu provdala, bez jakéhokoli spěchu. Podruhé dopadla volba dobře. Byl to malíř, o hodně starší než ona, a kdyby byl tou dobou ještě někdo z rodiny žil, určitě by ji popichoval, že snad v tom člověku vidí něco z Duncana.

"No a co?" byla by odpověděla. Podobně jako matka měla svou hlavu; a jako Jenny Fieldsová si ponechala svoje jméno.

A otec? V jakém smyslu byla Jenny Garpová aspoň trochu podobná tomu - člověku, kterého vlastně vůbec nepoznala? Když zemřel, byla nakonec ještě malé děvčátko.

Byla také výstřední. Chodila tvrdošíjně do kdejakého knihkupectví a žádala otcovy knihy. Když je neměli, objednala si je.

Měla spisovatelský smysl pro nesmrtelnost: jestliže vás otiskli, jestliže jste se ocitli na regálech, zůstali jste naživu. Jenny Garpová nechávala vymyšlená jména a adresy po celé Americe; knihy, které si objednala, se přece nakonec někomu prodají, uvažovala. T. S. Garp z knihkupectví nezmizí - aspoň dokud bude žít jeho dcera.

Velmi náruživě také podporovala památku slavné feministky, své babičky Jenny Fieldsové, ale podobně jako otec, ani Jenny Garpová nepřikládala příliš velký význam tomu, co Jenny Fieldsová napsala. Aby měli na regálech Sexuálně podezřelou, o to knihkupectví neuháněla.

Ze všeho nejvíc však otce připomínala typem doktorky, jaký se z ní stal. Svůj zájem o medicínu zaměřila na výzkum. Soukromou ordinaci neměla. Do nemocnice chodila, jen když byla nemocná. Místo toho však strávila řadu let úzkou spoluprací s Connecticutským ústavem pro výzkum a registraci tumorů; později vedla odbočku Národního institutu pro výzkum rakoviny. Podobně jako dobrý spisovatel, který musí milovat každý detail a věnovat mu nejvyšší péči, trávila Jenny Garpová hodiny pozorováním chování jedné jediné lidské buňky. Stejně jako dobrý spisovatel byla i ona ctižádostivá; doufala, že se dostane až k jádru rakoviny. V jistém smyslu se to stalo. Zemřela na ni.

Stejně jako ostatní lékaři složila i Jenny Garpová slavnostní přísahu takzvaného otce medicíny Hippokrata, jíž se zavázala zasvětit život tomu, co jednou líčil Garp mladému Whitcombovi - přestože tehdy měl na mysli ambice spisovatelské ("... jako kdyby se člověk snažil všechny udržet navěky při životě. I ty, kteří nakonec musí zemřít. Právě u těch je nejdůležitější je při životě udržet"). A tak rakovina nepůsobila na Jenny Garpovou žádným skličujícím způsobem a v souvislosti se svou prací Jenny o sobě ráda mluvila tak, jak o sobě hovořil otec jako o romanopisci.

"Lékařka, která se zabývá pouze smrtelnými případy."

A Jenny Garpová věděla, že ve světě podle jejího otce musíme všichni mít hodně energie. Její slavná babička Jenny Fieldsová o nás o všech kdysi uvažovala jako o Povrchových, Vnitřních orgánech, Absentujících a Ztracencích. Ale ve světě podle Garpa jsme všichni smrtelné případy.

IRVINGOVA GROTESKNÍ METAFORA

Druhá půle sedmdesátých let jako by byla ve vývoji americké prózy poznamenána hledáním velkého tématu. Jeho naléhavá, široce sdělná společenská výpověď měla být potřebnou vzpruhou přetrvávající móde velkého amerického románu, který začal být po dlouhodobé úrodě nových klasiků velký často jen šíří záběru a faktickým rozsahem. Byla to snaha zcela zákonitá a přinesla své ovoce. Tak William Styron našel takové téma v Sophiině volbě (1979), oně metaforické katarzi svědomí Ameriky vůči fašismu a nacismu a vůbec velkolepé metafoře zla přežívajícího v našem světě. Tematikou velice blízkou se na menší ploše novely Elév (1979) zabýval i Philip Roth. Inspirováni problematikou specificky americkou vzepjali se opět k výjimečnému výkonu i John Updike v třetí části "rabbittovského" cyklu Králík je bohatý (1981) a J. C. Oatesová v Nesvatých láskách (1979), svém prvním univerzitním románu, shlížejícím na svět vysokého učení jako na groteskní řetěz prázdných večírků. Avšak náznaky prvních úspěchů tohoto hledačství bychom mohli sledovat i dříve. Kolem půle sedmdesátých let se hlásí se společensky eminentně vypjatým tématem Robert Stone v románu Žoldáci (1974), obecné analýze rozkladu lidské osobnosti vtažené do absurdní války, nebo John Cheever v díle Věznice Falconer (1977), které přerůstá v strhující hymnus na svobodu lidské osobnosti.

V roce 1978 se vysoko nad dobrý průměr svých předchozích tří románů vzepjal mladý John Irving jedním z nejpozoruhodnějších a nejčtenějších děl tohoto období, románem Svět podle Garpa (The World According to Garp, 1978). Narodil se 2. března 1942 v Exeteru v New Hampshiru, studoval na univerzitách v Pittsburghu a ve Vídni, v New Hampshiru a v Iowě. Začal působit na katedře anglistiky na Mt. Holyoke College, ale brzy se věnoval převážně vlastní spisovatelské práci. První tři romány Svobodu medvědům (Setting Free the Bears, 1969), Pitná kúra (The Water-Method Man, 1972) a Stopadesátiosmilibrový sňatek (The 158-Pound Marriage, 1974) byly nadějným příslibem, že autor bude schopen využít svého výjimečného daru fabulace a smyslu pro kombinaci reálna a fantaskna na úrovni uměleckého díla, které by uchopilo skutečnost v její společenské totalitě. Zdá se, že se mu to zatím podařilo v románu Svět podle Garpa. Další román Hotel New Hampshire (The Hotel New Hampshire, 1981) je poněkud zbytnělým rozpracováním povídky Penzión Grillparzer, fiktivního dílka Garpova. Jeden z nejrozsáhlejších Irvingových románů Pravidla moštárny (The Cider House Rules, 1985) má sice společensky velmi naléhavé téma, které vychází z problému v Americe celonárodně diskutovaného, z otázky práva na potrat, ale Irvingův záměr obrodit někdejší román 19. století s prvky dickensovské a bronteovské tvůrčí metody ho zavedl do nebezpečné bezbřehosti, v níž se do značné míry utápějí jak charaktery, tak ústřední problematika. Podobně široce je koncipován i poslední Irvingův román Modlitba za Owena Meanyho (A Prayer for Owen Meany, 1989).

Málokdy se stává, aby dílo takových literárních aspirací jako Svět podle Garpa vzbudilo rázem ohlas nejširší veřejnosti. V případě Irvingovy knihy se však v Americe uvyklé nejrůznějším senzacím přihodilo cosi, co tu v souvislosti s dobrou literaturou přec jen nebývá běžné. Irvingův Garp totiž rázem přerostl v jakéhosi "hrdinu své doby". Mluvil sice ke všem věkovým kategoriím, ale oslovil především generaci mladší, která o něm nejen se zájmem četla, ale své ztotožnění dávala najevo i vnějšími gesty: nosila se trička s nápisy "Věřím v Garpa" a "Pozor na Spodního výra!". Popularity knihy využil i filmový průmysl a Irvingův román dostal vzápětí také filmovou podobu. V různých příručkách literatury dnes najdeme vzpomínky, že po otištění díla se Amerikou přehnala vlna "garpomanie", což nakonec odpovídá skutečnosti, že mladí čtenáři se s hrdiny románů rádi identifikují, a dokonce je svými životními postoji a náladami napodobují; něco podobného můžeme sledovat již od Goethova Werthera až po Holdena Caulfielda ze Salingerova románu Kdo chytá v žitě. Irvingův hrdina se zjevem podobal nejen autorovi samému, ale především jakémusi ideálu americké mládeže této doby: byl to zdravý atletický typ naplněný životním elánem, touhou uspět v životě a plně jej žít. Takový ideál není jistě nijak scestný. Jenže tento hrdina se narodil špatně: narodil se do doby a systému, jež mu nachystaly atmosféru strachu. Jestliže byl Salingerův Holden příliš křehký a skoro až chorobně neurotizovaný, je Irvingův hrdina na počátku své životní dráhy dokonale zdravý a jeho fyzická i duševní vybavenost je dobře vyvážená, o čemž nakonec vypovídá prostá skutečnost, že Garp je stejně náruživý zápasník jako nadšený spisovatel. Jeho situaci, totiž past, kterou mu nastražil daný společenský kontext, vzala mladá generace zřejmě za svou a s

Garpovými pocity se identifikovala.

Jako na málokterém uměleckém díle můžeme na Irvingově románu pozorovat výraznou mnohohrstevnost umělecké sdělnosti. Zjednodušeně řečeno: každý čtenář tu najde problém, který se ho osobně dotkne, ale na některé exponované otázky budou možná někteří čtenáři reagovat stejně nadšeně jako jiní podrážděně. Jde nepochybně o záměr, o autorskou provokaci, která ovšem není samoučelná, ale klade si za cíl vyburcovat k zaujetí vyhoceného postoje vůči prezentovaným společenským jevům, hlavně zlu, strachu a násilí.

Vyděme však od onoho jasně pozitivního a lidského, čím nás tak jitřivě zasáhne podtext Irvingova vyprávění. Když si totiž položíme nejprostší otázku, o čem román je, musíme odpovědět, že pojednává o marné touze mladého nadějného jedince, spisovatele a dobrého člověka Garpa, žít obyčejným šťastným životem a ochránit ženu a děti před nástrahami a brutalitou světa. Ve smyslu fatální marnosti Garpova počínání a jeho frustrované touhy vyznívá Irvingův příběh tragicky, jako varovné poselství o možném scestném vývoji společnosti.

Jenže Irving patří k autorům, kteří integrováním jakéhosi provokativního antimotivu své tragické téma zároveň ihned „shazují“. Garp je totiž ve své snaze úporný a jeho zpočátku zdravý strach se mění až v chorobnou obsesi, která se ze všeho nejvíc promítá do jeho literární tvorby; v té jako by Garp zpracovával své životní zkušenosti v šokující hyperbole.

Přestože Irving vytváří v jednotlivostech své dílo skoro až tradičními prostředky, mate čtenáře netradiční a zdánlivě neslučitelnou směsicí použitých a protínajících se žánrů. Čtenář si klade protichůdné otázky, zda čte komedii, nebo tragédii, satiru, nebo tragikomedii. Nacházíme tu vedle sebe bizarní pasáže a velice vážná líčení klíčových situací, které jsou hned vzápětí nazírány s černým humorem nebo v poloze karikující nadsázky. A přitom všem Irving do mysli svých hrdinů vstupuje docela realistickým líčením jejich životních postojů a pocitů.

V podstatě jde o groteskní metaforu přítomnosti strachu a zla v dané americké společnosti. Irvingovo vyprávění, přecházející místy v černou komedii, nevypovídá však o americké skutečnosti v poloze přijatelné věrohodnosti, naopak, úmyslně ji deformuje až do obludné nadsázky, aby její něj specifitější rysy vystoupily na povrch co výrazné kontury, definující dnešní chorobu nebo možnou hrozbu choroby. Je to román, který mohl být napsán pouze v Americe, v americkém kulturním a společenském kontextu, a jeho problematika je přes možnou konotaci hrůzné vize celé západní společnosti specificky americká. Ostatně již samo hyperbolické prizma, jímž Irving své téma nazírá, je prizmatem svérázně americkým.

Irvingova groteskní metafora vypovídá tedy, o strachu, který se v Garpově mysli mění v obsesi symbolizovanou v románu vědomím přítomnosti "Spodního výra", příšerky pojmenované podle nahodilé slovní hříčky dětské fantazie a číhající v záludných tůních naší existence; vypovídá však také o touze, která naplňuje především Garpovo srdce manžela a otce, a on sám v ní jako citlivý umělec prožívá prazákladní nutkání lidského rodu - vybudovat si trvalý šťastný rodinný svazek. Irving na Garpově příběhu předvádí dialektickou jednotu těchto krajních pocitů, protože Garpova touha a láska rodí strach a ten zpětně ještě silnější a zoufalejší touhu. V rovině nadsázky pak ukazuje, kolik pastí a překážek člověk chystá sám sobě.

Esencí Garpova strachu je děs z násilí, které přichází náhle a zákeřně vyvrací náš život z kořenů. Ten pocit se proměňuje v trauma a ochromuje lidskou existenci. Irving tu položil důraz na jeden z často zpodobovaných aspektů západní společnosti, jenž samozřejmě souvisí i s anarchickým pojetím svobody, nutně plodícím svévoli.

Není náhoda, že otázka násilí a jeho místa v americké společnosti je dnes v popředí zájmu mnoha

amerických spisovatelů. J. C. Oatesová patří k těm autorům, kteří násilí vidí jako její imanentní prvek. Nejvýrazněji to předvedla snad v románech *Země divů*, *Zahrada pozemských slastí* nebo v jednom z posledních románů *Anděl světla*. Výbuchy násilí načasovává do dějových osnov svých vyprávění a do nitra svých hrdinů nečekaně a mnohdy se zdánlivě tak nevysvětlitelnou motivací, že z pasáže číší až fatalistická hrůza; avšak ve většině případů spatříme ve zpětném zrcadle děje zásadní faktory společenské.

I W. Styron, zamilovaný do své Ameriky natolik, že jí s krutou otevřeností nastavuje zrcadlo, aby se zamyslela nad svou tvář, integruje do svých děl prvky násilí, a to rozhodně nikoli okrajově. Vzpomeňme děl *Zapal tento dům*, *Dlouhý pochod* nebo *Doznání Nata Turnera*, kde všude je ono násilí prezentováno nikoli jako nevysvětlitelný patologický jev, ale jako skutečnost vyplývající z historického vývoje.

Styron i Oatesová, nemluvě o řadě dalších, předvádějí tuto problematiku na plátnech nabývajících rozměrů a nálad antických tragédií a návaznost na antické mýty je víc než patrná. Irvingovo novátorství nebo možná pouze odlišnost spočívá v posunutí tohoto tématu do groteskní, bizarní roviny, kde se v podivné symbióze směšuje ironická nadsázka s kumulací realistických, někdy až naturalistických detailů, a dokonce s něčím tak nesourodým, jako je sentiment nebo absurdní moralistní didaktika.

Avšak ani Irvingovi nepatří úplné prvenství při zpodobení tak vážných aspektů současné společnosti v poloze grotesky, komedie nebo bizarního dramatu. Již před ním se o něco podobného pokusil v třicátých letech americký spisovatel Nathanael West, proslulý svým románem *Den kobylek*.

V pestrém sledu kumuluje Irving v knize prvky grotesky, parodie a obludné skutečnosti viděné v křivém zrcadle, ať už to jsou třeba ony podivínské stoupenkyně hnutí Ellen Jamesové, v nichž Irving ironizoval výstřelky současného feministického hnutí, nebo hrdina-hrdinka Roberta Muldoonová, transsexuálka, kdysi slavný ragbyový hráč, který podlehl své představě o svobodném dosažení nové identity a jako žena musel nakonec v absurdním protikladu ke svému snu přijmout nezáviděníhodný ženský úděl. Navíc tvoří Roberta Muldoonová svou latentní bisexualitou most ode všech ke všem, opět tedy jakýsi absurdní ironizovaný ideál.

Stejně ironicky koncipuje Irving životní úděl Garpovy matky Jenny Fieldsové. Je to při vši zdánlivé výjimečnosti úděl nikoli neběžný: každý, kdo totiž vybočí z předpokládaného měšťáckého vzorového rámce (udávaného patricijskými rodinami Steeringů a Percyů) a odliší se od společensky přijatelného prototypu osobnosti, se stává podezřelým. A z Jenny Fieldsové se stala "sexuálně podezřelá". Jenny musela napsat rozsáhlý autobiografický román, aby ospravedlnila sama sebe, ale zároveň tak maně promluvila za tisíce jiných žen trpících stejnou společenskou nespravedlností jako kdysi ona. Že Irving nechává Jenny nesmyslně zavraždit při veřejném politickém projevu, je pouze dalším satirickým autorským trikem, jehož hrot míří nejen do některých absurdních aspektů současného živého amerického ženského hnutí, ale vůbec do základního anarchického pojetí svobody.

Irvingův hrdina sám není vynikající spisovatel, spíš autor literatury středního kalibru s různicím se počtem čtenářských obdivovatelů a odsuzovatelů. Tu největší literární hodnotu má údajně jeho prvotina, prostá povídka *Penzión Grillparzer*, Žádný jeho román se nevzepjal k úrovni nesmrtelnosti. Garpova umělecká průměrnost je z hlediska autora jistě záměrná: koresponduje plně s touhami a cíli "průměrného člověka". Domyšleno do důsledků, Garpova úspěšná průměrnost je jednou z mnoha verzí realizace "amerického snu". Zatímco jiní autoři, jako třeba J. Steinbeck, T. Capote nebo J. C. Oatesová, zpodobovali destrukci tohoto snu v poloze zásahů velmi reálných společenských činitelů, Irving předvádí obdobnou destrukci v poloze zásahů absurdních faktorů choré společnosti. Garp tyto faktory integruje do svých próz často s trapným nezdařilým výsledkem (jako je tomu třeba v románu *Druhý dech paroháče*).

Ale je tu ještě jeden důvod, proč čteme v Irvingově příběhu řadu oněch pasáží nebo obsahů Garpových

děl, které se často pohybují na pomezí trapnosti. Autor zde totiž předkládá v nadnesené rovině onu věčně otevřenou a překvapivě ošidnou paralelu mezi fikcí a skutečností, z níž vyplývá sice nikoli nové, ale nicméně jímavě pravdivé: tím nejvyšším uměním je pro člověka schopnost žít krásný obyčejný život; všechno ostatní je chatrná nápodoba. Jenže i v rovině krajností předčí život jakoukoli fikci, a nejen to krásné, ale bohužel i to kruté a úděsné, nad kterým se v literatuře chvějeme a co nás v životě totálně ničí. Irvingovy paralely života a fikce se pohybují po jakési závrtné stoupající spirále, v níž umělcovo předvídání a očekávání, ale i zpětné zpodobení za životem pokulhává a může se stát často jen strašidelným krivým zrcadlem pouťové atrakce.

Tak se Garpův nejhrůznější zážitek promítá do prózy Svět podle Bensenhavera, absurdního výbuchu proti násilí, který je Garpovou snahou šokovat i za cenu podbíživých prostředků nadsazeně odpudivý a trapný. Bohužel Irving se tu - jako ostatně na několika dalších místech - pokoušel chytat "příliš mnoho zájciů". Píše tu totiž zároveň parodii na laciné pornografické čtivo, jež si hraje na vážnou literaturu. Výsledek je pak vzhledem k mnohosečnosti pasáže poněkud rozpačitý. Jedno však lze pozorovat zřetelně: Irving se rozhodl čtenáře doslova provléci pocity odporu a šoku s cílem dosáhnout u něho toho zásadního, co naplňovalo nejen srdce Bensenhaverovo, ale i srdce Garpovo: vzbudit odpor vůči násilí.

Přestože nás Irvingovo vyprávění často citelně zasáhne právě v pasážích spojujících grotesku s realitou, kdy se ozvou drásavé disharmonické tóny útočící na základní lidské city a naše hodnotové hierarchie (jak je tomu třeba v sekvenci automobilového neštěstí), dojíká nás na druhou stranu v podivuhodně sugestivním protikladu až jímavou prostotou a vřelostí líčení vztahů mezi Jenny, Garpem, Helenou a jejím otcem a Garpovými dětmi - tedy vztahů rodinných.

Nejabsurdnější, ale zároveň nejjímavější událostí Garpova života je jeho vlastní smrt, výsledek pomýlené msty za něco, co nespáchal, vražda zákeřně provedená mentálně nedospělou fanatičkou, potomkem výlučného percyovského klanu. Přestože život po Garpovi jde dál, stiskne nás jeho smrt u srdce svou nesmyslností, která jako by prázdný prostor po tom snaživém umělci a přestarostlivém otci naplňovala jako v groteskách obláčky s desítkami výrazných otazníků. A tehdy se v nás ozve po všech oněch kakofonických tónech, jimiž Irvingova výpověď někdy zaznívá, lítost nad zmarněním něčeho tak krásného, jako je touha po pro-ém životě. A tato katarze nám zjeví Irvingovo vyprávění v jeho hluboce lidské rovině.

Radoslav Nenadál

OBSAH

- 1 V Bostonu U milosrdných
- 2 Krev a modř
- 3 Čím chtěl být, když vyrostl
- 4 Maturita
- 5 V městě, kde zemřel Marcus Aurelius
- 6 Penzión Grillparzer
- 7 Další pokušení
- 8 Druhé děti, druhé romány, druhá láska
- 9 Věčný manžel
- 10 Pes v uličce, dítě na nebesích
- 11 PaníRalphová
- 12 Stane se to Heleně
- 13 Když se Walt nastydl
- 14 Svět podle Marca Aurelia
- 15 Svět podle Bensenhavera

- 16 První vrah
- 17 První feministický pohřeb, a další pohřby
- 18 Zvyky Spodního výra
- 19 Život po Garpovi

Irvingova groteskní metafora (Radoslav Nenadál)

John Irving Svět podle Garpa

Z anglického originálu *The World According to Garp*,
vydaného nakladatelstvím E. P. Dutton, New York 1978,
přeložil a doslov napsal Radoslav Nenadál.

Přebal knihy:

JOHN IRVING

SVĚT PODLE GARPA

Z angličtiny přeložil Radoslav Nenadál

Proslulý americký bestseller konce 70. let, dobře známý i českým čtenářům z prvního vydání v roce 1987, líčí život a názory fiktivního spisovatele T. S. Garpa. Jako syn excentrické ženy Jenny Fieldsové, která si usmyslela mít dítě bez manžela, dospívá Garp pod jejím vedením ve svéráznou osobnost. Po maturitě odjíždějí s matkou do Vídně, oba se stejným cílem: začít psát. Jenny sepíše svůj životopis Sexuálně podezřelá, kterým se doma rázem proslaví, a stane se vůdčí autoritou ženského hnutí. Garp napíše povídku, aby se mohl oženit s Helenou, ochotnou vzít si jedině spisovatele. Garp není výrazný spisovatel a ve své poněkud afektované tvorbě se vypořádává po svém s nejosobnějšími, stále bolestnějšími prožitky, jež jako by přímo zhmotňovaly děsivé představy, které ho coby starostlivého manžela a otce pronásledují. Proslaví se až svým bulvárním románem Svět podle Bensenhavera, ale role veřejné osoby ho zaskočí opět nepřipraveného. Přestože je Irvingův groteskní román zahlcen komickými situacemi, dotýká se citlivých témat dnešní civilizace - otázky individuality osobnosti, sexuality, ženského hnutí, násilí a strachu z neštěstí a ze smrti. V tom křiklavém obrazu světa nám nemůže uniknout jeho jímavě lidský podtext - Garpova neúnavná snaha chránit štěstí a klid své rodiny před nebezpečími, jež je nemilosrdně maří.

JOHN IRVING

(nar. 2. 3. 1942 v Exeteru ve státě New Hampshire) patří k úspěšným spisovatelům střední generace. Proslavil se náhle svým čtvrtým románem Svět podle Garpa (*The World According to Garp*, 1978), který vzbudil obrovský čtenářský zájem, podnítil polemické diskuse mezi literárními kritiky a vyvolal doslova vlnu garpomanie po celých Spojených státech. Irving studoval na Pittsburské univerzitě a pak rok ve Vídni. Akademický titul získal na univerzitě v Iowě, kde také absolvoval kurs tvůrčího psaní. Jako univerzitní profesor přednášel anglickou literaturu 19. století, nyní se věnuje vlastní tvorbě a příležitostně působí jako hostující spisovatel a vede spisovatelské kursy. Žije ve státě New York. První tři jeho romány Svobodu medvědům (*Setting Free the Bears*, 1969), Pitná kúra (*The Water-Method Man*, 1972) a Stopadesátiosmilibrový sňatek (*The 158-Pound Marriage*, 1974) prošly bez většího povšimnutí. Velkou pozornost, avšak střizlivější odezvu vyvolal román pátý, Hotel New Hampshire (*The Hotel New Hampshire*, 1981), který s rozpoutanou fantazií líčí bizarní osudy jedné excentrické rodiny. V rozsáhlém a tradičně pojatém románu Pravidla moštárny (*The Cider House Rules*, 1985) vypráví Irving příběh ředitele sirotčince dr. Walshe, porodníka praktikujícího potraty. Zatím poslední je román sledující životní

osudy dvou přátel Modlitba za Owena Meanyho (The Prayer for Owen Meany, 1989).